NICHOLAS NICKLEBY

CHARLES DICKENS

CHARLES DICKENS

NICHOLAS NICKLEBY

CHARLES DICKENS

NICHOLAS NICKLEBY

In românește de
VERA CĂLIN

1960

EDITURA TINERETULUI

Coperta de TIBERIU NICORESCU

THE LIFE AND ADVENTURES
of
Nicholas Nickleby
By
Charles Dickens
Leipzig
Bernhard Tauchnitz
1843

CUVÎNT ÎNAINTE

În anul 1838—39, cînd au apărut foiletoanele romanului „Viața și aventurile lui Nicholas Nickleby", Charles Dickens avea 27 de ani. Romanul este, prin urmare, o operă de tinerețe. La apariția lui, autorul avea în urma sa o copilărie dureroasă, apăsată de spaima mizeriei și petrecută fie în umbra închisorii datornicilor, unde fusese închis, pentru datorii neplătite, John Dickens, tatăl, fie în fabrica de cremă de ghete, unde micul Charles era pus să lucreze în vitrină, în chip de reclamă vie; o adolescență muncită, irosită într-un birou de avocatură, unde băiatul făcea ucenicia notariatului. Au urmat anii petrecuți în incinta Camerei Comunelor ca stenograf parlamentar și, în sfîrșit, cei de jurnalistică. Tînărul reporter avu atunci prilejul să cutreiere Anglia în lung și în lat și să întregească cu noi experiențe tabloul ce se înfiripase în mintea lui, în timp ce frunzărea dosare prăfuite, care-i dezvăluiau sub forma proceselor și a acțiunilor legale, patimile oamenilor și nedreptățile vremii, sau asculta dezbateri parlamentare. Călătoriile lungi în diligență îi dezvăluiau aspecte variate dintr-o Anglie dominată de creșterea capitalului industrial. Revoluția industrială, proces lent și progresiv, ce se săvîrșise în cea de-a doua jumătate a veacului al 18-lea transformase Anglia agrară și patriarhală în Anglia marilor aglomerări urbane. Întinderile verzi

se întunecaseră de fumul coșurilor de fabrică, viața rurală pierise, în urma exodului spre oraș al micilor producători ce nu puteau ține piept concurenței marelui capital. Și cel mai însemnat rezultat al acestei uriașe prefaceri fusese nașterea proletariatului englez.

Reforma electorală din 1832 mutase centrul de greutate în alegeri de pe întinsele moșii pustiite pe marile centre urbane. Alegători și aleși nu puteau însă fi decît cetățenii care plăteau censul. Muncitorii și păturile mijlocii rămîn lipsite de drepturi politice. Aceste lucruri se impun în mintea tînărului reporter — unele mai lămurit, altele mai puțin — sub forma unor întîmplări și fapte care-l întîmpină în călătoriile sale: campanii electorale la țară și la oraș, alegeri, procese, aspecte ale mizeriei industriale etc.

Trecutul romancierului de 27 de ani mai cuprindea debutul său în literatură cu schițele iscălite Boz, care condensează aceste experiențe de tinerețe, apoi succesul uriaș, răsunător al foiletoanelor istorisind aventurile jovialului Mr. Pickwick, ale tovarășilor săi de călătorie și ale valetului său, poznașul și istețul Sam Weller. Călătorii sînt martori ai unor întîmplări înregistrate de autor, cînd cu un umor blajin și voios, cînd cu scăpărătoare ironie. După veselele isprăvi ale clubului Pickwick, urmase sumbra poveste a copilului Oliver Twist, născut într-o casă de muncă, odioasă instituție, care-i vorbea lui Dickens și avea să vorbească și cititorilor săi despre inumanitatea caritătii burgheze.

Cînd oferă marelui public cititor englez romanul „Nicholas Nickleby", Charles Dickens era un scriitor cu renume, un autor iubit, prețuit pentru calitatea inegalabilă a umorului său, atît de strălucit ilustrat în „Hîrtiile postume ale clubului Pickwick", pentru solidaritatea lui cu cei necăjiți, pentru patosul demascărilor sale și pentru tandrețea cu care se apropia de sufletul copilului. Aceste însușiri le regăsim în ro-

manul de față. El sintetizează cîteva din trăsăturile caracteristice ale operei de tinerețe a lui Dickens și vestește printre altele marile creații ale maturității.

*

* *

Recunoaștem în paginile de violență și patetică demascare ale acestui roman experiența de viață acumulată de tînărul scriitor în anii copilăriei lui chinuite și ai tinereții nevoiașe. Fiindcă, în definitiv, tînărul Nicholas Nickleby, orfanul pe umerii căruia apasă de la vîrsta de 19 ani grele răspunderi, nu este decît una dintre numeroasele întruchipări literare ale autorului, chiar dacă întîmplările romanului de față prezintă mai puține asemănări riguroase cu cele din viața lui Dickens decît prezintă romanul, în mare măsură autobiografic, „David Copperfield". Căci odioasa școală condusă de cumplitul domn Squeers, unde nimerește Nicholas, nu este decît una dintre numeroasele școli din Yorkshire, vestite pe atunci pentru tratamentul barbar aplicat copiilor, școli pe care Dickens le cunoscuse bine în peregrinările lui de reporter. Iar închisoarea datornicilor, în care pătrundem pentru a surprinde viața bătrînului Bray și a fiicei sale, era reședința aproape permanentă a familiei lui Dickens. Manevrele caricaturale privitoare la întemeierea de către cămătarul Ralph Nickleby, cu sprijinul unor înalte personaje din parlament, a fantomaticii „Societăți Metropolitane Unite pentru coacerea perfecționată a pateurilor calde și a plăcintelor" sînt cele pe care tînărul stenograf parlamentar trebuie să fi avut prilejul să le cunoască, în timpul cît își exercita meseria. Șarja violentă a unor astfel de pasaje din roman nu ne împiedică să deslușim sentimentele celui care avea să scrie, într-un rînd, în legătură cu tot sistemul parlamentar englez: „În primul rînd, poate din pricina vreunei imperfecte dezvoltări a simțului de veneratie nu-mi amintesc să mă fi topit

vreodată sau chiar să fi fost mișcat pînă la lacrimi din pricina unei mîndrii exaltate, la vederea vreunui corp legislativ. Am suportat Camera Comunelor ca un bărbat, iar în Camera Lorzilor nu m-am simțit cuprins de nici o altă slăbiciune în afara somnului. Am fost martorul unor alegeri parlamentare la țară și în oraș și nu m-am simțit împins (indiferent ce partid cîștiga alegerile), să-mi stric pălăria aruncînd-o în aer în semn de triumf sau să-mi sparg vocea strigînd urale la adresa generoasei noastre constituții, a incompatibilității alegătorilor noștri sau la adresa cinstei ireproșabile a liberilor membri ai parlamentului" (Note americane). Un episod al cărții, pe care o prezentăm cu aceste rînduri, ni-l arată pe Nicholas Nickleby în contact direct cu „incoruptibilii" și „ireproșabilii" membri ai parlamentului.

Intriga romanului „Nicholas Nickleby" e complicată și se resimte adesea de stîngăciile începutului. Tînărul Nicholas, mama și sora lui, Kate, rămași fără mijloace, la moartea tatălui, apelează la generozitatea unchiului Ralph, cămătar odios, care îl trimite pe Nicholas ca pedagog în infernala școală a lui Squeers din Yorkshire, iar pe Kate ca ucenică în atelierul de croitorie al cuplului Mantalini. De asemenea intenționează să-și vîndă nepoata lui sir Mulberry Hawk, nobil desfrînat, de pe urma păcatelor căruia Ralph se alege cu cîștiguri considerabile.

Cruzimea cu care-și tratează Squeers elevii, copii nefericiți, azvîrliți de părinți nepăsători sau de-a dreptul criminali și mai ales pe Smike, băiat cu mintea încețoșată de atîtea bătăi și suferințe, îl indignează pe Nicholas care, după o încăierare cu dascălul, fuge împreună cu Smike. Urmează romanul picaresc al aventurilor celor doi drumeți, roman ce cuprinde savurosul episod al trupei de actori ambulanți, conduși de Vincent Crummles, pe lîngă care se aciuază cei doi fugari. Înștiințat de planurile josnice ale lui Ralph în legătură cu sora lui, Nicholas ajunge la Londra la timp pentru a deiuca planurile cămătarului.

Apoi rupe relațiile cu Ralph, care devine dușmanul lui neîmpăcat. Ceea ce urmează sînt, pe de o parte, urzelile diabolice ale lui Ralph, care vrea să se răzbune, urzeli ce antrenează toate personajele odioase cunoscute pînă acum de cititorul romanului și pe alte cîteva în plus și, pe de altă parte, sforțările tînărului Nicholas pentru a asigura o existență mamei, surorii lui și lui Smike. Acesta din urmă va cădea victimă monstruoaselor planuri de răzbunare puse la cale de Ralph și Squeers. Cît privește ostenelile lui Nicholas, ele sînt, în cele din urmă, încununate de succes, prin apariția miraculoasă a celor doi frați gemeni, Cheeryble, negustori joviali și mărinimoși, ce răsar pentru a rezolva socotelile încurcate ale familiei Nickleby, ba chiar pentru a oferi un soț ideal lui Kate în persoana nepotului lor și a înlesni unirea lui Nicholas cu aleasa inimii lui. Acest sfîrșit neverosimil, fericit și convențional se asociază cu neputința lui Dickens de a-și soluționa altfel conflictele. Căci Dickens face parte dintre scriitorii realiști care, dacă deslușesc bine și demască violent neajunsurile orînduirii capitaliste, sînt mai puțin înarmați pentru a arăta calea de rezolvare a conflictului social.

Nu în iscusința intrigii, nici în rezolvarea conflictului trebuie însă să căutăm valoarea romanului de față. Ne întîmpină, cînd îl citim, nemărginita dragoste a romancierului față de victimele nedreptății sociale, simpatia lui caldă pentru oamenii simpli și modești și, în același timp, ura lui pasionată față de profitorii unei societăți bazate pe nedreptate.

Dacă cercetăm personajele romanului, sensul atacului ne apare limpede. Odios, antipatic, zgîrcit, rece, calculat, Ralph Nickleby cămătarul este — în ciuda unor trăsături convenționale care-l înrudesc cu atîți zgîrciți și cămătari ai literaturii — întruchiparea a tot ce detesta Dickens mai pătimaș. La fel brutalul, nemilosul Squeers și demna lui consoartă, a căror bunăstare se bazează pe maltratarea și înfometarea unei cete de copii nenorociți.

Și în acest roman, ca și în altele de Dickens, simpatia autorului se îndreaptă neprecupețită spre oamenii necăjiți și asupriți, printre ei, în primul rînd, patetícul Smike, zvîrlit de mic copil la cheremul abuzurilor lui Squeers, victimă a cruzimii acestuia și a setei de răzbunare a lui Ralph, pe care, printr-o melodramatică întorsătură Dickens îl prezintă, în ultimele pagini ale cărții, ca pe tatăl lui Smike. Patetic și cuceritor este și Noggs, secretarul, servitorul, robul lui Ralph, ruinat pe vremuri de acesta și care dezvăluie, sub înfățișarea unui excentric posac și beiv, un suflet generos. Din rîndul modeștilor, de care Dickens se apropie cu umor înduioșat, fac parte inimoasa miniaturistă La Creevy și bătrînul contabil Tim Linkinwater, care, — abstracție făcînd de convenționalul lui atașament față de niște patroni perfecți — ne cucerește printr-o sensibilitate extremă față de tot ce reprezintă suferința umană.

Romanul acesta ne mai familiarizează cu întreaga gamă a umorului și a ironiei dickensiene. Paginile de satiră sfîșietoare și de sarcasm, care evocă viața celor avuți (vezi diferiții patroni ai lui Kate Nickleby sau peregrinările lui Nicholas în căutarea unei slujbe), alternează cu altele de savuros umor, pe care Dickens îl desfășoară mai ales în evocarea personajelor excentrice și pitorești. Episoadele petrecute în trupa lui Vincent Crummles și a artisticei sale familii sînt de un comic irezistibil și creionează cîteva apariții episodice ce comunică o exuberantă veselie. O prezență umoristică de mare forță în acest roman este doamna Nickleby, cu vorbirea ei dezlînată, trecerile bruște de la un subiect la altul, asociațiile neprevăzute și lipsite de logică și mania amintirilor incoerente. De asemenea, domnul Mantalini, cu limbajul lui bombastic, înflorit de interjecții și diminutive și sinuciderile lui periodice și simulate. La fel ca și în alte romane de Dickens, personajele secundare sau episodice, schițate adesea fugar, se impun prin vitalitatea lor, ba uneori întrec în forță personajele principale. Kate

Nickleby, sora și Madeline Bray, iubita lui Nicholas, sînt două fete tinere, blînde, iubitoare, devotate, atît de convențional zugrăvite, încît pot fi schimbate între ele fără pagubă pentru acțiunea romanului. Dar domnul Mantalini, Newman Noggs, Vincent Crummles, soția lui și copilul fenomen sau ilustra familie Kenwigs, al cărui unic scop e să smulgă un testament favorabil simandicosului încasator de apă Lillyvick, sînt apariții pe care nu le putem uita.

Dickens este maestru în evocarea mediilor celor mai variate. Școala lui Squeers din Yorkshire i-a prilejuit adevărate gravuri în apă tare. Scena doftoricirii copiilor cu sulf și melasă este de un tragic grotesc, egalat în literatura engleză poate doar de unele episoade din romanele predecesorului lui Dickens, Tobias Smollett. Un teatru de provincie, un atelier de croitorie, închisoarea datornicilor sînt medii specifice, care trăiesc intens, fixate cu pană de realist de către Dickens.

Ne mai întîmpină în romanul „Nicholas Nickleby" lirismul și poezia care caracterizează proza lui Dickens. S-a remarcat adesea că romancierul englez întîlnește peste tot subiecte de exaltare: în cotidian, în viața celor simpli, în întîmplările copiilor. De aceea stilul lui e mereu pasionat, niciodată indiferent, iar prezența autorului se resimte pe fiecare pagină a cărților sale. Același caracter pasionat ne întîmpină, dacă analizăm satira lui Dickens. Rîsul și plînsul se învecinează permanent în romanele sale: tragedia lui Smike e comentată în limbajul ilariant al doamnei Nickleby. Ca orice adevărat poet, Dickens este un imaginativ. Criticul francez H. Taine a remarcat în capitolul dedicat lui Dickens din „Istoria literaturii engleze" că pînă și caricaturile lui Dickens sînt dominate de imaginația lui luxuriantă. Exagerarea, șarja, pe care le descoperim în paginile romanului de față sînt produsele acestei imaginații, la fel ca și darul neegalat al romancierului englez de a însufleți obiectele. Fotoliile hodorogite și pendula „cu fața hămesită" din casa bătrînului Gride, ca și norul

amenințător ce-l însoțește pe Ralph pe ultimul lui drum spre casă, sînt animate de imaginația lui Dickens, care este cea a unui liric.

În epoca marilor romane de maturitate, Dickens avea să lase în urmă unele din stîngăciile vădite în această operă de tinerețe. Nu vom mai regăsi în „David Copperfield", în „Casa Întunericului" sau în „Marile Speranțe" povești istorisite în hanuri, care taie firul acțiunii, așa cum găsim în „Pickwick" sau în „Nicholas Nickleby". Intrigile vor fi mai abil conduse și elementele melodramatice evitate.

Unele lacune vor persista însă. Chiar și atunci cînd, după desfășurarea mișcării cartiste în deceniul 1840—50, Dickens va aduce clasa muncitoare în literatură („Timpuri grele") și va face loc în romanele sale conflictului dintre patron și muncitor, soluția oferită va fi mereu regenerarea celor bogați după exemplul celor nevoiași. Vom regăsi însă pînă la sfîrșitul carierii sale scriitoricești, în toate marile romane, unele trăsături caracteristice ale creației dickensiene strălucit anunțate de acest roman al tinereții: patetismul demascării, umorul nuanțat, dragostea pentru cei necăjiți, generozitatea mesajului umanitar.

Vera Călin

În chip de introducere pentru ceea ce urmează

Trăia odată, într-un colț al comitatului Devonshire, un oarecare domn Godfrey Nickleby. Era un gentleman de treabă, căruia năzărindu-i-se cam tîrziu că trebuie să se însoare și nefiind nici destul de tînăr, nici destul de bogat pentru a cere mîna unei lady cu stare, se căsătorise din prietenie cu o veche dragoste din tinerețe, iar fata, la rîndul ei, îl luase pe aceleași temeiuri. Tot astfel se întîmplă uneori ca oameni ce nu-și pot îngădui să joace cărți pe bani, să se așeze la un joc liniștit, doar de dragul jocului.

Oamenii acri, ce-și bat joc de căsnicie, vor răspunde poate că perechea asta cumsecade ar trebui mai curînd asemuită cu doi luptători într-o trîntă, luptători care atunci cînd încasările au mers prost și sprijinitori nu prea sînt, joacă înainte voinicește, doar de dragul loviturilor. Dintr-un punct de vedere, comparația aceasta s-ar potrivi foarte bine ; căci după cum perechea neînfricată de jucători din Fives' Court face ocolul cu pălăria în mînă și se bizuie pe bunătatea privitorilor ca să se poată ospăta pe urmă, tot așa domnul Godfrey Nickleby și tovarășa sa, după trecerea lunii de miere, aruncară o privire gînditoare asupra lumii, sperînd că norocul le va ajuta să încropească ceva. Pe vremea căsătoriei lor, venitul domnului Nickleby se ridica la vreo șaizeci pînă la optzeci de livre *per annum.*

Sînt, slavă Domnului, oameni destui pe lumea asta și chiar și în Londra (unde locuia pe atunci domnul Nickleby), drept care nu prea sînt luate în seamă plîngerile cum că populația ar fi prea rară. Dar e nemaipomenit cîtă vreme poate să stea un om cercetînd mulțimea, fără să descopere o față de prieten. Și totuși așa se întîmplă. Domnul Nickleby o cercetă și iarăși o cercetă pînă ce ochii începură să-l doară la fel de tare ca și inima, dar nu se ivi nici un prieten ; și cînd, ostenind de atîta cercetare, își aruncă ochii spre casa lui, nu prea văzu lucruri care să-i bucure privirea obosită. Un pictor care a zăbovit prea mult cu ochii asupra unei culori strălucitoare își odihnește vederea orbită uitîndu-se la o nuanță mai potolită și mai întunecată ; dar tot ceea ce întîmpina privirea domnului Nickleby avea o culoare atît de neagră și întunecoasă, încît omul s-ar fi simțit nespus de înviorat dacă lucrurile s-ar fi petrecut pe dos.

În cele din urmă, cinci ani mai tîrziu, după ce doamna Nickleby își binecuvîntase soțul cu vreo doi copii, iar omul, încurcat și îmboldit de nevoia de a-și înzestra întrucîtva familia, se frămînta serios cu gîndul să întreprindă o mică speculație comercială și anume să facă o asigurare pe viață în trimestrul următor și apoi să cadă, din întîmplare, din vîrful Monumentului[1], sosi, într-o bună dimineață, pe calea poștei, o scrisoare cu chenar negru, ce-l înștiința cum că unchiul său, domnul Ralph Nickleby, murise și-i lăsase lui bruma sa de avere, în totul vreo cinci mii de livre sterline.

Deoarece răposatul cît trăise nu se îngrijise de nepotu-său decît ca să trimită primului său născut (botezat după el, dintr-un calcul deznădăjduit) o lingură de argint într-o cutie de piele, care lingură, ținînd seama că nu prea avea ce mînca din ea, părea un soi de ironie la adresa faptului că pruncul se născuse fără

[1] Coloană în Londra, în amintirea incendiului din 1666 (n. t.).

acel folositor obiect în gură[1], la început domnului Godfrey Nickleby nici nu-i veni să dea crezare știrii primite. Știrea se arătă totuși adevărată. Bătrînul cel cumsecade se gîndise pare-se să-și lase toată averea Societății regale umanitare, ba chiar scrisese un testament în acest sens; dar, spre nenorocul lui, instituția salvase, cu cîteva luni înainte, viața unei rude nevoiașe, căreia el îi plătea o pensie săptămînală de trei șilingi și șase penny. Într-o pornire de firească exasperare, omul revocase dania, printr-un codicil, și lăsase totul domnului Godfrey Nickleby, cu un adaos special în care dădea frîu liber furiei sale nu numai împotriva societății ce salvase viața rudei nevoiașe, dar și împotriva rudei nevoiașe ce îngăduise să fie salvată.

Cu o parte din această moștenire, domnul Godfrey Nickleby cumpără o mică fermă, lîngă Dawlish din Devonshire, unde se retrase cu nevasta și cei doi copii, pentru a trăi din cea mai mare dobîndă obținută pe restul banilor și din puținele roade ce le putea smulge pămîntului. Cei doi o duseră atît de bine împreună, încît la moartea lui, vreo cincisprezece ani după cele istorisite pînă aici și vreo cinci ani după ce-i muri soția, omul fu în stare să lase fiului său celui mai mare, Ralph, trei mii de livre bani gheață, iar mezinului Nicholas, o mie de livre și ferma, de fapt o moșioară cum nu se poate mai mică.

Cei doi frați fuseseră crescuți împreună într-o școală din Exeter. Și obișnuiți cum erau să se ducă acasă o dată pe săptămînă, auziseră din gura mamei lungi povestiri în legătură cu suferințele tatălui lor în zilele lui de belșug, care povestiri avură înrîuriri foarte deosebite asupra celor doi; căci, pe cînd cel mai tînăr, din fire sfios și retras, culese de aci doar învățătura că trebuie să se ferească de lumea înaltă și să se mărginească la traiul liniștit al vieții de țară, Ralph, cel mai vîrstnic, scoase din mult repetata istorie două

[1] Joc de cuvinte: a se naște cu o lingură de argint în gură e o expresie al cărei înțeles este: a te naște norocos (n. t.).

morale, anume că bogăția este singurul izvor de fericire și putere și că este drept și legal să o dobîndești prin orice mijloace în afară de crimă. „Și — își făcea Ralph socoteala în gînd — dacă din banii unchiului nu s-a ales nici un folos, cît timp a trăit el, s-a ales în schimb foarte mult după ce a murit, fiindcă tata a intrat în stăpînirea lor și-a strîns pentru mine, ceea ce este un scop de o înaltă virtute; cît despre bătrînul unchi, și el s-a ales cu un folos de pe urma lor, căci a avut plăcerea de a se gîndi la ei toată viața". Și pe deasupra, de a fi invidiat și măgulit de întreaga familie. Și Ralph tot răsucea în minte aceste cugetări ajungînd la concluzia că nu există nimic mai bun decît banii.

Nemărginindu-se la teorie și neîngăduind talentelor sale să ruginească în simple speculații abstracte, chiar și la o vîrstă atît de fragedă, acest băiat promițător începu să se ocupe de cămătărie pe o scară redusă, încă din școală: dînd împrumut cu dobîndă bună un mic capital de condeie și arșice și, încetul cu încetul, extinzîndu-și operațiile pînă cînd ele năzuiră să cuprindă și monedele de aramă ale regatului nostru, pe care el le specula cu profituri ce nu erau de lepădat. Și nu se poate spune că-și necăjea debitorii cu calcule abstracte de cifre sau cu registre de socoteli. După el, regula dobînzii simple era cuprinsă în cuvintele de aur: „pentru fiecare jumătate de penny, doi penny", care cuvinte simplificau mult socotelile și care, ca un precept familiar, mai ușor de învățat și de ținut minte decît orice regulă cunoscută a aritmeticii, nu pot fi îndeajuns recomandate atenției capitaliștilor, fie ei mari sau mici, și mai ales misiților și celor ce cumpără polițe pentru a le protesta. Și, într-adevăr, ca să fim drepți cu acești domni, mulți dintre ei obișnuiesc pînă în zilele noastre să-și însușească principiul cu un succes deosebit.

Tot așa, tînărul Ralph Nickleby avea grijă să se ferească de toate socotelile acelea amănunțite și încurcate de pe vremuri, pe care orice om ce lucrează în

materie de dobîndă simplă nu poate să nu le găsească stînjenitoare din cale-afară, şi o făcea anume stabilind ca regulă generală că toate sumele — capital sau dobîndă — trebuie plătite în ziua cînd se primesc banii de buzunar, adică sîmbăta ; şi că, indiferent dacă un împrumut a fost contractat luni sau vineri, dobînda este, în toate cazurile, aceeaşi. Adevărul e că el lămurea, cu multă pricepere, cum că dobînda ar trebui să fie mai mare cînd e vorba de o zi decît de cinci, deoarece în primul caz s-ar putea presupune pe bună dreptate că împrumutătorul e la mai mare ananghie, fiindcă altfel nu s-ar împrumuta el de fel, în împrejurări atît de neprielnice. Faptul acesta este interesant, căci vădeşte legăturile şi simpatiile tainice care există întotdeauna între cugetele înalte. Deşi domnişorul Ralph Nickleby nu-şi dădea pe atunci seama de acest lucru, categoria de domni pomeniţi mai sus se bizuie pe aceleaşi principii în tranzacţiile lor.

Din cele spuse despre acest tînăr şi din admiraţia firească pe care cititorul o va simţi de îndată pentru caracterul său, se va înţelege poate că el va să fie eroul cărţii pe care o începem acum. Ca să lămurim acest punct, o dată pentru totdeauna, ne grăbim să nu-l dezamăgim pe cititor şi să purcedem de la început.

La moartea tatălui său, Ralph Nickleby, care cu cîtăva vreme înainte intrase într-o casă de comerţ din Londra, se aşternu cu pasiune pe vechea lui goană după bani, lăsîndu-se în scurtă vreme atît de stăpînit şi de prins de ea, încît uită cu desăvîrşire, ani de-a rîndul, de frate-său ; şi dacă, din cînd în cînd, cîte o amintire despre vechiul lui tovarăş de joacă străbătea prin pîcla în care trăia — căci aurul stîrneşte în jurul omului o pîclă ce distruge simţurile şi adoarme simţămintele mai rău decît aburii de mangan — gîndul acesta aducea cu el pe un altul şi anume că dacă cei doi vor fi din nou alături, fratele lui îi va cere bani cu împrumut. Aşa încît domnul Ralph Nickleby ridica din umeri şi spunea că e mai bine aşa cum e.

Cît despre Nicholas, el trăise de unul singur pe moșioara moștenită pînă cînd i se urî de atîta singurătate și atunci luă de soție pe fata unui gentleman din apropiere, fată cu o zestre de o mie de livre. Această femeie de treabă îi născu doi copii, un băiat și o fată ; și cînd băiatul ajunse la vreo nouăsprezece ani, iar fata cam la paisprezece — după cîte putem ghici, căci înregistrări exacte cu privire la vîrsta doamnelor nu se păstrau nicăieri în scriptele acestei țări înainte de legea nouă — domnul Nickleby căută în dreapta și în stînga mijloace pentru a-și drege capitalul, rău ciuntit cu această creștere a familiei și de cheltuielile educației.

— Fă speculații — propuse doamna Nickleby.

— Spe-cu-la-ții, draga mea ? spuse domnul Nickleby, parcă îndoindu-se.

— De ce nu ? întrebă doamna Nickleby.

— Pentru că, draga mea, dacă pierdem — urmă domnul Nickleby, care vorbea rar și tărăgănat — dacă *cumva* pierdem, nu mai avem din ce trăi, draga mea.

— Fleacuri — făcu doamna Nickleby.

— Nu sînt chiar atît de sigur de asta, draga mea — spuse domnul Nickleby.

— Îl avem pe Nicholas — vorbi mai departe doamna — un tînăr care ar fi timpul să înceapă ceva ; Kate, sărmana fată, n-o să aibă un ban. Gîndește-te la fratele tău ! Ar fi ajuns el ce a ajuns, dacă n-ar fi făcut speculații ?

— Adevărat — răspunse domnul Nickleby. Foarte bine, draga mea. Voi face și eu speculații, draga mea.

Speculațiile sînt un fel de joc ; jucătorii văd puțin sau nimic din cărțile lor cînd pornesc ; cîștigurile pot fi mari — tot așa și pierderile. Norocul i-a fost potrivnic domnului Nickleby. La început toată lumea se aprinsese, pe urmă afacerea a sărit în aer, patru agenți s-au stabilit în niște vile din Florența, patru sute de anonimi au fost ruinați și printre ei domnul Nickleby.

— Pînă și casa în care locuiesc — a oftat bietul om — îmi poate fi luată mîine. Pînă și mobila o să-mi fie vîndută unor străini!

Ultimul gînd îl lovi atît de tare, încît omul căzu numaidecît la pat; pare-se că era hotărît să nu se mai scoale, orice s-ar întîmpla.

— Vino-ți în fire, domnule! îl îndemna spițerul.

— Nu trebuie să te lași doborît! spunea infirmiera.

— Lucruri din astea se întîmplă în fiecare zi — observa avocatul.

— Și e un păcat să te răzvrătești împotriva lor — șoptea pastorul.

— Și nici un om cu familie n-ar trebui să facă una ca asta — adăugau vecinii.

Domnul Nickleby clătină din cap și trimițîndu-i pe toți afară din odaie, își îmbrățișă soția și copiii și, după ce-i strînse pe toți la inima lui cu bătaie încetinită, căzu istovit pe pernă. Avură mîhnirea să vadă, curînd după aceea, că mintea lui o ia razna; căci multă vreme bolborosi cuvinte despre bunătatea și mărinimia fratelui său și vremurile frumoase de demult cînd mergeau împreună la școală. După ce încetă să mai aiureze, își încredință solemn văduva și pe cei doi orfani, celui ce nu ne părăsește niciodată, apoi zîmbindu-le blînd, se întoarse cu fața în jos și spuse că acum crede că va putea dormi.

Despre domnul Ralph Nickleby, afacerile și întreprinderea lui și despre o mare societate pe acțiuni de largă importanță națională

Domnul Ralph Nickleby nu era, ca să vorbim precis, ceea ce am numi un negustor, nici un bancher, nici un procurist, nici un avocat, nici un notar. Desigur, nu era nici comerciant și mai puțin ar fi putut avea îndrăzneala de a se numi un om cu o anumită meserie ; căci ar fi fost cu neputință să găsești vreo profesiune recunoscută de care să fi ținut el. Totuși, fiindcă locuia într-o casă spațioasă în Golden Square, care casă, în afară de o firmă de alamă pe poartă, mai avea una de două ori și jumătate mai mică pe stîlpul din stînga al ușii, deasupra unui pumn de copil tot din alamă ce arăta cu o săgeată spre cuvîntul „Birou", era limpede că domnul Ralph Nickleby avea sau pretindea că are o meserie oarecare. Și dacă lucrul mai avea cumva nevoie de o dovadă bazată pe fapte, el era dovedit din plin prin prezența, între ceasurile nouă și jumătate și cinci, a unui bărbat gălbejit la față, îmbrăcat într-o haină ruginie, care ședea pe un taburet deosebit de tare, într-un soi de oficiu, la capătul unui coridor, avea totdeauna o pană după ureche, și răspundea cînd suna clopoțelul de la intrare.

Deși în Golden Square locuiesc și reprezentanți ai profesiilor mai serioase, locul nu se află tocmai în drumul orișicui. E una din piețele de pe vremuri, un cartier al orașului, care a decăzut și s-a apucat de închiriat locuințe. Multe din apartamentele de la eta-

jele unu și doi sînt închiriate mobilat la domni singuri; există și pensiuni. Străinii mișună prin locurile astea. Oameni tuciurii, cu inele mari în urechi și lanțuri grele de ceas, bărbați cu favoriți stufoși, dintre cei care se întîlnesc sub colonada Operei, iar în timpul sezonului, între orele patru și cinci după amiază lîngă ghișeul de bilete, de unde dau comenzi — locuiesc în Golden Square sau pe o stradă alăturată. Două sau trei viori și un suflător din orchestra Operei locuiesc tot aci sau cale de o stradă depărtare. Pensiunile din Golden Square sînt muzicale, iar sunetele pianului și ale harpei plutesc seara în jurul capului unei statui jalnice, geniul păzitor al unor arbuști sălbatici, care cresc în mijlocul pieței. În nopțile de vară, ferestrele sînt larg deschise și trecătorii pot vedea grupuri de mustăcioși oacheși zăbovind la ferestre și fumînd înspăimîntător. Glasuri aspre, care fac muzică vocală, năpădesc tăcerea serii; iar fumul de tutun bun parfumează aerul. Acolo tabacul de prizat și țigările, lulelele nemțești și fluierele, viorile și violoncelele luptă pentru întîietate. E ținutul cîntecului și al fumului. Orchestrele de stradă se simt ca acasă în Golden Square; și cîntăreții ambulanți fac triluri fără voie, de cum pătrund între hotarele pieței.

Locul nu pare foarte potrivit pentru tranzacții comerciale; totuși domnul Ralph Nickleby trăise ani de-arîndul aci, fără să se plîngă vreodată. Nu cunoștea pe nimeni în jur și nimeni nu-l cunoștea, deși îi mersese faima că e foarte bogat. Negustorii îl luau drept un fel de avocat, iar ceilalți vecini erau de părere că este un fel de samsar general; ambele presupuneri erau corecte și exacte atît cît sînt de obicei sau cît trebuie să fie presupunerile despre treburile altora.

Într-o dimineață, domnul Ralph Nickleby stătea în biroul lui gata îmbrăcat de plecare. Purta o jachetă verde ca sticla peste un surtuc albastru; o vestă albă, pantaloni cenușii și cizme Wellington trase peste pantaloni. Colțul unui jabou plisat mărunt se zbătea să iasă afară, ca și cum ar fi stăruit să se arate, între

bărbie și nasturele de sus al jachetei; iar acest din urmă veșmînt nu cobora destul de jos pentru a acoperi un lanț lung de aur, făcut dintr-un șir de inele obișnuite, al cărui capăt de început se lega cu un ceasornic din buzunarul domnului Nickleby și care sfîrșea cu două cheițe: una aparținînd ceasornicului, cealaltă unui lacăt. O urmă de pudră pe cap trebuia să-l facă pe domnul Nickleby mai binevoitor la înfățișare; dar dacă acesta era scopul, omul ar fi făcut mai bine să-și pudreze și fața, căci în cutele ei, în ochii mici și neliniștiți era ceva care părea să vestească violențe, în ciuda intențiilor lui. Oricum ar fi, acesta este omul; și singur cum stătea, nici pudra, nici cutele, nici ochii n-aveau în clipa aceea nici cea mai mică înrîurire, bună sau rea, asupra nimănui și prin urmare nu e treaba noastră să vorbim despre ele acum.

Domnul Nickleby închise un catastif cu socoteli, care se afla pe pupitru și, lăsîndu-se pe spătarul scaunului, privi pierdut prin geamurile murdare. Unele case din Londra au în spate o bucățică jalnică de pămînt, de obicei îngrădită de patru ziduri înalte și spoite, deasupra cărora se încruntă pîlcuri de coșuri și unde se usucă, de la un an la altul, cîte un pom schilod ce se mîndrește cu cîteva frunze tîrziu toamna, atunci cînd ceilalți pomi le scutură pe ale lor, și apoi, istovit de sforțare, își trage zilele, crăpat și uscat de fum, pînă în anotimpul următor, cînd repetă încercarea și poate, dacă vremea e cu deosebire prielnică, ispitește chiar cîteva vrăbii să ciripească între ramurile lui. Oamenii spun uneori acestor curți întunecate „grădini"; nu s-ar zice că au fost vreodată semănate, ci mai degrabă că sînt bucăți de pămînt lăsat în paragină, avînd vegetația ofilită a unor foste cărămidării. Nimeni nu se gîndește să se plimbe prin locurile astea triste sau să le facă să rodească. Cînd chiriașul se mută în casă poate arunca aci coșuri, sticle sparte, alte gunoaie de acest fel și atîta tot; și acolo rămîn pînă cînd omul se mută iarăși; paiul umed zace și mucezește în pace,

amestecîndu-se cu niște cutii risipite, cu pomișorii uscați și piperniciți, cu ghivece de flori sparte și împrăștiate jalnic prin tot locul — toate prada funinginii și murdăriei.

Spre un loc dintre acestea se îndreptau privirile domnului Ralph Nickleby, în timp ce se uita pe fereastră cu mîinile în buzunare. Își ațintise ochii pe un brad răsucit, răsădit de vreun chiriaș vechi într-un ciubăr, ce fusese odată verde, dar părăsit cu ani în urmă, putrezise încetul cu încetul. Nu era nimic ispititor în acest obiect, dar domnul Nickleby era cufundat în visare și de aceea îl contempla cu mult mai multă atenție decît ar fi catadicsit să hărăzească, într-o stare mai conștientă, celei mai rare plante exotice. Într-un tîrziu, privirile lui se mutară mai la stînga, pe o fereastră mică și murdară, prin care fața funcționarului se vedea nelămurit; și preacinstitul cetățean ridicînd din întîmplare privirile, domnul Nickleby îi făcu semn să vină.

Ascultînd de această chemare, funcționarul se ridică de pe taburetul înalt (pe care îl lustruise frumos tot șezîndu-se și așezîndu-se) și se înfățișă în odaia domnului Nickleby. Era un om înalt, de vîrstă mijlocie, cu doi ochi holbați, dintre care unul privea fix, nasul stacojiu, o față de cadavru și un rînd de haine (dacă se poate spune așa unor straie care nu se rînduiau de loc pe el), arătînd ca vai de lume de atîta purtat, mult prea mici și înzestrate cu o cantitate atît de mică de nasturi, încît era mare minune cum de stăteau pe el.

— A trecut de douăsprezece jumătate, Noggs? întrebă domnul Nickleby cu o voce aspră, care zgîria auzul.

— Nu-i mai mult decît și douăzeci și cinci după... — Noggs era gata să adauge după ceasul din cîrciumă, dar se opri și spuse în loc — după ora oficială.

— Ceasul meu a stat — spuse domnul Nickleby — nu știu din ce cauză.

— Neîntors — spuse Noggs.

— Ba da, e întors — spuse domnul Nickleby.
— Atunci prea întors — adăugă Noggs.
— Asta nu se poate — făcu domnul Nickleby.
— Trebuie să se poată — spuse Noggs.
— Bine! făcu domnul Nickleby, băgînd ceasornicul înapoi în buzunar; așa o fi.

Noggs scoase un anume mormăit, cum făcea de obicei la sfîrșitul oricărei discuții cu stăpînul lui, vrînd să dea de înțeles că el (Noggs) triumfase; și (fiindcă rareori i se întîmpla să vorbească dacă nu i se adresa vorba) căzu într-o tăcere încăpățînată, frecîndu-și încet mîinile una de alta; îi trosneau încheieturile degetelor, pe care le răsucea în fel și chip. Îndeplinirea neîncetată a acestui obicei, în orice împrejurare și privirea fixă și nemișcată a ochiului lui teafăr, care ajungea să semene leit cu celălalt, așa încît era cu neputință să spui încotro sau la ce se uită omul, erau două dintre ciudățeniile domnului Noggs ce izbeau la prima vedere pe un observator lipsit de experiență.

— Mă duc azi dimineață la London Tavern — spuse domnul Nickleby.
— Întîlnire publică? se interesă Noggs.

Domnul Nickleby dădu din cap.

— Aștept o scrisoare de la avocat cu privire la ipoteca lui Ruddle. Dacă vine scrisoarea, sosește sigur cu poșta de ora două. Eu plec din City pe la ora aceea și voi merge spre Charing-Cross pe partea stîngă a străzii; dacă am poștă, ieși în întîmpinarea mea cu scrisorile.

Noggs dădu din cap; și tocmai cînd dădea el din cap, se auzi sunînd clopoțelul din birou. Stăpînul ridică ochii de pe hîrtiile lui, iar funcționarul rămăsese liniștit pe loc.

— Clopoțelul — făcu Noggs în chip de explicație. Sînteți acasă?
— Da.
— Pentru oricine?
— Da.
— Și pentru perceptor?

— Nu! Să vină altă dată.

Noggs scoase mîrîitul lui obișnuit, ca și cum ar fi spus „Știam eu!" și, cum clopoțelul sună din nou, se duse la ușă, de unde se întoarse îndată, introducînd în încăpere și anunțînd cu numele de domnul Bonney, un domn palid și foarte grăbit, care, cu tot părul răvășit și o cravată foarte îngustă înnodată neglijent în jurul gîtului, arăta de parcă ar fi fost luat pe sus în miez de noapte și n-ar fi apucat să se îmbrace.

— Dragul meu Nickleby — spuse domnul, scoțînd o pălărie albă care era atît de plină de hîrtii, încît de-abia îi stătea pe cap. Nu-i nici o clipă de pierdut; trăsura așteptă la poartă. Sir Matthew Pupker prezidează și vor mai veni cu siguranță trei membri ai Parlamentului. Pe doi i-am scos eu din pat. Al treilea, care a stat toată noaptea la Crockford, s-a repezit pînă acasă ca să-și pună o cămașă curată și să ia o sticlă cu apă minerală și o să vie la timp ca să adreseze cuvîntul adunării. E cam tulburat de noaptea petrecută, dar n-are importanță; o să vorbească cu atît mai mișcător.

— Lucrurile par să iasă destul de bine — spuse domnul Ralph Nickleby, a cărui purtare cumpănită se deosebea cu totul de agitația celuilalt om de afaceri.

— Destul de bine! repetă ca un ecou domnul Bonney. E cea mai grozavă idee ce s-a vînturat vreodată. Societatea unită metropolitană pentru fabricarea pateurilor calde perfecționate și coacerea plăcintelor — livrare promptă. Capital cinci milioane, în cinci mii de acțiuni a zece livre fiecare. Păi numai numele ridică acțiunile peste valoarea lor în zece zile.

— Și *după* ce s-au ridicat — spuse domnul Ralph Nickleby zîmbind.

— După ce s-au ridicat, știi doar ce să faci cu ele așa cum știe orice om pe lumea asta și cum să te retragi frumușel la momentul potrivit — spuse domnul Bonney, bătîndu-l familiar pe umăr pe capitalist. Fiindcă veni vorba, ce om *deosebit* e funcționarul ăsta al dumitale!

— Da, nenorocitul! răspunse Ralph, în timp ce-şi îmbrăcă mănuşile. Deşi, să ştii că pe vremuri Newman Noggs avea caii şi cîinii lui de vînătoare.

— I-auzi! făcu celălalt în treacăt.

— Da — spuse mai departe Ralph — şi nu-i prea mult de atunci; dar şi-a risipit banii, i-a investit fără rost, a împrumutat bani cu dobîndă; pe scurt, mai întîi s-a prostit şi pe urmă a rămas pe drumuri. S-a apucat de băutură, pe urmă l-a lovit damblaua şi a venit la mine să împrumute o livră, fiindcă în zilele lui bune făcusem...

— Făcuseşi afaceri cu el — spuse domnul Bonney cu o privire plină de înţeles.

— Chiar aşa — răspunse Ralph. Dar n-am putut să-i împrumut, ştii doar.

— Da, sigur că nu.

— Dar, fiindcă tocmai aveam nevoie de un funcţionar care să deschidă uşa şi aşa mai departe, l-am luat de milă şi de atunci a rămas la mine. E cam nebun, după părerea mea — spuse domnul Nickleby, schiţînd o privire compătimitoare — dar e destul de folositor, nenorocitul, destul de folositor.

Milosul gentleman uitase să adauge că Newman Noggs, fiind pe drumuri, îl slujea pentru ceva mai puţin decît leafa ce se plătea de obicei unui băiat de treisprezece ani; şi de asemenea trecuse sub tăcere în pomelnicul lui grăbit, că muţenia stranie a lui Noggs făcea din el un om cu deosebire preţios într-un loc unde se încheiau atîtea afaceri despre care ar fi fost de dorit să nu se pomenească nimic în afară. Celălalt domn era însă vădit foarte nerăbdător să plece şi fiindcă, îndată după aceea, urcară grăbiţi în trăsura de piaţă, poate că domnul Nickleby nu aminti de nişte împrejurări atît de neînsemnate, doar din uitare.

Era mare tărăboi în Bishopsgate Street Within cînd ajunseră şi (fiind o zi cu vînt) vreo jumătate de duzină de oameni treceau strada cu vîntul în catargele lor de hîrtie. Purtau afişe uriaşe vestind că la orele

unu fix se va ține o adunare publică, care va lua în considerație dacă e cu cale să se adreseze o petiție parlamentului în favoarea Societății unite metropolitane pentru fabricarea pateurilor calde perfecționate și coacerea plăcintelor — livrare promptă, capital cinci milioane, în cinci mii de acțiuni a zece livre fiecare; care sume săreau în ochi cum se cuvine, fiind scrise cu cifre negre și groase cît toate zilele. Domnul Bonney își croi vioi drum cu coatele în sus pe scări, fiind întîmpinat în ascensiunea lui de multe plecăciuni adînci din partea chelnerilor care stăteau pe palier arătînd drumul. Urmat de domnul Nickleby, se pierdu într-un șir de încăperi dincolo de sala adunării; în a doua încăpere se afla o masă oficială și cîțiva oameni tot cu înfățișare „oficială".

— Atenție! strigă un domn cu două rînduri de bărbie, în clipa cînd se arătă domnul Bonney. Un scaun, domnilor, un scaun!

Noii veniți fură întîmpinați cu aprobare generală; domnul Bonney se repezi în capul mesei, își scoase pălăria, își trecu mîinile prin păr și izbi ca un vizitiu în masă cu un ciocănaș; la care sunet, mai mulți domni strigară: „Atenție!" și își făcură unul altuia semn cu capul, ca și cum ar fi vrut să-și comunice cît de energică era această purtare. Chiar în clipa aceea, un chelner năvăli înfrigurat în odaie și, după ce deschise ușa zgomotos, strigă:

— Sir Matthew Pupker!

Comitetul se ridică în picioare, aplaudînd de bucurie; și în timp ce aplaudau, păși înăuntru sir Matthew Pupker, însoțit de doi membri ai parlamentului în carne și oase, unul irlandez și celălalt scoțian, toți zîmbitori, toți făcînd plecăciuni și atît de drăguți, încît nimeni n-ar fi avut inima de a vota împotriva lor. Mai cu seamă sir Matthew Pupker, care avea un cap mic și rotund cu o perucă bălaie deasupra, se întrecea în așa hal cu plecăciunile, încît peruca stătea gata, în fiece clipă, să-i zboare de pe cap. După ce aceste simptome se mai potoliră întrucîtva, dornnii care aveau

legături cu sir Matthew Pupker sau cu ceilalți doi membri se înghesuiră în jurul lor, alcătuind trei mici grupuri, în jurul cărora domnii ce *nu* aveau legături cu sir Matthew Pupker sau ceilalți doi membri zăboveau zîmbind și frecîndu-și mîinile, cu nădejdea că se va ivi ceva care să atragă atenția și asupra lor. În tot timpul acesta, sir Matthew Pupker și ceilalți doi membri împărtășeau fiecărui grup în parte intențiile guvernului în legătură cu primirea proiectului, făcînd dări de seamă amănunțite despre cele ce șoptise guvernul ultima oară cînd ei luaseră masa cu el și despre cum clipise guvernul cînd spusese cutare lucru: aceste premise le îngăduiau să tragă concluzia că dacă exista ceva la care guvernul ținea mai mult decît la orice pe lume, acel lucru era bunăstarea și propășirea Societății unite metropolitane pentru fabricarea pateurilor calde perfecționate și coacerea plăcintelor — livrare promptă.

Între timp, așteptînd desfășurarea faptelor și o dreaptă împărțire a discursurilor, publicul din încăperile spațioase se uita, pe rînd, la estrada goală și la doamnele din sala de muzică. Cea mai mare parte dintre privitori petrecuseră cîteva ore în această îndeletnicire și, cum chiar cele mai plăcute distracții ne par searbede după ce ne-am bucurat prea mult de ele, spiritele mai energice din sală începură să lovească cu călcîiele în podea și să-și exprime nemulțumirea prin strigăte și huiduieli. Astfel de sforțări vocale din partea celor ce zăboviseră acolo cel mai mult veneau, firește, de la oamenii mai apropiați de estradă și mai depărtați de polițiștii de serviciu. Aceștia din urmă neavînd însă mare poftă să-și croiască drum prin mulțime, dar fiind totuși însuflețiți de lăudabila dorință de a face ceva pentru a potoli dezordinea, începură numaidecît să tragă de pulpană și de guler pe toți oamenii pașnici de lîngă ușă. În același timp, împărțeau felurite lovituri iscusite și răsunătoare cu bastoanele, în stilul priceputului actor, domnul Punch, al cărui strălucit exemplu, atît în alegerea armelor cît și în

mînuirea lor, această ramură a puterii executive îl urma, cînd era cazul.

Cîteva încăierări foarte aprinse erau în plină desfășurare, cînd un strigăt puternic atrase pînă și atenția luptătorilor și pe estradă începu să se scurgă printr-o ușă laterală un șir lung de domni cu pălăriile în mînă, care priveau cu toții înapoi și scoteau urale răsunătoare; cauza acestor urale se vădi destul de limpede, cînd sir Matthew Pupker și ceilalți membri adevărați ai parlamentului păși înainte, în mijlocul unor strigăte asurzitoare și-și comunicară unul altuia pe mutește că încă nu văzuseră o priveliște mai înălțătoare în toată cariera lor publică.

Într-un tîrziu, țipetele încetară, dar sir Matthew Pupker, fiind ales să șadă în jilțul prezidențial, ele cunoscură un nou avînt, care ținu cinci minute. După scurgerea lor, sir Matthew Pupker spuse care sînt sentimentele lui cu acest mare prilej, și ce trebuie să însemne acest prilej pentru lumea întreagă, și ce trebuie să înțeleagă compatrioții ce se află în fața lui și ce trebuie să însemne bogăția și respectabilitatea onorabililor prieteni din spatele său și, în cele din urmă, care trebuie să fie importanța pentru bogăția, fericirea, tihna, libertatea, pentru însăși existența unui popor liber și mare, a unei instituții ca Societatea unită metropolitană pentru fabricarea pateurilor calde perfecționate și coacerea plăcintelor — livrare promptă!

Domnul Bonney se ridică apoi pentru propunerea primei rezoluții; și, după ce-și trecu mîna dreaptă prin păr și-și înfipse pe cea stîngă, cu o mișcare nesilită, în coastă, își încredință pălăria grijii domnului cu două rînduri de bărbii (care, în general, juca rolul paharnicului pe lîngă vorbitori) și spuse că va citi prima rezoluție. Anume că adunarea privește cu îngrijorare și teamă starea actuală a comerțului de pateuri în această metropolă și în împrejurimi; că socotește organizarea actuală a plăcintarilor cu totul nevrednică de încrederea publicului; și că judecă tot sistemul pateurilor deopotrivă neprielnic pentru sănătatea

ca și pentru moravurile poporului și potrivnic celor mai înalte interese a unei mari comunități comerciale și negustorești. Onorabilul gentleman ținu o cuvîntare care stoarse lacrimi doamnelor și stîrni cele mai vii emoții în fiecare dintre cei de față. Spuse că vizitase case de săraci în diferite cartiere ale Londrei și le găsise lipsite de orice urmă de pateu, ba chiar există motive pentru a crede că unii dintre acești nevoiași nici nu gustau pateuri cu anii. Descoperise că printre vînzătorii de pateuri bîntuie beția, desfrîul și imoralitatea, fapte pe care el le punea în seama caracterului înjositor al meseriei lor, așa cum se practică ea acum ; descoperise aceleași vicii printre cei din clasa mai săracă, care ar trebui să fie consumatori de pateuri, și aceasta el o pune pe seama deznădejdii create de faptul că oamenilor nu le sta la-ndemînă un articol atît de hrănitor, ceea ce îi îndemna să caute uitare în băuturi otrăvitoare. El ia asupră-și să dovedească în fața unei comisii a Camerei Comunelor, că există o cîrdășie menită să mențină prețul pateurilor ridicat și să acorde plăcintarilor monopolul și o va dovedi chiar în legătură cu plăcintarul barului din acest local ; și va mai dovedi că acești oameni se înțeleg între ei cu ajutorul unor cuvinte și semne secrete ca „Aiurea", „Zexe". „Să-i spui lui mutu'", „Ce zice cartoful ?" și multe altele. Tocmai această jalnică stare a lucrurilor își propunea să o îndrepte societatea ; mai întîi, interzicînd, sub pedepse grele, orice negoț particular cu pateuri de orice fel ; în al doilea rînd, furnizînd publicului în general, iar săracilor chiar la domiciliu, pateuri de prima calitate, la prețuri reduse. Cu acest scop se introdusese un proiect de lege în parlament de către președintele lor, patriotul sir Matthew Pupker ; și tocmai pentru a sprijini acest proiect se adunaseră ei aci ; iar sprijinitorii proiectului vor hărăzi Angliei o strălucire și măreție nemuritoare, sub numele de Societatea unită metropolitană pentru fabricarea pateurilor calde perfecționate și coacerea plăcintelor — livrare promptă ; și, ar mai adăuga : cu un capital de

cinci milioane, în cinci sute de mii de acțiuni a zece livre fiecare.

Domnul Ralph Nickleby sprijini rezoluția și după ce un alt domn propuse ca ea să fie îmbunătățită prin adăugarea cuvintelor „și plăcintelor" după cuvîntul „pateurilor", ori de cîte ori va interveni el, rezoluția fu aprobată în triumf. Un singur om din mulțime strigă „Nu !", dar a fost imediat luat pe sus și dus.

Cea de a doua rezoluție, care recunoștea că e cu cale să fie desființați numaidecît toți vînzătorii de pateuri (plăcinte), toți negustorii de pateuri (plăcinte), de orice fel, fie ei bărbați, femei sau copii, plăcintari ambulanți sau orice altceva, a fost propusă de un domn posomorît, cu înfățișare semiclericală, care, din prima clipă, se lăsă dus de un patetism atît de adînc, încît îl făcu praf în doi timpi și trei mișcări pe primul vorbitor. Puteai să auzi un ac căzînd, ba, ce spui ? — chiar un fulg, în timp ce el descria cruzimea stăpînilor față de micii vînzători de pateuri, lucru care, stăruia el, în înțelepciunea sa, ar fi fost de ajuns pentru a îndreptăți întemeierea acelei neprețuite societăți. Pare-se că nefericiții copilandri erau scoși, noapte de noapte, pe străzile ude în anotimpurile cele mai aspre, puși să alerge, pe întuneric și ploaie, sau poate grindină și zăpadă, ceasuri de-a rîndul fără adăpost, hrană sau căldură, și acest ultim punct nu trebuie trecut cu vederea, anume că în timp ce pateurile aveau un înveliș cald, băieții n-aveau nimic și erau lăsați să se descurce cum pot. (Rușine !) Onorabilul gentleman istorisi cazul unui băiat, vînzător de pateuri, care, victimă a acestui neomenos și barbar sistem, vreme de cinci ani, răci în cele din urmă la cap, de pe urma cărei răceli se topi cu încetul, pînă cînd transpiră o dată zdravăn și se făcu sănătos ; despre cazul ăsta putea să mărturisească pe cuvîntul său, dar auzise (și n-avea nici un motiv să pună faptul la îndoială) despre o împrejurare mai sfîșietoare și mai groaznică. Auzise despre cazul unui vînzător de pateuri, un copil orfan care, călcat fiind de o briscă, fusese dus la spital, i se am-

putase piciorul pînă sub genunchi și acum își făcea meseria în cîrje. O, dreptate, cît vor mai dura oare toate astea ? !

Cu astfel de istorii adunarea fu cucerită, căci acesta este stilul de cuvîntări care cîștigă simpatii. Bărbații strigau ; femeile plîngeau de-și udau batistele și apoi le vînturau ca să se usuce ; însuflețirea era uriașă ; iar domnul Nickleby șopti prietenului său că, din această clipă, acțiunile sale se urcaseră cu douăzeci și cinci la sută.

Propunerea a fost, firește, votată cu puternice aclamații, fiecare ridicînd ambele mîini în semn de aprobare și desigur că, în delirul entuziasmului, s-ar fi ridicat și picioarele, dacă lucrul s-ar fi putut face în mod cuviincios. După aceea, proiectul propunerii fu citit de la un capăt la altul ; petiția glăsuia, așa cum glăsuiesc toate petițiile, că petiționarii erau prea umili, cei cărora se adresa petiția prea onorabili, iar motivul prea cinstit ; drept care (glăsuia petiția) proiectul ar trebui prefăcut pe dată în lege, spre veșnica onoare și glorie a preaonorabilei și glorioasei Camere a Comunelor ce se aduna în parlamentul Angliei.

Apoi, gentlemanul ce petrecuse noaptea la Crockford, fapt ce-i lăsase urme în jurul ochilor, se ridică pentru a spune compatrioților săi ce fel de cuvîntare avea de gînd să rostească în sprijinul acelei petiții, oricînd ar fi ea prezentată și cu cîtă desperare avea de gînd să înfrunte el parlamentul, dacă proiectul va fi respins ; îi mai înștiință despre regretul lui în legătură cu faptul că prietenii nu introduseseră un articol care să facă obligatorie cumpărarea de pateuri și plăcinte pentru toate categoriile obștești, lucru pe care el — potrivnic jumătăților de măsură și preferînd să meargă pînă la capăt — își lua angajamentul să-l propună și să-l susțină în comitet. După ce vesti această hotărîre, onorabilul gentleman deveni ghiduș ; și fiindcă ghetele de lac, mănușile de antilopă de culoarea lămîiei și gulerul de blană sînt un sprijin material al glumelor, se stîrni un rîs grozav și aclamații

puternice și, pe deasupra, și o atare desfășurare de batiste din partea doamnelor, încît posacul gentleman fu cu totul umbrit.

După ce petiția fu citită și era gata să fie votată, păși înainte deputatul irlandez al parlamentului (un tînăr cu temperament focos) care ținu o cuvîntare cum numai un membru irlandez al parlamentului poate rosti, o cuvîntare ce răspîndea însuși spiritul și duhul poeziei și împrăștia atîta pasiune, încît numai uitîndu-te la vorbitor și te încălzeai; el spuse că va cere extinderea acestui dar măreț și asupra țării lui; că va pretinde drepturi egale și în ceea ce privește legea pateurilor ca și pentru alte legi; și că speră să apuce ziua cînd plăcintele se vor coace în cele mai mici colibe ale țării lui, iar clopoțeii plăcintarilor ambulanți vor răsuna în văile ei verzi. Și, după el se ridică deputatul scoțian al parlamentului, care făcu diferite aluzii plăcute la cîștigul probabil, ceea ce spori buna dispoziție stîrnită de poezie. Și toate cuvîntările la un loc izbutiră ceea ce de fapt urmăreau, anume să bage în capul ascultătorilor că nici o speculație nu era atît de plină de făgăduinți și în același timp atît de vrednică de laudă, ca Societatea unită metropolitană pentru fabricarea pateurilor calde perfecționate și coacerea plăcintelor — livrare promptă.

Astfel, petiția în favoarea proiectului de lege fu aprobată, adunarea se suspendă în aclamații, iar domnul Nickleby și ceilalți directori se duseră la birou să ia masa, așa cum făceau în fiecare zi, la orele unu și jumătate; și ca să se răsplătească pe ei înșiși pentru osteneală (căci societatea mai era încă în stadiul copilăriei), trecură în socoteală doar trei guinee de căciulă pentru prezență.

Domnul Ralph Nickleby primește vești triste de la fratele său, dar suportă cu noblețe știrea primită. Cititorul află cît de mult i-a plăcut Nicholas, cu care facem cunoștință acum, și cu cîtă bunătate i-a propus să-l căpătuiască pe loc

După ce a sprijinit cu zel consumarea dejunului, depunînd tot avîntul și energia care sînt printre cele mai importante însușiri ale omului de afaceri, domnul Ralph Nickleby își luă un călduros rămas bun de la tovarășii săi de speculații și-și îndreptă pașii spre vest, într-o stare de neobișnuită bună dispoziție. Cînd trecu prin fața catedralei Sf. Paul, intră într-un gang ca să-și potrivească ceasul și cu mîna pe învîrtitor și ochii pe cadranul catedralei, era gata să facă acest lucru, cînd un om se opri deodată în fața lui. Era Newman Noggs.

— Tu, Newman ? spuse domnul Nickleby ridicînd privirea, în timp ce se îndeletnicea mai departe cu ceasornicul. A sosit scrisoarea despre ipotecă, așa-i ? Îmi închipuiam eu c-o să sosească.

— Ați greșit — răspunse Newman.

— Cum ! Și n-a venit nimeni în legătură cu ea ? întrebă domnul Nickleby, oprindu-se.

Noggs clătină din cap.

— Atunci *ce* a sosit ? întrebă domnul Nickleby.

— Eu am sosit — spuse Newman.

— Altceva ? întrebă aspru stăpînul.

— Asta — spuse Newman, scoțînd încet din buzunar o scrisoare cu pecete. Timbru poștal din Strand, ceară neagră, chenar negru, scris de femeie, literele C.N. într-un colț.

— Ceară neagră ? întrebă domnul Nickleby aruncîndu-şi ochii pe scrisoare. Parc-aş cunoaşte şi scrisul. Newman, nu m-aş mira dacă ar fi murit frate-meu.

— Nici eu nu cred că v-aţi mira — spuse liniştit Newman.

— De ce nu, domnule ? întrebă domnul Nickleby.

— Pentru că nu vă miraţi niciodată — răspunse Newman — asta-i tot.

Domnul Nickleby smulse scrisoarea din mîna funcţionarului şi fulgerîndu-l pe acesta cu privirile lui reci, o deschise, o citi, o puse în buzunar şi, fiindcă-şi potrivise ceasul la secundă, începu să-l învîrtească.

— E chiar aşa cum m-am aşteptat — spuse domnul Nickleby, prins de îndeletnicirea lui. A murit. Doamne ! Chiar că-i neaşteptat. Zău că nu mi-aş fi închipuit ! Rostind aceste mişcătoare cuvinte de durere, domnul Nickleby puse ceasul înapoi în buzunar şi, îmbrăcîndu-şi grijuliu mănuşile, porni, umblînd agale spre vest, cu mîinile la spate.

— Are copii în viaţă ? întrebă Noggs, păşind în urma lui.

— Tocmai asta e — răspunse domnul Nickleby, ca şi cum, în clipa aceea, gîndurile lui tot la copii s-ar fi oprit. Amîndoi trăiesc.

— Amîndoi ! repetă Newman Noggs, cu glas scăzut.

— Şi văduva de asemenea — adăugă domnul Nickleby — şi toţi trei sînt la Londra, naiba să-i ia ; toţi trei aici, Newman !

Newman rămase puţin în urma stăpînului său şi faţa lui se strîmbă în chip ciudat, ca de un spasm ; dar dacă asta se întîmpla din pricina paraliziei, a durerii sau a unui rîs înăbuşit, nimeni, în afară de el, n-ar fi putut spune. De obicei expresia feţei unui om ne ajută să-i cunoaştem gîndurile sau e ca un glosar pentru vorbele lui ; dar chipul lui Newman Noggs, cînd omul se afla în apele lui, era o problemă pe care oricît ai fi fost de priceput, tot n-o puteai rezolva.

— Du-te acasă ! porunci domnul Nickleby, după cîțiva pași, privind înapoi, la funcționarul său, ca la un cîine.

De-abia rostise cuvintele și Newman trecu strada ca o săgeată, se pierdu în mulțime și, într-o clipă, fu nevăzut.

— La mintea omului, sigur ! murmură domnul Nickleby pentru sine în timp ce mergea — chiar la mintea omului ! Frate-meu n-a mișcat niciodată nici un deget pentru mine și nici nu m-am așteptat la altceva ; și de-abia și-a dat duhul, că sînt considerat sprijinul unei femei în toată firea, a unui băiat mare și a unei fete. Ce am eu cu ei ? ! Nici nu i-am văzut !

Stăpînit de aceste gînduri și multe altele de același fel, domnul Nickleby ajunse cu bine în Strand și, aruncîndu-și ochii pe scrisoare, ca și cum ar fi vrut să se asigure de numărul pe care-l căuta, se opri la poarta unei case particulare, cam pe la jumătatea acelei artere atît de umblate.

Locuia acolo un pictor de miniaturi, fiindcă deasupra porții stătea înșurubată o ramă mare și aurită, înăuntrul căreia, pe un fond de catifea neagră, erau expuse două portrete de uniforme navale, din care priveau niște fețe și de care stăteau prinse niște telescoape ; un portret înfățișa pe un tînăr cu o uniformă foarte roșie, care ținea o sabie la vedere ; celălalt, un chip de literat cu frunte înaltă, pană și cerneală, șase cărți și o perdea. Se mai vedea și priveliștea mișcătoare a unei tinere citind un manuscris într-o pădure deasă și un băiețaș încîntător, cu capul mare, luat în întregime, și așezat pe un taburet cu picioarele reduse la mărimea unor linguriță de sare. În afara acestor lucrări de artă, se mai vedeau multe capete de femei bătrîne și de domni, rînjind unul la altul pe un fond de cer albastru sau cafeniu, de asemenea un carton referitor la modul de plată, cu slove frumoase și chenar în relief.

Domnul Nickleby privi cu mare dispreț la aceste deșertăciuni și ciocăni de două ori. După ce repetă de trei ori mișcarea, se arătă o servitoare cu fața neobișnuit de murdară.

— E acasă doamna Nickleby, fetițo ? întrebă Ralph aspru.

— N-o cheamă Nickleby — spuse fata. Vreți să spuneți La Creevy.

Domnul Nickleby privi mînios la fata care îndrăznea să-l corecteze astfel și întrebă cu multă severitate în glas ce voia să spună ; ea tocmai dădea să explice, cînd, de pe o scară perpendiculară și din fundul unui coridor, se auzi o voce de femeie care îl întrebă pe cine caută.

— Pe doamna Nickleby — spuse Ralph.

— Etajul doi, Hannah — se auzi aceeași voce ; ce proastă ești ! E acasă etajul doi ?

— Chiar acum a plecat cineva, dar cred că era mansarda și c-au șters-o de-a binelea — răspunse fata.

— Mai bine duceți-vă să vedeți — spuse glasul nevăzut. Arată-i domnului unde-i clopoțelul și spune-i că pentru etajul doi nu trebuie să bată de două ori ; eu nu îngădui bătăile în ușă decît cînd clopoțelul e stricat și atunci de două ori cîte o ciocănitură.

— Dă-mi voie — făcu Ralph, intrînd fără multă vorbă — scuză-mă ; asta-i doamna La, cum ai spus ?

— Creevy, La Creevy — răspunse glasul, în timp ce o bonetă galbenă răsări deasupra balustradei.

— Dacă-mi îngăduiți, vreau să vorbesc o clipă cu dumneavoastră — spuse Ralph.

Glasul răspunse că domnul trebuie să urce scara ; dar el urcase încă înainte și oprindu-se la primul etaj, fu primit de purtătoarea bonetei galbene, care era îmbrăcată cu o rochie asortată și avea ea însăși cam aceeași culoare. Domnișoara La Creevy era o tinerică politicoasă de vreo cincizeci de ani, iar locuința ei semăna leit cu rama aurită de jos, doar că era ceva mai mare și ceva mai murdară.

— Hm — făcu domnișoara La Creevy, tușind delicat într-o mănușă neagră de mătase, fără degete. O miniatură, bănuiesc. Aveți o față cu trăsături puternice, potrivită pentru asta, domnule. Ați mai pozat vreodată ?

— Vă înșelați cu privire la scopul meu, doamnă — răspunse domnul Nickleby, stropșit ca întotdeauna. N-am bani de aruncat pe miniaturi, doamnă, și n-am pe nimeni (slavă Domnului!) căruia să le dăruiesc, chiar dac-aș avea bani. Văzîndu-vă pe scară, m-am gîndit să vă întreb ceva în legătură cu niște chiriași de aici.

Domnișoara La Creevy mai tuși o dată — de data asta ca să-și ascundă dezamăgirea, și spuse :

— Da, așa ?

— Am înțeles, din cele ce ați spus slujnicei, că etajul de deasupra e al dumneavoastră, doamnă ! spuse domnul Nickleby.

— Da, într-adevăr, așa e — îi răspunse domnișoara La Creevy. Partea de sus a casei era a ei și, fiindcă acum n-avea nevoie de odăile de la etajul doi, obișnuia să le închirieze. Într-adevăr, în prezent, acolo locuia o doamnă de la țară cu cei doi copii ai ei.

— Văduvă, doamnă ? spuse Ralph.

— Da, văduvă, — răspunse doamna.

— O văduvă *săracă*, doamnă — întregi Ralph, apăsînd cu tărie pe micul adjectiv, care spune atîtea.

— Da, mă tem că *este* săracă — răspunse domnișoara La Creevy.

— Din întîmplare, eu știu că este — spuse Ralph. Și acum lămuriți-mă, ce caută o văduvă săracă într-o casă ca asta ?

— Adevărat — făcu domnișoara La Creevy, bucuroasă de complimentul subînțeles la adresa locuinței. Foarte adevărat.

— Cunosc de aproape împrejurările în care se află — spuse Ralph ; de fapt sînt o rudă de-a lor ; și v-aș propune să nu-i țineți aici.

— Nădăjduiesc că, dacă ei nu ar putea face față îndatoririlor bănești — spuse domnișoara La Creevy tușind din nou — atunci familia doamnei va...

— Nu, nu va, doamnă — o întrerupse grăbit Ralph. Să nu credeți una ca asta.

— Dacă asta trebuie să înțeleg — spuse domnișoara La Creevy atunci cazul se prezintă cu totul altfel.

— Atunci asta trebuie să înțelegeți — spuse Ralph — și să vă purtați în consecință. Eu sînt familia, doamnă, cel puțin cred că sînt singura lor rudă și socotesc cu cale să vă înștiințez că nu pot să le plătesc trăsnăile. Pe cît timp au închiriat locuința ?

— Au luat-o cu săptămîna — răspunse domnișoara La Creevy. Doamna Nickleby mi-a plătit înainte prima săptămînă.

— Ați face bine să-i dați afară din casă la sfîrșitul ei — spuse Ralph. N-au nimic mai bun de făcut decît să se înapoieze la țară, doamnă. Aci îi încurcă pe toți.

— Desigur — spuse domnișoara La Creevy, frecîndu-și mîinile — că dacă doamna Nickleby a închiriat locuința fără a avea mijloacele s-o plătească, nu-i frumos din partea unei doamne.

— Firește că nu, doamnă — încuviință Ralph.

— Și, firește — urmă domnișoara La Creevy — că eu, *în momentul de față,* hm, sînt o femeie fără sprijin și nu-mi pot îngădui să rămîn în pagubă.

— Firește că nu puteți, doamnă — încuviință Ralph.

— Deși, în același timp — adăugă domnișoara La Creevy, care șovăia vădit între bunătate și interes — n-am nimic de spus împotriva doamnei, care e foarte plăcută și binevoitoare, cu toate că, biata de ea, pare tare abătută ; și nici împotriva tinerilor, fiindcă în viața mea n-am văzut copii mai drăguți și mai bine crescuți.

— Prea bine, doamnă — spuse Ralph, îndreptîndu-se spre ușă, fiindcă aceste elogii la adresa sărăciei

îl scoteau din sărite; mi-am făcut datoria și poate chiar mai mult decît atît. Desigur că nimeni n-o să-mi mulțumească pentru spusele mele.

— Vă asigur că cel puțin *eu* vă sînt foarte îndatorată, domnule — spuse domnișoara La Creevy cu grație. Vreți să-mi faceți plăcerea de a vă arunca privirea la cîteva din portretele mele?

— Sînteți prea bună, doamnă — spuse domnul Nickleby, foarte grăbit — dar mai am de făcut o vizită sus și, cum timpul meu e foarte prețios, zău nu pot.

— Oricînd treceți din nou pe aici, voi fi nespus de fericită — spuse domnișoara La Creevy. Poate aveți bunăvoința să luați un prospect în care sînt trecute condițiile de plată? Mulțumesc, la revedere!

— La revedere, doamnă — făcu Ralph, trîntind ușa după el pentru a pune capăt convorbirii. Și acum la cumnată-mea. Drace!

După ce mai urcă un corp de scară perpendicular, alcătuit cu mare pricepere doar din trepte de colț, domnul Nickleby se opri ca să răsufle pe un palier și aci fu ajuns din urmă de slujnicuța, pe care, în politețea ei, domnișoara La Creevy o trimisese să-l anunțe sus și care, de la ultima lor întîlnire, făcuse cîteva încercări neîncununate de succes de a-și șterge fața murdară cu un șorț mult mai murdar.

— Ce nume să anunț? întrebă fata.

— Nickleby — răspunse Ralph.

— O, doamna Nickleby — făcu fata, deschizînd ușa mare — a venit domnul Nickleby.

O doamnă în mare doliu se ridică la intrarea domnului Ralph Nickleby, dar neliind în stare să înainteze pentru a-l întîmpina, se sprijini de brațul unei fete subțirele, dar foarte frumoasă, de vreo șaptesprezece ani, care ședea lîngă ea. Un tînăr, care părea cu un an sau doi mai vîrstnic, păși înainte și-l salută pe Ralph ca pe unchiu-său.

— O — mormăi Ralph, încruntîndu-se hain — dumneata ești Nicholas, îmi închipui.

— Acesta este numele meu, domnule — răspunse tînărul.

— Ia-mi pălăria — spuse poruncitor Ralph. Ei, doamnă, ce mai faci? Trebuie să te ții tare în fața durerii. *Eu* așa fac totdeauna.

— Pierderea mea n-a fost dintre cele obișnuite! spuse doamna Nickleby, ducîndu-și batista la ochi.

— Dar nici neobișnuită, doamnă — răspunse Ralph, descheindu-și calm jacheta. În fiecare zi mor soți și soții de asemenea.

— La fel și frați, domnule — spuse Nicholas, cu o privire indignată.

— Da, domnule, și cățeluși, și mopși de asemenea — răspunse unchiul, luîndu-și un scaun. Dar n-ai pomenit în scrisoarea dumitale despre boala de care suferea fratele meu, doamnă.

— Doctorii n-au putut pune moartea pe socoteala vreunei boli anume — spuse doamna Nickleby, vărsînd lacrimi. Avem însă motive întemeiate să credem că a murit de inimă rea.

— Ei, asta-i! făcu Ralph. Nu există așa ceva! Înțeleg să moară un om fiindcă și-a frînt gîtul sau brațul, sau și-a spart capul, sau piciorul, sau nasul; dar de inimă rea! Fleacuri, așa-i moda acum. Cînd un om nu-și poate plăti datoriile, moare de inimă rea, iar văduva lui e o martiră.

— Eu cred că unii oameni, neavînd inimă, nu pot muri de inimă rea — observă Nicholas, calm.

— Ce vîrstă are băiatul ăsta, pentru numele lui Dumnezeu? se interesă Ralph, împingîndu-și scaunul înapoi și măsurîndu-l pe Nicholas din cap pînă-n picioare, cu un dispreț copleșitor.

— Nicholas are aproape nouăsprezece ani — răspunse văduva.

— Nouăsprezece, zici — îăcu Ralph — și ce-ai de gînd să faci ca să-ți cîștigi pîinea, domnule ?

— Să nu trăiesc pe seama maică-mi — răspunse Nicholas cu mîndrie.

— Nici n-ai avea din ce, chiar dac-ai vrea — răspunse unchiul, cu o privire batjocoritoare.

— Oricît ar fi — spuse Nicholas, îmbujorat de mînie — n-o să aștept să faci dumneata să fie mai mult.

— Nicholas, dragul meu, vino-ți în fire — îl certă doamna Nickleby.

— Dragă Nicholas, te rog — interveni fata.

— Ține-ți gura, domnule ! spuse Ralph. Drace ! Frumos început, doamnă Nickleby, frumos început !

Doamna Nickleby nu răspunse nimic, dar îl imploră pe Nicholas, printr-un gest, să tacă, așa încît unchiul și nepotul se priviră unul pe altul, timp de cîteva clipe, fără să-și vorbească. Fața bătrînului era închisă, cu trăsături aspre și respingătoare ; cea a tînărului deschisă, frumoasă și copilăroasă. Ochii bătrînului te pătrundeau căci sticleau de zgîrcenie și viclenie ; cei ai tînărului sclipeau de lumina inteligenței și a spiritului. Avea o față subțirică dar bărbătească și frumos cioplită, și în afară de atracția tinereții și a grației, găseai în privirea și în purtarea lui o strălucire izvorîtă din inima lui caldă și tînără, strălucire care-l umilea pe bătrîn.

Oricît de izbitor ar fi un astfel de contrast pentru privitori, nimeni nu-l poate resimți nici pe departe atît de puternic și de ascuțit cum îl simte cel ce este lovit pînă-n fundul sufletului arătîndu-i-se starea lui de inferioritate. Ralph își simți inima otrăvită și din acel ceas îl urî pe Nicholas.

Într-un tîrziu, cercetarea reciprocă fu întreruptă de Ralph care-și retrase privirile cu mult dispreț și-l numi pe Nicholas „băiete". Acest cuvînt e de obicei întrebuințat de către domni în vîrstă, cu o undă de imputare față de cei mai tineri decît ei ; pesemne cu gîndul de a înșela lumea, lăsînd să se creadă că ei chiar de

ar putea fi tineri din nou, n-ar mai dori tinerețea pentru nimic în lume.

— Ei, doamnă — spuse Ralph nerăbdător — creditorii, după cum spui, au făcut ce-au avut de făcut și acum ai rămas fără nimic.

— Nimic — răspunse doamna Nickleby.

— Și puținul care ți-a rămas l-ai cheltuit venind pînă la Londra, ca să vezi ce pot face eu pentru voi? urmă Ralph.

— Nădăjduiam — șovăi doamna Nickleby — că veți găsi mijlocul de a face ceva pentru copiii fratelui dumneavoastră. A fost dorința lui să mă adresez dumneavoastră în interesul lor.

— Nu știu cum se întîmplă — murmură Ralph, plimbîndu-se încoace și încolo prin încăpere — dar ori de cîte ori moare un om fără avere, i se pare totdeauna că are dreptul să dispună de averea altora. La ce se pricepe fata dumitale, doamnă?

— Kate a fost bine crescută — scînci doamna Nickleby. Ia spune unchiului tău unde ai ajuns cu franceza și cu celelalte.

Biata fată era gata să murmure ceva, dar unchiul ei i-o reteză fără fasoane:

— Trebuie să încercăm să te dăm ucenică la vreun internat — spuse Ralph. Sper că n-ai fost crescută prea boierește pentru asta?

— Nu, desigur — răspunse fata plîngînd. Voi încerca să fac orice ca să-mi cîștig casa și masa.

— Bine, bine — făcu Ralph, puțin muiat, fie de frumusețea nepoatei sale sau de durerea ei. (Să forțăm puțin nota și să zicem că de cea din urmă.) Trebuie să încerci, și dacă viața asta ți se pare prea grea, poate croitoria sau broderia o să-ți vină mai ușor. Și *dumneata* (către nepotul său) ai lucrat vreodată ceva?

— Nu — răspunse Nicholas scurt.

— Mi-am închipuit eu că nu! spuse Ralph. Așa și-a crescut fratele meu copiii, doamnă?

— Nicholas n-a terminat de mult învățătura pe care bietul taică-său s-a învrednicit să i-o dea — interveni doamna Nickleby — și se gîndea să...

— Să ajungă ceva, într-o bună zi — spuse Ralph. Vechea poveste: te gîndești mereu și nu faci niciodată nimic. Dacă fratele meu ar fi fost un om muncitor și cumpătat, ai fi rămas acum femeie bogată; și dacă și-ar fi dat fiul la muncă, așa cum m-a dat tatăl meu pe mine, cînd eram cu un an și jumătate mai tînăr decît el, băiatul v-ar fi fost de ajutor, în loc să vă fie povară și să vă sporească necazurile. Fratele meu a fost un om nesocotit și zăpăcit, doamnă Nickleby, și sînt sigur că nimeni n-are temeiuri mai bune ca dumneata să simtă acest lucru.

O astfel de vorbire o puse pe gînduri pe văduvă, care-și spuse că mia ei de livre ar fi putut fi plasată mai sigur. Începu apoi să socotească ce bine i-ar fi prins suma chiar atunci, și gîndurile acestea jalnice îi făcură lacrimile să curgă mai repede. Copleșită de atîtea suferințe, femeia (plină de bune intenții, dar totuși slabă de înger) începu să-și căineze soarta amară și apoi să-și aducă aminte, plîngînd cu hohote, că desigur fusese roaba bietului Nicholas, căruia îi spusese adesea că ea ar fi putut să se mărite mai bine (și într-adevăr așa îi spusese și încă foarte des); își mai aminti că niciodată, cît timp trăise el, ea nu știuse pe ce se duc banii și își spuse că dacă el ar fi avut încredere în ea, ar fi dus-o cu toții mai bine în ziua de astăzi; și după ce o mai năpădiră și alte amintiri amare, bine cunoscute celor mai multe femei măritate fie în timpul căsniciei, sau după aceea, sau în ambele cazuri, doamna Nickleby încheie văietîndu-se că scumpul răposat nu catadicsise niciodată să se folosească de sfatul ei, în afara unui singur prilej: lucru cu desăvîrșire adevărat, căci omul o ascultase o dată și se ruinase în urma sfatului ei.

Domnul Ralph Nickleby ascultă toate acestea cu un zîmbet ușor; și după ce văduva sfîrși, înnodă firul

discuției chiar din locul unde rămăsese înainte de izbucnirea de mai sus.

— Ești dornic să lucrezi, domnule ? se încruntă el la nepotul său.

— Desigur că sînt — răspunse trufaș Nicholas.

— Atunci privește aici — spuse unchiul. Azi dimineață mi-au căzut privirile pe acest anunț și poți mulțumi cerului că a dat norocul peste dumneata.

După această introducere, domnul Ralph Nickleby scoase un ziar din buzunar, și după ce-l despături și căută puțin printre anunțuri, citi cele ce urmează :

„*Educație.* La pensionul domnului Wackford Squeers de la Dotheboys Hall, în încîntătorul sat Dotheboys, lîngă Greta Bridge din Yorkshire, școlarii sînt ținuți cu pensiune, îmbrăcăminte, cărți, bani de buzunar, înzestrați cu toate cele trebuincioase, instruiți în toate limbile vii și moarte, matematică, ortografie, geometrie, astronomie, trigonometrie, geografie, algebră, scrimă (la cerere), scris, aritmetică, fortificație și orice altă ramură a literaturii clasice. Taxa — douăzeci de guinee pe an. Nu se cer suplimente, nu se dă vacanță, regim excepțional. Domnul Squeers se află în oraș și poate fi găsit zilnic, de la unu la patru, la *Capul de Arab,* Snow-Hill. — N.B. Se caută un pedagog capabil. Salariu anual 5 livre. De preferință un licențiat".

— Asta este ! făcu Ralph împăturind la loc ziarul. Să ia slujba asta și e un om făcut.

— Dar nu e licențiat — spuse doamna Nickleby.

— Asta — făcu Ralph — poate fi trecută cu vederea.

— Dar leafa e atît de mică și locul e atît de departe, unchiule — bîigui Kate.

— Taci Kate, draga mea — i-o reteză doamna Nickleby — unchiul tău știe mai bine.

— Părerea mea — spuse Ralph acru — este să-l lași să ocupe postul și e un om făcut. Nu-i place, să-și găsească singur. Dacă fără prieteni, bani, recomandații sau pricepere în materie de afaceri își găsește o

slujbă cinstită la Londra, din care să se întreţină, eu îi dau o mie de livre. Adică — se corectă domnul Ralph Nickleby — i le-aş da, dacă le-aş avea.

— Bietul băiat! spuse fata. Vai, unchiule, aşa curînd să ne despărţim!

— Nu-l mai necăji pe unchiul tău, scumpa mea, cînd el nu se gîndeşte decît la binele nostru — spuse doamna Nickleby. Nicholas, dragul meu, tare-aş vrea să spui şi tu ceva.

— Da, mamă, da — spuse Nicholas, care rămăsese pînă acum tăcut şi cufundat în gînduri. Dacă am însă norocul să fiu numit în această slujbă, pentru care am atît de puţină pregătire, ce se va întîmpla, domnule, cu cei pe care-i las în urmă?

— În acest caz (şi nu altminteri), mama şi sora dumitale — răspunse Ralph — vor rămîne în grija mea şi vor fi îndrumate spre un fel de viaţă care să le îngăduie să stea pe picioarele lor. Aceasta va fi prima mea grijă; garantez că, o săptămînă după plecarea dumitale, nu se vor mai afla în starea în care se află acum.

— Atunci — spuse Nicholas, ridicîndu-se vesel şi strîngînd mîna unchiului său — sînt gata să fac tot ce doriţi. Să ne încercăm norocul cu domnul Squeers de îndată; n-are decît să mă respingă.

— Nu va face el una ca asta — spuse Ralph. Va fi mulţumit să te angajeze în urma recomandării mele. Fă-te folositor lui şi vei ajunge tovarăş în întreprindere cît se poate de curînd. Doamne, ia gîndeşte-te numai, dacă moare el, ai şi dat lovitura!

— Sigur, îmi dau seama — spuse bietul Nicholas, vrăjit de mii de năluciri stîrnite de bunătatea şi lipsa lui de experienţă. Sau să presupunem că un tînăr nobil care învaţă la Hall capătă o slăbiciune pentru mine şi-l convinge pe taică-său să mă angajeze ca însoţitor în călătoria pe care o va face după ce termină şcoala, iar după ce ne întoarcem de pe continent îmi face rost de o slujbă frumoasă. Ei, ce zici, unchiule?

— Firește — rînji Ralph.

— Și, cine știe, poate că vine să mă vadă, după ce m-am angajat (așa cum se va și întîmpla, desigur) și poate că se îndrăgostește de Kate, care-mi va duce gospodăria și se va căsători cu ea. Ei, unchiule ? Cine știe !

— Cine, firește ! mîrîi Ralph.

— Ce fericiți am fi ! strigă Nicholas cu entuziasm. Durerea despărțirii nu e nimic pe lîngă bucuria revederii. Kate va fi o femeie frumoasă, iar eu atît de mîndru cînd voi auzi lumea spunînd-o, și mama atît de fericită să fie iar cu noi împreună și toate necazurile de acum uitate și... Tabloul era prea strălucitor pentru a putea fi îndurat, așa încît Nicholas, aproape copleșit de priveliște, zîmbi palid și izbucni în lacrimi.

Această familie de oameni simpli, născuți și crescuți la țară, cu totul și cu totul neștiutori în ale lumii — un cuvînt convențional, pe care dacă-l tălmăcești, vezi că de fapt înseamnă ticăloșii de pe lumea asta — plînseră împreună la gîndul primei lor despărțiri, iar după ce primul val de durere se potoli, inimile începură să le crească și să prindă aripi de speranță, în fața strălucitei perspective ce-i aștepta, cînd domnul Ralph Nickleby le aminti că, dacă pierd timp, un candidat mai norocos ar putea surpa piatra de temelie a norocului făgăduit de anunț și prin urmare, să spulbere și toate castelele clădite de ei în aer. Această binevenită observație puse capăt convorbirii. După ce Nicholas își copie cu grijă adresa domnului Squeers, unchiul și nepotul porniră împreună în căutarea acelui gentleman desăvîrșit, Nicholas fiind deplin încredințat că-și nedreptățise grav ruda, la început, cînd simțise repulsie față de ea ; iar doamna Nickleby ostenindu-se să insufle fiicei sale credința ei cum că domnul Ralph Nickleby e un om mult mai binevoitor decît pare, ceea ce, încuviință îndatoritoare domnișoara Nickleby, s-ar prea putea să fie așa.

Ca să spunem adevărul, părerea bunei doamne fusese mai ales înrîurită de apelul cumnatului la puterea ei de înțelegere și de complimentul lui subînțeles la adresa înaltelor ei merite, și deși își iubise din toată inima soțul și se prăpădea după copii, Ralph știuse să atingă atît de bine una dintre acele coarde ce răsună dureros în inima omului (Ralph cunoștea bine toate slăbiciunile inimii, deși frumusețile ei îi erau necunoscute), încît femeia începuse să se și socotească cu toată seriozitatea victima blajină și crunt lovită a necumpătării soțului ei.

Nicholas și unchiul său (pentru a nu scăpa norocul și a nu pierde timp), îl așteaptă pe domnul Wackford Squeers, învățătorul din Yorkshire

Snow Hill! Ce fel de loc pot să-și închipuie pașnicii cetățeni ai orașului că este Snow Hill, cînd văd cuvintele zugrăvite înflorit cu litere de aur și umbrite pe diligența care pornește spre nord? Orice om își face o idee nelămurită și cețoasă despre un loc al cărui nume îl are adesea înaintea ochilor sau în urechi. Cîte idei întîmplătoare trebuie să plutească astfel în legătură cu același Snow Hill! Numele e tare frumos. Snow Hill și încă Snow Hill îngemănat cu un cap de arab; înfățișîndu-ne astfel printr-o dublă asociație de idei ceva aspru și sălbatic! O întindere sinistră și jalnică, pradă vînturilor pătrunzătoare și viscolelor fioroase — o landă întunecată, rece și lugubră, pustie ziua iar noaptea înspăimîntătoare pentru cugetele oamenilor de treabă — un loc de care trecătorii singuratici se feresc și unde se adună tîlhari gata de orice nelegiuire. Asta sau ceva asemănător trebuie să fie ideea precumpănitoare despre Snow Hill, în locurile acelea îndepărtate și primitive, prin care capul de arab gonește în fiecare zi și în fiecare noapte, cu o punctualitate misterioasă și fantomatică, asemenea unei vedenii de coșmar; făcîndu-și cursa nebună și grăbită pe orice vreme, gata parcă să înfrunte pînă și stihiile.

De fapt, lucrurile nu stau chiar așa, dar oricum, nu sînt de disprețuit. Acolo, în miezul Londrei, în inima afacerilor și învălmășelii, în mijlocul acelui vîrtej de

zgomot și mișcare, de parcă s-ar împotrivi șuvoaielor uriașe ale vieții ce vin curgînd fără încetare din diferite cartiere și se întîlnesc sub zidurile ei, se înalță închisoarea Newgate ; și, pe strada aceea plină de oameni, deasupra căreia se încruntă închisoarea, la cîțiva pași de casele murdare și aplecate într-o rînă, chiar în locul unde vînzătorii de supă, pește și fructe stricate își văd de negoțul lor — zeci de făpturi umane, într-o hărmălaie pe lîngă care pînă și vuietul unui mare oraș nu înseamnă nimic — cîte patru, șase sau opt oameni voinici dintr-o dată sînt nemilos și grabnic împinși afară din lumea asta, tocmai în clipa cînd scena te înspăimîntă mai tare prin prisosul ei de viață omenească. Ochi curioși privesc din ferestre, de pe acoperișul casei, de pe ziduri și de pe stîlpi ; și, în mulțimea aceasta de fețe albe, ridicate, privirea atotcuprinzătoare și agonizantă a nenorocitului care moare nu întîlnește una — una singură — care să poarte pecetea milei și a compătimirii.

Alături de închisoare și prin urmare alături de Smithfield și de Compter și de vălmășagul și larma din City, chiar pe acea parte din Snow Hill unde caii omnibuzului ce merge spre est se gîndesc serios să cadă dinadins pe jos, și unde caii birjelor, care merg spre vest, cad adeseori fără voia lor, se află curtea de diligențe a hanului „La capul de arab". Poarta e păzită de două capete de arabi cu umeri cu tot, pe care spiritele alese ale metropolei se lăudau că le vor dărîma într-o noapte, dar care în ultima vreme au avut parte de tihnă neîntreruptă ; poate pentru că soiul acesta de umor se mărginește la parohia Saint James, unde inelele de ciocănit sînt preferate ca fiind mai lesnicioase, iar sîrmele de sonerie sînt folosite ca scobitori. Ori că aceasta o fi pricina, ori că nu, fapt este că cei doi arabi se află acolo, încruntîndu-se fiecare dintr-o parte a porții. Hanul e împodobit la rîndul său cu alt cap de arab, care se încruntă la tine deasupra curții ; în timp ce de pe ușa din spatele tuturor diligențelor roșii ce poposesc aci, se holbează un mic

cap de arab, cu privirea aidoma cu cea a arabilor de jos — așa încît înfățișarea generală a întregului corp de clădiri ține hotărît de stilul arab.

Cînd intri în curte vezi la stînga ghișeul de bilete și pe dreapta turnul bisericii Sfîntul Mormînt, ce țîșnește brusc spre cer, și pe ambele părți un coridor, pe care se înșiră odăile. Drept în față vezi o fereastră mare, cu cuvintele „cafenea" zugrăvite citeț deasupra, și uitîndu-te prin acea fereastră, l-ai fi văzut în plus, dacă ai fi nimerit ceasul, pe domnul Wackford Squeers cu mîinile în buzunare.

Înfățișarea domnului Squeers nu era cuceritoare. Avea un singur ochi și o prejudecată obștească pretinde să ai doi. Ochiul pe care-l avea era, fără îndoială, folositor, dar nu reprezenta o podoabă; era de un cenușiu-verzui și la formă semăna cu ferestruia unei uși ce dă în stradă. Obrazul orb era foarte brăzdat și zbîrcit, ceea ce-i dădea o înfățișare sinistră, mai ales cînd zîmbea, fiindcă atunci mutra lui aducea grozav cu a unui tîlhar. Avea părul foarte neted și lucios, cu excepția capetelor, care erau ridicate în sus ca niște țepi, cu ajutorul periei de pe fruntea împinsă înainte, ceea ce se potrivea cu glasul stropșit și purtările grosolane ale omului. Era de vreo cincizeci și doi-cincizeci și trei de ani și ceva mai mărunt decît înălțimea obișnuită; purta o eșarfă albă cu franjuri lungi și un costum negru de dascăl; dar mînecile hainei îi veneau mult prea lungi, iar pantalonii mult prea scurți, așa încît omul se mișca stîngaci în hainele lui, de parcă ar fi fost într-o stare de neîntreruptă mirare, văzîndu-se atît de respectabil.

Domnul Squeers stătea lîngă unul dintre căminele cafenelei, într-o despărțitură înzestrată cu o masă dintre cele ce se văd de obicei în cafenele și alte două de forme și mărimi neobișnuite, făcute pentru a încăpea în despărțitură. Într-un colț al canapelei se afla o valiză foarte mică, legată de jur împrejur cu o bucată subțire de sfoară; și pe valiză stătea cocoțat — bălăbănindu-și ghetele legate cu șireturi și pantalonii de

flanelă — un băiețaș mărunt, cu capul băgat între umeri și mîinile înfipte în genunchi, care privea din cînd în cînd sfios spre învățător, cu vădită spaimă și groază.

— Trei jumătate — murmură domnul Squeers, întorcîndu-se de la fereastră și privind ursuz spre ceasul din cafenea. Azi nu vine nimeni.

Jignit de acest gînd, domnul Squeers privi spre băiețaș, ca să vadă dacă nu cumva făcea vreo ispravă pentru care ar fi meritat să-l bată. Dar fiindcă nu făcea absolut nimic, se mulțumi să-l tragă de ureche și să-i spună să nu mai facă altă dată.

— În iunie — mormăi domnul Squeers, urmîndu-și jelania — am luat zece băieți; de zece ori douăzeci face două sute de livre. Mîine dimineață la opt plec înapoi, și n-am decît trei — de trei ori zero face zero; de trei ori doi face șaizeci, șaizeci de livre. Ce s-a întîmplat cu toți băieții? Ce-i în capul părinților? Ce înseamnă toate astea?

La aceste cuvinte, băiețelul din vîrful valizei strănută cu putere.

— Ei, domnule! bodogăni învățătorul, întorcîndu-se. Ce-i-asta, domnule?

— Nimic, domnule, vă rog — spuse băiețelul.

— Nimic, domnule! făcu domnul Squeers.

— Am strănutat, vă rog — explică băiatul, tremurînd de se clătina valiza sub el.

— A, ai strănutat, așa? răspunse domnul Squeers. Atunci de ce ai spus „nimic, domnule"?

În lipsa unui răspuns mai potrivit la această întrebare, băiețelul își vîrî pumnii în ochi și începu să plîngă, drept care domnul Squeers îl dărîmă de pe valiză cu un pumn dat într-o parte a feței și îl puse la loc cu un pumn în cealaltă.

— Așteaptă pînă te cobor eu la Yorkshire, domnișorule — spuse domnul Squeers — și o să-ți dau și restul. Ai de gînd să termini cu gălăgia?

— Da-a — hohoti băiețelul, frecîndu-și foarte tare obrajii cu petiția cerșetorilor imprimată pe stambă.

— Atunci încetează numaidecît, domnule — spuse Squeers. Auzi?

Deoarece acest sfat era însoțit de un gest amenințător și rostit cu o înfățișare sălbatică, băiețelul își trecă obrajii și mai tare, ca și cum ar fi vrut să-și oprească lacrimile și nu-și mai trădă emoțiile altfel decît trăgînd pe nas și sughițînd.

— Domnule Squeers — spuse chelnerul, băgînd capul înăuntru tocmai cînd lucrurile luaseră această întorsătură — vă caută un domn la bar.

— Poftește-l aici, Richard — răspunse domnul Squeers cu glas domol. Bagă-ți batista în buzunar, bandit mic ce ești, că altfel te omor după ce pleacă domnul.

Nici n-apucase învățătorul să rostească aceste cuvinte într-o șoaptă fioroasă și străinul intră. Prefăcîndu-se că nu-l vede, domnul Squeers părea că drege o pană și dă în același timp sfaturi binevoitoare tînărului său elev.

— Dragul meu copil — spuse domnul Squeers — toți oamenii trec prin încercări. Ce înseamnă această tîmpurie încercare care îți rupe inima și-ți umflă ochii de atîta plîns? Nimic; mai puțin decît nimic. Îți părăsești prietenii, dar vei găsi în mine un tată, dragul meu, iar în doamna Squeers o mamă. În încîntătorul sat Dotheboys, lîngă Greta Bridge în Yorkshire, unde tinerii sînt găzduiți, hrăniți, îmbrăcați, învățați, spălați, înzestrați cu bani de buzunar, cu tot ce le trebuie...

— Eu sînt domnul — făcu străinul, oprindu-l pe învățător, care își repeta anunțul. Domnul Squeers, mi se pare?

— Chiar el, domnule — spuse domnul Squeers, luînd un aer foarte mirat.

— Dumneata ești domnul — spuse străinul — care ai dat anunțul în ziarul *Times*?

— *Morning Post, Chronicle, Herald* și *Advertiser*, cu privire la pensionul ce se numește Dotheboys Hall, din încîntătorul sat Dotheboys, lîngă Greta Bridge, în

Yorkshire — adăugă domnul Squeers. Ați venit în interes de afaceri. Văd după micii mei prieteni. Vă salut, domnișorilor ! Și pe dumneavoastră, domnule ! Rostind acest salut, domnul Squeers mîngîie capetele a doi băieței pirpirii și cu ochii înfundați, pe care vizitatorul îi adusese cu el și acum aștepta să afle mai departe despre ce este vorba.

— Lucrez în ramura uleiuri și culori. Mă numesc Snawley, domnule — spuse străinul.

Squeers înclină capul, ca și cum ar fi vrut să spună : „E un nume deosebit de frumos".

Străinul vorbi mai departe :

— M-am gîndit, domnule Squeers, să-mi dau băieții la școala dumitale.

— Nu e potrivit s-o spun chiar eu — răspunse domnul Squeers — dar nu cred că puteți face ceva mai bun.

— Hm ! făcu celălalt. Douăzeci de livre pe an, parcă, domnule Squeers.

— Guinee — corectă învățătorul cu un zîmbet convingător.

— Livre, și pentru amîndoi cred, domnule Squeers — spuse solemn domnul Snawley.

— Nu cred că se poate, domnul meu — răspunse Squeers, ca și cum nu s-ar fi gîndit niciodată pînă atunci la această propunere. Ia să văd ; de patru ori cinci face douăzeci, de două ori, scoatem, ei, o livră mai mult sau mai puțin n-o să ne facă să stricăm tîrgul. Dacă mă recomandați cunoștințelor dumneavoastră, domnule, ne înțelegem și așa.

— Nu prea mănîncă mult — spuse domnul Snawley.

— A, asta n-are nici o importanță — răspunse Squeers. Nu ne uităm noi la pofta de mîncare a copiilor în instituția noastră. Era perfect adevărat. Nu se uitau.

— Orice lux sănătos, domnul meu, pe care-l oferă Yorkshire-ul — continuă Squeers — orice adevăr moral, pe care-l poate preda doamna Squeers, orice, pe

scurt, toate plăcerile unui cămin, pe care și le poate dori un băiat, toate vor fi ale lor, domnule Snawley.

— Aș dori să stăruiți mai ales asupra educației lor morale — spuse domnul Snawley.

— Mă bucur să aud asta, domnul meu — răspunse învățătorul, ridicîndu-se. Ați nimerit locul cel mai potrivit pentru educație morală.

— Și dumneata trebuie să fii un om moral — spuse domnul Snawley.

— Așa aș crede, domnule — răspunse Squeers.

— Am avut mulțumirea să aflu acest lucru — spuse domnul Snawley. Am luat informații și mi s-a spus că ești evlavios.

— Păi, nădăjduiesc, domnule, că așa și sînt — răspunse Squeers.

— Și eu nădăjduiesc că sînt — spuse celălalt. Pot să vă spun cîteva cuvinte în despărțitura de alături?

— Cu plăcere — răspunse Squeers cu un rînjet. Dragii mei, vreți să stați de vorbă un minut sau două cu noul vostru tovarăș de joacă? E unul din băieții mei. Îl cheamă Belling, un băiat din Taunton, domnul meu.

— Adevărat? întrebă domnul Snawley, uitîndu-se la bietul copilaș, de parc-ar fi fost vreo ciudățenie a naturii.

— Pleacă mîine cu mine — spuse Squeers. Ăsta-i bagajul lui, șade pe el. Fiecare băiat trebuie să aducă două costume de haine, șase cămăși, șase perechi de ciorapi, două bonete de noapte, două batiste, două perechi de ghete, două pălării și un brici.

— Un brici?! se miră domnul Snawley, în timp ce se îndreptau spre despărțitura alăturată. Pentru ce?

— Pentru bărbierit — răspunse Squeers rar și măsurat.

Nu erau atît de zguduitoare aceste cuvinte, dar trebuie să fi fost ceva izbitor în felul în care au fost rostite, căci învățătorul și cel căruia îi vorbea se priviră țintă unul pe altul, timp de cîteva clipe, după care

schimbară un zîmbet plin de înțeles. Snawley era un om cu părul lins și nasul turtit, îmbrăcat în haine întunecate; purta jambiere lungi și negre și avea o înfățișare ce exprima multă umilință și cuviosie; așa încît faptul că zîmbi din senin era cu atît mai demn de luat în seamă.

— Prin urmare, pînă la ce vîrstă țineți băieții la școala dumneavoastră? întrebă într-un tîrziu.

— Atîta timp cît cunoștințele lor plătesc rata trimestrială agentului meu din oraș sau pînă cînd fug ei singuri — răspunse Squeers. Să ne înțelegem; văd că putem vorbi deschis; ce-i cu băieții ăștia, sînt copii din flori?

— Nu — răspunse Snawley, întîlnind privirea ochiului lui Squeers. Nu sînt.

— Mă gîndeam că s-ar putea — spuse Squeers rece. Avem o mulțime; băiatul acela, de pildă.

— Cel de alături? întrebă Snawley.

Squeers încuviință cu capul; cel cu care vorbea mai aruncă o privire băiețașului de pe valiză, apoi întorcîndu-se, făcu o mutră dezamăgită, poate fiindcă-l găsise atît de asemănător cu alți băieți, și spuse că nu și-ar fi închipuit.

— Ba este — strigă Squeers. Dar ce-i cu băieții ăștia ai dumitale, despre care voiai să-mi vorbești?

— Da — răspunse Snawley. Adevărul e că nu sînt tatăl lor adevărat, sînt tată vitreg.

— A, așa? făcu învățătorul. Atunci totul se explică. Mă întrebam de ce naiba îi trimiți tocmai în Yorkshire. Ha-ha! Sigur, acum înțeleg.

— Vezi că m-am însurat cu mama lor — urmă Snawley; e scump să ții băieții acasă și, cum ea are ceva bani, mă tem (știi ce nesocotite sînt mamele, domnule Squeers) că ar fi în stare să-i risipească cu ei, ceea ce ne-ar duce la sapă de lemn.

— Văd — răspunse Squeers, lăsîndu-se pe spătarul scaunului și făcînd un semn de adio cu mîna.

— Și asta — reluă Snawley — m-a îngrijorat și m-a făcut dornic să-i dau la școală, undeva departe,

unde nu există vacanță, nu există întoarceri nedorite acasă de două ori pe an, dintre acelea care tulbură mințile copiilor, o școală unde să dea puțin de greu... mă-nțelegi ?

— Plătiți regulat și nu mai e nevoie de nici o întrebare — spuse Squeers, dînd din cap.

— Tocmai — făcu celălalt. Și o morală foarte aspră.

— Aspră — făcu Squeers.

— Nu le dați voie să scrie prea des acasă, îmi închipui — spuse șovăind tatăl vitreg.

— Niciodată, doar o circulară de Crăciun, în care copiii scriu că nu s-au simțit niciodată atît de fericiți și că nădăjduiesc că nu vor fi luați niciodată acasă — răspunse Squeers.

— Nici nu se poate mai bine — spuse tatăl vitreg frecîndu-și mîinile.

— Atunci, fiindcă văd că ne înțelegem — spuse Squeers — ai să-mi îngădui să te întreb dacă mă socotești un om virtuos, o pildă de viață fără pată ; și dacă, în calitatea mea de educator al tinerilor, ai cea mai deplină încredere în dreptatea mea neștirbită, mărinimia, principiile mele religioase și priceperea mea ?

— Firește că așa te socotesc — răspunse tatăl vitreg răspunzînd rînjetului învățătorului tot printr-un rînjet.

— Poate că n-ai nimic împotrivă să scrii acest lucru într-o recomandare ?

— Absolut nimic.

— Așa zic și eu ! spuse Squeers, punînd mîna pe o pană ; asta înseamnă să faci afaceri și-mi place.

După ce își însemnă adresa domnului Snawley, învățătorului îi mai rămînea de îndeplinit sarcina încă mai plăcută de a trece pe hîrtie arvuna asupra primului trimestru, ceea ce nici n-apucă să facă bine și se și auzi un alt glas ce se interesa de domnul Squeers.

— E aici — făcu învățătorul — ce este ?

— O simplă întrevedere de afaceri — spuse Ralph Nickleby arătîndu-se și urmat de aproape de către Nicholas. Era un anunț de-al dumitale în ziarele de azi dimineață.

— Era, domnul meu. Pe aici, vă rog — spuse Squeers, care între timp se mutase în despărțitura de lîngă cămin. Nu luați loc ?

— Cred că da — răspunse Ralph, potrivind fapta cu vorba și punîndu-și pălăria pe masa din fața lui. Acesta e nepotul meu, domnul Nicholas Nickleby.

— Îmi pare bine, domnul meu — făcu Squeers.

Nicholas se înclină, spuse că și lui îi pare bine și se arătă foarte mirat de înfățișarea stăpînului din Dotheboys Hall ; și chiar era mirat de-a binelea.

— Poate că-ți amintești de mine ? întrebă Ralph, privindu-l de aproape pe învățător.

— Timp de cîțiva ani mi-ai plătit o mică sumă la fiecare din vizitele pe care le fac de două ori pe an în oraș, pare-mi-se, domnul meu — răspunse Squeers.

— Așa e — făcu Ralph.

— Pentru părinții unui copil pe nume Dorker, care din nefericire...

— Din nefericire a murit la Dotheboys Hall — spuse Ralph, sfîrșind fraza.

— Mi-amintesc foarte bine, domnul meu — vorbi mai departe Squeers. A ! Doamna Squeers, avea o slăbiciune pentru pușlul acela, de parc-ar fi fost al ei ; și de cită grijă a avut parte copilul în timpul bolii ! Piine prăjită caldă și ceai fierbinte în fiecare seară și dimineață, fiindcă nu era în stare să înghită nimic. O luminare în odaia de dormit cînd a murit și cel mai bun dicționar sub căpătîi, dar nu-mi pare rău. E plăcut să mă gîndesc că mi-am făcut datoria față de el.

Ralph zîmbi, ca și cum s-ar fi gîndit la orice altceva decît să zîmbească și privi în jur, la oamenii străini care erau de față.

— Sînt doar cîțiva dintre elevii mei — spuse Wackford Squeers, arătînd spre băiețașul de pe va-

liză și spre cei doi băieți de la ușă, care se uitau unul la altul fără să scoată un cuvînt și-și răsuceau cum nu se poate mai ciudat trupurile, așa cum fac de obicei copiii cînd fac cunoștințe noi. Și acest domn este un părinte care are bunăvoința să mă felicite în legătură cu sistemul de educație de la Dotheboys Hall, un loc, domnul meu, așezat în încîntătorul sat Dotheboys, lîngă Greta Bridge, în Yorkshire și unde copiii au casă, masă, îmbrăcăminte, cărți, bani de buzunar.

— Da, știm toate astea — îi tăie Ralph vorba. E scris în anunț.

— Aveți dreptate, domnule; *este* scris în anunț — răspunse Squeers.

— Și în afară de asta, adevărul este — întrerupse domnul Snawley — că mă simt dator să vă asigur, domnule, că sînt mîndru de a avea prilejul să vă asigur că îl socotesc pe domnul Squeers un gentleman de cea mai înaltă virtute, exemplar în purtări...

— Nici nu mă îndoiesc de asta, domnule — i-o reteză Ralph, oprind șuvoiul de laude — nu mă îndoiesc de nimic. Ce-ar fi să ne vedem de treburile noastre?

— Din toată inima, domnul meu — spuse Squeers. „Afacerile nu se amînă niciodată", asta este prima lecție predată elevilor care urmează comerțul. Belling, dragul meu, să-ți amintești totdeauna de acest lucru; mă auzi, domnișorule?

— Da, domnule — îngînă domnișorul Belling.

— Știe oare despre ce e vorba? întrebă Ralph.

— Spune-i dumnealui — îl îndemnă Squeers.

— Niciodată — începu domnișorul Belling.

— Foarte bine — făcu Squeers — mai departe.

— Niciodată — repetă domnișorul Belling.

— Foarte bine, într-adevăr — spuse Squeers. Da.

— N — suflă Nicholas bun la inimă.

— Nu se fac afaceri! spuse domnișorul Belling. Niciodată nu se fac afaceri.

— Foarte bine, domnule — spuse Squeers, fulgerîndu-l pe vinovat cu o privire pustiitoare. Facem noi doi o mică afacere, între patru ochi, foarte curînd.

— Și ar fi bine, poate — spuse Ralph — s-o încheiem și pe-a noastră chiar acum.

— Dacă doriți — făcu Squeers.

— Nu e mult de vorbit — reluă Ralph; repede încropită și sper ușor de încheiat. Ai dat un anunț cum că ai nevoie de un pedagog capabil?

— Chiar așa — făcu Squeers.

— Și chiar îți trebuie?

— Desigur — spuse Squeers.

— Iată-l! făcu Ralph. E nepotul meu, Nicholas, proaspăt ieșit din școală, unde a învățat de toate. Are capul plin de idei, dar buzunarul gol. E tocmai omul de care ai nevoie.

— Mă tem — spuse Squeers, uimit de o astfel de cerere din partea unui tînăr cu înfățișarea lui Nicholas — mă tem că tînărul nu e potrivit pentru mine.

— Ba da, va fi — spuse Ralph. Eu știu mai bine. Nu fi mîhnit, tinere. În mai puțin de o săptămînă ai să predai tuturor fiilor de nobili din Dotheboys Hall, dacă nu cumva domnul acesta nu e mai încăpățînat decît îl știu eu.

— Mă tem, domnule — spuse Nicholas, adresîndu-se lui Squeers — că vă nemulțumește tinerețea mea și faptul că nu sînt licențiat.

— Lipsa unei diplome *este* într-adevăr o piedică — răspunse Squeers, prefăcîndu-se cît putu de grav. Era nespus de încurcat, atît de contrastul între simplicitatea nepotului și purtările practice ale unchiului, cît și de aluzia greu de înțeles la tinerii nobili din instituția sa.

— Uite ce este, domnule — spuse Ralph. În doi timpi și trei mișcări, îți voi înfățișa chestiunea în adevărata ei lumină.

— Dacă aveți bunătatea — făcu Squeers.

— Acesta este un băiat, sau un tînăr, sau un puști, sau un june sau un mucos, sau oricum vrei să-i zici

de optsprezece sau nouăsprezece ani, sau așa ceva — spuse Ralph.

— Asta văd — observă învățătorul.

— Și eu la fel — spuse domnul Snawley, socotind că e cazul să-și sprijine prietenul.

— Tatăl lui a murit, iar el habar n-are de ce se întîmplă pe lumea asta, e lipsit de mijloace și vrea să înceapă ceva — spuse Ralph. Îl recomand minunatului așezămînt condus de dumneata, ca spre o poartă ce-i va deschide drumul succesului, dacă știe să se folosească de împrejurări. Mă înțelegi?

— Oricine trebuie să înțeleagă — răspunse Squeers, maimuțărind rînjetul cu care bătrînul își privea neștiutoarea rudă.

— Firește că înțeleg și eu — spuse Nicholas cu tragere de inimă.

— Bagi de seamă că înțelege — continuă Ralph pe același ton uscat și aspru. Dacă vreo trăsnaie îl va face să se lepede de acest minunat prilej înainte de a-l fi dus la desăvîrșire, mă socotesc izbăvit de ajutorul pe care-l dau mamei și surorii lui. Uită-te la el și gîndește-te la nenumăratele foloase pe care ți le poate aduce! Întrebarea este dacă, cel puțin în viitorul apropiat, el nu-ți poate fi mai de folos decît cei mai mulți dintre oamenii pe care-i poți găsi în împrejurări obișnuite. Nu e o întrebare care merită să fie luată în cercetare?

— Da, este — spuse Squeers, răspunzînd mișcării din cap a lui Ralph cu o mișcare a capului său.

— Bine — făcu Ralph — atunci dă-mi voie să schimb două vorbe cu dumneata.

Cele două vorbe fură schimbate între patru ochi, după care domnul Wackford Squeers vesti că, din acea clipă, domnul Nicholas Nickleby este numit și înscăunat prim-pedagog la Dotheboys Hall.

— Numai fiindcă unchiul dumitale a pus o vorbă bună, domnule Nickleby — spuse Wackford Squeers.

Plin de bucurie după această izbîndă, Nicholas strînse cu căldură mîna unchiului său și ar fi fost în stare să i se închine lui Squeers pe loc.

„E un om cu înfățișare ciudată — gîndi Nicholas. Ei și ce-i cu asta ? Și Porson era un om cu înfățișare ciudată, și doctorul Johnson la fel ; așa sînt șoarecii ăștia de bibliotecă".

— Mîine dimineață la orele opt, domnule Nickleby — spuse Squeers — pleacă diligența. Trebuie să fii aici un sfert de oră înainte, fiindcă luăm băieții ăștia cu noi.

— Desigur, domnule — spuse Nicholas.

— Călătoria ți-am plătit-o eu — mîrîi Ralph. Așa încît n-ai altceva de făcut decît să-ți păstrezi elanul.

Altă pildă a mărinimiei unchiului său ! Nicholas se simți atît de copleșit de bunătatea lui neașteptată, încît nici nu găsi cuvinte să-i mulțumească. Și într-adevăr, nici jumătate din cîte ar fi vrut să spună nu găsise, cînd își luară rămas bun de la învățător și ieșiră pe poarta Capului de Arab.

— Voi fi aci mîine dimineață ca să te văd plecînd — spuse Ralph. Să nu te prind că dispari.

— Mulțumesc, domnule — răspunse Nicholas. Nu voi uita niciodată această bunăvoință.

— Ai grijă să nu uiți — îi răspunse unchiul său. Acum ai face bine să te duci acasă și să-ți aduni lucrurile pe care le ai de adunat. Crezi că poți nimeri din prima dată Golden Square ?

— Desigur — spuse Nicholas. Nu-i greu să întreb.

— Atunci dă hîrtiile astea funcționarului meu — spuse Ralph arătîndu-i un pachet mic — și lasă-i vorbă să aștepte pînă mă întorc eu acasă.

Nicholas primi bucuros comisionul și luîndu-și de la unchiul său un drăgăstos rămas bun, pe care acest inimos gentleman îl încuviință cu un mormăit, se grăbi să facă ceea ce i se spusese.

Nimeri ușor la Golden Square. Domnul Noggs, care se repezise timp de un minut sau două pînă la cir-

ciumă, tocmai descuia ușa, cînd Nicholas ajunse la intrare.

— Ce-i asta? întrebă Noggs, arătînd spre pachet.

— Niște hîrtii de la unchiu' — răspunse Nicholas; zice să aibi bunătatea să-l aștepți pînă vine, dacă vrei.

— Unchiu'!! strigă Noggs.

— Domnul Nickleby — făcu Nicholas, ca să-l lămurească.

— Intră — spuse Newman.

Fără altă vorbă, îl călăuzi pe Nicholas prin coridor și de acolo în oficiul din capăt, unde îl aruncă pe un scaun, iar el, cocoțindu-se pe taburetul lui înalt, cu brațele atîrnate în jos de o parte și de alta, îl privea țintă, ca dintr-un turn de pază.

— Nu aștept nici un răspuns — spuse Nicholas, punînd pachetul pe o masă lîngă el.

Newman nu spuse nimic, dar încrucișîndu-și brațele și aruncîndu-și capul înainte, pentru a avea o priveliște mai cuprinzătoare a chipului lui Nicholas, începu să-i cerceteze îndeaproape trăsăturile.

— Nu aștept nici un răspuns — spuse Nicholas foarte tare, avînd impresia că Newman Noggs e surd.

Newman își așeză mîinile pe genunchi și, fără să rostească o silabă, își văzu mai departe de cercetarea amănunțită a feței tovarășului său.

Purtarea era atît de stranie din partea unui străin, iar înfățișarea lui atît de neobișnuită, încît Nicholas, care avea un simț al ridicolului destul de ascuțit, nu-și putu opri un zîmbet, cînd întrebă dacă domnul Noggs are ceva să-i poruncească.

Noggs clătină din cap și oftă; la care Nicholas se ridică și explicînd că nu simte nevoia să se odihnească, îi spuse bună ziua.

Ceea ce a urmat cerea o mare sforțare din partea lui Newman Noggs și, pînă în ziua de azi, nimeni nu știe cum de a izbutit s-o facă, mai ales că celălalt îi era cu totul necunoscut. Totuși omul răsuflă adînc și spuse într-adevăr, răspicat și fără să se oprească

măcar o dată, că dacă tînărul n-are nimic împotrivă, ar vrea și el să știe ce are de gînd să facă unchiul său pentru el.

Nicholas n-avea absolut nimic împotrivă, ba chiar era mai degrabă bucuros să aibă prilejul de a vorbi despre ceea ce îi stăpînea gîndurile. Așa încît se așeză din nou și (imaginația lui înflăcărată încălzindu-se pe măsură ce vorbea) începu o descriere aprinsă și strălucitoare a tuturor onorurilor și foloaselor ce aveau să decurgă din numirea lui în acel sălaș al învățăturii, Dotheboys Hall.

— Dar ce s-a întîmplat, vă simțiți prost? întrebă Nicholas, oprindu-se brusc din vorbă, cînd cel care-l asculta, după ce se răsucise în tot felul de poziții ciudate, își aruncă mîinile sub taburet și începu să-și frămînte încheieturile degetelor, de-i trosneau toate oasele mîinii.

Newman Noggs nu răspunse nimic, ci ridica mai departe din umeri și se trăgea de degete, zîmbind tot timpul și privind stăruitor în gol, cu ochii holbați, într-un chip cu totul fioros.

La început, Nicholas își închipui că omul acesta misterios a intrat în vreo criză, dar, gîndindu-se mai bine, hotărî că era băut, împrejurare în care socoti mai nimerit să plece numaidecît. După ce deschise ușa spre stradă, mai privi o dată înapoi. Newman Noggs se îndeletnicea cu aceleași gesturi neobișnuite, iar degetele îi trosneau mai tare ca oricînd.

CAPITOLUL V

Nicholas pornește spre Yorkshire. Cum și-a luat rămas bun, despre tovarășii săi de călătorie și despre ce îi s-a întîmplat pe drum

Dacă lacrimile picate într-o valiză ar fi vrăji care să-l păzească pe proprietarul ei de necazuri și nenorociri, Nicholas Nickleby și-ar fi început expediția sub semnul norocului. Erau atîtea de făcut și atît de puțin timp ; atîtea cuvinte frumoase de rostit și atîta durere amară în inimile de unde izvorau, care să împiedice rostirea lor, încît micile pregătiri de plecare au fost într-adevăr jalnice. Sute de lucruri socotite trebuincioase pentru buna lui stare de o mamă și o soră grijulie, Nicholas stăruia să fie lăsate acasă, fiindcă se puteau dovedi folositoare celor rămași sau ușor de prefăcut în bani, la nevoie. Sute de certuri pline de dragoste se iscară astfel, în trista noapte a ajunului plecării ; și, fiindcă după fiecare din aceste certuri iscate fără supărare simțeau că se apropie tot mai mult de încheierea micilor lor pregătiri, Kate avea tot mai multă treabă și plîngea tot mai tăcut.

În cele din urmă valiza fu închisă ; urmă masa de seară cu cîteva bunătăți alese anume pentru acest prilej. Pentru a micșora cheltuiala, Kate și mama ei pretindeau că cinaseră în timpul cît Nicholas fusese plecat. Bietul băiat aproape că se înecă încercînd să mănînce și aproape că se înăbuși prefăcîndu-se o dată sau de două ori că glumește și silindu-se să rîdă jalnic. Zăboviră astfel și trecuse de mult ora cînd ar fi trebuit să se ducă la culcare ; de-abia atunci își dădură seama că ar fi fost mai bine să lase de la

bun început frîu liber simțămintelor, de vreme ce, oricît s-ar fi ostenit, tot nu izbuteau să le înăbușe. Așa încît s-au lăsat în voia lor și măcar astfel s-au ușurat puțin.

Nicholas dormi bine pînă la șase dimineața ; visă casa lor, sau ceea ce fusese casa lor odată — oricare ar fi fost ea, căci lucrurile care s-au schimbat și s-au dus se reîntorc — slavă Domnului — în vis, așa cum au fost pe vremuri și se trezi vioi și vesel. Scrise cu creionul cîteva cuvinte de rămas bun, cuvinte pe care se temea să le rostească și punîndu-le împreună cu jumătate din mărunțișul pe care-l avea, la ușa surorii lui, săltă valiza pe umeri și se furișă încetișor jos pe scări.

— Tu ești, Hannah ? strigă un glas din salonașul domnișoarei La Creevy, unde se zărea o lumină slabă de luminare.

— Eu sînt, domnișoară la Creevy — spuse Nicholas, lăsînd jos valiza și băgînd capul pe ușă.

— Vai de mine ! exclamă domnișoara La Creevy, tresărind și ducîndu-și mîinile la moațele de hîrtie din păr. Te-ai trezit foarte devreme, domnule Nickleby.

— Și dumneata la fel — răspunse Nicholas.

— Pe mine arta mă ridică din pat, domnule Nickleby — îi spuse domnișoara. Aștept lumina ca să realizez o idee.

Domnișoara La Creevy se trezise dis-de-dimineață ca să adauge un nas de fantezie la miniatura unui băiețaș urîțel, miniatură destinată bunicii de la țară, care era hotărîtă să-i lase băiatului o moștenire, numai în caz că semăna cu familia.

— Ca să realizez o idee — repetă domnișoara La Creevy ; și nici nu știi ce folositor e să locuiești pe o stradă principală ca Strand. Cînd îmi trebuie un nas sau un ochi pentru un anume model, n-am decît să mă uit pe fereastră și să aștept pînă găsesc ce-mi trebuie.

— Durează mult pînă găsiți un nas ? întrebă zîmbind Nicholas.

— Păi depinde în mare măsură de fason — răspunse domnișoara La Creevy. Nasuri cîrne și romane găsești berechet și cînd e adunare la Exeter Hall găsești și turtite de toate felurile și mărimile ; dar nasurile perfect acviline, trebuie să spun cu durere, sînt rare și nouă din astea ne trebuie de obicei pentru uniforme și caractere oficiale.

— Adevărat ! făcu Nicholas. Dacă mi se întîmplă să întîlnesc vreunul în timpul călătoriei, o să mă ostenesc să vă fac cîteva schițe.

— Nu cumva vrei să spui că pleci chiar pînă în Yorkshire, pe iarna asta friguroasă, domnule Nickleby? întrebă domnișoara La Creevy. Parcă am auzit ceva aseară.

— Ba plec — răspunse Nicholas. Nevoia te-mpinge, știi dumneata. Sau nevoia mi-e vizitiu, ceea ce înseamnă același lucru.

— Zău că-mi pare rău ; asta-i tot ce pot să spun — adăugă domnișoara La Creevy — atît pentru mama și sora dumitale, cît și pentru dumneata. Sora dumitale e o domnișoară foarte drăguță, domnule Nickleby, și ăsta-i un motiv în plus pentru care ar trebui s-o ocrotească cineva. Am convins-o să-mi pozeze o dată sau de două ori pentru vitrina de la ușă. Ce dulce miniatură o să fie ! În timp ce vorbea, domnișoara La Creevy îi întinse un chip de fildeș, cu mici vinișoare abia vizibile de culoarea cerului, pe care-l privi cu atîta plăcere, încît Nicholas o invidie de-a dreptul.

— Sînt sigur că dacă se va ivi prilejul, veți fi bună cu Kate — spuse Nicholas, întinzîndu-i mîna.

— Fii liniștit — spuse inimoasa pictoriță de miniaturi — și Dumnezeu să te binecuvînteze ; îți doresc toate cele bune !

Nicholas nu prea știa cum merg lucrurile pe lumea asta, dar ghici destul de bine cînd socoti că dacă va da un sărut ușor domnișoarei La Creevy, poate că asta nu o va face mai puțin binevoitoare față de cei lăsați de el în urmă. Așa încît îi dădu chiar trei sau

patru cu o galanterie jucăușă, iar domnișoara La Creevy nu dădu alte semne de neplăcere decît declarînd, în timp ce-și potrivea turbanul gălben, că una ca asta nu mai pomenise și că nu-i venea a crede că e cu putință.

După ce încheie atît de mulțumitor această neprevăzută întrevedere, Nicholas ieși grăbit din casă. În momentul cînd găsi pe cineva care să-i care valiza, era doar ora șapte, așa încît o porni încet, cîțiva pași înaintea hamalului, și probabil cu o inimă mult mai puțin ușoară în piept decît omul, măcar că acesta n-avea nici măcar un surtuc cu care s-o acopere și era cu ochi și cu sprîncene, după înfățișarea celorlalte veșminte, că petrecuse noaptea într-un grajd iar micul dejun și-l luase la o pompă de apă.

Privind cu destulă curiozitate și cu interes pregătirile harnice de pe fiecare stradă și din aproape fiecare casă pentru ziua care începea și gîndindu-se că e destul de dureros să vezi cum atîția oameni de toate rangurile și din toate stările sînt în stare să-și cîștige pîinea la Londra, în timp ce el este silit să călătorească atît de departe pentru asta, Nicholas ajunse pe nesimțite pînă la Capul de Arab din Snow Hill. După ce dădu drumul însoțitorului și-și adăposti valiza la ghișeul de bilete, își aruncă privirile prin cafenea, în căutarea domnului Squeers.

Îl descoperi pe acel învățat gentleman luîndu-și micul dejun, împreună cu cei trei băieței și amintiți mai sus și încă alți doi, care se mai iviseră prin cine știe ce întîmplare fericită de la întrevederea din ajun, așezați toți în șir pe canapeaua din fața lui. Domnul Squeers avea înainte o cafea mică, o farfurie cu pîine proaspăt prăjită și o bucată de friptură rece, dar, în clipa aceea, era prins cu pregătirea micului dejun pentru băieți.

— Aici e lapte de doi penny, chelner? întrebă domnul Squeers, uitîndu-se într-o cană albastră și aplecînd-o încetișor, ca să vadă mai bine cantitatea de lichid dinăuntru.

— De doi penny, domnule — răspunse chelnerul.

— Zău că laptele e un articol rar la Londra! oftă domnul Squeers. Ia umple cana cu apă călduță, William, m-auzi?

— Pînă-n vîrf, domnule? întrebă chelnerul. Păi se subțiază laptele.

— Nu te sinchisi de asta — răspunse domnul Squeers. Așa-i trebuie, dacă e atît de scump. Ai comandat pîine tăiată gros și unt pentru trei persoane?

— Vine îndată, domnule.

— Nu trebuie să te grăbești — spuse Squeers. E timp destul. Stăpîniți-vă poftele, băieți, și nu vă lăcomiți la haleală.

În timp ce rosti această învățătură morală, domnul Squeers mușcă zdravăn din carnea rece și-l recunoscu pe Nicholas.

— Șezi jos, domnule Nickleby — spuse el. După cum vezi, luăm micul dejun.

Nicholas *nu* văzu pe nimeni, în afară de domnul Squeers, luînd micul dejun, dar se înclină cu respectul cuvenit și se arătă cît putu de vesel.

— Ei, ai adus laptele cu apă, William? spuse Squeers. Foarte bine; vezi acum să nu uiți pîinea cu unt.

Auzind că se pomenește din nou despre pîine și unt, cei cinci băiețași se arătară foarte interesați și-l urmăriră cu privirile pe chelnerul care ieșea; între timp, domnul Squeers gustă din laptele cu apă.

— A — făcu acest gentleman, plescăind cu limba — minunat! Gîndiți-vă, cîți cerșetori și orfani de pe stradă ar fi bucuroși să-l bea, băieți. Îngrozitor lucru foamea, nu-i așa, domnule Nickleby?

— Absolut îngrozitor, domnule — făcu Nicholas.

— Cînd spun unu — urmă domnul Squeers, punînd cana în fața copiilor — băiatul din stînga, de lîngă fereastră, are voie să tragă o sorbitură; cînd spun doi, începe cel de lîngă el și așa pînă la cinci, cînd bea ultimul băiat. Gata?

— Da, domnule — strigară toți băieții cu mare elan.

— Așa — făcu Squeers, mîncînd liniștit mai departe. Stați pregătiți, pînă cînd vă spun eu să începeți. Stăpîniți-vă poftele, dragii mei, și ați cucerit firea omenească. Asta-i calea pentru a-i face să deprindă tăria de caracter, domnule Nickleby — spuse învățătorul, întorcîndu-se spre Nicholas și vorbindu-i cu gura plină de carne și pîine prăjită.

Nicholas murmură ceva — nici el nu știa ce — drept răspuns; iar băieții, împărțindu-și privirile între cană și pîinea cu unt (care sosise între timp) pe de o parte și fiecare îmbucătură pe care o înghițea domnul Squeers pe de alta, rămaseră cu ochii ațintiți, într-o așteptare chinuitoare.

— Mulțumesc Domnului pentru acest gustos mic dejun — spuse Squeers după ce sfîrși. Numărul unu poate să soarbă o înghițitură.

Numărul unu apucă hulpav cana și tocmai băuse de ajuns ca să-și deschidă pofta, cînd domnul Squeers dădu semnalul pentru numărul doi, care cedă cana, în același moment pasionant, numărului trei; și procesul se repetă pînă cînd laptele cu apă se sfîrși la numărul cinci.

— Și acum — spuse învățătorul, împărțind cele trei porții de pîine cu unt ca să ajungă la cinci copii — ați face bine să-i dați zor cu mîncarea, fiindcă într-un minut sau două sună cornul și atunci fiecare băiat se ridică.

Avînd îngăduința să-i dea drumul, băieții începură să mănînce lacom și cu o grabă deznădăjduită, în timp ce învățătorul (care era bine dispus după masă), se scobea în dinți cu o furculiță și privea zîmbind. După scurt timp, se auzi cornul.

— Știam eu că n-o să dureze mult — spuse Squeers, sărind în sus și scoțînd un coșuleț de sub scaun; puneți aici ce n-ați avut timp să mîncați, băieți! O să vă prindă bine pe drum!

Nicholas era buimăcit de această rînduială prea economică; dar n-avu timp să cugete prea mult, fiindcă băieții trebuiau urcați sus pe diligență, iar bagajul lor trebuia scos și săltat și el, iar bocceaua domnului Squeers trebuia cu grijă așezată sub capră, și toate astea îl priveau pe Nicholas. Era în dirdora activității, cînd îl opri unchiul lui, domnul Nickleby.

— A, aici erai! spuse Ralph. Au venit și sora și mama dumitale.

— Unde? strigă Nicholas, privind grăbit în jur.

— Aici! răspunse unchiul lui. Avînd prea mulți bani și neavînd ce face cu ei, tocmai plăteau o birjă, cînd am sosit și eu.

— Ne era teamă că venim prea tîrziu și n-apucăm să-l mai vedem înainte de plecare — spuse doamna Nickleby, îmbrățișîndu-și fiul, fără să-i pese de privitorii gură-cască din curtea hanului.

— Foarte bine, doamnă — răspunse Ralph. Firește că dumneata hotărăști. Eu n-am spus decît că ai plătit birja. Eu nu plătesc niciodată birji, doamnă, fiindcă nu închiriez niciodată o birjă. De treizeci de ani nu m-am suit într-o birjă închiriată de mine și sper că nici în următorii treizeci de ani n-o s-o fac, dacă mai trăiesc atît.

— Nu mi-aș fi iertat-o niciodată, dacă nu l-aș mai fi prins — spuse doamna Nickleby. Bietul băiat, să plece fără micul dejun, numai fiindcă s-a temut să nu ne necăjească!

— Grozav de delicat! spuse Ralph, morocănos. Cînd am intrat eu în afaceri, doamnă, îmi luam drept mic dejun o jimblă de un penny și o jumătate de porție de lapte în fiecare dimineață, în drum spre City, ce părere ai, doamnă? Micul dejun! Fleacuri!

— Și acum, Nickleby — spuse Squeers — care apăruse în clipa aceea, încheindu-și mantaua — cred că trebuie să urci la spate. Mi-e frică să nu cadă vreunul din băieți și s-au dus douăzeci de livre pe an!

— Dragă Nicholas — șopti Kate, atingînd brațul fratelui ei — cine-i bădăranul ăsta ?

— Poftim ! mormăi Ralph, ale cărui urechi agere prinseseră întrebarea. Dorești să te recomand domnului Squeers, draga mea ?

— Ăsta-i învățătorul ! Nu, unchiule, vai, nu ! răspunse Kate, dîndu-se înapoi.

— Totuși eu te-am auzit spunînd că dorești — răspunse Ralph rece și batjocoritor ca de obicei. Domnule Squeers, iat-o pe nepoata mea, sora lui Nicholas !

— Încîntat să te cunosc, domnișoară — spuse Squeers, ridicîndu-și cu o șchioapă sau două pălăria. Mai bine ar lovi-o damblaua pe doamna Squeers și te-am avea pe dumneata profesoară. Măcar că s-ar putea să fie geloasă ! Ha-ha-ha !

Dacă stăpînul de la Dotheboys Hall ar fi știut ce se petrece în clipa aceea în sufletul pedagogului său, ar fi descoperit, spre marea lui mirare, că el, Squeers, se află mai aproape de o chelfăneală zdravănă decît se aflase vreodată în viață. Kate Nickleby, dîndu-și însă mai repede seama de ceea ce simte fratele ei, îl trase ușor la o parte, scutindu-l astfel pe domnul Squeers de o impresie cu deosebire neplăcută.

— Dragul meu Nicholas — întrebă fata — cine-i omul ăsta ? Cum poate fi locul spre care te îndrepți tu ?

— Zău dacă știu, Kate — răspunse Nicholas, strîngînd mîna surorii lui. Îmi închipui că oamenii din Yorkshire sînt mai aspri și mai necioplițí ; asta-i tot.

— Dar omul ăsta ! stărui Kate.

— E patronul meu sau stăpînul meu, sau cum vrei să-i zici — răspunse Nicholas repezit — și sînt un măgar, fiindcă-i iau bădărănia în nume de rău. Văd că se uită spre mine și e timpul să trec la locul meu. Fii sănătoasă, draga mea, și rămîi cu bine ! Mamă, gîndește-te la revederea noastră ! Unchiule, cu bine ! Îți mulțumesc din toată inima pentru tot ce ai făcut și tot ce mai vrei să faci. Sînt gata, domnule !

După acest grăbit rămas bun, Nicholas se urcă sprinten la locul lui și făcu un semn atît de drăgăstos cu mîna, de parcă și inima le-ar fi trimis-o.

În clipa aceea, în timp ce vizitiul și poștalionul își controlau pentru ultima dată, înainte de plecare, hîrtiile, sfătuindu-se în legătură cu foile de drum ; în timp ce hamalii mai storceau ultimii bani de la călători, vînzătorii ambulanți de ziare ofereau pentru ultima oară jurnalul de dimineață, iar caii își scuturau hamurile a nerăbdare, Nicholas simți că cineva îl trage încetișor de picior. Privi în jos și-l văzu pe Newman Noggs, care-i vîra o scrisoare murdară în mînă.

— Ce-i asta ? întrebă Nicholas.

— Pst ! făcu Noggs, arătînd spre Ralph Nickleby, care, nu prea departe, schimba cîteva cuvinte serioase cu Squeers. Ia-o ! Citește-o ! Nimeni nu știe. Asta-i tot !

— Stai ! strigă Nicholas.

— Nu ! răspunse Noggs.

Nicholas mai strigă o dată „stai", dar Newman Noggs dispăruse.

Un minut de învălmășeală, uși de diligență trîntite, o opintire a vehiculului, care se aplecase într-o parte, în clipa cînd vizitiul greoi și poștalionul, și mai greoi, se urcă la locurile lor, un strigăt care vestește că totul e în ordine, cîteva sunete ale cornului, o privire grăbită spre fețele triste de jos și spre trăsăturile aspre ale domnului Ralph Nickleby și diligența pornește, hurducîndu-se pe pietrele din Smithfield.

Cum băieții aveau picioarele prea scurte pentru ca să și le poată sprijini de ceva, cînd ședeau, și cum trupurile lor erau, prin urmare, în orice clipă în primejdia de a fi zvîrlite din diligență, Nicholas avu destul de lucru ca să-i țină pe loc, în timp ce treceau peste pietroaie. Prins între această sforțare fizică și neliniștea sufletească ce nu-l slăbea de fel, se simți destul de ușurat cînd diligența se opri în fața hanului „La Păun" din Islington. Se simți încă și

mai ușurat cînd un domn cu înfățișare inimoasă și cu o față rumenă, de om vesel, se urcă pe la spate, oferindu-se să se așeze în celălalt colț al băncii.

— Dacă așezăm copiii la mijloc — spuse noul venit — or să stea mai în siguranță, mai ales dacă-i prinde somnul, așa-i ?

— Dacă aveți bunătatea să ne ajutați, domnule — răspunse Squeers — e tocmai ce ne trebuie. Domnule Nickleby, așază trei dintre băieți între dumneata și domnul Belling și Snawley cel mic pot să șadă între mine și poștalion. Trei copii — spuse Squeers, lămurindu-l pe străin — ocupă două locuri.

— N-am nimic împotrivă, vă asigur — spuse domnul cel rumen. Am un frate, care n-ar zice nu să-și treacă cei șase copii drept doi, la orice măcelar sau brutar din țară, zău așa ! Departe de el gîndul.

— Șase copii, domnule ! exclamă Squeers.

— Da, și toți băieți — răspunse străinul.

— Domnule Nickleby — spuse Squeers cu grabă în glas — ia pune mîna pe coșul ăla ! Dați-mi voie, domnul meu, să vă dau adresa unei instituții unde cei șase băieți pot fi crescuți cu metode luminate, liberale și morale, ce nu dau greș, în schimbul a douăzeci de guinee pe an fiecare, douăzeci de guinee, domnule, sau cu toptanul, hai să zicem, o sută de guinee pe an pentru toți.

— A ! făcu domnul, aruncîndu-și privirea pe cartea de vizită — îmi închipui că dumneata ești domnul Squeers, despre care e vorba aici !

— Da, eu sînt — răspunse vrednicul pedagog ; numele meu este domnul Wackford Squeers, și sînt departe de a mă rușina de el. Iată cîțiva din băieții mei, domnul meu ; și acesta este unul din ajutoarele mele, domnul Nickleby, fiu de gentleman, om învățat în studii matematice, clasice și comerciale. La noi în prăvălie nu se fac lucrurile pe jumătate. Băieții mei capătă tot felul de cunoștințe, domnul meu, fiindcă eu nu mă uit la cheltuieli ; tratament părintesc inclusiv spălatul.

— Pe cinstea mea — spuse domnul, uitîndu-se la Nicholas cu un zîmbet ușor și o expresie mai mult decît ușor mirată — într-adevăr, avantajele nu sînt de lepădat.

— Puteți s-o mai spuneți o dată, domnul meu — stărui Squeers, vîrîndu-și mîinile în buzunarele mantalei. Se dau și se cer referințele cele mai excepționale. Nici nu vreau să am de-a face cu un băiat care nu e în stare să plătească cinci livre și cinci pe trimestru, nu, nici în genunchi să mă roage și cu lacrimi în ochi.

— Foarte înțelept — făcu pasagerul.

— Înțelepciunea e scopul și țelul meu, domnule — spuse Squeers. Snawley cel mic, dacă nu încetezi să clănțăni din dinți și să dîrdîi de frig, te încălzesc îndată cu o chelfăneală zdravănă.

— Țineți-vă bine, dom'lor — spuse poștalionul, urcîndu-se la locul lui.

— Totu-i în ordine în spate, Dick? strigă vizitiul.

— În ordine — sună răspunsul. Dă-i drumul! Și-i dădură drumul, în sunetul prelung al cornului și cu încuviințarea senină a tuturor specialiștilor în diligențe și cai de poștă adunați în curtea hanului „La Păun", dar mai cu seamă a grăjdarilor, care stăteau, cu păturile pe braț, urmărind diligența pînă ce se pierdu în zare și apoi o porniră, plini de admirație, spre grajduri, rostind cuvinte bolovănoase de laudă la adresa frumuseții echipajului.

După ce poștalionului, care era un bătrîn voinic din Yorkshire, i se tăie răsuflarea de atît suflat în corn, omul puse instrumentul într-un coșuleț prins de marginea diligenței în acest scop și dîndu-și ghionți cu nemiluita în piept și umeri, observă că e neobișnuit de frig; după care întrebă pe fiecare călător în parte dacă merge pînă la capăt cu diligența sau de nu, încotro se duce. După ce primi răspunsuri mulțumitoare la aceste întrebări, recunoscu că drumurile erau destul de anevoioase după potopul din noaptea trecută și-și îngădui să întrebe dacă are

cineva o cutie cu tutun de prizat. Cum, din întîmplare, nimeni n-avea, împărtăși călătorilor cu un aer tainic cum că-l auzise pe un doctor, care călătorise spre Grantham, spunînd săptămîna trecută că prizatul tutunului nu ar fi sănătos pentru ochi ; dar, în ceea ce-l privește, el nu băgase de seamă să fie așa și părerea lui era că fiecare să nu vorbească decît din ce a băgat el de seamă. Cum nimeni nu se gîndi să-l contrazică, scoase din pălărie un pachețel învelit în hîrtie cafenie și, punîndu-și o pereche de ochelari cu ramă de os, citi de vreo șase ori regulamentul (ale cărui slove erau spălăcite) ; după care, băgă pachetul la locul lui și, punîndu-și din nou ochelarii, măsură pe fiecare călător în parte. Apoi mai sufla o dată în corn, ca să se răcorească ; și, fiindcă istovise subiectele lui obișnuite de conversație, își încrucișă brațele cum putu mai bine cu atîtea țoale pe el și, cufundîndu-se într-o tăcere solemnă, începu să privească nepăsător la lucrurile familiare, care-i întîmpinau ochii de fiecare parte a drumului, în timp ce diligența înainta hurducîndu-se. Singurele lucruri de care părea să se sinchisească erau caii și cirezile de vite și pe care acesta le cerceta cu o privire critică, atunci cînd trecea prin dreptul lor.

Era un ger cumplit : din timp în timp cădea zăpadă din belșug, iar vîntul înțepa strașnic. La fiecare oprire, domnul Squeers cobora — ca să-și întindă picioarele, cum spunea el — și, fiindcă din astfel de excursii se întorcea de fiecare dată cu un nas foarte roșu și apoi adormea pe loc, există motive să credem că aceste coborîri nu erau lipsite de profit. Elevii, stîrniți de resturile micului dejun și apoi înviorați de cîteva mici cești cu un tonic ciudat, pe care-l purta la el domnul Squeers, și care avea gust de pîine prăjită, amestecată cu apă și pusă din greșeală într-o sticlă de țuică, adormeau, se trezeau, tremurau și plîngeau, după cum îi îndemnau sentimentele lor. Nicholas și domnul cel cumsecade găsiră atîtea lucruri despre care să vorbească, încît mai cu

vorba, mai cu înveselitul copiilor, timpul trecea cît se poate de repede, ținînd seama de împrejurările neprielnice.

Și ziua înainta. La Eton Hocomb li se servi o masă bună, la care luară parte domnul care șezuse sub capră, cei patru care ocupaseră locurile de afară, Nicholas, domnul cel cumsecade și domnul Squeers; în timp ce copiii fură puși la dezghețat lîngă foc și se ospătară cu sandvișuri. După încă o poștă sau două, se aprinseră și lămpile; apoi se iscă mare tărăboi cînd poposiră la un han din drum, ca să ridice o doamnă tare plicticoasă, cu nenumărate mantale și bocceluțe, care se jelea în gura mare, de ochii lumii, că propria ei caleașcă nu sosise; ba îl sili pe poștalion să jure solemn că va opri fiecare trăsură verde ce-i va ieși în cale, lucru pe care, avînd în vedere că noaptea era întunecoasă iar omul stătea cu fața în direcția opusă, el jură fierbinte să-l facă. În cele din urmă, doamna cea plicticoasă descoperind că pe locul dinăuntru se află un domn singur, își aprinse o lanternă mică, pe care o purta în pungă, și, după ce fu așezată cu tot dichisul, caii o porniră în trap vioi și diligența începu din nou să gonească.

Noaptea și viscolul veniră împreună și era destul de jalnic. Nu se auzea alt sunet decît urletul vîntului; căci huruitul roților și tropotul copitelor erau înăbușite de stratul gros de zăpadă, care acoperea pămîntul și sporea cu fiecare clipă. Străzile din Stamford erau pustii, cînd diligența trecu prin oraș; și bisericile lui vechi se înălțau severe și întunecoase, deasupra pămîntului alb. Douăzeci de mile mai departe, doi dintre pasagerii care stăteau pe locurile de afară, socotind cu cale să folosească unul dintre cele mai bune hanuri ale Angliei, la care ajunseseră, înnoptară la hanul George din Grantham. Restul călătorilor se înfășurară și mai strîns în mantale și haine și lăsînd în urmă lumina și căldura orașului, se ghemuiră între bagaje și se pregă-

tiră, gemînd pe înfundate, să întîmpine din nou vîntul pătrunzător care mătura întinderile deschise.

De-abia depășiseră cu o poștă Granthamul, sau poate că erau la mijlocul drumului între Grantham și Newark, cînd Nichalos, care ațipise puțin, fu trezit de o zguduitură puternică și aproape trîntit jos de pe locul lui. Apucînd balustrada cu mîna, își dădu seama că diligența se lăsase bine într-o rînă, deși caii tot mai trăgeau înainte și, în timp ce, năucit de această scufundare și de țipetele ascuțite ale doamnei dinăuntru — șovăi o clipă dacă să sară jos sau nu, vehiculul se răsturnă ușor, și azvîrlindu-l în drum — îl scăpă de orice nesiguranță.

În care accidentul pomenit în ultimul capitol dă prilej cîtorva domni să facă o întrecere de povești

— Ho-ho! strigă poștalionul, care, cît ai clipi din ochi, se și ridicase în picioare și acum fugea spre caii din frunte. Care-mi dă și mie o mînă de ajutor? Pe loc, blestematilor!

— Ce s-a întîmplat? întrebă Nicholas, ridicînd, adormit, privirile.

— S-au întîmplat destule pentru o noapte — răspunse poștalionul; naiba să-l ia pe șargul ăl cu apărători la ochi, o fi nebunit de atîta bine și-a răsturnat diligența. Ei, aici, o mînă de ajutor! La naiba, parcă mi-s frînte toate ciolanele!

— Acu'! strigă Nicholas, ridicîndu-se împleticit în picioare. Gata sînt! Numai că-s un pic buimac, asta-i tot.

— Ține-i bine — strigă poștalionul — cît mai poți! Agață-te cumva de ei! Bine, dom' le! În regulă! Acu', dă-le drumul! Drace, or s-o ia la goană spre casă!

Într-adevăr, de-abia sloboziseră caii din ham, că aceștia o și porniră întinși spre grajdul de unde tocmai plecaseră și care era la o depărtare de mai puțin de o milă în urmă.

— Știi să sufli din corn? întrebă poștalionul, desprinzînd o lanternă de pe diligență.

— Aș zice că știu — răspunse Nicholas.

— Atunci suflă în cornul care zace pe jos, ca să trezești satul ăsta mort și eu văd de ăștia care țipă

aici, înăuntru. Vin, vin! Nu mai face atîta gălăgie, cucoană!

În timp ce vorbea, omul se ostenea să deștepenească ușa cea mai de sus a diligenței, iar Nicholas puse mîna pe corn și stîrni ecoul pînă departe cu unul dintre cele mai ciudate concerte date cu acel instrument și auzit vreodată de urechi de muritor. Totuși, lucrul se dovedi folositor nu numai fiindcă acei călători, care-și reveneau din amorțeala căzăturii se treziră de-a binelea, ci și fiindcă se iveau ajutoare, căci în depărtare pîlpîiau lumini și satul era în picioare.

Într-adevăr, un călăreț veni în galop, încă înainte de-și veniră pasagerii în fire; și, după o cercetare amănunțită, se dovedi că doamna dinăuntru își spărsese lanterna, iar domnul — capul; că cei doi din față scăpaseră numai cu vînătăi la ochi; cel de sub capră cu un nas însîngerat; vizitiul cu o lovitură la tîmplă, domnul Squeers cu o lovitură de valiză în spate; iar ceilalți călători erau nevătămați — mulțumită moliciunii troianului de zăpadă în care fuseseră răsturnați. De-abia fură stabilite aceste fapte și doamna dădu semne de leșin, dar fiind prevenită că dacă leșină, va trebui să fie transportată pe umerii vreunui bărbat pînă la cea mai apropiată circiumă, cumpăni bine și plecă împreună cu ceilalți călători.

Ajunseră la un loc singuratic, nu prea bine înzestrat în materie de locuințe, care se mărgineau, de fapt, la o cameră comună cu nisip pe jos și un scaun sau două înăuntru. Totuși, după ce întețiră focul cu un braț de surcele și cărbuni din belșug, lucrurile parcă începură să se mai dreagă și, pînă cînd spălară toate urmele accidentului ce se puteau șterge, încăperea se încălzise și se luminase, ceea ce însemna o schimbare plăcută față de frigul și întunericul de afară.

— Bravo, domnule Nickleby — spuse Squeers, vîrîndu-se în colțul cel mai cald — bine ai făcut că ai oprit caii! Aș fi făcut și eu la fel, dac-aș fi venit la timp, dar mă bucur c-ai făcut-o dumneata. Foarte bine ai făcut! Bravo!

— Atît de bine — spuse domnul cel voios, care nu prea părea să încuviințeze tonul protector al lui Squeers — că dacă n-ar fi oprit caii cu toată puterea atunci cînd i-a oprit, dumneata n-ai mai fi avut creieri cu care să dai lecții.

Această observație stîrni o discuție despre iuțeala de care dăduse dovadă Nicholas și tînărul fu copleșit de complimente și laude.

— Firește, sînt bucuros că am scăpat — spuse Squeers ; orice om e bucuros cînd scapă de o primejdie ; dar dacă vreunul din copiii încredințați mie ar fi pățit ceva, dacă aș fi fost împiedicat de a înapoia părinților pe vreunul din acești copii teafăr, așa cum l-am primit, vai de sufletul meu ar fi fost ! Mai bine să fi trecut roata peste capul meu !

— Sînt frați cu toții, domnule ? întrebă doamna cu lanterna.

— Într-un fel sînt, doamnă — răspunse Squeers, cufundîndu-și mîna în buzunarul mantalei în căutarea cărților de vizită. Au toți parte de același tratament părintesc și plin de dragoste. Doamna Squeers și cu mine sîntem mamă și tată pentru fiecare din ei. Domnule Nickleby, dă-i doamnei cărțile astea de vizită și pe astea dă-le domnului. Poate că știu ei părinți care ar fi bucuroși să se folosească de așezămîntul nostru.

După ce vorbi astfel, domnul Squeers, care nu pierdea nici un prilej de a-și face gratuit reclamă, își așeză mîinile pe genunchi și-și privi elevii cu toată blîndețea de care era în stare, în timp ce Nicholas, roșu de rușine, împărțea cărțile de vizită, așa cum i se poruncise.

— Nădăjduiesc că n-ați suferit de pe urma căderii, doamnă ? întrebă domnul cel voios, adresîndu-se doamnei celei plicticoase, ca și cum ar fi dorit să-și facă o pomană și să schimbe subiectul.

— Nici o suferință fizică — răspunse doamna.

— Nădăjduiesc că nici sufletească ?

— Subiectul e foarte dureros pentru mine, domnule — răspunse doamna puternic mișcată ; și, în calitate de gentleman, vă rog să nu mai faceți aluzie la el.

— Vai de mine — făcu domnul cel voios, arătînd și mai vesel — întrebam și eu, așa...

— Sper că nu se vor mai pune întrebări — spuse doamna — căci altfel voi fi silită să mă pun sub ocrotirea celuilalt domn. Hangiule, te rog trimite un băiat să stea de pază afară, la ușă, și dacă trece o trăsură verde în direcția Grantham, s-o oprească numaidecît.

Bineînțeles că cei de-ai casei fură copleșiți de această cerere și cînd doamna porunci băiatului să nu uite, pentru a putea recunoaște mult așteptata trăsură verde, că pe capră va sta un vizitiu cu pălărie cu fireturi de aur, iar în spate, un lacheu, mai mult ca probabil în ciorapi de mătase, considerația de care se bucura femeia la han se dublă. Pînă și călătorul de sub capră se molipsi și întrebă numaidecît, cu politețe desăvîrșită, dacă, pe meleagurile acelea există lume bună, la care doamna răspunse că da, există, într-un fel care lăsa să se înțeleagă că ea se află pe culmea și în vîrful acelei societăți.

— Fiindcă poștalionul s-a dus călare pînă la Grantham ca să facă rost de o altă diligență — spuse domnul cel voios, după ce stătură cîtăva vreme tăcuți în jurul focului, — și fiindcă va lipsi cel puțin cîteva ore, propun un castron cu punci fierbinte. Ce părere aveți ?

Această întrebare fu adresată celui cu capul spart, care șezuse înăuntru, un om cu înfățișare foarte distinsă și îmbrăcat în doliu. Nu trecuse de vîrsta mijlocie, dar părul îi era cărunt. Ai fi zis că omul cărunțise de timpuriu din pricina grijilor și a suferințelor. El primi bucuros propunerea și se arătă cucerit de bună voia cinstită a omului ce o făcuse.

Cînd punciul fu gata, acesta din urmă luă asupră-și sarcina de paharnic și după ce îi servi pe toți, aduse vorba despre antichitățile York-ului, despre care atît el cît și domnul cărunt păreau să aibă cunoștințe te-

meinice. Cînd acest subiect începu să înfiripească, el se întoarse cu un zîmbet spre domnul cărunt și-l întrebă dacă știe să cînte.

— Zău că nu știu! răspunse acesta, zîmbind la rîndul său.

— Păcat — făcu deținătorul chipului vesel. Se află cineva pe aici care ar vrea să ne cînte un cîntec ca să ne treacă timpul mai ușor?

Toți pasagerii, ca un singur om, se feriră, spunînd că nu știu, că ar dori să știe, că nu-și amintesc cuvintele dacă n-au cartea în față; și așa mai departe.

— Poate că doamna n-are nimic împotrivă — spuse președintele cu mult respect și o clipire voioasă a ochilor — să ne cînte vreun cîntecel italian din ultima operă care s-a dat în oraș. Ar fi mai potrivit.

Deoarece doamna nu catadicsi să răspundă nimic, dar dădu disprețuitor din cap și-și exprimă din nou, murmurînd, mirarea față de absența trăsurii verzi, unul sau două glasuri îl îndemnară chiar pe președinte să facă începutul, spre bucuria tuturor.

— Aș face dac-aș putea — spuse cel cu fața veselă; căci socotesc că, în cazul acesta, ca și în altele, cînd mai mulți străini sînt aruncați laolaltă, oamenii trebuie să-și dea osteneala să se facă cît se poate de plăcuți, de dragul micii obști înjghebate astfel.

— Aș dori ca acest principiu să fie urmat mai des, și în toate cazurile — spuse domnul cărunt.

— Mă bucur s-aud asta — spuse celălalt. Poate că, neștiind să cîntați, vreți să ne spuneți o poveste.

— Nu. V-aș ruga pe dumneavoastră.

— După dumneavoastră, cu plăcere.

— Bine! — făcu domnul cel cărunt, zîmbind. Fie! Mă tem că firea mea nu e potrivită pentru a vă face mai plăcut timpul pe care trebuie să-l petreceți aici; dar dumneavoastră ați vrut-o și veți judeca. Tocmai vorbeam despre catedrala din York. Povestea mea are oarecum legătură cu ea. S-o numim

Cele cinci surori din York

După un murmur de încuviințare din partea celorlalți călători, în timpul căruia doamna cea plicticoasă bău pe furiș un pahar de punci, domnul cel cărunt vorbi precum urmează:

Cu mulți ani în urmă — căci pe atunci veacul cincisprezece de-abia împlinise doi ani, iar regele Henric al IV-lea se afla pe tronul Angliei — trăiau, în bătrîna cetate a Yorkului, cinci surori, despre care va fi vorba în povestea mea.

Aceste cinci surori erau toate de o frumusețe neîntrecută. Cea mai vîrstnică era în al douăzeci și treilea an de viață, a doua cu un an mai tînără, a treia cu un an mai tînără decît a doua și a patra cu un an mai tînără decît a treia. Toate erau înalte și trupețe, cu ochi întunecați și scînteietori și părul ca pana corbului; desluseai măreția și grația în fiecare dintre mișcările lor; iar faima despre frumusețea lor străbătuse țara în lung și în lat.

Dar dacă cele patru surori mai mari erau frumoase, cît de minunată era mezina, o făptură încîntătoare de șaisprezece ani! Rumeneala unui fruct pîrguit și culoarea gingașă a florii nu puteau să farmece mai mult decît amestecul de trandafiriu și alb de crin de pe fața ei dulce sau albastrul adînc al ochilor ei. Vița de vie, în belșugul ei ispititor, nu avea mai multă grație decît ciorchinii bogați de păr arămiu, care-i jucau în jurul frunții.

Dacă inimile noastre ale tuturor ar semăna cu cele ce bat atît de ușor în pieptul făpturilor tinere și frumoase, ce rai ar fi pe pămîntul acesta! Dacă, în timp ce trupurile noastre îmbătrînesc și se ofilesc, inimile noastre ar putea să păstreze tinerețea și prospețimea din zorii vieții, ce putere ar mai putea să aibă necazurile și durerile? Dar pecetea slabă a raiului care, în copilărie, se mai păstrează încă, se tocește și se șterge în luptele noastre aspre cu lu-

mea și curînd piere; prea adesea nelăsînd nici o urmă în afară de un jalnic gol.

Inima acestei fete frumoase sălta de voioșie și bucurie. Nu cunoștea în curăția ei sufletească decît iubirea plină de credință pentru surorile ei și o dragoste fierbinte pentru tot ce este frumos în natură. Glasul ei voios și rîsul ei vesel alcătuiau muzica cea mai dulce din acea casă. Ea era viața și lumina casei. Cele mai învoalte flori din grădină de ea erau îngrijite; păsările din colivii cîntau cînd îi auzeau glasul și tăceau cînd le lipsea dulceața lui. Alice, scumpă Alice! Care vietate, trăind în preajma vrăjilor ei blînde, ar fi putut să n-o iubească?

În zadar ați căuta acum să descoperiți locul unde trăiau aceste surori, căci numele lor a pierit în uitare și prăfuiții iubitori de lucruri vechi istorisesc despre ele ca despre o poveste. Dar ele locuiau într-o casă de lemn — veche chiar și în zilele acelea — cu acoperiș ascuțit și cerdac de stejar cioplit grosolan, în mijlocul unei livezi plăcute, înconjurate de un zid de piatră, de pe care un arcaș voinic ar fi putut azvîrli o săgeată pînă la mănăstirea Saint Mary. Pe atunci bătrîna mănăstire era înfloritoare; iar cele cinci surori, trăind pe frumoasele ei moșii, plăteau în fiecare an ce se cuvenea călugărilor negri din ordinul Sfîntului Benedict, de a căror frăție ținea mănăstirea.

Într-o dimineață strălucitoare și însorită din plăcutul anotimp al verii, unul dintre acei călugări negri ieși pe poarta mănăstirii și-și îndreptă pașii spre casa frumoaselor surori. Deasupra, cerul era albastru, jos, pămîntul era verde; rîul sclipea ca o potecă de diamante în soare, păsările își revărsau cîntecele din frunzișul copacilor, ciocîrlia se înălța sus, deasupra valurilor de grîu; și zumzăitul adînc al gîzelor umplea aerul. Totul părea vesel și zîmbitor; dar cuviosul mergea mohorît, cu ochii în pămînt. Frumusețea pămîntului nu e decît o suflare, iar omul

doar o umbră. Ce înțelegere poate avea un cuvios predicator pentru toate acestea ?

Așa, încet, cu ochii în pămînt sau ridicîndu-i doar atît ca să nu se poticnească de piedicile ce i s-ar putea ivi în drum, călugărul înainta încet, pînă cînd ajunse la o portiță din zidul ce închidea livada surorilor și intră, închizînd portița în urma lui. Urechile îi fură izbite de sporovăiala unor glasuri domoale și de rîsete voioase, încă înainte de a apuca să înainteze prea mult ; și ridicîndu-și privirile mai sus decît era umilul său obicei, zări, nu prea departe, pe cele cinci surori, șezînd pe iarbă, cu Alice în mijloc, prinse toate de îndeletnicirea lor obișnuită — brodatul.

— Pace vouă, frumoase surori ! spuse călugărul ; și într-adevăr erau frumoase. Pînă și un călugăr le-ar fi putut iubi ca pe niște opere măiestre făurite de mîna Ziditorului.

Surorile îl salutară pe cuvios cu respectul cuvenit, iar cea mai mare îl pofti să șadă pe un loc acoperit cu mușchi alături de ele. Dar bunul călugăr clătină din cap și se trînti pe o piatră foarte tare — fără îndoială spre marea mulțumire a îngerilor.

— Vă înveseliți, fetele mele ! spuse călugărul.

— Știi doar cît de zglobie e dulcea noastră Alice — răspunse sora cea mai mare, trecîndu-și degetele prin părul fetiței care zîmbea.

— Și ce veselie și bucurie stîrnește în noi, părinte, vederea naturii care sclipește în lumina soarelui ! adăugă Alice, roșind sub privirea severă a schivnicului.

Călugărul răspunse doar printr-o înclinare serioasă a capului, iar surorile își văzură, tăcute, de lucru.

— Tot mai risipiți ceasurile neprețuite — spuse într-un tîrziu călugărul, întorcîndu-se spre sora cea mai mare, în timp ce vorbea — tot mai risipiți ceasurile neprețuite cu fleacurile astea deșarte ! Vai, vai ! cum e cu putință ca aceste cîteva bășicuțe pe

suprafața veșniciei, adică tot ce ne hărăzește cerul spre vedere din șuvoiul acela negru, să fie risipite cu atîta ușurătate!

— Părinte — se grăbi să-i răspundă fata, oprindu-se, la fel ca și celelalte, din lucru — ne-am rugat la slujba de dimineață, am împărțit pomeni, ca în fiecare zi, la poartă, am îngrijit țăranii bolnavi, toate sarcinile dimineții au fost îndeplinite. Nădăjduiesc că îndeletnicirea noastră e fără prihană!

— Ia privește aici — spuse călugărul, luîndu-i ghergheful din mînă — ce împletire încurcată de culori țipătoare fără rost și fără țel, afară doar dacă, vreodată, nu va fi sortită să devină o podoabă deșartă, care să măgulească mîndria firavei și nesocotitei semințiii femeiești. Ați prăpădit zi după zi în această îndeletnicire fără rost și nici pe jumătate n-ați mîntuit-o. Umbra fiecărei zile ce se duce cade pe mormintele noastre, iar viermele se bucură cînd vede asta, căci știe încotro ne grăbim. Fetele mele, n-ați aflat alt chip mai bun de a petrece ceasurile fugare?

Cele patru surori mai mari plecară ochii, ca și cum s-ar fi rușinat de dojana cuviosului, dar Alice și-i ridică pe ai ei și-i îndreptă cu blîndețe spre călugăr.

— Scumpa noastră mamă — spuse fata — Dumnezeu să-i odihnească sufletul...

— Amin! strigă călugărul cu glas adînc.

— ...scumpa noastră mamă — vorbi șovăielnic frumoasa Alice — mai trăia încă atunci cînd a fost început acest lucru, și ne-a rugat ca atunci cînd ea nu va mai fi, să lucrăm la el cu modestie și voie bună, în ceasurile de răgaz; spunea că dacă vom petrece acele ceasuri împreună în bucurie nevinovată și gînduri curate, ele se vor dovedi cele mai fericite și pașnice din toată viața noastră și că, dacă mai tîrziu vom ieși în lume și ne vom lovi de grijile și încercările ei, dacă, atrase de ispitele ei și orbite de strălucirea ei vom uita vreodată acea iubire ce leagă cu

legături sfinte copiii de părintele lor iubit, o privire spre ceea ce am lucrat împreună în copilăria noastră va trezi în noi gîndurile bune despre timpurile de odinioară și ne va îmbia inimile spre bunătate și iubire.

— Alice vorbește adevărat, părinte — spuse sora cea mare cu oarecare mîndrie. Și zicînd așa, lucră mai departe împreună cu celelalte fete.

Fiecare dintre surori avea în față un gherghef mare; modelul era bogat și încurcat și toate cinci lucrau același model în aceleași culori. Surorile se aplecau cu grație deasupra lucrului; călugărul, cu bărbia în mîini, se uita tăcut de la una la alta.

— E mult mai bine — spuse el în cele din urmă — să te ferești de astfel de gînduri și ispite și, în adăpostul tihnit al bisericii, să-ți închini viața Domnului! Pruncia, copilăria, tinerețea și bătrînețea se trec pe atît de repede pe cît sînt de grăbite să se înlocuiască una pe alta. Gîndiți-vă cum gonește țărîna omenească spre mormînt și îndreptîndu-vă neîntrerupt fețele spre acea țintă, feriți-vă de norul stîrnit de plăcerile lumești, nor ce amăgește simțurile închinătorilor lui. Vălul, fetele mele, vălul!

— Niciodată, surioarelor — strigă Alice. Nu schimbați lumina și albastrul cerului, răcoarea pămîntului și frumusețea lucrurilor de aci, cu mănăstirea mucedă și cu chilia. Darurile naturii sînt bunurile de drept ale vieții și ne putem împărtăși din ele fără păcat. Să mori e o grea încercare dar, vai, să murim mai bine cu viață în jurul nostru. Cînd inimile noastre reci vor înceta să bată, să bată inimi calde în apropiere; ultima noastră privire să cadă pe hotarele statornicite de Dumnezeu luminilor sale strălucitoare și nu pe ziduri de piatră și gratii de fier! Dragile mele surori, hai să trăim și să murim, dacă vreți, în cuprinsul acestei grădini verzi, dar să ne ferim de întunericul și tristețea mănăstirii și atunci vom fi fericite.

Cînd își încheie pătimașa chemare, din ochii fetei picurau lacrimi și ea își ascunse fața în poala surorii ei.

— Liniștește-te, Alice — spuse cea mai mare, sărutîndu-i fruntea frumoasă. Vălul nu va umbri niciodată chipul tău tînăr. Ce spuneți, surioarelor? Vorbiți în numele vostru, nu în al Alicei sau al meu.

Ca într-un glas, surorile strigară că destinul lor este același și că există sălașuri ale păcii și virtuții și dincolo de zidurile mănăstirii.

— Părinte — spuse cea mai vîrstnică, ridicîndu-se cu demnitate — ați auzit ultima noastră hotărîre. Aceeași mînă pioasă și grijulie care a îmbogățit mănăstirea Saint Mary, și ne-a lăsat pe noi, niște orfane, în paza ei sfîntă, a hotărît ca dorințele noastre să nu fie stăvilite prin nici o constrîngere, iar noi să fim libere să trăim după voia inimii. Să nu mai vorbim despre asta, rogu-vă. Surioarelor, e aproape ora prînzului. Să intrăm în casă pînă deseară. Și, făcînd o plecăciune călugărului, sora cea mare porni spre casă, ținînd-o de mînă pe Alice; celelalte surori o urmară.

Cuviosul, care mai făcuse și altădată aceeași propunere, dar încă nu întîmpinase niciodată un refuz atît de hotărît, mergea la oarecare depărtare în urma lor, cu ochii în pămînt și mișcînd din buze, de parcă s-ar fi rugat. Cînd surorile ajunseră la ușa de intrare, el grăbi pașii și le strigă să se oprească.

— Stați! spuse călugărul, ridicîndu-și dreapta în sus și aruncînd o privire mînioasă cînd Alicei, cînd surorii celei mari. Stați și să auziți din gura mea ce sînt acele amintiri pe care vreți să le îndrăgiți pe vecie și pe care vreți să le deșteptați, cu ajutorul unor jucării deșarte, după ce au adormit întru Domnul. Amintirea celor pămîntești se însoțește, în viața de apoi, cu amară dezamăgire, cu jale, cu moarte; cu schimbări cumplite și tristeți istovitoare. Va veni timpul cînd o privire spre aceste fleacuri fără rost va deschide răni adînci în inima unora

dintre voi și vă va lovi în suflet. Cînd va sosi ceasul acela și, băgați de seamă, de sosit va sosi, întoarceți spatele lumii de care v-ați agățat și îndreptați-vă către adăpostul pe care l-ați disprețuit. Cu greu veți găsi o chilie mai rece decît e focul muritorilor cînd nenorocirea și încercările îl întunecă și într-o astfel de chilie veți plînge visurile spulberate ale tinereții. Aceasta e voința cerului și nu a mea — spuse călugărul, stăpînindu-și glasul și privind înspre fetele care se dădeau înapoi. Sfînta Fecioară să vă binecuvînteze, fiicele mele!

După aceste cuvinte, ieși pe portiță; iar surorile intrară grabnic în casă și în ziua aceea nimeni nu le mai văzu.

Dar natura zîmbește mai departe, chiar cînd fețele bisericești se încruntă, și a doua zi soarele strălucea și tot așa și în următoarea, și în celelalte. Și în lumina dimineții, ca și în liniștea dulce a amurgului, cele cinci surori tot se mai plimbau, sau lucrau, sau își petreceau timpul sporovăind voioase în tihna livezii.

Timpul trecea așa cum se deapănă o poveste; mai repede chiar decît cele mai multe, printre care mă tem că s-ar putea număra și aceasta. Casa celor cinci surori tot se mai afla pe locul ei și aceiași copaci își aruncau umbra plăcută pe iarba livezii. Și surorile erau acolo, fermecătoare ca și la început, dar peste sălașul lor se abătuse o schimbare. Uneori se auzea zăngănit de arme sau se vedea sclipirea lunei într-o cască de fier; alteori șoseau pînă la poartă gloabe lovite cu pintenii, în timp ce cîte o umbră de femeie se strecura grăbită în întîmpinarea lor, ca și cum ar fi fost dornică să ceară vești solului ostenit. Un alai impunător de cavaleri și doamne poposi într-o noapte înăuntrul zidurilor mănăstirii iar a doua zi plecară cu toții călare, luînd cu ei pe două din frumoasele surori. După aceea, călăreții începură să vină mai rar și cînd veneau păreau să aducă vești proaste și, în cele din urmă, încetară

să se mai arate, iar în locul lor țărani cu picioarele ostenite se strecurau după asfințit până la poartă și-și aduceau solia pe furiș. Odată, un vasal fu trimis în grabă spre mănăstire, în toiul nopții și, dimineața, se auzi larmă de jale și bocete în casa surorilor; și după aceea, coborî deasupra casei o tăcere de moarte și în jurul ei nu se mai văzu nici urmă de cavaleri sau doamne, cai sau armuri.

Cerul era posomorît și întunecat, iar soarele apusese încruntat, colorînd nori cenușii cu ultimele urme ale mîniei lui și același călugăr negru umbla încet, cu brațele încrucișate la depărtare nu mai mare decît o aruncătură de praștie de mănăstire. O pecingine năpădise copacii și tufișurile; iar vîntul, sfîșiind, în sfîrșit, tăcerea nefirească ce domnise toată ziua, ofta din greu, ca și cum ar fi vestit îndurerat pustiirile vijeliei ce se apropia. Liliacul unduia în zborul lui fantastic prin aerul apăsător, iar pămîntul era plin de tîritoare, pe care instinctul le adusese la lumină, ca să se umfle și să se îngrașe de ploaie.

Ochii călugărului nu mai erau ațintiți spre pămînt; priveau în depărtare și privirile i se plimbau de pe un loc pe altul, ca și cum întunericul și pustiul priveliștii ar fi stîrnit în pieptul lui un răspuns grabnic. Din nou se opri lîngă casa surorilor și din nou intră prin portiță. Dar urechea nu-i mai întîlnră chipurile frumoase ale celor cinci surori. Totul era tăcut și pustiu. Crengile copacilor se aplecau rupte, iar iarba crescuse înaltă și sălbatică. De multe, multe zile, nu mai fusese călcată de pași ușori.

Cu nepăsarea și împrăștierea omului obișnuit cu schimbările, călugărul se strecură în casă și intră într-o încăpere joasă și întunecată. Patru dintre surori se aflau acolo. Veșmintele lor negre făceau ca fețele să le pară și mai palide, iar timpul și suferința le brăzdaseră obrajii. Mai erau încă trupește; dar bujorii și strălucirea frumuseții pieriseră.

Și Alice, unde era? În ceruri.

Călugărul — pînă și călugărul — se simți năpădit de durere ; căci trecuse multă vreme de cînd nu se mai întîlniseră surorile și pe fețele lor palide se vedeau zbîrcituri, pe care anii nu le mai puteau netezi. Se așeză în tăcere și le făcu semn să vorbească mai departe.

— Aici se află, surioarelor — spuse doamna cea mai vîrstnică, cu glas tremurat. Nu m-am îndurat să mă uit la ele de atunci și acum îmi pare rău de slăbiciunea mea. Amintirea ei ne poate oare înspăimînta cu ceva ? Să-ți aduci aminte de zilele de mult apuse, mai poate încă îi o dureroasă plăcere.

Privi spre călugăr în timp ce vorbea și, deschizînd o cămăruță, scoase de acolo cinci gherghefuri, a căror broderie era de mult terminată. Pasul ei mai era încă sigur, dar mîna îi tremura cînd îl arătă pe ultimul. Și cînd simțămintele celorlalte surori izbucniră la vederea gherghefului, începură să curgă și lacrimile ei pînă atunci stăpînite, și ea spuse în hohote de plîns :

— Dumnezeu s-o binecuvînteze !

Călugărul se ridică și păși către ele.

— A fost printre ultimele lucruri de care s-a atins înainte de a căzut bolnavă — spuse el în șoaptă.

— Da, a fost — spuse doamna cea vîrstnică, plîngînd amar.

Călugărul se îndreptă spre cea de-a doua soră.

— Tînărul curtenitor care privea în ochii tăi și îți sorbea cuvintele, cînd te-a văzut bucuroasă că petreci astfel, doarme îngropat într-o cîmpie, a cărei iarbă e roșie de sînge. Bucăți ruginite de zale, pe vremuri sclipitoare, zac și putrezesc pe pămînt și nu le poți deosebi de zalele lui, așa cum nu poți deosebi între ele osemintele, care se prefac în țărînă !

Doamna gemu și-și frînse mîinile.

— Amăgirea curții — urmă el, întorcîndu-se spre celelalte două surori — v-au ademenit din casa voastră tihnită spre acele scene ale petrecerii și

strălucirii. Aceeași amăgire și ambiția fără astîmpăr a unor bărbați trufași și năprasnici v-au trimis înapoi, fete văduvite, azvîrlite în umilință. Vorbesc adevărat?

Hohotele de plîns ale celor două surori fură singurul răspuns.

— Nu folosește la mare lucru — spuse călugărul, privind cu înțeles — să vă risipiți timpul cu nimicuri, care reînvie nălucile palide ale nădejdilor din anii tinereții. Îngropați-le, îngrămădiți căinți și ispășiri peste căpătiiul lor, înăbușiți-le, și lăsați mănăstirea să le fie mormîntul!

Surorile îi cerură trei zile timp de gîndire și, în noaptea aceea, simțiră că vălul este într-adevăr giulgiul cel mai potrivit pentru bucuriile lor moarte. Dar dimineața veni iarăși și, deși crengile pomilor din livadă atîrnau și se sălbăticeau, era totuși aceeași livadă. Iarba era neîngrijită și crescuse înaltă, dar era totuși locul unde șezuseră de atîtea ori împreună, pe vremea cînd schimbarea și durerea nu erau decît niște cuvinte. Fiecare potecă, fiecare colț fusese înveselit de Alice, iar în catedrală se afla o piatră netedă, sub care ea odihnea în pace.

Puteau ele, cînd își aminteau cum inima ei tînără se strînsese la gîndul zidurilor mănăstirii, să se apropie de mormîntul ei, în veșminte care ar fi înghețat țărîna dinăuntru? Puteau ele să îngenuncheze în rugăciuni și, chiar dacă cerul le-ar fi dat ascultare, să arunce umbra întunecată a tristeții pe fața unuia dintre îngeri? Nu.

Trimiseră în străinătăți după artiști de mare faimă în vremea aceea și, după ce biserica încuviință fapta lor pioasă, îi puseră să zugrăvească întocmai, pe cinci fișii de sticlă viu colorată, broderiile lor. Acestea fură puse în locul unor geamuri pînă atunci neîmpodobite; și cînd soarele strălucea, așa cum îi plăcuse ei să-l vadă strălucind, modelele bine cunoscute apăreau în culorile lor și aruncînd un șuvoi

de lumină scînteietoare pe pardoseală, cădeau calde pe numele de *Alice*.

Ore întregi, în fiecare zi, surorile măsurau încet cu pașii biserica sau îngenuncheau una lîngă alta pe piatra netedă și lată. După mulți ani, doar trei mai puteau fi văzute în locul obișnuit, apoi numai două și, multă vreme după aceea, o singură femeie singuratică îndoită de ani. În cele din urmă, nu mai veni nici ea și pe piatră se citeau cinci nume simple de botez.

Piatra s-a tocit și a fost înlocuită cu altele, și de atunci multe generații s-au născut și s-au dus. Timpul a făcut culorile să pălească, dar același șuvoi de lumină mai cade încă pe mormîntul uitat, din care n-a mai rămas nici urmă ; și, pînă în zilele noastre, străinului care intră în catedrala din York i se arată o fereastră veche numită a Celor cinci surori.

— E o poveste melancolică — spuse domnul cel vesel la față, golindu-și paharul.

— Este o poveste din viață și viața e făcută din astfel de dureri — răspunse celălalt politicos, dar cu glas grav și trist.

— Există umbre pe orice tablou bun, dar sînt și lumini, dacă ne propunem să le vedem — spuse domnul cel vesel la față. Cea mai tînără dintre surorile din povestea dumitale era totdeauna voioasă.

— Dar a murit curînd — spuse celălalt cu blîndețe.

— Poate că, dac-ar fi fost mai puțin fericită, ar fi murit și mai devreme — spuse primul vorbitor cu simțire. Crezi că surorile care o iubeau atît ar fi jelit mai puțin dacă viața ei ar fi fost mohorîtă și tristă ? Dacă există ceva care poate domoli durerea sfîșietoare pricinuită de o pierdere grea, după mine, e tocmai gîndul că cei pe care-i plîngem, fiind cu nevinovăție fericiți pe lumea asta și iubind tot ce au

văzut în jurul lor, s-au pregătit pentru o lume mai curată și mai fericită. Soarele nu strălucește pe pămîntul ăsta frumos ca să întîlnească priviri încruntate, puteți fi sigur.

— Cred că aveți dreptate — spuse cel ce istorisise povestea.

— Credeți-mă! făcu celălalt — se poate îndoi cineva? Luați orice amintire dureroasă. Veți vedea cu cîtă plăcere se însoțește. Amintirea plăcerilor trecute poate deveni durere.

— Așa și devine — făcu celălalt.

— Da, așa e. Să-ți amintești de o fericire pe care n-o mai poți reînnoi este o durere, dar o durere îndulcită. Amintirile noastre se amestecă, din nefericire, cu multe lucruri pe care le deplîngem și cu multe fapte de care ne căim amarnic; chiar și în viața cea mai amestecată, cred cu tărie că există atîtea mici raze de soare, de care îți poți aminti, încît îmi închipui că nici un muritor (dacă nu cumva a renunțat la orice speranță) n-ar goli cu bună știre un păhărut din apele Letei, chiar dacă i-ar sta în putere s-o facă.

— S-ar putea să aveți dreptate în credința dumneavoastră — spuse, după un scurt răstimp de gîndire, domnul cu păr cărunt. Aș crede că aveți.

— Păi atunci — răspunse celălalt — înseamnă că în viața asta binele precumpănește asupra răului, orice ne-ar spune filozofii fără chemare. Dacă supunem cercetării sentimentele noastre, vedem că în ele aflăm mîngîiere și vindecare și amintirea, oricît ar fi de tristă, este cea mai frumoasă și mai curată legătură între lumea asta și una mai bună. Dar să lăsăm! Vă spun eu o poveste de alt fel.

După o scurtă tăcere, domnul cel vesel la față mai servi un rînd de punci călătorilor și, după ce privi pieziș spre doamna plicticoasă care părea moartă de teamă ca domnul să nu spună cumva vreo poveste necuviincioasă, începu astfel:

Baronul din Grogzwig

Baronul von Koëldewethout din Grogzwig din Germania era un baron tînăr, cum și-ar fi dorit oricine să fie. Nu-i nevoie să spun că trăia într-un castel pentru că asta se-nțelege ; și nici nu trebuie să spun că trăia într-un vechi castel ; căci, oare, care baron german a trăit vreodată într-un castel nou ? În legătură cu această venerabilă clădire se spuneau multe lucruri ciudate, dintre care unul dintre cele mai uluitoare și mai misterioase era că atunci cînd sufla vîntul, îl auzeai vuind în coșuri și urlînd în copacii din pădurea învecinată ; iar atunci cînd strălucea luna, ea își croia drum prin anumite firide din zid și lumina în lege părți întregi din sălile largi și din galerii, în timp ce pe altele le lăsa în umbra întunecoasă. Pare-se că unul dintre strămoșii baronului, aflîndu-se în lipsă de bani, înfipsese odată un pumnal într-un domn, care bătuse într-o noapte în poarta castelului, pentru a întreba ce drum s-apuce și se presupune că întîmplările minunate amintite mai sus au fost urmarea acestui fapt. Și totuși, nu-mi dau seama cum s-ar fi putut să fie așa, deoarece strămoșul baronului, care era om de treabă, se căi amarnic după aceea că fusese atît de iute și punînd cu anasîna mîna pe niște piatră și cherestea ce aparținea unui baron mai slab, clădi o bisericuță în semn de laudă, primind astfel descărcarea deplină din partea cerului.

Fiindcă veni vorba de strămoșii baronului, mi-am adus aminte cît de mîndru era baronul de arborele lui genealogic. N-aș îndrăzni să spun că știu sigur cîți strămoși avea baronul ; dar știu că avea mult mai mulți decît orice om din vremea aceea ; și aș fi dorit să-l văd trăind în zilele noastre ca să fi putut să aibă și mai mulți. Tare nedreptățiți au fost oamenii mari din veacurile trecute că au venit pe lume atît de curînd, fiindcă unui om care s-a născut

cu trei sau patru sute de ani în urmă nu-i poate cere nimeni să aibă în urma lui atîtea rubedenii cîte are un om care se naşte acum. Cel din urmă om care-o trăi, oricine o fi el — cîrpaci sau cine ştie ce nenorocit de rînd, va avea, după cîte ştiu, un arbore genealogic mai lung decît cel mai mare nobil astăzi în viaţă; şi trebuie să recunoscc că nu e drept.

Ei, dar să ne întoarcem la baronul de Koëldewethout din Grogzwig! Era un bărbat arătos şi oacheş, cu păr negru şi mustăţi mari, care mergea călare la vînătoare în haine de postav verde, încălţat cu cizme roşcate şi cu un corn aruncat peste umeri, ca poştalionul unei diligenţe de cursă lungă. Cînd sufla din corn, douăzeci şi patru de alţi seniori, de rang inferior, îmbrăcaţi în postav verde, ceva mai grosolan şi cu cizme roşcate cu talpă mai groasă, răsăreau ca din pămînt; şi tot alaiul pornea în galop, cu suliţe în mîini, alcătuind astfel un gard aurit, ca să vîneze mistreţi sau poate să se lupte cu ursul, în care caz baronul omora mai întîi dihania şi apoi îşi ungea favoriţii cu grăsimea ei.

Era o viaţă foarte veselă pentru baronul din Grogzwig şi încă şi mai veselă pentru cei din suita lui, care beau vin de Rin în fiecare noapte pînă ce cădeau sub masă şi atunci coborau sticlele pe podea şi cereau lulelele. Nici nu s-au pomenit vreodată cheflii mai veseli, mai gălăgioşi, mai voioşi decît petrecăreaţa trupă din Grogzwig.

Dar plăcerile mesei, ca şi cele de sub masă, au nevoie de schimbare; mai cu seamă cînd aceiaşi douăzeci şi cinci de oameni se aşază zilnic la aceeaşi masă, ca să vorbească despre aceleaşi lucruri şi să istorisească aceleaşi poveşti. Baronul se plictisi şi dori distracţii. Începu să se certe cu seniorii lui şi, în fiecare zi, după prînz, încerca să dea cu picioarele în doi sau trei dintre ei. La început, schimbarea aceasta se arăta plăcută; dar după o săptămînă sau aşa ceva, deveni plicticoasă, iar baronul

se simțea descumpănit și căuta cu deznădejde noi plăceri.

Într-o noapte, după o zi de vînătoare în care îl întrecuse pe Nimrod sau pe Gillingwater [1] și ucisese „alt urs minunat", pe care-l adusese în triumf acasă, baronul von Koëldewethout se așează îmbufnat în capul mesei, privind cu un aer nemulțumit spre tavanul afumat al sălii. Înghițea pahare uriașe de vin, dar cu cît înghițea mai mult, cu atît se încrunta mai tare. Cei ce fuseseră cinstiți cu onoarea primejdioasă de a sta la dreapta și la stînga lui, îl imitau de minune la băutură și se încruntau unii la alții.

— Vreau! strigă deodată baronul, izbind în masă cu mîna dreaptă și trăgîndu-se cu stînga de mustăți. Să bem în cinstea stăpînei din Grogzwig!

Cei douăzeci și patru, îmbrăcați în postav verde, păliră, dar nu și cele douăzeci și patru de nasuri, care erau neschimbătoare.

— Am spus în sănătatea stăpînei din Grogzwig! repetă baronul, privind în jurul mesei.

— În sănătatea stăpînei din Grogzwig! strigară cei îmbrăcați în postav verde; și douăzeci și patru de halbe împărătești cu vin alb, atît de vechi încît cele patruzeci și opt de buze plescăiră, alunecară pe cele douăzeci și patru de gîtlejuri, după care băutorii clipiră.

— E vorba de frumoasa fiică a baronului von Swillenhausen — spuse Koëldewethout, catadicsind să-i lămurească. O vom cere în căsătorie tatălui ei, mîine, înainte de apusul soarelui. Dacă cererea noastră va fi respinsă, îi vom tăia baronului nasul.

Un murmur răgușit se stîrni printre cei de față: fiecare își atingea mai întîi mînerul săbiei, apoi vîrful nasului, dînd să se înțeleagă ceva înfricoșător.

[1] Vînători legendari (n. t.).

Ce lucru plăcut e supunerea de fiică! Dacă fata baronului von Swillenhausen ar fi arătat că inima ei e dăruită altcuiva sau ar fi căzut la picioarele tatălui și le-ar fi muiat cu lacrimile ei sărate, sau ar fi leșinat doar, sau ar fi adresat bătrînului cuvinte fierbinți, puteai pune rămășag o sută contra unu că tot castelul va fi scos pe fereastră sau, mai bine zis, baronul va fi scos pe fereastră, iar castelul dărîmat. Dar domnișoara nu-și pierdu cumpătul, cînd un sol aduse a doua zi, dis-de-dimineață, cererea lui von Koëldewethout, ci se retrase modestă în cămăruța ei, de le fereastra căreia urmări sosirea pretendentului și a suitei sale. De îndată ce primi asigurarea că viitorul ei soț era călărețul mustăcios, se grăbi să se ducă la tatăl ei și să se arate gata de jertfă pentru ca să-i asigure lui pacea. Venerabilul bătrîn își luă copila în brațe și vărsă o lacrimă de bucurie.

În ziua aceea avură loc mari serbări la castel. Cei douăzeci și patru înveșmîntați în postav verde ai lui von Koëldewethout schimbară legăminte de veșnică prietenie cu cei doisprezece în postav verde ai lui von Swillenhausen și făgăduiră bătrînului baron că vor bea vinul lui „pînă cînd totul va fi vînăt" — vrînd pesemne să spună pînă cînd toată fața lor va căpăta aceeași culoare ca și nasul. Fiecare bătu pe fiecare pe umăr cînd sună ceasul plecării; iar baronul von Koëldewethout și alaiul lui călăriră veseli spre casă.

Timp de șase săptămini încheiate ursii și mistreții avură parte de vacanță. Casele de Koëldewethout și Swillenhausen se unire; sulițele rugineau și cornul baronului răguși, fiindcă nimeni nu mai sufla în el.

Au fost zile mărețe pentru cei douăzeci și patru; dar vai! frumoasele zile de glorie se apropiau de sfîrșit, ba chiar o luaseră la sănătoasa.

— Dragul meu — spuse baroneasa.

— Iubito — spuse baronul.

— Oamenii ăștia grosolani și gălăgioși...

— Care, doamnă? spuse baronul, tresărind.

Baroneasa arătă de la fereastra unde se aflau, spre curtea de jos, pe cei în postav verde care se înfruptau nepăsători dintr-un aperitiv copios, în șa, înainte de a porni după un mistreț sau doi.

— E suita mea de vînătoare, doamnă — spuse baronul.

— Desființează-i, iubitule — murmură baroneasa.

— Să-i desființez ?! strigă uluit baronul.

— Ca să-mi faci mie plăcere, iubitule — răspunse baroneasa.

— Ca să-i fac dracului plăcere, doamnă — răspunse baronul.

La care cuvinte, baroneasa scoase un țipăt și căzu leșinată la picioarele baronului.

Ce era să facă baronul ? O strigă pe slujnica doamnei și urlă după doctor ; și pe urmă, repezindu-se în curte, dădu cîte un picior celor doi în postav verde, care erau cei mai obișnuiți cu acest tratament și blestemîndu-i pe toți ceilalți, îi pofti să se ducă la... dar n-are importanță unde. Nu știu cum se spune în limba germană, fiindcă altfel aș spune în mod delicat, pe nemțește.

Nu e treaba mea să spun prin ce mijloace și în ce măsură se pricep unele neveste să-și supună bărbații, așa cum e știut că se întîmplă, deși s-ar putea să am părerile mele în această privință și să cred că nici un membru al parlamentului n-ar trebui să se însoare, deoarece trei membri căsătoriți din patru trebuie să voteze după cum le dictează conștiința nevestelor (dacă există așa ceva) și nu după a lor. Tot ce vreau să spun acum este că baroneasa de Koëldewethout a cîștigat, într-un fel sau altul, mare putere asupra baronului de Koëldewethout și că, încetul cu încetul, și pas cu pas, zi cu zi și an după an, baronul era înfrînt în toate gîlcevile sau, în chip viclean, dezvățat de vechi tabieturi și că, ajungînd un grăsan de treabă de vreo patruzeci și opt de ani, nu mai avea parte nici de chefuri, nici de petreceri, nici de alai de vînătoare și nici de vînătoare — pe

scurt, de nimic din tot ce-i plăcuse și avusese înainte; și că, deși era fioros ca leul și puternic ca bronzul, era, fără îndoială, asuprit și pus la locul lui de propria sa doamnă, în propriul său castel din Grogzwig.

Și aci nu se opresc toate nenorocirile baronului. Cam la vreun an după nuntă, a venit pe lume un mic baron voinic, în cinstea căruia s-au aruncat focuri de artificii și s-au băut multe măsuri de vin, dar în anul următor apăru o baroneasă și, în celălalt an, alt mic baron și tot așa, în fiecare an, cînd un baron, cînd o baroneasă (și într-un an și unul și altul), pînă cînd baronul se trezi tatăl unei familii de doisprezece copii. La fiecare din aceste evenimente, venerabila baroneasă de Swillenhausen se arăta îngrijorată și neliniștită cu privire la bunăstarea copilei ei, baroneasa von Koëldewethout; și, deși nu s-a văzut că buna doamnă făcea vreun lucru anume care să grăbească însănătoșirea copilei ei, totuși ea își făcea o datorie din a fi cît se poate de nervoasă în castelul Grogzwig și din a-și împărți timpul între observații morale despre felul cum își gospodărea baronul casa și văicăreli în legătură cu soarta crudă a nefericitei ei copile. Și dacă baronul de Grogzwig, cam jignit și scos din fire de toate astea, își lua inima în dinți și se încumeta să dea a înțelege că nevasta lui nu o ducea mai rău cel puțin decît nevestele altor baroni, baroneasa de Swillenhausen ruga pe toți cei de față să bage de seamă că, în afară de ea, nimeni n-are îndurare pentru suferințele fiicei sale; la care rudele și prietenii spuneau că, fără îndoială, ea plîngea mult mai mult decît ginerele ei, și că dacă exista pe lumea asta o brută cu inimă de piatră, aceea este baronul de Grogzwig.

Bietul baron răbda cît putea și cînd nu mai putea să rabde, îi pierea pofta de mîncare și veselia și omul se așeza cătrănit și nefericit. Dar îl așteptau necazuri mult mai mari și, pe măsură ce veneau, mo-

horeala și tristețea lui sporeau. Vremurile se schimbară. Făcu datorii. Lăzile din Grogzwig se goleau, măcar că familia Swillenhausen le credea fără fund; și tocmai cînd baroneasa era gata să mai adauge o a treisprezecea ramură arboreiui genealogic, von Koëldewethout descoperi că nu mai are cum să umple lăzile.

— Nu știu ce-i de făcut — spuse baronul. Cred că o să mă omor.

Era o idee strălucită. Baronul luă un vechi cuțit de vînătoare dintr-un dulap alăturat și după ce-l ascuți, frecîndu-l de cizmă, făcu ceea ce băieții numesc o încercare la beregată.

— Hm! făcu baronul, oprindu-se brusc. Poate că nu-i destul de ascuțit.

Baronul ascuți mai departe și făcu o nouă încercare, dar mîna îi fu oprită de un țipăt puternic ieșit din mijlocul micilor baroni și baronese, care aveau o cameră sus, într-un turn prevăzut cu gratii de fier la ferestre, ca să-i împiedice de a se rostogoli în șanțul care înconjura castelul.

— Dac-aș fi fost burlac — oftă baronul — aș fi putut s-o fac de cincizeci de ori pînă acum, fără să fiu întrerupt. Ei! ia pune o sticlă de vin și luleaua cea mai mare în odăița boltită de sub sală!

Unul dintre slujitori îndeplini porunca baronului cu multă bunăvoință, cam în răstimpul unei jumătăți de oră, și von Koëldewethout luînd cunoștință de acest fapt, păși spre odaia boltită ai cărei pereți fiind făcuți din lemn întunecat și lustruit, sclipeau în lumina buturugilor aprinse, ce se aflau îngrămădite în vatră. Sticla și luleaua erau pregătite și în totul locul arăta foarte primitor.

— Lasă lampa — spuse baronul.

— Altceva mai doriți, stăpîne? întrebă slujitorul.

— Pleacă din odaie! răspunse baronul.

Slujitorul ascultă și baronul încuie ușa.

— Voi fuma o ultimă lulea — spuse baronul — și după aceea s-a zis cu mine. Și punînd cuțitul pe

masă pînă cînd va avea nevoie de el, și turnîndu-și o măsură bună de vin, stăpînul din Grogzwig se lăsă pe spătarul scaunului și-și întinse picioarele în fața focului, pufăind din lulea.

Se gîndi la o mulțime de lucruri — la necazurile de acum, la zilele trecute ale burlăciei lui și la cei în postav verde, de mult risipiți în lungul și în latul țării, nimeni nu știa încotro; în afară de doi cărora, din nenorocire, li se tăiase capul și patru care muriseră de atîta băutură. Gîndurile îi fugeau spre urși și mistreți cînd, sorbindu-și paharul pînă la fund, ridică ochii și văzu, pentru întîia oară și cu nețărmurită mirare, că nu e singur.

Nu, nu era; căci de cealaltă parte a focului stătea, cu brațele încrucișate, o arătare zbîrcită și hidoasă, cu ochii înfundați și roșii, cu o față nespus de lungă, ca de mort, umbrită de un păr lățos negru și aspru. Purta un fel de tunică albastră spălăcită, care, băgă de seamă baronul, cînd se uită mai atent, era prinsă sau împodobită în față cu mînere de sicriu. Picioarele, de asemenea îi erau încălțate cu tăbliță de sicriu ca într-o armură; și pe umărul stîng purta o pelerină scurtă și întunecată, ce părea croită din resturile unei mantii. Arătarea nu părea să-l ia în seamă pe baron, ci privea țintă la foc.

— Ei! făcu baronul, izbind cu piciorul ca să atragă atenția.

— Ei! făcu drept răspuns străinul, mutîndu-și privirile spre baron, dar nu și fața sau trupul. Ce vrei?

— Ce vreau? făcu baronul, de loc speriat de glasul găunos și de ochii fără strălucire. *Eu* trebuie să pun întrebarea asta. Cum ai ajuns aici?

— Prin ușă — răspunse arătarea.

— Ce ești? întrebă baronul.

— Bărbat — răspunse arătarea.

— Nu cred — spuse baronul.

— N-ai decît — spuse arătarea.

— Nici n-am de gînd — răspunse baronul.

Arătarea se uită cîtva timp la baronul din Grogzwig, apoi spuse familiar :

— Nu-i chip să te păcălesc. Nu sînt bărbat !

— Atunci ce ești ? întrebă baronul.

— Nălucă — răspunse arătarea.

— Nu s-ar spune — răspunse batjocoritor baronul.

— Sînt nălucа Deznădejdii și a Sinuciderii — spuse arătarea. Acum mă cunoști.

Cu aceste cuvinte, arătarea se întoarse spre baron, ca și cum s-ar fi pregătit să stea de vorbă și, lucrul cel mai demn de reținut, își azvîrli pelerina într-o parte, scoțînd la iveală un drug, care-i trecea prin trup. Pe acesta îl smulse brusc și-l puse pe masă cu atîta liniște, de parc-ar fi avut de-a face cu un baston de plimbare.

— Și acum — spuse arătarea privind spre cuțitul de vînătoare — ești gata pentru mine ?

— Încă nu — răspunse baronul ; trebuie să-mi termin mai întîi luleaua.

— Dă-i drumul ! spuse arătarea.

— Pari grăbit — spuse baronul.

— Da, sigur că sînt — răspunse arătarea ; se fac afaceri strălucite în ramura mea, în Anglia și în Franța, tocmai acum și sînt foarte prins.

— Bei ? întrebă baronul, atingînd sticla cu vatra lulelei.

— De nouă ori din zece și atunci zdravăn — răspunse uscat arătarea.

— Niciodată cu cumpătare ? întrebă baronul.

— Niciodată — răspunse arătarea cu un fior. Lipsa de cumpătare naște veselia.

Baronul mai aruncă o privire spre noul său prieten, pe care-l socotea un client deosebit de ciudat și, în cele din urmă, îl întrebă dacă ia parte activă la mici acțiuni de felul celei la care se gîndea el.

— Nu — răspunse într-o doară arătarea ; dar sînt totdeauna de față.

— Ca să vezi mai bine, îmi închipui ? spuse baronul.

— Chiar așa — răspunse arătarea, jucîndu-se cu drugul și cercetîndu-i măciulia. Grăbește-te cît poți, dacă nu ți-e cu supărare, fiindcă văd un tînăr nenorocit de atîția bani și de plictiseală, care are chiar acum nevoie de mine.

— Vrea să se omoare fiindcă are prea mulți bani! exclamă baronul foarte înveselit. Ha-ha! E bună! (Era pentru prima oară, după multe zile, că baronul rîdea.)

— I-ascultă — făcu arătarea, părînd îngrozită; să nu mai faci din astea.

— De ce nu? întrebă baronul.

— Fiindcă îmi dă dureri de sus pînă jos — răspunse năluca. Oftează cît ai poftă; asta îmi face bine.

Baronul oftă mecanic cînd auzi cuvîntul; arătarea se lumină din nou și-i întinse cuțitul de vînătoare cu cea mai cuceritoare politețe.

— Ideea nu e rea, totuși — făcu baronul, pipăind ascuțișul armei; să se omoare omul fiindcă are prea mulți bani!

— Aiurea! spuse cu vioiciune arătarea; nu-i mai bună decît cînd omul se omoară fiindcă n-are bani sau are prea puțini.

Dacă năluca s-a trădat fără voia ei spunînd aceste cuvinte, sau dacă îl socotea pe baron atît de hotărît, încît n-avea importanță ce-i spunea ea, n-am de unde să știu. Știu numai că baronul își opri mîna brusc, deschise ochii mari și privi de parcă o lumină nouă ar fi pogorît pentru prima dată asupra lui.

— Păi sigur — spuse von Koëldewethout — nimic nu e atît de rău încît să nu poată fi îndreptat.

— În afara lăzilor goale — strigă năluca.

— Bine, dar și pe ele poți să le umpli iarăși, într-o bună zi — spuse baronul.

— Nevestele cicălitoare — rînji arătarea.

— Asta-i! Le poți liniști — spuse baronul.

— Treisprezece copii — țipă spiritul.

— N-or s-o apuce cu toții greșit, cu siguranță — spuse baronul.

Era limpede că năluca devenea cruntă văzînd la ce păreri se oprise baronul dintr-o dată ; totuși încerca să-l ia în rîs, și spuse că îi va fi foarte îndatorată dacă o va înștiința cînd a terminat cu gluma.

— Dar nu glumesc ; niciodată n-am fost mai departe de glumă ca acum — explică baronul.

— Foarte bine, mă bucur că aud asta — spuse năluca, privind fioros — fiindcă, fără figuri de stil, gluma e moartea mea. Hai! Părăsește odată lumea asta îngrozitoare !

— Știu și eu — spuse baronul, jucîndu-se cu cuțitul — firește, e îngrozitoare, dar nu cred că a dumitale e mai bună, fiindcă nu-mi pari deosebit de liniștitoare. Asta-mi dă de gîndit, căci ce siguranță am eu c-o să-mi meargă mai bine dacă părăsesc lumea asta ! strigă el, ridicîndu-se în picioare. La asta nu m-am gîndit niciodată.

— Grăbește-te ! strigă arătarea, scrîșnind din dinți.

— Piei de aici ! spuse baronul. N-o să mă mai gîndesc la nenorociri, mă voi osteni să văd partea bună a lucrurilor și voi încerca din nou să petrec în aer liber cu urșii ; și dacă nici așa nu merge, o să vorbesc deschis cu baroneasa, iar la von Swillenhauseni le tai eu apa de la moară ! Și spunînd așa, baronul căzu pe scaun și rîse atît de zgomotos și cu atîta siguranță de sine, încît odaia răsună.

Arătarea se dădu cu un pas sau doi înapoi, privindu-l între timp pe baron cu o căutătură nespus de înspăimîntată, iar după ce el încetă, își luă drugul, și-l înfipse cu putere în trup, scoase un urlet înfricoșător și pieri.

Von Koëldewethout n-a mai dat ochii cu ea. Hotărît fiind să ia măsuri, îi puse curînd pe baroneasă și pe von Swillenhauseni la locul lor și muri mulți ani mai tîrziu ; nu ca om bogat, după cîte știu, dar cu siguranță fericit și a lăsat în urmă o familie numeroasă, ai cărei membri fuseseră educați sub privegherea lui

în ceea ce privește vînătoarea de urși și mistreți. Și sfatul meu către toți oamenii este ca, dacă vreodată se simt abătuți sau melancolici din pricini asemănătoare (așa cum se întîmplă cu mulți), să privească chestiunea din ambele laturi și la cea mai bună să se uite cu o lupă ; și dacă totuși se mai simt ispitiți să se retragă fără autorizație, să fumeze mai întîi o lulea mare, să bea o sticlă plină și să se folosească de pilda vrednică de laudă a baronului din Grogzwig.

— Diligența cea nouă e gata, doamnelor și domnilor, dacă nu vă e cu supărare — spuse noul vizitiu, băgînd capul pe ușă.

Această știre îi sili pe călători să termine în grabă punciul și nu le îngădui să discute ultima poveste. Îl văzură pe domnul Squeers trăgîndu-l la o parte pe domnul cel cărunt și punîndu-i o întrebare, pare-se cu mult interes ; era în legătură cu cele cinci surori din York și anume domnul Squeers cerea să fie informat cît luau mănăstirile din York pe an în vremea aceea de la pensionarii lor.

Călătoria reîncepu. Spre dimineață Nicholas adormi și, cînd se trezi, descoperi, spre marea lui părere de rău, că în timp ce el moțăise, atît baronul din Grogzwig, cît și domnul cel cărunt coboriseră și duși erau. Ziua se tîra anevoios. Pe la ceasurile șase ale serii, el, domnul Squeers și băieții împreună cu bagajele lor reunite, fură depuși cu toții la Noul Han George din Greta Bridge.

Domnul și doamna Squeers în casa lor

După ce domnul Squeers coborî cu bine din diligență, îi lăsă pe Nicholas și pe copii cu bagajele în drum, ca să se distreze uitîndu-se cum se schimbă caii, iar el se repezi în cîrciumă pentru dezmorțirea picioarelor în bar. După cîteva minute, se întoarse cu picioarele bine dezmorțite, judecînd după culoarea nasului și un ușor sughiț; și tot atunci ieșiră din curte un docar ruginit și o căruță mînate de doi lucrători.

— Pune băieții și bagajele în căruță — spuse Squeers frecîndu-și mîinile; tînărul ăsta și cu mine vom lua docarul. Suie-te, Nickleby!

Nicholas se supuse. Și după ce, cu oarecare greutate, domnul Squeers îl convinse și pe ponei să se supună, porniră, lăsînd căruța încărcată cu nenorociții de copii să vină în urmă, după cum i-o fi placul.

— Ți-e frig, Nickleby? întrebă Squeers, după ce călătoriseră cîtăva vreme în tăcere.

— Cam frig, domnule.

— Pe mine nu mă supără — spuse Squeers; e lung drumul pe vremea asta.

— Mai e mult pînă la Dotheboys Hall? întrebă Nicholas.

— Vreo trei mile de drum — răspunse Squeers. Dar aici nu trebuie să spui Hall[1].

Nicholas tuși, ca și cum ar fi dorit să știe de ce.

[1] Hall e folosit aci în sensul de conac (n. t.).

— Adevărul e că nu prea e conac — făcu uscat Squeers.

— Așa! făcu Nicholas, foarte mirat de această știre.

— Nu — spuse Squeers. Acolo, la Londra, îi zicem așa fiindcă sună mai bine, dar pe aici nu e cunoscut cu numele ăsta. Omul are dreptul să-și numească locuința și insulă, dacă-i place. Nu există nici o lege care să-l oprească, ce crezi?

— Cred că nu există — răspunse Nicholas.

La capătul acestui mic dialog Squeers își privi cu viclenie tovarășul de drum și văzînd că acesta căzuse pe gînduri și n-avea nici un chef să mai rostească și alte observații, se mulțumi să dea bici călușului, pînă cînd ajunseră la capătul călătoriei.

— Sări jos! spuse Squeers. Și tu, de acolo, vino și deshamă! Iute!

În timp ce învățătorul scotea aceste strigăte nerăbdătoare și altele de același fel, Nicholas avu timp să observe că școala era o casă lungă, rece, cu un etaj, cu cîteva clădiri risipite în spate, iar alături, o magazie și un grajd.

După ce se scurse un minut sau două, se auzi un zgomot de parc-ar fi descuiat cineva poarta ce dădea spre curte și pe poartă ieși îndată un băiat lung și slab, cu o lanternă în mînă.

— Tu ești, Smike? strigă Squeers.

— Da, domnule — răspunse băiatul.

— De ce dracu' n-ai venit mai repede?

— Nu vă supărați, m-a prins somnul lîngă foc — răspunse umil Smike.

— Foc? Care foc? Unde e foc? întrebă învățătorul cu asprime.

— Numai în bucătărie, domnule — răspunse băiatul. Doamna mi-a spus că dacă tot nu mă culc, pot să stau acolo și să mă încălzesc.

— Doamna ta e o neghioabă — spuse Squeers. Pun rămășag că dac-ai fi stat în frig, ai fi fost mai treaz, al naibei să fii!

Între timp, domnul Squeers coborîse; și după ce porunci băiatului să vadă de ponei și să aibă grijă să nu mai capete nutreț în seara aceea, îi spuse lui Nicholas să aștepte puțin la ușa de intrare, pînă ce ocolește el ca să-i dea drumul înăuntru.

O mulțime de bănuieli neplăcute, care se îngrămădiseră în mintea lui Nicholas în timpul călătoriei, năvăliră din nou cu putere îndoită, acum că rămăsese singur. Depărtarea mare de casă și neputința de a ajunge înapoi altfel decît pe jos, dacă s-ar simți vreodată îmboldit să se întoarcă, îi apărură în culori negre; și ridicînd ochii spre casa aceea sinistră, cu ferestre întunecate și spre drumul neîngrijit de țară, acoperit cu zăpadă, simți o descurajare, ce nu se abătuse încă niciodată asupra lui.

— Ei! strigă Squeers, scoțînd capul pe ușa de intrare. Unde ești, Nickleby?

— Aici, domnule — răspunse Nicholas.

— Atunci intră — spuse Squeers. Suflă vîntul pe ușa asta, să te dărîme, nu alta.

Nicholas oftă și intră în grabă. După ce puse zăvorul la ușă ca s-o țină închisă, domnul Squeers îl îndreptă spre un salonaș mobilat calic cu cîteva scaune, o hartă galbenă atîrnată de perete și vreo două mese; pe una din ele se vedeau niște pregătiri în vederea cinei; în timp ce pe cealaltă se vedeau, rînduite într-o dezordine pitorească, călăuza dascălului, o gramatică de Murray, vreo jumătate de duzină de cartonașe cu condițiile de primire în școală și o scrisoare jumulită, adresată domniei sale domnului Wackford Squeers.

Nici cîteva minute nu zăboviră în această încăpere, cînd o făptură femeiască sări în odaie și, apucîndu-l pe domnul Squeers de beregată, îi dădu două sărutări zgomotoase, una după alta, așa cum ciocănește poștarul la ușă. Doamna, voinică și ciolănoasă, era cu vreo jumătate de cap mai înaltă decît domnul Squeers și purta o jachetă de noapte făcută din barchet. În cap avea moațe de hîrtie și pe deasupra o bonetă

murdară, prinsă cu o batistă galbenă de bumbac înnodată sub bărbie.

— Ce mai face micul meu Squeers ? spuse doamna cu glas şăgalnic şi răguşit.

— Foarte bine, iubito — răspunse Squeers. Ce fac vacile ?

— Perfect, toate — răspunse doamna.

— Şi porcii ? întrebă Squeers.

— Tot atit de bine ca atunci cînd ai plecat.

— Bine, slavă Domnului — spuse Squeers, scoţîndu-şi mantaua. Băieţii sînt toţi cum i-am lăsat, aşa-i ?

— Da, sînt destul de bine — răspunse tăios doamna Squeers. Pitcher cel mic a avut temperatură.

— Nu mai spune ! strigă Squeers. Naiba să-l ia pe băiat, că mereu face din astea.

— N-am mai pomenit aşa băiat — spuse doamna Squeers — tot ce face e molipsitor ! Eu zic că asta-i încăpăţînare curată şi nimic n-o să-mi schimbe părerea. I-aş scoate eu gărgăunii cu bătaia. Ţi-am mai spus-o acum şase luni.

— Mi-ai spus-o, iubito — răspunse Squeers. Vedem noi ce-i de făcut.

În timpul acestor dovezi de dragoste, Nicholas rămăsese destul de stîngaci în mijlocul încăperii ; neştiind prea bine dacă este cazul să se retragă pe săliţă sau să rămînă unde se află. Fu scos din încurcătură de domnul Squeers.

— Ăsta-i tînărul, draga mea — spuse domnia sa.

— O, — făcu doamna Squeers, dînd din cap către Nicholas şi măsurîndu-l rece din cap pînă-n picioare.

— O să ia masa cu noi astă-seară — spuse Squeers — şi mîine dimineaţă va trece la băieţi. Poţi să-l culci aci astă-noapte, nu-i aşa ?

— O să ne descurcăm noi într-un fel — răspunse doamna. Ţi-e totuna cum dormi, nu-i aşa, domnule ?

— Da, sigur — răspunse Nicholas. Nu sînt năzuros.

— Ăsta-i mare noroc — spuse doamna Squeers. Şi, fiindcă umorul doamnei consta mai ales în replicile

pe care le dădea, domnul Squeers rîse cu poftă și păru să aștepte același lucru și din partea lui Nicholas.

După ce domnul și doamna mai vorbiră despre succesul călătoriei domnului Squeers, despre oamenii care plătiseră și cei care trăseseră chiulul, o slujnică tînără aduse o plăcintă de Yorkshire și niște carne rece și, după ce acestea fură puse pe masă, apăru și băiatul Smike cu o cană cu bere.

Domnul Squeers își golea buzunarele mantalei de scrisori pentru băieți și alte documente, pe care le adusese pentru aceștia din oraș. Băiatul privi, cu o expresie neliniștită și sfioasă spre hîrtii, ca și cum l-ar fi însuflețit o speranță bolnăvicioasă că una dintre ele ar avea vreo legătură cu el. Privirea era foarte dureroasă și-l pătrunse pe Nicholas pînă în inimă, căci îi vorbea despre o istorie lungă și foarte tristă.

Asta îl și îndemnă pe Nicholas să-l măsoare cu mai multă băgare de seamă pe băiat și, făcînd aceasta, constată cu uimire ce bălțat era îmbrăcat. Deși nu putea să aibă mai mult de optsprezece sau nouăsprezece ani și era înalt pentru vîrsta lui, purta un costum peticit, dintre cele cu care se îmbracă băieții foarte mici și care, deși caraghios de scurt la mîneci și pantaloni, era totuși destul de larg pentru firava lui făptură. Pentru ca partea de jos a picioarelor să fie în deplină armonie cu această îmbrăcăminte ciudată, băiatul purta o pereche de ghete foarte mari, făcute să fie cizme, pe care le-o fi purtat pe vremuri cine știe ce fermier voinic, dar care acum erau prea rupte și cîrpăcite chiar și pentru un cerșetor. Dumnezeu știe de cîtă vreme stătea băiatul prin locurile astea, dar încă mai purta aceeași rufărie cu care venise; căci, în jurul gîtului se vedea un jabou zdrențuit de copil, ascuns numai pe jumătate de o grosolană eșarfă bărbătească. Era șchiop; și prefăcîndu-se ocupat cu punerea mesei, se uita cu o privire atît de pătrunzătoare și totuși atît de descurajată și deznădăjduită la scrisori, încît lui Nicholas îi era aproape cu neputință să-l privească.

— Ce tot faci acolo, Smike ? strigă doamna Squeers. Nu poți să lași lucrurile în pace ?

— Ia te uită ! făcu Squeers, ridicînd privirile. Tu erai ăla ?

— Da, domnule — răspunse tînărul, lipindu-și mîinile una de alta, ca și cum ar fi vrut să stăpînească mișcarea nervoasă a degetelor. E ceva...

— Ei ! făcu Squeers.

— Ați... nimeni n-a... nimic n-ați auzit... despre mine ?

— Am auzit pe dracu' ! răspunse Squeers morocănos.

Băiatul își retrase privirile și ducîndu-și mîna la față, se îndreptă spre ușă.

— Nici un cuvînt n-am auzit — reluă Squeers — și nici n-o s-aud vreodată. Așa-i că șade frumos, să te lase aici, atîția ani, fără să mai plătească un chior după primii șase... fără să ne dea de știre, fără un semn ca să știm și noi al cui ești ? Frumoasă treabă să hrănesc un lungan ca tine, fără nădejde să scot măcar un penny, așa-i ?

Băiatul își duse mîna la cap, ca și cum s-ar fi ostenit să-și amintească de ceva și, pe urmă, privind rătăcit spre cel ce-i vorbea, schiță un zîmbet și plecă șchiopătînd.

— Să-ți spun ceva, Squeers — spuse nevastă-sa după ce ușa se închise. Cred că băiatul ăsta se prostește.

— Nădăjduiesc că nu — spuse învățătorul — fiindcă se pricepe să trebăluiască pe afară și, oricum, își scoate mîncarea și băutura. Cred că pentru ce are de făcut la noi, o să-i rămînă minte destulă. Dar lasă ; hai să mîncăm. Mi-e foame, sînt obosit și vreau să mă culc.

Această aluzie aduse un mușchi întreg în farfuria domnului Squeers, care îl onoră pe loc și din plin. Nicholas își trase și el scaunul, dar pofta de mîncare îi trecuse.

— Cum e mușchiul, Squeers? întrebă doamna Squeers.

— Fraged ca de miel — răspunse Squeers. Gustă și tu.

— Nici o îmbucătură nu pot să mănînc — răspunse nevastă-sa. Tînărul ce mănîncă, dragul meu?

— Orice dorește din ceea ce se vede — răspunse Squeers, într-un elan neobișnuit de mărinimie.

— Ce părere ai, domnule Nickleby? întrebă doamna Squeers.

— Aș lua o bucățică de plăcintă, dacă nu vă supărați — răspunse Nicholas. Foarte puțin, fiindcă nu mi-e foame.

— E păcat să tăiem plăcinta, dacă nu ți-e foame, nu-i așa? spuse doamna Squeers. Nu vrei să încerci o bucățică de carne rece?

— Orice doriți — răspunse distrat Nicholas — mi-e totuna.

Doamna Squeers se arătă nespus de binevoitoare cînd primi acest răspuns; și făcîndu-i semn lui Squeers, ca și cum ar fi vrut să-i spună cît e de bucuroasă că tînărul își cunoaște lungul nasului, îl servi cu mîinile ei pe Nicholas cu o felie subțire de carne.

— Bere, Squeers? întrebă doamna, clipind și încruntîndu-se ca să-i dea a înțelege că întrebarea era de fapt dacă Nicholas trebuie să capete bere, nu dacă el (Squeers) dorește să bea.

— Desigur — spuse Squeers, răspunzînd telegrafic în același fel. Un pahar.

Așa încît Nicholas primi un pahar și, cufundat în gîndurile lui, îl bău în nevinovata neștire despre ceea ce se petrecuse înainte.

— Deosebit de fraged e mușchiul ăsta — spuse Squeers, punînd jos cuțitul și furculița, după ce se trudise cîtăva vreme în tăcere.

— E carne clasa întîi — îl lămuri doamna. Am cumpărat chiar eu o bucată mare anume pentru...

— Pentru ce? exclamă Squeers, grăbit. Nu pentru...

— Nu, nu pentru ei — întregi doamna Squeers; anume pentru tine, cînd ăi veni acasă. Doamne ferește! Doar nu m-oi fi crezut în stare de una ca asta!

— Pe legea mea, dragă, nu știam ce vrei să zici — spuse Squeers care pălise.

— Nu trebuie să te neliniștești — spuse nevastă-sa, rîzînd cu poftă. Așa o toantă să mă crezi! Prea de tot!

Această parte a convorbirii era destul de greu de înțeles; dar umbla zvonul prin vecini cum că domnul Squeers, fiind din prea multă bunătate împotriva cruzimii față de animale, cumpăra adesea pentru consumul copiilor leșuri de cornute, care muriseră de moarte naturală; și poate că se speriase la gîndul că, fără să vrea, înghițise vreo specialitate pregătită pentru tinerii domnișori.

După ce cina se sfîrși și totul fu strîns de o slujnicuță cu ochi flămînzi, doamna Squeers se retrase ca să încuie totul și de asemenea să ia în primire hainele celor cinci băieți, care tocmai sosiseră și care, de atîta stat în frig, făcuseră jumătate din drumul chinuitor ce duce pe lumea cealaltă. Fură ospătați cu o cină ușoară făcută din ciorbă lungă și înghesuiți unul lîngă altul, într-un pat mic, ca să se încălzească și să viseze o masă îmbelșugată și o băutură caldă, dacă într-acolo îi îndrepta fantezia; și s-ar putea să fi visat chiar asta.

Domnul Squeers se mai servi cu un păhăruț de brandy tare, amestecat cu apă, după principiul generos juma'-juma', pentru ca zahărul să se poată dizolva; iar drăgălașa lui ajutoare îi dădu lui Nicholas umbra unui păhăruț plin cu același amestec. Acestea fiind îndeplinite, domnul și doamna Squeers se apropiară de foc și, cu picioarele pe grătar, începură să vorbească tainic și în șoaptă; în timp ce Nicholas, deschizînd călăuza dascălului, citi note interesante în legătură cu felurite chestiuni, ba chiar și cifre pe deasupra, înțelegînd cam tot atît cît ar fi înțeles dacă ar fi căzut într-un somn magnetic.

În cele din urmă, domnul Squeers căscă fioros și exprimă părerea că e timpul de culcare, semnal la care doamna Squeers și fata traseră înăuntru o saltea mică de paie și vreo două pături, și făcură din ele un culcuș pentru Nicholas.

— Mîine te culcăm într-un dormitor adevărat, Nickleby — spuse Squeers. Ia să vedem! Cine doarme în patul lui Brooks, dragă?

— În patul lui Brooks? spuse doamna Squeers, căzînd pe gînduri. E Jennings, Bolder cel mic, Graymarsh și cum îl cheamă?

— Așa, va să zică — spuse Squeers. Adevărat, patul lui Brooks e plin.

„Plin! se gîndi Nicholas. Cred și eu că-i plin!"

— E un loc liber undeva, știu bine — spuse Squeers; dar, în clipa asta nu-mi aduc aminte unde. Oricum, mîine le rînduim noi pe toate. Noapte bună, Nickleby. Nu uita, ora șapte dimineața.

— Voi fi gata, domnule — răspunse Nicholas. Noapte bună.

— O să viu chiar eu să-ți arăt unde-i fîntîna — spuse Squeers. Pe fereastra bucătăriei ai să găsești o bucățică de săpun. E a dumitale.

Nicholas deschise ochii mari, dar nu și gura; Squeers era gata să plece, dar se întoarse din drum.

— Nu mai știu sigur — spuse el — la care prosop să te aciuez; dar dacă te descurci într-un fel mîine dimineață, doamna Squeers o să aranjeze totul în cursul zilei de mîine. Nu uita, draga mea.

— Am eu grijă — răspunse doamna Squeers; și dumneata, tinere, ar trebui să ai grijă ca să te duci primul la baie. Prima baie i se cuvine profesorului, dar țîncii ăștia i-o iau înainte, dacă pot.

Apoi domnul Squeers îi făcu semn cu cotul doamnei Squeers să ia cu dînsa sticla de brandy, pentru ca nu cumva Nicholas să se servească în timpul nopții; și după ce doamna o înșfăcă în grabă, se retraseră amîndoi.

Rămas singur, Nicholas străbătu de cîteva ori odaia în sus și în jos, într-o stare de mare neliniște și emoție; dar potolindu-se încetul cu încetul, se așeză pe un scaun și hotărî în sinea lui că, orice s-ar întîmpla, el se va osteni, o vreme, să rabde toate mizeriile care-i erau pregătite și, ținînd seama de neajutorarea mamei și a surorii lui, nu va da unchiului său motiv de a le părăsi în nevoie. Hotărîrile bune nu întîrzie niciodată să dea rezultate bune pentru mintea care le-a zămislit. Nicholas se simți mai puțin descurajat și — atît este de plină de viață și de înflăcărată tinerețea — ajunse chiar să spere că lucrurile ar putea pînă la urmă să se arate mai bune decît făgăduiau.

Se pregătea să se culce cu reînnoită voie bună, cînd o scrisoare pecetluită îi căzu din buzunarul hainei. O uitase în graba plecării din Londra și, de atunci, nu se mai gîndise la ea, dar acum îi readucea dintr-o dată în amintire purtarea misterioasă a lui Newman Noggs.

„Doamne! făcu Nicholas; ce scris nemaipomenit!"

Scrisoarea îi era adresată lui, era scrisă pe hîrtie foarte murdară, într-un scris atît de chinuit și schilod, încît aproape nu putea fi citită. După multe osteneli și nedumeriri, izbuti să citească cele ce urmează:

Dragul meu tînăr,

Eu cunosc lumea. Tatăl dumitale n-o cunoștea, altfel nu mi-ar fi făcut un serviciu, atunci cînd nu exista nici o nădejde să-l pot răsplăti. Nici dumneata n-o cunoști, altfel n-ai fi pornit într-o astfel de călătorie.

Dacă ai vreodată nevoie de un adăpost la Londra (nu te supăra că-ți scriu asta, și *eu* am crezut într-o vreme că nu voi avea nevoie), cei de la hanul Coroana, Silver Street, Golden Square, știu unde locuiesc eu. Hanul e la colțul pe care-l face Silver Street cu James Street și cîrciuma are cîte o ușă pe fiecare stradă. Poți veni noaptea.

Pe vremuri, nimeni nu se rușina — dar să nu mai vorbim de asta. A trecut.

Scuză-mă pentru greșeli. Cred că am uitat chiar și să port o redingotă. Toate obiceiurile de demult le-am uitat. Ortografia mea s-o fi dus și ea.

Newman Noggs

P.S. — Dacă treci pe la Bernard Castle, să știi că la Capul de Rege se găsește bere bună. Spune că mă cunoști, și sînt sigur că nu ți-o pune la socoteală. Acolo poți să spui *domnul* Noggs, fiindcă atunci eram un domn. Cu adevărat eram.

Poate că e nedemn să amintim de această împrejurare, dar după ce împături scrisoarea și și-o puse în carnețel, ochii lui Nicholas Nickleby se umbrir de ceva care ar fi putut fi luat drept lacrimi.

Despre gospodăria internă la Dotheboys Hall

O călătorie de două sute şi ceva de mile pe vreme rea este cel mai bun mijloc ce se poate închipui pentru a muia un pat tare. Poate că îndulceşte chiar visele, căci cele ce plutiră deasupra asprului culcuş al lui Nicholas Nickleby, şoptind nimicuri aeriene în urechea lui, fură plăcute şi fericite. Într-adevăr, băiatul se căpătuia văzînd cu ochii, cînd licărirea slabă a unei luminări pe sfîrşite îi pîlpîi înaintea ochilor, iar un glas, pe care nu-i fu greu a-l recunoaşte ca făcînd parte din făptura domnului Squeers, îl vesti cu mustrare că e timpul să se trezească.

— A trecut de şapte, domnule Nickleby — spuse domnul Squeers.

— A şi venit dimineaţa? întrebă Nicholas, ridicîndu-se în capul oaselor.

— Te cred — răspunse Squeers — şi încă una geroasă. Ei, hai, Nickleby, saltă; sus cu dumneata!

Nicholas nu mai avu nevoie de alt îndemn, ci „sări" pe dată şi se apucă să se îmbrace la lumina luminării, pe care domnul Squeers o ţinea în mînă.

— Frumoasă treabă — făcu acest gentleman — a-ngheţat pompa!

— Zău? răspunse Nicholas, nu prea interesat de această ştire.

— Da — îl asigură Squeers. În dimineaţa asta nu te poţi spăla.

— Să nu mă spăl?! se miră Nicholas.

— Nu, nici gînd — făcu Squeers, sec. Trebuie să te mulțumești cu un lustru uscat, pînă cînd spargem gheața din fîntînă și scoatem o găleată cu apă pentru băieți. Nu te mai holba la mine și deșteaptă-te, m-auzi?

Fără să mai facă vreo observație, Nicholas își aruncă hainele pe el la nimereală. Între timp, Squeers deschise obloanele și suflă în luminare. Deodată, glasul plăcutei lor consoarte, care cerea voie să intre, se auzi pe sălița.

— Intră, iubito — spuse Squeers.

Doamna Squeers intră, îmbrăcată tot în jacheta grosolană de noapte, care pusese în evidență simetria făpturii ei cu o seară înainte și-și mai împodobise chipul cu o căciulă de biber de oarecare vechime, pusă peste boneta de noapte pomenită mai sus.

— Fir-ar să fie de lucruri! făcu doamna, deschizînd dulapul; nu pot să găsesc nicăieri lingura școlii.

— Nu te necăji, draga mea — spuse cu glas mîngîietor Squeers — n-are nici o importanță!

— Nici o importanță, ce fel de vorbă e asta? răspunse aspru doamna Squeers, nu e azi zi de sulf?

— Sigur, ai dreptate — spuse Squeers — uitasem. Din cînd în cînd curățăm sîngele copiilor, înțelegi, Nickleby?

— Curățăm pe dracu' — spuse soția lui. Să nu-ți închipui, tinere, că cheltuim pe floare de sulf și melasă, numai ca să-i curățăm, fiindcă, dacă-ți închipui că așa facem noi treaba, te înșeli; îți spun sincer.

— Draga mea — făcu Squeers, încruntîndu-se. Hm...

— Lasă fleacurile! vorbi mai departe doamna Squeers. Dacă tînărul a venit ca să fie dascăl aici, lasă-l să priceapă, din capul locului, că n-avem nevoie de nebunii, cînd e vorba de băieți. Le dăm sulf și melasă, mai întîi pentru că dacă n-ar înghiți din cînd în cînd ceva care aduce a doctorie, s-ar văieta tot timpul și ne-ar da bătaie de cap și, în al doilea rînd, fiindcă le taie pofta de mîncare și așa ne costă

mai ieftin micul dejun și prînzul. Așa că e bun și pentru ei, e bun și pentru noi și asta ajunge.

După ce dădu această lămurire, doamna Squeers își vîri mîna în dulap și porni la o căutare mai amănunțită a lingurii, ajutată fiind de domnul Squeers. Schimbară cîteva cuvinte, în timp ce erau prinși de această îndeletnicire, dar glasurile fiindu-le aproape înăbușite din cauza dulapului, tot ce putu să deslușească Nicholas fu că domnul Squeers socotea fără rost ceea ce spusese doamna Squeers, iar doamna Squeers socotea că ceea ce spusese domnul Squeers erau „prostii".

Căutară și răscoliră o mulțime și, fiindcă ostenelile se dovediră zadarnice, fu chemat Smike, pe care doamna Squeers îl îmbrînci, iar domnul Squeers îl ghionti; care tratament luminîndu-i mintea, îi dădu băiatului putința să sugereze că s-ar putea ca lingura să fie în buzunarul doamnei Squeers, așa cum se dovedi că era cazul. Deoarece însă doamna Squeers afirmase înainte sus și tare că e sigură că lingura nu e la ea, Smike mai primi un ghiont în ureche, fiindcă îndrăznise să-și contrazică stăpîna și, în același timp, și făgăduiala că va fi straşnic scărmănat, dacă pe viitor nu se poartă mai respectuos; așa încît nu se alese cu nici un profit de pe urma ideii lui.

— E o femeie neprețuită, Nickleby — spuse Squeers, după ce consoarta lui plecă în grabă, împingîndu-și robul din spate.

— Adevărat, domnule! făcu Nicholas.

— N-are pereche — spuse Squeers — n-are pereche! Femeia asta, Nickleby, e mereu aceeași, mereu aceeași făptură neliniștită, vioaie, activă și econoamă, așa cum ai văzut-o acum.

Nicholas oftă fără voie la gîndul plăcutelor perspective gospodărești ce se deschideau înaintea lui; din fericire însă, Squeers era prea prins de propriile lui gînduri ca să-l audă.

— Obișnuiesc să spun, cînd sînt la Londra — urmă Squeers — că pentru băieții ăștia e ca o mamă. Dar e mai mult decît o mamă pentru ei; de zece ori mai

mult. Face pentru băieții ăștia lucruri, Nickleby, pe care nici jumătate din mamele care sînt pe lume nu le-ar face pentru copiii lor.

— Nici eu nu cred că le-ar face — răspunse Nicholas.

Acum adevărul e că atît domnul cît și doamna Squeers priveau băieții ca pe dușmanii lor de drept și firești: cu alte cuvinte, erau de părere și socoteau că treaba lor era să scoată din fiecare băiat atît cît era cu putință să stoarcă din el. În această privință erau amîndoi înțeleși și se purtau, prin urmare, ca un singur om. Singura deosebire între ei era că doamna Squeers purta război împotriva dușmanului, deschis și fără teamă, în timp ce Squeers își împletea chiar și acasă ticăloșia cu o fărîmă din viclenia lui obișnuită; ca și cum s-ar fi gîndit că, într-o bună zi, o să se păcălească singur și o să se încredințeze pe sine însuși că e un om foarte de treabă.

— Acum hai — spuse Squeers, tăind firul unor gînduri de acest fel în mintea pedagogului său — să mergem în clasă; ia ajută-mi să-mi pun haina de școală!

Nicholas îl ajută pe maestrul său să-și îmbrace o scurtă veche de vînătoare din aba, pe care acesta o desprinse de pe un cui din sălița; și Squeers, înarmat cu bastonul, îi arătă drumul printr-o curte spre o ușă în spatele casei.

— Aici — făcu învățătorul, în timp ce intrau împreună — asta este prăvălia noastră, Nickleby!

Era o asemenea învălmășeală înăuntru și atîtea lucruri care-i atrăgeau luarea-aminte, încît, la început, Nicholas se uita în jur fără să vadă nimic. Totuși, treptat, locul se dovedi a fi o încăpere goală și murdară, cu vreo două ferestre, din care cam o zecime era din sticlă, restul fiind astupat cu caiete vechi și hîrtie. Mai erau cîteva pupitre lungi și schiloade, scrijelite și lovite, pătate cu cerneală și stricate în fel și chip; mai erau două sau trei bănci; un pupitru desprins de celelalte pentru Squeers și altul pentru aju-

torul lui. Tavanul era sprijinit, ca într-un șopron, de grinzi încrucișate și căpriori; iar pereții erau atît de pătați și de spălăciți, încît era cu neputință să spui dacă vreodată fuseseră zugrăviți sau spoiți.

Dar elevii — tinerele vlăstare! Cum pieri din mintea lui Nickleby pînă și ultima urmă de speranță, cea din urmă sclipire a gîndului că din ostenelile depuse în această vizuină poate să se aleagă ceva bun, cînd privi îngrozit în jur! Fețe gălbejite și rătăcite, arătări deșucheate și ciolănoase, copii cu chipuri de bătrîni, schilozi cu fiare la picioare, băieți a căror creștere se oprise și alții, ale căror picioare lungi și slabe de-abia puteau să poarte trupurile îndoite, îngrămădiți toți laolaltă, expuși la vedere; ochi cu albeață, buze de iepure, picioare strîmbe, urîciuni și schimonoseli ce vorbeau despre sila nefirească a părinților pentru odraslele lor sau despre vieți tinere, care n-au cunoscut din anii pruncie decît chinuri îngrozitoare, cruzime și nepăsare. Erau fețe mici care ar fi putut fi frumoase, întunecate însă de amarul suferinței mocnite și inciudate; erau copii cu lumina ochilor stinsă, cu frumusețea pierită, rămași doar cu deznădejdea: erau băieți cu chipuri vicioase, închiși în ei, cu ochi de plumb ca niște răufăcători întemnițați; și mai erau făpturi tinere, asupra cărora pogoriseră păcatele părinților slabi, copii ce plîngeau pînă și după doicile cu simbrie pe care le cunoscuseră, copii părăsiți chiar și în singurătatea lor. Ce început de iad se zămislea aici, unde orice simțire de blîndețe, orice scînteie de dragoste îngheța în clipa nașterii, unde orice sentiment tineresc și sănătos era biciuit și osîndit să se stingă de foame, unde oricare dintre patimile răzbunătoare ce infectează inimile bolnave își croia în tăcere drum.

Și totuși, această scenă, așa dureroasă cum era, avea trăsăturile ei grotești, care ar fi putut să stîrnească zîmbetul unui privitor mai puțin interesat decît Nicholas. Doamna Squeers stătea la unul din pupitre, prezidînd asupra unui castron uriaș cu sulf și melasă, din care gustos amestec dădea cîte o porție

fiecărui băiat pe rînd, folosind în acest scop o lingură obișnuită de lemn, care trebuie să fi fost fabricată la origine pentru vreo gheată uriașă și care lărgea simțitor gura fiecărui tînăr, aceștia fiind siliți cu toții, sub amenințarea unor grele pedepse corporale, să ia totul dintr-o înghițitură. În alt colț, înghesuiți unul într-altul ca să-și ție de urît, erau băiețașii care sosiseră în ajun, trei îmbrăcați în nădragi foarte mari de piele, iar doi în pantaloni vechi, ceva mai strîmți decît se poartă de obicei izmenele; nu departe de ei, ședea fiul și moștenitorul domnului Squeers, de o asemănare izbitoare cu tatăl său. Acesta dădea voinicește din picioare, sub mîna lui Smike, care-i potrivea o pereche de ghete noi, de o asemănare suspectă cu cele purtate în timpul călătoriei de cel mai mic dintre copii — după cum gîndea chiar și copilul, el însuși, căci se uita la această luare în stăpînire cu o privire de tristă uluire. În afară de aceștia, mai era un șir lung de băieți, care priveau jalnic spre doftoriceala ce-i aștepta, iar alt șir, tocmai scăpați de pedeapsă, făceau o mulțime de strîmbături cumplite ce arătau orice, în afară de mulțumire. Cu toții erau îmbrăcați în straie atît de pestrițe și nepotrivite, încît ar fi stîrnit un rîs nebun, dacă toate astea nu s-ar fi însoțit cu murdărie, dezordine și boală.

— Și acum — spuse Squeers, lovind tare cu bastonul în pupitru, drept care jumătate dintre băieții mai mici săriră afară din ghete — s-a terminat cu doftoriceala?

— Numaidecît — spuse doamna Squeers, care, de atîta grabă, îl făcuse pe ultimul băiat să se înece, iar acum îl lovea cu lingura în creștet ca să-l facă să-și vină în fire. Ei, Smike, ia asta de aici, fuga!

Smike se tîrî afară cu castronul, iar doamna Squeers, după ce chemă la ea pe un băiețaș, de ai cărui păr creț își șterse mîinile, ieși grăbită în urma lui Smike, intrînd într-un fel de spălătorie, unde se afla un foc mic și un ceainic mare, împreună cu cîteva castronașe mici de lemn, puse pe o masă.

În aceste castronașe, doamna Squeers, ajutată de slujnica flămîndă, turnă un amestec cafeniu, care semăna cu o perniță de ace fără îmbrăcăminte, pusă la topit, și se numea porridge. O bucățică subțire de pîine neagră era băgată în fiecare castronaș și după ce copiii mîncau porridge-ul cu ajutorul pîinii, mîncau și pîinea și cu asta se sfîrșea micul dejun; după care domnul Squeers spuse cu glas solemn:

— Pentru ceea ce am primit, să ne dea Domnul recunoștință! și-și văzu de-ale lui.

Nicholas își umplu stomacul cu un castronaș cu porridge, cam pentru același motiv pentru care unii sălbatici mănîncă pămînt — ca să nu rabde prea rău de foame cînd nu se află nimic altceva de mîncare. După ce mai căpătă și o felie de pîine cu unt, hărăzită lui în virtutea slujbei sale, se așeză în așteptarea orelor de clasă.

Nu-i fu greu să observe cît de tăcuți și triști păreau toți băieții. Nici urmă de larmă și strigăte, precum se aud de obicei într-o clasă; nici urmă de jocuri gălăgioase și de voioșie. Copiii se ghemuiseră și tremurau laolaltă, de parcă n-ar fi avut destulă viață în ei ca să se miște. Singurul elev care vădea o ușoară înclinare spre mișcare și joc era domnișorul Squeers, și cum principala lui distracție era să-i calce pe ceilalți băieți pe picioare cu ghetele lui noi, acest surplus de vioiciune era mai degrabă neplăcut.

După un răgaz de vreo jumătate de oră, domnul Squeers se arătă din nou, iar băieții își reluară locurile și cărțile. Despre aceste din urmă înlesniri se poate spune că ele erau în proporție de una la opt cititori. Se scurseră cîteva minute, în timpul cărora domnul Squeers păru să cugete adînc, ca și cum ar fi bănuit el ce se ascunde în paginile tuturor cărților și ar fi putut să le spună cuprinsul pe dinafară, dac-ar fi catadicsit să-și dea osteneala, după care dumnealui strigă clasa întîia.

Supunîndu-se chemării, vreo jumătate de duzină de sperietori cu genunchii și coatele afară, se înșirui în

fața învățătorului, iar una dintre ele așează o carte zdrențuită și slinoasă în fața ochilor săi știutori.

— Asta e clasa întîia de ortografie engleză și filozofie, Nickleby — spuse Squeers, făcîndu-i semn lui Nicholas să se așeze lîngă el. Înființăm și una de latină și ți-o dau dumitale. Unde-i primul la catalog?

— Nu vă supărați, domnule, curăță geamurile salonașului din fund — spuse șeful vremelnic al clasei de filozofie.

— Da, adevărat — făcu Squeers. Noi ținem la educația practică, Nickleby; sistemul pedagogic cunoscut. A cu-ră-ța, verb activ, a lustrui, a freca. Fe-fereas-fereastră, adică geam. După ce băiatul află lucrurile astea din carte, se duce și le face singur. Se bazează pe același principiu ca și folosirea globurilor pămîntești. Unde-i al doilea băiat?

— Nu vă supărați, domnule, plivește grădina — răspunse un glas subțirel.

— Sigur — făcu Squeers, fără să se zăpăcească de fel. Chiar așa. Bo-boti-botinică, substantiv, înseamnă cunoașterea plantelor. După ce a învățat că botinica înseamnă cunoașterea plantelor, se duce afară și le cunoaște. Asta-i sistemul nostru, Nickleby. Ce părere ai despre el?

— În orice caz, e un sistem foarte folositor — răspunse Nicholas.

— Te cred — spuse Squeers, fără să observe cît de apăsat vorbea asistentul lui. Ei, băiatul al treilea, ce e un cal?

— Un dobitoc, domnule — răspunse băiatul.

— Chiar așa și e — spuse Squeers. Este, Nickleby?

— Cred că în privința asta nu există nici o îndoială, domnule — răspunse Nicholas.

— Firește că nu există — spuse Squeers. Calul e un patruped și patruped pe latinește înseamnă dobitoc, așa cum știe fiecare om care a învățat gramatica, fiindcă altfel care ar fi rostul gramaticii?

— Care ar fi, desigur! făcu Nicholas, distrat.

— Fiindcă ai răspuns perfect — reluă Squeers, întorcîndu-se către băiat — du-te și vezi de calul *meu* și freacă-l bine, că altfel te frec eu. Restul elevilor se duce să scoată apă, pînă vi se spune să încetați, fiindcă mîine e zi de spălat și cazanele trebuie să fie pline.

Zicînd așa, dădu drumul elevilor în vederea experiențelor de filozofie aplicată și aruncă spre Nicholas o privire pe jumătate vicleană, pe jumătate de îndoială, ca și cum n-ar fi fost cu totul sigur despre ceea ce putea să gîndească Nicholas.

— Vezi, asta-i metoda, Nickleby — spuse el, după un răstimp de tăcere.

Nicholas dădu foarte ușor din umăr și spuse că și-a dat seama că asta-i metoda.

— Și să știi că e foarte bună — spuse Squeers. Și acum, ia vreo paisprezece băieți din cei mici și pune-i să citească, fiindcă, știi, trebuie să începi să fii folositor. Aici nu-i rost de trîndăvie.

Domnul Squeers spuse aceasta ca și cum i-ar fi trecut deodată prin gînd fie că nu trebuie să vorbească prea mult cu ajutorul lui, fie că ajutorul lui nu ridicase îndeajuns în slăvi așezămîntul său. Copiii fură așezați în semicerc în jurul noului lor învățător și, curînd, el începu să-i asculte cum biiguiau șoväind, tărăgănat și monoton poveștile de un interes palpitant ce se găsesc în abecedarele mai vechi.

Cu această îndeletnicire pasionantă dimineața înainta greoi. La orele unu, băieții, după ce le fu mai întîi tăiată din rădăcini pofta de mîncare cu păsat și cartofi, se așezară în bucătărie, unde căpătară carne tare și afumată, iar Nicholas primi cu bunăvoință îngăduința să-și ducă porția la pupitrul său și să mănînce acolo în tihnă. După aceea, mai urmă un ceas de ghemuială în clasă și tremurat de frig, după care orele de curs reîncepură.

Stătea în obiceiul domnului Squeers să adune băieții și să le dea un fel de raport, după fiecare din vizitele pe care el le făcea de două ori pe an în metropolă. Raportul privea rudele și prietenii cu care se întîlnise,

veștile aflate, scrisorile aduse, notele de plată achitate, cele neachitate și așa mai departe. Această solemnitate avea totdeauna loc în după-amiaza zilei următoare întoarcerii; poate pentru ca băieții să se simtă întăriți de așteptarea dimineții, sau, cine știe, poate pentru ca domnul Squeers el însuși să cîștige în asprime și neîndurare de pe urma unor licori calde, consumate după un dejun timpuriu. Oricum ar fi fost, băieții fură chemați de la ferestre, din grădină, grajd și de la vacă și se aflau adunați în păr, cînd domnul Squeers, cu un teanc mic de hîrtii în mînă și doamna Squeers, după el, cu o pereche de bastoane, intrară în încăpere și cerură să se facă liniște.

— Unul să vorbească fără voie — spuse domnul Squeers blînd — și-l jupoi!

Această proclamație specială avu rezultatul dorit și în mijlocul unei tăceri de moarte, domnul Squeers vorbi mai departe:

— Băieți, am fost la Londra și m-am întors în mijlocul familiei și al vostru, mai puternic și mai bine ca oricînd.

După un obicei urmat de două ori pe an, băieții scoaseră trei rînduri de slabe urale la această știre îmbucurătoare. Ce urale! Suspine ceva mai puternice și înghețate.

— I-am văzut pe părinții unora — urmă Squeers scotocind printre hîrtii — și ei se bucură atît cînd află cum progresează fiii lor, încît nu e rost de plecare, ceea ce e îmbucurător pentru toată lumea.

Două sau trei mîini fură duse la doi sau trei ochi cînd Squeers spuse acestea, dar cei mai mulți dintre tineri, neavînd nici o rudă despre care să poată fi vorba, erau cu totul nepăsători față de o posibilitate sau de alta.

— Am avut de întîmpinat și dezamăgiri — spuse Squeers, cu o privire fioroasă. Tatăl lui Bolder mi-a rămas dator două livre și zece. Unde-i Bolder?

— Aici, vă rog, domnule — răspunseră douăzeci de glasuri gata la datorie, căci copiii sînt întocmai ca oamenii mari.

— Vino aici, Bolder — spuse Squeers.

Un copil cu înfățișare bolnăvicioasă și mîinile acoperite cu negi se ridică de la locul lui și păși spre catedră, ridicînd niște ochi rugători către fața lui Squeers, în timp ce a lui era albă din pricina bătăilor de inimă.

— Bolder — spuse Squeers, vorbind foarte rar, fiindcă se gîndea, cum spune zicala, pe unde să-l ia. Bolder, dacă tatăl dumitale crede că pentru că... ei, dar ce-i asta, domnule?

În timp ce vorbea, Squeers ridică mîna băiatului, apucîndu-l pe acesta de manșeta hainei și o cercetă cu o privire grăitoare de groază și silă.

— Ce spui de asta, domnule? întrebă învățătorul, aplicînd o lovitură de baston pentru a grăbi răspunsul.

— Nu-i vina mea, zău, domnule — răspunse băiatul plîngînd. Ies singuri; e din cauza treburilor murdare, așa cred, domnule, eu cel puțin nu știu ce e și n-am nici o vină.

— Bolder — spuse Squeers, suflecîndu-și manșetele și umezindu-și palma mîinii drepte, ca să apuce mai bine bastonul — ești un ticălos care nu se îndreaptă și, fiindcă ultima chelfăneală nu ți-a folosit la nimic, vom vedea dacă una nouă n-o să scoată răutatea din tine.

Zicînd așa și neținînd seama de strigătele jalnice după îndurare, domnul Squeers se repezi la băiat și-l ciomăgi zdravăn; și nu se opri pînă ce nu-și simți brațul obosit.

— Așa — făcu Squeers, după ce isprăvi — freacă bine, cît poți de tare, că nu iese cu una cu două. Ei, dar nu vrei să taci? Ia dă-l afară, Smike!

Robul știa din lungă experiență că nu trebuie să șovăie, așa încît scoase victima ca pe un pachet pe o ușă lăturalnică, iar domnul Squeers se cocoță din nou

pe scaunul lui, sprijinit de doamnă Squeers, care ocupă alt scaun alături de el.

— Să vedem mai departe — spuse Squeers — Cobbey are o scrisoare. Ridică-te, Cobbey.

Se ridică alt băiat, care fixă cu o privire pătrunzătoare scrisoarea, în timp ce Squeers făcea pe dinafară un rezumat al acesteia.

— Da! făcu Squeers. Bunica lui Cobbey a murit și unchiul lui, John, s-a apucat de beție, cam asta-i tot ce-i scrie sora lui, în afară că-i trimite optsprezece penny, adică tocmai cît costă geamul spart. Dragă doamnă Squeers, vrei să iei banii?

Vrednica doamnă vîrî negustorește în buzunar cei optsprezece penny, iar domnul Squeers trecu liniștit la alt băiat:

— Următorul e Graymarsh — spuse Squeers. Ridică-te, Graymarsh!

Se mai ridică un băiat și învățătorul își aruncă la fel ca și înainte ochii pe scrisoare.

— Mătușa din partea mamei a lui Graymarsh — spuse Squeers, după ce-și însușise conținutul scrisorii — se bucură tare că-l știe bine și fericit și trimite salutări pline de respect doamnei Squeers, despre care crede că e un înger. De asemenea, mai crede că domnul Squeers e prea bun pentru lumea asta; dar speră c-o să-l țină Dumnezeu cît mai mult, ca să-și îndeplinească mai departe menirea. Ar fi trimis cele două perechi de ciorapi, cum i s-a cerut, dar e în lipsă de bani, așa încît trimite în schimb o broșurică și nădăjduiește că Graymarsh va avea încredere în soartă. Și, mai presus de toate, nădăjduiește că va învăța bine, spre mulțumirea domnului și doamnei Squeers, pe care trebuie să-i socotească singurii lui prieteni; și că-l va iubi pe domnișorul Squeers; și nu va cîrti împotriva faptului că dorm cîte cinci în pat, așa cum nu trebuie să cîrtească nici un creștin. A! făcu Squeers împăturind hîrtia — încîntătoare scrisoare! Într-adevăr, foarte mișcătoare!

Era într-adevăr mișcătoare în felul ei, căci mătușa din partea mamei era socotită de către prietenii apropiați a fi nu alta decît mama lui Graymarsh; totuși, Squeers, fără să amintească de această parte a istoriei (care ar fi sunat imoral în fața băieților), își urmă treaba strigînd „Mobbs", la care se ridică alt băiat, iar Graymarsh se așeză la loc.

— Mama vitregă a lui Mobbs — spuse Squeers — a căzut la pat cînd a auzit că el nu vrea să mănînce gras și de atunci tot bolește. Dorește să afle, cu prima poștă, unde crede c-o să ajungă, dacă se supără pe mîncare; și cum are inimă să strîmbe din nas în fața unei tocănițe din ficat de vacă, binecuvîntată de învățătorul lui. Despre toate astea a aflat citind ziarele din Londra, nu de la domnul Squeers, care e prea bun și binevoitor ca să facă zîzanie între oameni, și Mobbs nici nu-și poate închipui cît a durut-o. Îi pare rău că e nemulțumit, lucru urît și plin de păcat și nădăjduiește că domnul Squeers o să-l croiască pînă cînd o să-i vină mintea la cap; tocmai de aceea i-a și oprit jumătatea de penny, pe care i-o dădea drept bani de buzunar, iar briceagul cu două lame și tirbușon l-a dat misionarilor, deși îl cumpărase special pentru el. Îmbufnarea ta — spuse Squeers, după o pauză înfricoșătoare, în care răstimp își umezise palma dreaptă — nu merge. Trebuie să păstrăm veselia și mulțumirea. Mobbs, vino-ncoa'!

Mobbs înaintă încet spre catedră, frecîndu-și ochii, în așteptarea unui motiv întemeiat pentru a și-i freca; și, curînd după aceea se retrase prin ușa lăturalnică, de data asta avînd motiv deplin întemeiat.

După aceea, domnul Squeers se apucă să deschidă o colecție amestecată de scrisori; unele cuprindeau bani pe care „îi luă în grijă" doamna Squeers; altele pomeneau de mici articole de îmbrăcăminte ca, de pildă, căciulițe, toate socotite prea mari sau prea mici de aceeași doamnă și făcute parcă pentru nimeni altul decît tînărul Squeers, care părea într-adevăr să aibă mădularele cele mai mlădioase, fiindcă tot ce sosea în

școală i se potrivea de minune. Mai ales capul lui trebuie să fi fost ciudat de elastic, fiindcă pălăriile și căciulile de toate mărimile îi veneau deopotrivă.

După ce se sfîrși și treaba asta, se ținură cîteva lecții pripite, după care Squeers se retrase lîngă foc, lăsînd în seama lui Nicholas copiii din clasa înghețată, unde curînd după ce se întunecă, se servi o masă alcătuită din pîine și brînză.

În colțul încăperii, lîngă catedră, se afla o sobă mică și Nicholas se așeză în apropierea ei, simțindu-se atît de abătut și înjosit de conștiința situației sale, încît dacă, în clipa aceea, ar fi venit moartea, ar fi fost fericit s-o întîmpine. Faptele de cruzime la care fusese fără voie martor, purtarea grosolană și ticăloasă a lui Squeers, chiar și atunci cînd era în toane bune, murdăria locului, privelișteа și sunetele din jur, toate împreună îl aduseseră în această stare sufletească. Și, cînd își aminti că aflîndu-se acolo ca pedagog părea într-adevăr — oricît de nenorocită ar fi fost înlănțuirea de împrejurări care-l împinseseră în această strîmtoare — să sprijine și să încurajeze un sistem ce-l umplea de silă și de mînie cinstită, se ura pe sine și simțea, în clipa aceea, că simpla conștiință a stării lui de față îl va împiedica, în vecii vecilor, să mai ridice capul.

Dar, deocamdată, hotărîrea lui era luată și ceea ce-și pusese în gînd cu o noapte înainte, rămînea neclintit. Scrisese mamei și surorii lui, anunțîndu-le că a terminat cu bine călătoria, spunîndu-le cît mai puțin despre Dotheboys Hall și chiar acest puțin făcîndu-l cît mai plăcut cu putință. Nădăjduia că rămînînd aici unde era, va face ca și acolo, la Londra, să fie bine; cei de acolo depindeau prea mult de bunăvoința unchiului, așa că nu-și putea permite să-i stîrnească el mînia.

Un gînd îl muncea însă mai mult decît orice sentiment egoist iscat din situația în care se afla el însuși. Gîndul era în legătură cu ceea ce putea să fie și soarta surorii lui, Kate. Unchiul lui îl înșelase, dar oare pe

ea n-o putea osîndi la vreo slujbă tot atît de nenorocită, în care tinerețea și frumusețea ei se vor dovedi a fi un blestem mai amarnic decît sluțenia și schilodenia ? Pentru un om întemnițat, legat de mîini și de picioare, gîndul acesta era groaznic. Dar nu, se gîndi el, doar mama lui era acolo ; și mai era și portretista — e drept, și ea o femeie destul de simplă — dar care trăia totuși în lume și prin munca ei. Acum credea că Ralph Nickleby prinsese silă de el. Nu-i venea greu să ajungă la această concluzie, fiindcă avea temei să simtă același lucru față de unchiul său. Încerca însă să se încredințeze pe sine însuși că aceste sentimente nu-i priveau decît pe ei doi.

Cufundat în astfel de cugetări, întîlni deodată fața ridicată spre el a lui Smike, care stătea îngenuncheat înaintea sobei, culegînd cîțiva tăciuni de pe vatră și aruncîndu-i în foc. Se oprise ca să arunce o privire spre Nicholas și cînd se văzu prins asupra faptului, se chinci, de parcă s-ar fi așteptat la o lovitură.

— Nu trebuie să-ți fie teamă de mine — spuse Nicholas blînd. Ți-e frig ?

— N-n-nu !

— Tremuri !

— Nu mi-e frig — răspunse repede Smike. M-am obișnuit. Era atît de vădită în purtarea lui frica de a nu jigni și făptura lui era atît de sperioasă și de strivită, încît Nicholas nu se putu împiedica să nu exclame :

— Bietul băiat !

Dacă l-ar fi izbit, robul s-ar fi strecurat afară fără un cuvînt. Dar așa, izbucni în plîns.

— Doamne, Doamne ! strigă el, acoperindu-și obrazul cu mîinile lui crăpate și bătătorite. O să mi se frîngă inima ! Da, o să se frîngă !

— Taci ! făcu Nicholas, punîndu-i mîna pe umăr. Fii bărbat ; după ani, s-ar zice că aproape ești, Dumnezeu să te ajute !

— După ani! strigă Smike. Doamne, Doamne, cîți au trecut! Cîți au trecut de cînd eram copil mic, mai mic decît toți cei de aici! Unde sînt toți?

— Despre cine vorbești? întrebă Nicholas, doritor să ostoiască o biată făptură cu mintea rătăcită. Povestește-mi!

— Prietenii mei — răspunse — și eu, vai! cît am suferit!

— Speranța nu piere niciodată — spuse Nicholas; nu știa ce să spună.

— Nu — făcu celălalt. Nu, pentru mine nu mai e nici o fărîmă. Ți-amintești de băiatul care a murit aici?

— Nu eram aici pe atunci, știi doar — spuse Nicholas, cu blîndețe. Dar ce-a fost cu el?

— Păi — răspunse tînărul apropiindu-se de cel ce-l întreba — eram cu el noaptea, și, după ce s-a lăsat tăcerea, n-a mai strigat după prietenii pe care dorea să-i vadă lîngă el, ci a început să vadă aievea chipuri în jurul patului, chipuri de acasă; zicea că-i zîmbesc și-i vorbesc; și și-a dat sufletul ridicînd capul ca să-i sărute. Auzi?

— Da, sigur — răspunse Nicholas.

— Ce chipuri o să-mi zîmbească mie, cînd oi muri? strigă băiatul, tremurînd. Cine-o să-mi vorbească în nopțile acelea lungi?! De acasă n-are cine să vină; m-ar înspăimînta dac-ar veni cineva, fiindcă n-aș ști cine e și n-aș recunoaște pe nimeni. Durere și frică, durere și frică, asta-i soarta mea, viu sau mort. Nici o speranță, nici o speranță!

Sună clopotul de culcare; și la auzul sunetului, băiatul căzu din nou în toropeala lui obișnuită și se strecură afară, ca și cum s-ar fi temut să nu atragă atenția. Curînd după aceea, Nicholas se retrase — nu, nu se retrase, căci nu exista loc unde să se retragă, se îndreptă și el, cu inima grea, spre dormitorul murdar și ticsit.

Despre domnişoara Squeers, doamna Squeers, domnişorul Squeers şi domnul Squeers ; şi alte diferite lucruri şi persoane avînd nu mai puţină legătură cu familia Squeers decît cu Nicholas Nickleby

După ce părăsi clasa pentru odihna de noapte, domnul Squeers se îndreptă, aşa cum am arătat mai înainte, spre focul din căminul său, care se afla nu în încăperea unde cinase Nicholas în noaptea sosirii lui, ci într-un apartament mai mic din fundul casei, unde doamna sa, scumpul lui fiu şi desăvîrşita lui fiică erau tocmai pe cale de a se desfăta unul în societatea celuilalt ; doamna Squeers fiind prinsă în gospodăreasca îndeletnicire a cîrpitului ciorapilor, iar domnişorul şi domnişoara fiind preocupaţi de rezolvarea unor conflicte tinereşti, cu ajutorul unor lupte cu pumnii pe deasupra mesei, care lupte, la apropierea respectabilului lor părinte, se prefăcură într-un schimb tăcut de picioare date pe sub masă.

Şi, în acest loc, ar fi cu cale să-l înştiinţăm pe cititor că domnişoara Fanny Squeers intrase în cel de-al douăzeci şi treilea an de viaţă. Dacă graţia şi drăgălăşenia sînt nelipsite acestei vîrste, anume, putem bănui că ele îi fuseseră hărăzite şi domnişoarei Squeers, căci nu există nici un motiv să presupunem că ea ar fi fost singura excepţie de la o regulă universală. Nu era înaltă ca maică-sa, ci scurtă ca taică-său ; de la cea dintîi moştenise un glast răstit ; de la cel din urmă o privire neobişnuită a ochiului drept, care te făcea să crezi că n-are ochi de fel.

Domnişoara Squeers petrecuse cîteva zile la o prietenă din vecinătate şi tocmai se înapoiase sub acope-

rîsul părintesc. Acestei împrejurări se datora faptul că nu auzise încă nimic despre Nicholas, pînă în clipa cînd domnul Squeers îl alese drept subiect de discuție.

— Ei, draga mea — spuse Squeers, trăgîndu-și scaunul — ce părere ți-ai făcut pînă acum despre el?

— Părere la cine? întrebă doamna Squeers, care (după cum afirma ea însăși adesea) nu era specialistă în gramatică.

— Despre tînărul, profesorul cel nou, la cine altcineva aș putea să mă gîndesc?

— Da, Knuckelboy ăsta — spuse cu nerăbdare doamna Squeers. Nu pot să-l sufăr!

— Dar de ce nu poți să-l suferi, draga mea? întrebă Squeers.

— Ce-ți pasă? răspunse doamna Squeers. Dacă nu pot să-l sufăr, nu pot să-l sufăr și asta ajunge, nu-i așa?

— Pentru el ajunge, draga mea, și încă aș zice că din plin, dacă află — răspunse pașnic domnul Squeers. Întrebam și eu din curiozitate, dragă.

— Ei, atunci, dacă vrei să știi — urmă doamna Squeers — am să-ți spun. Fiindcă-i mîndru, înfumurat, măreț, cu nasul pe sus, ca un păun.

Cînd își ieșea din fire, doamna Squeers obișnuia să folosească cuvinte tari, ba mai mult, să întrebuințeze o seamă de epitete dintre care unele în înțeles figurat, ca de pildă, cuvîntul păun sau, mai ales, aluzia la nasul lui Nicholas, care nu era gîndită spre a fi luată în înțelesul ei literal, ci mai degrabă să îngăduie ascultătorilor a broda singuri după închipuirea lor. De asemenea aceste cuvinte nu erau gîndite spre a avea legătură unele cu altele, ci mai ales cu obiectul la care se refereau, după cum se și vede în cazul de față, deoarece un păun cu nasul pe sus este o noutate în ornitologie și nu se întîlnește pe toate drumurile.

— Hm! făcu Squeers, în chip de blîndă împotrivire față de această izbucnire. E ieftin, draga mea; tînărul ăsta e foarte ieftin!

— Nici gînd! răspunse doamna Squeers.

— Cinci livre pe an — spuse Squeers.

— Și ce-i cu asta ? Dacă n-ai nevoie de el, e scump, nu-i așa ? răspunse soția lui.

— Dar *avem* nevoie de el — se repezi Squeers.

— Nu mi se pare că ai mai multă nevoie de el decît de un mort — spuse doamna Squeers. Mie să nu-mi spui ! Parcă nu poți să scrii în anunțuri și pe cartonașe „Educație dată de domnul Wackford Squeers și asistenți specialiști" fără să ai asistenți ? Parcă nu toți învățătorii de p-aici fac la fel ? Mă scoți din răbdări !

— Nu mai spune ! făcu Squeers sever. Să-ți spun ceva, doamnă Squeers. În chestiunea ajutorului o să fac cum îmi place mie, dacă-mi dai voie. Un negustor de sclavi din Indiile apusene are voie să-și ia un subaltern care să aibă grijă să nu fugă negrii sau să puie la cale o răscoală ; și eu vreau să am un subaltern care să facă același lucru cu negrii noștri, pînă cînd micul Wackford o să fie în stare să aibă grijă de școală.

— Eu o să am grijă de școală cînd mă fac mare, tată ? întrebă Wackford junior, oprind de atîta încîntare un picior pe care-l hărăzise surorii lui.

— Tu o să ai grijă, fiul meu — răspunse domnul Squeers, mișcat.

— Mamă doamne, ce-am să le mai arăt eu băieților ! strigă acest interesant copil, punînd mîna pe bastonul tatălui său. Vai, tată, cum o să scot untul din ei !

Era un moment măreț în viața domnului Squeers, această izbucnire de entuziasm în sufletul copilului său celui mai mic, care izbucnire îngădui tatălui său să deslușească prevestirea desăvîrșirilor viitoare. Îi vîrî un penny în mînă și dădu frîu liber sentimentelor sale (așa cum făcea și exemplara sa soție) printr-un hohot de rîs aprobator. Chemarea copilului, care mișcase simpatiile lor comune, restabili numaidecît veselia discuției și armonia adunării.

— E o maimuță nesuferită și obraznică, așa cred eu — spuse doamna Squeers întorcîndu-se la Nicholas.

— Să presupunem că este — făcu Squeers. În școala noastră o să i se înfunde la fel de bine ca și în orice alt loc, nu-i așa? Mai ales că nici nu-i place.

— Da — observă doamna Squeers — e ceva adevărat și în asta. Nădăjduiesc să-l pun cu botul pe labe, și dacă n-o să-l pun, n-o să fie din vina mea.

Un pedagog mîndru într-o școală din Yorkshire era un lucru atît de nemaipomenit și de neauzit — mai ales că orice pedagog era o noutate, iar unul mîndru era o ființă despre a cărei existență n-ar fi visat nici cea mai dezlănțuită imaginație — încît domnișoara Squeers, care își bătea capul cu chestiuni de școală, întrebă foarte curioasă cine e acest Knuckleboy, care-și dă atîtea aere.

— Nickleby — spuse Squeers, silabisind numele după un sistem ciudat, care era numai al lui; maică-ta spune totdeauna lucrurilor și oamenilor pe un nume greșit.

— Nu face nimic — spuse doamna Squeers. Îi văd bine cu ochii și mie asta-mi ajunge. L-am urmărit azi după amiază cînd îl croiai pe micul Bolder. Era negru ca furtuna tot timpul, ba chiar, o dată, s-a ridicat, ca și cum ar fi fost mai mult decît hotărît să se repeadă la tine. *Eu* l-am văzut, măcar că el credea că nu-l văd.

— Nu te necăji, tată — spuse domnișoara Squeers văzîndu-l pe capul familiei gata să răspundă. Cine-i ăsta?

— Păi taică-tău și-a băgat în cap prostia că-i fiul unui gentleman sărac, care a murit deunăzi — spuse doamna Squeers.

— Fiul unui gentleman!

— Da; dar eu nu cred o vorbă. Dacă e cumva fiu de gentleman, să știi că-i copil cu flori, asta-i părerea mea.

Doamna Squeers avusese de gînd să se exprime corect, dar așa cum observa ea adesea, cînd făcea astfel de greșeli, peste o sută de ani tot aia o să fie; cu care axiomă filozofică obișnuia să mîngîie și băieții, cînd aceștia munceau în condiții mai mult decît neomenoase.

— Nici gînd de așa ceva — spuse Squeers drept răspuns la observația de mai sus; fiindcă taică-său s-a însurat cu maică-sa cu ani înainte de s-a născut băiatul și ea mai trăiește și acum. Și chiar dac-ar fi, nu-i treaba noastră, fiindcă ținîndu-l aici, cîștigăm un prieten bun, și dacă omul are chef să-i mai și învețe pe băieți ceva în afară de faptul că-i păzește, zău că n-am nimic de zis.

— Îți spun că mă otrăvește — spuse cu patimă doamna Squeers.

— Dacă ți-e silă de el, dragă — răspunse Squeers — nu cunosc pe nimeni care să arate sila mai bine ca tine și zău că nici nu e cazul cu el să te ostenești s-o ascunzi.

— Nici nu mă gîndesc, poți să fii sigur — îi tăie vorba doamna Squeers.

— Foarte bine — spuse Squeers; și dacă omul are o fărîmă de mîndrie, cum bănuiesc că are, nu cred că există în toată Anglia femeie care să-l pună cu botul pe labe mai repede ca tine, iubito.

Doamna Squeers chicoti îndelung, la primirea acestui compliment măgulitor și spuse că, în viața ei, speră că a domolit ceva înfumurați. Are chiar dreptul să spună că în tovărășie cu respectabilul ei soț a frînt chiar destui.

Domnișoara Fanny Squeers își întipări cu grijă în minte toate acestea și încă altele despre același subiect, pînă cînd se duse la culcare și atunci puse întrebări amănunțite slujnicei celei flămînde cu privire la înfățișarea și purtările lui Nicholas; la care întrebări fata dădu răspunsuri atît de încîntate, însoțite cu atîtea laude despre ochii lui frumoși și întunecați, zîmbetul lui dulce, picioarele lui drepte — asupra acestui

din urmă articol ea punînd un preț deosebit, fiindcă, în general, picioarele celor din Dotheboys Hall erau strîmbe — încît domnișoarei Squeers nu-i trebui mult ca să ajungă la concluzia că noul pedagog trebuie să fie un om deosebit sau, așa cum formulă ea cu înțeles, „ceva cu totul ieșit din obișnuit". Și așa domnișoara Squeers își băgă în cap că îl va urmări personal pe Nicholas începînd chiar de a doua zi.

Ca să-și pună planul în aplicare, domnișoara pîndi un prilej cînd mama ei avea treabă, iar tatăl ei era plecat și intră, ca din întîmplare, în clasă, ca să-și dreagă o pană de scris; și aci, nevăzîndu-l decît pe Nicholas, care dăscălea băieții, roși foarte tare și se arătă foarte încurcată.

— Vă cer iertare, domnule — bîigui domnișoara Squeers. Credeam că tata este, sau ar putea să fie, vai de mine, ce nepricepută sînt!

— Domnul Squeers a plecat — spuse Nicholas, care nu se arătă nicidecum covîrșit de această apariție, oricît ar fi fost ea de neașteptată.

— Nu știți, o să zăbovească mult? întrebă domnișoara Squeers, cu sfioasă șovăială.

— A spus că vreo oră — răspunse Nicholas, firește politicos, dar fără să dea semn că farmecele domnișoarei Squeers i-ar fi atins inima.

— Nu mi s-a întîmplat niciodată ceva atît de neplăcut — exclamă domnișoara. Mulțumesc! Îmi pare rău, credeți-mă, că v-am stingherit. Dacă n-aș fi crezut că tata e aici, pentru nimic în lume... e foarte supărător... trebuie să vi se pară atît de ciudat — murmură domnișoara Squeers, roșind din nou și plimbîndu-și privirile de la pana din mîna ei la Nicholas, care stătea pe catedră, și iarăși înapoi.

— Dacă asta e tot ce doriți — spuse Nicholas, arătînd spre pană și zîmbind, fără să vrea, de încurcătura prefăcută a fiicei învățătorului — poate că-i pot ține locul.

Domnișoara Squeers se uită spre ușă, ca și cum s-ar fi îndoit că se cade să se apropie mai tare de un

om cu totul străin; pe urmă ocoli clasa cu privirea, ca şi cum prezenţa celor patruzeci de băieţi ar fi liniştit-o întrucîtva; şi, în cele din urmă, se apropie de Nicholas, şi îi puse în mînă pana, cu un amestec dintre cele mai cuceritoare de sfială şi respect.

— O vreţi ascuţită sau mai moale? întrebă Nicholas, zîmbind, ca să nu izbucnească de-a binelea în rîs.

Zău că *are* un zîmbet frumos! gîndi domnişoara Squeers.

— Cum aţi spus? întrebă Nicholas.

— Vai de mine, mărturisesc că tocmai mă gîndeam la altceva — răspunse domnişoara Squeers. Da, cît se poate de moale, vă rog! Rostind aceste cuvinte, domnişoara Squeers oftă. Poate ca să-i dea lui Nicholas să înţeleagă că şi inima ei se muiase şi că pana trebuia să se potrivească cu inima.

După ce primi aceste instrucţiuni, Nicholas ascuţi pana. Cînd i-o întinse însă domnişoarei Squeers, domnişoara o scăpă; iar cînd el se aplecă pentru a o ridica, domnişoara Squeers se aplecă şi ea şi capetele lor se ciocniră, ceea ce făcu pe douăzeci şi cinci de băieţi să rîdă tare, fapt petrecut pentru prima şi singura oară în ultima jumătate de an.

— Ce stîngăcie din partea mea! spuse Nicholas, deschizînd uşa ca să iasă domnişoara.

— De fel, domnule — răspunse domnişoara Squeers. A fost vina mea. E din prostie... ă... ă... la revedere!

— Bună ziua — spuse Nicholas. Următoarea pană sper c-o s-o ascut cu mai multă pricepere. Aveţi grijă! Îi muşcaţi vîrful!

— Adevărat — spuse domnişoara Squeers — e atît de supărător, încît nici nu ştiu ce... îmi pare rău că v-am deranjat atît.

— Nici un pic de deranj — răspunse Nicholas, închizînd uşa clasei.

„N-am văzut aşa picioare în viaţa mea!" îşi spuse domnişoara Squeers, depărtîndu-se. Într-adevăr, domnişoara Squeers se îndrăgostise de Nicholas Nickleby.

Ca să lămurim iuțeala cu care această domnișoară simțise că i se aprinde inima pentru Nicholas, e poate nevoie să înștiințăm cititorul că prietena de la care se înapoiase de curînd era fata unui morar, avea numai optsprezece ani și era pe cale de a face o partidă cu fiul unui negustor de grîne din cel mai apropiat tîrg. Domnișoara Squeers și fata morarului, fiind prietene bune, se înțeleseseră între ele cu cîțiva ani în urmă, după un obicei cunoscut între domnișoare, ca aceea ce se va logodi mai întîi să încredințeze pe dată teribila taină celeilalte, înainte de a o încredința oricărui alt suflet în viață și s-o numească fără zăbavă pe aceasta domnișoară de onoare. Spre îndeplinirea acestui legămînt, de îndată ce logodna fu hotărîtă, fata morarului ieșise anume din casă, la ceasurile unsprezece noaptea, deoarece băiatul negustorului de grîne îi oferise mîna și inima lui la ceasurile zece și douăzeci și cinci, după ceasul olandez din bucătărie și se repezi în camera de culcare a domnișoarei Squeers cu vestea îmbucurătoare. Și de atunci, domnișoara Squeers, care era cu cinci ani mai vîrstnică, era mai mult decît dornică să-i întoarcă drăgălășenia și să încredințeze prietenei ei o taină asemănătoare; fie însă din cauză că era o ființă greu de mulțumit sau mai degrabă fiindcă ei îi era greu să mulțumească pe altcineva, încă nu găsise prilejul, drept care n-avea nici o taină de împărtășit. Dar mica întrevedere cu Nicholas, descrisă mai sus, nici nu se sfîrșise bine și domnișoara Squeers își puse boneta, porni în mare grabă spre casa prietenei ei și, după o reînoire solemnă a tuturor vechilor legăminte de a păstra taina, dezvălui că era — nu chiar logodită, dar pe cale de a se logodi — cu fiul unui gentleman (nu al unor negustori de grîne, cum e al tău, ci al unui gentleman de înaltă obîrșie), care venise ca învățător la Dotheboys Hall, în împrejurări dintre cele mai misterioase și neobișnuite — și, de fapt, după cum aproape dădea să se înțeleagă domnișoara, existau motive întemeiate să creadă că venise

atras de faima farmecelor ei, pentru a o găsi, a-i face curte și a o cuceri.

— Nu e un lucru nemaipomenit ? spuse domnișoara Squeers, apăsînd cu putere pe adjectiv.

— Cu totul nemaipomenit — răspunse prietena. Dar ce ți-a spus ?

— Nu mă întreba ce mi-a spus, draga mea — spuse domnișoara Squeers. Dac-ai fi văzut cum se uita și cum zîmbea ! În viața mea n-am fost atît de copleșită.

— Așa se uita ? întrebă fata morarului, imitînd cît putu mai bine ocheada favorită a negustorului de grîne.

— Cam așa, dar mult mai drăguț — răspunse domnișoara Squeers.

— A ! făcu prietena ; atunci să știi că are intenții, poți să fii sigură !

Deoarece domnișoara Squeers avea ușoare îndoieli în această privință, nu-i displăcu de fel faptul că părerile îi erau întărite de o autoritate competentă ; și, descoperind, pe măsură ce vorbeau și făceau comparații, multe puncte de asemănare între purtarea lui Nicholas și cea a negustorului de grîne, domnișoara Squeers deveni atît de încrezătoare, încît împărtăși prietenei ei nenumărate lucruri pe care Nicholas nu le spusese, care însă erau atît de măgulitoare, încît îți îngăduiau să tragi concluzii. După aceea, vorbi pe larg despre înspăimîntătoarele greutăți iscate de faptul că tatăl și mama ei se împotriveau din răsputeri alesului ; asupra cărei nefericite împrejurări stărui îndelung ; căci tatăl și mama prietenei erau cu totul în favoarea căsătoriei ei, așa încît curtea pe care o primea fata era un lucru cum nu se poate închipui mai simplu și obișnuit.

— Tare mi-ar plăcea să-l văd ! exclamă prietena.

— Ai să-l și vezi, Tilda — răspunse domnișoara Squeers. M-aș socoti făptura cea mai nerecunoscătoare din lume, dacă nu ți-aș îngădui-o. Cred că mama pleacă pentru două zile să aducă niște băieți ; și

atunci am să te poftesc pe tine și pe John la ceai, și-o să faceți cunoștință.

Era o idee încîntătoare și după ce mai zăboviră asupra ei, prietenele se despărțiră.

Se întîmplă ca plecarea doamnei Squeers într-o călătorie mai lungă pentru a aduce trei băieți noi și a stărui pe lîngă rudele unor băieți mai vechi să încheie niște mici socoteli fu hotărîtă, chiar în dimineața aceea, pentru a treia zi; iar peste două zile, doamna Squeers se sui sus pe diligență, la oprirea din Greta Bridge, luînd cu ea o legăturică cu o sticlă plină, cîteva sandvișuri și, în afară de asta, mai purtînd cu sine o pelerină albă pentru noapte. Și cu acest bagaj porni la drum.

Ori de cîte ori se iveau astfel de prilejuri, domnul Squeers obișnuia să se ducă în tîrg, seară după seară, pretextînd o treabă grabnică și să rămînă acolo pînă la zece sau unsprezece, într-o cîrciumă, pe care el o îndrăgea cu deosebire. Așa încît, cum petrecerea nu-l stingherea, ci îi oferea un mijloc de înțelegere cu domnișoara Squeers, își dădu consimțămîntul deplin și îl înștiință cu plăcere pe Nicholas că, în seara aceea, e așteptat la ceai, în salonaș, la orele cinci.

Firește că, pe măsură ce se apropia ceasul, domnișoara Squeers se lăsă tîrîtă de o emoție nebună și firește că se îmbrăcă cu ce-i ședea ei mai bine; părul — care avea mai mult decît o nuanță roșcată și pe care-l purta scurt — și-l încreți în cinci rînduri de bucle așezate în vîrful capului și potrivite cu îndemînare deasupra ochiului îndoielnic; ca să nu mai spunem nimic despre panglica albastră, care-i atîrna la spate, sau șorțul brodat, sau mănușile lungi, sau eșarfa verde de voal, sau despre nenumăratele gătei, care trebuiau să fie tot atîtea săgeți trimise în inima lui Nicholas. Nici nu apucase bine să potrivească toate acestea spre deplina ei mulțumire, cînd sosi și prietena cu un pachet alb-cafeniu — turtit și în trei colțuri cuprinzînd diferite mici podoabe ce trebuiau puse cînd va ajunge sus și pe care prietena le puse, vor-

bind fără încetare. După ce domnișoara Squeers „aranjă" părul prietenei, iar prietena „aranjă" părul domnișoarei Squeers, aducîndu-i unele izbitoare îmbunătățiri, ca de pildă niște bucle în inel ce coborau pe gît și, după ce amîndouă se văzură dichisite spre deplina lor mulțumire, coborîră scările în mare ținută, cu mănușile îmbrăcate și gata să primească oaspeți.

— Unde-i John, Tilda? întrebă domnișoara Squeers.

— S-a dus să se îmbrace — răspunse prietena. Pînă dai ceaiul, vine.

— Vai, cum îmi bate inima! făcu domnișoara Squeers.

— A! Știu cum e! răspunse prietena ei.

— Știi, Tilda, eu n-am fost obișnuită cu asta — spuse domnișoara Squeers, ducîndu-și mîna în partea stîngă a corsajului.

— Lasă, în curînd o să-ți placă — îi spuse prietena.

În timp ce vorbeau astfel, servitoarea cea flămîndă aduse serviciul de ceai și, curînd după aceea, cineva ciocăni în ușă.

— El e! strigă domnișoara Squeers. O, Tilda!

— Pst! făcu Tilda. Spune: intră!

— Intră! strigă cu glas stins domnișoara Squeers. Și Nicholas intră.

— Bună seara — spuse tînărul, cu totul neștiutor de cucerirea făcută. Mi-a spus domnul Squeers că...

— Desigur, așa e — îl întrerupse domnișoara Squeers. Tata nu ia ceaiul cu noi, dar sper că n-ai nimic împotrivă (aceste cuvinte fură rostite răutăcios).

Nicholas deschise ochii mari, dar înlătură cu mare răceală chestiunea, pentru că, în clipa aceea, nu-i păsa de nimic; apoi trecu prin ceremonia recomandării către fata morarului cu atîta grație, încît acea domnișoară se simți topită de admirație.

— Mai așteptăm numai un domn — spuse domnișoara Squeers, ridicînd capacul ceainicului și privind înăuntru, ca să vadă ce mai face ceaiul.

Lui Nicholas îi era totuna dacă mai aşteaptă un domn sau douăzeci, aşa încît primi ştirea cu deplină nepăsare; şi, fiindcă era fără chef şi nu vedea nici un motiv pentru care să se facă plăcut, privi pe fereastră şi oftă fără voie.

Norocul voia ca prietena domnişoarei Squeers să fie o fiinţă jucăuşă, aşa încît, auzindu-l pe Nicholas cum oftează, îşi băgă în cap să-i ia în rîs pe îndrăgostiţi pentru tristeţea lor.

— Dacă-i din cauza mea — spuse domnişoara — nu vă sinchisiţi de mine, fiindcă nici eu nu-s mai brează. Faceţi exact cum aţi face dac-aţi fi singuri.

— Tilda — spuse domnişoara Squeers, roşind pînă la şirul de sus al buclelor. Mi-e ruşine pentru tine! şi aci cele două prietene izbucniră în chicote, privind, din cînd în cînd, peste batiste, spre Nicholas, care după o stare de pură mirare, se porni încetul cu încetul pe un rîs, pe care nu-l putea stăpîni, rîs prilejuit în parte de gîndul că ar putea fi îndrăgostit de domnişoara Squeers, în parte de înfăţişarea caraghioasă şi de purtarea celor două fete. Aceste două motive de veselie luate împreună îl izbeau ca fiind atît de ridicole, încît, cu toată amărăciunea lui, rîse pînă se simţi istovit.

„Dar — îşi spuse Nicholas — de vreme ce mă aflu aici şi, dintr-un motiv sau altul, mi se cere să fiu politicos, n-are rost să arăt ca un viţel. Nu-mi rămîne decît să mă împac cu societatea".

Roşim cînd istorisim lucrurile acestea; totuşi tinereţea şi vioiciunea fiind cîtva timp precumpănitoare asupra gîndurilor lui triste, de-abia luase hotărîrea că le şi salută pe domnişoara Squeers şi pe prietena ei cu multă galanterie şi trăgîndu-şi scaunul lîngă masa de ceai, începu să se simtă mai acasă decît s-a simţit vreodată un pedagog în casa patronului său de cînd s-au inventat mai întîi pedagogii.

Domnişoarele erau cu totul încîntate de această schimbare în purtarea domnului Nickleby, cînd sosi şi flăcăul aşteptat, cu părul umed de spălat şi o că-

mașă curată, al cărei guler ar fi putut să aparțină vreunui strămoș uriaș și care alcătuia, împreună cu o vestă albă de dimensiuni asemănătoare, principala podoabă a tînărului.

— Ei, John — spuse domnișoara Matilda Price (căci, în treacăt fie spus, acesta era numele fetei de morar).

— E-ei ! făcu John cu un rînjet pe care nici chiar gulerul nu-l putea ascunde.

— Vă cer iertare — se amestecă domnișoara Squeers, grăbindu-se să facă onorurile. Domnul Nickleby, domnul Browdie.

— Sluga dumneavoastră, domnule — spuse John, care era înalt de peste șase picioare și avea o față și un trup mai degrabă peste dimensiunile cuvenite decît dedesubt.

— La ordinele dumneavoastră, domnule — răspunse Nicholas, care dăduse iama în pîinea cu unt.

Domnul Browdie nu era un tînăr cu mari posibilități de conversație, așa încît mai rînji de două ori și, după ce dădu astfel semne de recunoaștere pentru fiecare dintre cei de față, mai rînji o dată nu se știe de ce și se servi de mîncare.

— Bătrîna s-a dus, hai ? întrebă domnul Browdie cu gura plină.

Domnișoara Squeers încuviință dînd din cap.

Domnul Browdie oferi un rînjet de o lărgime specială, crezînd că într-adevăr e ceva de rîs și apoi își văzu cu vigoare sporită de pîinea cu unt. Era o priveliște să vezi cum el și Nicholas goleau farfuria dintre ei.

— Eu zic că nu mîncați în fiece seară pîine cu unt, dom'le — spuse domnul Browdie, după ce îl privi îndelung pe Nicholas peste farfuria goală.

Nicholas își mușcă buzele și roși, dar se prefăcu a nu fi auzit.

— Ascultă-mă pe mine — făcu domnul Browdie cu un rîs lăudăros — nu prea pun ei mare lucru în

mîncare. Piele și oase ai să rămîi dacă mai stai pe aici. Ha-ha-ha!

— Sînteți glumeț — spuse Nicholas cu dispreț.

— Ba află că eu nu știam — răspunse domnul Browdie; dar ălălalt învățător ajunsese sfrijit rău, zău așa! Amintirea slăbiciunii ultimului învățător părea să-l umple de încîntare pe domnul Browdie, fiindcă rîse pînă cînd se văzu silit să-și ducă manșetele la ochi.

— Nu știu dacă ești destul de ager, domnule Browdie, ca să-ți dai seama că observațiile dumitale sînt jignitoare — spuse Nicholas, cu ucigătoare mînie — dar dacă da, aibi bunătatea...

— Un cuvînt dacă mai spui, John — țipă domnișoara Price, astupînd gura admiratorului ei, care era gata să-l întrerupă pe Nicholas — o jumătate de cuvînt și n-o să te iert niciodată, n-o să-ți mai vorbesc.

— Bine, fetițo, dar nici nu-mi pasă de el — spuse negustorul de grîne, dînd din toată inima o sărutare domnișoarei Matilda; n-are decît să-și bată gura, n-are decît!

Era acum rîndul domnișoarei Squeers să-l potolească pe Nicholas, ceea ce făcu, dînd semne de îngrijorare și groază; rezultatul acestei îndoite intervenții fu că el și John Browdie își strînseră cu multă gravitate mîna deasupra mesei și această ceremonie se dovedi atît de măreață, încît domnișoara Squeers se simți covîrșită și vărsă lacrimi.

— Ce s-a întîmplat, Fanny? întrebă domnișoara Price.

— Nimic, Tilda — răspunse în hohote domnișoara Squeers.

— N-am trecut prin nici o primejdie — spuse domnișoara Price, nu-i așa, domnule Nickleby?

— Nici una! răspunse Nicholas. Prostii!

— Ai dreptate — șopti domnișoara Price; spune-i ceva drăguț și o să-și vină în fire. Stai niței! Vrei să mă duc împreună cu John în bucătărioară și să ne întoarcem pe urmă?

— Nu, pentru nimic în lume! spuse Nicholas, nespus de îngrijorat de această propunere. Pentru ce să faci așa ceva?

— Bine — făcu domnișoara Price, înlăturîndu-l cu un gest și vorbind cu oarecare dispreț. Ești bun de tovărășie.

— Ce vreți să spuneți? întrebă Nicholas. Aici, în orice caz, nu sînt bun de tovărășie. Nu înțeleg ce vreți să spuneți.

— Nici eu — spuse domnișoara Price. Dar așa sînt, au fost și vor fi întotdeauna bărbații, ușuratici. Asta înțeleg foarte bine.

— Ușuratici! strigă Nicholas; dar ce vă închipuiți? Nu vreți cumva să spuneți că socotiți...

— Nu, nu socotesc nimic — răspunse domnișoara Price îmbufnată. Uită-te la ea ce drăguț e îmbrăcată și ce bine arată, zău, e aproape frumoasă! Mi-e rușine pentru dumneata.

— Fetițo, dar ce legătură am eu cu îmbrăcămintea frumoasă și cu arătatul bine? întrebă Nicholas.

— Ia te rog, nu-mi spune fetițo — se supără domnișoara Price, zîmbind totuși un pic, fiindcă ea era drăguță și cochetă în felul ei, iar Nicholas era frumos, și ea îl socotea proprietatea alteia, motive pentru care gîndul că-i făcuse impresie o încîntă. Altfel, Fanny o să creadă că eu sînt de vină. Hai să jucăm cărți!

Ultimele cuvinte le rosti cu glas tare, după care se depărtă, apropiindu-se de matahala de York.

Toate acestea erau cu desăvîrșire neînțelese pentru Nicholas, în mintea căruia nu exista, în acel moment, altă impresie deslușită decît că domnișoara Squeers era o fată urîțică, iar prietena ei, domnișoara Price, o fată drăguță; dar n-avu răgazul să cugete ca să se lumineze, fiindcă, după ce vatra căminului fu curățată și mucul lumînării potrivit, se așezară să joace licitații.

— Nu sîntem decît patru, Tilda — spuse domnișoara Squeers, uitîndu-se galeș la Nicholas — mai bine să jucăm doi cîte doi.

— Ce părere ai, domnule Nickleby? întrebă domnișoara Price.

— Cu toată plăcerea — răspunse Nicholas. Și spunînd așa, amestecă laolaltă acea porție de cartonașe cu anunțuri pentru Dotheboys Hall, care reprezentau cărțile lui, cu cele hărăzite domnișoarei Price, fără să-și dea seama de jignirea de moarte pe care o aducea.

— Domnule Browdie — spuse domnișoara Squeers, înnebunită — facem banca împotriva lor?

Omul din Yorkshire încuviință, pare-se cu totul copleșit de nerușinarea noului pedagog, iar domnișoara Squeers aruncă o privire înciudată spre prietena ei și chicoti convulsiv.

Nicholas împărți cărțile și apoi avu carte bună.

— Avem de gînd să cîștigăm totul — spuse el.

— Cred că Tilda *a și cîștigat* ceva neașteptat, nu-i așa, dragă? spuse domnișoara Squeers, cu răutate.

— Numai doisprezece cu opt, iubito — răspunse domnișoara Price, prefăcîndu-se a lua întrebarea în înțelesul ei propriu.

— Ce fără haz ești în astă-seară! rînji domnișoara Squeers.

— Ba nu — răspunse domnișoara Price — sînt cum nu se poate mai bine dispusă. Mi s-a părut că *tu* nu ești în apele tale.

— Eu! strigă domnișoara Squeers, mușcîndu-și buzele și tremurînd de atîta gelozie. Nici gînd!

— Atunci e bine — făcu domnișoara Price. Ți s-a desfăcut bucla.

— Nu te sinchisi de mine — rînji domnișoara Squeers — ai grijă de partenerul tău.

— Vă mulțumesc că i-ați amintit — spuse Nicholas. Dar are grijă.

Omul din Yorkshire își turti o dată sau de două ori nasul cu pumnul strîns, ca și cum ar fi vrut să-și

antreneze mîna pînă în clipa cînd va avea prilejul s-o folosească asupra mutrei altui domn ; iar domnișoara Squeers clătină din cap cu atîta indignare, încît adierea de vînt stîrnită de nenumăratele ei bucle puse în mișcare aproape că stinse lumînarea.

— Zău că n-am avut niciodată așa noroc ! exclamă cu cochetărie domnișoara Price, după încă un tur sau două. Cred că totul se datorează dumitale, domnule Nickleby. Mi-ar plăcea să te am totdeauna partener.

— Și eu aș dori.

— În schimb, ai să ai parte de o nevastă rea, dacă ai să cîștigi mereu la cărți — spuse domnișoara Price.

— Nu însă dacă dorința dumitale se împlinește — răspunse Nicholas. În cazul acesta, sînt sigur că voi avea parte de una bună.

Să fi văzut cum clătina din cap domnișoara Squeers și cum își turtea nasul negustorul de grîne, în timp ce se desfășura această convorbire ! Ar fi meritat să plătești o mică taxă ca să vezi asta ; ca să nu mai vorbim de bucuria vădită a domnișoarei Price la gîndul că-i face geloși și de veselia inconștientă a lui Nicholas Nickleby, la gîndul că-i face pe toți să se simtă prost.

— Pare-se că vorbim numai noi — spuse Nicholas, privind voios în jurul mesei și luînd cărțile de joc, ca să le împartă din nou.

— Dumneata vorbești atît de bine — rînji domnișoara Squeers — că ar fi păcat să te întrerupem, nu-i așa, domnule Browdie ? Ha-ha-ha !

— Nu — făcu Nicholas — vorbim între noi, fiindcă n-avem cu cine să vorbim.

— Dacă spuneți ceva — spuse domnișoara Price — vorbim și cu voi.

— Mulțumesc, dragă Tilda — răspunse domnișoara Squeers, cu măreție.

— Sau puteți vorbi între voi, dacă n-aveți chef să vorbiți cu noi — spuse domnișoara Price, bătîndu-și joc de scumpa ei prietenă. John, de ce nu spui ceva ?

— Să spun ceva ? repetă omul din Yorkshire.

— Sigur, nu sta așa tăcut și îmbufnat.

— Bine, fie ! spuse omul din Yorkshire, izbind tare în masă cu pumnul ; eu zic așa : să dea boala-n mine, dacă mai rabd ! Să faci bine să vii acasă cu mine și dacă filfizonul ăsta îmi cade în mîini, o să se aleagă cu capul spart !

— Doamne păzește, ce-o mai fi și asta ? strigă domnișoara Price, cu prefăcută mirare.

— Hai acasă, îți zic, hai acasă ! răspunse sever omul din Yorkshire. Și, în timp ce el dădea acest răspuns, domnișoara Squeers izbucni într-un plîns furtunos, stîrnit atît de un sentiment deznădăjduit de jignire, cît de dorința neputincioasă de a sfîșia obrazul cuiva cu frumoasele ei unghii.

La această stare de lucruri se ajunsese prin diferite mijloace și căi. Domnișoara Squeers era vinovată fiindcă năzuia spre înalta stare a măritișului, fără a avea motive întemeiate ; domnișoara Price era vinovată fiindcă se lăsase tîrîtă de trei motive în purtarea ei : mai întîi, dorința de a-și pedepsi prietena, care avea pretenția de a rivaliza cu ea în demnitate, fără îndreptățire ; în al doilea rînd, plăcerea deșartă de a primi complimente din partea unui tînăr chipeș ; în al treilea rînd, dorința de a-l convinge pe negustorul de grîne de marea primejdie prin care trecea, amînînd mult așteptata nuntă. Iar Nicholas era vinovat pentru că își îngăduise o jumătate de ceas de veselie nepăsătoare și fiindcă dorea sincer să înlăture imputarea că s-ar simți cît de cît atras de domnișoara Squeers. Așa încît mijloacele folosite, cît și rezultatele obținute erau dintre cele mai firești pe această lume ; căci de cînd lumea, fetele au năzădjduit să se mărite și s-au îmbrîncit unele pe altele în cursa spre altar, folosindu-se de toate prilejurile pentru a-și pune în valoare farmecele și așa vor face și de aci înainte, în vecii vecilor.

— Ia te uită, acum plînge Fanny! strigă domnișoara Price, ca și cum ar fi fost pradă unei noi uimiri. Ce s-o fi întîmplat?

— Sigur, dumneata nu știi nimic, domnișoară, te cred că nu știi. Te rog, nu te mai osteni să întrebi — spuse domnișoara Squeers, cu acea schimonosire a feței, pe care copiii o numesc mutră.

— Zău, crede-mă că nu știu — strigă domnișoara Price.

— Cui îi pasă ce știi dumneata, domnișoară? răspunse domnișoara Squeers, făcînd o nouă mutră.

— Ești de o politețe groaznică, domnișoară — spuse domnișoara Price.

— N-am nevoie de lecțiile dumitale, domnișoară! răspunse domnișoara Squeers.

— Totuși, nu trebuie să te ostenești ca să te faci și mai urîtă decît ești — spuse domnișoara Price — fiindcă zău nu e nevoie.

Drept răspuns, domnișoara Squeers se roși toată și mulțumi lui Dumnezeu că n-are mutra nerușinată pe care o au unii. La rîndul ei, domnișoara Price se felicită că nu e stăpînită de sentimentele de invidie ale unor oameni, la care domnișoara Squeers făcu o observație generală privind primejdia de a te întovărăși cu oameni de neam prost; fapt cu care domnișoara Price se arătă întru totul de acord, observînd că lucrul este deplin adevărat și că de multă vreme se gîndise și ea la asta.

— Tilde — exclamă domnișoara Squeers cu demnitate. Te urăsc!

— Da, te asigur că nu e vorba de dragoste între noi — spuse domnișoara Price, legîndu-și cu o mișcare zvîcnită panglicile bonetei. Ai să plîngi pînă o să-ți iasă ochii, după ce am să plec eu; știi doar că așa ai să faci.

— Mult îmi pasă de vorbele tale, caraghioaso — spuse domnișoara Squeers.

— Mulțumesc pentru compliment — răspunse fata morarului, făcînd o plecăciune adîncă. Îți doresc noapte bună, domnișoară, și vise plăcute!

Cu această binecuvîntare de plecare, domnișoara Price dispăru din odaie, urmată de uriașul din Yorkshire, care, la despărțire, schimbă cu Nicholas acel zîmbet batjocoritor cu care conții bătăioși din piesele melodramatice se înștiințează unii pe alții că se vor mai întîlni.

De-abia ieșiră pe ușă și domnișoara Squeers împlini prezicerea fostei ei prietene izbucnind în lacrimi îmbelșugate și rostind tot felul de văicăreli desperate și cuvinte fără șir. Nicholas se uită la ea timp de cîteva clipe, neștiind prea bine ce trebuie să facă și, nefiind sigur dacă acest acces se va sfîrși cu îmbrățișarea sau cu zgîrierea lui și socotind că ambele tratamente vor fi la fel de plăcute, ieși tiptil din odaie, în timp ce domnișoara Squeers se jelea în batistă.

— Asta e una din urmările ușurinței blestemate cu care mă adaptez eu oricărei societăți în care mă aruncă întîmplarea, gîndi Nicholas, după ce ajunsese orbecăind în bezna din dormitorul lui. Dacă aș fi stat mut și fără mișcare, și puteam s-o fac, nu mi s-ar fi întîmplat nimic.

Trase cu urechea timp de cîteva clipe, dar era liniște peste tot.

— M-am agățat — murmură el — de orice prilej care să mă scape de priveliștea locului ăstuia groaznic și de nesuferitul lui stăpîn. Am asmuțit oamenii unii împotriva celorlalți și mi-am mai făcut doi dușmani, cînd, Dumnezeu mi-e martor, n-aveam nevoie de nici unul. Așa-mi trebuie dacă uit, măcar și pentru un ceas, ce mă înconjoară!

Spunînd așa, își găsi bîjbîind locul în grămada celor ce dormeau sleiți de puteri și se strecură în culcușul lui sărăcăcios.

Cum s-a îngrijit domnul Ralph Nickleby de nepoata și cumnata lui

A doua zi de dimineață după plecarea lui Nicholas spre Yorkshire, Kate ședea în odaia domnișoarei La Creevy, pe un scaun tare spălăcit la culoare, înălțat pe un tron foarte prăfuit, și poza pentru portretul promis; spre desăvîrșirea căruia, domnișoara La Creevy adusese sus vitrina din poartă pentru a putea da chipului zugrăvit al domnișoarei nuanța cărnii de somn, pe care o nimerise odată executînd miniatura unui tînăr ofițer, care culoare strălucitoare era socotită de principalii prieteni și sprijinitori ai domnișoarei La Creevy o mare noutate în artă, așa cum și era.

— Cred că acum am prins-o — spuse domnișoara La Creevy; e exact nuanța! O să fie, cu siguranță, cel mai dulce portret pe care l-am făcut vreodată.

— Atunci sînt sigură că geniul dumitale va avea tot meritul — răspunse Kate zîmbind.

— Nu, nu, nu recunosc, draga mea — spuse domnișoara La Creevy. Subiectul e foarte drăguț, foarte drăguț într-adevăr. Deși, firește, contribuie și modul de tratare.

— Și nu puțin — făcu Kate.

— Da, vezi, draga mea, aici ai dreptate — spuse domnișoara La Creevy — în linii mari aici ai dreptate; deși nu recunosc că, în cazul de față, are atîta importanță. Ah! Greutățile Artei, draga mea, sînt nespus de mari!

— Așa trebuie să fie, nici nu mă îndoiesc — spuse Kate, ca să-i facă pe plac micii ei prietene atît de bună la inimă.

— Întrec orice închipuire — răspunse domnișoara La Creevy. Ca să nu mai vorbesc de scoaterea puternică în evidență a ochilor și de scurtarea cu tot dinadinsul a nasurilor și de tot ce trebuie să adaugi la cap și de dinții, pe care trebuie să-i lași cu totul la o parte. Nici nu-ți închipui ce bătaie de cap îți dă o miniatură!

— Nici nu e plătită cum se cuvine! spuse Kate.

— Să știi că nu, ăsta-i adevărul — murmură domnișoara La Creevy; și pe urmă nouă oameni din zece sînt atît de nemulțumiți și fără minte, încît nu-i nici o plăcere să-i pictezi. Uneori spun: Vai, ce serios m-ai făcut, domnișoară La Creevy! Alteori: Ia te uită, domnișoară La Creevy, ce zîmbitor m-ai făcut! Și se știe doar că rostul unui portret este să fie sau serios sau zîmbitor, altfel nu e portret.

— Chiar așa! spuse Kate rîzînd.

— Asta, draga mea, pentru că cei care pozează sînt sau într-un fel, sau într-altul — răspunse domnișora La Creevy. Uită-te la Academia Regală! Toate portretele acelea frumoase și strălucitoare de domni în veste negre de catifea, cu pumnii strînși puși pe mese rotunde sau tăblii de marmură, sînt serioși, știi doar; și toate doamnele care se joacă cu umbrelușe sau cățeluși sau copilași, legea e aceeași, numai obiectele se schimbă, sînt zîmbitoare. Adevărul e — spuse domnișoara La Creevy, coborînd glasul pînă la o șoaptă confidențială — că nu există decît două stiluri în arta portretului; stilul serios și cel zîmbitor; și folosim totdeauna pe cel serios pentru oameni de profesie (în afară de actori) și pe cel zîmbitor pentru doamne și domni particulari, care nu țin atît de mult să pară inteligenți.

Această noutate o distră nespus pe Kate; iar domnișoara La Creevy picta mai departe, cu neclintită mulțumire de sine.

— Ce mulțime de ofițeri pictezi dumneata! spuse Kate, folosindu-se de o pauză din vorbirea pictoriței și aruncîndu-și privirile în jurul odăii.

— Mulțime de ce, fetițo? întrebă domnișoara La Creevy, ridicîndu-și ochii. Da, sigur, portrete de caracter, dar să știi că nu sînt militari adevărați.

— Nu?

— Să fii sănătoasă, te cred că nu; doar funcționari și mai știu eu ce, care închiriază o uniformă, ca s-o pictez și mi-o trimit într-o sacoșă. Unii artiști — spuse domnișoara La Creevy — folosesc o haină roșie și socotesc șapte șilingi și șase penny în plus pentru închiriatul hainei și pentru carmin; dar eu nu fac așa, fiindcă nu șade bine.

Înălțîndu-se, ca și cum s-ar fi împăunat fiindcă nu folosește astfel de momeli ca să atragă mușterii, domnișoara La Creevy se puse cu mai multă rîvnă pe lucru; ridica doar capul cînd și cînd ca să privească cu nespusă mulțumire la vreo trăsătură de penel pe care tocmai o așternuse; și, din cînd în cînd, îi dădea domnișoarei Nickleby să înțeleagă la care anume trăsături lucra tocmai atunci; nu, sublinie ea anume, ca să ți-o potrivești în vederea zugrăvirii, dar fiindcă avem uneori obiceiul să spunem modelelor la care parte am ajuns, așa încît, dacă ei doresc ca o anumită expresie să apară în portret, s-o poată pregăti din timp, mă înțelegi.

— Ia spune-mi cînd crezi c-ai să-l revezi pe unchiul dumitale? întrebă domnișoara La Creevy, după o lungă tăcere, adică după un răstimp de un minut întreg și jumătate.

— Nu prea știu. Aș fi crezut c-o să-l văd pînă acum — răspunse fata. Nădăjduiesc că în curînd, fiindcă starea asta de nesiguranță e cel mai rău lucru.

— Pare-mi-se că are bani, așa-i? întrebă domnișoara La Creevy.

— Am auzit că-i foarte bogat — răspunse Kate. Eu nu știu, dar așa cred.

— Poți să fii sigură că este, altfel n-ar fi atît de mojic — observă domnișoara La Creevy, care era un amestec ciudat de istețime și simplicitate. Cînd un om e urs, să știi că, în general, nu depinde de nimeni.

— Are purtări cam aspre — spuse Kate.

— Aspre! strigă domnișoara La Creevy; un arici e puf pe lîngă el! În viața mea n-am întîlnit un sălbatic bătrîn atît de zbîrlit!

— Ăsta-i felul lui, cred — spuse cu sfială Kate; a avut dezamăgiri în tinerețe, parcă așa am auzit, sau s-a acrit din pricina vreunei nenorociri. Mi-ar părea rău să-l nedreptățesc înainte de a ști că merită.

— Sigur, așa și trebuie — încuviință pictorița de miniaturi — și să mă ferească Dumnezeu să te îndemn eu să faci altfel! Dar nu crezi c-ar putea, fără s-o simtă prea tare, să-ți facă dumitale și mamei dumitale o mică pensie, care să vă îngăduie să trăiți amîndouă mai lesnicios pînă cînd ai să te vezi și dumneata bine măritată și care să-i rămîie pe urmă numai ei? Ce ar însemna pentru el, să zicem, o sută de livre pe an?

— Nu știu ce-ar însemna pentru el — spuse fata cu hotărîre — dar pentru mine ar însemna ceva ce n-aș lua nici moartă.

— Nu mai spune! făcu domnișoara La Creevy.

— Să depind de el — spuse Kate — mi-ar amărî toată viața. Cerșitul mi s-ar părea mult mai puțin înjositor.

— Zău! făcu domnișoara La Creevy. Să spui asta despre o rudă, pe care nici un om străin n-o vorbește de rău, draga mea, sună destul de ciudat, mărturisesc!

— Cred și eu că sună ciudat — răspunse Kate, vorbind mai potolit. De fapt, sînt sigură că așa sună. Vreau, vreau numai să spun că avînd încă sentimentele de pe vremuri și amintirile timpurilor mai bune, n-aș răbda să trăiesc din mila nimănui... nu numai a lui, ci a nimănui.

Domnișoara La Creevy se uită pieziș la prietena ei, ca și cum nu s-ar fi îndoit că numai Ralph era pricina dezgustului ei, dar văzînd cît de amărîtă era fata, nu mai spuse nimic.

— Tot ce-i cer — urmă Kate, căreia îi curgeau lacrimi în timp ce vorbea — este să-și dea osteneala să-mi înlesnească, prin recomandarea lui, și numai prin recomandarea lui, să cîștig o pîine, în înțelesul propriu al cuvîntului, și să rămîn lîngă mama. Dacă vom mai gusta vreodată fericirea, asta depinde de norocul fratelui meu ; dar dacă unchiul meu vrea să facă asta, iar Nicholas ne spune că se simte bine și e vesel, eu sînt mulțumită.

Cînd termină aceste cuvinte, se auzi un foșnet în spatele paravanului din fața ușii și cineva bătu în lemnul care acoperea pereții.

— Să intre cine-i acolo ! strigă domnișoara La Creevy.

Omul se conformă și pășind îndată înainte, scoase la iveală înfățișarea și trăsăturile unui ins care nu era altul decît domnul Ralph Nickleby în persoană.

— Sluga dumneavoastră, doamnelor ! spuse Ralph, privindu-le pe rînd cu asprime. Vorbeați atît de tare, încît nu m-am putut face auzit.

Cînd omul de afaceri simțea că o pornire otrăvită i se cuibărise în inimă, știa să-și ascundă timp de o clipă ochii sub sprîncenele groase și zbîrlite și pe urmă să-și arate privirile în toată agerimea lor. Așa făcea și acum, încercînd să-și stăpînească zîmbetul care-i deschidea buzele subțiri și strînse și-i încrețea a răutate pielea din jurul gurii, așa încît amîndouă știură sigur că o parte din convorbirea lor, dacă nu toată, fusese auzită.

— M-am oprit, urcînd scările, fiind mai mult decît pe jumătate sigur c-o să te găsesc aici — vorbi Ralph către nepoata lui, apoi arătînd cu dispreț spre portret : Ăsta e portretul nepoatei mele, domnișoară ?

— Da, este, domnule Nickleby — spuse domnișoara La Creevy, cu multă vioiciune — și, fie vorba între

noi, va fi un portret foarte drăguț, măcar că o spun eu, care-l pictez.

— Nu vă osteniți să mi-l arătați, domnișoară — spuse Ralph depărtîndu-se. N-am ochiul deprins cu asemenea lucruri. E aproape gata ?

— Păi da — răspunse domnișoara La Creevy, privind portretul și ținînd coada pensulei în gură. Încă două ședințe și...

— Făceți-le numaidecît, domnișoară — spuse Ralph. Începînd de mîine, n-o să mai aibă timp de pierdut cu prostii. Muncă, domnișoară, muncă ! Trebuie să muncim cu toții. Ați închiriat locuința ?

— Încă n-am pus bilet de închiriat, domnule.

— Puneți numaidecît ; săptămîna viitoare n-or să mai aibă nevoie de odăile astea sau dacă au nevoie, eu nu pot să le plătesc. Și acum, dragă, dacă ești gata, să nu mai pierdem timp.

Luînd un aer de bunăvoință care-l prindea încă mai prost decît felul lui obișnuit, domnul Ralph Nickleby făcu semn fetei s-o ia înainte și înclinîndu-se grav în fața domnișoarei La Creevy, închise ușa și urcă sus, unde doamna Nickleby îl primi cu multe dovezi de respect. Oprindu-le cam brusc, Ralph clătină mîna cu o mișcare de nerăbdare și trecu de-a dreptul la scopul vizitei sale.

— Am găsit o slujbă pentru fiica dumitale, doamnă — spuse Ralph.

— Trebuie să spun — mărturisi doamna Nickleby — că la asta m-am și așteptat din partea dumitale. N-avea grijă, îi zic eu lui Kate, chiar ieri dimineață la micul dejun ; după ce unchiul tău s-a îngrijit cu atîta tragere de inimă de Nicholas, n-o să ne lase pînă cînd n-o să facă cel puțin tot atît și pentru tine. Chiar așa i-am zis, după cîte îmi amintesc. Kate, draga mea, de ce nu-i mulțumești...

— Dă-mi voie să vorbesc mai departe, te rog, doamnă — spuse Ralph, întrerupîndu-și cumnata în plină desfășurare a torentului verbal.

— Kate, scumpa mea, lasă-l pe unchiul tău să vorbească mai departe — spuse doamna Nickleby.

— Sînt foarte nerăbdătoare să-l ascult, mamă — răspunse Kate.

— Bine, draga mea, dacă ești nerăbdătoare să-l asculți, ai face bine să-l lași pe unchiul tău să spună ce are de spus fără să-l întrerupi — o mustră doamna Nickleby, clătinînd din cap și încruntîndu-se. Timpul unchiului tău e prețios, draga mea ; și oricît ai fi de dornică, și firește că ești dornică, așa cum trebuie să fie, desigur, niște rude iubitoare, care și-au văzut unchiul atît de puțin cum l-am văzut noi, să prelungești plăcerea de a-l avea în mijlocul nostru, totuși e de datoria noastră să nu fim egoiști și să ținem seama de însemnătatea treburilor pe care le are el în City.

— Îți sînt foarte îndatorat, doamnă — spuse Ralph, cu un rînjet aproape nevăzut. Lipsa obișnuinței de a munci din această familie duce, pare-se, la o mare risipă de vorbe încă înainte de a se ajunge la vreo treabă cînd e la o adică.

— Mă tem că așa e — răspunse doamna Nickleby cu un oftat. Bietul dumitale frate...

— Bietul meu frate — îi reteză Ralph vorba acru — habar n-avea ce înseamnă afacerile, ba cred că nici nu știa ce înseamnă cuvîntul ăsta.

— Mă tem că habar n-avea — spuse doamna Nickleby cu batista la ochi. Dacă n-aș fi fost eu, nu știu ce s-ar fi ales de el.

Ce făpturi ciudate sîntem ! Momeala ușoară, cu atîta pricepere întinsă de Ralph la prima întrevedere, mai atîrna și acum de cîrligul undiței. În fața fiecărui neajuns, a fiecărei neplăceri care se iviseră în cele douăzeci și patru de ore, amintindu-i de strîmtoarea și de schimbările prin care trecea, viziuni sîcîitoare ale zestrei ei de o mie de livre se stîrniseră în mintea doamnei Nickleby, pînă cînd, în cele din urmă ajunsese să se încredințeze pe sine că dintre toți creditorii răposatului ei soț, ea fusese cel mai nedrept tratată și era cea mai vrednică de milă. Și totuși atîția ani de

zile îl iubise din toată inima și nu fusese mai egoistă decît sînt de obicei muritorii. Atît te face de arțăgos sărăcia neașteptată! O pensie cuviincioasă i-ar fi mutat numaidecît gîndurile pe vechiul lor făgaș.

— Nu folosește la nimic văicăreala, doamnă — spuse Ralph. Dintre toate treburile fără rost, să verși o lacrimă după ceea ce a fost odată e cea mai lipsită de folos.

— Așa e — spuse hohotind doamna Nickleby — așa e.

— Tocmai fiindcă simți cu atîta tărie în punga și în ființa dumitale urmările nepriceperii în afaceri, doamnă — spuse Ralph — sînt sigur că vei întipări în mintea copiilor dumitale nevoia de a se îndeletnici de timpuriu cu ele.

— Desigur că trebuie să mă îngrijesc de asta — răspunse doamna Nickleby. A fost o experiență tristă, știi, cumnate. Kate, draga mea să treci asta în următoarea scrisoare pe care i-o scrii lui Nicholas, sau să-mi amintești s-o fac eu, dacă-i scriu.

Ralph se opri, timp de cîteva clipe, și simțindu-se aproape sigur de mamă, chiar dacă fata se va împotrivi propunerilor sale, vorbi mai departe:

— Slujba pe care m-am ostenit s-o găsesc, doamnă este... la o modistă și croitoreasă... ca să nu mai lungim vorba.

— O modistă! strigă doamna Nickleby.

— Modistă și croitoreasă, doamnă — răspunse Ralph. La Londra, croitoresele care, nici nu trebuie să vă amintesc, cunosc atît de bine tot ceea ce ține de mersul obișnuit al vieții, doamnă, fac avere, au echipaje și ajung persoane bogate, cu stare.

Trebuie să știți că prima idee stîrnită în mintea doamnei Nickleby de cuvintele modistă și croitoreasă se lega de niște coșulețe de papură, căptușite cu mușama neagră, de care ea își amintea că le-ar fi văzut purtate pe străzi; dar, pe măsură ce Ralph vorbea mai departe, coșulețele dispărură, înlocuite fiind de pers-

pectiva unor case mari în West End, a unor caleşti particulare elegante şi a unor conturi la bancă; care imagini se perindau cu atîta iuţeală, încît de-abia sfîrşise el vorba, că ea şi clătină din cap, spunînd: „foarte adevărat", cu o vădită mulţumire.

— Ceea ce spune unchiul tău e foarte adevărat, Kate, draga mea — spuse doamna Nickleby. Mi-amintesc că atunci cînd bietul tău tată şi cu mine am venit la oraş după căsătorie, că o domnişoară mi-a adus acasă o pălărie pentru la ţară, bordisită cu alb şi verde şi cu căptuşeală verde din păr de cămilă şi că a venit în caleaşca ei, în plin galop; e adevărat, nu sînt sigură de tot dacă era caleaşca ei sau o trăsură de piaţă, dar mi-amintesc foarte bine că la cotitură calul a picat mort, iar bietul tău tată spunea că dobitocul nu înghiţise nimic de două săptămîni.

Această anecdotă izbitor de grăitoare pentru bunăstarea modistelor nu fu primită cu mare entuziasm, fiindcă în timp ce doamna Nickleby o povestea, Kate îşi lăsă capul în jos, iar Ralph dădea semne foarte vădite de mare nerăbdare.

— Numele patroanei — spuse Ralph, tăind grăbit vorba doamnei Nickleby — este Mantalini, Madame Mantalini. O cunosc. Locuieşte lîngă Cavendish Square. Dacă fiica dumitale găseşte cu cale să încerce slujba, aş lua-o cu mine chiar acum.

— N-ai nimic de spus unchiului tău, scumpa mea? întrebă doamna Nickleby.

— Foarte multe — răspunse Kate — dar nu acum. Aş prefera să vorbesc cu el cînd vom fi singuri; economisim timp dacă acum îi mulţumesc doar şi-i spun ceea ce doresc să-i spun, pe drum.

Cu aceste cuvinte, Kate plecă în fugă, ca să ascundă semnele emoţiei care îi alunecau pe faţă şi să se pregătească de drum, în timp ce doamna Nickleby îl distra pe cumnatul ei, dîndu-i, cu lacrimi în ochi, o dare de seamă amănunţită cu privire la dimensiunile unui pian — din lemn de trandafir — pe care îl avuseseră în zilele lor bune, făcîndu-i de asemenea şi o

descriere minuțioasă a opt scaune de salon, cu picioare răsucite și perne verzi de creton asortate cu perdelele, scaune care costaseră două lire și cincisprezece șilingi bucata și fuseseră vîndute pe nimica toată.

Aceste amintiri fură întrerupte brusc de întoarcerea lui Kate, care-și pusese rochia de ieșire ; Ralph, care se foise și bufnise în tot timpul lipsei ei, nu mai pierdu timp și coborî în stradă, fără multe ceremonii la plecare.

— Și acum — îi spuse fetei, luînd-o de braț — umblă cît poți de iute ca să te obișnuiești cu pasul cu care ai să mergi în fiecare dimineață la slujbă. Și zicînd așa, o însoți pe Kate, în pas grăbit spre Cavendish Square.

— Îți sînt foarte îndatorată, unchiule — spuse fata, după ce goniseră în tăcere cîtăva vreme — foarte...

— Îmi pare bine că aud asta — spuse Ralph. Nădăjduiesc că-ți vei face datoria.

— Voi încerca să te mulțumesc — răspunse Kate — zău că voi...

— Nu începe să plîngi — bodogăni Ralph. Nu pot să sufăr plînsul.

— Știu că e o prostie, unchiule — începu biata Kate.

— Chiar este — răspunse Ralph, retezîndu-i vorba — și încă una amestecată cu prefăcătorie. Să nu te mai văd plîngînd.

Poate că nu acesta era mijlocul cel mai nimerit pentru a usca lacrimile unei femei tinere și simțitoare, care se pregătește să intre pentru prima oară într-o viață cu totul nouă, printre oameni străini, reci și nepăsători. Kate se roși tare, răsuflă grăbit timp de cîteva clipe și pe urmă păși mai departe, cu pas mai apăsat și mai hotărît.

Te izbea un contrast ciudat cînd vedeai cum fata asta sfioasă, crescută la țară, se făcea parcă mai mică în mijlocul mulțimii ce străbătea fugind străzile în sus și în jos, lăsînd să treacă vălmășagul de oameni și lipindu-se de Ralph, ca și cum s-ar fi temut că-l pierde

în înghesuială ; și cum omul de afaceri sever și cu trăsături aspre înainta mohorît, dînd la o parte trecătorii cu coatele și schimbînd din cînd în cînd cîte un salut scurt cu vreo cunoștință, care se întorcea ca să se uite la drăgălașa lui pupilă, cu o privire de uimire și de mirare în fața acestei tovărășii nepotrivite. Dar contrastul ar fi fost și mai mare, dacă oamenii ar fi putut să citească în inimile care băteau una lîngă alta ; să scoată la iveală nevinovăția gingașă a uneia și răutatea brutală a celeilalte ; să dezvăluie gîndurile neprihănite și drăgăstoase ale fetei, să se uimească de faptul că în mulțimea de intrigi josnice și de calcule din cugetul bătrînului, nu se citea un cuvînt, o cifră, care să vorbească despre gîndul morții sau al mormîntului. Dar așa era și, lucru și mai ciudat — deși asta se întîmplă în fiecare zi — inima cea tînără și caldă zvîcnea din pricina miilor de neliniști și temeri, în timp ce inima bătrînului ruginea în ascunzișul ei, bătînd doar ca un mecanism iscusit și nedăruind nici o bătaie de nădejde, teamă, iubire sau grijă vreunei alte ființe vii.

— Unchiule — spuse Kate, cînd socoti că ajunseseră aproape la destinație. Trebuie să-ți pun o întrebare. Am să locuiesc acasă ?

— Acasă ! răspunse Ralph. Unde-i asta ?

— Vreau să spun cu mama... cu *văduva* — spuse apăsat Kate.

— Ai să locuiești de fapt aici — răspunse Ralph, fiindcă aici îți vei lua mesele, aici vei sta de dimineață pînă noaptea, uneori poate și din noapte pînă-n zori.

— Bine, dar noaptea — spuse Kate — nu pot s-o las singură, unchiule. Trebuie să am și eu un loc, pe care să-l pot numi acasă ; locul acesta o să fie acolo unde va locui ea, și poate fi cît de modest.

— Poate ?! făcu Ralph, mergînd mai repede, din cauza răbdării pricinuite de observația fetei. Pesemne vrei să zici că trebuie. Poate, să fie și modest! Fata asta e nebună ?

— Mi-a scăpat cuvîntul, zău că n-am vrut — se îndreptă Kate.

— Nădăjduiesc că n-ai vrut — spuse Ralph.

— Dar, unchiule, n-ai răspuns la întrebarea mea.

— Păi, am prevăzut eu ceva de felul ăsta — spuse Ralph — și deși sînt cu totul împotrivă, bagă de seamă, am și luat măsuri. Am vorbit despre dumneata ca de o lucrătoare externă; așa încît ai să te întorci, în fiecare noapte, în casa aceea care poate fi modestă.

Lucrul era liniștitor. Kate se pierdu în mulțumiri față de grija unchiului, mulțumiri primite de Ralph ca și cum le-ar fi meritat pe toate și astfel ajunseră, fără să mai vorbească, la ușa croitoresei, care prezenta o firmă foarte mare cu numele și îndeletnicirea lui Madame Mantalini și pînă la care urcai pe o scară impunătoare. Casa mai avea și o prăvălie, închiriată unui importator de uleiuri de trandafir. Odăile de expoziție ale lui Madame Mantalini erau la etajul întîi; fapt comunicat nobilimii de țară și oraș prin expunerea neglijentă, lîngă ferestrele cu perdele frumoase, a două sau trei pălării elegante, după ultima modă, și a cîtorva veșminte costisitoare, după gustul cel mai desăvîrșit.

Un lacheu în livrea deschise ușa și, drept răspuns la întrebarea lui Ralph dacă Madame Mantalini e acasă, îi îndreptă, trecînd printr-un salon elegant și urcînd o scară spațioasă, spre expoziția ce cuprindea două saloane încăpătoare și oferea privirilor o varietate nesfîrșită de rochii minunate și materiale de rochie: unele așezate pe tejghele, altele aruncate neglijent pe canapele, iar altele împrăștiate pe covoare, atîrnînd pe oglinzi înalte sau amestecîndu-se, în vreun alt chip, cu mobilele bogate și felurite care se aflau din belșug în încăpere.

Așteptară aici mult mai mult decît i-ar fi fost pe plac domnului Ralph Nickleby, care privea gătelile țipătoare din jurul lui cu foarte puțin interes și era gata, pînă la urmă, să tragă de șnurul clopoțelului, cînd, pe neașteptate, un domn își vîrî capul în odaie

și văzînd pe cineva acolo, îl retrase din nou, la fel de brusc.

— Ei! strigă Ralph. Cine-i acolo?

La sunetul glasului lui Ralph, capul reapăru, iar gura, scoțînd la iveală un șir foarte lung de dinți foarte albi, rosti cu glas afectat, cuvintele:

— Drace! Ce, Nickleby! O, drace!

După ce scoase aceste exclamații, domnul înaintă și strînse cu multă căldură mîna lui Ralph. Era îmbrăcat într-un superb halat de casă, cu vestă și pantaloni turcești, făcuți din același material, avea o eșarfă de mătase verde la gît, papuci de un verde țipător, iar în jurul corpului i se răsucea un lanț foarte bogat de ceas. În plus, avea favoriți și mustăți cănite și grațios ondulate.

— Drace, doar n-ai să spui că ai nevoie de mine, nu-i așa, drace? spuse acest domn, bătîndu-l pe Ralph pe umăr.

— Încă nu — spuse Ralph, batjocoritor.

— Ha-ha! Drace! strigă domnul; apoi răsucindu-se pe călcîi, ca să rîdă mai elegant, dădu peste Kate Nickleby, care stătea alături.

— Nepoata mea — spue Ralph.

— Mi-amintesc — spuse domnul, lovindu-și nasul cu încheietura degetului arătător, ca și cum s-ar fi pedepsit pentru uitarea lui. Drace, mi-amintesc acum de ce ai venit! Intră aici, Nickleby; dragă, vrei să vii după mine? Ha-ha! Toată lumea se ține după mine, Nickleby; totdeauna s-a ținut, drace, totdeauna!

Dînd frîu liber jocului imaginației, după cum îi era felul, domnul îi conduse spre un salonaș intim de la etajul al doilea, nu mai puțin elegant decît apartamentul de jos, și unde o cană de cafea din argint, o coajă de ou și un serviciu murdar de porțelan pentru o persoană păreau să arate că domnul tocmai își luase micul dejun.

— Stai jos, dragă — spuse domnul, privind stăruitor la domnișoara Nickleby, pînă ce aceasta se simți stingherită și pe urmă, rînjind încîntat de isprava lui

spuse : blestemata asta de odaie de la etaj îți taie răsuflarea ! Nesuferite sînt saloanele astea așezate la cucurigu ! Mă tem că trebuie să mă mut, Nickleby.

— Așa aș face și eu, neapărat — răspunse Ralph privind acru în jur.

— Drace, ce om ciudat mai ești și tu, Nickleby ! spuse domnul. Cel mai afurisit, șiret, trăsnit fabricant de aur și argint, care s-a pomenit vreodată ! Drace !

După ce îi făcu aceste complimente lui Ralph, domnul sună și o privi fix pe domnișoara Nickleby, pînă cînd lacheul răspunse și atunci se întrerupse, ca să-l roage pe om s-o poftească numaidecît pe stăpîna lui ; după care își reluă îndeletnicirea și nu se opri pînă cînd nu apăru Madame Mantalini.

Croitoreasa era o persoană veselă, frumos îmbrăcată și destul de arătoasă, dar mult mai în vîrstă decît domnul cu șalvari turcești, cu care se căsătorise cu vreo șase luni în urmă. Numele lui era de fapt Muntle; dar fusese transformat, printr-o ușoară transpoziție, în Mantalini, doamna fiind, pe drept cuvînt, de părere că un nume englezesc ar aduce pagube serioase întreprinderii. El se însurase mulțumită favoriților, pe seama căror proprietăți trăise și înainte destul de lesnicios, vreme de cîțiva ani ; și pe care îi îmbunătățise de curînd, după îngrijiri pline de răbdare, prin adăugarea unei mustăți, ce-i făgăduia o independență ușor de cîștigat. Participarea lui la munca întreprinderii se mărginea deocamdată la cheltuirea banilor și, uneori, cînd aceștia lipseau, la un drum pînă la domnul Ralph Nickleby, care-i procura bani cu dobîndă, pe polițele clienților.

— Scumpa mea — spuse domnul Mantalini — ce naiba ți-a trebuit atîta timp ?

— Nici nu știam că domnul Nickleby e aici, iubitule — spuse Madame Mantalini.

— Ce mai ticălos de două ori afurisit trebuie să fie și lacheul ăsta, sufletule ! se supără domnul Mantalini.

— Dragul meu — spuse Madame — vina e numai a ta.

— Vina mea, inimioară scumpă ?

— Sigur — făcu doamna — la ce poți să te aștepți dacă n-ai de gînd să-l înveți minte ?

— Să-l învăț minte, sufletelule ?

— Te cred ; sînt sigură că are mare nevoie să fie mustruluit — spuse Madame, îmbufnată.

— Să nu se necăjească inimioara — spuse domnul Mantalini ; o să-l bat de-o să țipe ca dracu' ! Cu această făgăduială, domnul Mantalini o sărută pe Madame Mantalini și, după această reprezentație, Madame Matalini îl trase jucăuș de ureche pe domnul Mantalini ; acestea fiind îndeplinite, trecură la afaceri.

— Și acum, doamnă — spuse Ralph, care privise la toate acestea cu un dispreț, pe care puțini oameni știu să-l exprime în priviri — iată pe nepoata mea.

— Foarte bine, domnule Nickleby — spuse Madame Mantalini, măsurînd-o pe Kate din cap pînă-n picioare și înapoi. Știi să vorbești franțuzește, fetițo ?

— Da, doamnă — răspunse Kate, neîndrăznind să ridice ochii, căci simțea privirile nesuferitului în halat îndreptate asupra ei.

— Ca un afurisit de francez de baștină ? întrebă soțul.

Domnișoara Nickleby nu dădu nici un răspuns acestei întrebări, ci se întoarse cu spatele spre cel ce o întreba, ca și cum ar fi fost hotărîtă să răspundă numai întrebărilor soției lui.

— În întreprinderea noastră ținem douăzeci de tinere, care au permanent de lucru — spuse Madame.

— Da, doamnă ! făcu Kate, sfioasă.

— Da ; și unele din ele sînt ale naibii de frumoase — spuse stăpînul.

— Mantalini ! strigă soția lui cu glas teribil.

— Idolul simțirii mele ! spuse Mantalini.

— Vrei să-mi frîngi inima ?

— Nici chiar în schimbul a douăzeci de mii de emisfere populate cu... cu balerine — răspunse Mantalini cu elan poetic.

— Ba ai să mi-o frîngi, dacă ai să continui cu felul ăsta de a vorbi — spuse soția lui. Ce poate să creadă domnul Nickleby cînd te aude?

— O, nimic, doamnă, nimic — făcu Ralph. Cunosc firea lui plăcută și pe a dumitale. Mici giumbușlucuri care dau gust convorbirilor zilnice, hîrjoneli de îndrăgostiți care adaugă dulceață unor plăceri casnice ce făgăduiesc să țină cît lumea, asta-i tot, asta-i tot.

Dacă ne putem închipui o ușă de fier care s-ar certa cu balamalele ei și, încăpățînîndu-se să se deschidă încet, le-ar face fărîme în deschidere, zgomotul născut astfel ar fi mai plăcut decît cuvintele de mai sus, rostite de Ralph cu glasul lui aspru și morocănos. Pînă și domnul Mantalini simți înrîurirea lui și întorcîndu-se înspăimîntat, strigă:

— Ce croncănit al naibii de urît!

— Să nu te uiți la ce spune domnul Mantalini, te rog — spuse doamna către domnișoara Nickleby.

— Nu, nu mă uit — spuse Kate, cu dispreț liniștit.

— Domnul Mantalini habar n-are cum să se poarte cu femeile tinere — urmă Madame, vorbind cu Kate, dar cu ochii la soțul ei. Dacă a văzut vreuna, asta trebuie să se fi întîmplat pe stradă, cînd fetele se duc la lucru sau se întorc acasă, și nu aici. Nici n-a intrat vreodată în odaia unde lucrează ele. Eu nu dau voie. Cu ce ore de lucru ai fost obișnuită?

— N-am fost niciodată obișnuită să lucrez, doamnă — răspunse Kate, cu glas scăzut.

— Fapt pentru care va lucra cu atît mai bine acum — spuse Ralph, amestecîndu-se în vorbă, pentru ca nu cumva mărturisirea fetei să strice tîrgul.

— Nădăjduiesc — răspunse Madame Mantalini; orele noastre sînt de la nouă la nouă și, cînd e mult de lucru, muncă suplimentară, pentru care plătesc în plus.

Kate lăsă capul în jos, ca să arate că a înțeles și e mulțumită.

— Mesele — urmă Madame Mantalini — adică prînzul și ceaiul, le iei aici. Cred că salariul dumitale va fi cam de la cinci la șapte șilingi pe săptămînă, dar cu privire la asta nu pot să-ți spun nimic precis, pînă cînd nu văd ce știi.

Kate înclină din nou capul.

— Dacă ești hotărîtă — spuse Madame Mantalini — ai face bine să începi luni, la orele nouă precis; domnișoara Knag, șefa atelierului, va primi dispoziții să te încerce întîi la lucruri ușoare. Mai e ceva, domnule Nickleby?

— Nimic, doamnă — răspunse Ralph, ridicîndu-se.

— Atunci cred că asta-i totul spuse doamna. Ajungînd la această încheiere firească, ea privi spre ușă, ca și cum ar fi dorit să plece, dar, totuși, mai șovăi, neîndurîndu-se să-i lase domnului Mantalini singur cinstea de a-i însoți pînă jos. Ralph o eliberă de îndoieli, luîndu-și fără întîrziere rămas bun; Madame Mantalini întrebă cu drăgălășenie de ce nu vine niciodată să-i vadă, iar domnul Mantalini blestemă cu multă vioiciune scările, în timp ce mergea în urma lor, cu nădejdea că o va convinge pe Kate să se uite înapoi — nădejde sortită să rămînă neîndeplinită.

— Gata! făcu Ralph, cînd ajunseră în stradă; acum te-am plasat.

Kate era gata să-i mulțumească, dar el o opri.

— Mă gîndeam — spuse el — s-o plasez pe maică-ta într-un colț plăcut la țară (gîndul la niște aziluri de la marginea Cornwall-ului îi trecuse de mai multe ori prin minte) dar de vreme ce vreți să fiți împreună, trebuie să-i găsesc altceva. Are ceva bani?

— Foarte puțini — răspunse Kate.

— Puținul ăsta poate s-o ducă departe, dacă-l folosește cu chibzuință — spuse Ralph. Trebuie să facă socoteala cît timp poate să-i ajungă, dacă trăiește fără să plătească chirie. Părăsiți locuința sîmbătă?

— Așa ne-ai spus să facem, unchiule.

— Da ; am eu o casă goală, unde pot să vă așez, pînă cînd o închiriez și, pe urmă, dacă nu se ivește nimic, poate găsesc alta. Trebuie să locuiți acolo.

— E departe de aici ? întrebă Kate.

— Destul de departe — spuse Ralph — în alt cartier al orașului, în East End ; vă trimit eu pe funcționarul meu, sîmbătă, la orele cinci, ca să vă ducă acolo. La revedere. Cunoști drumul ? Drept înainte !

Strîngînd cu răceală mîna nepoatei lui, Ralph o lăsă în capătul lui Regent Street și apoi o luă înapoi, pe o stradă principală, hotărît să-și vadă de strînsul banilor. Kate se întoarse tristă înapoi, la locuința din Strand.

Newman Noggs instalează pe doamna și domnișoara Nickleby în noua lor locuință din City

Gîndurile domnișoarei Nickleby, în timp ce-și urma drumul spre casă, erau pătrunse de deznădejdea pe care întîmplările dimineții fuseseră menite s-o stîrnească. Purtarea unchiului ei nu era de natură să împrăștie îndoielile sau temerile începutului și nici privirea fugară, pe care o aruncase asupra așezămîntului lui Madame Mantalini nu era de fel încurajatoare. Prin urmare, fata privea zorii noii ei cariere cu negre temeri și îndoieli și cu o inimă grea.

Dacă mîngîierile mamei ei ar fi fost în stare s-o readucă într-o stare sufletească mai plăcută și mai de invidiat, astfel de mîngîieri găsi din belșug. Cînd Kate ajunse acasă, buna doamnă apucase să-și amintească de două cazuri autentice a unor modiste care stăpîneau proprietăți serioase, deși nu era în stare să-și aducă aminte dacă se aleseseră cu ele de pe urma afacerilor, porniseră la drum cu capital, sau avuseseră norocul să se mărite bine. Totuși, după cum observă ea cu multă logică, trebuie să fi existat în acea ramură de afaceri și vreo fată tînără, care să fi făcut avere începînd de la nimic și, acest lucru fiind luat drept bun, de ce n-ar face și Kate la fel? Domnișoara La Creevy, care făcea parte din micul sfat, se încumetă să strecoare unele îndoieli cu privire la probabilitatea ca domnișoara Nickleby să ajungă la acea fericită încununare în cuprinsul unei vieți obișnuite; dar buna doamnă lămuri deplin chestiunea, înștiințîndu-le că

ea are o presimțire în această privință — un soi de a doua vedere, cu care obișnuia ea să reteze orice argument al răposatului domn Nickleby, îndreptîndu-l în nouă cazuri și trei sferturi din zece, pe un drum greșit.

— Mă tem că e o meserie nesănătoasă — spuse domnișoara La Creevy. Mi-amintesc că mi-au pozat vreo trei modiste tinere, la început cînd m-am apucat de pictură; și mi-aduc aminte că toate trei erau foarte palide și bolnăvicioase.

— Ei, dar asta nu poate fi, în nici un caz, o regulă generală — protestă doamna Nickleby. Eu mi-amintesc, de parcă s-ar fi întîmplat ieri, că mi-a fost recomandată una ca să-mi facă o capă roșie, pe vremea cînd erau la modă capele roșii, și că avea o față foarte rumenă, cum nu se poate mai rumenă.

— Poate că era bețivă — fu de părere domnișoara La Creevy.

— Nu știu cum o fi fost — răspunse doamna Nickleby — dar avea o față foarte rumenă, așa încît argumentul dumitale nu are valoare.

În felul acesta și cu aceleași raționamente puternice, întîmpină vrednica matroană orice împotrivire, fie ea cît de mică, față de noile planuri din dimineața aceea. Fericită doamnă Nickleby! O propunere nu trebuia decît să fie nouă, și mintea ei o și încuviința, văzînd-o strălucitoare și lustruită, aurită, ca o jucărie care-ți ia ochii.

După ce chestiunea fu pusă la punct, Kate îi împărtăși dorința unchiului ei în legătură cu casa cea goală, lucru pe care doamna Nickleby îl încuviință la fel de repede, observînd, așa cum îi stătea în fire, că în serile frumoase va fi o distracție plăcută pentru ea să meargă pînă în West End, ca să-și aducă fata acasă și uitînd, tot după cum îi stătea în fire, că sînt pe lume și nopți ploioase, și vreme rea, care te întîmpină aproape în fiecare săptămînă a anului.

— O să-mi pară rău, foarte rău într-adevăr să te părăsesc, buna mea prietenă — spuse Kate, pe care

bunele sentimente ale bietei miniaturiste o mișcaseră adînc.

— N-o să scăpați totuși de mine— răspunse domnișoara La Creevy cu toată voioșia de care era în stare. O să ne vedem foarte des și o să viu să aflu cum o duceți ; și dacă în toată Londra, sau chiar în toată lumea asta mare, nu se află nici un suflet care să se sinchisească de norocul vostru, va exista totuși o biată femeie singură, care se va ruga pentru voi zi și noapte.

Zicînd așa, biata făptură, care avea o inimă destul de largă pentru a-l cuprinde pe Gog, geniul păzitor al Londrei, ba chiar și pe Magog pe deasupra, își schimonosi fața în nenumărate chipuri care ar fi putut s-o îmbogățească, dacă ar fi știut să le redea în fildeș sau pe pînză. După aceea, se așeză într-un colț și își îngădui, ceea ce numea ea „un pui de plîns".

Dar nici plînsul, nici vorba, nici speranța, nici frica nu puteau să întîrzie acea temută sîmbătă după amiază și pe Newman Noggs. Acesta veni punctual și șchiopătînd pînă la ușă, la ora hotărîtă, trimițînd o boare de gin prin gaura cheii, chiar în clipa cînd clopotele bisericilor din împrejurime, care parcă de comun acord băteau ora cinci. Newman așteptă ultima bătaie, apoi ciocăni la ușă.

— Din partea domnului Ralph Nickleby — spuse Newman, cînd ajunse sus, vestindu-și cît putu mai scurt misiunea.

— Sîntem gata numaidecît — spuse Kate. N-avem multe de cărat, dar mă tem că trebuie să luăm o trăsură.

— Mă duc să aduc una — spuse Newman.

— Vai, dar nu trebuie să te deranjezi — spuse doamna Nickleby.

— Ba da — făcu Newman.

— Nici nu pot să mă gîndesc la una ca asta — spuse doamna Nickleby.

— N-aveți încotro — făcu Newman.

— N-am încotro ?

— Nu ; eu m-am și gîndit la asta pe drum încoace ; dar n-am luat trăsură, gîndindu-mă că poate nu sînteți gata. Eu mă gîndesc la multe. Nimeni nu mă poate împiedica.

— A, da, te înțeleg, domnule Noggs — spuse doamna Nickleby. Gîndurile noastre sînt slobode, firește. Fiecare cu gîndurile lui, e limpede.

— N-ar fi așa, dacă unii oameni ar putea face ce vor — murmură Newman.

— Sigur — n-ar mai fi, domnule Noggs, foarte adevărat — întregi doamna Nickleby. Unii oameni sînt așa, dar ce mai face stăpînul dumitale ?

Newman aruncă o privire plină de înțeles către Kate și răspunse apăsînd tare pe ultimul cuvînt al răspunsului său, că domnul Ralph Nickleby e bine și le trimite toată *dragostea*.

— Zău că-i sîntem foarte îndatorate ! spuse doamna Nickleby.

— Foarte — făcu Newman. O să-i spun...

Nu era ușor să-l confunzi pe Newman Noggs, după ce l-ai văzut o dată și, deoarece Kate, atrasă de ciudățenia purtărilor lui (care, în împrejurarea de față, nu erau lipsite de un oarecare respect și de delicatețe, cu toată vorbirea lui stropșită), se uită la el mai de aproape, își aminti că mai dăduse o dată ochii cu făptura asta stranie.

— Iertați-mi curiozitatea — spuse ea — dar nu v-am văzut oare, în curtea hanului, în dimineața cînd fratele meu a plecat spre Yorkshire ?

Newman aruncă o privire atentă către doamna Nickleby, și spuse „nu", fără să roșească.

— Nu ?! exclamă Kate. Aș fi putut să jur.

— Ați fi jurat strîmb — răspunse Newman. E prima oară că ies din casă după trei săptămîni. Sufăr de gută.

Newman era foarte, foarte departe de a avea înfățișarea unui om bolnav de gută și Kate nu se putu împiedica să se gîndească la acest lucru. Dar convorbirea fu întreruptă de doamna Nickleby, care stăruia să

se închidă ușa, pentru ca nu cumva domnul Noggs să răcească, și să se trimită servitoarea după trăsură, de teamă ca nu cumva omul să mai sufere un atac al bolii sale. Newman fu silit să primească ambele condiții. Curînd sosi și trăsura; și, după multe dovezi îndelungate de rămas bun și multă alergătură înainte și înapoi pe stradă din partea domnișoarei La Creevy, în cursul căreia turbanul galben intră în conflict violent cu diferiți trecători, porni (trăsura, nu turbanul), avînd înăuntrul ei pe cele două doamne și bagajele; iar Newman, cu toate asigurările doamnei Nickleby că-l pîndește moartea, se sui pe capră alături de vizitiu.

Intrară în City, coborînd pe malul apei; și, după un drum lung și încet, fiindcă la ora aceea străzile erau aglomerate cu vehicule de toate felurile, se opriră în fața unei case mari, vechi și murdare din Thames Street: ușa și ferestrele ei erau atît de stropite cu noroi, încît casa părea nelocuită de ani de zile.

Newman deschise ușa acestui lăcaș părăsit cu o cheie, pe care o scoase din pălărie — unde, în treacăt fie spus, ținînd seama de starea jalnică a buzunarelor sale, își ținea toate lucrurile și și-ar fi ținut, fără îndoială, și banii dacă i-ar fi avut — apoi după ce trăsura fu descărcată, el arătă drumul înăuntru.

Era, într-adevăr, o casă veche, posomorîtă și neagră, iar încăperile, pe vremuri fremătătoare de viață și activitate, erau mohorîte și întunecate. În spatele casei era un chei care dădea spre Tamisa. O cușcă goală de cîine, cîteva ciolane, cercuri de butoaie, putini și butoaie vechi erau împrăștiate pe acolo, dar nu se vedea nici un licăr de viață. Era tabloul unei putreziri reci și tăcute.

— Casa asta te întristează și te îngheață — spuse Kate — de parc-ar fi căzut o pecingine pe ea. Dac-aș fi superstițioasă, aproape aș crede că între zidurile astea vechi s-a săvîrșit o crimă și că de atunci casa a căzut în paragină. Ce cruntă și întunecată e!

— Doamne, draga mea! răspunse doamna Nickleby. Nu mai vorbi așa, mă înspăimînți de moarte!

— E doar închipuirea mea prostească, mamă — spuse Kate, silindu-se să zîmbească.

— Atunci, scumpa mea, te rog să-ți păstrezi închipuirea prostească pentru tine și să nu stîrnești și închipuirea *mea* prostească, pentru ca să-ți țină tovărășie — răspunse doamna Nickleby. De ce nu te-ai gîndit la toate astea dinainte, ești atît de neglijentă, am fi putut s-o rugăm pe domnișoara La Creevy să ne țină de urît sau să împrumutăm un cîine sau mii de alte lucruri, dar așa e totdeauna și așa a fost și cu bietul tău tată. Dacă nu mă gîndeam eu la toate. Așa începea de obicei doamna Nickleby o jelanie generală, care cuprindea vreo duzină de fraze complicate, neținînd pe nimeni anume și așa o porni și de data asta, pînă cînd i se tăie răsuflarea.

Newman parcă nici n-auzea și le însoți pe amîndouă spre vreo două odăi de la etajul întîi, asupra cărora se făcuseră unele încercări de a le face bune de locuit. Într-una din ele se aflau cîteva scaune, o masă, o scoarță veche și niște cuverturi spălăcite, iar în cămin era pregătit un foc. În cealaltă încăpere se afla un pat vechi cu baldachin și cîteva obiecte răzlețe de mobilier.

— Ei, draga mea — spuse doamna Nickleby, încercînd să fie încîntată — nu-i o dovadă de grijă și atenție din partea unchiului tău? Păi n-am fi avut nimic, în afară de patul pe care l-am cumpărat ieri, dacă nu s-ar fi îngrijit el!

— Foarte drăguț, într-adevăr — răspunse Kate, privind în jur.

Newman Noggs nu spuse că adunase el hîrburile de prin mansarde și pivnițe; sau că luase de o jumătate de penny lapte pentru ceai și-l așezase pe raft, sau că umpluse el ceainicul ruginit de pe cămin și nici că strînsese surcele de pe chei sau cerșise cărbuni. Dar gîndul că Ralph Nickleby ar fi putut porunci să se facă toate astea, îi stîrni într-atît fantezia, încît nu se

putu împiedica să nu-și trosnească toate cele zece degete pe rînd : care reprezentație o uimi la început pe doamna Nickleby, dar închipuindu-și femeia că gestul ar avea vreo legătură îndepărtată cu guta, îl trecu cu vederea.

— Cred că nu mai e nevoie să vă reținem — spuse Kate.

— Nu mai am nimic de făcut ? întrebă Newman.

— Nimic, mulțumesc — răspunse domnișoara Nickleby.

— Dragă, poate că domnul Noggs vrea să bea un pahar în sănătatea noastră — spuse doamna Nickleby, scotocind în pungă după mărunțiș.

— Eu cred, mamă — spuse Kate, șoväind, în timp ce se uita la fața întoarsă într-o parte a lui Newman — cred că l-ai jigni dacă i-ai oferi...

Newman Noggs se înclină înaintea fetei mai degrabă ca un gentleman decît ca nenorocitul ce părea să fie, își duse mîna la piept și, după ce se opri timp de o clipă, cu aerul unui om care se luptă să vorbească, dar nu știe ce să spună, părăsi odaia.

În timp ce ecoul răsunător, pricinuit de zăvorul tras la ușa grea de intrare, se prelungea jalnic în clădire, Kate se simți aproape ispitită să-l cheme înapoi și să-l roage să mai zăbovească puțin, dar ei îi era rușine să-și mărturisească teama, iar Newman Noggs o pornise spre casă.

În care cititorul va putea să urmărească mai departe drumul iubirii domnișoarei Fanny Squeers și se va încredința dacă acest drum e neted sau altfel

A fost o împrejurare fericită pentru domnișoara Fanny Squeers faptul că atunci cînd vrednicul ei tată se întorcea acasă, în seara micului ceai, omul era, după cum spune termenul de specialitate, „prea făcut" ca să bage de seamă nenumăratele semne de jignire ce se citeau pe chipul fetei. Totuși, fiindcă era mînios și certăreț la beție, s-ar fi putut să-i sară mustarul din te miri ce, dacă domnișoara, cu o prevedere și chibzuință în cel mai înalt grad demne de laudă, n-ar fi ținut treaz pe unul dintre băieți, asupra căruia bunul domn să-și descarce prima furie; care furie, după ce se ușură prin picioare și ghionți, se potoli îndeajuns pentru ca omul să se lase îndemnat să se culce. Ceea ce și făcu, încălțat cu ghetele și cu umbrela sub braț.

Servitoarea cea flămîndă o însoți pe domnișoara Squeers în odaia ei, ca de obicei, ca să-i încrețească părul, să îndeplinească celelalte mici sarcini ale toaletei și să-i servească toate lingușelile, pe care le avea la-ndemînă; căci domnișoara Squeers era leneșă (și pe deasupra, destul de ușuratică și deșartă) ca o lady distinsă, ceea ce doar nedreptele deosebiri de rang și situație o împiedicau să devină.

— Ce minunat se ondulează părul dumneavoastră astă-seară, domnișoară! spuse camerista. Zău dacă nu-i păcat și rușine să-l periem ca să-l desfacem!

— Tacă-ți fleanca ! răspunse mînioasă domnișoara Squeers.

O experiență bogată o împiedică pe fată să se mire în fața țîfnelor domnișoarei Squeers. Dîndu-și întrucîtva seama de ceea ce se petrecuse în cursul serii, schimbă mijloacele de a se face plăcută și o luă pe o cale lăturalnică.

— Vai, domnișoară, nu pot să nu vă spun, chiar dacă m-ați omorî pentru asta — spuse slujnica — în viața mea n-am văzut o mutră mai vulgară decît a domnișoarei Price în astă-seară.

Domnișoara Squeers oftă și se pregăti să asculte.

— Știu că nu-i frumos din partea mea să spun asta, domnișoară — vorbi mai departe fata, încîntată de impresia pe care o făcea — fiindcă domnișoara Price e prietena dumneavoastră și mai știu eu ce ; dar se îmbracă și umblă așa, ca să scoată ochii ; vai, dacă s-ar vedea oamenii pe ei înșiși !

— Ce vrei să spui, Phib ? întrebă domnișoara Squeers, privindu-se în oglinjoara ei, unde, ca cei mai mulți dintre noi, nu se văzu pe sine, ci răsfrîngerea unei închipuiri plăcute a minții sale. Ce tot vorbești ?

— Vorbesc, domnișoară ! Dă din cap ca un pisoi care vorbește franțuzește — răspunse camerista.

— Zău că *dă* din cap — făcu domnișoara Squeers cu un aer distrat.

— Ce deșartă și ce... urîțică — spuse fata.

— Biata Tilda ! oftă domnișoara Squeers cu compătimire.

— Și se bagă în sufletul omului ca să fie admirată — vorbi mai departe slujnica. Vai de mine ! E de-a dreptul necuviincios...

— Nu pot să-ți îngădui să vorbești așa, Phib — spuse domnișoara Squeers. Oamenii din jurul Tildei sînt oameni de jos și dacă numai atîta o duce capul, e din vina lor, nu a ei.

— Bine, dar știți, domnișoară — spuse Phoebe, nume persecutat disprețuitor în Phib — dacă ar folosi

măcar pilda prietenei ei; ei, dacă și-ar da măcar seama cît greșește și s-ar îndrepta după dumneavoastră, ce fată drăguță ar izbuti să fie cu timpul!

— Phib — făcu domnișoara Squeers, cu un aer impunător — nu se cade ca eu să ascult comparații din astea, care fac din Tilda o ființă grosolană și nepricepută. Nu face ca o prietenă să dea ascultare unor astfel de lucruri. Mai bine lasă asta baltă, Phib; trebuie totuși să-ți spun că, dacă Tilde Price ar lua exemplul de la cineva, nu neapărat de la mine...

— Ba da, de la dumneavoastră, domnișoară — o întrerupse Phib.

— Bine, de la mine, Phib, dacă așa vrei tu — spuse domnișoara Squeers. Vreau să spun că dacă ea ar face așa, ar fi spre cîștigul ei.

— Așa crede și altcineva, dacă nu cumva mă înșel — spuse fata, misterios.

— Ce vrei să spui? întrebă domnișoara Squeers.

— N-are a face, domnișoară — răspunse fata. Știu *eu* ce știu, asta-i tot.

— Phib — spuse domnișoara Squeers cu ton dramatic. Stărui să te explici. Ce-i cu misterul ăsta de nepătruns? Vorbește!

— Ei, dacă țineți neapărat, am să spun — continuă slujnica. Domnul John Browdie gîndește ca și dumneavoastră; și dacă n-ar fi mers prea departe ca să nu-l oprească cinstea, ar fi bucuros să rupă cu domnișoara Price și să înceapă cu domnișoara Squeers.

— Doamne Dumnezeule! strigă domnișoara Squeers, împreunîndu-și cu multă demnitate mîinile. Ce-o mai fi și asta?

— Adevărul, domnișoară și nimic altceva — răspunse vicleana Phib.

— Ce situație! strigă domnișoara Squeers — să fiu pe cale de a nărui, fără să-mi dau seama, tihna și fericirea dragei mele Tilda! De ce oare se îndrăgostesc bărbații de mine, fie că-mi place fie că nu, și-și părăsesc alesele de dragul meu?

— Fiindcă nu se pot împotrivi — răspunse fata — e simplă cauza. (Dacă domnișoara Squeers era cauza, într-adevăr, era foarte simplă.)

— Să nu-mi mai pomenești de asta — o dojeni domnișoara Squeers. Niciodată! Mă auzi? Tilde Price are cusururile ei, multe, dar îi doresc numai bine și, mai ales, doresc s-o văd măritată; fiindcă socotesc că e de dorit... de dorit tocmai din pricina cusururilor ei, să se mărite cît se poate de curînd. Nu, Phib. Las-o să-l ia pe domnul Browdie. Poate să-mi fie milă de el, bietul băiat; dar prea mi-e dragă Tilda și nu pot decît să nădăjduiesc că va fi o nevastă mai bună decît cred eu că va fi.

Cu această izbucnire de sentiment, domnișoara Squeers se culcă.

Ciudă e un cuvînt mărunt; dar el reprezintă o învălmășeală la fel de stranie de sentimente, un amestec la fel de grozav de dușmănii ca orice alt cuvînt polisilabic din limbă. Domnișoara Squeers știa bine, în fundul inimii ei, că ceea ce spusese nenorocita de slujnică nu era decît o lingușire grosolană și mincinoasă, născocită chiar de fată; totuși, prilejul de a-și da puțin frîu liber răutății împotriva jignitoarei domnișoare Price și de a se preface că o compătimește pentru slăbiciunile și scăderile ei, măcar și față de o ființă subalternă, era o ușurare atît de mare pentru oful ei, ca și cum tot ce ar fi aflat ar fi fost adevărul adevărat. Mai mult decît atît. Avem o atît de nemărginită putere de a ne convinge, cînd este vorba de noi, încît domnișoara Squeers se simți înălțată și măreață, după nobila ei renunțare la mîna lui John Browdie, și de aceea privi spre prietena ei de sus, cu un soi de sfîntă liniște și tihnă, care avu mare putere de a-i potoli simțămintele răvășite.

Această fericită stare sufletească avu oarecare înrîurire asupra împăcării; căci a doua zi, cînd se auzi un ciocănit la ușa de intrare și fata morarului fu anunțată, domnișoara Squeers se îndreptă spre salonaș într-o minunată dispoziție creștinească.

— Vezi, Fanny — spuse fata morarului — am venit să te văd, cu toate că aseară ne-am luat la harță...

— Mi-e milă de pornirile tale urîte, Tilda — răspunse domnișoara Squeers; dar nu-ți port pică. Sînt deasupra acestor lucruri.

— Nu fi supărată, Fanny — spuse domnișoara Price. Am venit să-ți spun ceva, care știu c-o să-ți facă plăcere.

— Ce anume, Tilda? întrebă domnișoara Squeers, ținîndu-și buzele și privind de parcă nimic pe pămînt, în aer, foc sau apă n-ar fi putut să-i dea măcar o licărire de mulțumire.

— Asta — făcu domnișoara Price. Aseară, după ce am plecat, John și cu mine ne-am certat groaznic.

— Asta nu-mi face plăcere — spuse domnișoara Squeers, catadicsind totuși să zîmbească.

— Dumnezeule! Doar n-am o părere atît de proastă despre tine, încît să-mi închipui că-ți face plăcere — urmă prietena ei. Nu despre asta e vorba.

— A! făcu domnișoara Squeers, cufundîndu-se din nou în tristețe. Zi mai departe!

— După multă cîrîială și după ce-am hotărît că n-o să ne mai vedem niciodată — urmă domnișoara Price — ne-am împăcat și azi dimineață John s-a dus și a înscris numele și prima strigare o să fie duminică, fiindcă după trei săptămîni ne cununăm și am venit să-ți spun să-ți faci rochia.

Vestea asta stîrnea un amestec de fiere cu miere. Gîndul că prietena ei se va mărita așa curînd producea fierea, iar siguranța că nu are gînduri serioase cu Nicholas era mierea. În totul dulceața fu mai puternică decît amăreala, așa încît domnișoara Squeers spuse că-și va face rochia și că nădăjduiește s-o vadă pe Tilda fericită, deși, în același timp, nu era prea sigură și n-o sfătuia să-și facă prea multe iluzii, fiindcă bărbații sînt făpturi ciudate și o mulțime de femei măritate sînt nenorocite și ar dori din toată inima să trăiască iarăși singure; la care condo-

leanțe, domnișoara Squeers mai adăugă cîteva deopotrivă gîndite, spre a ridica moralul prietenei ei și de a-i spori veselia.

— Lasă acum, Fanny — spuse domnișoara Price. Vreau să-ți spun o vorbă despre tînărul Nickleby.

— N-am nici în clin nici în mînecă cu el — o întrerupse domnișoara Squeers, care începuse să freamăte. Nici nu știi cît îl disprețuiesc!

— Lasă că nu gîndești asta, sînt sigură! răspunse prietena ei. Mărturisește, Fanny; așa-i că-ți place?

Fără să dea nici un răspuns direct, domnișoara Squeers izbucni dintr-o dată în hohote de plîns, strigînd că ea e o făptură nenorocită, părăsită, oropsită, azvîrlită.

— Pe toți îi urăsc — spuse domnișoara Squeers — și aș vrea să-i văd morți pe toți, așa vreau!

— Vai, dragă! făcu domnișoara Price, foarte mișcată în fața acestei mărturisiri de sentimente mizantropice. Sînt sigură că nu vorbești serios.

— Ba da — răspunse domnișoara Squeers, făcînd noduri strînse în batistă și scrîșnind din dinți. Și pe *mine* aș vrea să mă văd moartă. Uite așa!

— Lasă, peste cinci minute ai să gîndești cu totul altfel — spuse Matilda. Nu-i mai bine să te împaci iarăși cu el, decît s-o apuci pe calea asta? N-ar fi mult mai bine să-l ai numai pentru tine, în bună tovărășie, dragoste și plăcere?

— Știu și eu dac-ar fi — hohoti domnișoara Squeers. Vai, Tilda, cum ai putut să te porți atît de josnic și necinstit? Dacă mi-ar fi spus cineva una ca asta despre tine, n-aș fi crezut!

— Fleacuri! făcu, chicotind, domnișoara Price. Ar crede cineva că am făcut cel puțin moarte de om.

— Aproape la fel de rău! spuse cu năduf domnișoara Squeers.

— Și asta numai pentru că sînt destul de drăguță pentru ca oamenii să fie politicoși cu mine! strigă domnișoara Price. Oamenii nu-și fac singuri chipul

și nu sînt eu vinovată că al meu e frumos, după cum alții nu sînt vinovați că al lor e slut.

— Ține-ți gura — țipă domnișoara Sgueers cu glasul ei cel mai ascuțit — că altfel te pocnesc, Tilda, și pe urmă, o să-mi pară rău!

Nu mai e nevoie să spun că, în acest moment, firea fiecăreia dintre cele două domnișoare era în oarecare măsură zguduită de tonul convorbirii și că, prin urmare, gîlceava luase un caracter personal. Într-adevăr, cearta, care pornise timid, se ridică la înălțimi impresionante, căpătînd o înfățișare foarte violentă, mai ales cînd ambele părți, dedîndu-se unei crize de lacrimi, strigară în același timp că nu și-ar fi închipuit niciodată că li se va vorbi în felul ăsta; care exclamație ducînd la imputări, aduse treptat și o explicație; și sfîrșitul fu că fetele căzură una în brațele celeilalte și-și jurară prietenie veșnică; împrejurarea aceasta fiind a cincizeci și doua repetire a aceleiași impresionante ceremonii în răstimpul a douăsprezece luni.

După ce prietenia desăvîrșită fu astfel restabilită, urmă, firește, o convorbire despre numărul și felul veșmintelor trebuincioase domnișoarei Price, pentru a păși în sfînta stare a căsniciei, cu care prilej domnișoara Squeers demonstră limpede că erau absolut trebuincioase și fata *nu* se putea lipsi în chip cuviincios de mult mai multe lucruri decît putea sau voia să-și îngăduie morarul. După aceea, printr-un ocol lesne făcut, domnișoara îndreptă convorbirea spre propria ei garderobă și, după ce îi înșiră pe îndelete principalele frumusețți, își duse prietena sus pentru o inspecție. După ce comorile celor două sertare și ale dulapului fură scoase la iveală, iar articolele mai mărunte încercate, veni timpul ca domnișoara Price să se întoarcă acasă și, fiindcă ea fusese vrăjită de toate rochiile și rămăsese mută de admirație în fața unei eșarfe trandafirii, domnișoara Squeers îi spuse veselă că vrea s-o însoțească o bucată de drum, de dragul tovărășiei; și o porniră împreună. Întinzîn-

du-se, în timpul drumului, asupra desăvîrșirilor tatălui ei și, înmulțindu-i veniturile cu zece, domnișoara Squeers dădu prietenei ei o slabă idee despre marea însemnătate și superioritate a familiei sale.

Se întîmplă ca tocmai ceasul acela, care cuprindea scurta pauză îngăduită între ceea ce se numea cu un cuvînt plăcut masa elevilor domnului Squeers și reluarea însușirii de cunoștințe folositoare, să fie și ceasul cînd Nicholas obișnuia să facă o melancolică plimbare și să cugete, în timp ce hoinărea fără chef prin sat, la soarta lui nefericită. Domnișoara Squeers cunoștea prea bine acest lucru, dar poate că uitase de el, fiindcă atunci cînd îl zări pe tînăr înaintînd spre ele, dădu multe semne de mirare și neplăcere, ba chiar își încredință prietena că „îi vine să intre în pămînt".

— Vrei să ne întoarcem sau să intrăm repede într-o casă? întrebă domnișoara Price. Încă nu ne-a văzut.

— Nu, Tilda — răspunse domnișoara Squeers. E de datoria mea să termin cu asta și așa voi face.

În timp ce domnișoara Squeers rostea aceste cuvinte cu tonul omului care a luat o înaltă hotărîre morală, ba se mai și înecă, încercînd să tragă aer în piept, ceea ce arăta un sentiment de o înaltă tensiune, prietena ei nu mai spuse nimic și amîndouă porniră drept spre Nicholas. Umblînd cu ochii în pămînt, acesta nu-și dădu seama de apropierea lor pînă în clipa cînd îl ajunseră, fiindcă altfel poate că și-ar fi căutat el adăpost.

— Bună dimineața — spuse Nicholas, înclinîndu-se și trecînd mai departe.

— Se duce — murmură domnișoara Squeers. Simt că mă înăbuș, Tilda!

— Întoarce-te, domnule Nickleby, întoarce-te! strigă domnișoara Price, prefăcîndu-se îngrijorată de amenințarea prietenei ei, dar, de fapt, îmboldită de dorința răutăcioasă să audă ce o să spună Nicholas. Întoarce-te, domnule Nicholas!

Domnul Nickleby se întoarse și întrebă, cu un aer cum nu se poate mai încurcat, ce porunceau domnișoarele.

— Lasă vorba — îl grăbi domnișoara Price ; sprijin-o pe cealaltă parte. Cum te simți acum, dragă ?

— Mai bine — oftă domnișoara Squeers, culcînd o căciuliță de biber de un cafeniu roșcat, cu un văl verde prins de ea, pe umărul domnului Nickleby. Ce leșin prostesc !

— Nu-i spune prostesc, draga mea — făcu domnișoara Price, în timp ce ochii îi jucau de veselie la vederea nedumeririi lui Nicholas. N-ai de ce să te rușinezi. Ar trebui mai degrabă să se rușineze cei ce sînt prea mîndri, și-și vin mai ușor în fire.

— Văd că sînteți hotărîtă să dați vina pe mine — spuse Nicholas zîmbind — deși v-am spus și aseară că nu sînt vinovat.

— I-auzi, zice că nu e vinovat, dragă ! făcu răutăcioasa domnișoară Price. Poate c-ai fost prea geloasă sau prea grăbită cu el ? Zice că nu e vinovat ! Auzi ! Cred că și-a cerut îndeajuns iertare.

— Nu mă înțelegeți — spuse Nicholas. Vă rog să vă lăsați de glumele astea, fiindcă acum n-am timp, nici poftă să ajung de rîsul oamenilor.

— Ce vrei să spui ? întrebă domnișoara Price, prefăcîndu-se uluită.

— Nu-l mai întreba, Tilda — strigă domnișoara Squeers. Îl iert.

— Doamne Dumnezeule — spuse Nicholas, în timp ce căciuliță cafenie se lăsa din nou pe umărul lui — treaba e chiar mai serioasă decît mi-am închipuit. Dați-mi voie ! Vreți să aveți bunătatea de a mă asculta și pe mine ?

Cu aceasta, ridică de pe umărul său căciuliță cafenie și răspunzînd cu cea mai sinceră mirare unei priviri de drăgăstoasă imputare din partea domnișoarei Squeers se dădu cu cîțiva pași înapoi pentru a scăpa de frumoasa povară și a putea vorbi mai departe :

— Îmi pare foarte rău, sincer și din tot sufletul, că am fost aseară pricină de gîlceavă între dumneavoastră două. Îmi fac amarnice imputări, fiindcă am avut nenorocirea de a stîrni dezbinarea care a avut loc, deși, vă asigur, că am făcut acest lucru fără să-mi dau seama și fără gînd rău.

— Ei, nu cred că asta-i tot ce ai de spus — exclamă domnișoara Price, cînd Nicholas se opri din vorbă.

— Mă tem că mai este ceva — bîigui Nicholas, cu un zîmbet slab și privind spre domnișoara Squeers. Îmi vine foarte greu s-o spun... dar... ajunge să se pomenească o astfel de bănuială și omul arată ca un cățeluș... totuși... îmi îngăduiți să întreb dacă domnișoara își închipuie că eu întrețin vreun... pe scurt... își închipuie că sînt îndrăgostit de ea ?

— Încîntătoare stînjeneală ! gîndi domnișoara Squeers. În sfîrșit, l-am adus și aici ! Răspunde tu pentru mine — îi șopti ea prietenei.

— Dacă își închipuie ? interveni domnișoara Price. Te cred că-și închipuie !

— Își închipuie ! strigă Nicholas, cu o energie în glas care ar fi putut fi luată, în clipa aceea, drept încîntare.

— Desigur — făcu domnișoara Price.

— Dacă domnul Nicholas are îndoieli în această privință, dragă Tilda — spuse domnișoara Squeers, roșind și cu glas domol — poate fi liniștit. Simțămintele lui sînt împărtășite...

— Opriți ! se repezi Nicholas — vă rog să mă ascultați. E cea mai grosolană și nebunească înșelăciune, cea mai desăvîrșită și strigătoare la cer greșeală pe care a întreținut-o sau a înfăptuit-o vreodată o ființă omenească. Nu știu dacă am văzut-o pe domnișoara de șase ori, dar dacă aș fi văzut-o de șaizeci de ori sau dac-ar fi s-o văd de șaizeci de mii de ori, ar fi și va fi același lucru. N-am nici o intenție, nici o dorință, nici o speranță în legătură cu ea,

în afară de, și nu spun acest lucru ca s-o jignesc, ci ca s-o fac să înțeleagă adevărata mea stare sufletească, în afară de un singur gînd, tot atît de drag inimii mele ca viața însăși, anume să pot într-o bună zi să întorc spatele acestui loc blestemat, să nu-l mai calc, nici să mă gîndesc la el. Nici chiar să mă gîndesc, altfel decît cu silă și groază.

După această declarație deosebit de simplă și deschisă, făcută cu toată forța sentimentelor lui de indignare și mînie, Nicholas, nemaivrînd să audă nimic, se retrase.

Dar biata domnișoară Squeers! Supărarea, furia, jignirea ei, desfășurarea pripită a sentimentelor pătimașe ce i se învălmășeau în minte nu pot fi descrise. Respinsă! respinsă de un dascăl, cules după un anunț, cu un salariu anual de cinci livre ce aveau să-i fie plătite cînd o da Dumnezeu, hrănit și cazat la fel cu băieții; și asta încă în prezența unei mucoase, a unei fete de morar de optsprezece ani, care urma să se mărite în trei săptămîni cu un bărbat ce căzuse în genunchi ca s-o ceară! Acum chiar că avea de ce să se înăbușe de-a binelea de atîta umilință.

Dar în mijlocul atîtor jigniri, un lucru era limpede: anume că-l ura pe Nicholas cu toată micimea și josnicia de care era în stare o urmașă a familiei Squeers. Și exista o mîngîiere: anume că în fiecare ceas din fiecare zi, putea să-i rănească mîndria și să-l chinuiască, lovindu-l, insultîndu-l, lipsindu-l de ceva, ceea ce nu s-ar fi putut să nu atingă chiar și pe omul cel mai nesimțitor și avea să fie simțit ca dureros de unul atît de sensibil ca Nicholas. Cu aceste două gînduri precumpănind în mintea ei, domnișoara Squeers o scoase la capăt cum putu mai bine față de prietena ei, spunînd că domnul Nickleby era o făptură atît de ciudată și o fire atît de mînioasă, încît avea să fie, din păcate, silită să renunțe la el; după care se despărți de ea.

Și aci ar fi locul să arătăm că, după ce își îndreptase asupra lui Nicholas Nickleby sentimentele ei (sau ceea ce, în lipsa lor, le ținea locul), domnișoara Squeers nu întrevăzuse nici o clipă posibilitatea ca el să aibă în această chestiune o altă părere decît a ei. Domnișoara Squeers își spunea că ea e atrăgătoare și frumoasă, că tatăl ei era patron, iar Nicholas slujea la el, că tatăl ei avea bani puși deoparte, iar Nicholas nici o lăscaie și toate acestea la un loc i se păreau argumente hotărîtoare pentru care un tînăr să se simtă prea onorat de alegerea ei. Nu trecuse cu vederea nici faptul că ea putea să-i îmbunătățească mult situația dacă-i era prietenă și să i-o înrăutățească în aceeași măsură, dacă-i era dușmancă ; și fără îndoială că mulți tineri, mai lipsiți de scrupule decît Nicholas, i-ar fi încurajat toanele, dacă n-ar fi decît pentru acest motiv bătător la ochi și ușor de priceput. Totuși, el găsise cu cale să facă altfel, drept care domnișoara Squeers era furioasă.

— O să vadă el — spuse mînioasa domnișoară, după ce se întoarse în odaia ei și se ușurase luînd-o cu asalt pe Phib, — o să vadă el cum o s-o asmut împotriva lui pe mama, cînd s-o întoarce !

Nici nu mai era nevoie de așa ceva, dar domnișoara Squeers se ținu de cuvînt ; iar bietul Nicholas, pe lîngă hrană proastă, locuință murdară și obligația de a fi martorul unui șir neîntrerupt și monoton de mizerii josnice, mai avu parte și de cel mai jignitor tratament pe care-l putea închipui răutatea și lăcomia nesăturată.

Și nici asta nu era totul. Mai exista un mijloc de a-l chinui, care-i strîngea inima și îl înnebunea aproape prin nedreptatea și cruzimea lui. Din seara în care Nicholas îi vorbise frumos în clasă, făptura aceea nenorocită, Smike, se ținea după el, însuflețită de o dorință neobosită de a-l sluji și de a-i fi de folos ; prevedea toate micile dorințe ale lui Nicholas, pe care modesta lui pricepere le putea îndeplini și nu cerea

altă răsplată decît să fie în preajma lui. Stătea alături de el ore în șir, privindu-l răbdător în ochi; un cuvînt bun îi lumina chipul supt de griji, cu o strălucire trecătoare ce aducea a fericire. Era o altă ființă, acum avea un scop; și acest scop era să-și arate credința față de singurul om — și acela un străin — care-l tratase nu cu bunătate, dar ca pe o ființă omenească.

Asupra acestei biete făpturi se revărsau necontenit toată cicăleala și răutatea care nu-l puteau atinge pe Nicholas. Robia n-ar fi fost nimic, Smike se obișnuise cu ea. Loviturile fără motiv erau și ele în firea lucrurilor; căci și aci Smike avusese parte de o ucenicie lungă și istovitoare; dar de-abia băgară de seamă că se legase de Nicholas și începu să plouă cu lovituri de bici și cu pumni, dimineața, la prînz și seara. Squeers era gelos de trecerea de care se bucura pedagogul său, familia îl ura, iar Smike plătea pentru toate. Nicholas vedea totul și scrîșnea din dinți la fiecare din aceste atacuri sălbatice și lașe.

Înjghebase cîteva cursuri regulate cu băieții; și, într-o seară, în timp ce măsura cu pașii jalnica încăpere de școală, cu inima grea și gata să se frîngă la gîndul că ocrotirea și prezența lui sporiseră mizeria oropsitului ce-i stîrnise milă, se opri în mod mecanic într-un colț întunecat, unde stătea de obicei cel la care se gîndea. Sărmanul cugeta adînc deasupra unei cărți zdrențuite și pe față i se vedeau urme de lacrimi; se căznea zadarnic să învețe o lecție pe care un copil de nouă ani, obișnuit înzestrat, ar fi stăpînit-o cu ușurință, dar care pentru mintea neîntreagă a acestui băiat prigonit, în vîrstă de nouăsprezece ani, era o taină pecetluită. Totuși, stătea acolo, buchisind mereu pagina, stîrnit nu de vreo ambiție copilărească, fiindcă ajunsese de rîsul și batjocura chiar și a făpturilor schilodite din jurul lui, ci îndemnat doar de dorința aprinsă de a face plăcere singurului său prieten. Nicholas îi puse o mînă pe umăr.

— Nu pot — făcu nefericitul, ridicînd ochii, în timp ce pe fiecare trăsătură i se citea amarnica dezamăgire. Nu, nu merge!

— Nu mai încerca — răspunse Nicholas.

Băiatul clătină din cap și închizînd cu un oftat cartea, privi în jur cu o privire rătăcită, apoi își lăsă capul pe braț. Plîngea.

— Pentru numele lui Dumnezeu — spuse Nicholas, cu glas zbuciumat — nu plînge! Nu pot să îndur asta!

— Sînt mai răi ca niciodată cu mine — hohoti băiatul.

— Știu — făcu Nicholas — așa sînt.

— Dar pentru dumneata — spuse oropsitul — aș fi în stare să mor. Ar fi în stare să mă omoare; zău, știu că ar fi!

— O să-ți meargă mai bine, sărmanul de tine — răspunse Nicholas clătinînd trist din cap — după ce o să plec eu.

— Să pleci?! strigă celălalt, privindu-l țintă.

— Liniștește-te! răspunse Nicholas. Da!

— Vrei să pleci? întrebă băiatul, în șoaptă gravă.

— N-aș putea să spun — răspunse Nicholas. Vorbeam mai mult cu gîndurile mele decît cu tine.

— Spune-mi — făcu băiatul, rugător. Te rog, spune-mi, ai să pleci?

— Pînă la sfîrșit, o să fiu silit s-o fac! spuse Nicholas. La urma urmelor, am toată lumea înainte.

— Spune-mi — se rugă Smike — lumea e la fel de rea și de îngrozitoare ca locul ăsta?

— Ferească sfîntul! răspunse Nicholas, urmîndu-și firul gîndurilor. Munca cea mai grea și mai aspră e fericire pe lîngă ce-i aici.

— Și-o să te întîlnesc vreodată acolo? întrebă băiatul, vorbind cu o înfrigurare și o vioiciune neobișnuite.

— Da — răspunse Nicholas, cu gîndul să-l liniștească.

— Ba nu, ba nu! spuse celălalt, apucîndu-l cu mîna. O să... o să... mai spune-mi o dată! Spune că am să te găsesc, cu siguranță.

— Ai să mă găsești — răspunse Nicholas, cu același gînd de omenie — și eu am să te sprijin și am să te ajut și n-o să-ți mai căsunez necazuri noi, cum am făcut aici.

Băiatul prinse cu o mișcare pătimașă amîndouă mîinile tînărului în mîna lui, le strînse la piept și bolborosi cîteva cuvinte întretăiate și de neînțeles. În clipa aceea, Squeers intră și el se ghemui iarăși în colțul lui dinainte.

Nicholas alungă plictiseala de la Dotheboys Hall printr-un procedeu energic și deosebit, care duce la urmări de oarecare însemnătate

Zorile reci și palide ale dimineții de ianuarie se strecurau prin ferestrele dormitorului comun, cînd Nicholas, ridicîndu-se într-un cot, privi fățurile adormite care-l înconjurau din toate părțile, ca și cum ar fi căutat ceva anume.

Era nevoie de un ochi ager ca să deslușești, în grămada fără formă a celor adormiți, pe un ins anumit. Cum stăteau băieții înghesuiți unul într-altul și se acoperiseră, ca să le fie cald, cu hainele lor cîrpite și zdrențuite, nu puteai deosebi mare lucru în afară de contururile ascuțite ale fețelor palide, deasupra cărora lumina cenușie arunca aceeași culoare tristă și posomorîtă ; și ici și colo, cîte un braț sfrijit, aruncat înainte, a cărui subțirime neascunsă de nici un veșmînt, ci expusă din plin vederii, îl făcea să apară în toată hidoasa lui slăbiciune. Unii, culcați pe spate, cu fețele în sus și pumnii strînși, de-abia zăriți în lumina de plumb, arătau mai degrabă a cadavre decît a ființe vii ; iar alții, răsuciți în poziții ciudate și neobișnuite, vorbeau parcă despre sforțările anevoioase ale durerii, care vrea să cîștige o vremelnică ușurare, mai curînd decît despre capriciile somnului. Puțini — mai ales dintre copiii mai mici — dormeau liniștiți, cu zîmbetul pe față, visînd poate despre casele lor ; dar din timp în timp, cîte un suspin adînc, care spărgea tăcerea încăperii, vestea că s-a mai trezit din somn unul dintre cei adormiți, pentru o nouă zi de

chinuri și, pe măsură ce dimineața lua locul nopții, zîmbetele păliră treptat, o dată cu întunericul prietenos care le născuse.

Visele sînt plăsmuirile luminoase ale poeziilor și basmelor care zburdă pe pămînt în timpul nopții și se topesc la primele raze ale soarelui ce luminează în zilnica lor pribegie prin lume realitatea crudă și aspră.

Nicholas se uita la cei adormiți ; mai întîi, cu aerul celui ce privește o scenă care, deși familiară, n-a pierdut nimic din înrîurirea ei dureroasă ; pe urmă, cu o privire mai ascuțită și mai cercetătoare, ca un om căruia îi lipsește ceva ce-i întîmpină întotdeauna privirile, obișnuite să se odihnească asupra acelui lucru. Mai era încă prins de cercetarea lui, cînd auzi glasul lui Squeers strigînd din capătul de jos al scării.

— Ei — făcu domnia sa — aveți de gînd să dormiți toată ziua, voi... de colo...

— Cîini puturoși ce sînteți ! adăugă doamna Squeers, întregind fraza și emițînd în același timp un sunet ascuțit, asemănător celui produs de legarea unui corset.

— Vom fi jos îndată — răspunse Nicholas.

— Jos îndată ! spuse Squeers. Bine ați face să fiți jos îndată, că altfel dau eu jos pe unii din voi chiar mai repede decît îndată. Unde-i Smike ăla ?

Nicholas se uită grăbit în jur, dar nu răspunse.

— Smike ! răcni Squeers.

— Vrei să-ți mai sparg o dată capul în alt loc, Smike ? întrebă amabila doamnă cu același ton.

Nici acum nu se auzi nici un răspuns, iar Nicholas tot mai privea în jurul lui, ca mai toți băieții, acum treji.

— A naibii nerușinare ! bodogăni Squeers, izbind nerăbdător cu bastonul în balustrada scării. Nickleby !

— Da, domnule.

— Trimite-l jos pe ticălosul ăla de încăpățînat ; n-auzi că strig ?

— Nu-i aici, domnule — răspunse Nicholas.

— Nu umbla cu minciuni ! spuse directorul școlii. Eu zic că este !

— Nu este — răspunse Nicholas supărat — dumneata umbli cu minciuni !

— Vedem noi îndată — făcu domnul Squeers, repezindu-se în sus pe scară. Îl găsesc eu, poți să fii sigur !

Cu această asigurare, domnul Squeers se năpusti în dormitor și, agitîndu-și prin aer bastonul pregătit pentru lovituri, se îndreptă spre colțul unde făptura slăbănoagă a robului se întindea de obicei noaptea. Nu era nimeni acolo.

— Ce înseamnă asta ? spuse Squeers, întorcîndu-se foarte palid la față. Unde l-ați ascuns ?

— Nu l-am văzut de aseară — răspunse Nicholas.

— Ia lasă — făcu Squeers, vădit înspăimîntat, deși se ostenea să nu pară — așa nu-l scapi. Unde e ?

— În fundul celui mai apropiat iaz, după cîte cred — răspunse Nicholas încet și țintind din plin cu privirea fața învățătorului.

— Du-te naibii, ce vrei să zici ? făcu Squeers foarte tulburat. Și fără să aștepte răspuns, îi întrebă pe băieți dacă știe vreunul ceva în legătură cu colegul lor care lipsea.

Urmă un murmur general de negare îngrijorată, în mijlocul căruia o voce subțirică fu auzită spunînd (ceea ce de fapt gîndea toată lumea) :

— Domnule, vă rog, eu cred că Smike a fugit.

— Ha ! zbieră Squeers, întorcîndu-se brusc. Cine a zis asta ?

— Tompkins, domnule, vă rog ! răspunse un cor de voci. Domnul Squeers se năpusti în mulțime și, dintr-o săritură, înhăță pe un băiețaș foarte mic, care nu-și lepădase încă straiele de noapte și pe al cărui chip se citea o expresie nedumerită, ce părea să spună că el încă nu e sigur dacă va fi pedepsit sau răsplătit pentru ideea dată. Dar îndoiala lui n-avea să țină mult.

— Zici că a fugit, așa-i, domnule ? întrebă Squeers.

— Da, domnule, vă rog — răspunse băiețașul.

— Și ce motiv ai, domnule — spuse Squeers, prinzîndu-l brusc pe băiețaș de braț și scuturîndu-i cu multă îndemînare veșmîntul — să bănuiești că vreunul din băieți ar voi să fugă din acest așezămînt? Ei, domnule!

Copilul scoase un țipăt jalnic în chip de răspuns, iar domnul Squeers, potrivindu-se în atitudinea cea mai prielnică pentru a-și desfășura puterea, îl bătu pînă cînd copilul, răsucindu-se fără încetare, se rostogoli de-a dreptul din mînă și atunci Squeers îi îngădui cu mărinimie să se rostogolească mai departe cum s-o pricepe mai bine.

— Așa — făcu Squeers. Și dacă mai crede vreun băiat că Smike a fugit, aș fi bucuros să stau de vorbă cu el.

Firește că se lăsă o tăcere adîncă, în timpul căreia Nicholas își arătă cît putu mai lămurit dezgustul.

— Ei, Nickleby — spuse Squeers, clipind cu răutate din ochi — și *dumneata* crezi că a fugit, așa-mi închipui?

— Cred că e foarte probabil — răspunse Nicholas liniștit.

— Aha, așa crezi? rînji Squeers. Poate că și știi că a fugit.

— Nu știu nimic de felul ăsta.

— Nu ți-a spus că vrea să plece, așa-i că nu? rînji Squeers.

— Nu mi-a spus — răspunse Nicholas. Sînt foarte bucuros că nu mi-a spus, fiindcă atunci ar fi fost de datoria mea să vă previn din timp.

— Ceea ce, fără îndoială, ți-ar fi părut al naibii de rău să faci — spuse Squeers cu batjocură.

— Da, mi-ar fi părut — răspunse Nicholas. Îmi interpretați sentimentele cu mare pricepere.

Doamna Squeers ascultase această discuție din capătul de jos al scării; dar acum, pierzînd răbdarea, își îmbrăcă în grabă o jachetă de noapte și se îndreptă spre cîmpul de acțiune.

— Ce-s toate astea ? întrebă doamna, în timp ce băieții se dădură în dreapta și în stînga ei, pentru a o scuti de osteneala de a-și croi drum cu brațele ei musculoase. Ce naiba tot vorbești cu el, Squeers ?

— Păi, dragă — făcu Squeers — fapt este că Smike nu-i de găsit.

— Bine, asta știu — spuse doamna — nu-i de mirare ! Dacă ți-ai adunat o grămadă de profesori înfumurați care asmuțesc cățeii, la ce te poți aștepta ? Și acum, tinere, aibi bunătatea să te duci în clasă și să iei băieții și cu dumneata, și nu te mișca de acolo pînă nu ți se dă voie, că altfel se întîmplă între dumneata și mine ceva care o să-ți turtească mutra, așa frumos cum te crezi, să știi asta de la mine !

— Zău ! făcu Nicholas.

— Da, zău, și iarăși zău, colțosule — spuse doamna întărîtată ; și dac-ar fi după mine, n-aș mai ține de-alde dumneata în casă, nici măcar un ceas !

— Nici eu n-aș ține, dac-ar fi după mine — răspunse Nicholas. Și acum, haideți, băieți !

— Vai, haideți, băieți ! spuse doamna Squeers, maimuțărind cît putu mai bine glasul și mișcările pedagogului. Urmați-l pe conducătorul vostru, băieți, și dacă vă dă mîna, faceți ca Smike. O să vedeți voi ce-o să pățească după ce-l aducem îndărăt ; și băgați de seamă ! Tot așa o să pățiți, ba și mai rău, dacă îndrăzniți măcar să deschideți gura despre asta.

— Dacă-l prind — spuse Squeers — numai de jupuit de viu nu-l jupoi ! Vă previn, băieți !

— *Dacă*-l prinzi — făcu doamna Squeers cu dispreț — te cred că așa ai să faci. N-ai încotro, dacă îți faci treaba cum se cuvine. Haideți ! Afară cu voi !

Cu aceste cuvinte, doamna Squeers alungă băieții și după o mică încăierare cu cei din margine, care se înghesuiau ca să-i iasă din drum, dar erau împiedicați de învălmășeala din frunte, izbuti să golească odaia și să rămînă între patru ochi cu soțul ei.

— S-a cărat — spuse doamna Squeers. Grajdul și șopronul sînt încuiate, așa încît acolo nu poate să

fie. Și nici jos nu e nicăieri, fiindcă a căutat fata. Trebuie să fi plecat spre York și încă pe drumul mare.

— De ce trebuie ? făcu Squeers.

— Prostule ! făcu supărată doamna Squeers. N-avea nici un ban, așa-i ?

— În viața lui n-a avut nici un ban, după cîte știu — răspunse Squeers.

— Te cred — spuse doamna Squeers. Și nici de mîncare n-a luat nimic, de asta răspund eu. Ha-ha-ha !

— Ha-ha-ha ! rîse Squeers.

— Prin urmare — spuse doamna Squeers — trebuie să cerșească și asta nu poate face decît pe drumul mare.

— Adevărat ! exclamă Squeers, bătînd din palme.

— Adevărat ! Numai că tu tot nu te-ai fi gîndit niciodată la asta, dacă nu ți-aș fi spus eu — răspunse soția lui. Și acum, dacă iei brișca și-o pornești într-o direcție, și eu împrumut brișca lui Swallow și o pornesc în cealaltă și căscăm bine ochii și întrebăm în dreapta și în stînga, cu siguranță că unul din noi pune mîna pe el.

Planul vrednicei doamne fu aprobat și pus în practică fără nici o clipă de întîrziere. După un mic dejun foarte grăbit și cîteva cercetări prin sat, al căror rezultat părea să le arate că sînt pe o pistă bună, Squeers plecă cu docarul, pornit pe descoperiri și răzbunare. Curînd după aceea, doamna Squeers, învesmîntată în mantaua cea albă și îmbrobodită în diferite șaluri și eșarfe, porni în altă brișcă și altă direcție, luînd cu sine o bîtă măricică, cîteva bucăți de frînghie groasă și pe un plugar voinic : toate acestea fuseseră procurate și luate în expediție cu singurul scop de a ajuta la prinderea și (după prindere) la păzirea nefericitului Smike.

Nicholas rămase acasă, zbuciumat și dîndu-și seama că oricum s-ar sfîrși fuga băiatului, rezultatele ei nu puteau fi decît dureroase și jalnice. Moartea, de pe urma lipsurilor și a frigului, era pentru o făptură atît de sărmană și neajutorată, șingură și fără prieteni,

lucrul cel mai de dorit, după atîtea rătăciri printr-un ținut cu totul necunoscut. Între această soartă și reintoarcerea la binefacerile școlii din Yorkshire nu prea era alegere, dar nenorocitul acela îi cucerise simpatia și mila și de aceea pe Nicholas îl durea inima la gîndul suferințelor sortite lui Smike. Rămase pe loc, frămîntat de neliniști, închipuindu-și o mie de posibilități, pînă în seara zilei următoare, cînd Squeers se întoarse singur și fără rezultat.

— Nici o veste despre ticălos! spuse învățătorul. Era limpede că-și dezmorțise, după vechiul lui principiu, picioarele destul de des în timpul călătoriei. O să mă despăgubesc eu, Nickleby, dacă doamna Squeers nu-l înhață; te previn!

— Nu stă în puterea mea să vă despăgubesc, domnule — spuse Nicholas. Eu n-am nici un amestec.

— N-ai? întrebă Squeers, amenințător. O să vedem noi!

— O să vedem — răspunse Nicholas.

— Căluțul și-a sucit picioarele, și eu a trebuit să mă întorc acasă cu un cal de poștă, care o să mă coste cincisprezece șilingi, ca să nu mai vorbim de alte cheltuieli — spuse Squeers. Cine-o să plătească toate astea, m-auzi?

Nicholas ridică din umeri și rămase tăcut.

— De la cineva tot îi scot eu, asta ți-o spun — se răsti Squeers, trecînd, de la felul lui de obicei stropșit și viclean, la amenințarea deschisă. N-am nevoie de schelălăitul dumitale plîngăcios aici, domnule Cățel, și te poftesc să te duci în cușca dumitale, fiindcă a trecut de ora culcării! Hai! Marș!

Nicholas își mușcă buza și-și încleștă fără să vrea mîinile una într-alta, fiindcă-l mîncau vîrfurile degetelor să-și răzbune jignirea; dar amintindu-și că omul e beat și că n-o să iasă nimic decît o încăierare zgomotoasă, se mulțumi să arunce o privire disprețuitoare tiranului și urcă scările cu pas cît putu mai măreț; îl ustură însă destul cînd băgă de seamă că domnișoara Squeers, domnișorul Squeers și servitoarea se

amuzaseră urmărind scena dintr-un colț; primii, îngăduindu-și numeroase observații instructive pentru neobrăzarea parveniților scăpătați, ceea ce stîrni hohote de rîs împărtășite pînă și de cea mai nenorocită dintre cele mai nenorocite slujnice. Așa încît Nicholas, atins pînă-n adîncul ființei lui, își trase peste cap tot așternutul pe care-l avea și luă neclintita hotărîre să încheie socotelile care existau între el și domnul Squeers mult mai grabnic decît s-ar fi așteptat acesta din urmă.

Mai veni o zi și Nicholas de-abia apucase să se trezească, cînd auzi roțile unei calești apropiindu-se de casă. Caleașca se opri. Se auzi glasul doamnei Squeers, care porunci triumfător un pahar cu băutură pentru cineva, ceea ce era în sine un semn că se petrecuseră lucruri neobișnuite. Nicholas nici nu îndrăznea să se uite pe fereastră; dar totuși se uită și privirile îi fură mai întîi izbite de nenorocitul Smike, atît de mînjit cu noroi și leoarcă de ploaie, atît de amețit, de frînt și de sălbăticit, încît dacă n-ar fi fost hainele, pe care nici o sperietoare nu le-ar fi purtat, Nicholas s-ar fi îndoit de identitatea lui.

— Ia-l de acolo — porunci Squeers, după ce își îndestulase privirile, uitîndu-se în tăcere la vinovat. Adu-l înăuntru, adu-l înăuntru!

— Ai grijă — strigă doamna Squeers, în timp ce soțul își oferea ajutorul. I-am legat picioarele sub pătură și le-am prins bine de trăsură, ca să-l împiedicăm s-o tulească iarăși.

Cu mîinile tremurînde de încîntare, Squeers desfăcu frînghia; și Smike, după toate aparențele mai mult mort decît viu, fu adus în casă și încuiat, spre deplină siguranță, în pivniță, pînă cînd domnul Squeers avea să socotească cu cale să se ocupe de el, de față cu întreaga școală.

Dacă aruncăm o privire grăbită asupra împrejurărilor, s-ar putea ca unii să găsească de mirare faptul că domnul și doamna Squeers își dăduseră atîta osteneală pentru a intra în stăpînirea unei belele, de

care obișnuiau să se plîngă atît de tare; dar mirarea aceasta va înceta cînd vom spune că, dacă nenumăratele servicii ale robului ar fi fost îndeplinite de altul, ar fi costat instituția vreo zece sau doisprezece șilingi pe săptămînă, sub formă de salariu. În afară de aceasta, toți cei care fugeau deveneau, din motive politice, exemple severe la Dotheboys Hall, cu atît mai mult cu cît, ținînd seama de caracterul puțin atrăgător al locului, erau puține ispite, în afară de îndemnul puternic al fricii, care să convingă să rămînă pe orice elev, înzestrat cu numărul obișnuit de picioare și puterea de a le folosi.

Vestea că Smike fusese prins și adus înapoi în triumf trecu ca un fulger prin obștea flămînzită și toată dimineața se simți freamătul așteptării. Dar freamătul avea să dureze pînă după amiaza, cînd Squeers, după ce-și veni în fire în urma mesei, ba chiar adună forțe bînd un pahar-două în plus, își făcu apariția (însoțit de plăcuta lui soață), cu o înfățișare impunătoare și purtînd un groaznic instrument de bătaie, nou, puternic, mlădios, cu capăt de ceară — pe scurt, un instrument cumpărat în dimineața aceea anume pentru înprejurarea de față.

— Toată lumea e aici? întrebă Squeers cu glas înspăimîntător. Toți erau acolo, dar fiecăruia îi era teamă să scoată o vorbă; așa încît Squeers se holbă de la un capăt la celălalt al șirurilor, ca să se încredințeze; și pe măsură ce făcea acest lucru, toți ochii coborau, toate capetele se lăsau în jos. Fiecare băiat la locul lui — spuse Squeers, dînd lovitura lui favorită în catedră și privind cu o plăcere întunecată tresărirea generală pe care o stîrnea fără greș. Nickleby! La pupitrul dumitale, domnule!

Cîțiva din micii observatori băgară de seamă că pedagogul avea o expresie ciudată și neobișnuită; dar tînărul se așeză la locul lui, fără să-și dezlipească buzele pentru a răspunde. După ce aruncă o privire triumfătoare asupra asistentului său și alta de cuprinzător despotism asupra băieților, Squeers ieși din odaie

și se reîntoarse curînd după aceea, trăgîndu-l pe Smike de guler — sau, mai degrabă, de acea bucată din jachetă, care era mai apropiată de locul unde s-ar fi aflat gulerul, dacă băiatul s-ar fi putut mîndri cu o astfel de podoabă.

În orice alt loc, apariția unui obiect atît de nenorocit, prăpădit, fără viață, ar fi stîrnit un murmur de milă sau de protest. Chiar și aci se întîmplă ceva; căci privitorii se foiră stînjeniți pe locurile lor; iar cîțiva dintre cei mai îndrăzneți se încumetară chiar să-și arunce pe furiș priviri de indignare și milă.

Totuși, Squeers nu prinse aceste priviri, căci ochii lui erau ațintiți asupra nefericitului Smike, pe care-l întreba, așa cum era obiceiul în astfel de împrejurări, dacă avea ceva de spus în apărarea lui.

— Nimic, bănuiesc! spuse Squeers cu un rînjet drăcesc.

Smike se uită în jur și privirile i se opriră o clipă asupra lui Nicholas, ca și cum s-ar fi așteptat ca acesta să intervină; dar Nicholas privea țintă în pupitru.

— Ai ceva de spus? întrebă din nou Squeers, făcînd două-trei mișcări cu brațul drept, ca să-i încerce puterea și mlădierea. Dă-te puțin la o parte, doamnă Squeers, n-am loc de ajuns, dragă!

— Cruțați-mă, domnule! strigă Smike.

— A, asta-i tot? spuse Squeers. Da, am să te bicuiesc pînă la un pas de moarte și am să-ți cruț viața.

— Ha-ha-ha! rîse doamna Squeers. E bună!

— Am fost împins s-o fac — spuse Smike cu glas stins, aruncînd o nouă privire rugătoare în jur.

— Împins, zici? spuse Squeers. A, va să zică n-a fost vina ta; a fost a mea, pesemne, ai?

— Cîine scîrbos, fățarnic, nerecunoscător, porc, brută, căpățînosule! strigă doamna Squeers, prinzînd capul lui Smike sub brațul ei și îndesîndu-i un ghiont la fiecare epitet. Ce vrea să spună?

— Stai liniștită, draga mea — răspunse Squeers. Aflăm noi îndată.

Doamna Squeers, care-și pierduse răsuflarea de pe urma sforțării, încuviință. Squeers înșfăcă băiatul. O lovitură mușcătoare căzuse asupra lui și băiatul se răsucea, scîncind de durere. Biciul se ridică din nou, gata să cadă, cînd Nicholas Nickleby, ridicîndu-se deodată, strigă: „Oprește!", cu o voce care făcu grinzile să răsune.

— Cine a strigat „oprește"? spuse Squeers, întorcîndu-se fioros.

— Eu — făcu Nicholas, pășind înainte. Asta nu poate să meargă mai departe!

— Nu poate să meargă mai departe! strigă Squeers, aproape țipînd.

— Nu! tună Nicholas.

Înmărmurit și uluit de îndrăzneala intervenției, Squeers dădu drumul lui Smike și, făcînd un pas sau doi înapoi, îl privi pe Nicholas cu niște ochi de-a dreptul înspăimîntători.

— Zic că nu poate! repetă Nicholas, de fel intimidat. Și n-o să meargă, nu dau eu voie!

Squeers îl privea mai departe, cu ochii ieșiți din orbite; căci uluirea îl lipsise, timp de o clipă, de grai.

— Ai nesocotit stăruințele mele discrete pentru băiatul ăsta nefericit — spuse Nicholas; n-ai răspuns scrisorii în care ceream iertare pentru el și garantam că va rămîne liniștit pe loc. Nu mă învinui pentru acest amestec în public. Dumneata ți-ai făcut-o singur, nu eu.

— Stai jos, milogule! țipă Squeers, aproape scos din minți și înșfăcîndu-l din nou pe Smike, în timp ce vorbea.

— Nenorocitule — făcu Nicholas, sălbatic — dacă te atingi de el, o faci pe riscul dumitale! Eu n-o să stau cu brațele încrucișate și să mă uit la ce faci. Mi-am ieșit din fire și să știi că sînt tare cît zece ca dumneata! Păzește-ți pielea, fiindcă, cerul mi-e martor, eu n-am să te cruț, dacă mă silești!

— Înapoi! strigă Squeers, agitînd arma.

— Am un șir lung de jigniri de răzbunat — spuse Nicholas înfierbîntat — și indignarea mea e sporită de cruzimea ticăloasă din vizuina asta murdară, împotriva unor copii fără apărare. Bagă de seamă: dacă stîrnești draci în mine, urmările pe capul dumitale or să cadă!

Nici nu termină vorba și Squeers, într-o izbucnire de mînie și cu un strigăt care semăna cu urletul unei fiare, îl scuipă și-i dădu o lovitură peste obraz cu instrumentul de tortură. Biciul lăsă o urmă de carne vie. Ars de durerea loviturii și adunînd într-o singură clipă toate sentimentele lui de furie, dispreț și revoltă, Nicholas se repezi la el, îi smulse arma din mînă și, apucîndu-l de beregată, îl bătu pe ticălos pînă cînd acesta strigă după îndurare.

Băieții — cu excepția domnișorului Squeers care, sărind în ajutorul tatălui, îl hărțuia pe inamic din spate — nu mișcară nici mînă, nici picior; dar doamna Squeers se agăță, în timp ce țipa după ajutor, de pulpana soțului ei, ostenindu-se să-l smulgă din mîinile potrivnicului mînios; iar domnișoara Squeers, care se uitase prin gaura cheii în așteptarea unei scene cu totul deosebite, se repezi înăuntru, chiar la începutul atacului și, după ce azvîrli o ploaie de călimări în capul pedagogului, îl bătu și ea pe Nicholas după pofta inimii, însuflețindu-se la fiecare lovitură cu amintirea refuzului întîmpinat de iubirea ei mărturisită, și hărăzind astfel puteri noi unui braț care nu fusese niciciînd dintre cele slabe (căci în această privință domnișoara semăna cu mama ei).

În revărsarea aceasta de violență, Nicholas nu simți loviturile mai mult decît dacă ar fi fost date cu fulgi; dar, obosit de zgomot și învălmășeală și dîndu-și seama, în afară de asta, că brațul îi slăbește, își adună toată puterea în vreo șase lovituri finale, după care îl azvîrli pe Squeers cît colo, cu toată tăria de care mai era în stare. Forța căderii o azvîrli pe doamna Squeers peste o bancă alăturată; iar Squeers,

care, în coborîrea lui, se izbise și el cu capul de bancă, zăcea acum cît era de lung pe podea, amețit și fără mișcare.

După ce aduse lucrurile la acest sfîrșit fericit și se încredință, spre deplina lui mulțumire, că Squeers era doar amețit, nu și mort (fapt cu privire la care avusese la început unele îndoieli neplăcute), Nicholas lăsă familia să-l readucă pe Squeers în simțiri și se retrase pentru a cumpăni pe ce cale ar fi mai bine s-o apuce. Cînd ieși din odaie, se uită în jur după Smike, dar acesta se făcuse nevăzut.

După o scurtă chibzuială, își strînse bruma de lucruri într-o valiză mică de piele și, văzînd că nimeni nu se opune plecării sale, ieși cutezător pe ușa din față și, curînd după aceea, dădu în drumul care ducea la Greta Bridge.

După ce se răcori îndeajuns pentru a fi în stare să cugete puțin asupra împrejurărilor de față, ele nu-i apărură într-o lumină foarte încurajatoare; n-avea decît patru șilingi și cîțiva penny în buzunar și era la o depărtare mai mare decît două sute și cincizeci de mile de Londra, înspre care se hotărî să-și îndrepte pașii, pentru ca să poată lua cunoștință, între altele, despre darea de seamă comunicată de domnul Squeers preaiubitorului său unchi, în legătură cu întîmplările acelei dimineți.

Ridicînd ochii, tocmai cînd ajunsese la concluzia că nu există leac pentru această nenorocită stare de lucruri, văzu un călăreț venind spre el, pe care, atunci cînd se apropie mai tare, îl descoperi a fi, spre nesfîrșita lui durere, nu altul decît domnul John Browdie. Acesta, îmbrăcat în pantaloni de aba și jambiere de piele, își zorea dobitocul cu ajutorul unui băț gros din lemn de frasin, care părea de curînd rupt dintr-un vlăstar voinic.

„Sînt sătul de gălăgie și tărăboi — se gîndi Nicholas — și totuși, n-am încotro, o să am un schimb de cuvinte cu prostănacul ăsta de treabă și poate o să mă aleg cu cîteva lovituri de la bățul de colo".

Într-adevăr, existau motive să se aștepte la un astfel de rezultat al întîlnirii dintre ei, căci de-abia îl zări pe Nicholas înaintînd, că John Browdie și dădu pinteni calului pe potecă și apoi îl așteptă pe Nicholas să sosească ; între timp privea fioros printre urechile calului la Nicholas care înainta tîrîș-grăpiș.

— Sluga dumitale, domnișorule ! făcu John.

— Și eu a dumitale — răspunse Nicholas.

— Ei, iacă, ne întîlnirăm — spuse John, atingîndu-și pintenii cu bățul de frasin și făcîndu-i să zăngăne.

— Da — făcu Nicholas, cu șovăială în glas. Lasă ! spuse cu sinceritate, după o clipă de tăcere — știu că nu ne-am despărțit în termeni foarte buni ultima dată ; cred că era vina mea ; dar n-am făcut-o cu gîndul să te jignesc și nici nu mi-am dat seama de asta. După aceea, mi-a părut foarte rău. Vrei să ne strîngem mîinile ?

— Să ne strîngem mîinile ! strigă voiosul om din Yorkshire ; păi asta vreau ; și, în același timp, se aplecă din șa și strînse voinicește pumnul lui Nicholas. Dar ce-i cu mutra dumitale ? parcă ți-a stricat-o careva.

— O tăietură — spuse Nicholas făcîndu-se stacojiu la față ; o lovitură, dar i-am răspuns cu vîrf și îndesat ălui de mi-a dat-o !

— Nu mai spune, zău ? exclamă John Browdie. Bine ai făcut ! Să știi că-mi placi !

— Adevărul e — spuse Nicholas, neștiind cum să facă mărturisirea — că am fost asuprit.

— Nu mai spune ! îi tăie vorba John Browdie, cu glas compătimitor ; căci era un uriaș după putere și statură și, pesemne că Nicholas părea doar un pitic în ochii lui. Să nu mai zici așa !

— Ba da, am fost — răspunse Nicholas — de Squeers ăsta, și l-am bătut zdravăn, drept care acum părăsesc locul.

— Ce! strigă John Browdie, cu atîta încîntare în glas, încît calul se opinti. L-ai croit pe dascăl !

Ha-ha-ha. L-ai croit pe dascăl! Cine a mai pomenit una ca asta! Bate laba încă o dată, tinerelule! L-ai croit pe dascăl! Să fiu al naibii dacă nu te iubesc pentru asta.

Rostind aceste cuvinte de desfătare, John Browdie rîse mai departe atît de zgomotos, încît ecoul din depărtări nu trimitea înapoi decît hohote de rîs voios. Și tot timpul îi scutură lui Nicholas mîna cu aceeași voioșie. Cînd bucuria lui se mai potoli, îl întrebă pe Nicholas ce avea de gînd să facă; și cînd află că se gîndește să plece de-a dreptul la Londra, clătină din cap a îndoială și-l întrebă dacă știe cît costă diligența tocmai pînă acolo.

— Nu, nu știu — spuse Nicholas; dar nici nu mă interesează, fiindcă am de gînd să merg pe jos.

— Să mergi pîn' la Londra pe jos! strigă John uluit.

— Pas cu pas — răspunse Nicholas. Și acum ar fi trebuit să fiu mai departe, așa încît, rămîi sănătos!

— Ba nu — răspunse cinstitul sătean, ținîndu-și în frîu calul nerăbdător — ia stai un pic! Cîți bani ai?

— Nu prea mulți — spuse Nicholas, îmbujorîndu-se la față. Dar mă descurc eu cu ei. Dacă vrei, poți, știi doar.

John Browdie nu dădu glas nici unui răspuns ci, băgîndu-și mîna în buzunar, scoase o pungă veche de piele murdară și stărui ca Nicholas să împrumute de la el atît cît îi trebuie pentru nevoile clipei de față.

— Nu-ți fie teamă, omule — făcu el — ia cît îți trebuie, ca să ajungi acasă. Îmi plătești odată și odată, n-am eu grijă!

Nicholas nu se lăsă cu nici un chip îndemnat să împrumute mai mult decît un galben, cu care împrumut domnul Browdie, după ce îl rugă îndelung să ia mai mult (observînd, cu o trăsătură de prevedere caracteristică ținutului Yorkshire că dacă nu-i cheltuiește pe toți, poate pune deoparte ce-i prisosește, pînă

se va ivi prilejul să-i trimită înapoi fără taxă de transport), se arătă mulțumit.

— Ia lemnul ăsta, ca să te ajuți cu el, omule! adăugă apoi, vîrîndu-i lui Nicholas bățul în mînă și mai strîngîndu-i-o o dată. Să-ți fie de bine și Dumnezeu să te binecuvînteze! L-ai croit pe dascăl! N-am auzit una mai grozavă de douăzeci de ani încoace!

Zicînd așa, și îngăduindu-și, cu mai multă delicatețe decît ar fi fost de așteptat, un nou acces de rîs zgomotos, cu scopul de a opri potopul de mulțumiri din partea lui Nicholas, John Browdie dădu pinteni calului și porni frumos în galop, privind, din cînd în cînd înapoi și făcînd lui Nicholas, care se uita după el, semne vioaie cu mîna, ca și cum ar fi vrut să-i dea curaj pentru drum. Nicholas urmări cu privirile calul și călărețul, pînă cînd se pierdură dincolo de culmea unui deal îndepărtat, și pe urmă porni.

În după amiaza aceea nu merse mult, căci se întunecase și, din pricina zăpezii bogate care căzuse, nu numai că drumul era anevoios, dar poteca devenise nesigură și greu de găsit după asfințit de către călători fără experiență. Noaptea poposi într-o căsuță, unde se închiriau paturi cu preț ieftin călătorilor mai modești; și trezindu-se a doua zi dis-de-dimineață, ajunse înainte de a se lăsa noaptea la Boroughbridge. Străbătînd orășelul în căutarea unui adăpost ieftin, dădu peste un șopron gol, la mai puțin de două sute de yarzi depărtare de șosea; aci își întinse mădularele ostenite într-un colț mai cald și curînd adormi.

Cînd se trezi a doua zi de dimineață, încercă să-și amintească visele avute, legate toate de timpul petrecut la Dotheboys Hall. Se așeză în capul oaselor și-și frecă ochii, privind țintă — și nu cu privirea cea mai liniștită din lume — spre un obiect fără mișcare, ce părea încremenit la cîțiva yarzi depărtare înaintea lui.

— Ciudat! făcu Nicholas; să fie vreo rămășiță a vedeniilor, care de-abia m-au părăsit? Adevărat nu poate să fie, și totuși sînt treaz! Smike!

Arătarea se mișcă, se ridică, înaintă și îi căzu în genunchi la picioare. Era într-adevăr Smike.

— De ce îngenunchezi în fața mea? întrebă Nicholas, ridicîndu-l repede de jos.

— Ca să merg cu dumneata, oriunde, oriunde, pînă la capătul lumii, pînă la mormînt! răspunse Smike, agățîndu-se de mîna lui Nicholas. Lasă-mă, te rog, lasă-mă! Dumneata ești casa mea... prietenul meu bun... ia-mă cu dumneata, te rog!

— Sînt un prieten care nu poate face prea mult pentru tine — spuse Nicholas, cu blîndețe. Cum ai ajuns aici?

Pare-se că Smike se luase după el și nu-l scăpase din ochi toată ziua; îl păzise cît dormise și cînd se oprise ca să îmbuce ceva; și se temuse să se arate mai curînd, de grijă să nu fie trimis înapoi. N-avusese de gînd să se arate nici acum, dar Nicholas se trezise mai curînd decît se așteptase el și nu avusese timp să se ascundă.

— Bietul băiat! spuse Nicholas. Soarta nemiloasă te-a lipsit de orice prieten, în afară de unul, și ăsta e aproape tot atît de sărac și neajutorat ca și tine.

— Pot... pot să merg cu dumneata? întrebă Smike timid. O să te slujesc ca un servitor harnic, zău că da! Nu-mi trebuie bani — adăugă sărmana făptură, adunîndu-și zdrențele pe el; o să meargă și astea! Vreau numai să fiu lîngă dumneata.

— Vei fi! strigă Nicholas. Și lumea o să se poarte cu tine la fel ca și cu mine, pînă cînd unul din noi, sau amîndoi, o s-o părăsim pentru alta mai bună. Hai!

Cu aceste cuvinte își potrivi ranița pe umăr și, ținînd bățul într-o mînă, o întinse pe cealaltă protejatului său, care era în culmea fericirii; și așa ieșiră împreună din șopronul părăsit.

Care, avînd nenorocul de a trata doar despre oameni de rînd, este, prin firea lucrurilor, obișnuit și vulgar

În cartierul acela al Londrei, unde e așezat Golden Square, se află o stradă străveche, plină de dărîmături, pe cale să dispară, o stradă cu două șiruri de case înalte și prăpădite, care par să se fi holbat unele la altele, ani de-a rîndul, pînă ce s-au băgat în pămînt. Pînă și coșurile parcă au devenit lugubre și melancolice, fiindcă n-au la ce să se uite decît la coșurile de peste drum. Sînt dărîmate, lovite și înnegrite de fum la vîrf; și, ici și colo, cîte unele mai răsărite, care se înalță deasupra acoperișului, par să se gîndească a strivi pe locuitorii podurilor de dedesubt, drept răzbunare fiindcă au fost lăsate în paragină vreme de o jumătate de veac.

Orătăniile care ciugulesc prin cotețe, azvîrlindu-și trupurile înainte și înapoi, cu o mișcare, pe care n-o întîlnești decît la orătăniile de oraș și pe care orice găină sau cocoș de țară ar privi-o cu nedumerire, sînt în desăvîrșită armonie cu locuințele amintite ale stăpînilor lor. Păsări murdare, jumulite, amorțite, trimise, ca atîția dintre copiii de prin vecini, să-și agonisească viața pe străzi, sar de pe o piatră pe alta, căutînd cu desperare ceva hrană ascunsă în noroi și de-abia dacă sînt în stare să cotcodăcească. Singura orătanie despre care s-ar putea spune că are ceva ce aduce a glas este un cocoș bătrîn al brutarului, dar și ăsta e răgușit, ca urmare a traiului prost de la ultimul stăpîn.

Judecînd după mărimea caselor, ele trebuie să fi fost locuite pe vremuri de oameni mai cu stare decît locatarii de azi; dar acum sînt închiriate cu săptămîna, cîte un etaj sau cîte o cameră odată și la fiecare ușă găsești atîtea mici firme și șnururi de clopoțel, cîte apartamente sînt înăuntru. Din aceeași pricină, ferestrele sînt destul de deosebite la vedere, fiind prevăzute cu toate soiurile de storuri și perdele ce se pot închipui, iar fiecare ușă e blocată și aproape de netrecut, din cauza unui cîrd pestriț de copii și vase, de toate mărimile, de la sugaci și cană de o jumătate de pintă [1], pînă la fata în floarea vîrstei și bidonul de o jumătate de galion [2].

În salonașul uneia dintre aceste case — care era poate ceva mai murdară decît toate vecinele ei, scotea la vedere mai multe șnururi de clopoțel, mai mulți copii și mai multe vase decît toate și absorbea proaspete primele valuri de fum gros și negru, împrăștiat zi și noapte de o berărie mare de alături — era atîrnat un anunț vestind că înăuntrul zidurilor se mai află o cameră de închiriat, deși, la ce etaj putea să fie camera goală — ținînd seama de mulțimea locatarilor, trădată de anumite semne ale fațadei, de la fierul de călcat din fereastra bucătăriei, pînă la ghivecele cu flori de pe marginea balconului, era o întrebare care întrecea puterile unui calculator.

Scara comună a acestui locaș n-avea covor; dar un vizitator curios, care ar fi fost silit să se urce pînă sus, ar fi băgat de seamă că nu lipseau semnele despre sărăcia progresivă a locatarilor, chiar și cînd ușile erau închise. Astfel cei de la etajul întîi, avînd prea multă mobilă, țineau o masă veche de mahon — mahon adevărat — pe palier, masă pe care o băgau înăuntru numai cînd era nevoie de ea. La etajul al doilea, mobila care prisosea se mărginea la vreo două scaune vechi de bucătărie, dintre care unul, aparținînd odăii din dos, era șchiop și fără fund.

[1], [2] Unități de măsură pentru lichide (n. t.).

Etajul de mai sus nu se mîndrea cu alt prisos decît un lighean mîncat de viermi; iar palierul din pod nu oferea articole mai de preț decît două urcioare invalide și cîteva sticle sparte de vopsea neagră.

Pe palierul acestui pod, un bărbat în vîrstă, jerpelit, cu trăsături aspre și cu o față pătrată, se opri pentru a descuia ușa mansardei din față, în care intră cu aerul proprietarului legal, după ce învinse greutatea de a răsuci cheia ruginită în broasca și mai ruginită.

Omul acesta purta o perucă de păr scurt, aspru, roșcat, pe care o scoase o dată cu pălăria și o atîrnă într-un cui. După ce își puse în locul ei o scufie murdară de noapte din bumbac și după ce bîjbîi prin întuneric pînă cînd descoperi un ciot de lumînare, ciocăni în peretele care despărțea cele două poduri și întrebă, cu glas tare, dacă domnul Noggs are lumină.

Sunetele care îi veniră drept răspuns erau înăbușite de bîrne și tencuială, ca și cum vorbitorul le-ar fi rostit într-o cană sau alt vas de băut; dar era glasul lui Newman și răspunsul era afirmativ.

— Nesuferită noapte, domnule Noggs! spuse omul cu scufie de noapte, pășind înăuntru ca să-și aprindă lumînarea.

— Plouă? întrebă Newman.

— Dacă plouă? răspunse celălalt înciudat. Sînt ud pînă la piele!

— Nu-i greu ca dumneata sau eu să fim uzi pînă la piele, domnule Crowl — spuse Newman, atingînd cu mîna reverul hainei lui roase.

— Sigur, dar e cu atît mai supărător făcu domnul Crowl, cu același glas înciudat.

După ce scoase un mormăit a ceartă, vorbitorul, a cărui înfățișare aspră era o sinteză de egoism, scormoni tăciunii aproape stinși de pe grătar și, golind paharul pe care Noggs i-l împinsese înainte, îl întrebă pe acesta unde-și ținea cărbunii.

Newman Noggs arătă spre fundul unui dulap, iar domnul Crowl, apucînd lopata, adună aproape jumă-

tate din provizia de acolo, pe care Noggs o dădu numaidecît înapoi cu chibzuială și fără să scoată o vorbă.

— Nădăjduiesc că nu te-ai apucat să faci economie la ora asta ? întrebă Crowl.

Newman arăta spre paharul gol, ca și cum în felul acesta ar fi respins cu destulă tărie învinuirea, și apoi spuse scurt că se duce jos să cineze.

— La familia Kenwigs ? întrebă Crowl.

Newman dădu din cap a încuviințare.

— Ia te uită ! făcu Crowl. Cum eu nu mă duc, fiindcă mă gîndeam că nici dumneata n-ai să te duci, cu siguranță, că doar așa ziceai, spune-i lui Kenwigs că n-am putut și m-am hotărît să petrec seara cu dumneata !

— Sînt nevoit să mă duc — spuse Newman. M-au chemat.

— Bine, dar cu mine ce se întîmplă ? se repezi egoistul, care niciodată nu se gîndea la alții. E vina dumitale. Știi ce, stau la focul dumitale pînă te întorci.

Newman aruncă o privire deznădăjduită spre mica lui provizie de combustibil, dar, neavînd curajul să spună nu — un cuvînt pe care toată viața n-a știut să-l rostească la timpul potrivit, fie lui însuși sau celorlalți — încuviință propunerea. Domnul Crowl începu să se foiască numaidecît ca să se simtă cît mai comod, atît cît îngăduiau împrejurările, și folosind mijloacele lui Newman Noggs.

Locatarii de care pomenise Crowl sub denumirea de „familia Kenwigs", erau soția și plozii unui domn Kenwigs, cioplitor în fildeș, care se bucura de oarecare considerație în casa aceea, deoarece ocupa întreg etajul întîi, adică un șir de două odăi. Doamna Kenwigs, de asemenea, era o lady prin purtări și făcea parte dintr-o familie bună, de vreme ce un unchi de-al ei aduna taxa de apă ; în afară de această distincție, cele două fetițe mai mari se duceau de două ori pe săptămînă la o școală de dans din apropiere și aveau

niște cozi bogate de păr bălai, legat cu funde albastre pe spate ; ba mai purtau pantalonași cu volănașe în jurul gleznelor — pentru care motive luate împreună și încă multe altele la fel de îndreptățite dar prea numeroase pentru a fi pomenite, doamna Kenwigs era socotită o persoană demnă de a fi cunoscută și era subiectul statornic al bîrfelilor de pe stradă, pînă la două sau trei uși dincolo de ambele colțuri.

Era aniversarea fericitei zile în care biserica Angliei dăduse, după lege, în căsătorie pe doamna Kenwigs domnului Kenwigs ; și în semn de recunoștință pentru acest eveniment, doamna Kenwigs poftise cîțiva prieteni mai acătării la un joc de cărți și la o cină în locuința de la etajul întîi, ba chiar îmbrăcase o rochie nouă ca să-i primească, care rochie fiind de o culoare țipătoare și croită după principii tinerești, avu atîta succes, încît domnul Kenwigs spuse că cei opt ani de căsnicie și cei cinci copii păreau un vis, iar doamna Kenwigs era mai tînără și mai înfloritoare decît în prima duminică a tovărășiei lor.

Măcar că doamna Kenwigs, îmbrăcată cum era, arăta atît de frumoasă, și măcar că era atît de impunătoare încît ai fi zis că e slujită cel puțin de o bucătăreasă și de o jupînească și că n-are alteeva de făcut decît să poruncească, totuși avu multă bătaie de cap cu pregătirile, mai mult decît ar fi putut să îndure ea, care era atît de delicată și de distinsă, dacă n-ar fi susținut-o mîndria ei de gospodină. În cele din urmă, totuși, toate lucrurile care trebuiră adunate fură adunate, toate care trebuiră scoase din drum fură scoase din drum și totul era gata, iar cînd încasatorul făgădui să vie în persoană, norocul păru să zîmbească într-adevăr asupra acestei sărbătoriri.

Societatea fusese minunat aleasă. În primul rînd, domnul Kenwigs și doamna Kenwigs și patru Kenwigs mici, care rămîneau la cină ; mai întîi fiindcă era drept să aibă și ei parte de ospăț într-o zi ca asta ; în al doilea rînd, pentru că să-i culci de față cu

oaspeții ar fi fost cam greu, ca să nu zicem că n-ar fi fost frumos. Pe urmă, era o domnișoară care cususe rochia doamnei Kenwigs și care, locuind în cele două odăi din fund, dăduse patul ei sugaciului — doar era lucrul cel mai simplu din lume — și făcuse rost de o fetiță care să-l păzească. Pe urmă, ca pereche pentru această domnișoară, era un tînăr, care îl cunoscuse pe domnul Kenwigs pe vremea cînd acesta era holtei și se bucura de trecere la doamne, fiindcă îi mersese faima de cheflîu ce era. La aceștia se adăuga o pereche de curînd căsătorită, care fuseseră în legătură cu domnul și doamna Kenwigs în vremea cînd erau în vorbă; și o soră de a doamnei Kenwigs, o frumusețe de fată; pe lîngă care se mai afla alt tînăr, presupus a avea intenții onorabile cu privire la mai sus-amintita domnișoară; și domnul Noggs, care era un oaspete distins, fiindcă pe vremuri fusese un gentleman. Mai era și o doamnă în vîrstă din salonașul din fund și încă o tînără, care, îndată după încasator, era persoana cea mai simandicoasă dintre oaspeți, căci, fiind fiica unui stingător de luminări de la teatru, „apărea" în pantomimă și avea cel mai mare talent ce se pomenise pentru scenă, fiind în stare să stoarcă lacrimi doamnei Kenwigs cînd cînta și recita. Exista o singură piedică în calea bucuriei de a primi astfel de prieteni și anume că locatara salonașului din fund, care era foarte grasă și trecuse de șaizeci de ani, venise într-o rochie decoltată de muslină și cu mănuși scurte de antilopă, ceea ce o scoase în așa hal din sărite pe doamna Kenwigs, încît ea își încredință oaspeții în particular că, dacă în clipa aceea cina ei n-ar fi fost gătită pe vatra salonașului din fund, cu siguranță că ar fi cerut reprezentantei acelei încăperi să se retragă.

— Dragă — spuse Kenwigs — n-ar fi bine să începem să jucăm cărți?

— Dragul meu Kenwigs — răspunse soția lui — mă mir de tine. Vrei să începi fără unchiu-meu?

— Am uitat de încasator — spuse Kenwigs — nu, sigur că nu face...

— E atît de sensibil — spuse doamna Kenwigs, îndreptîndu-se spre cealaltă doamnă căsătorită, încît dacă începem fără el, mă scoate pe vecie de pe testament.

— Vai! făcu doamna căsătorită.

— Nici nu-ți închipui ce fel de om este — răspunse doamna Kenwigs; și totuși, e omul cel mai blînd din lume.

— Cel mai bun la inimă ce s-a pomenit — spuse Kenwigs.

— Îl doare inima să oprească apa, cînd oamenii nu plătesc — încercă să glumească prietenul holtei.

— George — făcu domnul Kenwigs, solemn — lasă asta, te rog!

— Am făcut doar o glumă — spuse prietenul, rușinat.

— George — urmă domnul Kenwigs — o glumă e un lucru foarte bun, foarte bun, dar cînd făcînd o glumă, jignești sentimentele doamnei Kenwigs, eu mă împotrivesc. Orice om, avînd o funcție publică, trebuie să se aștepte a fi batjocorit, e vina situației și nu a lui. Ruda doamnei Kenwigs are o funcție publică și el știe asta, George, și suportă; dar scoțînd-o din cauză pe doamna Kenwigs (dacă aș *putea* s-o scot din cauză pe doamna Kenwigs într-o împrejurare ca asta) am cinstea de a mă înrudi cu încasatorul prin căsătorie; și nu pot îngădui astfel de observații în... — domnul Kenwigs era gata să spună „casa mea", dar își întregi fraza, spunînd „locuința mea".

La capătul acestor mustrări, care stîrniră dovezi de simțire puternică din partea doamnei Kenwigs și avură rezultatul urmărit de a umple oaspeții cu sentimentul adînc al demnității încasatorului, se auzi sunetul clopoțelului.

— El e — șopti domnul Kenwigs, foarte emoționat. Morleens, draga mea, fugi jos și deschide un-

chiului tău şi sărută-l de îndată ce deschizi uşa. Hm... Să vorbim...

Primind propunerea domnului Kenwigs, oaspeţii începură să vorbească foarte tare, să se arate în largul lor şi nestînjeniţi; şi aproape îndată după aceea un domn scurt şi bătrîior, care purta pantaloni de postav cafeniu şi ghetre, cu o faţă care ar fi putut fi cioplită în *lignum vitae,* dacă nu cumva din altceva, fu prezentat în chip jucăuş de domnişoara Marlena Kenwigs, cu privire la al cărei neobişnuit nume de botez, trebuie să spunem aci că fusese născocit şi compus de doamna Kenwigs, înainte de prima naştere, anume pentru cinstirea întîiului născut, în caz că acesta avea să se dovedească a fi fată.

— O, unchiule, ce bucuroasă sînt că te văd! spuse doamna Kenwigs, sărutîndu-l drăgăstos pe încasator pe amîndoi obrajii. Atît de bucuroasă!

— La mulţi ani, draga mea — răspunse încasatorul, întorcîndu-i politeţea.

Se petrecea un lucru interesant. Iată un încasator, care strînge taxa de apă, fără registru, fără pană şi cerneală, fără acel dublu ciocănit, fără să sperie pe nimeni ci sărutînd — într-adevăr sărutînd — o femeie plăcută şi înlăturînd cu totul taxele, somaţiile, biletele în care anunţă că a trecut pe la domiciliu, ameninţările că nu va mai trece încă o dată pentru a strînge banii datoraţi pe două trimestre. Era plăcut să-i vezi pe oaspeţi privindu-l, cu totul prinşi de priveliştе şi să-i urmăreşti cum dau din cap şi clipesc, exprimîndu-şi recunoştinţa că descoperă atîta omenie la un încasator.

— Unde vrei să şezi, unchiule? întrebă doamna Kenwigs, strălucind de mîndrie familială, pe care o prilejuia această distinsă rudenie.

— Oriunde, draga mea — spuse încasatorul. Nu sînt năzuros.

Nu e năzuros! Ce încasator cumsecade! Dac-ar fi fost un scriitor care-şi cunoaşte lungul nasului şi încă n-ar fi putut să fie mai modest.

— Domnule Lillyvick — spuse Kenwigs către încasator — prietenii de faţă sînt foarte dornici să aibă onoarea de a vă... mulţumi. Domnul şi doamna Cutler, domnul Lillyvick.

— Încîntat de cunoştinţă, domnule — spuse domnul Cutler. Am auzit adesea de dumneavoastră. Şi acestea nu erau doar cuvinte de ceremonie; căci deoarece domnul Cutler locuise în parohia domnului Lillyvick, auzise într-adevăr foarte des de el. Vizita lui era într-adevăr o dovadă nemaipomenită de atenţie.

— George, pe care cred că-l cunoşti, domnule Lillyvick — spuse Kenwigs; doamna de jos, domnul Lillyvick. Domnul Snewkes, domnul Lillyvick; domnişoara Green, domnul Lillyvick. Domnul Lillyvick, domnişoara Petowker de la Teatrul Regal din Drury Lane. Sînt bucuros să recomand două celebrităţi una alteia! Doamna Kenwigs, draga mea, vrei să alegi fisele?

Doamna Kenwigs, cu ajutorul lui Newman Noggs care făcea mici plăceri copiilor în fiecare zi a anului şi căruia i se făcea plăcerea de a nu fi luat în seamă, aşa încît se vorbea despre el doar în şoaptă ca despre gentleman-ul decăzut, îndeplini ceea ce i se ceru; iar cea mai mare parte a musafirilor se aşezară la jocul de cărţi, în timp ce Newman, doamna Kenwigs şi domnişoara Petowker de la Teatrul Regal din Drury Lane se îngrijiră de cină.

În timp ce doamnele erau prinse de această îndeletnicire, domnul Lillyvick îşi vedea serios de joc şi, fiindcă plasa unui încasator de apă trebuie să prindă peşte, simpaticul domn nu se ruşina să-şi însuşească proprietatea vecinilor săi, pe care proprietate o micşora ori de cîte ori se ivea prilejul, zîmbind tot timpul cu voioşie şi spunînd cuvinte atît de respectuoase proprietarilor, încît aceştia erau în-

cîntaţi de bunăvoinţa lui şi-l socoteau, în adîncul inimii lor, vrednic să fie cel puţin ministru de finanţe.

După multă bătaie de cap şi după ce plouă cu ghionţi în capul fetiţelor Kenwigs, dintre care două, şi anume cele mai rebele, fură surghiunite fără judecată, faţa de masă fu întinsă cu multă eleganţă şi se servi rasol de pasăre, o friptură mare de porc, plăcintă cu mere, cartofi şi verdeţuri; la vederea cărora, vrednicul domn Lillywick îşi îngădui multe vorbe de duh şi se înfipse vîrtos, spre uluirea şi nemărginita încîntare şi mulţumire a întregului corp de admiratori.

Bucatele se topiră cu bine şi foarte repede, neiscîndu-se alte greutăţi serioase decît cele legate de cererea neîntreruptă de cuţite şi furculiţe curate, ceea ce o făcu pe biata doamnă Kenwigs să-şi spună mai mult decît o dată, că ar fi bine ca cercurile particulare să-şi însuşească principiile şcolilor şi să ceară fiecărui musafir să-şi aducă de acasă cuţitul, furculiţa şi lingura; ceea ce ar fi în multe cazuri, o mare înlesnire pentru gazde, mai ales dacă principiile şcolare ar fi duse pînă la capăt şi nimeni nu s-ar aştepta, din cuviinţă, să ducă obiectele înapoi cu sine.

După ce cu toţii au mîncat de toate, masa fu strînsă cu o grabă îngrijorătoare şi cu mult zgomot; şi după ce băuturile fură potrivite cu apă fierbinte sau rece, ceea ce aduse sclipiri în ochii lui Newman Noggs, societatea se grupă în vederea sărbătoririi. Domnul Lillyvick fu aşezat într-un fotoliu încăpător lîngă foc, iar fetiţele Kenwigs, înşirate pe o băncuţă, cu codiţele blonde spre oaspeţi şi feţele spre foc. De-abia le potrivise astfel şi doamna Kenwigs, copleşită de simţămintele ei de mamă, îşi lăsă capul pe umărul domnului Kenwigs, cu faţa scăldată în lacrimi.

— Ce frumoase sînt! spuse doamna Kenwigs, printre hohote de plîns.

— Da, dragă — încuviinţară toate doamnele — zău că sînt! E firesc să fii atît de mîndră, dar nu te lăsa impresionată, nu trebuie!

— Nu mă pot împiedica, dar nu face nimic! hohoti doamna Kenwigs. O! sînt prea frumoase ca să trăiască, prea frumoase!

Auzind prevestirea îngrijorătoare că sînt sortite să moară în floarea copilăriei, cele patru fetiţe scoaseră un ţipăt groaznic şi, îngropîndu-şi toate deodată feţele în poala mamei lor, începură să plîngă pînă cînd cele opt codiţe se porniră să tremure. Între timp, doamna Kenwigs le strîngea pe rînd la pieptul ei, cu gesturi de nebunie, pe care ar fi putut să le copieze pînă şi domnişoara Petowker.

În cele din urmă, neliniştita mamă îngădui să se lase potolită şi fetiţele Kenwigs, domolite şi ele, fură distribuite în societate, pentru a o împiedica pe doamna Kenwigs a fi din nou covîrşită de strălucirea frumuseţilor lor puse laolaltă. Acestea fiind îndeplinite, doamnele şi domnii, cu glasuri unite, prorociră că fetiţele vor avea parte de o viaţă lungă şi nu era cazul ca doamna Kenwigs să se lase strivită de deznădejde; şi nici nu părea să fie cazul, căci drăgălăşenia copiilor nu îndreptăţea de fel temerile ei.

— Astăzi se împlinesc opt ani — spuse domnul Kenwigs, după un răstimp de tăcere. Doamne, ah!

Cugetării lui toţi cei de faţă îi răspunseră ca un ecou: „Ah!", mai întîi şi pe urmă: „Doamne!"

— Pe atunci eram mai tînără — ciripi doamna Kenwigs.

— Nu — făcu încasatorul.

— Fireşte că nu — adăugă cineva.

— Mi-o amintesc pe nepoată-mea — spuse domnul Lillyvick, dominîndu-şi ascultătorii cu un aer grav. Mi-o amintesc chiar în după-amiaza cînd a

mărturisit mamei ei simpatia pentru Kenwigs. Mamă, a zis, îl iubesc.

— Am zis îl ador, unchiule — se amestecă doamna Kenwigs.

— Îl iubesc, cred, draga mea — spuse energic încasatorul.

— Poate că ai dreptate, unchiule — răspunse supusă doamna Kenwigs. Credeam că am spus: îl ador.

— Îl iubesc, draga mea — urmă domnul Lillyvick. Mamă, zice, îl iubesc. Ce-mi aud urechile? a strigat maică-sa; şi pe loc au apucat-o bîţîielile.

Un strigăt general de uimire izbucni printre oaspeţi.

— Bîţîieli puternice — repetă domnul Lillyvick, privindu-l fix. Să mă scuze Kenwigs, c-o spun în faţa prietenilor, dar se iveau mari obiecţii în legătură cu el, fiindcă nu era potrivit cu familia noastră şi putea s-o facă de rîs. Ţi-aduci aminte, Kenwigs?

— Sigur — răspunse domnul cu pricina, de loc supărat de această amintire, care dovedea, fără putinţă de îndoială, din ce familie bună se trăgea doamna Kenwigs.

- Am avut şi eu aceleaşi simţăminte — spuse domnul Lillyvick; poate că era firesc; poate că nu.

Un murmur general păru să spună că, la un om de rangul domnului Lillyvick, împotrivirea era nu numai firească, ci şi, în cel mai înalt grad, vrednică de laudă.

— M-am interesat de el la timp — spuse domnul Lillyvick — după ce s-au căsătorit, n-am avut încotro şi am fost unul dintre primii care am zis că trebuie să ţinem seama de Kenwigs. Drept care, familia a ţinut seama de el, ca urmare a recomandării mele şi, trebuie să spun, sînt mîndru să spun, că l-am socotit întotdeauna un om cinstit, cu bune purtări, dintr-o bucată, respectabil. Kenwigs, bate palma!

— Sînt mîndru s-o fac — spuse domnul Kenwigs.

— Şi eu la fel, Kenwigs — îi răspunse domnul Lillyvick.

— Am dus o viaţă foarte fericită cu nepoata dumitale, domnule — spuse Kenwigs.

— Ar fi fost vina dumitale dacă nu s-ar fi întîmplat aşa — observă domnul Lillyvick.

— Morleens Kenwigs — strigă foarte mişcată mama, în acest moment culminant — sărută-l pe unchiul tău drag!

Domnişoara îndeplini cererea şi celelalte trei fetiţe fură pe rînd săltate pînă la obrajii încasatorului şi supuse aceleiaşi încercări, care fu, pe urmă, repetată cu aproape toţi cei de faţă.

— Dragă doamnă Kenwigs — spuse domnişoara Petowker — pînă cînd pregăteşte domnul Noggs punciul, ca să bem în sănătatea dumneavoastră, las-o pe Morleena să repete dansul acela de caracter, în faţa domnului Lillyvick.

— Nu, nu, dragă — răspunse doamna Kenwigs; o să-l plictisească pe unchiu'!

— Nu poate să-l plictisească, sînt sigură — spuse domnişoara Petowker. O să-ţi facă multă plăcere, nu-i aşa, domnule?

— Sînt sigur c-o să-mi facă plăcere — răspunse încasatorul cu ochii la cel care pregătea punciul.

— Bine, atunci uite ce vă propun — spuse doamna Kenwigs. Morleena va dansa dacă unchiul e în stare s-o convingă pe domnişoara Petowker să ne recite, după aceea, „Înmormîntarea băutorului de sînge".

Propunerea fu urmată de aplauze puternice şi tropăit de picioare, iar cea care le stîrnise înclină de cîteva ori capul cu bunăvoinţă în semn de încuviinţare.

— Ştiţi doar — spuse cu imputare domnişoara Petowker — că nu-mi place să-mi exercit meseria şi la petreceri.

— Da, dar nu aici! spuse doamna Kenwigs. Sîntem toţi atît de buni prieteni şi e aşa plăcut, încît e ca

și cum ai face-o la dumneata în odaie; și în afară de asta, prilejul...

— Nu mai am nimic de spus — îi tăie vorba domnișoara Petowker — sînt încîntată să fac tot ce stă în umilele mele puteri.

Doamna Kenwigs și domnișoara Petowker înjghebaseră între ele un mic program de distracții și aceasta era ordinea stabilită, dar hotărîseră să se lase rugate, ca să pară mai firesc. Oaspeții fiind pregătiți, domnișoara Petowker îngînă o melodie și Morleena dansă un dans, după ce mai înainte tălpile pantofilor îi fuseseră frecate cu cretă, ca și cum ar fi fost vorba să umble pe frînghie. Era un dans foarte frumos, cuprinzînd multe mișcări cu brațele, și fu primit cu aplauze repetate.

— Dacă aș fi binecuvîntată cu un copil atît de genial — spuse domnișoara Petowker, roșind — aș duce-o numaidecît la operă.

Doamna Kenwigs oftă și se uită la domnul Kenwigs, care clătină din cap și spuse că se îndoia de acest lucru.

— Kenwigs se teme — spuse doamna Kenwigs.

— De ce se teme? întrebă domnișoara Petowker. Că o să dea greș?

— Ba nu — răspunse doamna Kenwigs, — dar dacă va crește și situația noastră va rămîne aceeași, gîndește-te la tinerii duci și marchizi.

— Are dreptate — făcu încasatorul.

— Totuși — spuse domnișoara Petowker — dacă se va ține destul de mîndră, știți...

— Da, e și asta ceva — spuse doamna Kenwigs, cu ochii la bărbatul ei.

— Eu atîta știu — spuse șovăind domnișoara Petowker — sigur că nu asta e regula, dar *eu* n-am întîmpinat nici o greutate și neplăcere de acest fel.

Cu politețea cuvenită domnul Kenwigs spuse că asta rezolva pe loc problema și că va cugeta serios asupra ei. Și cu această hotărîre, domnișoara Petowker fu rugată să înceapă „Înmormîntarea băutorului

de sînge" ; spre îndeplinirea cărei misiuni, domnișoara își despleti părul ei negru și luă poziție în celălalt capăt al odăii, după ce-l așezase pe prietenul holtei într-un colț, pentru ca omul să se poată repezi spre ea la replica „să pier prin moarte" și s-o prindă în brațe, în clipa cînd avea să moară nebună. Dădu reprezentația cu o însuflețire nemaipomenită, spre marea spaimă a fetițelor care aproape dîrdîiau de frică.

Nici nu se potolise bine entuziasmul ce urmă acestor osteneli și Newman (care de mult timp nu mai apucase un ceas atît de tîrziu fără să fi băut nimic), nici n-ajunsese să spună și el o vorbă cum că punciul ar fi gata, cînd se auzi o bătaie grăbită în ușa odăii, bătaie ce stîrni un țipăt al doamnei Kenwigs, care ghici numaidecît că pruncul căzuse din pat.

— Cine-i acolo ? întrebă domnul Kenwigs, cu glas aspru.

— Nu vă speriați, sînt numai eu — spuse Crowl, vîrînd pe ușă capul cu scufia de noapte. Micuțul e foarte bine, fiindcă mi-am aruncat privirea în odaie cînd am coborît și dormea dus, ca și fetița ; și nu cred că perdeaua patului o să ia foc de la lumînare, decît dacă se face curent în odaie, dar îl caută cineva pe domnul Newman Noggs.

— Pe mine ?! strigă Newman, foarte mirat.

— Păi da, e o oră cam ciudată, așa-i ? răspunse Crowl, care nu era încîntat la gîndul că va pierde focul ; sînt niște oameni ciudați, uzi de ploaie și murdari de noroi. Să le spun să plece ?

— Nu — făcu Newman, ridicîndu-se. Oameni ? Cîți ?

— Doi — răspunse Crowl.

— Mă caută pe mine ? Mi-au spus pe nume ? întrebă Newman.

— Pe nume — răspunse Crowl. Domnul Newman Noggs, cum m-auzi și cum te-aud.

Newman cugetă cîteva clipe, apoi ieși în grabă, bolborosind că avea să se întoarcă îndată. Se ținu de

cuvînt, fiindcă, după un timp foarte scurt, năvăli înăuntru și, înșfăcînd, fără o vorbă de scuză sau explicație, o lumînare aprinsă și un păhărel de punci tierbinte de pe masă, țîșni afară din odaie, ca un nebun.

— Ce naiba s-a întîmplat cu el? strigă Crowl, deschizînd brusc ușa. Pst! Se aude zgomot de sus?

Oaspeții se ridicară în dezordine și, uitîndu-se unii la alții foarte nedumeriți și cam speriați, întinseră gîturile înainte și începură să tragă cu urechea.

Îl înștiințează pe cititor despre pricina și obîrșia întreruperii descrise în ultimul capitol și despre cîteva alte lucruri ce trebuiesc cunoscute

Newman Noggs urcă scările în goană nebună, ținînd în mînă băutura fierbinte, luată fără fasoane de pe masa domnului Kenwigs, ba chiar de sub nasul încasatorului de apă, care tocmai ochea conținutul paharului, dînd semne însufletite de plăcere, în clipa neașteptatei lui subtilizări. Noggs își duse prada de-a dreptul în fundul podului, unde locuia și unde cu picioarele rănite, aproape desculți, uzi, murdari, frînți și purtînd toate semnele călătoriei lor istovitoare, ședeau Nicholas și Smike, acesta din urmă deopotrivă cauza și tovarășul de cazną al celui dintîi ; amîndoi erau rupți de oboseală, după o sforțare atît de neobișnuită și prelungită.

Primul lucru pe care-l făcu Newman fu să-l silească pe Nicholas, cu blîndă energie, a bea dintr-o sorbitură jumătate din punciul aproape clocotind ; și al doilea lucru, să toarne restul pe gîtlejul lui Smike ; acesta, care nu gustase în viața lui alte băuturi mai tari decît purgativele, dădu semne ciudate de uimire și încîntare, în timp ce licoarea îi aluneca pe gîtlej și, după ce se scurse toată, își roti ochii, cum nu se poate mai patetic.

— Ești ud pînă la piele — spuse Newman, trecîndu-și repede mîna peste haina azvîrlită de Nicholas ; și eu, eu n-am nici măcar un schimb — adăugă, aruncînd o privire gînditoare spre hainele jerpelite pe care le purta el.

— Am în legătură haine uscate, care cel puțin acum o să-mi fie de folos — răspunse Nicholas. Dacă te uiți atît de deznădăjduit la mine, ai să mă faci și mai îndurerat la gîndul că sînt silit să mă folosesc de mijloacele dumitale atît de modeste și să-ți cer ajutor și adăpost pentru o noapte.

Newman nu păru mai puțin deznădăjduit cînd îl auzi pe Nicholas vorbind astfel ; dar cînd tînărul său prieten îi strînse din toată inima mîna și-l asigură că numai încrederea subînțeleasă în sinceritatea cuvintelor lui Noggs și sentimentele binevoitoare ale acestuia față de el, Nicholas, ar fi putut să-l îndemne măcar și să-i dea de știre despre sosirea lui la Londra, domnul Noggs se lumină din nou și începu să trebăluiască prin odaie, făcînd cu mare iuțeală schimbările care-i stăteau în puteri pentru ca oaspeții săi să se simtă bine.

Aceste schimbări erau foarte simple ; căci mijloacele bietului Newman se opreau la mare depărtare de dorințele sale ; dar și așa mărunte cum erau, ele cerură multă agitație și alergătură. Și, fiindcă Nicholas își gospodărise atît de bine bănișorii puțini pe care îi avea, încît încă nu apucase să-i cheltuiască pe toți, apăru curînd pe masă o cină alcătuită din pîine cu brînză și friptură rece, cumpărate la un birt ; și cum aceste merinde fură însoțite de o sticlă cu vin și o cană cu bere, se risipiră oricum temerile cît privește primejdia foamei și a setei. Pregătirile, care stăteau în puterile lui Newman pentru adăpostirea oaspeților săi în timpul nopții, nu cerură prea mult timp ; și fiindcă omul stăruise ca pentru început Nicholas să-și schimbe straiele, iar Smike să îmbrace singura haină a lui Noggs (pe care nici o rugăminte nu-l putu opri s-o smulgă de pe el cu acest scop), călătorii se ospătară din această modestă cină cu mai multă plăcere decît se alesese cel puțin unul dintre ei de pe urma unor mese mai bune.

Pe urmă se așezară lîngă focul, pe care Newman Noggs îl aprinsese cum se pricepuse mai bine, după

ce Crowl îl jefuise de cărbuni, iar Nicholas, împiedicat să vorbească pînă acum de neliniștea prietenului său, care-l tot îndemna să se ospăteze după călătorie, începu să-l încolțească pe acesta cu întrebări arzătoare despre mama și sora lui.

— Păi — făcu Newman, tăcut ca de obicei — amîndouă-s bine.

— Tot mai locuiesc în City? întrebă Nicholas.

— Tot — făcu Newman.

— Și soră-mea? adăugă Nicholas. Tot mai lucrează în întreprinderea despre care mi-a scris c-o să-i placă atît de mult?

Newman făcu ochi mai mari ca de obicei, dar răspunse doar trăgînd aer în piept, care răspuns, judecînd după mișcarea capului ce-l însoțea, fu tălmăcit de prietenii lui ca însemnînd fie da, fie nu. În cazul de față, pantomima cuprindea o mișcare în jos a capului, nu o clătinătură; așa încît Nicholas luă răspunsul drept unul favorabil.

— Acum ascultă-mă — spuse Nicholas, punînd mîna pe umărul lui Newman. Înainte de a mă hotărî să le văd, am socotit cu cale să vin la dumneata ca nu cumva, dintr-o dorință egoistă, să le cășunez un rău, pe care n-am să-l mai pot îndrepta niciodată. Ce vești a primit unchiul meu din Yorkshire?

Newman deschise și închise de cîteva ori gura, ca și cum și-ar fi dat toată osteneala să vorbească, dar n-ar fi izbutit și, în cele din urmă, își ațintì ochii asupra lui Nicholas cu o privire înspăimîntătoare și fioroasă.

— Ce a aflat? îl îndemnă Nicholas, îmbujorîndu-se la față. Vezi doar că sînt pregătit să aud cele mai groaznice lucruri închipuite de răutatea omenească. De ce să le ascunzi de mine? Tot trebuie să le aflu mai devreme sau mai tîrziu; și ce putem cîștiga, luînd lucrurile în glumă, vreme de cîteva minute, dacă într-un timp pe jumătate atît de lung poți să mă înștiințezi despre tot ce s-a întîmplat? Rogu-te, spune-mi numaidecît!

— Mîine dimineață — spuse Newman ; ai să auzi mîine.

— Ce rost ar avea ? îl îmboldi Nicholas.

— Ai să dormi mai bine — răspunse Newman.

— Am să dorm mai prost — spuse Nicholas nerăbdător. Să dorm ! Oricît aș fi de istovit și oricîtă nevoie de odihnă aș avea, tot nu voi închide ochii toată noaptea, dacă nu-mi spui totul.

— Și dacă ți-aș spune totul ? întrebă cu șovăială Newman.

— Atunci ai putea să-mi stîrnești indignarea sau să-mi rănești mîndria — răspunse Nicholas, — dar n-ai să-mi strici odihna ; căci chiar dacă totul ar fi să reînceapă de la început, tot n-aș putea face altfel decît am făcut ; și oricare ar fi urmările pentru mine, nu mă voi căi niciodată de ceea ce am făcut, niciodată, nici de-ar fi să mor de foame sau să cerșesc din cauza asta. Ce înseamnă puțină sărăcie sau suferință față de necinste, față de cea mai josnică și neomenească lașitate ! Îți spun că dac-aș fi răbdat supus și fără să crîcnesc, m-aș fi urît pe mine însumi și aș fi fost vrednic de disprețul oricărui om din lumea asta. Ticălos fără inimă !

După această drăgălașă aluzie la absentul domn Squeers, Nicholas își stăpîni mînia care fierbea în el și povestindu-i lui Newman întocmai tot ce se petrecuse la Dotheboys Hall, îl rugă să vorbească fără să se mai lase îndemnat. În urma acestor rugăminți, domnul Noggs scoase dintr-un cufăr vechi o foaie de hîrtie, care părea mîzgălită în mare grabă ; și după diferite gesturi neobișnuite, care arătau toată neplăcerea, grăi în felul următor :

— Tinere, nu trebuie să te lași tîrît, lucrul ăsta nu se poate, știi, dacă vrei să răzbești, să iei apărarea oricărui om nedreptățit, la naiba, desigur că sînt mîndru cînd aud una ca asta ; și aș fi făcut și eu la fel !

Newman însoți această izbucnire neobișnuită cu o izbitură în masă, ca și cum, în înflăcărarea clipei, ar

fi luat masa drept pieptul sau coastele domnului Wackford Squeers. Și fiindcă, prin această mărturisire a sentimentelor sale își închisese singur calea spre sfaturile înțelepte și prevăzătoare (pe care avusese mai întîi de gînd să le dea), domnul Noggs trecu la miezul chestiunii.

— Alaltăieri — spuse el — unchiul dumitale a primit această scrisoare. Eu am copiat-o în grabă, cît a fost el plecat. S-o citesc ?

— Dacă ești bun — răspunse Nicholas, drept care Newman Noggs citi cele ce urmează :

Dotheboys Hall
Joi dimineața

Domnule,

Tata îmi cere să vă scriu, fiindcă doctorii se îndoiesc că el o să mai umble, de aceea nici nu poate ține pana.

Sîntem într-o stare sufletească peste poate, și tata e plin de vînătăi albastre și verzi. I-au rămas urme și pe turul pantalonilor. Am fost nevoiți să-l ducem jos în bucătărie, unde zace acum. După asta vă dați seama în ce hal este.

După ce nepotul dumneavoastră, care ni l-ați recomandat ca profesor, i-a făcut asta tatii și a sărit la el cu picioarele și cu niște cuvinte care nu vreau să-mi pîngărească pana descriindu-le, s-a repezit și la mama cu furie groaznică, a trîntit-o la pămînt și i-a înfundat pieptenul în cap la cîteva șchioape adîncime. Încă puțin și-i intra în scăfîrlie. Avem certefecat că așa a fost și că pieptenul i-ar fi atins creierul.

Eu și cu fratele meu am fost pe urmă victimele furiei și de atunci ne doare rău, ceea ce ne-a dus la încredințarea nestrămutată că sîntem răniți pe dinăuntru fiindcă pe dinafară nu se văd urme. Eu țip de durere tot timpul cît scriu și la

fel fratele meu, așa că nu sînt prea atentă și vă rog să-mi scuzați greșelile.

După ce monstrul și-a potolit setea de sînge, a fugit și a luat cu el un băiat cu caracter ticălos, pe care l-a asmuțit să se răscoale și un inel cu rubin de-al lui mama și fiindcă comisarul n-a putut să-l prindă, probabil că l-a culeș o diligență. Tata vă roagă, dacă vine la dumneavoastră, să-i dați înapoi inelul și să-l lăsați pe hoț și asasin liber, fiindcă dacă noi îl dăm în judecată, îl închide numai, dar dacă îl lăsăm liber, cu siguranță că nu trece mult și-i spînzură și asta ne scapă de bătaia de cap și e mult mai bine. Sperăm să primim vești de la dumneavoastră cînd găsiți cu cale și

Rămîn

a dumneavoastră și etcetera
Fanny Squeers

P. S. Mi-e milă de neștiința lui și îl disprețuiesc.

O tăcere adîncă se lăsă după citirea acestei alese misive, în care timp Newman Noggs, care o împăturea, privi cu un soi de milă caraghioasă spre băiatul cu caracter ticălos pomenit în scrisoare. Acesta neavînd altă idee mai limpede despre cele ce se petreceau decît că el fusese cauza nenorocită pentru care atîtea necazuri și învinuiri mincinoase căzuseră pe capul lui Nicholas, stătea mut și fără vlagă, cu o privire jalnică de om lovit drept în inimă.

— Domnule Noggs — spuse Nicholas, după cîteva clipe de gîndire. Trebuie să plec numaidecît.

— Să pleci! strigă Newman.

— Da — spuse Nicholas, — spre Golden Square. Nimeni din cei care mă cunosc n-o să creadă povestea cu inelul, dar s-ar putea să-i convină domnului Ralph Nickleby, care în ura lui ar fi încîntat să se prefacă

a crede în ea. E datoria, nu a lui, ci a mea, să declar adevărul ; și apoi am o vorbă sau două de schimbat cu el, pe care nu vreau să le las să se răcească.

— Trebuie să le lași — spuse Newman.

— Nu trebuie, zău că nu ! răspunse Nicholas cu hotărîre, pregătindu-se să iasă din casă.

— Ascultă ce-ți spun — îl opri Newman, închizînd drumul năvalnicului său prieten. Nu-i aici. Lipsește din oraș. Pînă-n trei zile nu se întoarce ; și știu că scrisoarea asta nu va primi răspuns înainte de întoarcerea lui.

— Ești sigur ? întrebă Nicholas, care fierbea și măsura cu pași repezi odaia îngustă.

— Sigur de tot — răspunse Newman. Nici n-a apucat bine s-o citească și a și fost chemat. Nimeni nu știe ce cuprinde, în afară de el și de noi.

— Ești sigur ? întrebă Nicholas pripit — nici chiar mama sau soră-mea ? Dac-aș crede că ele... mă duc acolo... vreau să le văd. Pe unde o iau ? Unde locuiesc ?

— Ascultă-mi sfatul — spuse Newman, vorbind de data aceasta serios și la fel ca toți oamenii — nu te osteni să le vezi nici măcar pe ele, înainte de a se reîntoarce el. Cunosc omul. Să nu pară că ai încercat să cumperi pe cineva. Cînd vine, te duci de-a dreptul la el și-i vorbești cît vrei de curajos. Dacă-i vorba de ghicit adevărul, îl cunoaște el la fel de bine ca dumneata sau ca mine. Atîta încredere poți să ai în el.

— Îmi vrei binele și trebuie să cunoști omul mai bine decît pot să-l cunosc eu — spuse Nicholas, după ce chibzui un pic. Bine, așa să fie.

Newman, care în timpul convorbirii de mai înainte stătuse cu spatele la ușă, gata să se împotrivească la nevoie, cu forța, oricărei încercări de a ieși din casă, își reluă cu multă mulțumire locul și fiindcă, între timp, apa din ceainic începuse să fiarbă, pregăti un pahar de rom, amestecat cu apă, pentru Nicholas, și umplu o cană crăpată spre folosul lui și al lui Smike, din care cană cei doi se ospătară în bună

înțelegere, în timp ce Nicholas, cu capul sprijinit de mînă, se cufundă într-o dureroasă cugetare.

Între timp, musafirii de jos, după ce trăseseră cîtva timp cu urechea fără să audă vreun zgomot care să-i îndreptățească să se amestece, ca să-și potolească curiozitatea, se întoarseră în odaia familiei Kenwigs, plăsmuind cu închipuirea tot felul de presupuneri cît privește cauza dispariției neașteptate și a absenței domnului Noggs.

— Ei, Doamne, să vă spun eu ceva — spuse doamna Kenwigs. Să zicem că i-a venit o știre cum că i se dă înapoi ce-i al lui!

— Zău că nu-i cu neputință — spuse domnul Kenwigs. Poate că, în cazul ăsta, ar fi mai bine să trimitem pe cineva sus, care să-l întrebe dacă nu mai vrea puțin punci.

— Kenwigs! spuse domnul Lillyvick cu glas tare. Mă mir de dumneata!

— Dar de ce, domnule? întrebă domnul Kenwigs cu supunerea cuvenită față de încasatorul taxelor de apă.

— Se poate să spui una ca asta, domnule? răspunse supărat domnul Lillyvick. Doar a căpătat o dată punci, nu-i așa? Eu socotesc felul în care a ciordit punciul, dacă-mi îngăduiți să folosesc acest cuvînt, cît se poate de jignitor pentru această societate; ba chiar scandalos, de-a dreptul scandalos. Poate că e obiceiul ca astfel de lucruri să se îngăduie în această casă, dar nu asta e purtarea cu care sînt eu deprins și nu mă sfiesc să ți-o spun, Kenwigs. Un gentleman stă cu paharul de punci înainte, gata să-și moaie buzele și altul vine și umflă paharul, fără să zică „dacă-mi dați voie" sau „dacă permiteți", și pleacă cu pahar cu tot. Or fi astea bune purtări, poate că da, dar eu nu le înțeleg, asta-i tot; ba mai mult, nici nu-mi pasă dacă n-am să le înțeleg niciodată. Eu spun ce am pe suflet, Kenwigs, și asta am pe suflet și dacă nu-ți place, tot a trecut ora mea

de culcare şi nimeresc eu acasă şi nici nu mai întîrzii.

Ce întîmplare supărătoare! Încasatorul şezuse cîteva minute îmbufnat şi scoţînd foc pe nări, într-o atitudine de demnitate jignită, dar acum îşi şi ieşise de-a binelea din pepeni. Marele om — ruda cea avută — unchiul holtei, în ale cărui puteri stătea să facă din Morleena o moştenitoare, iar din micuţ un urmaş, era jignit. Doamne Dumnezeule, unde aveau să ducă toate astea!

— Îmi pare foarte rău, domnule — spuse umil domnul Kenwigs.

— Să nu-mi spui că-ţi pare rău! răspunse foarte stropşit domnul Lillyvick. N-aveai decît să împiedici!

Oaspeţii încremeniseră în faţa acestei gîlcevi de familie. Deţinătoarea salonaşului din fund stătea cu gura deschisă, privind rătăcită la încasator, uluită de spaimă; ceilalţi musafiri nu erau mai puţin copleşiţi de mînia marelui om. Domnul Kenwigs, nepriceput în astfel de chestiuni, nu făcea decît să arunce paie peste foc în încercările lui de a-l stinge.

— Nu m-am gîndit la asta, vă asigur — spuse omul. Nu mi-am închipuit că un lucru atît de mărunt ca un pahar de punci, vă poate scoate în aşa hal din fire.

— Să mă scoată din fire! Ce naiba vrei să spui cu obrăznicia asta, domnule Kenwigs? întrebă încasatorul. Morleena, fetiţo, dă-mi pălăria!

— Vai, doar n-o să plecaţi, domnule Lillyvick — se amestecă domnişoara Petowker, folosind zîmbetul ei cel mai cuceritor.

Dar domnul Lillyvick, nesocotind sirena, tot mai striga înciudat: „Morleena, pălăria!" La a patra repetire a acestei cereri, doamna Kenwigs se prăbuşi pe scaunul ei cu un strigăt care ar fi putut să mişte un butoi cu apă, nu un încasator de apă, în timp ce fetiţele (dăscălite în şoaptă în acest sens), se agăţară de pulpana unchiului şi-l rugară, într-o engleză stîlcită, să rămînă.

— De ce să rămîn, dragele mele? spuse domnul Lillyvick. Nu sînt dorit!

— Vai, nu vorbi cu atîta cruzime, unchiule — spuse printre hohote de plîns doamna Kenwigs; doar dacă vrei să mă omori!

— Nu m-aș mira dacă unii ar spune că asta urmăresc — răspunse domnul Lillyvick, aruncînd o privire supărată către Kenwigs. Auzi, să mă scoată din fire!

— Vai! nu pot să sufăr să-l văd uitîndu-se așa la bărbatul meu — plîngea doamna Kenwigs. E îngrozitor, într-o familie! Vai!

— Domnule Lillyvick — spuse Kenwigs. Nădăjduiesc că, de dragul nepoatei dumitale, n-ai nimic împotriva împăcării.

Trăsăturile încasatorului se muiară, mai ales cînd musafirii adăugară rugile lor la cele ale nepotului. Omul renunță la pălărie și întinse mîna.

— Așa, Keniwgs — spuse domnul Lillyvick; și dă-mi voie să-ți spun, în același timp, ca să-ți arăt cît eram de scos din fire, că, și dac-aș fi plecat fără o vorbă, asta tot n-ar fi adus nici o schimbare cît privește cele cîteva lire pe care vreau să le las copiilor voștri cînd oi muri.

— Morleens Kenwigs! strigă mama, într-o revărsare de duioșie. Îngenunche în fața unchiului tău și roagă-l să te iubească toată viața, căci el e înger, nu om, și asta am spus-o eu întotdeauna.

Domnișoara Morleena, care, supunîndu-se poruncii, se apropiase pentru omagiu, fu repede ridicată și sărutată de domnul Lillyvick; după care, doamna Kenwigs se azvîrli înainte și-l sărută pe încasator, iar dintre oaspeții ce fuseseră martorii mărinimiei lui, se ridică un murmur nestăpînit de aprobare.

Din nou vrednicul gentleman devenise sufletul societății, din nou își reluă locul de *leu*, de care fusese lipsit vremelnic de atenția împrăștiată a musafirilor. Se spune că leii cu patru picioare sînt sălbatici numai cînd le este foame; leii cu două picioare rareori mî-

rîie mai tare decît atunci cînd pofta lor după onoruri rămîne nesăturată. Acum domnul Lillyvick era mai tare ca oricînd ; căci își arătase puterea ; pomenise de proprietatea lui și de gîndurile sale testamentare. Cîștigase mare credit pentru dezinteresarea și virtutea sa ; și, pe deasupra, i se oferi și un pahar mult mai mare cu punci decît cel pe care Newman Noggs îl șterpelise atît de mișelește.

— Vă rog ! Iertați-mă că intru din nou — spuse Crowl, vîrînd capul pe ușă tocmai în momentul fericitei întorsături ; dar ce treabă ciudată mai e și asta, nu-i așa ? Se împlinesc îndată cinci ani de cînd locuiește Noggs în casa asta și nimeni n-a venit vreodată să-l vadă, așa cum știu și cei mai vechi chiriași.

— Cred și eu că-i o oră ciudată de noapte pentru vizite, domnule — spuse încasatorul — iar purtarea domnului Noggs este, ca să nu zicem mai rău, misterioasă.

— Chiar așa și e — întregi Crowl. Și să vă mai spun ceva. Cred că cele două năluci, oricine ar fi ele, au fugit de undeva.

— Ce te face să crezi una ca asta, domnule ? întrebă încasatorul, care părea să fi fost ales, printr-o înțelegere mută, purtătorul de cuvînt al tuturor oaspeților. Nădăjduiesc că n-ai nici un motiv să crezi că au fugit de undeva fără să-și fi plătit ratele și taxele datorate ?

Domnul Crowl privi disprețuitor și era gata să dea grai unui protest general împotriva achitării ratelor și taxelor, în orice fel de împrejurări, dar fu oprit la timp de o șoaptă din partea lui Kenwigs, în vreme ce cîteva priviri încruntate și cîteva semne de ale doamnei Kenwigs îl împiedicară, din fericire, să vorbească.

— Adevărul este — spuse Crowl, care ascultase la ușa lui Newman pînă cînd i se lungiseră urechile — adevărul e că au vorbit atît de tare, încît m-au deranjat chiar în odaia mea și nu m-am putut împiedica să prind o vorbă ici-colo ; și tot ce am auzit, părea să aibă legătură cu fuga lor de nu știu unde. Nu vreau

s-o neliniștesc pe doamna Kenwigs, dar sper că n-au ieșit din închisoare sau spital ca să aducă vreo boală sau cine știe ce pacoste de la care să se molipsească și copiii.

Doamna Kenwigs fu atît de doborîtă de această bănuială, încît a fost nevoie de toate atențiile delicate ale domnișoarei Petowker, de la Teatrul Regal din Drury Lane, ca să fie cît de cît potolită, ca să nu mai vorbim de îngrijirile domnului Kenwigs, care țin o sticlă pîntecoasă de săruri în nasul doamnei lui, pînă cînd lumea începu să se îndoiască dacă lacrimile care-i șiroiau pe față erau pricinuite de sentimente sau de *sel volatile*.

Doamnele, după ce dădură grai simpatiei lor, una cîte una și pe rînd, porniră, după obicei, un mic cor de cuvinte mîngîietoare, dintre care: Biata de ea! La fel aș simți și eu în locul ei! Zău că e un lucru supărător! și numai o mamă știe ce simte, o mamă! erau cele mai însemnate și cele mai des repetate. Pe scurt, părerea societății fu atît de limpede exprimată, încît domnul Kenwigs era gata să se prezinte în odaia domnului Noggs, pentru a cere explicații, ba chiar dăduse pe gît, în chip de pregătire și în semn de hotărîre nestrămutată, un pahar cu punci, cînd toți cei de față fură luați prin surprindere de ceva nou și îngrozitor.

Era nici mai mult nici mai puțin decît un șir de țipete, dintre cele mai ascuțite și pătrunzătoare, care se rostogoleau grăbite de la etajul de sus; și după toate aparențele, veneau chiar din odăile din fund, unde stătea în acea clipă închis pruncul Kenwigs. Nici nu le auzi bine și doamna Kenwigs, încredințată că o pisică străină intrase în casă și înăbușea copilul, în somn, porni spre ușă, frîngîndu-și mîinile și țipînd înspăimîntător, spre marea uluială și zăpăceală a musafirilor.

— Domnule Kenwigs, vezi ce s-a întîmplat; grăbește-te! strigă sora d-nei Kenwigs, înșfăcînd-o cu putere pe aceasta și oprind-o cu forța. Nu te mai răsuci atîta, dragă, că nu pot să te țin.

— Copilașul meu scump, scump, scump! țipa doamna Kenwigs, strigînd fiecare „scump" mai tare decît cel dinainte. Micul meu Lillyvick dulce și nevinovat! Lăsați-mă să mă duc la el! Lăsați-măăă!

Însoțit de aceste țipete nebune și în vaietele și plînsul fetițelor, domnul Kenwigs urcă în goană scările spre odaia de unde porniseră sunetele; la ușă dădu de Nicholas, cu copilul în brațe. Acesta zbucnise din odaie cu așa forță, încît îngrijoratul tată fu azvîrlit cu șase trepte mai jos și se opri pe primul palier, înainte de a fi avut timpul să deschidă gura și să întrebe ce s-a întîmplat.

— Nu fiți speriați — strigă Nicholas, coborînd în goană — iată-l; e în ordine, totul a trecut; vă rog, veniți-vă în fire; n-a pățit nimic! Și spunînd acestea și dînd mii de alte asigurări pe deasupra, predă copilul (pe care în grabă îl ținuse cu capul în jos și picioarele în sus) doamnei Kenwigs, apoi fugi înapoi, în ajutorul domnului Kenwigs, care își freca foarte tare capul și părea cam zăpăcit de cădere.

Liniștiți de această știre îmbucurătoare, oaspeții își reveniră întrucîtva din spaima care pricinuise cîteva pilde ciudate de lipsă totală a prezenței de spirit; astfel, prietenul holtei o sprijinise destul de îndelung, în brațele sale, pe sora doamnei Kenwigs, în loc s-o sprijine pe doamna Kenwigs; iar onorabilul domn Lillyvick fusese într-adevăr văzut sărutînd-o de cîteva ori, în tulburarea lui, pe domnișoara Petowker, în spatele ușii, cu un calm de parcă nici o nenorocire n-ar fi fost atunci pe cale de desfășurare.

— E un fleac — spuse Nicholas, reîntorcîndu-se la doamna Kenwigs; fetița care păzea copilul fiind, pesemne, obosită, a adormit și i s-a aprins părul.

— Ticăloasă mică și rea! strigă doamna Kenwigs, făcînd un semn amenințător cu degetul către mica nenorocită, care, trebuie să fi avut vreo treisprezece ani, avea părul pîrlit și privea cu o față speriată.

— Am auzit țipetele — urmă Nicholas — și am ajuns la timp ca s-o împiedic să împrăștie focul. Pu-

teți fi sigură că micuțul n-a pățit nimic, fiindcă l-am ridicat chiar eu din pat și l-am adus aci ca să vă liniștesc.

După această scurtă lămurire, pruncul, care, botezat fiind după încasator, avea parte de numele Lillyvick Kenwigs, aproape înăbușit de mîngîierile musafirilor și strîns fiind la pieptul mamei lui începu să urle din nou. Atunci atenția societății se îndreptă, printr-o trecere firească, spre fetița, care îndrăznise să-și aprindă părul și care, după ce primi felurite mici palme și ghionți din partea doamnelor mai energice, fu cu mărinimie trimisă acasă; iar cei nouă penny, care ar fi trebuit să fie răsplata ei, fură confiscați de familia Kenwigs.

— Nu știu ce-am putea să vă spunem, domnule! exclamă doamna Kenwigs, adresîndu-se salvatorului tînărului Lillyvick. Zău că nu știu!

— Nu trebuie să-mi spuneți nimic — răspunse Nicholas. N-am făcut nimic care să îndreptățească vreo pretenție la elocința dumneavoastră, zău că nu!

— Ar fi putut să fie ars de viu, dacă n-ai fi fost dumneata! ciripi domnișoara Petowker.

— N-aș crede — răspunse Nicholas — fiindcă s-ar fi găsit ajutor din belșug pe aici, încă înainte de a fi fost în primejdie.

— Oricum, ai să ne dai voie să bem în sănătatea dumitale! spuse domnul Kenwigs, îndreptîndu-se spre masă.

— În orice caz, fără mine — răspunse Nicholas cu un zîmbet. Mă aflu după o călătorie istovitoare și aș fi un tovarăș de petrecere cam amorțit. Mai degrabă o piedică decît un însuflețitor al veseliei dumneavoastră, asta presupunînd că aș rămîne treaz, lucru de care mă îndoiesc tare. Dacă-mi îngăduiți, mă voi înapoia la prietenul meu, domnul Noggs, care s-a întors sus, cînd a văzut că nu s-a întîmplat nimic serios. Noapte bună!

După ce se scuză astfel că nu poate lua parte la petrecere, Nicholas își luă, în cuvinte cuceritoare, ră-

mas bun de la doamna Kenwigs, și de la celelalte doamne și se retrase, lăsînd o impresie de neuitat.

— Ce tînăr încîntător! strigă doamna Kenwigs.

— Neobișnuit de politicos, într-adevăr — făcu domnul Kenwigs. Nu crezi, domnule Lillyvick?

— Da — răspunse încasatorul, ridicînd din umeri a îndoială. *Este* politicos, foarte politicos în aparență.

— Nădăjduiesc că n-ai văzut nimic, care să vorbească împotriva lui, unchiule? întrebă doamna Kenwigs.

— Nu, draga mea — răspunse încasatorul, nu. Sper că n-o să se dovedească a fi... dar, n-are importanță... toată dragostea mea, dragă, și să-ți trăiască copilașul.

— Finul dumitale! spuse doamna Kenwigs, cu un zîmbet dulce.

— Nădăjduiesc că-ți va purta numele cu cinste — adăugă domnul Kenwigs, dornic să-l cîștige pe încasator. Nădăjduiesc că va fi un copil ce nu-și va face nașul de rușine și, mai încolo, dacă putem prevedea, un om din soiul Lillyvick-ilor, al căror nume îl poartă. Crede-mă — și doamna Kenwigs o simte la fel, și tot atît de puternic ca mine, socotesc faptul că poartă numele de Lillyvick drept una dintre cele mai mari binecuvîntări și onoruri ale vieții lui.

— *Cea* mai mare binecuvîntare, Kenwigs — murmură soția lui.

— *Cea* mai mare binecuvîntare! repetă Kenwigs, îndreptîndu-și greșeala. O binecuvîntare pe care nădăjduiesc că, într-o bună zi, o voi merita.

Acesta era un plan politic al familiei Kenwigs, căci astfel domnul Lillyvick devenea cauza și sorgintea norocului copilului. Bunul gentleman simți delicatețea și iscusința loviturii și propuse numaidecît să se bea în sănătatea necunoscutului care se evidențiase în noaptea aceea prin sînge rece și iuțeală.

— Care, trebuie să recunosc — spuse domnul Lillyvick, de parc-ar fi făcut un mare hatîr, arată destul de bine și are purtări care, nădăjduiesc, i se potrivesc cu caracterul.

— Are un chip și un fel de a fi foarte drăguț, într-adevăr — spuse doamna Kenwigs.

— Sigur că are — adăugă domnișoara Petowker. E ceva în înfățișarea lui foarte... vai, nu-mi vine cuvîntul...

— Care cuvînt ? întrebă domnul Lillyvick.

— Zău, ce proastă sînt ! răspunse domnișoara Petowker, cu șovăială în glas. Cum se spune cînd lorzii forțează ușile și bat polițiștii și joacă la curse cu banii altora și toate chestiile astea ?

— Vrei să spui, aristocratic ? propuse încasatorul.

— Da, aristocratic ! răspunse domnișoara Petowker. Are ceva foarte aristocratic, nu-i așa ?

Domnii tăcură și-și zîmbiră unii altora, ca și cum ar fi vrut să spună : „Ei, gusturile nu se discută" ; dar doamnele hotărîră într-un glas că Nicholas avea un aer aristocratic ; și, fiindcă nimeni nu-și bătea capul să combată părerea, ea fu proclamată în triumf.

Cum între timp punciul se băuse tot, iar fetițele Kenwigs (care cîtăva vreme își ținuseră ochii deschiși cu ajutorul degetului arătător) deveniseră arțăgoase și trebuiau culcate numaidecît, încasatorul își scoase cu o mișcare ceasornicul și vesti oaspeții că este ora două ; la care știre, unii se arătară mirați și alții scandalizați și, după ce începu o bîjbîială pe sub mese după căciuli și pălării, care fură găsite în cele din urmă, deținătorii lor plecară, strîngîndu-și îndelung mîinile și repetînd de multe ori că nu petrecuseră niciodată o seară atît de încîntătoare și că nici n-ar fi crezut că s-a făcut atît de tîrziu, ei așteptîndu-se să audă că e cel tîrziu zece și jumătate, că doreau domnului și doamnei Kenwigs cîte o aniversare a nunții o dată pe săptămînă și că se mirau prin ce minune s-a descurcat doamna Kenwigs atît de bine și multe altele de același fel. La care cuvinte măgulitoare, domnul și doamna Kenwigs răspunseră, mulțumind fiecărei doamne și fiecărui domn, *seriatim*, pentru cinstea ce le-au făcut-o prin prezența lor și nădăjduind că au

petrecut măcar pe jumătate atît de bine pe cît spuneau că petrecuseră.

Cît despre Nicholas, el adormise de mult, cu totul neștiutor de impresia pe care o făcuse, lăsîndu-i pe domnul Newman Noggs și pe Smike să golească între ei sticla cu băutură; și această treabă ei o îndepliniră cu atîta bunăvoință, încît lui Newman îi era la fel de greu să hotărască dacă el era cu desăvîrșire treaz sau dacă mai văzuse vreodată un om atît de amorțit și pleoștit de beție ca noua lui cunoștință.

Nicholas încearcă să găsească o nouă slujbă și neizbîndind, primește să devină educator într-o familie

A doua zi de dimineață, prima grijă a lui Nicholas fu să-și caute o odaie în care să poată viețui pînă vor veni timpuri mai bune, fără să mai abuzeze de ospitalitatea lui Newman Noggs, care ar fi dormit cu plăcere pe scări, numai ca prietenul lui să se simtă bine.

Apartamentul liber despre care era vorba în anunțul de pe geamul salonașului se dovedi, la cercetare, a fi o cameră mică și dosnică la etajul al doilea, pe vremuri un pod acoperit cu tablă de plumb și avînd perspectiva unor acoperișuri de țiglă și a unor coșuri murdare de funingine. Chiriașul care ocupa salonașul era împuternicit că trateze închirierea acestei părți din locuință cu săptămîna, căci avea mandat de la proprietar să hotărască soarta odăilor pe măsură ce se eliberau și să fie cu ochii-n patru ca locatarii să nu spele putina. Pentru asigurarea la timp a acestui din urmă serviciu, fusese scutit de chirie, pentru ca nu cumva să fie ispitit să spele el însuși putina.

Nicholas deveni chiriașul acestei camere; și după ce închirie ceva mobilier obișnuit de la un negustor de vechituri din apropiere și plăti chiria înainte pe o săptămînă dintr-un mic fond agonisit prin prefacerea unor haine ce-i prisoseau în bani gheață, prinse să cugete asupra perspectivelor lui, care, ca și perspectiva oferită de fereastră, erau destul de mărginite și murdare. Deoarece perspectivele nu se arătară de fel mai trandafirii cînd le cercetă de aproape și fiindcă familiari-

tatea naște disprețul, se hotărî să le alunge din gînd făcînd o plimbare în marș forțat. Așa încît, luîndu-și pălăria și lăsîndu-l pe bietul Smike să facă și să refacă ordinea odăii cu atîta plăcere, de parc-ar fi fost vorba de cel mai arătos palat, o porni pe străzi și se amestecă în forfota trecătorilor.

Deși omul își poate pierde simțul importanței sale cînd ajunge doar o părticică într-un vălmășag de oameni, care prinși de treburi nici nu se uită la el, nu urmează de aci că el se poate lepăda cu tot atîta ușurință și de simțămîntul foarte puternic al importanței și tăriei necazurilor sale. Starea nefericită a treburilor lui frămînta creierul lui Nicholas, oricît de repede ar fi umblat; și cînd încercă să alunge gîndurile cugetînd la starea și perspectivele oamenilor din jurul lui, își dădu seama, după cîteva clipe, că le pune în contrast pe acestea din urmă cu ale lui și, fără să-și dea seama, alunecă din nou pe făgașul vechilor frămîntări.

Prins de aceste cugetări, în timp ce-și croia drum de-a lungul uneia din marile artere ale Londrei, își ridică din întîmplare privirile asupra unei firme vopsite albastru, unde era scris cu litere de aur: „Oficiu general de plasare; pentru orice fel de slujbe și posturi întrebați înăuntru". Era o prăvălie cu o perdea de tifon și o ușă în spatele ei, iar în fereastră stătea atîrnat un șir ispititor de afișe care anunțau oferte de slujbe de toate rangurile, de la cea de secretar la cea de servitor.

Din instinct, Nicholas se opri în fața acestui templu al făgăduinței și străbătu cu privirile cuvintele de început scrise cu litere mari, acestea din urmă foarte numeroase. După ce-și sfîrși cercetarea, făcu cîțiva pași înainte, apoi iar înapoi și iar înainte; în cele din urmă, după ce se opri de cîteva ori nehotărît în fața ușii Oficiului general de plasare, își luă inima în dinți și intră.

Se trezi într-o încăpere mică cu imitație de covor pe jos și un pupitru înalt, împins într-un colț, la care ședea un tinerel slăbănog, cu ochi vicleni și bărbia

scoasă în afară. Era cel ale cărui creații cu litere mari înnegreau fereastra. În fața lui stătea deschis un registru gros și cum stătea cu degetele mîinii drepte vîrîte între foi și ochii ațintiți asupra unei doamne bătrîne și foarte grase, cu o scufie de casă pe cap — pesemne proprietăreasa întreprinderii — care se încălzea la foc, părea că nu așteaptă decît îndrumările ei pentru a cita niște cifre cuprinse între închizăturile ruginite ale catastifului.

Fiindcă afară exista un anunț care înștiința publicul cum că femei la toate se angajează zilnic, de la orele zece pînă la patru, Nicholas știu numaidecît că cele vreo șase femei tinere și voinice, cu saboți în picioare și cîte o umbrelă în mînă, care ședeau pe o bancă într-un colț, asta așteptau ; cu atît mai mult cu cît sărmanele păreau neliniștite și ostenite. Nu era chiar atît de sigur cu privire la rostul și situația a două tinere elegante, care stăteau de vorbă cu doamna cea grasă de lîngă foc, dar, după ce se așeză într-un colț, spunîndu-și că va aștepta pînă cînd vor fi serviți ceilalți clienți, doamna cea grasă reluă convorbirea întreruptă de intrarea lui :

— Bucătăreasă, Tom — spuse doamna cea grasă, încălzindu-se mai departe, după cum am pomenit mai sus.

— Bucătăreasă ! spuse Tom, întorcînd cîteva foi ale catastifului. Așa !

— Ia vezi, ceva locuri mai ușoare — spuse doamna cea grasă.

— Alege foarte ușoare, dacă ești bun, tinere — se amestecă o femeiușcă drăguță, cu ghete cadrilate de postav alb cu negru, care părea o clientă.

— Doamna Marker — citi Tom. Russell Place, Russell Square ; ofertă optsprezece guinee ; ceaiul și zahărul sînt cuprinse. Familie de două persoane, nu primește mulți oaspeți. Au cinci servitori. Fără bărbat. Fără curtezani.

— Doamne ! ciripi clienta. *Asta* nu-i bun. Citește-mi altul, dacă vrei, tinere !

— Doamna Wrymug — spuse Tom. Pleasant Place, Firesbury. Leafa, douăsprezece guinee. Fără ceai și zahăr. Familie serioasă.

— Nu te mai osteni să citești asta — îi tăie vorba clienta.

— Trei valeți serioși — făcu Tom, ca s-o impresioneze.

— Trei? Așa ai zis? întrebă clienta, cu glas schimbat.

— Trei valeți serioși — răspunse Tom. Bucătăreasă, jupîneasă și dădacă; toate femeile de serviciu trebuie să ia parte de trei ori, în fiecare duminică, la adunarea Little Bethel, însoțite de un valet serios. Dacă bucătăreasa e mai serioasă decît valetul, ea trebuie să-l îndrumeze pe el; dacă valetul e mai serios decît bucătăreasa, el trebuie s-o îndrumeze pe ea.

— O să iau adresa asta — spuse clienta; nu știu de ce, dar parcă n-o să mi se potrivească prea bine.

— Uite alta — făcu Tom, întorcînd foile; familia domnului Gallanbile, M. P.[1]. Leafă cincisprezece guinee, cu ceai și zahăr, servitoarele au voie să-și vadă verii, dacă sînt cu frica lui Dumnezeu. Notă. Sîmbăta masă rece în bucătărie, domnul Gallanbile ținînd cu evlavie datinile. De ziua Domnului nu se gătește nimic, în afară de masa domnului și doamnei Gallanbile, care masă, reprezentînd o muncă trebuincioasă și pioasă, e îngăduită. În zilele de odihnă, domnul Gallanbile cinează tîrziu, pentru a o feri pe bucătăreasă de păcatul de a se îmbrăca.

— Cred că ăsta nu mi se potrivește atît de bine-ca celălalt — spuse clienta, după ce vorbise puțin în șoaptă cu prietena ei. Am să iau adresa cealaltă, dacă nu te superi, tinere. N-am decît să mai viu o dată, dacă nu iese nimic.

Tom scrise adresa, după cum i se ceruse, și clienta cea drăguță, după ce în treacăt o mulțumi pe doamna cea grasă cu o mică taxă, plecă însoțită de prietena ei.

[1] Member of Parliament — membru al parlamentului,

Tocmai cînd Nicholas deschise gura ca să-i ceară tînărului să întoarcă foile la litera S și să-i spună ce locuri de secretar sînt libere, intră în birou o solicitantă, de dragul căreia el se retrase numaidecît, și a cărei înfățișare îl miră și-l interesă deopotrivă.

Era o fată tînără, care nu putea să aibă mai mult decît optsprezece ani, firavă și gingașă, dar foarte bine făcută. Fata se îndreptă sfioasă spre pupitru și se interesă, cu glas foarte slab, despre un post de guvernantă sau însoțitoare pe lîngă o doamnă. Timp de o clipă, cît rosti întrebarea, își ridică vălul și arătă un chip de o frumusețe neobișnuită, deși umbrit de un nor de tristețe care, la o ființă atît de tînără, atrăgea îndoit atenția. După ce primi o recomandație pentru o persoană trecută în registru, mulțumi cum se cuvine și se strecură afară.

Era îmbrăcată îngrijit, dar foarte simplu; cu atît mai mult cu cît ai fi zis că rochia aceea, dacă ar fi purtat-o o ființă care i-ar fi dăruit mai puțin din propria ei gingășie, s-ar fi putut să pară sărăcăcioasă și jerpelită. Însoțitoarea ei — căci venise însoțită — era o fată roșie la față, cu ochi rotunzi și cam murdară. După asprimea brațelor goale care-i ieșeau de sub șalul slinos și urmele numai pe jumătate spălate de funingine și cărbune care-i tatuau fața, părea de o teapă cu femeile la toate de pe bancă. Cu acestea schimbă zîmbete și priviri, care vorbeau despre francmasoneria breslei.

Fata păși în urma stăpînei, și înainte ca Nicholas să-și fi revenit din uimire, tînăra dispăruse. Nu e chiar atît de sigur, cum ar putea crede unii oameni cumpătați, că nu s-ar fi luat după ele, dacă n-ar fi fost oprit de ceea ce se petrecea între doamna cea grasă și contopistul ei.

— Cînd vine iarăși, Tom? întrebă doamna cea grasă.

— Mîine dimineață — răspunse Tom, dregîndu-și pana.

— Unde ai trimis-o? întrebă doamna cea grasă.

— La doamna Clark — răspunse Tom.

— N-o s-o ducă rău, dacă rămîne acolo — făcu doamna cea grasă, trăgînd tutun pe nări dintr-o cutiuță de tinichea.

Tom nu răspunse altfel decît umflîndu-și obrazul cu limba și îndreptîndu-și pana spre Nicholas — care semne stîrniră următoarea întrebare din partea doamnei celei grase :

— Și acum, domnule, ce putem face pentru *dumneata ?*

Nicholas răspunse pe scurt că ar vrea să știe dacă există vreun loc de secretar sau de copist pe lîngă un domn.

— Vreun loc ? spuse patroana. O duzină. Așa-i, Tom ?

— Cred și eu — făcu tînărul ; și spunînd așa, clipi către Nicholas, cu o familiaritate pe care el o socotea fără îndoială un compliment măgulitor, dar în fața căreia Nicholas se simți în chip nerecunoscător dezgustat.

După ce consultă catastiful, se dovedi că duzina de posturi de secretari se prefăcuse într-un singur post. Domnul Gregsbury, marele membru al parlamentului, din Manchester Buildings, Westminster, avea nevoie de un tînăr care să aibă grijă de hîrtiile și corespondența sa și Nicholas era tocmai omul care-i trebuia domnului Gregsbury.

— Nu știu care este salariul, fiindcă zicea că îl stabilește chiar el cu persoana în chestiune — spuse doamna cea grasă ; dar trebuie să fie un salariu bun, că doar omul e membru al parlamentului.

Lipsit de experiență cum era, Nicholas nu se lăsă cu desăvîrșire încredințat de puterea acestui argument sau de adevărul concluziei ; dar fără să-și mai bată capul cu întrebări, își notă adresa, hotărît să-l slujească, fără întîrziere, pe domnul Gregsbury.

— Nu știu ce număr este — spuse Tom ; dar Manchester Bulidings nu e chiar atît de mare ; și, în cazul cel mai rău, nu durează așa mult să bați la toate ușile,

de pe cele două părți ale străzii, pînă dai de el. Ce fetișcană drăguță, așa-i ?

— Care fată ? întrebă cu severitate Nicholas.

— Las' că știu eu care fetișcană, hm ! șopti Tom, închizînd un ochi și ridicînd bărbia în aer. Dumneata n-ai văzut-o, așa-i că n-ai văzut-o ? Dar, spune drept, n-ai vrea să fii în locul meu mîine dimineață cînd vine iarăși ?

Nicholas se uită la contopistul cel urît, ca și cum ar fi avut de gînd să-l răsplătească pentru admirația față de tînăra domnișoară pocnindu-l cu registrul în cap, dar se stăpîni și ieși din birou, pășind mîndru ; nesocotind, în mînia lui, acele vechi legi cavalerești, ce nu numai că socoteau drept și legiuit ca toți bunii cavaleri să asculte laudele doamnelor cărora ei le erau credincioși, dar chiar îi îmboldeau să cutreiere lumea și să dea la cap tuturor oamenilor atît de nepoetici încît refuzau să cînte osanale, pe tot întinsul pămîntului, unor dudui, asupra cărora nu le fusese dat să-și arunce vreodată privirile.

Nemărginindu-se la necazurile lui, ci întrebîndu-se ce necazuri ar putea să aibă fata frumoasă pe care o văzuse, Nicholas își îndreptă pașii, după multe rătăciri, întrebări și informații greșite, spre locul către care fusese îndreptat.

In incinta vechii cetăți Westminster și la mai puțin de un sfert de milă depărtare de străvechiul lăcaș, se află un cartier îngust și murdar, lăcașul membrilor mai mărunți ai parlamentului din zilele noastre. E vorba de o singură stradă cu case întunecoase, de la ferestrele cărora, în timpul vacanței parlamentare, se încruntă șiruri triste de anunțuri, ce glăsuiesc la fel de limpede cum glăsuiau și chipurile locatarilor așezați pe băncile ministeriale și ale opoziției, în timpul sesiunii adormite o dată cu părinții ei ; „De închiriat", „De închiriat". In acele anotimpuri ale anului, cînd e mai mult de lucru, anunțurile dispar și casele mișună de legiuitori. Găsești legiuitori în salonașe, la etajul întîi, al doilea, al treilea și în poduri ; în micile

locuințe te sufoci de suflarea deputaților și delegaților. Cînd e umezeală, locul devine înăbușitor de aburii mucedelor hîrtii parlamentare și din cauza atîtor petiții slinoase; poștașilor care aduc poșta de dimineață li se face rău cînd intră în casele astea urît mirositoare; niște arătări jerpelite mișună necontenit, fără să osenească, după hatîruri, ca stafiile neliniștite ale răposaților grămătici. Acesta este locul numit Manchester Buildings; și aici poți auzi, la orice oră din noapte, zăngănitul cheilor în broaștele respective și, din timp în timp, mai ales atunci cînd o pală de vînt trecînd peste apa care scaldă temelia clădirilor împinge sunetele spre intrarea în cartier, glasul slab și ascuțit al vreunui membru mai tînăr, care-și repeta cuvîntarea de a doua zi. Cît e ziua de lungă, se aud sunete de armonium și clăpănit de flașnetă; căci, Manchester Buildings este ca o cursă de prins țipari și n-are altă răsuflătoare decît ciudata ei deschidere, e ca o sticlă fără altă cale de pătrundere decît gîtul ei scurt și îngust și din acest punct de vedere amintește de soarta cîtorva dintre localnicii mai aventuroși, care, după ce s-au strecurat în parlament, făcînd sforțări istovitoare și zbătîndu-se în fel și chip, au descoperit că nu există drum mai departe; că, la fel ca și Manchester Buildings, drumul nu duce nicăieri; și că le e scris în cele din urmă să iasă de-a-ndăratelea, nici mai înțelepți, nici mai bogați, și nici măcar o fărîmă mai vestiți decît au intrat.

Nicholas intră, prin urmare, în Manchester Buildings cu adresa marelui domn Gregsbury în mînă. Și, fiindcă un val de oameni se scurgea într-o casă dărăpănată nu departe de intrarea în stradă, așteptă pînă ce pătrunseră cu toții și pe urmă, îndreptîndu-se spre servitor, se încumetă să întrebe dacă știe unde locuiește domnul Gregsbury.

Servitorul era un băiețandru foarte palid și jerpelit, care părea să fi dormit din fragedă pruncie tot la subsol și probabil că așa și era.

— Domnul Gregsbury? întrebă el.

— Domnul Gregsbury locuiește aici. Ați nimerit bine. Poftim înăuntru.

Nicholas se gîndi că ar face bine să intre cît timp se putea, așa încît păși înăuntru, și de-abia intrase, că băiatul trase ușa după el și plecă.

Totul era destul de ciudat; mai stînjenitor era însă faptul că de-a lungul sălii și de-a lungul scării înguste, acoperind ferestrele și făcînd intrarea aceea întunecoasă încă și mai întunecoasă, se înșira un puhoi de oameni, cărora li se citea în priviri că sînt inși cu greutate. Aceștia așteptau vădit și în tăcere apropierea unui eveniment. Din cînd în cînd, cîte unul șoptea ceva vecinului sau un grup mic discuta în șoaptă și atunci cei ce șopteau își făceau semne fioroase cu capetele sau începeau să se clatine fără oprire, ca și cum ar fi fost gata să facă o faptă deznădăjduită și erau hotărîți să nu o amîne, întîmplă-se orice s-ar întîmpla.

Dar, cum se scurseseră cîteva minute fără să se întîmple nimic care să explice acest fenomen, și cum stătea într-o poziție cu deosebire neplăcută, Nicholas era gata să ceară lămuriri omului de lîngă el, cînd se stîrni o mișcare neașteptată pe scări și se auzi un glas care striga:

— Și acum, domnilor, fiți buni și urcați!

Departe de a urca, domnii de pe scări începură să coboare cu mare iuțeală și să-i roage, cu nespusă politețe, pe cei mai apropiați de stradă să intre ei mai întîi; domnii cei mai apropiați de stradă răspunseră cu aceeași curtenie, că nici nu se pot gîndi la una ca asta; dar totuși o făcură, pe negîndite, căci ceilalți domni, împingînd înainte vreo șase persoane (printre care se afla și Nicholas), și închizînd drumul în spatele lor, îi siliră nu numai să urce scările, ci să pătrundă chiar în salonul domnului Gregsbury, unde oamenii fură siliți să intre buluc, nespus de repede și fără mijloace de retragere, căci teascul din spatele lor umplea toată casa.

— Domnilor — făcu domnul Gregsbury, fiți bineveniți. Mă bucur că vă văd.

Pentru un domn care se bucura să vadă asemenea buluc de oaspeți, domnul Gregsbury arăta cum nu se poate mai stingherit; dar poate că lucrul se datora gravității senatoriale și obișnuinței omului de stat de a-și stăpîni simțămintele. Era un gentleman aspru, îndesat, cu cap mare, glas răsunător, purtări pompoase și care stăpînea destul de bine un număr de fraze fără înțeles, deci, pe scurt, toate cele trebuincioase unui bun membru al parlamentului.

— Vra să zică, domnilor — spuse domnul Gregsbury, înghesuind un teanc mare de hîrtie într-un coș împletit de la picioarele lui și rezemîndu-se de spătarul scaunului cu brațele încrucișate — sînteți nemulțumiți de purtarea mea, după cum am citit în ziare.

— Da, domnule Gregsbury, sîntem — spuse un domn bătrîn și dolofan, zbucnind foarte înfierbîntat din mulțime și înfigîndu-se în pămînt drept în față.

— Oare mă înșală ochii — spuse domnul Gregsbury, uitîndu-se la cel ce vorbea — sau acesta este prietenul meu Pugstyles?

— Eu sînt și nu altul, domnule — răspunse bătrînelul rotofei.

— Dă-mi mîna, vrednicul meu prieten — spuse domnul Gregsbury. Dragul meu Pugstyles, îmi pare tare rău că te văd aici!

— Îmi pare tare rău că mă aflu aici — spuse domnul Pugstyles; dar purtarea dumitale, domnule Gregsbury, a făcut această delegație a alegătorilor dumitale absolut necesară.

— Purtarea mea, Pugstyles — spuse domnul Gregsbury, aruncînd o privire mărinimoasă și plină de har asupra delegaților — purtarea mea a fost și va fi întotdeauna dictată de grija sinceră pentru adevăratele interese ale acestei țări mari și fericite. Fie că privesc spre țara mea sau spre alte țări, fie că privesc la obștile pașnice ale insulei noastre, la apele ei pline de vapoare, la căile ei ferate pline de locomotive, la străzile ei pline cu trăsuri, la cerul ei plin cu baloane de putere și mărime necunoscute în istoria aeronauticii la

noi sau aiurea, zic deci, fie că privesc ce se întîmplă acasă sau, ațintindu-mi privirile în depărtări, zăresc priveliștea nemărginită a cuceririlor și posesiunilor înfăptuite de stăruința britanică, de vitejia britanică, priveliște ce mi se desfășoară înaintea ochilor, îmi împreunez mîinile și îndreptîndu-mi privirile spre nemărginitul de deasupra capului meu, exclam: mulțumesc cerului că sînt un britanic!

Fusese un timp cînd această izbucnire de entuziasm ar fi fost întîmpinată cu urale îndelung răsunătoare, dar acum delegația o primi cu o tăcere de gheață. Impresia generală era că pentru o lămurire a atitudinii politice vădite de domnul Gregsbury, cuvîntarea lui intra în prea puține amănunte; ba chiar un domn din fund nu se sfii să observe cu glas tare că, după gustul lui, cam mirosea a „bărbiereală".

— Înțelesul termenului „bărbiereală" — spuse domnul Gregsbury — îmi este necunoscut. Dacă el înseamnă că m-am înfierbîntat prea tare sau am ajuns la exagerări slăvindu-mi patria, recunosc că observația este pe deplin îndreptățită. Sînt mîndru de țara aceasta liberă și fericită. Simt cum mă îngraș, cum îmi strălucesc ochii, cum îmi crește inima, cum mi se înfierbîntă pieptul cînd îmi amintesc de măreția și gloria ei.

— Am dori, domnule — spuse liniștit domnul Pugstyles — să vă punem cîteva întrebări.

— Cum doriți, domnilor; timpul meu vă aparține, vouă și patriei, patriei mele — spuse domnul Gregsbury.

După ce primi încuviințarea, domnul Pugstyles își puse ochelari și vorbi cu ochii pe o hîrtie scrisă, pe care o scoase din buzunar; drept care aproape fiecare al doilea membru al delegației scoase cîte o hîrtie scrisă din buzunarul propriu, pentru a-l controla pe domnul Pugstyles, în timp ce el citea întrebările.

Acestea fiind îndeplinite, domnul Pugstyles își văzu de treabă.

— Întrebarea numărul unu. Dacă, domnule, nu v-ați luat de bunăvoie angajamentul, înainte de alegerea dumneavoastră ca, în caz că veți fi ales, să desființați pe dată obiceiul de a se tuși și a se mormăi în Camera Comunelor? Și dacă n-ați îngăduit să fiți întrerupt cu tuse și mormăieli, chiar la prima dezbatere din sesiune și de atunci nici nu v-ați mai ostenit de a face o reformă în privința asta? Dacă, de asemenea, nu v-ați obligat să luați guvernul prin surprindere și să-l puneți la locul lui? Și dacă l-ați luat prin surprindere și l-ați pus la locul lui, da sau nu?

— Treci mai departe, dragul meu Pugstyles — spuse domnul Gregsbury.

— Aveți vreo lămurire de dat în legătură cu întrebările mele? întrebă domnul Pugstyles.

— Desigur că nu — spuse domnul Gregsbury.

Membrii delegației se priveau fioros unii pe alții și cu toții pe deputat. „Dragul de Pugstyles", după ce îl privi lung pe deasupra ochelarilor pe domnul Gregsbury, urmă cu întrebările de pe liste:

— Întrebarea numărul doi. Dacă, domnule, nu v-ați luat de asemenea angajamentul de a-l sprijini, în orice împrejurare, pe colegul dumneavoastră; și dacă, alaltăieri seara, nu l-ați părăsit votînd pentru tabăra opusă, pentru că soția unui lider din cealaltă tabără a poftit-o pe doamna Gregsbury la o serată?

— Mai departe — spuse domnul Gregsbury.

— N-aveți nimic de spus nici la punctul ăsta? întrebă vorbitorul.

— Absolut nimic — răspunse domnul Gregsbury. Cei din delegație, care nu-l cunoscuseră decît în propagandă electorală sau la alegeri, rămaseră cu gura căscată cînd văzură atîta sînge rece. Parcă nu mai era același om; pe atunci era numai lapte și miere, iar acum era scrobit și acru. Dar oamenii sînt atît de deosebiți în împrejurări deosebite!

— Întrebarea numărul trei și ultima — vesti emfatic domnul Pugstyles. Dacă, domnule, n-ați declarat de pe platforma de numire, că sînteți hotărît să vă

opuneți la tot ce se va propune, să dezbinați Camera în orice chestiune, să respingeți voturile în toate problemele, să faceți propuneri de noi proiecte de legi în fiecare zi și, pe scurt, pentru a aminti neuitatele dumneavoastră cuvinte, să faceți pe afurisitul, cu toate și cu toți? După ce puse această cuprinzătoare întrebare, domnul Pugstyles își împături lista cu întrebări, la fel ca și toți susținătorii săi.

Domnul Gregsbury cugetă, își suflă nasul, se înfundă mai adînc în scaun, se aplecă iar înainte, sprijinindu-și coatele de masă, făcu un triunghi din cele două degete mari și din arătătoare și, ciocănindu-și nasul cu vîrful triunghiului, răspunse (zîmbind):

— Nu recunosc nimic.

La acest răspuns neașteptat se stîrni un murmur răgușit printre delegați; și domnul care dăduse frîu părerii despre „bărbiereala" din cuvîntarea de început făcu o nouă demonstrație, mormăind: „Demisia", care mormăit, preluat fiind de tovarășii săi, se umflă pînă ajunse o mustrare serioasă și generală.

— Mi se cere, domnule, să dau grai unei speranțe — spuse domnul Pugstyles, cu o plecăciune disprețuitoare; anume că la primirea unei cereri în acest sens, din partea unei majorități a alegătorilor, să nu vă împotriviți a renunța la locul dumneavoastră în favoarea unui candidat, în care ei cred să pot avea mai multă încredere.

Acestor cuvinte, domnul Gregsbury le citi următorul răspuns, pe care, luînd-o înainte cererii, îl ticluise sub formă de scrisoare și-l trimisese la diferite ziare în copii.

Dragul meu domnule Pugstyles,

Pe lîngă propășirea scumpei noastre insule — această mare țară liberă, ale cărei puteri și bogății le socotesc cu toată sinceritatea nemărginite, mai prețuiesc și acea nobilă independență, cea mai îndreptățită mîndrie a englezului, pe care nădăjduiesc din toată inima că o voi lăsa nepătată

și neprihănită moștenire copiilor mei. Îmboldit, nu de motive personale, ci doar de înalte și mari considerente constituționale, pe care nu voi încerca să le lămuresc, căci ele depășesc într-adevăr priceperea celor ce nu stăpînesc, așa cum stăpînesc eu, știința încurcată dar pasionantă a politicii, prefer să-mi păstrez locul de deputat și așa voi face.

Te rog să mă îndatorezi salutînd din partea mea pe alegătorii din circumscripția mea electorală, înștiințîndu-i despre hotărîrea mea.

Cu multă stimă, dragul meu Pugstyles

etc. etc.

— Prin urmare, nu veți demisiona, în nici un caz? întrebă purtătorul de cuvînt.

Domnul Gregsbury zîmbi și clătină din cap.

— Atunci, bună ziua, domnule! spuse supărat Pugstyles.

— Cerul să vă binecuvînteze! spuse domnul Gregsbury.

Și delegația o luă din loc mormăind și bodogănind și scurgîndu-se atît de repede, pe cît îi îngăduia îngustimea scării.

După ce plecă și ultimul om, domnul Gregsbury își frecă mîinile și chicoti, așa cum face un om vesel cînd socotește că a spus sau a făcut un lucru deosebit de bun. Era atît de prins de aceste felicitări pe care și le adresa lui însuși, încît nu băgă de seamă că Nicholas rămăsese în umbra perdelelor de la fereastră, pe cînd tînărul nostru, temîndu-se că ar putea să asculte o vorbire menită să nu aibă ascultători, tuși de cîteva ori pentru a atrage luarea-aminte a membrului parlamentului.

— Ce-i asta? făcu domnul Gregsbury cu asprime.

Nicholas păși înainte și se înclină.

— Ce faci aici, domnule? întrebă domnul Gregsbury; mă spionezi în intimitate? Ești un alegător

ascuns ! Doar ai auzit răspunsul meu. Te rog să urmezi delegația !

— Așa aș fi făcut dacă aș fi făcut parte din delegație, dar lucrurile stau altfel — spuse Nicholas.

— Atunci cum ai intrat aici, domnule ? fu întrebarea firească a domnului Gregsbury M. P. Și de unde naiba vii ? fu următoarea întrebare.

— Am adus recomandația aceasta de la Agenția Generală — spuse Nicholas — eu dorind să mă angajez ca secretar și înțelegînd că dumneavoastră aveți nevoie de unul.

— Numai pentru atîta lucru ai venit, adevărat ? spuse domnul Gregsbury, măsurîndu-l cu îndoială în priviri.

Nicholas răspunse că așa era.

— N-ai nici o legătură cu vreunul din ziarele alea ticăloase, adevărat ? întrebă domnul Gregsbury. N-ai pătruns în odaie ca să auzi ce se petrece și să dai la tipar totul, ai ?

— N-am nici o legătură cu nimic, din păcate, în momentul de față — răspunse Nicholas, destul de politicos, dar nestînjenit.

— O ! făcu domnul Gregsbury. Și atunci cum ai ajuns aici ?

Nicholas istorisi cum fusese împins înainte de delegați.

— Vrea să zică, așa s-a întîmplat ? spuse domnul Gregsbury. Ia loc !

Nicholas își luă un scaun și domnul Gregsbury îl privi multă vreme țintă, ca și cum, înainte de a-i mai pune întrebări, ar fi vrut să se încredințeze că nu era nimic de zis împotriva înfățișării lui.

— Zici că vrei să fii secretarul meu, așa-i ? îl întrebă într-un tîrziu.

— Doresc să fiu angajat în această calitate — răspunse Nicholas.

— Atunci — întrebă domnul Gregsbury — spune-mi ce știi să faci ?

— Îmi închipui — răspunse zîmbind Nicholas — că știu să fac ceea ce intră de obicei în sarcina unui secretar.

— Anume ? întrebă domnul Gregsbury.

— Anume ce ? întrebă Nicholas.

— Adică ce înseamnă asta ? răspunse membrul parlamentului, privindu-l viclean cu capul într-o parte.

— Poate că îndatoririle unui secretar sînt destul de greu de definit — spuse gînditor Nicholas. Bănuiesc că ele cuprind corespondența...

— Bine — îl întrerupse domnul Gregsbury.

— Rînduirea hîrtiilor și documentelor ?

— Foarte bine.

— Poate că, din cînd în cînd, scrisul după dictare și, poate — spuse Nicholas zîmbind ușor — transcrierea cuvîntărilor pentru vreun ziar atunci cînd e vorba de o cuvîntare mai interesantă.

— Desigur — făcu domnul Gregsbury. Și altceva ?

— Zău — spuse Nicholas, după o clipă de gîndire — că nu sînt în stare, chiar acum, să-mi amintesc de vreo altă îndatorire a secretarului, în afară de datoria generală de a se face cît mai plăcut și mai folositor patronului, pe cît îi îngăduie respectul de sine și fără a depăși obligațiile pe care-și propune să le îndeplinească și pe care le presupune de obicei felul slujbei sale.

Domnul Gregsbury îl privi cîtva timp țintă pe Nicholas, apoi, uitîndu-se prevăzător prin odaie, spuse cu glas înăbușit :

— E totul foarte bine, domnule... cum te numești ?

— Nickleby.

— E totul foarte bine, domnule Nickleby și așa cum se cuvine, într-o oarecare măsură, dar nu în toate măsurile. Mai sînt și alte îndatoriri, domnule Nickleby, pe care secretarul unui membru al parlamentului nu trebuie să le piardă niciodată din vedere. Aș cere, de pildă, să fiu și pregătit.

— Mă iertați — făcu Nicholas, nefiind sigur că a auzit bine.

— Să fiu pregătit, domnule — repetă domnul Gregsbury.

— Îmi îngăduiți să vă cer din nou iertare, rugîndu-vă să-mi spuneți ce înțelegeți prin asta, domnule? spuse Nicholas.

— Ceea ce înțeleg eu este cum nu se poate mai simplu — răspunse cu înfățișare solemnă, domnul Gregsbury. Secretarul meu va trebui să stăpînească chestiunile de politică externă mondială, așa cum se oglindește ea în ziare; să-și arunce ochii pe toate dările de seamă cu privire la întrunirile publice, să citească toate articolele de fond și dările de seamă despre dezbaterile adunărilor publice; și să-și facă însemnări despre tot ceea ce i se pare că ar putea fi folosit, în orice mică cuvîntare cu privire la vreo petiție care stă pe masă sau altceva în genul ăsta. Mă-nțelegi?

— Cred că da, domnule — răspunse Nicholas.

— Pe urmă — spuse domnul Gregsbury — cred că ar fi nevoie să aibă cunoștință de la o zi la alta, despre știrile din ziare privitoare la evenimentele în curs; ca, de pildă, „dispariția misterioasă și presupusa sinucidere a unui ajutor de încasator" sau alte lucruri de felul ăsta, pe care aș putea să-mi bazez o interpelare adresată ministrului de interne. Pe urmă, ar trebui să-și copieze întrebarea mea și acea parte din răspuns pe care eu mi-o amintesc (cuprinzînd un mic compliment în legătură cu independența și bunul simț); și să trimită manuscrisul într-un plic ziarului local, însoțit poate de vreo cinci-șase rînduri, care să sublinieze că eu mă aflu totdeauna la locul meu în parlament și nu mă dau niciodată înapoi de la îndatoririle mele arzătoare și pline de răspundere și așa mai departe. Vezi?

Nicholas dădu din cap.

— În afară de asta — urmă domnul Gregsbury — aș aștepta de la un secretar ca din cînd în cînd să urmărească cifrele de pe diferite liste tipărite și să culeagă unele rezultate, așa încît să mă pot și eu des-

curca în chestiuni de impozite pe cherestea, în chestiuni de finanțe și așa mai departe; și mi-ar mai plăcea să ticluiască mici argumentări despre rezultatele nenorocite ale reluării plăților în bani gheață și a monedei metalice; cu mici săgeți în legătură cu exportul de aur și împăratul Rusiei și hîrtia monedă și alte lucruri din astea, despre care trebuie doar să știi să turui, fiindcă tot nu le înțelege nimeni. Pricepi?

— Cred că pricep — spuse Nicholas.

— Cu privire la problemele politice — continuă domnul Gregsbury, încălzindu-se — probleme de care nimeni nu-ți cere să te sinchisești nici cît negru sub unghie, în afară doar de grija firească de a nu îngădui oamenilor de jos s-o ducă tot atît de bine ca noi, că altfel unde ne sînt privilegiile? i-aș cere secretarului meu să înjghebe cîteva mici cuvîntări înflorite, cu caracter patriotic. De pildă, dacă se propune un proiect amintit de lege, care vrea să dea nenorociților de scriitori flămînzi dreptul la proprietatea lor scriitoricească, mi-ar plăcea să spun că, în ceea ce mă privește, eu nu voi încuviința niciodată să se pună o piedică de netrecut în calea răspîndirii literaturii printre cei *din popor,* înțelegi?, că înfăptuirile unui buzunar, fiind ale omului, pot rămîne în stăpînirea unui om sau a unei familii; dar înfăptuirile creierului, fiind de la Dumnezeu, e la mintea omului că trebuie să aparțină întregului popor, și, dacă sînt bine dispus, mi-ar plăcea să fac o glumă despre posteritate și să spun că cei care au scris pentru posteritate să se mulțumească a fi răsplătiți prin aprobarea posterității; asta prinde în Cameră și mie nu-mi poate dăuna, fiindcă nu poți cere posterității să știe despre mine sau despre glumele mele, vezi?

— Văd, domnule — răspunse Nicholas.

— În cazuri din astea, trebuie să te gîndești mereu ca interesele noastre să nu sufere — spuse domnul Gregsbury — dar să-i dai mereu cu poporul, fiindcă sună bine la ureche; dar despre scriitori, poți să faci cîte glume vrei; fiindcă mi se pare că cei mai mulți

stau cu chirie și deci nu sînt alegători. Ți-am făcut o schiță grăbită a principalelor dumitale îndatoriri, dar n-am amintit așteptatul pe culoarele parlamentului în fiecare seară, pentru cazul că aș uita ceva și aș avea nevoie de noi pregătiri; și, din cînd în cînd, în timpul marilor dezbateri, trebuie să șezi în primul rînd, la galerie, și să spui oamenilor din jur: „Îl vedeți pe domnul acela cu mîna la față și brațul în jurul stîlpului, e domnul Gregsbury, vestitul domn Gregsbury", și mai adaugi cîteva mici cuvinte de laudă, care îți trec atunci prin cap. Cît despre leafă — spuse domnul Gregsbury, încheind grăbit, căci rămăsese fără suflare; cît despre leafă, n-am nimic împotrivă să ți-o spun pe loc, în cifre rotunde, ca să n-avem pe urmă nemulțumiri, măcar că-i mai mult decît dau eu de obicei, cincisprezece șilingi pe săptămînă și ți-ai găsit drumul. Asta este!

După ce făcu această ofertă măreață, domnul Gregsbury se mai rezemă o dată pe spătarul scaunului, ca un om a cărui mărinimie a atins risipa, dar care e totuși hotărît să nu se căiască.

— Cincisprezece șilingi pe săptămînă nu e mult — spuse Nicholas blînd.

— Nu e mult! Cincisprezece șilingi pe săptămînă nu e mult, tinere? strigă domnul Gregsbury. Cincisprezece șilingi pe...

— Vă rog să nu credeți că sînt împotriva sumei, domnule — răspunse Nicholas; căci nu mi-e rușine să mărturisesc că oricît ar fi, pentru mine înseamnă mult. Dar îndatoririle și răspunderile fac ca răsplata să fie mică și apoi ele sînt atît de apăsătoare, încît mă tem că nu pot să le primesc.

— Atunci refuzi, domnule? întrebă domnul Gregsbury, cu mîna pe șnurul soneriei.

— Mă tem că sînt prea mari pentru puterile mele, oricît de multă bunăvoință aș avea — răspunse Nicholas.

— Cu alte cuvinte, asta înseamnă că nu primești slujba și socotești cincisprezece șilingi pe săptămînă

prea puțin — spuse domnul Gregsbury, sunînd. Refuzi, domnule?

— N-am încotro — răspunse Nicholas.

— Ușa, Matthews! făcu domnul Gregsbury, cînd se arătă băiatul.

— Îmi pare rău că v-am deranjat degeaba — spuse Nicholas.

— Și mie îmi pare rău că m-ai deranjat degeaba — făcu domnul Gregsbury, întorcîndu-i spatele. Ușa, Matthews!

— Bună ziua, domnule! spuse Nicholas.

— Ușa, Matthews! strigă domnul Gregsbury.

Băiatul îi făcu semn lui Nicholas și umblînd împleticit și leneș înaintea lui, îi deschise ușa și-l pofti afară pe stradă. Cu un aer trist și gînditor, Nicholas își îndreptă pașii spre casă.

Smike încropise un prînz cu resturile cinei din ajun și aștepta întrigurat reîntoarcerea lui Nicholas. Întîmplările dimineții nu atîțaseră însă pofta acestuia de mîncare, așa încît nici nu gustă din bucate. Ședea dus pe gînduri, lăsînd neatinsă farfuria, pe care bietul băiat o umpluse cu tot ce era mai gustos, cînd Newman Noggs băgă capul pe ușă.

— Întors? întrebă Newman.

— Da — răspunse Nicholas — sînt mort de oboseală; și ceea ce-i mai rău, e că pentru scofala pe care am făcut-o mai bine rămîneam acasă.

— Mult nu te puteai aștepta să faci într-o dimineață — spuse Newman.

— Așa o fi, dar eu sînt nerăbdător și eram plin de așteptări — spuse Nicholas — și de aceea mă și simt dezamăgit. Și spunînd acestea, îi dădu lui Newman un raport despre demersurile lui. Dac-aș fi în stare să izbutesc ceva — spuse Nicholas — ceva cît de mărunt, înainte de a se întoarce Ralph Nickleby, și dac-aș putea să-l înfrunt ca să-mi ușurez cugetul, m-aș simți mai fericit. Martor mi-e cerul că nu socotesc munca o rușine. Mă înnebunește să zac aici fără rost, ca o fiară pe jumătate domesticită și posacă.

— Știu și eu — făcu Newman — se mai ivesc lucruri mici cu care ai putea să-ți plătești chiria și chiar mai mult, dar nu ți-ar plăcea; nu, nici nu ți se poate pretinde una ca asta, nu, nu.

— Ce nu mi se poate pretinde? întrebă Nicholas ridicîndu-și privirile. Arată-mi în pustiul ăsta nesfîrșit al Londrei vreun mijloc cinstit, prin care să pot cel puțin plăti chiria săptămînală a acestei încăperi și ai să vezi dacă mă dau în lături! Una ca asta! Am răbdat prea multe, dragul meu, ca să-mi dea mîna să mă fudulesc sau să fac nazuri. În afară de — adăugă grăbit Nicholas, după o scurtă tăcere — în afară de acele nazuri care sînt de fapt cinstea de toate zilele și acea mîndrie care e de fapt respect de sine. Nu prea văd mare deosebire între a fi asistentul unui pedagog neomenos și ciracul unui parvenit josnic și necioplit, fie el membru sau nemembru al parlamentului.

— Zău că nu știu dacă trebuie să-ți spun sau nu ce am auzit azi dimineață! zise Newman.

— Are vreo legătură cu ceea ce ai spus adineauri? întrebă Nicholas.

— Are.

— Atunci, pentru numele lui Dumnezeu, spune-mi, dragul meu prieten! îl rugă Nicholas. Gîndește-te la starea mea jalnică; și dacă eu îți făgăduiesc să nu fac un pas fără să mă sfătuiesc cu dumneata, dumneata dă-mi cel puțin sprijinul dumitale.

Mișcat de această rugăminte, Newman bîigui un șir de propoziții dintre cele mai neînțelese și încîlcite, din care rezulta că doamna Kenwigs îl iscodise îndelung în dimineața aceea cu privire la începutul cunoștinței lui cu Nicholas, cît și la întreaga viață, la întîmplările și genealogia acestuia din urmă; iar el, Newman, se apărase cît putuse împotriva acestor întrebări, dar fiind, în cele din urmă, luat cu asalt și înghesuit într-un colț, apucase să recunoască despre Nicholas că era un dascăl foarte înzestrat, care intrase în unele încurcături, pe care el, Noggs, n-avea dreptul să le scoată la iveală și că se numea Johnson. Că doamna

Kenwigs, îmboldită de recunoștință, sau de ambiție, sau de mîndria ei de mamă, sau de dragostea de mamă, sau de toate aceste patru motive împreună, se sfătuise în taină cu domnul Kenwigs și apoi se întorsese cu propunerea ca domnul Johnson să predea celor patru domnișoare Kenwigs limba franceză, așa cum o vorbeau băștinașii, primind pentru aceasta cinci șilingi pe săptămînă, bani peșin, și anume un șiling pe săptămînă de domnișoară și un șiling pe deasupra, pînă cînd și mezina va fi în stare să se descurce la gramatică.

„— Ceea ce, dacă nu mă înșel prea tare — a arătat doamna Kenwigs în timp ce făcea propunerea — nu va dura mult; căci copii așa deștepți, domnule Noggs — spunea ea — nu cred că s-au mai născut pe lumea asta."

— Asta-i tot! făcu Newman. Știu că nu se potrivește cu rangul dumitale; dar m-am gîndit că poate...

— Poate! se pripi Nicholas — firește că da! Primesc propunerea pe loc. Așa să-i spui preavrednicei mame și fără întîrziere, dragul meu; sînt gata să încep oricînd dorește ea.

Newman se grăbi, pășind vesel, s-o înștiințeze pe doamna Kenwigs despre încuviințarea prietenului său și întorcîndu-se curînd, aduse știrea că vor fi cu toții bucuroși să-l vadă cît mai curînd pe Nicholas la etajul întîi; că doamna Kenwigs și trimisese pe cineva să-i facă rost de o gramatică franceză și de niște dialoguri care de mult zăceau printre cărțile de șase penny la anticarul de după colț; și că familia, nespus de emoționată la gîndul acestui spor de noblețe, dorea ca lecția de introducere să aibă loc de îndată.

Și aci trebuie spus că Nicholas nu era un tînăr de un spirit distins în înțelesul obișnuit al cuvîntului. Resimțea o jignire ce i se aducea, sărea cu îndrăzneala și bunăvoia oricărui cavaler ce-și pregătește lancea de luptă, pentru a îndrepta răul adus altuia; dar îi lipsea acea răceală caracteristică, acel egoism măreț, care deosebește fără greș pe gentlemanul cu

spirit distins. De fapt, în ceea ce ne privește, sîntem înclinați să socotim un astfel de gentleman mai degrabă o pacoste cînd e vorba de întemeiat o familie; căci ni s-a întîmplat să cunoaștem cîțiva, al căror spirit distins i-a împiedicat să se statornicească în vreo îndeletnicire modestă și nu s-a manifestat altfel decît printr-o pornire spre mustață și printr-o înfățișare fioroasă; și deși mustățile și înfățișarea fioroasă sînt bune în felul lor și chiar vrednice de a fi recomandate, noi mărturisim că am dori să le vedem cultivate pe socoteala proprietarului lor mai degrabă decît pe cea a oamenilor lipsiți de distincție.

Prin urmare, Nicholas nefiind, vorba aceea, un tînăr cu spirit distins și părîndu-i-se mai înjositor să împrumute bani de la Newman Noggs pentru a face față nevoilor decît să predea franceza fetițelor Kenwigs pentru cinci șilingi pe săptămînă, primi propunerea cu iuțeala arătată mai sus și o porni spre etajul întîi cît putu mai repede.

Aci fu primit de doamna Kenwigs cu un aer nobil, menit să-l încredințeze cu drăgălășenie de sprijinul și ajutorul ei; și tot aci îl găsi pe domnul Lillyvick și pe domnișoara Petowker; pe cele patru domnișoare Kenwigs așezate în bancă și gata pentru lecție; iar prunc ul, într-un scăunaș pitic, cu o tavă în față, jucîndu-se cu un cal de lemn fără cap; amintitul cal fiind alcătuit dintr-un mic cilindru de lemn, asemănător cu un fier de încrețit părul, sprijinit pe patru țăruși strîmbi și vopsit cu multă pricepere, așa încît să semene cu o prescură roșie, muiată în negreală.

— Ce mai faci, domnule Johnson? întrebă doamna Kenwigs. Unchiul meu, domnul Johnson.

— Îmi pare bine, domnule — spuse cu glas destul de aspru domnul Lillyvick, fiindcă, în seara din ajun nu știuse cine e Nicholas și e destul de supărător cînd un încasator e prea politicos cu un dascăl.

— L-am angajat pe domnul Johnson ca profesor particular pentru copii, unchiule — spuse doamna Kenwigs.

— Mi-ai spus adineauri, draga mea — răspunse domnul Lillyvick.

— Dar nădăjduiesc — spuse doamna Kenwigs cu demnitate — că n-o să li se suie fetelor la cap, ci că vor binecuvînta soarta, care le-a făcut să se nască într-o situație superioară față de copiii altora. Auzi, Morleena?

— Da, mămico — răspunse domnișoara Kenwigs.

— Și cînd ieșiți în stradă sau vă duceți în altă parte, doresc să nu vă lăudați față de alți copii. Și dacă vine totuși vorba, să spuneți doar: „Avem un profesor particular care vine să ne învețe acasă, dar nu ne umflăm în pene, fiindcă mama zice că asta-i păcat". Mă auzi, Morleena?

— Da, mămico — răspunse din nou domnișoara Kenwigs.

— Atunci bagă-ți bine în cap și fă cum îți spun — spuse doamna Kenwigs. Poate să înceapă domnul Johnson, unchiule?

— Sînt gata să ascult, dacă domnul Johnson e gata să înceapă, draga mea — spuse încasatorul, luîndu-și un aer de critic adînc. Ce fel de limbă socotești dumneata că este franceza, domnule?

— Ce vreți să spuneți?

— Crezi că e o limbă bună, domnule? întrebă încasatorul; o limbă plăcută, rațională?

— Desigur că e o limbă plăcută — răspunse Nicholas; și de vreme ce are un nume pentru fiecare lucru și îngăduie convorbiri alese despre orice, bănuiesc că este și rațională...

— Știu și eu? făcu domnul Lillyvick cu îndoială. Da' crezi că e o limbă veselă?

— Da — răspunse Nicholas. Aș zice că este, cu siguranță.

— Atunci s-a schimbat mult din vremea mea — spuse încasatorul; foarte mult.

— Pe vremea dumneavoastră era tristă? întrebă Nicholas, stăpînindu-și cu greu un zîmbet.

— Foarte — răspunse domnul Lillyvick cu oarecare înverșunare. Eu vorbesc de vremea războiului; ultimul război. O fi o limbă veselă. Mi-ar părea rău să contrazic pe cineva; ceea ce pot eu să spun e că i-am auzit pe prizonierii francezi, care erau băștinași și ar fi trebuit să cunoască limba, vorbind atît de jalnic, că-ți făcea rău să-i asculți. Și trebuie să știi că i-am ascultat de zeci de ori, domnule, de zeci de ori!

Domnul Lillyvick se îmbufnase atît de tare, încît doamna Kenwigs socoti cu cale a-l îndemna pe Nicholas să nu mai adauge nimic; și de-abia după ce domnișoara Petowker spuse cîteva drăgălășenii pentru a-l îmblînzi pe bunul bătrîn, acesta catadicsi să rupă tăcerea cu întrebarea:

— Cum se zice la apă în franceză, domnule?

— *L'eau* — răspunse Nicholas.

— A! făcu domnul Lillyvick, clătinînd îndurerat din cap. Mi-am închipuit eu. Lo, așa-i? Zău că n-am o părere bună despre limba asta, chiar de loc!

— Cred că fetițele ar putea să înceapă, unchiule, nu-i așa? spuse doamna Kenwigs.

— Da, sigur; pot să înceapă, draga mea— răspunse nemulțumit încasatorul. *Eu* nu doresc să le împiedic.

După ce primiră învoiala, cele patru domnișoare Kenwigs se așezară în șir, toate cu codițele în aceeași direcție și cu Morleena în frunte, în timp ce Nicholas, cu cartea în mînă, le dădu explicațiile de început. Domnișoara Petowker și doamna Kenwigs priveau cu o admirație tăcută, întreruptă doar de asigurările șoptite ale acesteia din urmă cum că, în doi timpi și trei mișcări, Morleena o să știe ca pe apă; iar domnul Lillyvick privea grupul cu ochi încruntați și atenți, așteptînd un prilej care să-i îngăduie a porni o nouă discuție despre această limbă.

Care urmăreşte soarta domnişoarei Nickleby

Cu inima grea şi plină de grele presimţiri ce nu puteau fi alungate cu nici un chip, Kate Nickleby plecă din City, în dimineaţa hotărîtă, cu un sfert de oră înainte ca ceasornicele să sune orele opt, ca să înceapă lucrul la Madame Mantalini, şi-şi croi singură drum spre cartierul de vest al Londrei, prin gălăgia şi forfota străzilor.

La ora aceasta timpurie, multe fete cu înfăţişare bolnăvicioasă, silite, ca şi sărmanul vierme de mătase, să făurească, prin muncă răbdătoare, podoabele cu care se acoperă cei uşuratici şi luxoşi, trec pe străzile noastre, spre locul muncii zilnice, trăgînd în piept, parcă pe furiş, în timp ce alergă grăbite, singura înghiţitură de aer proaspăt, prinzînd singura rază de soare, ce le înveseleşte viaţa monotonă în lungul şir de ore al zilei lor de lucru. Pe măsură ce se apropia de partea mai elegantă a oraşului, Kate văzu multe fete din această categorie trecînd şi grăbindu-se, ca şi ea, spre o muncă trudnică, iar feţele lor scofîlcite, mersul lor ostenit erau dovezi prea grăitoare că temerile ei nu erau cu totul neîntemeiate.

Ajunse la Madame Mantalini cu cîteva minute mai devreme de ora hotărîtă şi, după ce făcu cîţiva paşi înainte şi înapoi, cu nădejdea că va mai sosi vreo fată, care s-o scutească de ruşinea de a-i spune slujnicei cu ce treabă venise, ciocăni sfios în uşă; care uşă, după un timp, fu deschisă de un valet ce-şi pusese vesta

vărgată în timp ce urca scările, iar acum își prindea cu multă atenție șorțul.

— E acasă Madame Mantalini? bîigui Kate.

— La ora asta nu prea e plecată, domnișoară — răspunse omul, cu un ton care făcea cuvîntul „domnișoară" mai jignitor decît „drăguță".

— Aș putea s-o văd? întrebă Kate.

— Cum ai zis? făcu omul, ținînd ușa cu mîna și cinstind solicitanta cu o privire fixă și un rînjet larg. Nu, vai de mine!

— Am venit chemată de dumneaei — spuse Kate. E vorba... e vorba să lucrez aici.

— A! atunci trebuia să suni la clopoțelul lucrătoarelor — spuse valetul, atingînd cu mîna un mîner de pe stîlpul ușii. Stai nițel, parc-am uitat... domnișoara Nickleby... așa-i?

— Da — răspunse Kate.

— Atunci fii bună și urcă scările astea — spuse omul. Madame Mantalini dorește să te vadă... pe aici, ai grijă să nu te împiedici de toate astea!

Prevenind-o astfel să nu calce peste o grămadă făcută din tipsii cu prăjituri, lămpi, tăvi pline cu pahare și bănci de bal puse una peste alta prin toată sala, lucruri care vorbeau despre petrecerea prelungită din ajun, omul îi arătă drumul spre etajul al doilea și o introduse într-o odaie din fund, despărțită printr-o ușă cu mai multe canaturi de apartamentul unde o văzuse mai întîi pe patroana întreprinderii.

— Dacă aștepți o clipă aici — spuse omul — îi spun numaidecît. După ce făcu această binevoitoare fagăduială, plecă, lăsînd-o pe Kate singură.

Nu prea era mare lucru în odaie care s-o distreze, cel mai atrăgător obiect fiind un portret bust în ulei al domnului Mantalini, zugrăvit în clipa cînd se scărpina, cu o mișcare firească, în cap, arătînd astfel la vedere un inel cu diamant, darul lui Madame Mantalini, înainte de căsătorie. Se auzi însă sunet de glasuri din odaia alăturată; și fiindcă discuția se purta cu voce tare și pereții despărțitori erau subțiri, Kate nu

se putu împiedica să descopere că glasurile erau ale domnului și doamnei Mantalini.

— Dacă ai să fii de o jaluzie respingătoare, afurisit de jignitoare, sufletelul meu — spuse domnul Mantalini — ai să fii foarte nenorocită, îngrozitor de nenorocită, al naibii de nenorocită! Urmă un sunet, de parcă domnul Mantalini ar fi sorbit din cafea.

— Chiar *sînt* nenorocită — răspunse Madame Mantalini, vădit alintîndu-se.

— Atunci ești o mică zînă ticăloasă, nevrednică și a naibii de nerecunoscătoare — spuse domnul Mantalini.

— Nu sînt — răspunse Madame, cu un hohot de plîns.

— Nu te enerva — spuse domnul Mantalini, spărgînd un ou. O mutrișoară așa drăguță, care te vrăjește a naibii, nu trebuie să se enerveze, fiindcă se duce drăgălășenia și fetița se face urîtă și îmbufnată ca o stafie rea și îngrozitoare.

— Pe mine n-ai să mă duci mereu cu din astea — răspunse supărată Madame.

— O să te duc cum îți place ție și n-o să te duc de loc, dacă așa crezi că e mai bine — făcu domnul Mantalini cu lingura în gură.

— Îți vine ușor să vorbești — spuse doamna Mantalini.

— Nu chiar atît de ușor cînd mănînc oul ăsta al naibii — răspunse domnul Mantalini — fiindcă îmi curge gălbenușul pe vestă și gălbenușul nu se asortează cu orice vestă, ci numai cu una a naibii de galbenă.

— Toată noaptea ai glumit cu ea — spuse Madame Mantalini, vădit dornică să împingă discuția înapoi, spre punctul de unde pornise.

— Nu, zău că nu, iubita mea!

— Ba da — făcu Madame; nu te-am scăpat o clipă din ochi.

— Binecuvîntat fie ochişorul care luceşte şi scînteie ; zău că m-a privit ţintă tot timpul ! strigă Mantalini. A naibii !

— Şi-ţi mai spun încă o dată — reluă Madame — că n-ar trebui să valsezi cu nimeni decît cu nevasta ta ; şi n-am să rabd, Mantalini, nici de-ar trebui să iau mai întîi otravă !

— N-o să ia fetiţa otravă ca s-o doară rău, nu-i aşa ? spuse Mantalini care, după sunetul schimbat al glasului, părea că-şi mişcase scaunul ca să se apropie de soţia lui. N-o să ia otravă, fiindcă are un bărbat al naibii de bine, care ar fi putut să se însoare cu două contese şi o văduvă bogată.

— Două contese ! îi reteză vorba Madame. Parcă pînă acum vorbeai de una !

— Două ! strigă Mantalini. Două femei ale naibii de frumoase, contese adevărate, cu avere grozavă !

— Şi de ce nu te-ai însurat ? îl întrebă ghiduş Madame.

— De ce nu ! răspunse soţul ei. Nu văzusem oare la un concert de dimineaţă, cea mai a naibii de fascinantă femeie din lume, şi dacă femeiuşca fascinantă e nevasta mea, toate contesele şi văduvele din Anglia n-au decît să...

Domnul Mantalini nu sfîrşi fraza, ci dădu doamnei Mantalini o sărutare zgomotoasă, pe care Madame Mantalini i-o întoarse ; după care, păru că şi alte sărutări se amestecară în desfăşurarea micului dejun.

— Şi ce-i cu banii, comoara vieţii mele ? întrebă Mantalini, după ce încetase cu dovezile de dragoste. Cît avem în mînă ?

— Foarte puţin — răspunse Madame.

— Trebuie să avem mai mult — spuse Mantalini; trebuie să obţinem un rabat de la bătrînul Nickleby, ca să putem lupta, ce naiba !

— Acum nu mai poţi să ceri nimic — spuse Madame, mîngîietoare.

— Sufletelul meu — răspunse soțul — e de vînzare un cal la Scrubbs și ar fi un păcat și o crimă să-l pierd, fiindcă, bucuria vieții mele, omul îl dă pe nimic!

— Pe nimic! strigă Madame. Mă bucur!

— Ca și nimic — răspunse Mantalini. Cu o sută de guinee pe masă l-am cumpărat cu coamă, moț, picioare, coadă și toate ale naibii de frumoase! O să-l călăresc în parc chiar prin fața trăsurilor cu care se plimbă contesele respinse. Blestemata de văduvă o să leșine de supărare și de furie; celelalte două or să spună: „S-a însurat, s-a zis cu el, naiba s-o ia de treabă și cu asta basta!" O să se urască a naibii una pe alta și o să dorească să te vadă moartă și îngropată. Ha-ha! Ale naibii!

Chibzuința lui Madame Mantalini, în caz că avea această însușire, nu putea rămîne rece în fața unor astfel de tablouri triumfale; după ce-și zăngăni puțin cheile, spuse c-o să vadă ce se găsește în biroul ei și, ridicîndu-se anume pentru asta, deschise ușa cu mai multe canaturi și intră în odaia unde ședea Kate.

— Vai de mine, fetițo! strigă Madame Mantalini, dîndu-se înapoi de mirare. Cum ai ajuns aici?

— Fetițo! strigă Mantalini, intrînd și el grăbit. Drace, ce mai faci?

— Aștept aici de cîtva timp, doamnă — spuse Kate, către Madame Mantalini. O fi uitat servitorul să vă înștiințeze că sînt aici.

— Zău că ar trebui să vezi ce-i cu omul ăsta — spuse Madame, întorcîndu-se spre soțul ei. Totul uită.

— Am să-i rup nasul ăla blestemat, fiindcă lasă o fată așa drăguță singură — spuse soțul ei.

— Mantalini — strigă Madame, — iar uiți cum trebuie să te porți.

— Dar nu te uit pe *tine*, sufletelule, și n-am să te uit niciodată, fiindcă n-o să pot — spuse Mantalini,

sărutînd mîna soţie sale şi făcînd o strîmbătură către domnişoara Nickleby, care se întoarse.

Domolită de acest compliment, stăpîna întreprinderii scoase din birou nişte hîrtii şi le întinse domnului Mantalini, care le primi cu multă încîntare. Apoi doamna îi ceru lui Kate s-o urmeze şi, după ce domnul Mantalini mai făcu cîteva încercări pentru a atrage atenţia fetei, plecară, lăsîndu-l pe domnul cu pricina întins cît era de lung pe o canapea, cu călcîiele în aer şi un ziar în mînă.

Madame Mantalini o călăuzi pe Kate coborînd o scară şi trecînd printr-un coridor lung, spre o încăpere mare, în spatele casei, unde cîteva femei tinere se îndeletniceau cu cusutul, croitul, prefăcutul şi alte operaţii cunoscute doar acelora care se pricep în arta modei şi a croitoriei. Era o odaie închisă, luminată de sus şi cum nu se poate mai mohorîtă şi tăcută.

Cînd Madame Mantalini o strigă cu glas tare pe domnişoara Knag, se arătă o femeie scurtă, pripită, împopoţonată şi plină de ea, iar toate fetele se opriră, timp de o clipă, din lucru, şoptindu-şi una alteia tot felul de observaţii despre croiala şi ţesătura rochiei domnişoarei Nickleby, despre tenul, trăsăturile şi înfăţişarea ei, cu aceeaşi politeţe pe care ai fi putut-o găsi într-o sală de bal, plină cu cei mai distinşi oaspeţi.

— Uite, domnişoară Knag — spuse Madame Mantalini — aceasta este tînăra despre care ţi-am vorbit.

Domnişoara Knag adresă către Madame Mantalini un zîmbet respectuos, pe care-l transformă cu multă pricepere într-unul graţios pentru Kate. Apoi spuse că, desigur, deşi e mare bătaie de cap să primeşti lucrătoare tinere, care nu sînt învăţate cu treaba, totuşi ea e sigură că tînăra persoană îşi va da toată osteneala şi că, pătrunsă de această convingere ea (domnişoara Knag) e de pe acum plină de interes pentru Kate.

— Cred, în orice caz, că pentru un moment, ar fi mai bine pentru domnişoara Nickleby să te însoţească în odaia de expoziţie şi să te ajute la probele făcute clienţilor — spuse Madame Mantalini. Altfel nu ne poate fi de folos în nici o privinţă; şi apoi înfăţişarea ei...

— Se va potrivi foarte bine cu a mea, Madame Mantalini — îi tăie vorba domnişoara Knag. Chiar aşa; şi puteam fi sigură că veţi descoperi repede acest lucru; fiindcă aveţi atîta gust în chestiunile astea încît, zău, de multe ori le spun fetelor că nu ştiu cum, cînd sau unde aţi putut învăţa tot ce ştiţi... hm... domnişoara Nickleby şi eu facem o pereche minunată, Madame Mantalini, numai că eu sînt ceva mai oacheşă decît domnişoara Nickleby şi... hm... cred că am un picior ceva mai mic. Sînt sigură că domnişoara Nickleby n-o să se supere că spun asta, mai ales dacă o să afle că familia mea a fost dintotdeauna vestită pentru picioare mici, încă din vremea... hm... din vremea cînd a început să aibă picioare, zău aşa. Aveam eu un unchi, pe vremuri, Madame Mantalini, care trăia la Cheltenham şi făcea treburi bune ca tutungiu... hm... şi avea picioare atît de mici, încît nu erau mai mari decît cele care se fac din lemn... şi erau cele mai simetrice picioare, Madame Mantalini ce se pot închipui.

— Trebuie să fi arătat ca nişte picioare de lemn pentru şchiopi, domnişoară Knag — spuse Madame.

— Ei, asta-i bună, aşa sînteţi dumneavoastră! răspunse domnişoara Knag. Ha-ha-ha! Picioare de lemn pentru şchiopi! E bună! De cîte ori n-am spus eu fetelor, zău, credeţi-mă şi nu-mi pasă oricine ar afla, că din toate cuvintele de duh... hm... pe care le-am auzit vreodată şi zău că am auzit multe; fiindcă pe vremea cînd trăia bietul frate-meu (eu îi duceam gospodăria, domnişoară Nickleby) aveam la masă, o dată sau de două ori pe săptămînă, vreo doi sau trei tineri, vestiţi pe vremea aceea pentru vor-

bele lor de duh, Madame Mantalini. Din toate vorbele de duh, ziceam eu fetelor, pe care le-am auzit *vreodată*, cele ale doamnei Mantalini sînt cele mai grozave... hm. Are un umor atît de plăcut, atît de tăios şi totuşi atît de blînd (cum îi spuneam nu mai departe de azi dimineaţă domnişoarei Simmonds) că e o taină pentru mine cum, cînd sau prin ce mijloace l-a căpătat.

Aci domnişoara Knag se opri ca să răsufle şi, în timp ce ea se odihneşte, să ne fie îngăduit să observăm nu numai că era de o minunată elocinţă şi dovedea un minunat respect faţă de Madame Mantalini, fapte ce nu mai cer comentarii, dar că, la fiecare moment, în plin şuvoi de cuvinte, obişnuia să introducă un „hm" puternic, ascuţit şi răspicat, al cărui rost şi înţeles erau interpretate în fel şi chip de cunoştinţele ei; unii susţineau că domnişoara Knag, plăsmuind exagerări, introducea această monosilabă ori de cîte ori o nouă născocire era pe cale de a fi făurită în creierul ei; alţii spuneau că atunci cînd îi lipsea cîte un cuvînt, o vîra ca să cîştige timp şi ca să împiedice pe oricine altcineva de a intra în vorbă. Mai trebuie să adăugăm că domnişoara Knag avea şi pretenţii la tinereţe, deşi trecuse de mult de ea, şi că era slabă de înger şi plină de deşertăciune şi făcea parte dintre oamenii pe care îi descrie cel mai bine zicala după care poţi să ai încredere în ei cît timp îi vezi la faţă, şi nu mai mult.

— Să ai grijă ca domnişoara Nickleby să-şi cunoască orele de lucru şi tot ce mai trebuie — spuse Madame Mantalini; şi acum, ţi-o las. N-ai să uiţi dispoziţiile mele, domnişoară Knag?

Domnişoara Knag răspunse, bineînţeles, că era, din punct de vedere moral, cu neputinţă să uiţi vreo dispoziţie dată de Madame Mantalini; apoi doamna, după ce adresă un salut general ajutoarelor ei, se retrase plutind.

— Încîntătoare făptură, nu-i aşa, domnişoară Nickleby? spuse domnişoara Knag, frecîndu-şi mîinile.

— Am văzut-o prea puţin — spuse Kate. Aproape că n-o cunosc.

— Pe domnul Mantalini l-ai văzut? întrebă domnişoara Knag.

— Da; l-am văzut de două ori.

— Nu-i şi *el* o făptură încîntătoare?

— Zău că nu mi s-a părut — răspunse Kate.

— Nu, vai de mine! strigă domnişoara Knag, ridicînd mîinile. Dar, pentru numele lui Dumnezeu, unde ţi-e gustul? Un bărbat atît de frumos, înalt, focos şi cu favoriţi şi... hm... ei, dar zău că mă uimeşti!

— Aş spune că sînt o proastă — răspunse Kate, scoţîndu-şi pălăria — dar cum părerea mea n-are multă greutate nici pentru el, nici pentru alţii, nu-mi pare rău că mi-am format-o şi cred c-o să mi-o schimb greu.

— E un bărbat foarte frumos, nu crezi? întrebă una dintre domnişoare.

— Da, din partea mea, poate să fie — răspunse Kate.

— Şi călăreşte cai foarte frumoşi, nu-i aşa? întrebă alta.

— Poate că da, da' eu nu i-am văzut niciodată — răspunse Kate.

— Nu i-ai văzut niciodată! se amestecă domnişoara Knag. Cred şi eu! Vezi, asta e; cum poţi să te dai cu părerea despre un gentleman... hm... dacă nu-l vezi cînd se arată în toată splendoarea lui!

Desluşeai atît de bine lumea — ba chiar lumea măruntă, a fetei de la ţară — în ideea asta a bătrînei modiste, încît Kate, care din toate motivele, ardea de dorinţa de a schimba vorba, nu mai spuse nimic şi o lăsă pe domnişoara Knag biruitoare.

După un scurt răstimp de tăcere, în care cele mai multe fete cercetară mai amănunțit înfățișarea lui Kate și schimbară păreri în această privință, una dintre ele se oferi să-i ajute a da jos șalul și, după ce propunerea fu primită, o întrebă dacă nu i se pare că negrul e o culoare foarte neplăcută la purtat.

— Ba da, așa mi se pare — răspunse Kate, oftînd amar.

— O culoare îmbîcsită și călduroasă — făcu aceeași fată, potrivindu-i lui Kate rochia.

Kate ar fi putut să spună că doliul e uneori portul cel mai rece al muritorilor, că nu îngheață numai pieptul celor pe care-i îmbracă, ci își întinde înrîurirea și asupra prietenilor vremelnici, le îngheață izvorul bunăvoinței și bunătății și ofilește toți mugurii făgăduielii atît de darnic oferiți cîndva, nelăsînd nimic decît inimi pustiite. Puțini oameni au pierdut singurul prieten sau singura rudă de care atîrna viața lor, fără să fi simțit ascuțit această înrîurire de gheață a veșmîntului de doliu. Ea o simțise dureros și simțind-o chiar și în clipa de față, nu-și putu stăpîni lacrimile.

— Îmi pare rău că te-am jignit cu vorbele mele nesăbuite — spuse tovarășa ei de lucru. Nu m-am gîndit. Ești în doliu după vreo rudă apropiată?

— După tata — răspunse Kate.

— După ce rudă, domnișoară Simmonds? întrebă domnișoara Knag, cu glas destul de tare pentru a fi auzit.

— După tatăl ei — răspunse cealaltă în șoaptă.

— Tatăl ei, ai? făcu domnișoara Knag, fără să coboare nici un pic glasul. A! Vreo boală îndelungată, domnișoară Simmonds?

— Pst — făcu fata — nu știu.

— Nenorocirea noastră a venit pe neașteptate — spuse Kate, întorcînd capul; altfel poate c-aș fi fost în stare acum s-o îndur mai ușor.

După cum era obiceiul cînd venea „una nouă", dorința celor din încăpere de a ști cine e Kate, ce

este şi tot ce se putea şti în legătură cu ea, fusese mare; dar, deşi dorinţa ar fi putut fi în chip firesc sporită de înfăţişarea şi emoţia fetei, siguranţa că ar putea-o îndurera cu întrebările fu de ajuns pentru a potoli chiar şi această curiozitate. Iar cînd domnişoara Knag îşi dădu seama că nu mai e nici o nădejde să stoarcă amănunte noi în clipa aceea, porunci în silă tăcere şi le porti să-şi vadă de lucru.

Şi munciră în tăcere pînă la douăsprezece şi jumătate, cînd li se servi în bucătărie un picior fript de berbec cu cartofi. După ce sfîrşiră masa şi după ce fetele avură parte de destinderea suplimentară a spălatului mîinilor, lucrul reîncepu şi se desfăşură tot în tăcere, pînă cînd zgomotul caleştilor care huruiau pe străzi şi nişte lovituri repetate şi puternice în uşă dădură de ştire că acum începea munca membrilor mai norocoşi ai societăţii.

Una dintre aceste lovituri repetate în uşa lui Madame Mantalini vesti echipajul unei doamne mari sau mai degrabă bogate — căci uneori se ivesc deosebiri între măreţie şi bogăţie — venită împreună cu fiica ei ca să încerce nişte rochii pentru curte, comandate de multă vreme. Lui Kate îi fu hărăzit să servească aceste cliente însoţită de domnişoara Knag şi, bineînţeles, sub comanda lui Madame Mantalini.

Rolul lui Kate în această ceremonie era destul de umil, îndatoririle ei mărginindu-se la a ţine articolele de îmbrăcăminte pînă în clipa cînd domnişoara era gata să le încerce şi, cînd şi cînd, a lega un şiret sau a prinde o copcă. Ar fi putut, pe bună dreptate, să-şi închipuie că se află prea jos pentru a fi atinsă de aroganţa şi toanele clientelor, dar se întîmplă ca doamna şi fiica ei să fie în ziua aceea foarte ţîfnoase, aşa încît biata fată îşi primi porţia de umilinţe. Era stîngace, avea mîini reci, murdare, aspre, nu ştia să facă nimic cum trebuie; se mirau cum de ţine Madame Mantalini astfel de persoane; cerură să aibă parte

de altă fată rîndul viitor cînd vor veni, şi aşa mai departe.

O întîmplare atît de obişnuită nici n-ar fi meritat să fie pomenită, de n-ar fi avut urmări. Kate vărsă multe lacrimi amare după ce plecară doamnele şi se simţi, pentru prima oară, ruşinată de meseria ei. E drept că gîndul robiei şi al unei slujbe grele o înfiorase ; dar nu se simţise umilită, înainte de a se vedea pradă obrăzniciei şi trufiei doar fiindcă muncea pentru pîinea ei. Filozofia ar fi învăţat-o că înjosiţi ar fi trebuit să se simtă cei ce căzuseră atît de jos încît dădeau frîu liber, fără nici un motiv, unor astfel de porniri ; dar era prea tînără pentru acest soi de mîngîieri şi se simţea jignită în cinstea ei. Oare nemulţumirea faţă de oamenii obişnuiţi care s-au ridicat deasupra stării lor nu izvorăşte din faptul că oamenii neobişnuiţi se află sub starea lor ?

Cu astfel de întîmplări şi îndeletniciri trecea timpul pînă la orele nouă, cînd Kate, istovită şi descurajată de cele petrecute în timpul zilei, se grăbea să iasă din încăperea închisă s-o găsească pe mama ei, care o aştepta în colţul străzii, şi să plece spre casă ; cu atît mai tristă cu cît trebuia să-şi ascundă simţămintele şi să se prefacă a împărtăşi viziunile trandafirii ale tovarăşei ei de drum.

— Zău aşa, Kate — spunea doamna Nickleby — m-am gîndit toată ziua ce minunat ar fi pentru Madame Mantalini dacă s-ar întovărăşi cu tine, lucru foarte probabil, ştii ! Păi cumnata verişoarei bietului tău tată, o domnişoară Browndock, a intrat în tovărăşie cu o doamnă care avea o şcoală la Hammersmith şi, cît ai clipi din ochi, a făcut avere. Fiindcă veni vorba, am uitat dacă domnişoara asta Browndock e aceeaşi care a cîştigat zece mii de livre la loterie, dar cred că aşa e ; ba, acum că mă gîndesc mai bine, sînt sigură că da. „Mantalini şi Nickleby", ce bine ar suna ! Şi dacă o avea şi Nicholas un pic de noroc, poţi locui pe aceeaşi stradă cu doctorul Nickleby, directorul şcolii Westminster.

— Dragul de Nicholas! strigă Kate, scoţînd din pungă scrisoarea fratelui ei din Dotheboys Hall. Cu toată nenorocirea noastră, mă simt aşa de fericită că el e mulţumit şi cînd văd că-mi scrie cu atîta voioşie, gîndul că el se simte bine şi e fericit mă despăgubeşte de tot ce am putea noi suferi!

Biata Kate! Nici nu-i trecea prin gînd cît de firavă îi era mîngîierea şi ce curînd avea să se dezmeticească.

Domnișoara Knag, după ce o îndrăgește pe Kate Nickleby timp de trei zile, se hotărăște s-o urască pentru vecie. Ce a dus-o pe domnișoara Knag la această hotărîre

Există multe vieți de durere, muncă și suferință care nu au interes decît pentru cei ce le trăiesc și sînt nesocotite de cei ce nu vor să gîndească sau să simtă și-și cruță mila, avînd nevoie de stimulente puternice pentru a o stîrni.

Sînt destui învățăceii milei care au nevoie, pentru a-și îndeplini menirea, de tot atîtea excitante cîte le trebuie și adepților plăcerii; așa se întîmplă că o înțelegere și o milă bolnavă sînt cheltuite zilnic pe lucruri îndepărtate, în timp ce atîtea chemări adresate firesc acestor virtuți în stare sănătoasă, lovesc mereu și zadarnic auzul și văzul celor mai nepăsători muritori. Pe scurt, mila are nevoie de povestea ei, așa cum au nevoie de povești romancierul și autorul de piese. Un hoț îmbrăcat în aba e un caracter vulgar, la care aproape că nici nu se gîndesc oamenii rafinați; dar dacă-l îmbraci în catifea verde, îi mai pui și o pălărie înaltă și-l muți dintr-un oraș suprapopulat pe o potecă de munte, descoperi în el sufletul și poezia aventurii. Așa și cu acea virtute cardinală care, hrănită și practicată cum trebuie, duce la toate celelalte, dacă nu cumva le și cuprinde. Are și ea nevoie de romanța ei; și cu cît descoperi în romanța asta mai puțin din viața zilnică de muncă, cu greutățile și luptele ei, cu atît mai bine.

Viața căreia îi era menită sărmana Kate Nickleby, în urma neprevăzutei desfășurări a împrejurărilor în-

fățișate în această povestire, era o viață grea, dar ca nu cumva tocmai mărginirea cenușie și nesănătoasă și oboseala trupească din care era alcătuită însăși substanța acestei vieți să o lipsească pentru majoritatea celor miloși și înțelegători de orice interes, doresc să n-o scap din vedere tocmai acum pe domnișoara Nickleby, chiar de-ar fi să înghețe, din capul locului, interesul cititorului printr-o descriere amănunțită și prelungită a așezămîntului condus de Madame Mantalini.

— Zău așa, Madame Mantalini — spuse domnișoara Knag, în timp ce Kate pornea obosită spre casă, după prima zi a uceniciei ei; domnișoara asta Nickleby e o persoană de încredere, zău așa... hm... pe cuvîntul meu, Madame Mantalini, e chiar meritul agerimii dumneavoastră că ați găsit o fată atît de minunată, de bine crescută, de... hm... la locul ei, care să vă ajute la probe. Am văzut multe tinere fete, care atunci cînd au prilejul să se arate în fața superiorilor, se poartă într-un hal, vai de mine, sigur, dar dumneavoastră aveți totdeauna dreptate, Madame Mantalini, totdeauna; și, după cum le spun eu fetelor, e un mister, zău așa, cum de reușiți să aveți mereu dreptate, cînd atîția oameni greșesc atît de des.

— În afară de faptul că a enervat o clientă dintre cele mai bune, domnișoara Nickleby n-a făcut nimic foarte deosebit astăzi, cel puțin după cîte îmi dau eu seama — îi răspunse Madame Mantalini.

— Vai de mine! spuse domnișoara Knag; dar trebuie să fiți îngăduitoare cu lipsa de experiență, știți doar...

— Și cu tinerețea? întrebă Madame.

— A, despre asta n-am nimic de zis, Madame Mantalini — răspunse roșindu-se domnișoara Knag; fiindcă dacă tinerețea ar fi o scuză, atunci n-ați avea...

— O șefă atît de bună, asta ai vrut să spui — propuse Madame.

— Zău că n-am mai cunoscut pe nimeni ca dumneavoastră, Madame Mantalini — răspunse cu încîntare domnișoara Knag — și chiar așa și este, fiindcă dumneavoastră știți ce vrea să spună omul, chiar înainte de i-a ajuns cuvîntul pe buze. E bună! Ha-ha-ha!

— În ceea ce mă privește — spuse Madame Mantalini, privindu-și cu prefăcută nepăsare ajutoarea și rîzînd cu poftă în sinea ei — eu o socotesc pe domnișoara Nickleby cea mai stîngace fată pe care mi-a fost dat s-o văd.

— Sărmana — făcu domnișoara Knag — nu-i vina ei! Dac-ar fi, am putea nădăjdui s-o lecuim, dar fiindcă asta-i este nenorocirea, Madame Mantalini, păi zău așa, vorba ăluia cu calul orb, trebuie să ținem seama de ea.

— Unchiul ei mi-a spus că lumea o găsește drăguță — observă Madame Mantalini. Eu o găsesc cum nu se poate mai obișnuită.

— Obișnuită! strigă domnișoara Knag și chipul îi strălucea de încîntare; și stîngace! Zău așa, Madame Mantalini; tot ce pot spune e că biata fată mi-e dragă, și că dac-ar fi de două ori mai urîțică și de două ori mai stîngace decît este, aș fi și mai bună prietenă cu ea, ăsta-i adevărul!

Într-adevăr, după ce fusese martora insuccesului din dimineața aceea, domnișoara Knag simțise un început de dragoste pentru Kate Nickleby, iar discuția aceasta scurtă cu patroana ei îi spori surprinzător bunăvoința; lucru cu atît mai demn de subliniat cu cît atunci cînd cercetase întîia oară chipul fetei, o năpădiseră unele îndoieli cu privire la posibilitatea unei înțelegeri între ele două.

— Dar acum — spuse domnișoara Knag, privindu-și chipul în oglindă de aproape — o iubesc, zău că o iubesc, vă spun drept!

Prietenia aceasta credincioasă era atît de înaltă și dezinteresată, atît de mult deasupra tuturor slăbiciunilor iscate de lingușire și răutate, încît buna dom-

nișoară Knag o înștiințâ senină a doua zi pe Kate Nickleby, că-și dă seama că n-o să fie niciodată bună de nimic, dar că nu trebuie nicidecum să se simtă stingherită din pricina asta, fiindcă ea (domnișoara Knag), cu prețul unor neîncetate osteneli, o s-o țină cît mai mult în umbră și că tot ce are Kate de făcut e să stea liniștită cînd e lume de față și să facă tot ce-i stă în puteri ca să nu atragă atenția. Cea din urmă propunere se potrivea atît de bine cu simțămintele și dorințele sfioasei fetițe, încît aceasta făgădui să se încreadă întru totul în sfaturile minunate ale fetei bătrîne. Și făgădui fără să cugete măcar o clipă la motivele ce stăteau la temelia acestor sfaturi.

— M-a cuprins un interes viu pentru dumneata, sufletelule, zău așa — spuse domnișoara Knag; un interes de soră, crede-mă. E cel mai ciudat lucru ce mi s-a întîmplat.

Fără îndoială, era ciudat că interesul puternic resimțit de domnișoara Knag pentru Kate nu era nici de mătușă bătrînă, nici de bunică, fiindcă într-acolo ar fi trebuit în chip firesc să ducă marea deosebire de vîrstă dintre ele. Dar domnișoara Knag purta haine de o croială foarte tinerească și poate că simțămintele ei căpătaseră aceeași formă.

— Dumnezeu să te binecuvînteze! spuse domnișoara Knag, fericind-o pe Kate cu un sărut, drept încheiere pentru cea de-a doua zi de lucru — ce nepricepută ai fost toată ziua!

— Mă tem că vorba dumitale drăguță și sinceră, care mi-a dat o conștiință dureroasă a cusururilor mele, nu mi-a fost de folos — oftă Kate.

— Nu, desigur, și eu cred că nu — răspunse domnișoara Knag, cu o pornire neobișnuită de veselie. Dar e mult mai bine s-o știi din capul locului și s-o pornești pe urmă mai departe drept și ușor! Încotro mergi, drăguțo?

— Spre City — răspunse Kate.

— City! strigă domnișoara Knag, privindu-se cu multă mulțumire în oglindă, în timp ce-și lega pălăria. Vai de mine! Adevărat, locuiești în City?

— E atît de neobișnuit să locuiască cineva acolo? întrebă Kate, zîmbind slab.

— Nu mi-aș fi închipuit pentru nimic în lume ca o fată tînără să locuiască acolo, măcar trei zile în șir — răspunse domnișoara Knag.

— Oamenii cu mijloace restrînse, vreau să spun săraci — se îndreptă Kate, fiindcă se temea să nu apară mîndră — trebuie să locuiască unde pot.

— Da, foarte adevărat, sigur că trebuie; așa se și cuvine, sigur! răspunse domnișoara Knag, cu acel oftat stăpînit care, însoțit de două sau trei ușoare mișcări ale capului, ține locul milei în societatea obișnuită; asta îi spun și eu adesea fratelui meu, cînd ni se îmbolnăvesc servitoarele, una după alta, și el zice că bucătăria din fund e prea umedă pentru ca să doarmă femeile acolo. Ființe ca ele, zic eu, sînt mulțumite să doarmă oriunde! Cerul are grijă să potrivească spinarea după povară. Așa-i că-i plăcut să te gîndești că asta-i legea, ce zici?

— Foarte plăcut — răspunse Kate.

— Te însoțesc o parte din drum, dragă — spuse domnișoara Knag; cred că stai foarte aproape de casa noastră; e întuneric și ultima noastră servitoare a intrat la spital acum o săptămînă, bolnavă de brîncă, așa încît tovărășia dumitale îmi face plăcere.

Kate ar fi fost bucuroasă să scape de această tovărășie măgulitoare; dar după ce-și potrivi pălăria, spre deplina ei mulțumire, domnișoara Knag o luă de braț, cu un aer ce arăta lămurit cît de pătrunsă era de cinstea ce i-o făcea lui Kate și ieșiră în stradă, înainte ca tînăra fată să mai poată spune vreo vorbă.

— Cred — spuse Kate, cu șovăială în glas — că mama, adică maică-mea, mă așteaptă.

— Nu-i nevoie să te scuzi, draga mea — spuse domnișoara Knag, zîmbind dulce. Îmi închipui că tre-

buie să fie o bătrînă respectabilă și o să-mi facă multă... hm... plăcere s-o cunosc.

Și fiindcă bietei doamne Nickleby îi înghețau nu numai picioarele, ci toate mădularele în colțul străzii, Kate n-avu încotro și o recomandă domnișoarei Knag, care, cu aerul unei cliente care cumpără o trăsură de ocazie, primi recomandația cu o politețe măreață. Apoi porniră toate trei, ținîndu-se de braț. La mijloc se afla domnișoara Knag, într-o stare de neobișnuită bunăvoință.

— Nici nu vă închipuiți cît mi-e de dragă fiica dumneavoastră, doamnă Nickleby — spuse domnișoara Knag, după ce străbătuse o mică distanță într-o tăcere demnă.

— Sînt încîntată că spuneți așa — răspunse doamna Nickleby — deși pentru mine nu-i o noutate ca pînă și străinii s-o îndrăgească pe Kate.

— Hm! făcu domnișoara Knag.

— O să vă placă și mai mult cînd o să vă dați seama cît de bună e — spuse doamna Nickleby. Pentru mine e o mare binecuvîntare, în nenorocirea mea, să am un copil lipsit de trufie și deșertăciune, și a cărei creștere i-ar fi îngăduit, la început, să aibă cîte puțin din amîndouă. Dumneata nu știi ce înseamnă să-ți pierzi soțul, domnișoară Knag.

Deoarece domnișoara Knag n-apucase să știe nici ce înseamnă să cîștigi un soț, urmarea firească era că n-avea cum să știe ce înseamnă să-l pierzi, așa încît spuse cam repezit:

— Nu, sigur că nu știu — și o spuse cu un aer care voia să arate că i s-ar părea nostim să se vadă măritîndu-se cu oricine ar fi. Nu, nu, ea avea altă treabă.

— Nici nu mă îndoiesc că, deși timpul a fost atît de scurt, Kate a făcut progrese — spuse doamna Nickleby, privind cu mîndrie spre fiică-sa.

— Da, desigur — spuse domnișoara Knag.

— Și o să mai facă încă — adăugă doamna Nickleby.

— Te cred că o să facă — răspunse domnișoara Knag, strîngînd brațul lui Kate într-al ei, ca să arate că glumește.

— Dintotdeauna a fost pricepută — spuse sărmana doamnă Nickleby luminîndu-se — dintotdeauna, de cînd era mică. Mi-amintesc că în vremea cînd avea doar doi ani și jumătate, un domn bătrîn venea des pe la noi, domnul Watkins, ți-amintești, Kate, scumpa mea, cel pentru care a garantat sărmanul taică-tău ca să-l scape din închisoare și care a fugit după aceea în Statele Unite și ne-a trimis o pereche de șoșoni, împreună cu o scrisoare atît de duioasă, încît bietul taică-tău a plîns o săptămînă. Ți-amintești scrisoarea ? Scria acolo că-i pare rău că nu poate să plătească chiar atunci cele cincizeci de livre, pentru că tot capitalul lui se ducea pe dobînzi, iar el era ocupat să facă avere, dar că n-a uitat că ești fina lui și că ne-ar lua-o în nume de rău dacă nu ți-am cumpăra o jucărie de argint pentru dinți, pe care să o trecem în contul lui ? Vai, dragă, dar ce proastă ești ! Și ce duios vorbea despre vinul de Porto din care obișnuia să bea cîte o sticlă și jumătate de cîte ori venea la noi. Trebuie să-ți aduci aminte, Kate !

— Da, sigur, mamă ; și ce-i cu el ?

— Păi domnul Watkins ăsta, dragă — vorbi doamna Nickleby mai departe rar, de parcă s-ar fi ostenit din răsputeri să-și amintească un lucru de nespusă însemnătate ; domnul Watkins ăsta nu era nici un fel de rudă, domnișoara Knag trebuia să înțeleagă, cu familia Watkins, care ținea în sat hanul „La bătrînul mistreț" ; de altfel nici nu-mi aduc aminte dacă-i zicea „Bătrînul mistreț" sau „George al III-lea", dar era unul din două, de asta sînt sigură și, la urma urmelor, e totuna. Așadar, domnul Watkins ăsta zicea, cînd tu aveai doar doi ani și jumătate, că ești unul dintre copiii cei mai uimitori pe care i-a văzut el. Zău că așa zicea, domnișoară Knag, și să știi că nu-i plăceau copiii și n-ar fi avut de ce s-o spună. Știu că el e cel care a spus-o, fiindcă mi-amin-

tesc de parc-ar fi ieri că, îndată după aceea, a împrumutat douăzeci de livre de la sărmanul tău tată.

După ce aminti această neobișnuită și cu totul dezinteresată dovadă despre desăvîrșirea fiicei ei, doamna Nickleby se opri ca să răsufle ; iar domnișoara Knag, dîndu-și seama că discuția ajunsese la glorie familială, nu pierdu timp și intră în vorbă cu o mică amintire care o privea pe ea.

— Nu mai vorbiți despre împrumutat bani, doamnă Nickleby — spuse domnișoara Knag — fiindcă mă înnebuniți, mă înnebuniți de-a binelea. Mama mea... hm... era făptura cea mai drăguță și frumoasă, avînd cel mai izbitor și mai încîntător... hm... cel mai încîntător nas din cîte s-au pus vreodată pe o față de om, așa cred, doamnă Nickleby (aici, domnișoara Knag își frecă propriul său nas cu multă simpatie) ; era cea mai încîntătoare și desăvîrșită femeie poate, din cîte s-au văzut ; dar avea cusurul de a împrumuta bani altora și l-a împins atît de departe, încît a ajuns să dea cu împrumut... hm... o mie de livre, tot micul nostru avut și, ceea ce e mai rău, doamnă Nickleby, nu cred, chiar de am trăi în vecii vecilor, c-o să căpătăm vreodată banii înapoi. Zău nu cred !

După ce ajunse la capătul sforțării cerute de această născocire, fără a fi întreruptă, domnișoara Knag se lăsă tîrîtă de multe alte amintiri, pe cît de interesante, pe atît de adevărate. Ostenindu-se în zadar să stăvilească acest șuvoi, doamna Nickleby desfășură și ea pînzele, plutind domol pe curentul subteran al amintirilor ei ; și astfel amîndouă doamnele vorbiră mai departe, în deplină înțelegere ; singura deosebire dintre ele fiind că, în timp ce domnișoara Knag se adresa lui Kate și vorbea foarte tare, doamna Nickleby păstra un ritm monoton, pe deplin mulțumită că vorbește, fără să se sinchisească prea mult dacă o ascultă cineva.

În felul acesta merseră împreună foarte prietenește, pînă cînd ajunseră într-o străduță mărginașă din Tottenham Court Road, la fratele domnișoarei Knag,

care vindea articole de papetărie și bisericești, și închiria cu ziua, săptămîna, luna sau anul ultimele romane vechi, ale căror titluri erau înșirate în litere scrise cu cerneală, pe o bucată de carton atîrnată de ușă. Și cum domnișoara Knag se nimeri a fi, în clipa aceea, în toiul unei povestiri despre cea de-a douăzeci și doua cerere în căsătorie pe care i-o făcuse un gent'eman cu mare avere, stărui ca toate trei să ia cina împreună ; așa încît intrară.

— Nu pleca, Mortimer — spuse domnișoara Knag, intrînd în prăvălie. Sînt doar cu una din fetele noastre și cu mama ei. Doamna și domnișoara Nickleby.

— Da ! făcu domnul Mortimer Knag. A ! După ce scoase aceste exclamații cu un aer foarte adînc și gînditor, domnul Knag potrivi cu mișcări încete două lumînări aduse din bucătărie pe tejghea și încă două la fereastră, și după aceea trase tutun pe nări dintr-o cutie, pe care o scoase din buzunarul vestei.

Era ceva foarte impresionant în aerul fantomatic cu care fuseseră îndeplinite toate acestea ; și, fiindcă domnul Knag era un domn înalt și deșirat, cu trăsături solemne și împodobit cu mult mai puțin păr decît cel cu care se laudă de obicei un domn ce se apropie de patruzeci de ani sau așa ceva, doamna Nickleby îi șopti fiicei sale că-l socotește literat.

— Zece trecute — spuse domnul Knag, consultîndu-și ceasornicul. Thomas, închide magazia !

Thomas era un băiat, care ajungea pînă la jumătatea oblonului, iar magazia era cam de mărimea a trei briște puse la un loc.

— A ! mai făcu o dată domnul Knag, oftînd adînc, în timp ce înapoia raftului cartea pe care o citise. Da, sigur, cred că cina e gata, surioară.

Cu un nou oftat, domnul Knag luă lumînările de bucătărie de pe tejghea și merse în fruntea doamnelor cu pași de înmormîntare, spre un salonaș din fund, unde o femeie cu ziua, angajată în lipsa servitoarei bolnave și plătită cu optsprezece penny, ce urmau a

fi trași din leafa datorată acesteia din urmă, pregătea cina.

— Doamnă Blockson — spuse cu imputare domnișoara Knag — de cîte ori te-am rugat să nu intri în odaie cu pălăria pe cap ?

— N-am încotro, domnișoară Knag — spuse femeia cu ziua, căreia îi sări numaidecît mustarul. Am avut atîta curățenie de făcut în casa asta, încît, dacă nu vă place, n-aveți decît să vă căutați pe altcineva, fiindcă nu face să muncești pentru banii ăștia și eu spun adevărul chiar dacă m-ați spînzura pe loc.

— N-am nevoie de observații, *te* rog — spuse domnișoara Knag, apăsînd pe pronumele personal. Ai aprins focul jos, pentru încălzit apa ?

— Nu, nu l-am aprins, domnișoară Knag — răspunse înlocuitoarea, — și mai bine să nu mai vorbim despre asta.

— De ce nu l-ai aprins ? întrebă domnișoara Knag.

— Pentru că nu mai sînt cărbuni și dac-aș putea să fac eu cărbuni, aș face, dar cum nu pot, nu fac și îndrăznesc să v-o și spun, coniță — răspunse doamna Blockson.

— Ai de gînd să-ți ții gura, muiere ? — spuse domnul Mortimer Knag aruncîndu-se cu putere în discuție.

— Cu voia dumneavoastră, domnule Knag — răspunse femeia cu ziua întorcîndu-se cu o mișcare bruscă. Sînt bucuroasă să nu vorbesc în casa asta decît cînd și unde sînt întrebată, domnule ; cît despre faptul că sînt muiere, îmi dați voie să vă întreb ce socotiți că sînteți dumneavoastră ?

— O lepădătură nenorocită ! strigă domnul Knag, lovindu-se în frunte. O lepădătură nenorocită !

— Îmi pare bine că v-ați dat numele potrivit, domnule — spuse doamna Blockson ; și fiindcă alaltăieri s-au împlinit doar șapte săptămîni de cînd am născut doi gemeni, și fiindcă micul meu Charley a căzut de pe o scară și și-a scrîntit cotul lunea trecută, o să

vă fiu îndatorată dacă-mi trimiteți acasă nouă șilingi, pentru o săptămînă de lucru, mîine, înainte de sună orele zece.

Cu aceste cuvinte de despărțire, femeia părăsi cu mult firesc încăperea, lăsînd ușa larg deschisă. În aceeași clipă, domnul Knag se repezi în „magazie", gemînd tare.

— Ce-i cu dumnealui, vă rog? întrebă doamna Nickleby, foarte tulburată de acest sunet.

— E bolnav? întrebă Kate, de-a dreptul îngrijorată.

— Pst! făcu domnișoara Knag. E o poveste foarte tristă. Pe vremuri, a ținut mult la... hm... Madame Mantalini.

— Doamne ferește! făcu doamna Nickleby.

— Da — vorbi mai departe domnișoara Knag — ba chiar a fost încurajat și nădăjduia din toată inima să se însoare cu ea. Are un suflet foarte romantic, doamnă Nickleby, așa cum... hm... are toată familia noastră și dezamăgirea a fost o lovitură groaznică pentru el. E un om cu mari calități... foarte mari, citește... hm... citește toate romanele care apar, vreau să zic, firește, toate romanele în care... hm... e vorba de lumea bună. Adevărul este că a găsit în cărțile pe care le-a citit atîtea lucruri potrivite cu nenorocirile lui și s-a găsit pe sine atît de asemănător în toate privințele cu eroii, fiindcă, bineînțeles, își dă seama de superioritatea lui, așa cum firește, ne dăm seama cu toții, încît s-a apucat să disprețuiască totul și a devenit un geniu, și sînt sigură că, la ora asta, scrie altă carte.

— Altă carte! repetă Kate, înțelegînd că se lăsase tăcere tocmai pentru ca cineva s-o rupă.

— Da — făcu domnișoara Knag, dînd triumlător din cap — altă carte în trei volume, format octavo. Firește, pentru micile lui descrieri mondene, îi este de un mare folos... hm... experiența mea, pentru că, firește, puțini autori care scriu despre lucrurile astea au prilejul să le cunoască așa cum le cunosc eu. E

atît de cufundat în lumea bună, încît cea mai mică aluzie la treburi și lucruri obișnuite, ca de pildă femeia de adineauri, îl înnebunește de-a dreptul ; dar, după cum spun eu adesea, cred că dezamăgirea a fost un lucru mare pentru el, fiindcă, dacă n-ar fi fost dezamăgit, n-ar fi putut să scrie despre speranțe spulberate și mai știu eu ce ; și fapt este că, dacă lucrurile nu s-ar fi întîmplat cum s-au întîmplat, nu cred că geniul lui s-ar fi arătat.

E cu neputință de ghicit cu cît ar fi fost domnișoara Knag mai vorbăreață în împrejurări mai prielnice, dar cum omul cu sufletul întunecat era pe aproape, iar focul trebuia aprins, destăinuirile ei se opriră aci. Judecînd după toate aparențele și după greutatea cu care se încălzi apa, ultima servitoare nu părea să fi cunoscut altă fierbințeală decît cea pricinuită de brîncă ; dar în cele din urmă, tot se aleseră cu puțin brandy amestecat cu apă și, după ce se ospătară cu picior rece de berbec și pîine cu brînză, musafirii își luară rămas bun. În tot timpul drumului, Kate se înveselea amintindu-și de ultima priveliște pe care i-o oferise domnul Knag, dus pe gînduri în prăvălia sa, iar doamna Nickleby se frămînta întrebîndu-se în sinea ei dacă firma de croitorie se va numi în cele din urmă „Mantalini, Knag și Nickleby", sau „Mantalini, Nickleby și Knag".

Prietenia domnișoarei Knag rămase timp de trei zile încheiate, la acest punct culminant, spre marea uimire a domnișoarelor din atelierul lui Madame Mantalini, care încă nu văzuseră pînă atunci atîta statornicie în această privință ; dar, în ziua a patra, se ivi o stavilă pe cît de puternică, pe atît de neașteptată și anume lucrurile se petrecură în felul următor :

Se întîmplă ca un lord bătrîn, de neam înalt, care se pregătea să se însoare cu o domnișoară tînără, fără neam, să vină împreună cu domnișoara, și sora domnișoarei, spre a fi martor la încercarea a două pălării de nuntă, comandate în ajun. Madame Mantalini vesti evenimentul pe trei voci, cu glasul ei

ascuțit, prin pîlnia care făcea legătura cu atelierul, iar domnișoara Knag porni în goană pe scări, cu cîte o pălărie în fiecare mînă și se prezentă în camera de probă, într-o stare încîntătoare de palpitație, menită a dovedi entuziasmul ei pentru cauză. De-abia încercară pălăriile și domnișoara Knag împreună cu Madame Mantalini căzură pradă unei crize de admirație.

— Ce apariție elegantă ! spuse Madame Mantalini.

— În viața mea n-am văzut ceva mai delicios — spuse domnișoara Knag.

Bătrînul lord însă, care era foarte bătrîn, nu spuse nimic, ci bolborosi și chicoti vădind o stare de deplină încîntare atît față de pălăriile de nuntă și purtătoarele lor, cît și față de propria lui pricepere în a găsi o soție atît de frumoasă ; iar tînăra copilă, care era o copilă foarte vioaie, văzîndu-l pe bătrînul lor în starea aceasta de vrajă, îl împinse în spatele unei oglinzi mari, și-l sărută acolo, pe loc, în timp ce Madame Mantalini și cealaltă domnișoară priveau discret în altă parte.

Dar, în timpul acestui salut, domnișoara Knag, care ardea de curiozitate, păși ca din întîmplare spre spatele oglinzii și întîlni privirile tinerei copile chiar în clipa cînd aceasta îl săruta pe bătrînul lord ; drept care, tînăra copilă se bosumflă, murmură ceva despre „o babă" și „o mare obrăznicie" și sfîrși aruncînd o privire dezgustată și un zîmbet disprețuitor domnișoarei Knag.

— Madame Mantalini — spuse tînăra domnișoară.

— Vă rog — făcu Madame Mantalini.

— Trimite-ne, te rog, fata aceea drăguță, pe care am văzut-o ieri.

— Da, sigur, te rog — stărui și sora domnișoarei.

— Nimic nu mi-e mai nesuferit pe lumea asta, Madame Mantalini — spuse aleasa lordului, aruncîndu-se cu o mișcare leneșă pe canapea — decît să fiu servită de sperietori sau babe. Te rog, de cîte ori viu, să-mi permiți s-o văd pe tînăra aceea.

— Fără discuție — spuse bătrînul lord — tînăra aceea drăguță, fără discuție!

— Toată lumea vorbește despre ea — spuse domnișoara cu același aer nepăsător — și seniorul meu fiind un mare admirator al frumuseții, trebuie neapărat s-o vadă.

— Într-adevăr *este* universal admirată — răspunse Madame Mantalini. Domnișoară Knag, trimite-o sus pe domnișoara Nickleby. Dumneata nu trebuie să te reîntorci.

— Vă rog să mă iertați, Madame Mantalini, ce ați spus acum la urmă? întrebă tremurînd domnișoara Knag.

— Că nu trebuie să te reîntorci — repetă patroana cu asprime. Domnișoara Knag se făcu nevăzută fără o vorbă și, la timpul potrivit, fu înlocuită de Kate, care scoase pălăriile noi și le puse pe cele vechi, roșind foarte tare, fiindcă bătrînul lord și cele două domnișoare se holbau la ea tot timpul, stingherind-o.

— Vai, dar cum roșești, fetițo! spuse mireasa lordului.

— Nu-și cunoaște încă treaba așa bine cum o va cunoaște peste o săptămînă sau două — interveni Madame Mantalini cu un zîmbet grațios.

— Mă tem că i-ai tras niște ocheade, milord — spuse aleasa.

— Nu, nu — răspunse bătrînul lord — nu, nu, vreau să mă însor și să încep o viață nouă. Ha-ha-ha! o viață nouă! ha-ha-ha!

Era plăcut să auzi că bătrînul gentleman avea de gînd să înceapă o viață nouă, fiindcă era cu ochi și cu sprîncene că cea veche n-o să-l mai țină mult. Sforțarea chicotelii prelungite îi pricinui însă o criză îngrozitoare de tuse și gîfîială; trecură cîteva minute pînă cînd găsi suflul trebuincios pentru a spune că fata era prea drăguță pentru o modistă.

— Nădăjduiesc că nu socotiți frumusețea un cusur în această meserie — spuse Madame Mantalini, încercînd să surîdă.

— Nu, în nici un caz — răspunse bătrînul lord — altfel dumneata de mult te-ai fi lăsat de ea.

— Ticălos ce ești — spuse domnișoara cea vioaie, împungîndu-l pe lord cu umbrela de soare. Să nu te mai aud vorbind așa! Cum îndrăznești?

Întrebarea aceasta jucăușă fu însoțită de o nouă împunsătură și de încă una, pînă cînd bătrînul lord puse mîna pe umbrelă, hotărît să n-o mai dea înapoi, drept care cealaltă domnișoară sări în ajutor și urmă o gîlceavă dintre cele mai drăguțe.

— Să ai grijă să se facă acele mici schimbări, Madame Mantalini — spuse domnișoara. Și tu, răule, te rog să pleci primul; nu te las eu singură în urmă cu fata asta drăguță, nu, nici o clipă! Te cunosc eu prea bine. Jane, draga mea, lasă-l să treacă primul, ca să fim sigure.

Bătrînul lord, vădit măgulit de aceste bănuieli, hărăzi în trecere lui Kate un rînjet caraghios; și, după ce mai primi o lovitură de umbrelă pentru ticăloșia lui, coborî, bălăbănindu-se, scările pînă la ușă, unde trupul lui săltăreț fu introdus în caleașcă de doi lachei voinici.

— Zău! făcu Madame Mantalini — zău nu știu cum de poate intra ăsta într-o trăsură, fără să se gîndească la dric! Hai, dragă, strînge lucrurile, strînge-le!

Kate, care, în timpul acestei scene, rămăsese cu privirile modest ațintite în pămînt, era fericită să folosească îngăduința de a pleca și coborî grăbită și veselă scările spre împărăția domnișoarei Knag.

Totuși, în scurtul răstimp cît lipsise ea, lucrurile se schimbaseră cu desăvîrșire în micul regat. În loc s-o găsească pe domnișoara Knag în jilțul ei obișnuit, cu toată demnitatea și măreția potrivită unei reprezentante a lui Madame Mantalini, Kate văzu biata făptură odihnind pe o ladă mare, scăldată în lacrimi, în timp ce trei sau patru domnișoare ce se aflau în jurul ei, împreună cu sărurile de amoniac, oțetul și alte întăritoare, dovedeau cu prisosință — ca să nu mai

vorbim de dezordinea coafurii și a șirului de bucle din față — că avusese loc un groaznic leșin.

— Doamne! făcu Kate, apropiindu-se în grabă. Ce s-a întîmplat?

Această întrebare pricinui semne puternice ce vesteau o nouă cădere în leșin din partea domnișoarei Knag; iar cîteva domnișoare, fulgerînd-o pe Kate cu priviri supărate, folosiră din nou oțetul și sărurile de amoniac, spunînd că e „o rușine".

— Ce este rușine? întrebă Kate. Ce s-a întîmplat? Ce a fost? Spuneți-mi!

— Întîmplat! strigă domnișoara Knag, înălțîndu-se dintr-o dată, spre marea îngrijorare a fetelor. Întîmplat! Rușine să-ți fie, făptură dezgustătoare!

— Doamne! strigă Kate, aproape paralizată de violența cu care fusese azvîrlit adjectivul printre dinții strînși ai domnișoarei Knag. *Eu* v-am jignit cu ceva?

— *Dumneata* m-ai jignit! răspunse domnișoara Knag. *Dumneata!* O puștancă, un copil, o parvenită de nimic! Ia te uită! Ha-ha!

Era limpede acum, de vreme ce domnișoara Knag rîdea, că ceva o izbea ca fiind nespus de caraghios; și fiindcă fetele împrumutau tonul domnișoarei Knag — ea fiind șefa — se porniră cu toatele pe rîs fără să piardă timpul și clătinau ușor din cap și-și zîmbeau sarcastic una alteia, ca și cum ar fi vrut să spună: e bună!

— Iat-o — vorbi mai departe domnișoara Knag, ridicîndu-se de pe ladă și prezentînd-o pe Kate cu multă ceremonie și cu plecăciuni adînci adunării încîntate. Iat-o, toată lumea vorbește despre ea, frumoasa, da, doamnelor, frumusețea, da, o, făptură nerușinată!

Ajunsă la acest moment culminant, domnișoara Knag nu putu să-și stăpînească un fior virtuos, care le molipsi îndată pe domnișoare, după care domnișoara Knag rîse, iar apoi plînse.

— Timp de cincisprezece ani — strigă domnișoara Knag, plîngînd în hohote de ți se rupea inima — timp

de cincisprezece ani am fost stîlpul și podoaba acestei încăperi și a celei de sus! Slavă Domnului — spuse domnișoara Knag, izbind neobișnuit de energic în pămînt mai întîi cu piciorul drept și apoi cu stîngul — niciodată în tot timpul ăsta, niciodată pînă acum n-am căzut pradă urzelilor, urzelilor josnice ale unei fățuri, care ne necinstește cu purtările ei și face oamenii cumsecade să roșească în taină. Dar acum, o simt, o simt, deși mi-e silă!

Aci domnișoara Knag se domoli brusc, iar domnișoarele, reînnoind dovezile de atenție, murmurară că ar trebui să fie deasupra acestor lucruri și că, în ceea ce le privea, ele le disprețuiau și le socoteau nevrednice de a fi luate în seamă; și, drept mărturie, începură să strige, cu mai multă emfază ca adineauri, că e o rușine și că ele sînt atît de supărate, atît de supărate, încît nici nu mai știau ce să facă.

— A trebuit să trăiesc pînă astăzi, ca să aud cum mi se spune sperietoare! strigă domnișoara Knag, cuprinsă deodată de scuturături și ostenindu-se să-și smulgă buclele false de pe frunte.

— Nu, nu! spuse corul. Vă rog, nu spuneți asta, nu, nu!

— Am meritat să mi se spună că sînt femeie în vîrstă? țipă domnișoara Knag, războindu-se cu anii suplimentari.

— Nu vă mai gîndiți la lucrurile astea, dragă domnișoară! răspunse corul.

— O urăsc! strigă domnișoara Knag. Mi-e silă de ea și o urăsc! Să nu-i dați voie să-mi mai vorbească; și nimeni care mi-e prieten să nu mai vorbească cu ea; e o lepădătură, o ticăloasă, o ticăloasă nerușinată și intrigantă! După ce denunță cu aceste cuvinte obiectul urii sale, domnișoara Knag țipă o dată, sughiță de trei ori, se gargarisi de cîteva ori, ațipi, se cutremură, se trezi, își veni în fire, își potrivi coafura și anunță că se simte bine.

Biata Kate urmărise la început cu totul năucită aceste etape. Roșise și pălise pe rînd și încercase de

cîteva ori să vorbească; dar, cînd i se lămuriră cauzele acestor schimbări de atitudine, se dădu cu cîțiva pași înapoi, privind liniștită și fără a se osteni să mai răspundă. Totuși, măcar că se îndreptă demnă spre locul ei, întorcînd spatele grupului de mici sateliți care stăteau ciorchine în jurul planetei din colțul cel mai depărtat al odăii, își îngădui să verse, în taină, cîteva lacrimi amare, care ar fi bucurat-o pe domnișoara Knag pînă în fundul sufletului, dacă le-ar fi văzut căzînd.

Care descrie o masă la domnul Ralph Nickleby și felul cum au petrecut oaspeții înainte de masă, în timpul mesei și după masă

Veninul și ciuda vrednicei domnișoare Knag nemicșorîndu-se de fel în restul săptămînii, ba chiar sporind cu fiecare ceas ce trecea, iar mînia cinstită a domnișoarelor crescînd și ea sau părînd să crească o dată cu supărarea bunei fete bătrîne și ambele înfierbîntîndu-se foarte, ori de cîte ori domnișoara Nickleby era chemată sus, e ușor de închipuit că viața de fiecare zi a fetei nu era nici veselă, nici de invidiat. Saluta sîmbăta seara cum salută un prizonier cîteva ore de încîntător răgaz după chinuri încete și istovitoare și simțea că mărunta răsplată a unei săptămîni de muncă ar fi fost din greu și anevoie cîștigată, chiar dacă ar fi fost de trei ori mai mare.

Cînd o întîlni, ca de obicei, pe maică-sa în colțul străzii, nu mică-i fu mirarea văzînd-o stînd de vorbă cu domnul Ralph Nickleby; dar se miră îndoit cînd află subiectul discuției și văzu purtarea blîndă și de nerecunoscut a însuși domnului Nickleby.

— A! draga mea! spuse Ralph; chiar în clipa asta vorbeam despre dumneata.

— Adevărat? răspunse Kate, făcîndu-se mai mică, nici ea nu știa de ce, sub privirea rece și sticloasă a ochilor lui Ralph.

— Tocmai — spuse unchiul ei — veneam să te caut, vrînd să fiu sigur că te prind înainte de plecare; dar am discutat cu mama dumitale despre treburi de familie și nici nu știu cînd a trecut timpul.

— Nu-i așa c-a trecut repede ? îi tăie vorba doamna Nickleby, care nu simțise tonul batjocoritor al ultimelor cuvinte rostite de Ralph. Pe cuvîntul meu, n-aș fi crezut că e cu putință ca un astfel de... Kate, scumpa mea, e vorba să iei masa cu unchiul tău mîine, la șase și jumătate.

Triumfătoare fiindcă dăduse ea cea dintîi această veste nemaipomenită, doamna Nickleby dădu din cap și zîmbi de cîteva ori, pentru a întipări mai bine întreaga splendoare a știrii în mintea uimită a lui Kate, și apoi o luă razna, în unghi ascuțit, închipuind puzderie de căi și mijloace.

— Ia să vedem — spuse buna doamnă. Rochia cea neagră de mătase va fi destul de elegantă, draga mea, dacă pui eșarfa aceea drăguță și o panglică simplă în păr, și o pereche de ciorapi ne... Vai, vai — strigă doamna Nickleby apucînd-o în altă direcție — dac-aș mai avea bietele mele ametiste, ți-amintești, Kate, scumpo, cum sclipeau, știi doar... dar taică-tău, sărmanul tău tată... ah! niciodată n-a fost un lucru jertfit cu atîta cruzime ca giuvaerurile acelea, niciodată! Copleșită de gîndul acesta sfîșietor, doamna Nickleby clătină jalnic din cap și-și duse batista la ochi.

— N-am nevoie de ele, mamă, zău! spuse Kate. Nici nu te mai gîndi că le-ai avut!

— Doamne, Kate, draga mea — făcu îmbufnată doamna Nickleby — vorbești ca un copil! Douăzeci și patru de linguriță de ceai, cumnate, două farfurii de sos, patru solnițe, toate ametistele — colier, broșă, cercei, toate s-au dus o dată și eu, aproape îngenuncheată, îi spuneam sărmanului de el: „De ce nu faci ceva, Nicholas? De ce nu ajungi la o înțelegere?" Sînt sigură că orice om care a fost pe vremea aceea în preajma noastră o să depună mărturie că dacă n-o spuneam de cincizeci de ori pe zi, n-o spuneam niciodată. Așa-i, Kate, draga mea? Am pierdut vreun prilej de a i-o băga în cap sărmanului tău tată?

— Nu, mamă, nici un prilej! răspunse Kate.

Și, ca să fim drepți cu doamna Nickleby, chiar că nu pierduse nici un prilej — și ca să fim drepți cu toate femeile măritate laolaltă, rareori pierd ele vreun prilej de a da astfel de învățăminte de aur, care n-au decît un cusur, și anume că sînt de obicei învăluite într-un soi de ceață și nelămurire.

— Ah! făcu foarte înfierbîntată doamna Nickleby — dacă mi-ar fi urmat sfatul de la bun început! Oricum, eu mi-am făcut totdeauna datoria și asta tot e o mîngîiere.

Cînd ajunse la aceste cugetări, doamna Nickleby oftă, își frecă mîinile, ridică ochii spre cer și, în cele din urmă, luă un aer de blîndă resemnare, dînd să se înțeleagă că a fost o sfîntă prigonită dar că nu mai vrea să-și supere ascultătorii, amintind de o împrejurare care sare în ochii oricui.

— Și acum — spuse Ralph cu un zîmbet care, împreună cu alte semne ale emoției, părea că se pitește mai degrabă decît că se arată cu curaj — să ne întoarcem de unde am plecat. Dau mîine acasă la mine o mică serată pentru niște... niște domni cu care am legături de afaceri, și mama dumitale mi-a făgăduit că ai să faci pe gospodina. Eu nu prea sînt învățat cu serate, dar asta e o serată de afaceri și comediile astea nu strică uneori nici la afaceri. N-ai nimic împotrivă să-mi faci serviciul?

— Împotrivă! strigă doamna Nickleby. Draga mea Kate, de ce...

— Te rog! îi reteză vorba Ralph, făcîndu-i semn să tacă. Vorbeam cu nepoată-mea...

— Firește că sînt bucuroasă, unchiule — răspunse Kate — dar mă tem c-ai să mă găsești foarte stîngace și nedibace.

— Ba nu — spuse Ralph; vino cînd vrei cu o birjă. Plătesc eu. Noapte bună... ă-ă... Dumnezeu să vă binecuvînteze!

Binecuvîntarea părea să se fi oprit în gîtlejul domnului Ralph Nickleby, ca și cum n-ar fi fost obișnuită

cu drumul acela și n-ar fi știut pe unde să iasă. Dar pînă la urmă tot ieși, măcar că destul de stînjenită și după ce o plasă astfel, Ralph strînse mîinile rudelor sale și le părăsi brusc.

— Ce trăsături puternice are unchiul tău! spuse doamna Nickleby sub impresia privirii de despărțire. Nici urmă de asemănare cu sărmanul lui frate.

— Mamă! făcu Kate cu imputare în glas. Cum îți vine să te gîndești la una ca asta!

— Nu — făcu gînditoare doamna Nickleby. Sînt sigură că nu-i nici o asemănare. Dar e o față de om cinstit.

Vrednica matroană făcu această observație cu multă tărie și forță de convingere, ca și cum ea ar fi fost rezultatul unor cercetări pline de istețime; și într-adevăr, era o observație vrednică de a fi alăturată marilor descoperiri ale timpului. Kate ridică repede ochii și-i coborî numaidecît.

— Ce te-a apucat, draga mea, pentru numele lui Dumnezeu? întrebă doamna Nickleby, după ce merseră cîtăva vreme în tăcere.

— Mă gîndeam doar — răspunse Kate.

— Te gîndeai! repetă doamna Nickleby. Cred și eu că ai la ce să te gîndești! Unchiul tău te-a îndrăgit, e cu ochi și cu sprîncene; și zău, nu m-aș mira dacă după asta te-ai alege cu vreun mare noroc! Asta-i tot!

După care se porni pe istorii despre diferite fete tinere, care găseau în pungă bancnote de o mie de livre băgate acolo de unchi trăsniți; și despre fete tinere care întîlniseră din întîmplare domni gentili, putrezi de bogați, chiar în casele unchilor lor și se căsătoriseră, după o scurtă curte înfocată; iar Kate, care asculta la început nepăsătoare și apoi din ce în ce mai amuzată, simți, pe măsură ce se apropiau de casă, că ceva din nădejdea aprinsă a mamei ei se stîrnea și în pieptul ei și începu să-și spună că poate se vor lumina și pentru ea zările și că îi așteaptă zorile unor zile mai bune. E speranța, darul cerului

către muritorii ce se zbat; ea pătrunde, ca o esență venită de sus, toate lucrurile, bune și rele deopotrivă; e a tuturora, ca și moartea, și mai molipsitoare decît boala!

Soarele palid al iernii — și în City soarele de iarnă e într-adevăr foarte palid — ar fi putut să se lumineze pătrunzînd prin ferestrele murdare ale casei mari și bătrîne, căci era martorul unei priveliști neobișnuite, pe care i-o oferea una din încăperile pe jumătate mobilate. Într-un colț întunecos unde, ani de zile, stătuse tăcută o stivă de mărfuri adăpostind o colonie de șoareci și încruntîndu-se — grămadă cenușie, fără viață — spre o odaie căptușită cu lemn, în afară de clipele cînd, răspunzînd huruitului de camioane din stradă, se înfiora tremurînd toată și făcea ca ochii lucioși ai micilor chiriași să devină și mai lucioși de frică, încremenindu-i cu urechile ciulite și inimile zvîcnind, pînă cînd trecea alarma în colțul acesta întunecos fură orînduite cu nespusă grijă toate găteliile lui Kate pentru ziua aceea. Fiecare obiect de îmbrăcăminte împrumută acel aer sărbătoresc și acea personalitate pe care hainele — fie prin asociație, fie fiindcă se mlădiază după chipul celui care le stăpînește — îl iau în ochii obișnuiți cu eleganța purtătorului sau știind să-și închipuie acea eleganță. În locul unui balot cu marfă mucegăită, stătea întinsă rochia neagră de mătase; o priveliște cum nu se poate mai drăgălașă. Pantofiorii cu vîrfurile delicat ridicate stăteau chiar pe scobiturile unei vechi greutăți de cîntar iar o grămadă de piele aspră și spălăcită făcuse, fără să-și dea seama, loc chiar acelei perechi de ciorapi negri de mătase, de care doamna Nickleby se îngrijise atît. Șobolanii și șoarecii și alte astfel de vietăți mărunte pieriseră de mult de foame sau se oploșiseră prin locuri mai bune; în locul lor apăruseră mănuși, panglici, eșarfe, ace de păr și multe alte fleacuri, la fel de prețioase, în felul lor, ca și șobolanii și șoarecii, să chinuiască semințiа omenească. În jurul și în mijlocul lor se învîrtea Kate, în contrast nu mai puțin

frumos și ciudat față de clădirea severă, bătrînă, jalnică.

La timpul potrivit — sau nepotrivit, după cum vrea s-o ia cititorul, căci nerăbdarea doamnei Nickleby depășea cu mult toate ceasornicele din acea parte a orașului, iar Kate fu îmbrăcată pînă la ultimul ac de păr cu un ceas și jumătate încheiat înainte de a fi fost măcar nevoie să se gîndească la îmbrăcat, prin urmare la timpul potrivit sau nepotrivit se sfîrși și găteala. Și, în sfîrșit, fiindcă sosise ora hotărîtă pentru plecare, lăptarul aduse o trăsură de la stația cea mai apropiată, iar Kate, după ce-și luă îndelung rămas bun de la maică-sa și trimise multe salutări domnișoarei La Creevy, care era așteptată la ceai, se așeză în trăsură și porni în mare ținută, dacă se poate porni în mare ținută cu o brișcă. Iar brișca și vizitiul și caii huruiră, chiuiră, pocniră din bici, blestemară, ocărîră, se poticniră pînă ce ajunseră în Golden Square.

Vizitiul dădu o teribilă dublă lovitură în ușă, care se deschise cu mult înainte de a fi sfîrșit el, atît de repede, de parcă ar fi stat un om în spatele ei cu mîna pe zăvor. Kate, care nu se așteptase la o priveliște mai neobișnuită decît Newman Noggs într-o cămașă curată, fu destul de mirată să vadă că cel ce-i deschisese era un bărbat într-o livrea frumoasă și că mai erau vreo doi sau trei în vestibul. Totuși nu era nici o îndoială că nimerise casa potrivită, fiindcă numele era scris pe ușă. Așa încît primi brațul cu fireturi ce i se întinse și, după ce intră în casă, fu îndreptată sus pe scări, spre un salon din fund, unde rămase singură.

Dacă apariția lacheului o mirase, acum era de-a dreptul uluită de bogăția și frumusețea mobilelor. Covoare dintre cele mai moi și mai elegante, tablouri dintre cele mai încîntătoare, oglinzile cele mai scumpe, podoabe dintre cele mai bogate, orbitoare de frumusețe și uluitoare prin risipa cu care erau presărate o întîmpinau din toate părțile. Pînă și scara era plină

aproape pînă jos, la ușa vestibulului, cu lucruri minunate și luxoase, ca și cum casa ar fi fost ticsită cu bogății, care, la cel mai mic adaos, s-ar fi revărsat de-a dreptul pe stradă.

Curînd mai auzi izbituri duble în ușă și, după fiecare, cîte un nou glas în odaia alăturată ; la început glasul lui Ralph Nickleby se deslușea ușor, dar, treptat, el se topi în zumzetul conversației și tot ce ar fi putut spune Kate cu siguranță era că se aflau acolo cîțiva domni cu voci nu prea melodioase, care vorbeau foarte tare, rîdeau cu poftă și înjurau mai mult decît ar fi socotit ea că e nevoie. Dar asta e chestiune de gust.

În cele din urmă ușa se deschise și Ralph în persoană, fără ghete și dichisit ca pentru ceremonie, în haine negre de mătase și în pantofi negri, își arătă chipul viclean.

— N-am putut să te văd pînă acum, draga mea — spuse el cu glas scăzut și arătînd, în timp ce vorbea, spre odaia alăturată. Am fost prins cu primirea lor. Acum vrei să te duc înăuntru ?

— Unchiule, te rog — spuse Kate, puțin emoționată, așa cum sînt adesea chiar și oameni mult mai învățați cu societatea cînd trebuie să pășească într-o încăpere plină cu necunoscuți și au timp să se gîndească la asta înainte. Sînt și doamne ?

— Nu — răspunse scurt Ralph. Nu cunosc nici una.

— Trebuie să intru chiar acum ? întrebă Kate, dîndu-se puțin îndărăt.

— Cum dorești — spuse Ralph, ridicînd din umeri. Au venit cu toții și îndată vor fi poftiți la masă. Asta-i tot.

Kate s-ar mai fi rugat pentru cîteva clipe de răgaz, dar gîndindu-se că unchiul ei ar fi putut socoti un drum cu trăsura pe socoteala lui drept un fel de a-i cumpăra punctualitatea, îi îngădui s-o ia de braț și s-o însoțească.

Cînd intrară, șapte sau opt bărbați stăteau în jurul focului și, cum vorbeau foarte tare, nici nu-și dădură

seama de sosirea lor, pînă cînd Ralph, atingîndu-l pe unul de mînecă, spuse cu voce stropșită și umilată, de parc-ar fi vrut să atragă atenția generală :

— Lordul Frederick Verisopht, nepoata mea, domnișoara Nickleby.

Grupul se împrăștie, cuprins parcă de mirare, iar domnul către care vorbise Ralph Nickleby se întoarse, arătînd un costum de haine de o croială excepțională, o pereche de favoriți de aceeași calitate, o mustață, un cap cu păr și o față tînără.

— Ia te uită ! făcu gentlemanul. A naibii ! Și cu aceste exclamații întretăiate, își vîrî monoclul în ochi și se holbă la domnișoara Nickleby cu mare uimire.

— Nepoata mea, my lord — spuse Ralph.

— Prin urmare, nu mă înșală ochii, nu e o păpușă de ceară — spuse domnia-sa. Sînt încîntat. Și domnia-sa se întoarse către alt gentleman excepțional, ceva mai bătrîior, ceva mai rotofei, ceva mai roșu la față și ceva mai trecut prin ciur și prin dîrmon, și-i șopti tare că fetișcana e „a dracului de drăguță".

— Recomandă-mă, Nickleby — spuse cel de-al doilea gentleman, care se lăfăia cu spatele la foc și amîndouă coatele pe tăblia căminului.

— Sir Mulberry Hawk — spuse Ralph.

— Îndeobște cea mai tare carte din pachet, domnișoară Nickleby — spuse lordul Frederick Verisopht.

— Nă mă lăsa pe dinafară, Nickleby — strigă un gentleman ascuțit la față, care ședea pe un scaun jos, cu spătar înalt și citea ziarul.

— Domnul Pyke ! spuse Ralph.

— Nici pe mine, Nickleby — strigă de lîngă cotul lui sir Mulberry Hawk un gentleman cu fața îmbujorată și înfățișare împopoțonată.

— Domnul Pluck — spuse Ralph. Apoi pornind mai departe în cerc, spre un domn cu gît de cocostîrc și picioare ce nu aminteau de nici un animal anume, îl recomandă ca pe onorabilul Snobb ; iar pe un domn cu părul alb, care stătea la masă, ca pe colo-

nelul Chowser. Colonelul stătea de vorbă cu cineva care părea un adaos și nu fu recomandat de fel.

În acest ceas de început al seratei două împrejurări o loviră în inimă pe Kate și-i aduseră sîngele în obraji. Mai întîi dispreţul batjocoritor cu care-l priveau, fără putinţă de tăgadă, oaspeţii pe unchiul ei și apoi obrăznicia nepăsătoare a purtării lor faţă de ea. Că primul semn trebuia să ducă la agravarea celui de-al doilea, nu-ţi trebuia multă pătrundere ca să prevezi. De data asta însă domnul Ralph Nickleby greșise socoteala cu privire la nepoata lui ; căci oricît ar fi o adevărată domnișoară de proaspăt sosită de la ţară și oricît ar fi ea de neștiutoare cu privire la ceea ce se cuvine, e de presupus că simţul ei înnăscut despre ceea ce se cade și e cuviincios va fi tot atît de puternic ca și cum ar fi trecut prin furcile unei duzini de sezoane londoneze — poate chiar mai puternic, fiindcă simţul acesta pare-se că se toceşte uneori în procesul de perfecţionare.

După aceea Ralph, sfîrșit cu tot dichisul prezentării, își duse îmbujorata nepoată la un scaun. Făcînd aceasta, aruncă o privire iscoditoare împrejur, ca și cum ar fi vrut să se încredinţeze de impresia pe care o făcuse această nesperată apariţie.

— Neașteptată plăcere, Nickleby — spuse lordul Frederick Verisopht, scoţîndu-și monoclul din ochiul drept, unde unealta își îndeplinise pînă acum serviciul fixînd-o pe Kate, și vîrîndu-l în cel stîng, pentru a-l îndrepta spre Ralph.

— Anume ca să te uimească pe dumneata, lord Frederick — spuse domnul Pluck.

— Nu-i rea ideea — spuse înălţimea sa — și aproape că garantează un plus de doi și jumătate la sută.

— Nickleby — făcu sir Mulberry Hawk, cu glas gros și hîrîit — ascultă ce-ţi spune, adaugă-l la celelalte douăzeci și cinci sau cît o fi și mai dă-mi jumătate pentru sfat.

Sir Mulberry își însoți vorbirea cu un rîs răgușit și o încheie cu o injurătură plăcută privind mădularele domnișoarei Nickleby, la care domnii Pyke și Pluck rîseră exagerat.

Nici nu se potoliseră încă bine domnii după această glumă și cina fu anunțată și atunci o cauză asemănătoare îi azvîrli într-o nouă criză de rîs ; căci sir Mulberry Hawk, în culmea bunei dispoziții, se repezi spre lordul Frederick Verisopht, care tocmai se pregătea s-o ajute pe Kate a coborî scările și-i trase fetei brațul pînă la cot sub brațul lui.

— Las-o naibii de treabă — spuse sir Mulberry — corectitudinea e o comoară și domnișoara Nickleby cu mine am hotărît totul din priviri, acum zece minute.

— Ha-ha-ha ! rîse onorabilul domn Snobb — e bună, foarte bună.

Devenind și mai spiritual în urma acestui succes, sir Mulberry Hawk rînji glumeț către prietenii săi și o conduse pe Kate pînă jos cu un aer de familiaritate, ce aprinse în pieptul ei un foc de indignare, pe care aproape că nu-l putea înăbuși. Și aceste simțăminte puternice nu se potoliră de fel, cînd se văzu așezată în capul mesei, între sir Mulberry Hawk și lordul Frederick Verisopht.

— Ia te uită, ți-ai găsit loc în vecinătatea noastră, așa-i ? spuse sir Mulberry cînd înălțimea sa se așeză.

— Te cred — răspunse lordul Frederick, cu ochii țintă la domnișoara Nickleby — mă mai între-ebi ?

— Atunci vezi-ți de mîncare — spuse sir Mulberry — și nu te mai sinchisi de domnișoara Nickleby și de mine, fiindcă, te asigur că n-o să-ți ținem tovărășie plăcută.

— Te rog să-ți spui și dumneata cuvîntul, Nickleby — protestă lordul Frederick.

— Ce s-a întîmplat, my lord ? întrebă Ralph din celălalt capăt al mesei, unde discuta cu domnii Pyke și Pluck.

— Cetățeanul ăsta, Hawk, o monopolizează pe nepoata dumitale — spuse lordul Frederick.

— Pare-se că se înfruptă bine din toate lucrurile la care rîvnești dumneata — rînji Ralph.

— Zău c-așa face — răspunse tînărul — să mă ia naiba dacă știu cine-i stăpîn în casa mea, el sau eu.

— *Eu* știu — mîrîi Ralph.

— Cred că o să-i retez un șiling — spuse glumeț tînărul nobil.

— Nu, las-o naibii — spuse sir Mulberry. Cînd ajungi la șiling, ultimul șiling, te retez eu și încă cum; dar pînă atunci nu te las, ți-o jur că nu.

Această vorbă de duh pe deplin întemeiată (pe fapte) fu primită cu un urlet general, deasupra căruia se înălța deslușit rîsul domnului Pyke și al domnului Pluck, care, după toate semnele, se tîrau de obicei înaintea lui sir Mulberry. Într-adevăr, nu era greu să vezi că cei mai mulți dintre oaspeți îl hărțuiau pe nenorocitul tînăr lord, care așa slab și prostănac cum era, părea încă cel mai puțin stricat dintre toți. Sir Mulberry Hawk era cunoscut pentru priceperea cu care nenorocea, el însuși sau prin oamenii lui, tineri nobili cu avere. Era o meserie plăcută și elegantă, în care devenise, fără îndoială, un as. Cu îndrăzneala unui geniu original, descoperise o cale cu totul nouă și întru totul opusă metodei obișnuite; avea obiceiul, după ce cîștiga autoritatea asupra celor pe care-i lua în mînă, să-i țină la pămînt mai degrabă decît să le cînte în strună, și să-i ia deschis și fără ocolișuri în batjocură. Astfel, ei deveneau, în dublul înțeles al cuvîntului, ținta în care lovea și, pe măsură ce-i golea cu mare pricepere de bani, îi făcea să și înveselească societatea, dîndu-le lovituri bine țintite.

Ospățul se deosebi, ca și locuința, prin măreție și risipă, iar musafirii îl onorară din belșug, în care privință domnii Pyke și Pluck se distinseră mai cu seamă; căci acești doi domni mîncau din fiecare fel și beau din fiecare sticlă cu o destoinicie și stăruință

într-adevăr uimitoare. Și, cu toate sforțările lor, rămîneau neobișnuit de treji și vioi; căci la apariția desertului, se năpustiră din nou, ca și cum de la micul dejun și pînă atunci nu s-ar fi petrecut nimic serios.

— Zău — făcu lordul Frederick, sorbind primul său pahar cu porto — dacă asta e o cină scontată, atunci să mă ia dracu dacă n-ar fi o i-idee bună să scontăm în fiecare zi.

— N-avea grijă că la timpul potrivit o să te saturi de scont — îi răspunse sir Mulberry Hawk; are grijă Nickleby.

— Ce părere ai, Nickleby? întrebă tînărul; o să fiu un client bun?

— Depinde numai de împrejurări, my lord — răspunse Ralph.

— De împrejurările înălțimii voastre — se amestecă și colonelul Chowser, cel cu miliția voluntară și cursele de cai.

Chipeșul colonel privi spre domnii Pyke și Pluck, ca și cum ar fi fost de părere că ei trebuie să rîdă la gluma lui; dar domnii aceștia, fiind tocmiți să rîdă numai la glumele lui sir Mulberry Hawk și văzîndu-l pe acesta dezumflat, arătau serioși ca niște antreprenori de pombe funebre. Ba pentru a-i spori înfrîngerea, sir Mulberry, care socotea orice osteneală în acest sens o încălcare a privilegiilor sale, îl privi stăruitor prin monoclu pe cel ce-l jignise, ca și cum ar fi fost mirat de îndrăzneala lui, apoi rosti cu glas tare părerea sa cum că e o „obrăznicie sfruntată", și fiindcă asta era o aluzie la lordul Frederick, își potrivi monoclul și privi obiectul judecății sale de parcă ar fi avut în față o jivină pentru prima oară arătată publicului. Firește, domnii Pyke și Pluck se holbară la individul la care se holba sir Mulberry Hawk; așa încît bietul colonel fu silit, pentru a-și ascunde stînjeneala, să țină paharul cu porto în fața ochiului drept și să se prefacă a-i cerceta culoarea cu cel mai viu interes.

În tot timpul acesta, Kate fusese cît se poate de tăcută, necutezînd aproape nici să ridice ochii, pentru a nu întîlni privirea admirativă a lordului Frederick Verisopht, sau, ceea ce era și mai stînjenitor, privirile îndrăznețe ale prietenului său sir Mulberry. Acest din urmă gentleman era destul de prevenitor pentru a îndrepta atenția tuturor asupra ei.

— Domnișoara Nickleby, aci de față — făcu sir Mulberry — se miră, desigur, de ce naiba nu-i face nimeni curte.

— Zău că nu — se apăra Kate, ridicînd numaidecît ochii. Eu... — și aici se opri, simțind că ar fi fost mai bine să nu fi spus nimic.

— Pun rămășag cu oricine pe cincizeci de livre — spuse sir Mulberry — că domnișoara Nickleby nu mă poate privi drept în ochi spunînd că nu s-a gîndit la asta.

— S-a făcut! strigă nobilul nătărău. Timp de zece minute.

— S-a făcut! îi răspunse sir Mulberry. De ambele părți banii fură scoși, iar onorabilul domn Snobb primi îndoita menire de a ține casa și de a măsura timpul.

— Vă rog — spuse Kate moartă de rușine, în timp ce aceste pregătiri erau pe cale de înfăptuire. Vă rog să nu puneți rămășaguri în legătură cu mine. Unchiule, crede-mă că nu se poate...

— De ce nu, draga mea? răspunse Ralph, în al cărui glas hîrîit se deslușea totuși o răgușeală neobișnuită, ca și cum ar fi vorbit împotriva voinței sale și ar fi fost mai mulțumit să nu se fi făcut propunerea. Nu durează decît o clipă; nu-i nimic rău în asta. Dacă domnii stăruie...

— *Eu* nu stărui — spuse sir Mulberry, rîzînd zgomotos. Adică, eu nu stărui nicidecum ca domnișoara Nickleby să mă contrazică, fiindcă, dacă o face, eu pierd; dar m-ar bucura să văd ochii ei frumoși, mai ales că nu cinstește cu privirile decît masa de mahon.

— Chiar așa e, și zău că nu-i frumos din partea dumitale, domnișoară Nickleby — spuse tînărul nobil.

— Ba chiar e o cruzime— spuse domnul Pyke.

— O cruzime îngrozitoare — spuse domnul Pluck.

— Nu-mi pasă dacă pierd — spuse sir Mulberry — fiindcă să te uiți cum trebuie în ochii domnișoarei Nickleby face de două ori atîția bani.

— Mai mult — spuse domnul Pyke.

— Mult mai mult — spuse domnul Pluck.

— Care e situația adversarului, Snobb ? întrebă sir Mulberry Hawk.

— Au trecut patru minute.

— Bravo !

— Nu vrei să faci o sforțare de dragul meu, domnișoară Nickleby ? întrebă lordul Frederick, după un scurt răstimp de tăcere.

— Nu trebuie să-ți bați capul cu întrebări, băiețaș — spuse sir Mulberry ; domnișoara Nickleby și cu mine ne înțelegem bine ; ea se declară de partea mea, dovedind că are gust. N-ai nici o șansă, prietene. Cum stăm cu timpul, Snobb ?

— Au trecut opt minute.

— Pregătește banii — spuse sir Mulberry — îndată mi-i predai.

— Ha-ha-ha-ha ! rîse domnul Pyke.

Domnul Pluck, care era totdeauna al doilea și de cîte ori putea își întrecea tovarășul, țipă de-a dreptul.

Biata fată, care se simțea într-atîta copleșită de rușine încît nu mai știa ce-i cu ea, hotărîse să rămînă cu desăvîrșire liniștită, dar temîndu-se că făcînd așa ar putea să încurajeze lăudăroșeniile lui sir Mulberry rostite cu atîta grosolănie și vulgaritate, își ridică ochii și-l privi drept în față. În privirea care o întîmpină era ceva atît de dezgustător, de nerușinat și de respingător încît, fără a găsi puterea să rostească o silabă, fata se ridică și ieși repede din odaie. Își stăpîni cu mare greutate lacrimile pînă ce se văzu singură în capul scării și atunci le lăsă să curgă.

— Minunat! făcu sir Mulberry Hawk, adunînd banii de pe masă în buzunarul lui. E o fată isteață, hai să bem în sănătatea ei.

Nu mai e nevoie să spunem că Pyke & Co răspunseră cu multă însuflețire propunerii sale, nici că urarea cuprindea nenumărate mici aluzii din partea firmei în legătură cu desăvîrșita cucerire a lui sir Mulberry. Ralph, care, în scena dinainte, în timp ce atenția celorlalți oaspeți era ațintită asupra actorilor principali, urmărea totul cu ochi de lup, părea să răsufle mai liniștit acum că nepoata lui plecase; și, în timp ce carafele făceau cu repeziciune ocolul mesei, el stătea sprijinit de spătarul scaunului și-și muta ochii de la un vorbitor la altul, pe măsură ce aceștia se încălzeau de la vin, cu priviri ce păreau să le scotocească inimile și să scoată la iveală, spre plăcerea lui bolnăvicioasă, toate gîndurile lor deșarte.

Între timp Kate, rămasă singură, își venise oarecum în fire. Aflase de la o servitoare că unchiul ei voia să o vadă înainte de plecare și mai culesese știrea îmbucurătoare că domnii vor lua cafeaua la masă. Gîndul că nu-i va mai vedea îi potolea neliniștea, așa încît, luînd o carte, Kate se osteni să citească.

Uneori tresărea atunci cînd ușa sufrageriei deschizîndu-se brusc lăsă să străbată strigăte sălbatice de chiolhan gălăgios și, de cîteva ori, se ridicase speriată, fiindcă un zgomot închipuit de pași pe scări o umpluse de teama că vreun oaspete răzleț pleca singur. Totuși neîntîmplîndu-se nimic care să-i adeverească temerile, se încordă să-și ațintească gîndul asupra cărții, care o prinse încetul cu încetul, așa încît citi cîteva capitole în întregime, uitînd de timp și de loc, cînd deodată se îngrozi auzindu-și numele rostit de un glas bărbătesc lîngă urechea ei.

Cartea îi căzu din mînă. Tolănit pe o canapea, chiar lîngă Kate, se afla sir Mulberry Hawk, vădit mai dezgustător ca de obicei din pricina vinului, care nu poate în nici un caz înfrumusețea pe un om cu inima ticăloșită.

— Ce sîrguință încîntătoare! spuse desăvîrșitul gentleman. O fi adevărată sau menită doar să arate genele?

Kate, care privea spre ușă cu îngrijorare, nu răspunse.

— De cinci minute mă uit la ele — spuse sir Mulberry. Pe legea mea, sînt minunate! Cine m-a pus să vorbesc și să tulbur un tablou atît de drăgălaș?

— Vă rog să-mi faceți hatîrul de a tăcea acum, sir! răspunse Kate.

— Nu spune asta — făcu sir Mulberry, împăturindu-și pălăria mototolită, ca să-și sprijine cotul în ea și să se apropie astfel și mai tare de fată — pe viața mea că n-ar trebui să vorbești așa! E un lucru drăcesc să te porți atît de aspru cu un sclav al dumitale atît de supus, pe legea mea.

— Aș dori să înțelegeți, sir — spuse Kate, tremurînd împotriva voinței ei, dar vorbind cu multă indignare — că purtarea dumneavoastră mă jignește și-mi face silă. Dacă vă mai rămîne o fărîmă de omenie, vă rog să mă lăsați!

— Zău, de ce vrei să păstrezi înfățișarea asta aspră care n-are rost, dulcea mea făptură? spuse sir Mulberry. Fii mai firească, draga mea domnișoară Nickleby, fii mai firească, zău așa!

Kate se ridică cu o mișcare iute, dar sir Mulberry o prinse de rochie și o opri cu forța.

— Dați-mi voie să plec, sir — strigă ea cu inima plină de mînie. Mă auziți? Chiar acum, în clipa asta...

— Stai jos, stai jos — spuse sir Mulberry. Vreau să-ți vorbesc.

— Dați-mi drumul, sir, chiar în clipa asta! strigă Kate.

— Pentru nimic în lume — răspunse sir Mulberry. Și spunînd acestea, se aplecă de parcă ar fi vrut s-o așeze înapoi pe scaun; dar fata făcu o sforțare puternică pentru a se desprinde, iar el își pierdu echilibrul și se întinse cît era de lung pe jos. În clipa cînd Kate

făcu o săritură pentru a ieși din odaie, dădu piept cu domnul Ralph Nickleby, care apăru în ușă.

— Ce înseamnă asta? întrebă Ralph.

— Înseamnă, domnule — răspunse Kate, zguduită de emoție — că sub acoperișul unde eu, o fată fără ajutor, fiica răposatului dumitale frate, ar fi trebuit să găsesc sprijin, am căzut pradă unor jigniri, care ar trebui să te facă să-ți ferești privirile de mine. Dă-mi voie să trec!

Ralph își feri într-adevăr privirile cînd fata își aținti ochii mînioși asupra lui; totuși nu încuviință învinuirea ei; căci o duse spre un scaun mai depărtat și apoi, întorcîndu-se, se apropie de sir Mulberry Hawk, care între timp se ridicase și se îndreptase spre ușă.

— Drumul dumneavoastră e pe aici, sir — spuse Ralph, cu un glas înăbușit de care diavolul însuși ar fi fost mîndru.

— Ce vrei să spui? întrebă furios prietenul său.

Pe fruntea brăzdată a lui Ralph vinele se umflaseră ca niște tendoane, iar nervii din jurul gurii lucrau, de parcă o emoție de neîndurat i-ar fi pus în mișcare; dar Ralph zîmbea disprețuitor, arătînd spre ușă.

— Știi cine sînt, smintit bătrîn? întrebă sir Mulberry.

— Prea bine — spuse Ralph. Și vagabondul monden se strînse în el timp de o clipă sub privirea necruțătoare a bătrînului păcătos, apoi porni spre ușă, bodogănind în timp ce mergea.

— Dumneata l-ai vrut pe lord, așa-i? spuse, oprindu-se pe neașteptate cînd ajunse la ușă, ca și cum s-ar fi luminat dintr-o dată și înfruntîndu-l din nou pe Ralph. Dracu' să te ia, și eu ți-am stat în drum, așa-i?

Ralph zîmbi din nou, dar nu răspunse.

— Cine l-a adus mai întîi la dumneata? vorbi mai departe sir Mulberry — și cum ai fi putut să-l prinzi în plasă, dacă n-aș fi fost eu?

— Plasa mea e mare și destul de plină — spuse Ralph. Ai grijă să nu rămînă nimeni prins în ochiurile ei.

— Ești în stare să-ți vinzi carnea și sîngele pe bani ; și chiar și pe dumneata, dacă nu cumva ai și încheiat un tîrg cu diavolul — răspunse celălalt. Vrei să spui că drăgălașa dumitale nepoată n-a fost adusă ca momeală pentru băiețandrul ăla beat de jos ?

Deși această convorbire grăbită era dusă cu glas înăbușit de amîndouă părțile, Ralph se uită fără să vrea în jur, ca să se încredințeze că Kate nu se mișcase din locul ei și nu putea să-i audă. Potrivnicul lui Ralph își dădu seama de terenul pe care-l cîștigase și-i dădea înainte.

— Vrei să spui — întrebă din nou — că nu-i așa ? Vrei să spui că, dacă el ar fi nimerit aici sus, în locul meu, n-ai fi închis ochii, n-ai fi făcut pe surdul ? Vrei să spui că ai fi făcut tot atîta tărăboi cît faci acum ? Ia te rog, Nickleby, să-mi răspunzi la asta !

— Pot să-ți spun — răspunse Ralph — că dacă am adus-o aici în interes de afaceri...

— Vezi, ăsta-i cuvîntul ! îl întrerupse sir Mulberry rîzînd. Așa mai vii de acasă.

— ... în interes de afaceri — urmă Ralph, vorbind rar și apăsat, ca un om hotărît să nu spună mai multe — am făcut-o pentru că socoteam că ea poate avea oarecare înrîurire asupra nătărăului aceluia, pe care l-ai luat în antrepriză și căruia îi dai o mînă de ajutor ca să-l ruinezi și știam, cunoscîndu-l ce fel de om este, că va trece mult pînă cînd va fi el în stare să jignească sentimentele ei de față, și că, în afară de sclifoselile și deșertăciunile lui, va ști, cu puțină îndrumare, să respecte femeia chiar și în nepoata cămătarului său. Dar dacă m-am gîndit să-l duc mai ușor de nas în felul ăsta, nici prin gînd nu mi-a trecut să las fata pradă desfrînării și nerușinării unui stricat bătrîn ca dumneata. Acum sîntem înțeleși !

— Mai ales că nu te puteai alege cu nici un cîștig, așa-i ? rînji sir Mulberry.

— Chiar așa — spuse Ralph.

Se întorsese și dăduse acest răspuns privind peste umăr. Privirile celor doi respectabili se întîlniră, cu o expresie care spunea că fiecare dintre cei doi ticăloși simte că nu e chip să se ascundă de celălalt; după care, sir Mulberry Hawk ridică din umeri și ieși încet din odaie.

Prietenul său închise ușa și privi neliniștit spre locul unde nepoata lui se mai afla încă, în aceeași poziție în care o lăsase. Se aruncase pe canapea, cu capul pe pernă și fața îngropată în mîini și părea că încă mai plînge, sfîșiată de rușine și durere.

Ralph era în stare să intre în casa lovită de mizerie a unui datornic și să-l dea pe acesta, fără nici o remușcare, pe mîna portărelului, chiar dacă omul s-ar fi aflat atunci la căpătîiul unui copil pe moarte, fiindcă asta ținea de mersul obișnuit al afacerilor și fiindcă omul încălcase singurul cod de morală pe care-l cunoștea Ralph. Dar acum se afla în fața unei fete tinere, care nu făcuse alt rău decît că venise pe lumea asta, care îi îndeplinise răbdătoare toate dorințele, care încercase din răsputeri să-i fie pe plac și care, mai presus de toate — nu-i datora bani și de aceea Ralph se simțea stînjenit și nervos.

Luă un scaun și se așeză la o oarecare depărtare, pe urmă pe un scaun ceva mai apropiat, după aceea se mai apropie puțin și încă o dată puțin și, în cele din urmă, se așeză pe canapea și atinse cu mîna brațul lui Kate.

— Lasă, draga mea! spuse el, după ce ea își retrase brațul și hohotele de plîns reîncepură. Lasă-lasă! Nu te mai necăji, nu te mai gîndi la asta!

— Pentru numele lui Dumnezeu, lasă-mă să mă duc acasă! strigă Kate. Lasă-mă să plec din casa asta și să mă duc acasă!

— Da, da, ai să te duci — spuse Ralph. Dar mai întîi trebuie să-ți usuci ochii și să-ți vii în fire. Dă-mi voie să-ți ridic capul. Așa, așa...

— Vai, unchiule! jelea Kate, împreunîndu-și mîinile. Ce ți-am făcut, ce ți-am făcut ca să mă supui la una ca asta? Dacă ți-aș fi greșit fie cu gîndul, fie cu vorba sau cu fapta și încă ar fi fost prea crud pentru mine și pentru amintirea celui pe care trebuie să-l fi iubit odată; dar...

— Mai bine ascultă-mă o clipă — îi tăie vorba Ralph, de-a dreptul îngrijorat de această izbucnire puternică. N-am știut că o să se întîmple așa; mi-era cu neputință să prevăd. Am făcut tot ce am putut. Lasă, hai să ne plimbăm un pic. Ți-a făcut rău aerul închis și căldura lămpilor. Dacă-ți dai puțină osteneală, ai să te simți numaidecît mai bine.

— Fac tot ce vrei — răspunse Kate — numai să mă trimiți acasă.

— Bine, bine, te trimit — spuse Ralph — dar trebuie să-ți revii; fiindcă așa cum arăți acum ai să-i sperii pe toți și nimeni nu trebuie să știe ce s-a întîmplat, în afară de dumneata și cu mine. Hai să facem cîțiva pași încolo. Așa. Acum arăți mai bine.

Încurajînd-o astfel, Ralph Nickleby se plimba încoace și încolo trăgîndu-și de braț nepoata, care se cutremura la orice atingere.

Tot așa, atunci cînd socoti cu cale să-i dea voie să plece, o sprijini pe scări, după ce-i potrivi șalul, făcînd, fără doar și poate, pentru întîia dată în viața sa, astfel de mici servicii. O însoți apoi prin vestibul și pe peron și nu-și retrase mîna pînă n-o văzu așezată în trăsură.

În clipa cînd trînti ușa trăsurii, un pieptene căzu din părul lui Kate chiar la picioarele unchiului ei; el îl culese de pe jos și cînd i-l înapoie, lumina unei lămpi învecinate căzu pe obrajii fetei. Șuvița de păr ce scăpase din pieptene și se cîrlionța ușor pe frunte, urmele de lacrimi ce nu se uscaseră încă, obrajii îmbujorați, privirea îndurerată, toate acestea aprinseră un șir de amintiri ce adormiseră în inima bătrînului;

și chipul fratelui mort păru că i se arată chiar cu privirea ce o purta cu prilejul unor dureri copilărești. Fiecare amănunt al acestor împrejurări fulgeră prin mintea lui cu limpezimea și înțelesul unor fapte întîmplate ieri.

Ralph Nickleby, care era surd față de toate chemările sîngelui și ale rudeniei, care se oțelise față de orice chemare a durerii și nenorocirii — se clătină și se reîntoarse în casă ca un om care a văzut un duh venit din lumea de dincolo de mormînt.

În care Nicholas îl întîlnește în cele din urmă pe unchiul său și dă grai cu multă sinceritate simțămintelor sale. Hotărîrea lui

Mica domnișoară La Creevy străbătea zglobie și în pas alergător diferite străzi din partea apuseană a orașului, luni, dis-de-dimineață — a doua zi după cina descrisă — avînd însemnata sarcină de a o înștiința pe Madame Mantalini că domnișoara Nickleby se simte prea prost pentru a veni la lucru în ziua aceea, dar că nădăjduiește a fi în stare să-și reia îndatoririle în ziua următoare. Și în timp ce își vedea de drum, răsucind în minte felurite vorbiri și exprimări distinse și elegante, cu gîndul s-o aleagă pe cea mai nimerită, ca să-și toarne înștiințarea, domnișoara La Creevy cugeta îndelung asupra motivului care ar fi putut pricinui proasta stare a tinerei ei prietene.

„Nu știu ce să înțeleg — își spunea domnișoara La Creevy. Sînt sigură că aseară avea ochii roșii. Zicea că o doare capul, dar durerile de cap nu rosesc ochii. Trebuie să fi plîns".

Ajunsă la această concluzie la care, de fapt, se oprise spre deplina ei mulțumire încă în seara din ajun, domnișoara La Creevy se porni să cerceteze — ceea ce făcuse aproape toată noaptea — ce nouă pricină de nefericire ar fi putut să aibă tînăra ei prietenă.

„Nu-mi pot închipui nimic — spuse mica portretistă. Nimic în afară de purtarea ursului ăluia bătrîn. O fi necăjit-o ? Nesuferită lighioană !

Ușurată după ce dădu astfel grai părerii ei, deși o rostise în vînt, domnișoara La Creevy se grăbi mai departe spre Madame Mantalini; și aflînd aci că puterea conducătoare încă nu se dăduse jos din pat ceru o întrevedere cu ajutorul de comandant, drept care se arătă domnișoara Knag.

— În ceea ce mă privește pe mine — spuse domnișoara Knag, după ce vestea fu transmisă, cu multe înfloriturî în vorbă — eu aș putea s-o scutesc pe domnișoara Nickleby pentru totdeauna.

— Nu mai spuneți, doamnă! făcu domnișoara La Creevy, adînc jignită. Vedeți însă că nu sînteți patroana întreprinderii, așa că n-are mare importanță părerea dumneavoastră.

— Prea bine, doamnă — spuse domnișoara Knag. Mai ordonați ceva?

— Nu, nimic — răspunse domnișoara La Creevy.

— Atunci bună ziua, doamnă — spuse domnișoara Knag.

— Bună ziua și dumneavoastră, și multe mulțumiri pentru nespusa dumneavoastră politețe și bună creștere — răspunse domnișoara La Creevy.

Astfel fiind încheiată întrevederea în timpul căreia ambele doamne tremuraseră foarte rău și se dovediseră minunat de politicoase — semne sigure că se aflau la un pas de o ceartă cumplită — domnișoara La Creevy țîșni afară din odaie, drept în stradă.

„Cine o mai fi și asta? se întrebă făptura aceea mică și ciudată. Drăguță persoană, n-am ce zice! Păcat că n-am pictat-o! I-aș fi arătat *eu* ei!" Și foarte mulțumită de a fi spus un lucru nimicitor pe socoteala domnișoarei Knag, domnișoara La Creevy rîse cu poftă și se duse foarte veselă acasă să-și ia micul dejun.

Cu asta se alesese de pe urma atîtor ani de singurătate! Ființa aceasta plină de viață, activă și voioasă trăia în sine, își vorbea singură, se mărturisea sieși, era cît se poate de sarcastică pe seama celor ce o jigneau dar totul numai în sinea ei; astfel își făcea ei

însăși plăcere și nu dăuna nimănui. Dacă își îngăduia să bîrfească, o făcea fără ca bunul nume al vreunui om să sufere; și dacă își îngăduia mici răzbunări, nici un suflet de pe lumea asta nu păția nici o fărîmă de rău de pe urma lor. Fiind una dintre cei mulți — pentru care, din pricina imprejurărilor grele, a unei statornice neputințe de a se însoți cu cine i-ar fi plăcut și a neplăcerii de a se amesteca cu cine ar fi putut, Londra era locul unei singurătăți la fel de desăvîrșite ca și pustiurile Siriei — mărunta artistă își văzuse ani de zile de viața ei singuratică dar nu lipsită de mulțumiri; și, pînă în clipa cînd nenorocirile familiei Nickleby îi atraseră luarea-aminte, nu se împrietenise cu nimeni, deși era plină de simțăminte prietenești pentru toată omenirea. Există multe inimi fierbinți, care trăiesc aceeași viață pustie ca și biata și mărunta domnișoară La Creevy.

Totuși nu e locul să vorbim despre asta chiar acum. Ea se duse prin urmare acasă să-și ia gustarea de dimineață și nici n-apucase să soarbă din plin aroma primei înghițituri de ceai, cînd slujnica anunță pe un domn, pe care domnișoara La Creevy închipuindu-și-l sub înfățișarea unui client înmărmurit de admirație în fața vitrinei din stradă, se simți nespus de stînjenită în prezența serviciului de ceai.

— Hai, ia-le de aici; fugi cu toate în dormitor, oriunde vrei — spuse domnișoara La Creevy. Vai, vai! cînd mă gîndesc că tocmai în dimineața asta am întîrziat, după ce timp de trei săptămîni am fost gata la opt și jumătate și nici un pui de om nu s-a abătut pe aici!

— Nu vă stricați rostul! spuse un glas, pe care domnișoara La Creevy îl cunoștea. I-am spus fetei să nu-mi rostească numele, pentru că doream să vă fac o surpriză.

— Domnul Nicholas! strigă domnișoara La Creevy, tresărind uimită.

— Văd că nu m-ați uitat — răspunse Nicholas, întinzîndu-i mîna.

— Dar te-aș fi recunoscut chiar dacă te-aș fi întîlnit pe stradă — spuse cu un zîmbet domnișoara La Creevy. Hannah, încă o ceașcă și o farfurioară. Să-ți spun ceva, tinere; te poftesc să nu repeți obrăznicia de care te-ai făcut vinovat în dimineața plecării.

— Nu v-ar supăra chiar așa tare, nu-i așa? întrebă Nicholas.

— Nu m-ar supăra! spuse domnișoara La Creevy. N-ai decît să încerci, atîta îți spun!

Cu politețea cuvenită, Nicholas o luă în serios pe domnișoara La Creevy, care scoase un țipăt ușor și-i trase o palmă pe obraz, dar adevărul e că nu era o palmă prea puternică.

— Încă n-am văzut om mai necioplit! strigă domnișoara La Creevy.

-- Mi-ați spus să încerc — se apără Nicholas.

— Bine, dar vorbeam în batjocură — răspunse domnișoara La Creevy.

— A, asta-i altceva — făcu Nicholas — trebuia să-mi fi spus.

— Sigur, te cred că nu știai! i-o întoarse domnișoara La Creevy. Dar acum, că mă uit mai bine la dumneata, parcă ești mai slab decît ultima dată cînd te-am văzut și ești scofîlcit și palid la față. Cum de-ai plecat din Yorkshire?

Se opri aici; era atîta suflet în glasul ei schimbat și în purtările ei, încît Nicholas se simți de-a dreptul mișcat.

— Cred și eu că sînt schimbat — spuse el, după o scurtă tăcere — fiindcă de cînd am părăsit Londra, am trecut prin suferințe și trupești, și sufletești. Am cunoscut și sărăcia, ba chiar am suferit lipsuri.

— Doamne Dumnezeule, domnule Nicholas! exclamă domnișoara La Creevy — ce-mi povestești dumneata!

— Nimic care să vă mîhnească chiar atît de tare — răspunse Nicholas cu un aer mai voios; și nici n-am venit aici ca să-mi jelesc soarta, ci pentru lucruri mai precise. Vreau să dau ochi cu unchiul meu. Despre asta ar trebui să vă vorbesc mai întîi.

— Tot ce pot să-ți spun despre asta — îl întrerupse domnișoara La Creevy — este că nu te invidiez pentru gustul dumitale; și că dac-aș sta în aceeași odaie doar cu ghetele lui și tot mi-ar pieri cheful pentru două săptămîni.

— În linii mari — spuse Nicholas — s-ar putea să nu fie mare deosebire de păreri între dumneavoastră și mine; dar trebuie să înțelegeți că doresc să dau ochi cu el, ca să mă apăr și să-i vîr pe gît necinstea și răutatea lui.

— Asta-i cu totul altceva — spuse domnișoara La Creevy. Și să mă ierte Dumnezeu, eu n-aș plînge pînă mi s-ar umfla ochii, chiar dacă s-ar îneca cu ele. Ei și?

— Cu gîndul ăsta l-am căutat azi dimineață — spuse Nicholas. Era plecat.

— Ah — făcu domnișoara La Creevy — îmi închipui că după treburi plăcute și pioase.

— Am motive să cred — urmă Nicholas — din cele ce mi-a spus un prieten care-i cunoaște toate mișcările — că are de gînd să se vadă astăzi cu mama și cu soră-mea și să le dea versiunea lui despre cele ce mi s-au întîmplat. Vreau să-l întîlnesc acolo.

— Ai dreptate — spuse domnișoara La Creevy, frecîndu-și mîinile. Și totuși, știu și eu — adaugă ea — trebuie să mai cumpănim, trebuie să ne gîndim și la alții.

— M-am gîndit eu și la alții — răspunse Nicholas, dar fiindu-mi în joc cinstea și onoarea, nimic nu mă poate clinti.

— Dumneata trebuie să știi mai bine — spuse domnișoara La Creevy.

— În cazul ăsta cred și eu — răspunse Nicholas. Și tot ce cer eu de la dumneavoastră este să le pregătiți pentru sosirea mea. Ele mă cred hăt-departe și dacă aș intra pe neașteptate, le-aș speria. Dacă ați avea puțin timp liber ca să le spuneți că m-ați văzut și că peste un sfert de oră voi sosi la ele, m-ați îndatora mult.

— Aș dori să te pot îndatora pe dumneata și pe ai dumitale mult mai mult — spuse domnișoara La Creevy — dar putința de a îndatora se leagă tot atît de rar cu voința ca și voința cu puterea, după părerea *mea.*

În timp ce vorbea astfel foarte repede și foarte mult, domnișoara La Creevy sfîrși în grabă cu gustarea, puse la loc cutia cu ceai și ascunse cheia sub grătarul căminului, își puse din nou pălăria și, luîndu-l de braț pe Nicholas, porni glonț spre City. Nicholas o părăsi lîngă poarta casei unde locuia mama lui și făgădui că se va reîntoarce pînă într-un sfert de oră.

Se întîmplase însă ca Ralph Nickleby, socotind în sfîrșit potrivit cu planurile lui să împărtășească grozăviile de care se făcuse vinovat Nicholas, pornise de-a dreptul la cumnata lui în loc să se ducă mai întîi în alt cartier al orașului după treburi, așa cum presupusese domnul Newman Noggs că va face. Așa încît atunci cînd domnișoara La Creevy, poftită în casă de fata care făcea curățenie, ajunse în salonaș, le găsi pe doamna Nickleby și pe Kate în lacrimi, iar pe Ralph tocmai încheind darea de seamă despre nelegiuirile nepotului său. Kate îi făcu semn să nu plece și domnișoara La Creevy se așeză tăcută.

„Ai și sosit, domnul meu? gîndi femeiușca. Vedem noi ce mutră ai să faci cînd s-o anunța și el".

— E drăguț — făcu Ralph, împăturind scrisorica domnișoarei Squeers — foarte drăguț! Eu îl recomand, împotriva tuturor convingerilor mele de pînă atunci, fiindcă știam eu că nu e bun de nimic, unui om cu care, dacă s-ar fi purtat cum se cuvine, ar fi

trăit în tihnă ani în șir. Și care e rezultatul? O purtare, pentru care ar putea să ajungă în fața judecătorilor.

— N-o să cred niciodată — spuse Kate indignată — niciodată! Trebuie să fie vreo urzeală josnică, vreo țesătură de minciuni.

— Draga mea — spuse Ralph — nedreptățești un om de treabă. Astea nu sînt născociri. Omul a fost atacat, fratele dumitale nu e de găsit; băiatul de care e vorba a plecat cu el, gîndește-te, gîndește-te!

— E cu neputință — spuse Kate. Nicholas! Și încă și hoț! Mamă, cum te rabdă inima să asculți lucruri din astea?

Biata doamnă Nickleby, care nu se lăudase niciodată cu o putere prea mare de înțelegere, și pe care ultimele schimbări din viața ei o aduseseră într-o stare încurcată de nedumerire, nu răspunse acestor grave proteste decît exclamînd din spatele unei grămezi de batiste că n-ar fi crezut niciodată, dînd astfel cu pricepere să înțeleagă ascultătorilor că totuși credea.

— Ar fi de datoria mea, dacă mi-ar ieși în cale, să-l dau pe mîna justiției — spuse Ralph — m-aș simți ținut s-o fac; altă cale de urmat, ca om de lume și om de afaceri, nu mi-ar rămîne. Și totuși — spuse Ralph, vorbind foarte apăsat și privind pe furiș dar țintă la Kate — dar totuși n-o voi face. Vreau să cruț sentimentele... surorii lui... firește, și pe-ale mamei lui — adăugă Ralph, ca și cum și-ar fi adus aminte, și cu mai puțină emfază.

Kate înțelese foarte bine că e vorba de un nou argument pentru a o face să păstreze cea mai deplină tăcere în legătură cu întîmplările din ajun. Privi fără voie spre Ralph în clipa cînd acesta încetă să vorbească, dar el își îndreptase ochii în altă parte și părea, tocmai atunci, că nici nu-și dă seama de prezența ei.

— Totul — spuse Ralph, după o lungă tăcere întreruptă doar de hohotele de plîns ale doamnei Nickleby

— totul contribuie la dovedirea adevărului cuprins în această scrisoare, dacă ar exista cumva putința să ne îndoim de el. Oare nevinovații dispar noaptea pe furiș din văzul oamenilor cinstiți și se pitesc prin ascunzișuri, ca cei în afara legii? Oare nevinovații ademenesc vagabonzi necunoscuți și bat drumurile cu ei ca niște hoți fără căpătîi? Atac, dezmăț, furt, cum se numesc toate astea?

— Minciuni! strigă un glas, în timp ce ușa se deschise cu putere și Nicholas intră în odaie.

În prima clipă de uimire și poate și de teamă, Ralph se ridică de pe scaun și se dădu cu cîțiva pași înapoi, cu totul luat prin surprindere de această apariție neașteptată. Dar o clipă mai tîrziu ședea, țeapăn și nemișcat, cu brațele încrucișate, privindu-și nepotul cu un rînjet; în timp ce Kate și domnișoara La Creevy se aruncară între cei doi, pentru a împiedica izbucnirea de violență cu care părea să amenințe starea de sălbatică încordare a lui Nicholas.

— Dragă Nicholas — strigă sora lui agățîndu-se de el. Liniștește-te, gîndește-te...

— Să mă gîndesc, Kate! strigă Nicholas, strîngîndu-i atît de tare mîna, în zbuciumul mîniei lui, încît fata de-abia putu să rabde durerea. Cînd mă gîndesc la toate și-mi amintesc ce s-a petrecut, trebuie să fiu de fier ca să stau în fața lui...

— De bronz — spuse liniștit Ralph; carnea și sîngele n-au destulă tărie ca să reziste.

— Vai de mine, vai! strigă doamna Nickleby — uite unde am ajuns!

— Cine vorbește de parcă aș fi făcut vreun rău sau i-aș fi adus necinste? spuse Nicholas privind în jur.

— Oare nu mama dumitale, domnule? răspunse Ralph, făcînd o mișcare spre ea.

— Ale cărei urechi au fost împuiate de dumneata — spuse Nicholas. Te-ai prefăcut că meriți mulțumirile cu care te copleșește ea și ai îngrămădit insulte, neadevăruri, necinste pe capul meu. Dum-

neata, care m-ai trimis într-o vizuină unde o cruzime josnică, pe măsura dumitale, își face mendrele și nefericirea apare timpuriu, o dată cu tinerețea, unde vioiciunea copilăriei se topește în tristețea bătrîneții, unde orice făgăduială se ofilește și se usucă înainte de a înflori. Cerul îmi este martor — spuse Nicholas, privind înfrigurat în jur — că am văzut toate astea cu ochii și că omul ăsta le cunoaște.

— Respinge clevetirile — spuse Kate — și liniștește-te ca să nu faci jocul lor. Spune-ne ce s-a întîmplat de fapt și dovedește că ei mint.

— De ce mă învinuiesc ei... sau el? întrebă Nicholas.

— Mai întîi că l-ai atacat pe patronul tău și că ai fost la un pas de a fi judecat pentru omor — se amestecă Ralph. Eu vorbesc răspicat, tinere, nu mă sperie amenințările dumitale.

— M-am amestecat — spuse Nicholas — ca să salvez o făptură nenorocită de cruzimea cea mai josnică. Făcînd asta, am dat ticălosului o pedeapsă pe care n-o s-o uite ușor, deși mult mai mică decît ar fi meritat din partea mea. Dacă acum scena s-ar repeta în fața ochilor mei, la fel aș face; dar aș lovi mai tare și mai greu și i-aș lăsa urme pe care să le ducă în mormînt, oricînd o fi s-ajungă acolo.

— Auziți? făcu Ralph, întorcîndu-se spre doamna Nickleby. Asta-i căință!

— Vai de mine! strigă doamna Nickleby. Zău că nu știu ce să cred.

— Mamă, te rog, nu vorbi acum! spuse Kate. Dragă Nicholas, îți spun numai ca să știi pînă unde merge ticăloșia. Să știi că ei te învinuiesc că ai... că lipsește un inel și cutează să spună că...

— Femeia — spuse cu dispreț Nicholas — nevasta celui de la care vin aceste învinuiri a aruncat, așa bănuiesc, un inel fără valoare printre hainele mele, chiar în dimineața cînd am părăsit eu casa. Cel puțin știu că ea a fost în dormitorul unde se aflau și că pentru

asta a bătut un nenorocit de copil. Inelul l-am găsit cînd am deschis legătura pe drum. L-am înapoiat numaidecît prin poștalion și pînă acum trebuie să-l fi primit.

— Știam, știam! spuse Kate privind spre unchiul ei. Dar ce-i cu băiatul în tovărășia căruia zic ei c-ai plecat, dragul meu?

— Băiatul, o făptură neroadă și prostită de atîta brutalitate și trai prost, e cu mine acum — răspunse Nicholas.

— Ați auzit? spuse Ralph, adresîndu-se din nou mamei — totul e dovedit chiar din mărturisirea lui. Ai de gînd să înapoiezi băiatul?

— Nu. N-am de gînd — răspunse Nicholas.

— N-ai de gînd? rînji Ralph.

— Nu — repetă Nicholas — nu omului la care l-am găsit. Aș vrea să știu cărui om datorește băiatul nașterea sa; poate că rușinea o să-l îmboldească să facă ceva, dacă e surd față de glasul naturii.

— Nu zău! făcut Ralph. Și acum, domnule, mă lași să spun și eu cîteva vorbe?

— Poți să spui ce vrei și unde vrei — răspunse Nicholas, îmbrățișîndu-și sora. Mie nu-mi pasă de vorbele și amenințările dumitale.

— Prea bine, domnule — spuse Ralph; dar poate că le pasă altora, care s-ar putea să creadă de cuviință să mă asculte și să ia seama la ce spun. Mă voi adresa mamei dumitale, domnule, care cunoaște lumea.

— Din păcate! Și tare-aș dori să n-o cunosc — hohoti doamna Nickleby.

De fapt, nu era nevoie ca buna doamnă să se necăjească prea tare tocmai în această privință; căci întinderea cunoștințelor ei lumești era, ca să nu spunem mai rău, foarte îndoielnică; și Ralph părea să gîndească la fel, căci zîmbea în timp ce vorbea. Își ațintea pe rînd privirile asupra ei și a lui Nicholas, în timp ce își dădu arama pe față cu aceste cuvinte:

— Despre cele ce am făcut sau aveam de gînd să fac pentru dumneata, doamnă, și pentru nepoata mea, nu voi sufla nici o silabă. N-am făgăduit nimic și vă las să judecați singure. Iar acum nu amenințț, dar zic că acest băiat greu de cap, îndărătnic și nestrunit, așa cum îl vedeți, n-o să vadă un penny din banii mei, n-o să capete nici o coajă de pîine de la mine și nici mîna n-o s-o întind ca să-l scap de cele mai înalte spînzurători din Europa. Nu vreau să mai dau ochii cu el, oriunde-ar fi și nici de numele lui nu mai vreau să aud. Nu vreau să-l ajut nici pe el, nici pe cei care-l ajută. Cu deplină cunoștință a răului pe care vi l-a cășunat prin faptele lui, s-a întors înapoi ca un trîntor egoist, ca să vă sporească nevoile și să cadă povară în seama unei surori ce cîștigă atît de puțin. Îmi pare rău că vă părăsesc și mai ales că o părăsesc pe ea, tocmai acum, dar n-am de gînd să încurajez acest amestec de josnicie și cruzime și, cum nu vreau să vă cer să vă lepădați de el, vă spun adio.

Dacă Ralph n-ar fi cunoscut și n-ar fi simțit puterea lui de a răni pe cei pe care-i ura, privirile aruncate lui Nicholas, pe măsură ce ținea cuvîntarea de mai sus, i-ar fi arătat-o pe deplin. Neștiutor în cele rele, cum era tînărul, fiecare înțepătură piezișă, fiecare batjocură bine cîntărită tăia în carne vie, și cînd Ralph îi văzu fața pălind și buzele tremurînd, simți cum îi crește inima la gîndul că se pricepuse să aleagă jignirile cele mai potrivite pentru a lovi adînc într-un suflet tînăr și înflăcărat.

— N-am încotro — plîngea doamna Nickleby. Știu că ai fost bun cu noi și că aveai de gînd să faci atîtea pentru scumpa mea fiică. Sînt sigură de asta; știu că ai și făcut și a fost foarte drăguț din partea dumitale că ai poftit-o la dumneata acasă și toate celelalte, și desigur că ar fi fost mare lucru și pentru ea și pentru mine. Dar nu pot, cumnate, știi, nu pot să mă lepăd de fiul meu, chiar dac-a făcut toate

cîte le-ai spus, nu e cu putință ; n-aș putea ; așa că, draga mea Kate, n-avem decît să rămînem pe drumuri. Zău că eu pot să îndur, crede-mă. În timp ce rostogolea aceste cuvinte și un șuvoi de altele la fel de dezlînate sunînd toate a părere de rău, cuvinte pe care nici o altă putere pe lumea asta în afară de doamna Nickleby n-ar fi putut să le însăileze laolaltă, ea își frîngea mîinile, iar lacrimile îi alunecau repezi pe obraji.

— De ce spui „chiar *dacă*" Nicholas a făcut toate cîte se spun, mamă ? întrebă Kate cu mînie cinstită. Știi doar că n-a făcut.

— Nici eu nu știu dacă să cred una sau alta, draga mea — spuse doamna Nickleby ; Nicholas e atît de nestăpînit și unchiul tău e atît de cumpătat, încît nu pot să aud decît ce spune el, nu și ce face Nicholas. Dar să lăsăm astea și să nu mai vorbim despre ele. La urma urmelor, putem să ne ducem la Casa de muncă, sau la Adăpostul celor lipsiți, sau la Spitalul Magdalena ; și cu cît o s-o facem mai curînd, cu atît mai bine. După această amestecătură nemaipomenită de instituții filantropice, doamna Nickleby se lăsă iarăși pradă lacrimilor.

— Stai ! făcu Nicholas, în clipa cînd Ralph se pregătea să plece. Nu trebuie să pleci de aici, domnule, fiindcă veți fi descotorosiți de prezența mea într-o clipă și o să dureze mult, mult de tot, pînă cînd o să mai calc pragul acestei case.

— Nicholas — strigă Kate, agățîndu-se de umerii fratelui ei — nu mai vorbi așa ! Dragul meu frate, ai să-mi frîngi inima ! Mamă, vorbește-i ! Nicholas, nu lua seama la ce spune, știi doar că n-o crede, ar trebui s-o cunoști mai bine ! Unchiule, cineva dintre voi vorbiți-i, pentru numele lui Dumnezeu !

— Kate, nici o clipă nu m-am gîndit — spuse Nicholas, drăgăstos — să rămîn printre voi ; ar trebui să ai o părere mai bună despre mine, nu să crezi una ca asta ! Poate c-o să las în urmă orașul ăsta

cu cîteva ceasuri mai devreme decît aș fi avut de gînd, dar ce-i cu asta? Doar n-o să uităm unul de altul cît vom fi despărțiți și or să vină și vremuri mai bune, cînd n-o să ne mai despărțim. Fii femeie, Kate — șopti el cu mîndrie — și nu mă sili pe mine să mă port ca o femeie, în fața lui!

— Nu, n-o să te silesc — spuse Kate cu înfrigurare — dar să nu ne părăsești. Gîndește-te la zilele fericite pe care le-am trăit împreună, înainte de s-au abătut asupra noastră nenorocirile astea groaznice; gîndește-te la tihna și fericirea de acasă și la încercările prin care trecem acum, gîndește-te că n-are cine să ne apere de jignirile și neajunsurile pe care le prilejuiește sărăcia și n-o să ne lași să le suferim singure, fără nici o mînă de ajutor!

— Veți fi ajutate, după ce voi pleca eu — răspunse Nicholas în grabă. Eu nu vă sînt ajutor, nici sprijin; nu v-aș aduce decît suferință și lipsuri și necazuri. Asta vede și mama mea, iar dragostea și temerile ei pentru tine mi-arată ce cale trebuie să apuc. Așa încît îngerii cerului să te binecuvînteze, Kate, pînă cînd te voi aduce în casa mea, unde vom trăi din nou fericirea de care sîntem lipsiți acum și vom vorbi despre aceste încercări ca despre niște lucruri ale trecutului. Nu mă țineți în loc, lăsați-mă să plec numaidecît. Așa, draga mea fetiță, draga mea fetiță!

Mîna care-l strîngea cu putere slăbi și Kate își pierdu cunoștința în brațele lui. Nicholas se aplecă deasupra ei, timp de cîteva clipe, apoi așezînd-o ușor pe un scaun, o încredință cinstitei lor prietene.

— Nu e nevoie să vă cer sprijinul — spuse el, răsucindu-i aproape mîna — fiindcă vă cunosc firea. N-o să le lăsați niciodată în părăsire.

Apoi păși către Ralph, care, încremenit în atitudinea pe care o păstrase în timpul întregii întrevederi, nu mișcă nici un deget.

— Voi ține o socoteală exactă a tuturor mișcărilor dumitale, domnule — spuse Nicholas cu un glas ce

nu putea fi auzit decît de ei doi. Ți le las dumitale, așa cum dorești. Va veni, mai devreme sau mai tîrziu, ziua socotelilor și zău că va fi amarnică pentru dumneata, dacă li se întîmplă ceva rău.

Ralph nu îngădui nici unui mușchi al obrazului său să arate că auzise ceva din acest cuvînt de rămas bun. Nici nu-și dădu bine seama că se încheiase, iar doamna Nickleby tocmai se hotărîse să-și oprească fiul chiar și cu forța la nevoie, dar Nicholas plecase.

În timp ce gonea de-a lungul străzilor spre neștiuta sa locuință, încercînd să țină pasul cu gîndurile repezi ce i se îngrămădeau în minte, îndoieli multe și șovăieli se stîrniră în cugetul lui, ispitindu-l aproape să se întoarcă. Dar ce-ar cîștiga ele de pe urma acestei întoarceri? Presupunînd că l-ar înfrunta pe Ralph, ba chiar că ar avea norocul să-și găsească vreo slujbă măruntă, faptul că ar fi alături de ele n-ar putea decît să le înrăutățească situația și să le ciuntească perspectivele de viitor; doar maică-sa vorbise despre noi dovezi de bunăvoință față de Kate, pe care aceasta nu le tăgăduise. Nu, gîndi Nicholas, am făcut cum era mai bine.

Dar, nici cinci sute de pași n-apucă să înainteze, și-l năpădiră alte simțăminte și atunci încetini mersul și trăgîndu-și pălăria pe ochi, se lăsă pradă gîndurilor dureroase, care i se învălmășeau în minte. Să nu fi făcut nici o greșeală și, totuși, să fie atît de singur pe lume, despărțit de singurele ființe pe care le iubește și surghiunit ca un răufăcător, cînd, cu șase luni în urmă, avusese toate înlesnirile și fusese privit ca marea nădejde a familiei — era prea greu de îndurat. Și nici n-o meritase. Ei, dar și în asta găsea mîngîiere și bietul Nicholas se lumina iarăși, pentru a se prăbuși din nou, pe măsură ce gîndurile care se alungau grăbite unele pe altele îi înfățișau tot soiul de umbre și lumini.

Stăpînit de aceste treceri de la nădejde la neîncredere, pe care nu se poate să nu le fi trăit orice

om pus chiar și în fața unei încercări obișnuite, Nicholas ajunse pînă în cele din urmă în odaia lui sărăcăcioasă, unde, părăsit de încordarea care-l ținuse pînă atunci și doborît de răvășeala rămasă în urma ei, se aruncă pe pat și, întorcîndu-și fața spre perete, dădu frîu liber simțămintelor, atîta vreme înăbușite.

Nu auzise pe nimeni intrînd și nu-și dădu seama de prezența lui Smike pînă cînd, ridicînd din întîmplare capul, îl văzu în celălalt capăt al odăii, privind gînditor către el. Smike își feri privirile cînd se văzu observat și se prefăcu prins de niște mărunte pregătiri pentru masă.

— Ei, Smike — spuse Nicholas, vorbind cît putu el de vesel — ia s-aud ce cunoștințe noi ai făcut azi dimineață sau ce minune nouă ai mai descoperit pe strada asta sau pe cea alăturată.

— Nu — făcu Smike, clătinînd jalnic din cap; azi trebuie să vorbesc despre altceva.

— Despre orice dorești — răspunse Nicholas, cu bunăvoință.

— Despre asta — spuse Smike. Știu că sînteți nefericit și ați intrat în încurcături mari, fiindcă m-ați luat de acolo. Ar fi trebuit să știu asta și să rămîn pe loc, și chiar aș fi făcut, zău așa, dacă m-aș fi gîndit atunci. Dumneavoastră, dumneavoastră nu sînteți bogat; n-aveți destul nici pentru dumneavoastră și eu n-am ce căuta aici. Slăbiți — spuse băiatul, atingînd sfios cu mîna mîna lui Nicholas — slăbiți în fiecare zi, vi s-au gălbejit obrajii și vi s-au înfundat ochii. Zău, nu pot să rabd să vă văd așa, și să mă gîndesc că v-am căzut pe cap. Am încercat să plec astăzi, dar m-am întors înapoi cînd mi-am amintit de fața dumneavoastră blîndă. N-am putut să plec fără un cuvînt. Bietul băiat nu putu să vorbească mai departe; ochii i se umpluseră de lacrimi, iar glasul i se stinsese.

— Cuvîntul de despărțire — spuse Nicholas, apucîndu-l prietenos de umăr — n-o să fie niciodată

rostit de mine, căci tu ești singura mea mîngîiere și singurul meu sprijin. Acum n-aș vrea să te pierd, Smike, pentru nimic în lume. Gîndul la tine m-a ținut în picioare în tot ce am îndurat astăzi și o să mă țină și mai departe, chiar de-aș avea de cincizeci de ori mai multe necazuri. Dă-mi mîna. Inima mea e legată de a ta. O să plecăm de aci împreună, încă înainte de sfîrșitul săptămînii. Și ce dacă m-am înfundat în sărăcie? Tu mi-o îndulcești și-o să fim săraci împreună!

Madame Mantalini se află într-o situație oarecum grea și domnișoara Nickleby se află fără nici o situație

Frămîntarea prin care trecuse nu-i îngădui, timp de trei zile, lui Kate Nickleby să-și reia lucrul în atelierul de croitorie, după care răstimp, se îndreptă, la ora obișnuită și cu pași domoli, spre acel templu al modei, unde Madame Mantalini domnea în chip suprem și absolut.

În timpul scurt, reaua voință a domnișoarei Knag nu slăbise în puteri. Tinerele domnișoare tot se mai fereau cu grijă de orice tovărășie cu vinovata lor colegă; și cînd, după cîteva minute sosi și femeia model, ea nici nu se osteni să ascundă neplăcerea cu care privea reîntoarcerea lui Kate.

— Pe legea mea! spuse domnișoara Knag, în timp ce sateliții se strîngeau ciorchine în jurul ei, ca s-o ușureze de pălărie și șal; îmi închipuiam că unii oameni au destul bun simț ca să stea acasă, cînd știu ce pacoste e prezența lor pentru cei cu mintea cinstită. Dar lumea e ciudată; da! tare ciudată!

După ce domnișoara Kang dădu grai acestei cugetări despre lume, cu tonul cu care cei mai mulți oameni rostesc cugetări despre lume, atunci cînd sînt supărați, adică de parcă ei n-ar face nicidecum parte din această lume, încheie cu un oftat, prin care părea să compătimească blînd răutatea seminției omenești.

Însoțitoarele nu întîrziară să răspundă ca un ecou oftatului și domnișoara Knag pare-se că era pe cale

să le mai dăruiască și alte cugetări morale cînd glasul lui Madame Mantalini porunci prin tubul acustic domnișoarei Nickleby să urce scările pentru a ajuta la rînduirea camerei de expoziție, cinste care o făcu pe domnișoara Knag să dea atît de tare din cap și să-și muște atît de rău buzele, încît, cîtva timp, darul vorbirii îi fu răpit.

— Ei, domnișoară Nickleby, fetițo — strigă Madame Mantalini, cînd Kate se arătă, te-ai făcut iarăși bine ?

— Mult mai bine, mulțumesc — răspunse Kate.

— Tare-aș dori să mă pot lăuda și eu la fel — spuse Madame Mantalini, așezîndu-se cu un aer ostenit.

— Sînteți bolnavă? întrebă Kate. Îmi pare foare rău.

— Nu chiar bolnavă, dar necăjită, fetițo, necăjită — răspunse Madame.

— Îmi pare și mai rău să aud asta — spuse drăgălaș Kate. E mai ușor să rabzi o boală trupească decît una sufletească.

— A ! și e mult mai ușor să vorbești decît să rabzi oricare din ele — spuse Madame, frecîndu-și nasul cu multă enervare. Ei, apucă-te de lucru, fetițo, și tă ordine !

În timp ce Kate se întreba în sinea ei ce puteau să prevestească semnele astea de supărare neobișnuită, domnul Mantalini își vîrî prin ușa pe jumătate deschisă, mai întîi vîrful favoriților, și treptat tot capul și strigă cu glas domol :

— E aici sufletelul meu ?

— Nu — răspunse soția lui.

— Cum poate vorbi așa, în clipa cînd înflorește asemenea unei flori într-un afurisit de ghiveci ? stărui Mantalini. Puișorul ei are voie să intre și să-i vorbească ?

— Sigur că nu — răspunse Madame ; știi doar că nu te las niciodată să intri aici. Pleacă !

Totuși puișorul, încurajat poate de tonul potolit al răspunsului, se încumetă să se răzvrătească și, stre-

curîndu-se în odaie, se apropie în vîrful picioarelor de Madame Mantalini și-i dădu o sărutare cînd ajunse în dreptul ei.

— De ce se supără și-și strîmbă fața ca un afurisit de spărgător de nuci? spuse Mantalini, cuprinzînd cu mîna stîngă mijlocul sufletelului și trăgîndu-l spre sine cu dreapta.

— Ah! nu pot să te sufăr! îi răspunse soția lui.

— Ei, asta-i, nu poți să mă suferi pe *mine!* exclamă Mantalini. Minciuni, minciuni! Nu se poate! Nu există femeie în viață care să-mi spună asta în față, drept în față. În timp ce vorbea, domnul Mantalini își mîngîia bărbia, privindu-se cu plăcere în oglinda din față.

— Ce nesăbuință păcătoasă! îl lămuri soția lui, cu glas scăzut.

— Dar ce bucurie să cîștigi o făptură atît de drăgălașă, o mică Venus, o atît de a naibii de încîntătoare, cuceritoare, înnebunitoare, seducătoare, mică Venus — spuse Mantalini.

— Nu vezi în ce situație m-ai adus? îl certă Madame.

— N-o să iasă nimic rău, nimic rău pentru odorul meu — răspunse domnul Mantalini. A trecut totul; n-o să se întîmple nimic: o să iasă bani; și dacă nu ies destul de repede, îi scoate iar bătrînul Nickleby sau îi succsc gîtul dacă îndrăznește să supere sau să necăjească pe micuța...

— Pst! îl opri Madame. Nu vezi?

Domnul Mantalini care, în dorința lui arzătoare de a se împăca odată cu nevasta lui, o trecuse pînă acum cu vederea sau se prefăcuse a o trece pe domnișoara Nickleby, înțelese semnul și ducîndu-și degetul la buze, coborî și mai mult glasul. Urmară șoapte nenumărate, în timpul cărora Madame Mantalini păru să pomenească mereu de anumite datorii făcute de domnul Mantalini înainte de căsătorie; și de asemenea de o cheltuială neașteptată făcută spre achitarea mai sus-pomenitelor datorii; și pe deasupra de

anumite plăcute slăbiciuni vădite de acest domn, ca, de pildă, jocul de cărți, risipa, trîndăvia, ca și de atracția spre carnea de cal. Fiecare din aceste învinuiri fu întîmpinată de domnul Mantalini printr-un sărut sau mai multe, după cum cerea greutatea fiecăreia. Încheierea fu că Madame Mantalini se lăsă vrăjită de el și amîndoi urcară scările ca să ia gustarea de dimineață.

Kate își vedea de treaba ei și potrivea în tăcere diferite obiecte de decorație, încercînd să arate cît mai mult gust, cînd tresări auzind în odaie o voce necunoscută de bărbat, și apoi tresări din nou cînd, uitîndu-se în jur, băgă de seamă că se mai aflau în încăpere o pălărie albă, o eșarfă roșie, o față lătăreață și stacojie împreună cu un cap mare.

— Nu te speria, domnișoară — spuse proprietarul acestor apariții. Rogu-te, aici e fabrica de îmbrăcăminte ?

— Da — răspunse Kate, foarte mirată ; ce doriți ?

Străinul nu răspunse ; dar, uitîndu-se mai întîi înapoi, ca și cum ar fi făcut semn unor oameni nevăzuți de afară, intră prevăzător în odaie, urmat fiind de aproape de un omuleț în haine cafenii tare jerpelite, care omuleț aducea cu sine un miros amestecat de tutun rînced și ceapă proaspătă. Hainele acestui domn erau pline cu scame ; iar ghetele, ciorapii și toate veșmintele din partea de jos începînd de la călcîie pînă la nasturii surtucului inclusiv, erau împodobite cu stropi de noroi, adunați cu două săptămîni în urmă, înainte de a se statornici vremea frumoasă.

Părerea firească a lui Kate era că acești indivizi plini de făgăduieli veniseră cu gîndul de a-și însuși în chip samavolnic orice obiect portativ, care le-ar fi ispitit închipuirea. Nu încercă să-și ascundă temerile și dădu să se îndrepte spre ușă.

— O clipă — spuse cel în haina verde, închizînd ușurel ușa și sprijinindu-și spatele în ea. E o treabă afurisită. Unde-i ștabul matale ?

— Ce al meu ? întrebă Kate, tremurînd. Se gîndea că în vorbirea golănească cuvîntul ştab o fi însemnînd bani sau ceasornic.

— Domnul Muntlehiney — spuse omul. Ce-i cu el ? I-acasă ?

— Cred că e sus — răspunse Kate, oarecum liniştită de această întrebare. Aveţi nevoie de el ?

— Nu — răspunse oaspetele. N-am nevoie exact de el, dacă asta înseamnă că-mi faci un hatîr. N-ai decît să-i dai cartea asta de vizită şi să-i spui că dacă vrea să vorbească cu mine, pentru a nu avea neplăceri, sînt aici ; asta-i tot !

Cu aceste cuvinte, străinul vîrî o carte de vizită groasă şi pătrată în mîna lui Kate şi, întorcîndu-se spre prietenul său, spuse în treacăt : că odăile erau clasa întîia, lucru pe care prietenul îl încuviinţă, adăugînd spre ilustrare că erau destule odăi şi în fiecare din ele putea creşte mare un băieţaş fără să se teamă c-o să se dea cu capul de tavan.

După ce sună din soneria, care trebuia s-o vestească pe Madame Mantalini, Kate îşi aruncă ochii pe cartonaş şi văzu acolo numele „Scaley", împreună cu alte informaţii, pe care n-apucă să le înţeleagă, căci atenţia îi fu atrasă de domnul Scaley în persoană, care, îndreptîndu-se spre una din oglinzi, îi dădu o lovitură în mijloc cu bastonul cu atîta nepăsare, de parc-ar fi fost făcută din fontă.

— Argint bun, Tix — făcu domnul Scaley, către prietenul său.

— A ! răspunse domnul Tix, lăsînd urmele a patru degete şi o urmă dublă a degetului mare pe o bucată de mătase albastră ca cerul ; nici marfa asta nu-i de lepădat, ascultă ce-ţi spun.

De pe mătase, domnul Tix îşi mută admiraţia pe nişte găteli elegante, în timp ce domnul Scaley îşi potrivea pe-ndelete eşarfa în faţa oglinzii, iar după aceea, ajutat de apele ei, începu să-şi cerceteze în amănunţime un neg din bărbie ; şi, mai era încă prins cu această îndeletnicire, cînd Madame Mantalini, in-

trînd în odaie, scoase un strigăt de mirare, care-l dezmetici.

— O! Asta-i cucoana? întrebă Scaley.

— E Madame Mantalini — spuse Kate.

— Atunci — spuse domnul Scaley, scoțînd un mic document din buzunar și despăturindu-l foarte încet — ă-ăsta e un ordin de executare și dacă nu vă e cu supărare, o să trecem prin casă, vă rog, să facem inventarul.

Biata Madame Mantalini își frîngea mîinile de supărare; apoi sună după soțul ei, după care căzu, în aceeași clipă, într-un leșin și într-un fotoliu. Totuși, domnii, fiind de meserie, nu păreau tulburați de această întîmplare, de vreme ce domnul Scaley, sprijinit de o măsuță unde era expusă o rochie minunată (în așa fel încît umerii lui ieșeau la vedere cam cum s-ar fi văzut umerii doamnei pentru care fusese desenat modelul), își împinse pălăria într-o parte și se scărpină nepăsător în cap, în timp ce prietenul său, domnul Tix, socotind că e momentul să arunce o privire generală asupra locuinței, înainte de a purcede la treaba lui, stătea cu registrul-inventar sub braț și pălăria în mînă, îndeletnicindu-se în gînd cu stabilirea unui preț pentru fiecare obiect cuprins cu vederea.

Așa stăteau lucrurile cînd domnul Mantalini se repezi în odaie; și fiindcă această distinsă persoană avusese în timpul burlăciei sale legături destul de întinse cu breasla domnului Scaley și, în afară de asta, era departe de a fi luat prin surprindere în tulburătoarea împrejurare de față, ridică doar sprîncenele, fluieră cîteva măsuri dintr-un cîntec, slobozi o înjurătură sau două și așezîndu-se călare pe un scaun, întîmpină faptele cu multă stăpînire de sine și cuviință.

— La cît naiba se ridică în total? fu prima lui întrebare.

— O mie cinci sute douăzeci și șapte de livre, nouă penny și jumătate — răspunse domol Scaley fără nici o mișcare.

— S-o ia naiba de jumătate — spuse nerăbdător domnul Mantalini.

— Dacă doriți neapărat — răspunse domnul Scaley — adăugăm și nouă penny.

— Nouă nu ne pasă nici dacă cele o mie cinci sute și douăzeci și șapte de livre o apucă pe același drum — spuse domnul Tix.

— Nici cît negru sub unghie — spuse Scaley.

— Așa — făcu, după un răstimp de tăcere, același domn; vorba e ce-avem de făcut? E doar o mică spărtură sau e curățat definitiv? Încălcare de constituție, foarte bine! În cazul ăsta, domnia-voastră, domnule Tom Tix, trebuie să vă înștiințați îngerul de nevastă și scumpa familie că trei nopți de acum înainte nu veți dormi acasă, fiind sechestrat aici. Ce rost are să se perpelească doamna așa? vorbi mai departe domnul Scaley, în timp ce Madame Mantalini plîngea cu hohote. Jumătate din lucrurile de aici tot nu-s plătite, zău așa, și asta ar trebui să fie o mîngîiere pentru ea!

Cu aceste cuvinte, care împleteau gluma cu o încurajare morală sănătoasă în fața unor împrejurări grele, domnul Scaley se apucă de inventar, în care sarcină delicată fu ajutat concret de tactul neobișnuit și de experiența domnului Tix, negustorul de vechituri.

— Dulceața fericirii mele — spuse domnul Mantalini, apropiindu-se cu un aer spășit de nevasta lui — vrei să mă asculți două minute?

— O, nu-mi vorbi! răspunse plîngînd în hohote soția lui. M-ai adus la sapă de lemn și asta ajunge.

Domnul Mantalini, care-și pregătise fără îndoială bine rolul, de cum auzi aceste cuvinte rostite cu ton îndurerat și aspru, se și dădu cu cîțiva pași înapoi, luă o expresie de sfîșiere sufletească și o zbughi din

odaie cu capul înainte. Curînd după aceea, fu auzit trîntind cu mare putere ușa unui iatac de sus.

— Domnișoară Nickleby — strigă Madame Mantalini, cînd acest sunet îi lovi urechile — pentru numele lui Dumnezeu, fugi sus că altfel își face seama! I-am vorbit urît și el nu poate îndura una ca asta din partea mea; Alfred, iubitul meu Alfred!

Scoțînd aceste strigăte, urcă în goană scările, urmată de Kate, care, deși nu împărtășea întru totul temerile soției iubitoare, era totuși și ea puțin emoționată. După ce ușa iatacului fu deschisă mare, domnul Mantalini se arătă privirilor lor cu gulerul cămășii simetric deschis și ascuțind, cu ajutorul curelei de ras, tăișul unui cuțit pregătit pentru micul dejun.

— Ah! făcu domnul Mantalini. M-ați întrerupt! și cuțitul intră brusc în buzunarul halatului, în timp ce ochii domnului Mantalini se roteau sălbatic, iar părul, fluturînd și el într-o dezordine sălbatică, se amesteca cu favoriții.

— Alfred! strigă soția lui, aruncîndu-și brațele de gîtul lui. N-am vrut, zău n-am vrut să spun nimic!

— Sapă de lemn! strigă domnul Mantalini. Am adus eu cea mai bună și mai curată ființă care a fericit vreodată pe un vagabond afurisit, la sapă de lemn! Afurisit să fiu, lasă-mă! În acest moment culminant al rătăcirii sale, domnul Mantalini trase de cuțit și, reținut fiind de strînsoarea soției sale, încercă să-și izbească capul de perete, avînd însă grijă să fie la cel puțin șase picioare depărtare.

— Liniștește-te, îngerașule! spuse Madame. N-a fost vina nimănui; a fost și a mea, la fel ca și a ta și o să ne refacem iarăși. Hai, Alfred, vino-ți în fire!

Domnul Mantalini nu socoti cu cale să-și vină în fire dintr-o dată; dar după ce ceru de cîteva ori otravă și se rugă ca orice domn sau doamnă să aibă bunăvoința de a-i zbura creierii, îl năpădiră sentimente mai blînde și omul plînse patetic. În această stare sufletească, mai potolită, nu se împotrivi confiscării cuți-

tului de care, ca să spunem adevărul, era destul de bucuros să scape, căci era un articol nepotrivit și primejdios pentru un buzunar de halat și, în cele din urmă, îngădui să fie dus de acolo de drăgăstoasa lui soață.

După ce trecură vreo două sau trei ore, domnișoarele fură înștiințate că erau scutite de serviciul lor pînă la noi ordine și, după ce se mai scurseră două zile, numele Mantalini apăru pe lista falițiților. In aceeași dimineață, domnișoara Nickleby primi o înștiințare prin poștă că, pe viitor, firma va continua pe numele domnișoarei Knag și că nu mai avea nevoie de ajutorul ei. Nici n-apucă bine să afle vestea și doamna Nickleby declară că de mult se așteptase la asta, apoi aminti de felurite prilejuri în care profețiile ei se adeveriseră tot atît de precis.

— Și-ți spun din nou — adăugă doamna Nickleby (care, nici nu e nevoie să atragem atenția, nu spusese lucrul acesta niciodată pînă atunci), că modelele și croitoria sînt ultimul soi de treabă, Kate, de care ar fi trebuit să te apuci. Nu-ți fac imputări, scumpa mea ; dar totuși îți spun că dacă te-ai fi sfătuit cu mama ta...

— Bine, bine, mamă — făcu cu blîndețe Kate ; și acum ce m-ai sfătui ?

— Să te sfătuiesc ? strigă doamna Nickleby ; dar nu e la mintea omului, draga mea, că dintre toate îndeletnicirile de pe lume potrivite pentru o domnișoară în situația ta, cea de însoțitoare a vreunei doamne de treabă este lucrul cel mai nimerit spre care te poate îndrepta educația, purtările și întîțișarea ta ? Nu l-ai auzit niciodată pe sărmanul tău tată vorbind despre domnișoara, fiica doamnei bătrîne, care era în pensiune în aceeași casă unde era și el, pe vremea cînd era holtei, cum zicea că o cheamă ? Știu că începe cu B și se termină cu g., dar dacă e Waters sau... nu, nu putea să fie, dar oricum o fi chemat-o, nu știi că domnișoara aceea a intrat ca însoțitoare la o doamnă măritată, care a murit curînd după aceea și că ea s-a căsătorit cu soțul

doamnei și a născut unul dintre cei mai drăguți băieței dintre cîți văzuse doctorul în viața lui, toate într-un an jumătate.

Kate știa prea bine că acest șuvoi de amintiri plăcute era prilejuit de vreo posibilitate reală sau închipuită, pe care o descoperise mama ei în meseria de însoțitoare. De aceea așteptă foarte răbdătoare pînă cînd toate amintirile și anecdotele, potrivite sau nepotrivite cu împrejurarea de față, fură istorisite și, în cele din urmă, se încumetă să întrebe despre ce descoperire era vorba. Adevărul ieși atunci la iveală. În dimineața aceea, doamnei Nickleby îi căzuse în mînă un ziar dintre cele mai respectabile adus de portar de la cîrciumă; și în ziarul de ieri se afla un anunț așternut în engleza cea mai curată și mai gramaticală, cum că o doamnă măritată avea nevoie de o tînără de familie ca însoțitoare și că numele și adresa doamnei cu pricina puteau fi aflate la o anumită bibliotecă, din partea de vest a orașului, bibliotecă pomenită în anunț.

— Și crede-mă — exclamă doamna Nickleby punînd triumfătoare ziarul la o parte — că dacă unchiul tău n-are nimic împotrivă, merită să încerci.

După aspra încăierare cu lumea, pe care o trăise, lui Kate îi era prea lehamite și în clipa aceea se sinchisea prea puțin de ceea ce-i mai pregătea soarta, pentru a avea ceva împotrivă. Nici domnul Ralph Nickleby n-avu nimic de zis ci, dimpotrivă, încuviință întru totul propunerea. Și nici nu se arătă prea mirat de prăbușirea neașteptată a lui Madame Mantalini, și chiar ar fi fost ciudat dacă s-ar fi arătat, de vreme ce ea fusese pregătită și apoi pusă în aplicare în primul rînd de el însuși. Așa încît numele și adresa fură găsite, fără zăbavă, după care domnișoara Nickleby și mama ei porniră, chiar în dimineața aceea, în căutarea doamnei Wititterly din Cadogan Place, Slaone Street.

Cadogan Place e o slabă trăsătură de unire între două lumi deosebite, este inelul de legătură între tro-

tuarele aristocratice din Belgrave Square și lumea pestriță din Chelsea. Se află în Sloane Street, dar nu face parte din ea. Cei din Cadogan Place privesc de sus la Sloane Street și consideră Brompton-ul vulgar. Au pretenții la eleganță și se întreabă unde o fi New Road. Nu că ar avea nas să spună că sînt de o teapă cu lumea bună din Belgrave Square și Grosvenor Place, dar se socotesc față de aceștia cam ca niște copii nelegitimi ai unor oameni de rang, care se mulțumesc să se laude cu rudeniile lor, deși rudele nu-i recunosc. Maimuțărind cît pot aerele și purtările celor de rang înalt, oamenii din Cadogan Place trăiesc viața celor din starea mijlocie. Pe această cale lumea de sus transmite locuitorilor din regiunile de dincolo de hotarele ei mîndria obîrșiei și a rangului, pe care ei n-o găsesc în lumea lor și o împrumută unui izvor din afară; e ceva asemănător cu legătura ce unește gemenii siamezi, legătură ce cuprinde cîte ceva din viața și esența a două trupuri deosebite și totuși nu este a nici unuia.

În acest ținut îndoielnic trăia doamna Wititterly, și la ușa ei bătu cu mînă tremurătoare Kate Nickleby. Ușa fu deschisă de o matahală de lacheu cu făină sau cretă pe cap sau albit altcum (fiindcă nu părea să folosească pudră adevărată) și matahala, după ce primi cartea de vizită de recomandație, o înmînă unui paj mic, atît de mic într-adevăr, încît trupul lui nu putea cuprinde numărul de năsturași care, așezați în șir obișnuit, trebuie să împodobească un costum de paj, drept care nasturii fuseseră nevoiți să se așeze în rînd cîte patru. Acest tinerel luă cartea de vizită sus pe o tavă și, pînă la întoarcerea lui, Kate și mama ei fură duse într-o sufragerie destul de murdară și ponosită și orînduită în așa fel încît putea fi folosită aproape în orice scop mai degrabă decît pentru mîncare și băutură.

Acum, în chip firesc și ținînd seama de toate descrierile adevărate ale lumii înalte, așa cum le găsim în cărți, doamna Wititterly ar fi trebuit să se afle în

buduar; dar fie din pricină că domnul Wititterly se bărbierea în clipa aceea în buduar sau mai știu eu de ce, fapt este că doamna Wititterly dădea audiențe în salon, unde găseai tot ce se cuvenea și era de folos, inclusiv perdele și huse de o nuanță trandafirie, pentru a arunca o lumină delicată asupra tenului doamnei Wititterly și chiar și un cățeluș, care se repezea la picioarele străinilor spre distracția doamnei Wititterly, ca să nu mai vorbim de sus-pomenitul paj, care îi oferea doamnei Wititterly ciocolată spre a se reface.

Doamna avea un aer mălăieț de dulce și o față de o paloare promițătoare; era ceva vestejit în înfățișarea ei, ca și în mobilă și în toată casa. Stătea tolănită pe o canapea într-o atitudine atît de firească, încît ar fi putut fi luată drept o actriță gata pentru prima scenă a unui balet și care nu așteaptă decît să se ridice cortina.

— Așază scaunele!

Pajul le așează.

— Pleacă din odaie, Alphonse!

Pajul plecă; dar dacă vreodată un Alphonse a arătat la chip și înfățișare ca un simplu Bill, atunci pajul ăsta era băiatul cu pricina.

— Am îndrăznit să vin, doamnă — spuse Kate după cîteva clipe de tăcere stînjenită — fiindcă am văzut anunțul dumneavoastră.

— Da — răspunse doamna Wititterly — unul din oamenii mei l-a dat la ziar. Da.

— M-am gîndit — spuse Kate sfioasă — că dacă încă nu v-ați hotărît în alegerea dumneavoastră, o să mă iertați că vă stingheresc cu cererea mea.

— Da — răspunse doamna Wititterly tot tărăgănat.

— Dar dacă ați făcut alegerea...

— Nu, vai de mine! îi reteză vorba doamna. Nu-i ușor să-mi fii mie pe plac. Zău că nu știu ce să zic! N-ai mai fost niciodată domnișoară de companie, nu-i așa?

Doamna Nickleby, care aşteptase cu înfrigurare să-i vie rîndul, se băgă cu iscusinţă în vorbă, înainte să poată răspunde Kate :

— Nu la străini, doamnă — spuse buna femeie ; dar îmi ţine mie companie de cîţiva ani. Sînt mama ei, doamnă.

— O ! făcu doamna Wititterly. Vă înţeleg.

— Vă asigur, doamnă — spuse doamna Nickleby — că a fost o vreme cînd nu-mi închipuiam că va fi nevoie ca fiica mea să dea piept cu viaţa, căci bietul ei tată era un gentleman, cu situaţie independentă şi aşa ar fi fost şi astăzi, dacă ar fi ascultat de rugăminţile mele neîncetate.

— Mamă dragă — şopti Kate.

— Draga mea Kate, dacă-mi dai voie să vorbesc — spuse doamna Nickleby — îmi voi îngădui s-o lămuresc pe doamna.

— Cred că n-are nici un rost, mamă.

Şi cu toate că doamna Nickleby făcea semne din sprîncene şi ochi pentru a da de înţeles că are de gînd să spună ceva care să pună punct dintr-o dată discuţiilor, Kate îşi impuse părerea printr-o privire grăitoare şi, de data aceasta, doamna Nickleby fu oprită chiar la marginea unui logos.

— Ce te pricepi să faci ? întrebă doamna Wititterly cu ochii închişi.

Kate aminti roşind de principalele ei talente, iar doamna Nickleby le număra, unul după altul, pe degete, căci socotise cîte erau încă înainte de a ieşi din casă. Din fericire, cele două socoteli se potriviră, aşa încît doamna Nickleby nu mai avea de ce să vorbească.

— Ai caracter bun ? întrebă doamna Wititterly, deschizînd timp de o clipă ochii şi închizîndu-i apoi din nou.

— Nădăjduiesc — răspunse Kate.

— Şi ai recomandaţii de la oameni bine în legătură cu toate, nu-i aşa ?

Kate răspunse că da şi puse pe masă cartea de vizită a unchiului ei.

— Aibi bunătatea și trage-ți scaunul puțin mai aproape și dă-mi voie să mă uit la dumneata — spuse doamna Wititterly. Sînt atît de mioapă, încît nu-ți pot desluși trăsăturile.

Kate se supuse cererii, deși nu fără stînjeneală, iar doamna Wititterly îi cercetă timp de două sau trei minute chipul, cu o privire languroasă.

— Îmi place cum arăți — spuse doamna sunînd dintr-un clopoțel. Alphonse, roagă-l pe stăpînul tău să vină pînă aici.

Pajul dispăru pentru a îndeplini porunca și, după un scurt răstimp, în care nu se rosti nici o vorbă de ambele părți, deschise ușa pentru a face loc unui domn simandicos de vreo treizeci și opt de ani, arătînd cam din topor și cu păr foarte deschis, care domn se aplecă spre doamna Wititterly și-i vorbi cîtva timp în șoaptă.

— O! făcu el, întorcîndu-se — da. Este un lucru cît se poate de important. Doamna Wititterly este o fire foarte sensibilă, foarte delicată, foarte gingașă; o plantă de seră, exotică.

— Vai, Henry, dragul meu! interveni doamna Wititterly.

— Așa e, scumpa mea, știi doar că-i așa; o adiere — spuse domnul Wititterly, sufiînd într-un fulg închipuit — pfiuuu, și te-ai dus!

Doamna oftă.

— Ai un suflet prea mare pentru trupul tău — spuse domnul Wititterly. Gîndirea te mistuie; așa spun toți doctorii; știi doar că nu e medic care să nu fie mîndru că l-ai chemat. Care e părerea lor unanimă? Dragă doctore, i-am spus eu lui sir Tumley Snuffim, chiar în odaia asta, ultima oară cînd a venit. Dragă doctore, de ce suferă soția mea? Spune-mi totul. Voi fi tare. De nervi? Dragul meu prieten, zice el, fii mîndru de femeia asta; ocupă-te de ea; e o podoabă pentru lumea bună și pentru dumneata... Suferă de prea mult suflet. Se umflă, se mărește, se dilată, sîngele se aprinde, pulsul devine grăbit, nervozitatea crește. Aci, domnul Wititterly, care, în înflă-

cărarea acestei descrieri își aruncase mîna pînă la mai puțin de o șchioapă depărtare de pălăria doamnei Nickleby, o retrase grăbit și-și suflă nasul atît de fioros, de parc-ar fi folosit o mașinărie puternică.

— Mă arăți mai rău decît sînt, Henry — spuse doamna Wititterly, cu un zîmbet palid.

— Zău că nu, Julia, zău că nu! spuse domnul Wititterly. Societatea în care te miști, te miști în chip firesc, ținînd seama de rangul, legăturile și talentele tale, este un ciclon și un vîrtej de vînzoleli îngrozitoare. Pe legea mea că nu pot uita noaptea în care ai dansat cu nepotul baronetului la balul de alegeri din Exeter! A fost cutremurător.

— Plătesc totdeauna scump astfel de triumfuri după aceea — spuse doamna Wititterly.

— Tocmai de aceea — urmă soțul ei — ai multă nevoie de o însoțitoare înzestrată cu o mare blîndețe, multă seninătate, nespusă înțelegere și o liniște desăvîrșită.

Aci, atît domnul cît și doamna Wititterly, care vorbiseră mai degrabă pentru urechile familiei Nickleby decît unul către altul, se opriră și priviră către cele două ascultătoare, cu o privire ce părea să spună: Ei, ce părere aveți despre toate astea?

— Doamna Wititterly — spuse soțul, adresîndu-se doamnei Nickleby — este căutată și cultivată de mulțimi de oameni scînteietori și de cercuri strălucitoare. Sentimentele ei sînt stîrnite de operă, dramă, artele frumoase... ă-ă...

— Nobilimea, iubitule — se amestecă doamna Wititterly.

— Nobilimea, firește — spuse domnul Wititterly. Și ofițerimea. Ea își formează și exprimă nenumărate și felurite păreri despre nenumărate și felurite lucruri. Poate că dacă unii oameni din viața publică ar cunoaște adevărata părere a doamnei Wititterly despre ei, n-ar mai umbla cu capul chiar așa sus.

— Pst, Henry! făcu doamna. Asta nu prea e frumos.

— Nu pomenesc nici un nume, Julia — răspunse domnul Wititterly — și nimeni nu e insultat. Eu amintesc doar împrejurările ca să arăt că nu ești o persoană obișnuită, că între cugetul și trupul tău există o neîntreruptă rezistență; și acum dă-mi voie să ascult cu nepărtinire și în tihnă, ce pregătire are domnișoara pentru această slujbă.

În semn de ascultare față de această cerere, urmă înșirarea din nou a însușirilor lui Kate, la care se adăugară multe întreruperi și întrebări din partea domnului Wititterly. În cele din urmă fu hotărît că se vor face cercetări, iar răspunsul definitiv va fi adresat domnișoarei Nickleby într-un plic, pe numele unchiului ei, pînă în două zile. După ce stabiliră condițiile, pajul le însoți pînă la fereastra scării, iar lacheul mătăhălos preluă, în acest loc, garda și le călăuzi în deplină siguranță pînă la poartă.

— Sînt oameni foarte distinși, se vede — spuse doamna Nickleby, luîndu-și fata de braț. Ce femeie superioară e doamna Wititterly!

— Crezi, mamă? spuse Kate, în loc de răspuns.

— Păi cine poate crede altfel, Kate, iubita mea? răspunse mama ei. E destul de palidă și pare tare sfîrșită. Nădăjduiesc că n-o să se istovească de tot, dar tare mă tem.

Aceste gînduri o îndemnară pe adînc-văzătoarea doamnă să facă o socoteală în legătură cu vîrsta pe care ar putea s-o atingă doamna Wititterly și cu posibilitățile ce existau ca nemîngîiatul văduv să ceară mîna fiicei ei. Înainte de a ajunge acasă, doamna Nickleby eliberase sufletul doamnei Wititterly de orice constrîngere trupească; o măritase pe Kate cu mare alai la biserica Sf. George din Hanover Square; și lăsase nerezolvată doar chestiunea măruntă dacă ea va avea un pat minunat de mahon lustruit, după moda franceză, în apartamentul de două camere din fund, sau în cel de trei camere din față, în casa de pe Ca-

dogan Place, căci nu era în stare să cîntărească prea bine avantajele celor două apartamente, așa încît, în cele din urmă hotărî, împăcată, să lase lucrurile la bunul plac al ginerelui ei.

Cercetările fură făcute. Răspunsul — spre nu prea marea bucurie a lui Kate — fu favorabil ; și după ce trecu o săptămînă, se mută cu toate boarfele în casa doamnei Wititterly, unde o vom părăsi deocamdată.

Nicholas, însoțit de Smike, pornește în căutarea norocului. Îl întîlnește pe domnul Vincent Crummles. Se arată aci cine era acesta

Tot capitalul care-i revenea lui Nicholas prin stăpînire, moștenire, danie sau în perspectivă, după ce-și plăti chiria și încheie socotelile cu negustorul de vechituri, de la care închiriase rablele de mobile, nu depășea, cu mai mult decît cîteva jumătăți de penny, suma de douăzeci de șilingi. Și totuși el întîmpină ziua, în care era hotărît să părăsească Londra, cu inima ușoară și sări din pat cu acea vioiciune a minții care, din fericire, este a tinereții, căci de n-ar fi așa, lumea asta ar fi plină de bătrîni.

Era o dimineață rece, uscată, cețoasă, la începutul primăverii. Cîteva umbre subțiratice pluteau grăbite încoace și încolo pe străzile pline de ceață ; cînd și cînd, pîcla apăsătoare era străpunsă de conturul greoi al unei trăsuri de piață, în drum spre casă ; încet, pe măsură ce se apropia, își rostogolea huruind roțile, împrăștiind pojghița de polei de pe acoperișul albit și curînd se pierdea iarăși în ceață. Din timp în timp se auzea pasul unor picioare încălțate în papuci și strigătul înghețat al măturătorului, care se tîra, dîrdîind de frig, spre munca lui de dimineață ; apoi piciorul greoi al paznicului de noapte, care pășea rar în sus și în jos, blestemînd ceasurile încete care-l despărțeau de somn ; huruitul căruțelor grele și al camioanelor ; zgomotul vehiculelor mai ușoare, care duceau cumpărători și vînzători spre diferite piețe ; ciocănitul zadarnic în ușile celor cu somnul greu — toate aceste

zgomote îți izbeau, din cînd în cînd, urechea, dar toate erau înăbușite de ceață și tot atît de nedeslușite pentru ureche ca și toate lucrurile pentru ochi. Întunericul se tîra îngroșîndu-se pe măsură ce se apropia ziua ; și cei care se încumetaseră să se scoale și să se uite în strada mohorîtă de după perdelele ferestrelor se băgau înapoi în pat și se ghemuiau pentru somn.

Încă înainte de aceste semne ale dimineții ce se apropie să devină precumpănitoare în furnicarul Londrei, Nicholas apucase să ajungă singur în City și se afla acum sub ferestrele casei unde locuia mama lui. Era o casă posomorîtă și golașă, dar pentru el avea lumină și viață ; fiindcă între zidurile ei bătrîne se afla cel puțin o inimă unde același sînge care curgea și în vinele lui se strîngea în fața jignirii și a necinstei.

Trecu drumul și-și înălță ochii spre fereastra odăii, unde știa că doarme sora lui. Era închisă și întunecată. Biata fată, se gîndi Nicholas, nici prin gînd nu-i trece cine dă tîrcoale pe afară !

Privi din nou și, timp de o clipă, se simți aproape jignit că n-o vede pe Kate ca să schimbe cu ea un cuvînt de despărțire. „Doamne ! gîndi apoi, dojenindu-se — ce copil sînt !"

„E mai bine așa — își spuse Nicholas, după ce se depărtase cîțiva pași și se întorsese în același loc. Cînd le-am părăsit prima oară, aș fi putut să-mi iau de o mie de ori rămas bun dac-aș fi vrut, dar le-am cruțat de durerea despărțirii. De ce n-aș face-o și acum ?"

În timp ce-și vorbea astfel, i se năzări că perdeaua se mișcă și fu aproape încredințat, timp de o clipă, că la fereastră se afla Kate, dar datorită uneia din acele contradicții ciudate în sentimente, atît de obișnuită tuturor, se ascunse, fără să-și dea seama, în porticul ușii, ca să nu fie văzut. Zîmbi de slăbiciunea lui, apoi spuse : „Domnul să le binecuvînteze !" și se depărtă cu pași mai ușori.

Cînd ajunse la vechea lui locuință, Smike îl aștepta îngrijorat și tot așa și Newman, care-și cheltuise venitul pe o zi cumpărînd un bidon de lapte cu rom în

vederea călătoriei lor. Bagajele erau legate, Smike le săltă pe umăr și o porniră în tovărășia lui Newman Noggs ; căci omul stăruise din ajun să-i însoțească o bună bucată de drum.

— Încotro ? întrebă Newman, gînditor.

— Mai întîi spre Kingston — răspunse Nicholas.

— Și pe urmă unde ? întrebă Newman. De ce nu vrei să-mi spui ?

— Fiindcă nici eu nu prea știu, dragul meu prieten — răspunse Nicholas, punîndu-i mîna pe umăr ; și chiar dac-aș ști, încă nu mi-am făcut nici un plan și nici o socoteală, așa încît s-ar putea să-mi schimb de o sută de ori reședința, înainte ca dumneata să poți intra cumva în legătură cu mine.

— Mă tem că în capul dumitale ți-ai croit un plan adînc — spuse Newman, cu îndoială în glas.

— Atît de adînc — răspunse tînărul său prieten — încît nici eu n-ajung pînă la el. Orice hotărîre aș lua, fii sigur că am să-ți scriu curînd.

— N-ai să uiți ? întrebă Newman.

— Nu cred că aș putea — răspunse Nicholas. N-am atîția prieteni încît să mă încurc în mulțimea lor și să-l uit pe cel mai bun.

Prinși de aceste discuții, merseră vreo cîteva ore și ar fi mers și cîteva zile, dacă Nicholas nu s-ar fi așezat pe o piatră în marginea drumului și n-ar fi dat glas cu hotărîre gîndului de a nu mai înainta nici un pas pînă nu face Newman Noggs cale întoarsă. După ce se rugă fără succes să-l lase să-i însoțească mai întîi cale de încă o jumătate de milă și pe urmă încă un sfert, Newman primi să-i facă pe plac și să-și îndrepte pașii spre Golden Square, după ce își luă de mai multe ori rămas bun din toată inima și cu dragoste și după ce se întoarse de cîteva ori ca să-și fluture pălăria către cei doi drumeți, pînă cînd aceștia nu mai erau decît niște pete în depărtare.

— Și acum ascultă-mă, Smike — spuse Nicholas, în timp ce înaintau trudiți dar curajoși. Ne îndreptăm spre Portsmouth.

Smike mișcă din cap și zîmbi, dar nu dădu glas nici unui simțămînt ; fiindcă lui îi era totuna dacă se îndreptau spre Portsmouth sau Port Royal, de vreme ce mergeau împreună.

— Eu nu mă prea pricep la lucrurile astea — vorbi mai departe Nicholas ; dar Portsmouth e port la mare și, dacă nu se ivește altă slujbă, cred că ne putem îmbarca pe un vas. Sînt tînăr și muncitor și aș putea fi de folos în fel și chip. Și tu la fel.

— Nădăjduiesc — răspunse Smike. Cînd eram acolo... știi ce vreau să spun ?

— Da, știu — spuse Nicholas. Nu-i nevoie să pomenești locul.

— Ei, cînd eram acolo — reluă Smike, și ochii îi străluceau la gîndul că-și dă în vileag iscusința — știam să mulg vaca și să îngrijesc calul la fel ca oricare.

— Ha ! făcu Nicholas cu seriozitate. Tare mă tem că pe vas nu se prea cresc dobitoace de nici un soi, Smike, și chiar dacă sînt cai, nimeni nu-și bate capul să-i țesale ; totuși, ai putea să faci altceva, știi. Dacă vrei, poți...

— Și eu vreau foarte tare — spuse Smike, luminîndu-se din nou.

— Zău că te cred — răspunse Nicholas ; și dacă nu izbutești, o să fie greu, dar mă descurc eu pentru amîndoi.

— Azi mergem toată ziua ? întrebă Smike, după o scurtă tăcere.

— Ar fi o încercare prea grea chiar și pentru picioarele tale pline de voință — răspunse Nicholas, cu un zîmbet bun. Nu ; Godalming se află la vreo treizeci și ceva de mile de Londra, după cum ne spune harta pe care am împrumutat-o, și am de gînd să mă opresc aci. Mîine trebuie să ne urnim mai departe, fiindcă nu sîntem destul de bogați ca să ne pierdem timpul. Lasă-mă să te ușurez de legătura aia ! Haide !

— Nu, nu — făcu Smike, dîndu-se cu cîțiva pași înapoi. Să nu-mi ceri să ți-o dau.

— De ce nu ? întrebă Nicholas.

— Lasă-mă să fac măcar ceva pentru dumneata — spuse Smike. Niciodată nu mă lași să te slujesc așa cum ar trebui. Nici nu știi cum mă gîndesc, zi și noapte, în ce fel să-ți fiu pe plac.

— Ești un prost că mi-o spui, fiindcă eu doar știu și pe urmă și văd, că doar nu sînt o brută oarbă și fără simțire — răspunse Nicholas. Dă-mi voie să-ți pun o întrebare acum, că-mi trece prin gînd și nu e nimeni de față — adăugă el, privindu-l drept în față pe Smike. Ai memorie bună ?

— Nu știu — spuse Smike, clătinînd trist din cap. Cred că pe vremuri aveam ; dar acum s-a dus, s-a dus !

— De ce crezi că pe vremuri aveai ? întrebă Nicholas, întorcîndu-se repede spre el, ca și cum răspunsul ar fi putut în vreun fel să lămurească tot înțelesul întrebării.

— Fiindcă-mi aminteam bine, cînd eram copil — spuse Smike — dar asta a fost de mult, de mult de tot, sau cel puțin așa mi se pare. În locul de unde m-ai luat, am fost tot timpul aiurit și zăbăuc și niciodată nu-mi aminteam de nimic, ba uneori nici nu pricepeam ce mi se spunea. Eu... ia stai... stai niței !

— Iar o iei razna — spuse Nicholas, atingîndu-i brațul.

— Nu — răspunse tovarășul lui de drum, privind în gol. Mă gîndeam doar cum... Tremura fără voie în timp ce vorbea.

— Nu te mai gîndi la locul acela, fiindcă s-a sfîrșit cu el — spuse Nicholas, uitîndu-se drept în ochii tovarășului său, care căpătase în cîteva clipe o privire uluită și pierdută, privirea lui obișnuită de pe vremuri și care nu dispăruse nici acum. Cum a fost prima zi cînd ai ajuns în Yorkshire ?

— Cum ? făcu băiatul.

— Asta s-a întîmplat înainte de ți-au pierit amintirile, știi doar — spuse liniștit Nicholas. Era vreme caldă sau rece ?

— Umedă — răspunse băiatul. Foarte umedă. Totdeauna spuneam, cînd ploua tare, că e ca în noaptea cînd am sosit; și se strîngeau în jurul meu și rîdeau ca să mă vadă plîngînd cînd ploua tare. Ziceau că mă port ca un copil și mă făceau să mă gîndesc și mai mult la asta. Uneori înghețam, fiindcă mă revedeam cum eram atunci, cînd am intrat pe aceeași ușă.

— Cum erai atunci? repetă Nicholas, cu prefăcută nepăsare. Adică cum?

— O ființă atît de mică — spuse Smike — încît ar fi putut să aibă milă și îndurare de mine numai gîndindu-se la asta.

— N-ai ajuns acolo singur — observă Nicholas.

— Nu — răspunse Smike; sigur că nu.

— Cu cine erai?

— Cu un bărbat oacheș și zbîrlit. I-am auzit spunînd așa la școală și mi-aminteam și eu de asta înainte. Eram bucuros să-l părăsesc fiindcă mi-era frică de el; dar ei m-au făcut să-mi fie și mai frică și s-au purtat și mai rău decît el.

— Ia te uită la mine — spuse Nicholas, dorind să-i fixeze atenția. Așa, nu te întoarce. Nu ți-aduci aminte de o femeie, o femeie bună, care se apleca deasupra ta pe vremuri, te săruta și-ți spunea copilul ei?

— Nu — spuse sărmana făptură clătinînd din cap — nu, niciodată.

— Nici de vreo casă în afară de cea din Yorkshire?

— Nu — răspunse tînărul cu tristețe în priviri — o odaie, mi-amintesc că am dormit într-o odaie, o odaie mare și părăsită în podul unei case, care avea un chepeng în tavan. De multe ori mi-acopeream capul cu cearșaful ca să nu-l văd, fiindcă mă înspăimînta; eram copil mic și nu era nimeni lîngă mine noaptea; și mă întrebam ce o fi pe partea cealaltă. Mai era un ceasornic, un ceasornic mare, într-un colț. De asta-mi amintesc. Odaia aceea n-am uitat-o niciodată; fiindcă atunci cînd visez urît, se întoarce, întocmai cum era. Văd în ea lucruri și oameni, pe care atunci nu i-am

văzut niciodată, dar odaia este întocmai cum era; *asta* nu se schimbă.

— Acum îmi dai voie să iau legătura ? întrebă Nicholas, schimbînd brusc vorba.

— Nu — spuse Smike — nu. Hai să mergem mai departe.

Spunînd aceasta grăbi pasul, pesemne încredințat că se opriseră în loc în tot timpul discuției de pînă atunci. Nicholas îl observa de aproape și fiecare cuvînt al convorbirii i se întipărise în minte.

Acum mai lipsea un ceas pînă la ora prînzului și, cu toate că cetatea pe care tocmai o părăsiseră mai era încă învăluită în aburi deși, ca și cum chiar suflarea neliniștiților ei locuitori ar fi stat atîrnată deasupra planurilor lor de cîștig și îmbogățire, simțindu-se mai atrasă de ele decît de văzduhul liniștit de deasupra, totuși afară, în cîmp, aerul era limpede și vremea frumoasă. Cînd și cînd, în locuri mai joase dădeau de trîmbe de ceață, pe care soarele nu le alungase încă din fortărețele lor ; dar drumeții trecură și de acestea și în timp ce urcau trudind dealurile, le făcea plăcere să privească în vale și să vadă norii aceia leneși îndepărtîndu-se greoi, sub înrîurirea înveselitoare a zilei. Un soare larg, strălucitor, cumsecade, lumina pășunile verzi și undele apelor prevestind vara, iar călătorilor le dăruia prospețimea zglobie a acelui anotimp. Sub picioarele lor pămîntul părea că se mlădiază ; tălăngile turmelor erau muzică pentru urechile lor ; și așa înviorați de mișcare și îndemnați de speranță, mergeau înainte cu puterea unor lei.

Ziua înainta și culorile vii se stinseră luînd nuanțe mai domoale, ca niște speranțe tinere potolite de timp, ca trăsăturile tinereții ce se topesc cu timpul în tihna și seninătatea vîrstei. Dar în amurgul lor încet nu erau mai puțin frumoase decît fuseseră în zori ; căci natura hărăzește fiecărei vîrste și fiecărui anotimp o frumusețe anume ; și de dimineață pînă în noapte, ca și din leagăn pînă în mormînt, ea nu e decît un șir

de schimbări atît de line și ușoare, încît de-abia le putem deslușî desfășurarea.

În cele din urmă ajunseră la Goldaming și aci se învoiră pentru două paturi modeste, în care dormiră zdravăn. Dis-de-dimineață, dar nu chiar în același timp cu soarele, erau treji și în picioare; dacă nu la fel de proaspeți ca în ajun, totuși avînd destulă speranță și tărie pentru a merge voioși mai departe.

Călătoria acestei zile fu mai anevoioasă decît cea din ajun, fiindcă trebuiră să urce dealuri înalte și istovitoare; și, în călătorie, ca și în viață, e cu mult mai ușor să cobori un deal decît să-l urci. Totuși, se ținură dîrji, mînați de neobosita lor stăruință și încă n-a fost munte care să-și înalțe creștetul spre cer și al cărui vîrf stăruința să nu-l poată, pînă la urmă, atinge.

Merseră de-a lungul Căldării Dracului; și Smike asculta cu lacomă luare-aminte, în timp ce Nicholas citea inscripția de pe piatra înălțată în locul acela sălbatic pentru a istorisi despre un omor înfăptuit în noapte. Iarba pe care pășeau fusese odată pătată cu sînge, iar sîngele celui ucis se scursese, picătură cu picătură, pînă în adîncitura, care dă numele locului. „Căldarea Dracului — se gîndi Nicholas, privind în gol — n-a fost niciodată umplută cu o licoare mai potrivită decît asta!"

Merseră înainte, cu hotărîre neclintită, și intrară, în cele din urmă, într-o regiune largă și întinsă de coline, unde descopereai felurite ridicături și adînciturî, ce rupeau monotonia întinderii verzi. Aci se înalța către cer, aproape perpendicular, o ridicătură atît de prăpăstioasă, încît doar oile și caprele care-i păsteau coastele puteau s-o urce, iar dincolo vedeai un gorgan verde, cu povîrnișuri atît de domol ce se topea atît de lin în cîmpie, încît cu greu puteai să-i deslușești marginile. Dealurile se rotunjeau unul după altul și, de jur împrejur, privirea întîmpina unduiri armonioase sau ciudate, line sau colțuroase, gingașe sau grotești, aruncate cu nepăsare unele lîngă

altele. Adeseori țîșnea cu zgomot din pămînt un stol de ciori care, croncănind și rotindu-se în jurul celui mai apropiat deal, de parcă n-ar fi fost sigure ce drum să apuce, își desfășurau deodată aripile și străbăteau deschiderea largă a vreunei văi cu iuțeala luminii.

Încetul cu încetul lăsară în urmă de ambele părți peisajul acesta și după ce pînă acum fuseseră izolați de orice priveliște bogată și largă, păsiră acum din nou în cîmp deschis. Siguranța că se apropiau de ținta călătoriei le împrospăta curajul, dar calea fusese anevoioasă și ei se opriseră adesea, iar acum Smike era obosit. Amurgul coborîse, cînd cotiră pe poteca ce ducea spre poarta unui han și tot mai erau la douăsprezece mile depărtare de Portsmouth.

— Douăsprezece mile — spuse Nicholas, sprijinindu-se cu amîndouă mîinile în toiag și privind cu îndoială spre Smike.

— Douăsprezece mile bune — repetă hangiul.

— E bun drumul ? întrebă Nicholas.

— Foarte prost — răspunse gazda. Ceea ce și trebuia să răspundă ca un hangiu ce se afla.

— Aș vrea să pornesc mai departe — spuse cu șovăială în glas Nicholas. Zău dacă știu ce să fac !

— Eu nu zic nimic — făcu hangiul. Dar în locul dumneavoastră, eu n-aș porni.

— N-ai porni ? întrebă Nicholas, cu aceeași nesiguranță.

— Nu, dacă nu m-ar împinge sărăcia — spuse hangiul. Și cu aceste cuvinte își trase șorțul în sus, își înfundă mîinile în buzunare și, făcînd un pas sau doi afară, își aruncă ochii de-a lungul drumului întunecat, cu prefăcută nepăsare.

După ce măsură cu privirea fața istovită a lui Smike, Nicholas luă, fără să se mai gîndească la altceva, hotărîrea de a rămîne pe loc.

Hangiul îi duse în bucătărie și, fiindcă aci se găsea un foc bun, observă că e foarte frig afară. Dacă focul ar fi fost din întîmplare slab, ar fi observat că e foarte cald.

— Ce ne poți da la cină ? fu întrebarea firească a lui Nicholas.

— Păi, ce ați dori ? fu răspunsul nu mai puțin firesc al hangiului.

Nicholas propuse carne rece, dar carne rece nu se găsea, apoi ouă jumări, dar nu erau nici ouă, frigărui de berbec, dar la trei mile în jur nu găseai o frigăruie de berbec, deși săptămîna trecută ai fi găsit mai mult decît era nevoie, iar poimîine va veni un transport foarte mare.

— Atunci — spuse Nicholas — las la alegerea dumitale, așa cum aș fi făcut din capul locului, dacă mi-ai fi dat voie.

— Atunci, știi ce ? spuse hangiul. E un domn în salonaș, care a comandat o budincă fierbinte de carne cu cartofi, la ora nouă. A ieșit mai mult decît poate el să mănînce și nici nu mă îndoiesc că, dacă-i cer voie, vă lasă să cinați cu el. O clipă.

— Nu, nu — spuse Nicholas, oprindu-l. Mai bine nu. Eu, cel puțin, nu știu cum să spun ! Uite ce este ; vezi că eu sînt un drumeț modest și am venit pînă aici pe jos. E aproape sigur, cred, că domnul n-o să fie încîntat de tovărășia mea ; dar totuși, măcar că sînt ponosit cum mă vezi, sînt prea mîndru ca să mă vîr în sufletul lui.

— Să fii sănătos — spuse hangiul — e doar domnul Crummles, nu e el mofturos.

— Nu e ? întrebă Nicholas, căruia, ca să spunem adevărul, ideea unei budinci gustoase îi surîdea.

— Nu, zău că nu — răspunse hangiul. Sînt sigur c-o să-i placă felul dumitale. Dar vedem noi îndată. Așteaptă numai o clipă.

Hangiul se repezi în salonaș, fără să mai aștepte îngăduința lui Nicholas, iar Nicholas nu se luptă ca să-l oprească, socotind, cu înțelepciune, că cina e o treabă prea serioasă ca s-o iei în glumă. Nu trecu mult și gazda se întoarse, înfiorată.

— E în ordine — spuse cu glas scăzut. Știam eu c-o să vrea. Ai să vezi acolo înăuntru ceva care merită să fie văzut. Ia te uită !

N-a mai fost timp să întrebe ce însemna această exclamație rostită cu ton de încîntare ; căci hangiul apucase să și deschidă ușa încăperii, în care Nicholas, urmat de Smike cu bocceaua pe umăr (o ducea cu atîta grijă, de parc-ar fi fost un sac cu aur) își făcu fără multă vorbă, apariția.

Nicholas era pregătit să vadă ceva ciudat, dar nu chiar atît de ciudat ca priveliștea care-l întîmpina acum. În capătul celălalt al odăii erau doi băieți, unul foarte înalt și celălalt foarte scurt, amîndoi îmbrăcați în marinari — sau cel puțin în marinari de teatru, cu cingători, catarămi, părul împletit într-o codiță, pistoale și tot dichisul — și se încăieraseră în ceea ce se numește pe afișele de teatru o luptă crîncenă cu ajutorul unor săbii din acelea scurte și late cu mînere de împletitură, care sînt folosite în teatrele mai mărunte. Băiatul cel scurt se afla în mare avantaj față de cel înalt, care era la mare ananghie și amîndoi erau supravegheați de un bărbat mare și greoi, cocoțat pe un colț al mesei, care-i îndemna cu emfază să dea mai cu foc, spunînd că e sigur că din prima seară vor zgudui sala.

— Domnule Vincent Crummles — spuse hangiul cu un aer de mare respect — ăsta-i tînărul.

Domnul Vincent Crummles îl întîmpină pe Nicholas cu o înclinare a capului, ceva între politețea unui împărat roman și semnul pe care ți-l face un tovarăș de beție ; apoi îl pofti pe hangiu să închidă ușa pe partea cealaltă.

— Ia te uită ce tablou ! spuse domnul Crummles, oprindu-l pe Nicholas să înainteze, ca să nu strice tabloul. Ăla micu-l are în buzunar ; dacă ăla mare nu-l răstoarnă în trei secunde, e un om mort. Încă o dată, băieți !

Cei doi luptători se puseră din nou pe lucru izbind mai departe, pînă ce săbiile scoaseră o ploaie de

scîntei, spre marea mulțumire a domnului Crummles, care părea să socotească acest lucru drept o mare izbîndă. Încăierarea reîncepu cu vreo două sute de lovituri date pe rînd de marinarul cel scurt și de lungan, fără să ducă la vreun rezultat anume, pînă cînd marinarul cel scurt primi una în genunchi. Dar nici nu-i păsă, fiindcă se săltă în celălalt genunchi cu ajutorul mîinii stîngi și se luptă cu și mai mare înverșunare pînă cînd lunganul îl făcu dintr-o lovitură să scape sabia din mînă. Acum era la mintea omului că marinarul cel scurt, adus în această stare de ananghie, o să se lase păgubaș, pe loc, și o să strige după îndurare, dar, ca să vezi, dintr-o dată scoase cogeamite pistol din brîu și-l îndreptă spre fața lunganului care, înspăimîntat (căci nu se aștepta) îl lăsă pe marinarul cel scurt să-și adune sabia de pe jos și s-o ia de la cap. Și țăcăneala reîncepu și se dădură nenumărate lovituri închipuite de ambele părți; ca de exemplu lovituri cu mîna stîngă, sau pe sub picior, sau peste umărul drept, sau peste stîngul; și cînd marinarul cel scurt trase una cu putere în picioarele lunganului, de i le-ar fi retezat de-a binelea dac-ar fi fost de-adevăratelea, lunganul sări peste sabia celui mărunt, după care, ca să i-o plătească și să fie chit, lunganul dădu o lovitură asemănătoare, iar cel scurt sări peste sabia acestuia. După asta urmă multă fugăreală și mișcări de ridicare a nădragilor în lipsă de bretele și, pe urmă, marinarul cel mărunt (caracterul cel mai tare, fiindcă totdeauna el o scotea mai bine la capăt), făcu o demonstrație violentă și termină cu lunganul care, după cîteva încercări neizbutite, căzu jos și-și dădu duhul în chinuri groaznice, în timp ce marinarul cel scurt îi puse piciorul în piept și-l străpunse dintr-o parte într-alta.

— De două ori o să vă biseze, băieți, dacă aveți grijă — spuse domnul Crummles. Acum răsuflați un pic și schimbați-vă hainele.

După ce adresă aceste cuvinte luptătorilor, îl salută pe Nicholas, care băgă de-abia atunci de seamă

că fața domnului Crummles era proporționată cu trupul său, că avea buza de jos foarte groasă, un glas răgușit, ca și cum i-ar fi stat în obicei să țipe mult și păr negru foarte scurt, aproape ras în creștetul capului, pentru ca să-i îngăduie (după cum află Nicholas mai încolo) să poarte peruci de toate mărimile și modelele.

— Ce părere ai, domnule? întrebă domnul Crummles.

— Foarte bună, zău, minunată! răspunse Nicholas.

— Băieți ca ăștia nu vezi în fiecare zi, așa-i? spuse domnul Crummles.

Nicholas încuviință, observînd totuși că dacă ar fi mai potriviți...

— Potriviți! strigă domnul Crummles.

— Vreau să zic dacă ar fi de mărimi mai apropiate — îl lămuri Nicholas.

— Mărimi! repetă domnul Crummles; păi tot hazul luptei este ca între ei să fie un picior sau două deosebire. Cum poți să cucerești cuviincios simpatia spectatorilor, dacă nu pui un omuleț să se lupte cu un lungan; poate doar dacă pui cinci contra unu, dar pentru treaba asta nu există destulă mînă de lucru în trupa noastră.

— Înțeleg — făcu Nicholas. Te rog să mă ierți. Îți mărturisesc că asta nu mi-a trecut prin cap.

— Asta-i lucrul cel mai important — spuse domnul Crummles. Începem poimîine, la Portsmouth. Dacă mergi într-acolo, aruncă o privire în teatru și vezi cum arată.

Nicholas făgădui că va face acest lucru dacă va putea și, trăgîndu-și scaunul lîngă foc, începu numaidecît o discuție cu directorul trupei. Era un om foarte vorbăreț și deschis, poate nu numai din pricina felului lui de-a fi, ci și a spirtoaselor cu apă pe care le sorbise din belșug sau a tabacului pe care-l priza în cantități mari dintr-o bucată de hîrtie cafeniu-deschisă, avîndu-și locul în buzunarul vestei. Își dădea în vileag planurile fără nici o reținere și ridică în

slăvi meritele trupei și înzestrările familiei lui, cei doi luptători cu săbii late alcătuind o parte onorabilă din ambele. Pare-se că a doua zi trebuia să aibă loc la Portsmouth o adunare de domni și doamne, spre care se îndreptau tatăl cu fiii (nu pentru stagiunea obișnuită, ci într-o afacere de turneu), după ce își încheiaseră la Guildford treburile cu mare succes.

— Dumneata nu mergi tot într-acolo ? întrebă directorul.

— Ba... ba da — făcu Nicholas. Sigur, merg.

— Cunoști cumva orașul ? întrebă directorul, care se simțea îndreptățit să primească tot atîtea mărturisiri cîte făcuse.

— Nu — răspunse Nicholas.

— N-ai fost niciodată acolo ?

— Niciodată.

Domnul Vincent Crummles tuși uscat, ca și cum ar fi vrut să spună : Dacă nu vrei să vorbești, n-ai decît ; și priză de atîtea ori în șir tutun din bucata de hîrtie, încît Nicholas se întreba unde era loc pentru atîta.

În timp ce era prins cu această îndeletnicire, domnul Crummles se uita, din cînd în cînd, cu mare interes spre Smike, care de la bun început păruse să-l surprindă foarte tare. Băiatul ațipise și moțăia în scaun.

— Iartă-mă că ți-o spun — spuse directorul, aplecîndu-se spre Nicholas și coborînd glasul — dar ce figură strașnică are prietenul dumitale !

— Bietul băiat ! spuse Nicholas, cu un zîmbet slab ; mi-aș dori să-l văd mai grăsuț și cu priviri mai puțin pierdute.

— Grăsuț ! exclamă îngrozit de-a binelea directorul ; păi l-ai strica definitiv !

— Credeți ?

— Dacă cred, domnule ! Păi așa cum e acum — spuse directorul, izbind cu emfază în genunchi — fără să-l căptușești cu nimic și numai cu o idee de tard pe obraz, ar face un actor pentru specialitatea tlămînzi, cum n-a mai văzut țara asta. Să-l vezi numai un pic

mai înțolit în spițerul din „Romeo și Julieta", cu oleacă de roșu pe vîrful nasului și face sigur de trei ori trei rînduri de aplauze la scenă deschisă în clipa cînd scoate nasul pe ușa adevărată a scobiturii din primul plan al scenei.

— Dumneata îl privești cu un ochi profesional — spuse Nicholas, rîzînd.

— Te cred — răspunse directorul. De cînd sînt în meserie, încă n-am văzut un băiat așa turnat pentru roluri din astea. Și eu am jucat copii ticăloși încă de cînd aveam un an jumătate.

Sosirea budincii, care se arătă o dată cu tinerii Vincent Crummles, îndreptă convorbirea pe alte făgașuri, ba chiar, un timp, îi puse capăt. Cei doi tineri mînuiau cuțitele și furculițele cu nu mai puțină îndemînare decît săbiile și cum erau cu toții flămînzi, nu găsiră timp de vorbă pînă ce nu mîntuiră cu cina.

De-abia înghițiseră cei doi tineri Crummles ultima îmbucătură de mîncare disponibilă, că și arătară, prin felurite căscături reținute și mișcări de întindere a mădularelor o vădită dorință de a se duce la culcare, dorință pe care Smike o vădise și mai puternic, căci el adormise de cîteva ori, în timpul mesei, chiar în timp ce mînca. Drept care, Nicholas propuse spargerea adunării, dar directorul nici nu voia s-audă, jurîndu-se că-și făgăduise plăcerea de a poftì pe noua sa cunoștință să împartă cu el un punci și spunînd că dacă va fi refuzat, va socoti gestul drept o necuviință.

— Lasă-i pe ei să se ducă — spuse domnul Vincent Crummles — iar noi o să stăm împreună trumușel și în tihnă lîngă foc.

Nicholas nu era chiar atît de somnoros — fiind prea neliniștit — așa încît, după puține mofturi primi propunerea, iar după ce strînse mîinile tinerilor Crummles, iar directorul, la rîndul lui, îl binecuvîntă cu toată dragostea pe Smike, se așeză lîngă foc, în fața

domnului cu pricina, ajutîndu-l să golească castronul, care apăru curînd după aceea și împrăștia aburi ispititori și o aromă dintre cele mai plăcute și mai atrăgătoare.

Dar, în ciuda punciului și a directorului, care istorisea tot felul de povești și pufăia cu gura fum de tutun din lulea și apoi îl trăgea cu o putere uimitoare înapoi pe nas ca și cum l-ar fi prizat, Nicholas era cu mintea aiurea și abătut. Gîndurile îi fugeau spre căminul părăsit și cînd își amintea de starea de acum, nesiguranța zilei de mîine arunca asupra lui o tristețe, pe care, cu toată osteneala, nu izbutea s-o împrăștie. Gîndurile îi rătăceau; deși auzea glasul directorului, era surd la vorbele lui, și cînd domnul Vincent Crummles încheie povestea unei lungi aventuri cu un hohot zgomotos de rîs și cu întrebarea ce-ar fi făcut Nicholas în aceleași împrejurări, acesta fu nevoit să se scuze cum putu și să mărturisească adevărul că habar n-avea despre ce fusese vorba.

— Păi am văzut și eu — spuse domnul Crummles. Nu ești în apele dumitale. Ce s-a întîmplat?

Nicholas nu se putu împiedica să nu zîmbească la această întrebare fără ocolișuri; dar nesocotind cu cale că trebuie să se ferească de ea, recunoscu a avea unele temeri că nu va izbuti în planul ce-l adusese prin ținuturile acelea.

— Care plan? întrebă directorul.

— Să găsesc ceva de lucru, pentru ca eu și cu sărmanul meu tovarăș de drum să avem din ce trăi — spuse Nicholas. Asta este adevărul. Aș crede că dumneata l-ai ghicit de mult, așa încît nu pot decît să ți-l împărtășesc de bunăvoie.

— Ce poți găsi de lucru la Portsmouth mai mult ca în altă parte? întrebă domnul Vincent Crummles, topind ceara de pe mușchiul lulelei în focul lumînării și rotunjind-o din nou cu degetul mic.

— Bănuiesc că sînt vase multe care pleacă din port — răspunse Nicholas. Aș încerca să caut un loc pe unul din ele. Acolo, oricum, găsesc demîncare și băutură.

— Carne afumată și rom nou; budincă de păstăi și biscuiți de paie — spuse directorul, trăgînd tare din lulea ca să n-o lase să se stingă și continuîndu-și lucrarea de înfrumusețare.

— Se poate și mai rău — răspunse Nicholas. Cred c-o s-o scot la capăt la fel cu atîția tineri de vîrsta mea și cu deprinderile mele.

— Ai scoate-o la capăt — spuse directorul — dacă te-ai îmbarca; dar n-o s-o faci.

— De ce nu?

— Fiindcă nici un căpitan de vas și nici un secund n-ar crede că-ți meriți afumătura, atunci cînd poate angaja un om priceput — spuse directorul — și sînt cîți vrei pe aici, ca stridiile, pe stradă.

— Ce vrei să spui? întrebă Nicholas, speriat de această prezicere și de tonul sigur cu care fusese rostită. Oamenii nu se nasc marinari încercați. Îmi închipui că trebuie să fie dăscăliți pentru asta.

Domnul Vincent Crummles dădu din cap.

— Sigur că trebuie, dar nu la vîrsta dumitale și cînd sînt domnișori ca dumneata.

Urmă o tăcere. Lui Nicholas i se lungi fața, în timp ce privea amărît spre foc.

— Nu te-ai gîndit la nici o altă meserie pe care un tînăr cu înfățișarea și priceperea dumitale s-o poată face mai ușor și care să-i îngăduie să vadă lumea mai frumoasă? întrebă directorul.

— Nu, răspunse Nicholas, clătinînd din cap.

— Păi, să-ți spun eu una — spuse domnul Crummles, aruncîndu-și luleaua în foc și ridicînd glasul. Scena!

— Scena! strigă Nicholas, aproape la fel de tare.

— Profesiunea actoricească — spuse domnul Vincent Crummles. Eu însumi sînt în profesiunea actoricească, nevastă-mea e în profesiunea actoricească și copiii noștri sînt în profesiunea actoricească. Am avut un cîine care a trăit și a murit făcînd meseria asta de cînd era cățeluș; iar poneiul meu apare pe scenă în Timur Tătarul. Te lansez eu, și pe prietenul dumitale la fel. Spune numai da. Tot îmi trebuie o noutate.

— Dar habar n-am de meseria asta — spuse Nicholas, căruia această propunere neașteptată aproape că-i tăiase răsuflarea. În viața mea n-am jucat un rol, poate doar la școală.

— Ai mersul și purtările potrivite pentru comedia de salon, ochii pentru tragedia de iubire și rîsul pentru farsa deocheată, spuse domnul Vincent Crummles. O să te descurci ca și cum, de cînd te-ai născut, nu te-ai gîndit decît la luminile rampei.

Nicholas se gîndea la mărunțișul care-o să-i rămînă în buzunar după ce va plăti socoteala hangiului și șovăia.

— Poți fi de folos în fel și chip — spuse domnul Crummles. Gîndește-te ce afișe minunate pentru vitrină poate scrie un om cu educația dumitale.

— În privința asta, cred că voi putea să mă descurc — spuse Nicholas.

— Te cred c-ai putea — răspunse domnul Crummles. „Pentru amănunte suplimentare, consultați circulările". Găsești tot ce-ți trebuie în ele. Și pe urmă piese: păi ai putea să ne torni o piesă, care să arate ce tare e trupa noastră, ori de cîte ori am avea nevoie.

— De asta nu sînt chiar atît de sigur — răspunse Nicholas. Dar mă încumet să spun că voi putea, cînd și cînd, să mîzgălesc ceva care să vi se potrivească.

— Vom avea curînd o nouă premieră — spuse directorul. Ia stai să vedem care sînt posibilitățile spe-

cifice ale acestui așezămînt. Decor nou și strălucit. Trebuie să ai grijă să introduci o pompă de apă și două lighene de spălat.

— În piesă ? întrebă Nicholas.

— Sigur — răspunse directorul. Le-am cumpărat deunăzi foarte ieftin la o desfacere și o să facă un efect minunat. Așa se face la Londra. Dibuie oamenii niște haine și obiecte și pe urmă scriu o piesă pe măsura lor. Cele mai multe teatre angajează un scriitor cu acest scop.

— Nu mai spune ! făcu Nicholas.

— Păi sigur — spuse directorul — e un lucru obișnuit. O să arate foarte bine, dacă scriem anume pe afiș. O adevărată pompă de apă ! Lighene minunate ! Mare atracție ! Nu cumva ești și puțin artist ?

— Nu, talentul ăsta îmi lipsește — răspunse Nicholas.

— Ei ! Atunci n-avem încotro — spuse directorul. Dac-ai fi fost am fi putut folosi o bucată mare de lemn din piesa trecută pentru stîlpi, ceea ce ar fi scos în evidență întreaga adîncime a scenei și am fi pus pompa cu lighenele la mijloc ; dar dacă n-ai talent, n-avem încotro.

— Și cît o să primesc pentru toate astea ? întrebă Nicholas, după cîteva clipe de gîndire. O să am din ce trăi ?

— Din ce trăi ! strigă directorul. Ca un prinț ai să trăiești ! Cu leafa dumitale, cu cea a prietenului dumitale și cu ce ai să scrii, ai să scoți o livră pe săptămînă !

— Nu mai spune !

— Ba spun, și dac-am avea localuri bune, ai putea să dublezi suma.

Nicholas ridică din umeri ; dar în fața lui apărea mizeria cruntă ; și chiar dacă el ar fi avut destulă tărie ca să rabde lipsurile și greutățile, la ce mai sal-

vase pe neajutoratul său protejat dacă nu-i pregătea o viață mai bună decît cea din care-l smulsese ? Îi venea ușor să socotească șaptezeci de mile o nimica toată, cînd se afla în același oraș cu omul care se purtase atît de groaznic cu el și-i stîrnise gîndurile cele mai amare ; dar acum, toate astea păreau destul de departe. Și dacă el pleca peste mări, iar între timp maică-sa și Kate se prăpădeau ?

Fără să se mai gîndească mult, declară că tîrgul e bun și bătu palma cu domnul Vincent Crummles.

În care e vorba despre trupa domnului Vincent Crummles și despre treburile lui casnice și teatrale

Deoarece domnul Crummles avea în grajd un ciudat animal cu patru picioare, căruia el îi spunea ponei, și un vehicul cu scop necunoscut, căruia îi hărăzea numele de faeton cu patru roți, Nicholas porni a doua zi în călătorie, mai lesnicios decît s-ar fi așteptat, directorul și el stînd pe locurile din față, iar domnișorii Crummles cu Smike îngrămădiți în spate, în tovărășia unui coș de paie apărat de umezeală cu ajutorul unei pînze solide de mușama, coș în care se aflau săbii, pistoale, cozi de păr, costume marinărești și alte lucruri trebuincioase în meseria mai sus-numiților domni.

Ponеiul mergea agale pe drum și — poate din pricina educației teatrale — vădea, din cînd în cînd, o dorință puternică de a se întinde pe jos. Totuși, domnul Vincent Crummles îl strunea destul de bine, scuturînd hățurile și pocnind din bici, iar cînd aceste mijloace dădeau greș și lighioana se oprea, cel mai vîrstnic dintre domnișorii Crummles se dădea jos și-l lovea cu piciorul. Mulțumită acestor încurajări, dobitocul era convins să se urnească din timp în timp și așa se hurducau mai departe (după cum observă pe bună dreptate domnul Crummles) spre mulțumirea tuturor.

— În fond e un ponei strașnic — spuse domnul Crummles, întorcîndu-se spre Nicholas.

O fi fost în fond, dar cu siguranță că nu era la suprafață, ținînd seama că avea o piele dintre cele mai aspre și răpănoase. Așa încît Nicholas răspunse doar că nu s-ar mira dac-ar fi așa.

— Mult a colindat acest ponei — spuse domnul Crummles, mîngîindu-l îndemînatic cu biciul peste pleoape de dragul vechii prietenii. E de-ai noștri. Mai-că-sa a fost pe scenă.

— Zău ? întrebă Nicholas.

— A mîncat plăcintă cu mere într-un circ vreme de peste paisprezece ani — răspunse directorul ; a tras cu pistolul și s-a culcat cu o scufă de noapte pe cap ; pe scurt, s-a dedat cu totul comediei bufe. Taică-său era dansator.

— Era de soi ?

— Nu prea — spuse directorul. Era un ponei cam de rînd. Adevărul e că fusese la început închiriat cu ziua și pe urmă n-a mai fost în stare să-și piardă vechile obiceiuri. Se pricepea și la melodramă, dar era prea grosolan, prea grosolan. Cînd maică-sa a murit, s-a apucat de băut porto.

— Băut porto ! strigă Nicholas.

— Bea porto cu clovnul — spuse directorul ; dar era lacom și, într-o seară, a mușcat din pahar și s-a înecat, așa încît, pînă la urmă, moartea i s-a tras din grosolănie.

Deoarece urmașul nefericitei lighioane cerea atenție sporită din partea domnului Crummles, în timp ce-și vedea de munca cea de toate zilele, domnia sa nu mai avu vreme de vorbă. Așa încît lui Nicholas îi fu hărăzit răgazul de a-și urmări gîndurile sale, pînă ce ajunseră la podul din Portsmouth, unde domnul Crummles opri.

— Coborîm aci — spuse directorul — băieții o să-l ducă la grajd și o să pornească spre locuința mea cu bagajele. Dumneata ai face bine să lași deocamdată să ți le ducă și pe-ale dumitale tot acolo.

Mulțumindu-i domnului Crummles pentru îndatoritoarea sa propunere, Nicholas sări jos și, luîndu-l pe

Smike de braț, îl însoți pe director pe strada Principală, care ducea spre teatru ; se simțea destul de neliniștit și stînjenit la gîndul grabnicei întîlniri cu ceva atît de nou pentru el.

Trecură prin fața multor afișe lipite pe ziduri sau expuse în vitrine, pe care numele domnului Vincent Crummles, al doamnei Vincent Crummles, al domnișorului Crummles, al domnișorului P. Crummles și al domnișoarei Crummles se vedeau tipărite cu litere foarte mari, iar toate celelalte nume cu litere foarte mici ; și, în cele din urmă, cotind într-un gang unde se simția un miros puternic de coji de portocale și ulei de lampă, pe un fond de rumeguș, orbecăiră printr-un coridor întunecos și, coborînd o treaptă sau două, își croiră drum printre paravane de pînză și oale cu vopsea și păsiră pe scena teatrului din Portsmouth.

— Am ajuns — făcu domnul Crummles.

Nu prea era lumină, dar Nicholas se trezi lîngă intrarea actorilor, printre pereți goi, decoruri prăfuite, nori scorojiți, draperii foarte soioase și podele murdare. Se uită în jur ; tavanul, stalul, lojile, galeria, orchestra, decorurile și feluritele ornamente — totul părea grosolan, rece, întunecat și jalnic.

— Ăsta-i un teatru ? șopti Smike, uluit. Eu credeam că e o văpaie de lumină și frumusețe.

— Așa și este — răspunse Nicholas, nu mai puțin uimit — dar nu ziua, Smike, nu ziua.

Glasul directorului îl întrerupse din cercetarea mai amănunțită a clădirii și-l chemă în cealaltă parte a proscenei, unde, la o masă mică de mahon lunguiață și cu picioare rahitice, ședea o femeie voinică și impunătoare, de vreo patruzeci-cincizeci de ani, îmbrăcată într-o manta de mătase ce-și pierduse lustrul, cu pălăria atîrnată pe mînă de șireturi, și părul (pe care-l avea foarte bogat) împletit în cozi mari prinse pe tîmple.

— Domnul Johnson — spuse directorul (căci Nicholas dăduse numele cu care-l botezase Newman

Noggs în convorbirea cu domnul Kenwigs), dă-mi voie să te recomand doamnei Vincent Crummles.

— Mă bucur să te cunosc, domnule — spuse doamna Vincent Crummles cu un glas ca din mormînt. Mă bucur foarte tare și sînt cu atît mai fericită să salut în dumneata un membru plin de făgăduințe al trupei noastre.

Doamna scutură mîna lui Nicholas, în timp ce-i vorbea astfel : văzuse el că avea mîna mare, dar nu se așteptase la strînsoarea de fier cu care fu cinstit.

— Și acesta — spuse doamna, întorcîndu-se spre Smike, așa cum se întorc actrițele de tragedie cînd execută o indicație scenică — acesta e celălalt. Fii binevenit și dumneata, domnule.

— Crezi că o să meargă, draga mea ? spuse directorul, trăgînd tabac pe nas.

— E minunat — răspunse doamna. Într-adevăr e o descoperire.

În timp ce doamna Vincent Crummles se întorcea la masa ei, sări deodată pe scenă, dintr-o tainică firidă, o fetiță îmbrăcată într-o fustă albă și murdară, sufletată pînă la genunchi, cu pantaloni scurți, sandale în picioare, un tricou alb, o pălărie roză de voal, un văl verde și moațe de hîrtie în păr. Fata făcu o piruetă, sări de două ori în aer, mai făcu încă o piruetă și pe urmă, după ce privi spre aripa cealaltă a scenei, țipă, sări înainte pînă la vreo șase inchi depărtare de luminile rampei, apoi căzu într-o frumoasă atitudine de groază, în clipa cînd un domn jerpelit, încălțat cu o pereche de papuci vechi de toval, intră alunecînd cu avînt și, scrîșnind din dinți, avzîrli cu o mișcare fioroasă un bastonaș de plimbare.

— Repetă „Indianul sălbatic și fecioara" — spuse doamna Crummles.

— O ! făcu directorul — micul intermezzo de balet. Foarte bine, ziceți-i mai departe ! Ceva mai încoace, dacă nu te superi, domnule Johnson. Așa ! Mai departe !

Directorul bătu din palme în semn că pot începe, iar sălbaticul redevenind fioros, își făcu vînt spre fecioară ; dar fecioara se feri de el în șase piruete și, la sfîrșitul ultimei, coborî în vîrful picioarelor. Faptul păru să facă impresie asupra sălbaticului ; căci, după cîteva gesturi fioroase și după ce o mai fugări pe fecioară prin colțuri, începu s-o lase mai moale, ba chiar își trecă de cîteva ori fața cu degetele de la mîna dreaptă, dînd astfel să se înțeleagă că era cutremurat de admirație față de frumusețea fecioarei. Îmboldit de această pasiune, el (sălbaticul) începu să se izbească nemilos în piept și să dea și alte semne că s-a îndrăgostit nebunește, ceea ce fiind un procedeu destul de plicticos, pare-se că o îndemna pe fecioară la somn ; oricum o fi fost, fapt e că fata adormi ca o biserică pe o clină de deal, iar sălbaticul, văzînd aceasta, își lăsă urechea stîngă pe mîna stîngă și făcu cu capul semn într-o parte, ca să înțeleagă toți cei interesați că fata adormise de-a binelea și nu se prefăcea. Lăsat în părăsire, sălbaticul dansă un dans de unul singur. Tocmai cînd să plece el, fata se trezi, se trecă la ochi, coborî și dansă și ea un dans de una singură — un astfel de dans încît sălbaticul o urmărea tot timpul ca vrăjit și cînd fata sfîrși, el culese dintr-un pom învecinat nu știu ce ciudățenie botanică, asemănătoare cu o varză mică murată, și o întinse fecioarei, care la început nu voia s-o primească, dar cînd sălbaticul începu să verse lacrimi, se îmbună. Atunci sălbaticul sări în sus de bucurie, pe urmă sări și fecioara încîntată de mirosul dulce al verzei murate. Pe urmă sălbaticul și fecioara dansară cu foc împreună și, în cele din urmă, sălbaticul se lăsă pe unul din genunchii săi, iar fata se cocoță într-un picior pe celălalt ; și astfel se încheie baletul, spectatorii rămînînd într-o plăcută nedumerire cu privire la întrebarea dacă în cele din urmă ea se va mărita cu sălbaticul sau se va întoarce la prietenii ei.

— Foarte bine, zău ! spuse domnul Crummles. Bravo !

— Bravo ! strigă Nicholas, hotărît să nu vadă decît latura frumoasă a lucrurilor. Frumos !

— Acesta, domnule — spuse domnul Vincent Crummles, prezentînd fecioara — este copilul fenomen, domnișoara Ninetta Crummles.

— Fiica dumneavoastră ? întrebă Nicholas.

— Fiica mea, fiica mea — răspunse domnul Vincent Crummles ; idolul tuturor locurilor unde poposim. Am primit scrisori de felicitare în legătură cu fata asta, domnule, de la nobilimea mare și mică din aproape toate orașele Angliei.

— Nu mă mir — spuse Nicholas ; trebuie să fie un geniu înnăscut.

— Chiar un... ! domnul Crummles se opri : graiul omenesc nu avea destulă putere pentru a descrie acest copil fenomen. Să-ți spun ceva, domnule — continuă el ; talentul acestei copile nici nu poate fi închipuit. Trebuie s-o vezi, domnule, s-o vezi, ca s-o prețuiești cît de cît. Așa, acum du-te la maică-ta, drăguțo !

— Îmi îngăduiți să întreb ce vîrstă are ? întrebă Nicholas.

— Desigur, domnule — răspunse domnul Crummles, privind fără să clipească în ochii celui ce-l întreba, ca omul care se îndoiește că ceea ce va spune va fi crezut dintr-o dată. Are zece ani, domnule.

— Nu mai mult ?

— Nici o zi.

— Nu mai spuneți ! se miră Nicholas. E nemaipomenit !

Și chiar era ; căci copilul fenomen, deși mărunt la statură, avea un chip oarecum matur și în plus se menținuse la exact aceeași vîrstă — poate nu chiar de cînd își aducea aminte cel mai bătrîn locuitor, dar în orice caz de cinci ani bătuți pe muchie. Numai că, din copilărie, fusese ținută trează pînă la ore tîrzii și hrănită cu porții serioase de gin cu apă, pentru a împiedica creșterea și poate că acest sistem de educație pricinuise la copilul fenomen și fenomenele celelalte.

În timp ce se desfășura această discuție, domnul care-l jucase pe sălbatic se apropie cu pantofii în picioare și papucii în mînă pînă la o distanță de cîțiva pași, ca și cum ar fi fost dornic să ia parte la discuție. Și socotind că s-a ivit prilejul, intră și el în vorbă.

— Asta e talent, nu glumă! spuse sălbaticul, arătînd cu capul spre domnișoara Crummles.

Nicholas încuviință.

— A! făcu actorul, strîngînd din dinți și trăgînd aer cu un șuierat — n-ar trebui să zacă în provincie, n-ar trebui!

— Ce vrei să spui? întrebă directorul.

— Vreau să spun — răspunse celălalt cu însuflețire — că e prea bună pentru scenele de provincie și că ar trebui să joace fie într-unul din marile teatre ale Londrei, fie nicăieri; și am să-ți mai spun ceva, ca să nu despicăm firul în patru; anume că dacă n-ar fi existat invidie și gelozie undeva, unde știi și dumneata, acolo ar juca. Poate că mă recomanzi.

— Domnul Folair — spuse directorul, prezentîndu-l lui Nicholas.

— Încîntat de cunoștință, domnule. Domnul Folair duse arătătorul la borul pălăriei, apoi strînse mîna lui Nicholas. După cîte înțeleg, un nou venit!

— Și încă unul nevrednic — răspunse Nicholas.

— Ai mai văzut vreodată fanfaron ca asta? șopti actorul, trăgîndu-l deoparte pe Nicholas, de îndată ce Crummles îi părăsi ca să vorbească cu nevastă-sa.

— Ca cine?

Domnul Folair arătă peste umăr, făcînd o mutră caraghioasă, scoasă din colecția lui de pantomime.

— Nu cumva te gîndești la copilul fenomen?

— Copilul șarlatan, domnule — răspunse Folair. Nu există fetiță cît de cît deșteaptă în orice orfelinat, care să nu se descurce mai bine. Să mulțumească cerului că s-a născut fată de director!

— Parcă ți-ar sta în gît — observă Nicholas, cu un zîmbet.

— Cred şi eu că am de ce să-mi stea în gît — spuse domnul Folair, luîndu-l la braţ şi coborînd de pe scenă cu el. Crezi că nu ajunge ca să te acreşti s-o vezi pe maimuţa aia în rolurile cele mai bune, seară de seară şi lipsind de-a dreptul trupa de bani, fiindcă tot pe ea o dă pe gîtul spectatorilor, în timp ce alţii sînt ţinuţi în umbră ? Nu e ceva nemaipomenit să vezi un om orbit de trufie familială, chiar împotriva interesului său ? Păi numai *eu* ştiu de cincisprezece sau şaisprezece inşi veniţi anume la Southampton într-o singură seară, luna trecută, ca să mă vadă pe mine în dansul din Highland ; şi care a fost urmarea ? Nu m-au mai pus în dansul ăsta de atunci, nici măcar o dată, în timp ce „copilul fenomen" a zîmbit printre flori artificiale, în fiecare seară, pentru cinci oameni, un ţînc la parter şi doi băieţi la galerie.

— Dacă pot să-mi dau seama din cîte am văzut — spuse Nicholas — dumneata trebuie să fii un membru de nădejde al trupei.

— O ! făcu domnul Folair, pocnindu-şi papucii unul de altul, ca să-i scuture de praf ; o scot eu bine la capăt, poate ca nimeni altul în meseria mea, dar să lucrezi ce ţi se dă aici e ca şi cum ţi-ai pune plumb la picioare în loc de cretă, ca şi cum ai dansa cu cătuşe şi încă fără să te alegi cu nici un merit. Ei, bătrîne, ce mai faci ?

Bărbatul căruia i se adresa cu aceste cuvinte era un om cu faţa oacheşă, aproape gălbejită, cu păr negru, lung şi des şi semne vădite, deşi era proaspăt bărbierit, că are o barbă aspră şi favoriţi de aceeaşi culoare închisă. Nu părea să aibă mai mult de treizeci de ani, deşi la prima vedere mulţi l-ar fi socotit mai vîrstnic, fiindcă avea faţa lungă şi foarte palidă de atîta fard. Purta o cămaşă cadrilată, o haină veche şi verde cu nasturi noi şi auriţi, o eşarfă cu dungi late roşii şi verzi, şi pantaloni albaştri bufanţi ; mai avea un bastonaş obişnuit din lemn de frasin, pare-se mai degrabă de ochii lumii decît pentru folosinţă, fiindcă îl clătina cu capătul îndoit în jos, în afară de

cazul cînd îl ridica, timp de cîteva clipe, și se arunca într-o poziție de duel, fandînd de cîteva ori spre culise sau spre alt lucru însuflețit sau neînsuflețit, care i se părea, în momentul acela, o țintă nimerită.

— Ei, Tommy — spuse acest domn, atacîndu-și prietenul, care se apără îndemînatic cu papucul — ce nouăți ?

— O nouă apariție, asta-i tot — răspunse domnul Polair, privind spre Nicholas.

— Fă onorurile, Tommy, fă onorurile — spuse celălalt domn, dîndu-i ca imputare cîteva lovituri de bastonaș în fundul pălăriei.

— Acesta e domnul Lenville, care joacă rolurile prime în tragedii, domnule Johnson — spuse mimul.

— Ar fi trebuit să adaugi, Tommy, în afară de cazul cînd cărămidă și mortar își bagă în cap să le joace el — spuse domnul Lenville. Știți cine e cărămidă și mortar, îmi închipui, domnule ?

— Zău că nu — răspunse Nicholas.

— Așa-i spunem lui Crummles, fiindcă jocul lui e mai degrabă greoi și apăsat — spuse domnul Lenville. Dar n-ar trebui să stau de glume, fiindcă am aici un rol cît toate zilele pentru mîine seară și încă n-am avut timp să-mi arunc ochii pe el ; cel puțin bine că învăț al naibii de iute.

Mîngîindu-se cu această cugetare, domnul Lenville scoase din buzunarul hainei un manuscris soios și mototolit și, după ce mai fandă o dată spre prietenul său, începu să umble încoace și încolo, învățînd pe de rost și îngăduindu-și, cînd și cînd, cîte o mișcare potrivită, pe care i-o sugera închipuirea lui și textul.

Între timp se făcuse parcă o adunare generală a trupei ; căci, în afară de domnul Lenville și de prietenul său Tommy, mai erau de față un tînăr subțire cu ochi slabi, care juca pe îndrăgostitul nefericit, cînta cîntece de tenor și umbla la braț cu țăranul comic — un om cîrn, cu gura mare, fața lată și ochi holbați. Un domn bătrînior, beat, cum nu se poate mai jerpelit, care juca roluri de bătrîni senini și virtuoși, nu știa

cum să mai intre în voia copilului fenomen ; iar un alt bătrîn, un pic mai respectabil, care juca roluri de bătrîni mînioşi-caraghioşi, dintre aceia care au nepoţi în armată şi umblă de colo pînă colo cu bîte groase ca să-i silească să se însoare cu moştenitoare bogate — făcea în chip deosebit curte doamnei Crummles. In afară de toţi aceştia, se mai afla de faţă un om aiurit la înfăţişare, cu un surtuc grosolan pe el şi care se plimba înainte şi înapoi în faţa luminilor rampei, agitînd un bastonaş şi sporovăind în semiton, spre desfătarea unor spectatori închipuiţi. Nu mai era chiar aşa tînăr şi faţa i se smochinea ; dar avea un aer de distincţie exagerată, care trăda pe eroul de comedie eroică. Mai era, de asemenea, un grup mic de trei sau patru tineri, cu feţe lungi şi sprîncene dese, care discutau într-un colţ dar păreau de a doua mînă, aşa încît rîdeau şi vorbeau între ei fără să atragă atenţia.

Doamnele se strînseseră ciorchine în jurul măsuţei rahitice amintite mai înainte. Printre ele se afla domnişoara Snevellici, care ştia să facă orice, începînd cu un dans apaş şi sfîrşind cu Lady Macbeth, şi de asemenea juca mereu, spre bucuria ei, un rol în pantaloni albaştri de mătase, scurţi pînă la genunchi, iar acum privea din adîncurile pălăriei ei de paie, de forma unei găleţi de cărbuni, spre Nicholas, prefăcîndu-se prinsă de istorisirea unei poveşti amuzante a prietenei ei, domnişoara Ledrook, care-şi adusese lucrul de mînă şi meşterea la o coleretă în chipul cel mai firesc din lume. Mai era domnişoara Belvawney — care rar năzuia să joace roluri vorbitoare, ci apărea de obicei în chip de paj, cu ciorapi albi şi contempla spectatorii cu un genunchi îndoit sau intra şi ieşea în urma domnului Crummles, în tragedii grave. Acum se juca cu buclele frumoasei domnişoara Bravassa, al cărei chip fusese odată „reprodus" de ucenicul unui gravor şi copiile erau atîrnate spre vînzare în vitrina cofetarului, a zarzavagiului, a bibliotecii de împrumut şi la casă, ori de cîte ori apăreau afişele anunţînd reprezentaţia anuală. Mai era doamna Len-

ville, cu o pălărie moale și un văl pe cap, tocmai așa cum ar fi dorit să fie dacă l-ar fi iubit cu adevărat pe domnul Lenville ; mai era domnișoara Gazing, cu o imitație de boa de hermină înnodat ușor în jurul gîtului și pocnindu-l în glumă pe domnul Crummles-junior, cu ambele capete. Și, în sfîrșit, era doamna Grudden, într-o manta de postav cafeniu și o căciuliță de biber, care o ajuta pe doamna Crummles în treburile ei gospodărești, încasa banii la ușă, îmbrăca doamnele, mătura și ținea textul sufletului cînd toată lumea era pe scenă pentru final. Juca orice rol în orice împrejurări, fără să învețe nimic, și era trecută pe afișe sub orice nume, unul sau mai multe, care i se păreau domnului Crummles că arată frumos în litere de tipar.

După ce domnul Folair împărtăși binevoitor aceste amănunte lui Nicholas, îi îngădui să se amestece cu colegii lui ; recomandările personale fură îndeplinite de domnul Vincent Crummles, care trîmbiță că noul actor este o minune a geniului și culturii.

— Vă rog să mă scuzați — spuse domnișoara Snevellici, apropiindu-se de Nicholas — ați jucat vreodată la Canterbury ?

— Niciodată — răspunse Nicholas.

— Mi-amintesc că am întîlnit la Canterbury — spuse domnișoara Snevellici — un domn, numai timp de cîteva clipe, fiindcă atunci cînd el a intrat în trupă, eu tocmai o părăseam, care vă semăna atît de mult, încît eram sigură că dumneavoastră sînteți.

— Vă văd astăzi pentru întîia oară — răspunse Nicholas cu toată curtenia cuvenită. Sînt sigur că nu v-am văzut niciodată înainte, fiindcă nu v-aș fi putut uita.

— Da, desigur, e foarte măgulitor ce spuneți — răspunse domnișoara Snevellici cu o înclinare grațioasă. Acum, că vă privesc din nou, văd că domnul din Canterbury n-avea aceiași ochi ca dumneavoastră, dar o să credeți că sînt o proastă, fiindcă mă uit la lucruri din astea, nu-i așa ?

— De loc — făcu Nicholas. Cum aș putea să mă simt altfel decît măgulit de atenția dumneavoastră ?

— Ei, voi bărbații sînteți niște făpturi atît de deșarte ! strigă domnișoara Snevellici. La care cuvinte, deveni încîntător de sfioasă și, scoțînd o batistă dintr-o punguță de mătase roz spălăcită, cu încheietoare aurită, o strigă și pe domnișoara Ledrook: Led, dragă !

— Ei, ce s-a întîmplat ? întrebă domnișoara Ledrook.

— Nu-i același.

— Care același ?

— Din Canterbury, știi doar ce vreau să spun. Vino-ncoa' ! Vreau să-ți vorbesc !

Dar domnișoara Ledrook nu voi să vină la domnișoara Snevellici, așa încît domnișoara Snevellici fu nevoită să se ducă la domnișoara Ledrook, ceea ce și făcu cu un pas săltăreț, de-a dreptul fascinant, dar pare-se că domnișoara Ledrook rîse cînd află că domnișoara Snevellici se lăsase uimită de Nicholas, fiindcă, după cîteva șoapte ghidușe, domnișoara Snevellici o lovi foarte tare pe domnișoara Ledrook peste mînă și se retrase, într-o stare de stinghereală nostimă.

— Doamnelor și domnilor — spuse Vincent Crummles, care pînă atunci scrisese ceva pe o hîrtie — mîine la zece repetăm lupta de moarte ; toată lumea se pregătește pentru alai. Intriga, intrările și rechizita vor fi de asemenea pregătite, încît va fi nevoie de o singură repetiție. Toată lumea la ora zece, vă rog.

— Toată lumea la zece — repetă doamna Grudden, privind în jur.

— Luni dimineață vom citi o piesă nouă — spuse domnul Crummles ; personajele încă nu sînt cunoscute, dar fiecare se va alege cu un rol bun. Va avea grijă de asta domnul Johnson.

— Ei asta-i ! făcu Nicholas, tresărind. Eu...

— Luni dimineața — repetă domnul Crummles, ridicînd glasul, pentru a înneca protestul nefericitului domn Johnson. Asta-i tot, doamnelor și domnilor.

Doamnele și domnii nu așteptară să fie poftiți încă o dată pentru a pleca și, în cîteva clipe, teatrul fu părăsit de toți, în afară de familia Crummles, de Nicholas și Smike.

Pe cuvîntul meu — spuse Nicholas, luîndu-l la o parte pe director. Nu cred să pot fi gata pînă luni.

— Fleacuri, fleacuri! făcu domnul Crummles.

— Dar zău că nu pot — răspunse Nicholas; imaginația mea nu e obișnuită cu astfel de cereri, fiindcă altfel aș putea fabrica...

— Imaginația! Ce naiba caută imaginația aici? se repezi directorul.

— Totul, stimate domn!

— N-are ce căuta, stimate domn — răspunse directorul, vădit nerăbdător. Înțelegi franțuzește?

— Perfect.

— Foarte bine — spuse directorul, deschizînd sertarul mesei și dînd lui Nicholas un sul de hîrtie scos de acolo. Uită-te! N-ai decît să traduci asta în englezește și să-ți pui numele pe prima pagină. Să mă ia dracu' dacă nu spun mereu că n-am nevoie în trupa mea de nici un bărbat și nici o femeie care să nu stăpînească limba asta, ca să învețe după original și să joace în englezește și să mă scutească pe mine de bătaie de cap și cheltuială!

Nicholas zîmbi și vîrî piesa în buzunar.

— Ce-ai de gînd să faci în privința locuinței? întrebă domnul Crummles.

Nicholas nu se putu împiedica să nu gîndească că, în prima săptămînă, îi va veni greu să se învețe cu un pat pliant în stal, dar spuse doar că nu se gîndise la asta.

— Atunci vino acasă la mine — spuse domnul Crummles — și băieții mei or să te însoțească după masă și-or să-ți arate locul cel mai potrivit.

Propunerea nu putea fi refuzată ; Nicholas și domnul Crummles oferiră cîte un braț doamnei Crummles și urcară strada cu mare pompă. Smike, băieții și fenomenul tăiară drumul, iar doamna Grudden rămase în urmă ca să mănînce niște friptură înăbușită rece și să bea o halbă de porto la ghișeu.

Doamna Crummles pășea pe caldarîm, ca și cum s-ar fi îndreptat spre osîndă însuflețită de conștiința nevinovăției ei și cu acea forță eroică, datorată doar virtuții. Pe de altă parte, domnul Crummles își luase înfățișarea și mersul unui despot înrăit. Amîndoi atrăgeau atenția multor trecători, iar cînd auziră șoptindu-se : „Domnul și doamna Crummles !", sau văzură un băiețaș întorcîndu-se în fugă din drum ca să-i privească în față, trăsăturile li se muiară, căci adulmecau popularitatea.

Domnul Crummles locuia în Saint Thomas' Street, în casa unui oarecare Bulph, un pilot de corăbii, care-și făcuse dintr-o trăsnaie o ușă verde ca de corabie și ferestre de aceeași culoare, ba, ținea și degetul mic al unui înecat pe raftul din salonaș, împreună cu alte ciudățenii maritime sau naturale. Se mai lăuda cu un inel de ciocănit în ușă, făcut din alamă, o tăbliță de alamă și un mîner de sonerie tot din alamă, toate bine lustruite și strălucitoare ; iar în curtea din fund ținea un catarg cu o morișcă de vînt în vîrf.

— Fii binevenit — spuse doamna Crummles, întorcîndu-se spre Nicholas, cînd ajunseră în odaia cu verandă de la etajul întîi.

Nicholas se înclină a mulțumire și se bucură fără fățărnicie cînd văzu că se întinde fața de masă.

— N-avem decît o pulpă de miel cu sos de ceapă — spuse doamna Crummles, cu același glas ca din mormînt ; dar oricum o fi masa noastră, te rog s-o împarți cu noi.

— Sînteți prea bună — răspunse Nicholas ; o voi onora din belșug.

— Vincent — spuse doamna Crummles — cît este ceasul ?

— Cinci minute trecute de ora mesei — spuse domnul Crummles.

Doamna Crummles sună :

— Să vină friptura și sosul de ceapă !

Sclavul care slujea locatarii domnului Bulph se făcu nevăzut și după un scurt răstimp reapăru împreună cu ospățul. Nicholas stătea în fața copilului fenomen la masa cu prelungitor, iar Smike și domnișorii Crummles dejunau pe canapea.

— Sînt mulți amatori de teatru pe aici ? întrebă Nicholas.

— Nu — răspunse domnul Crummles, clătinînd din cap — departe de așa ceva, departe !

— Îi compătimesc — spuse doamna Crummles.

— Și eu la fel — spuse Nicholas — dacă nu gustă un spectacol de teatru, bine pus în scenă.

— Află că nu gustă, domnule — îl lămuri domnul Crummles. Anul trecut, la spectacolul de binefacere pentru copilă, cu care prilej ea a repetat trei din rolurile ei cele mai populare, ba a apărut și în Ariciul fermecat, așa cum a creat ea rolul, a fost o sală de nu mai mult decît patru livre și doisprezece șilingi.

— E cu putință ? strigă Nicholas.

— Și din asta două livre pe credit, tăticule — spuse fenomenul.

— Da, două livre din asta pe credit — repetă domnul Crummles. Chiar și doamna Crummles în persoană a jucat pentru o mînă de oameni.

— Totuși, Vincent, e un public ușor de captivat — spuse soția directorului.

— Orice public este, cînd are de-a face cu o interpretare bună, o interpretare cu adevărat bună, așa cum se cuvine — răspunse domnul Crummles cu convingere.

— Dați lecții, doamnă ? întrebă Nicholas.

— Dau — spuse doamna Crummles.

— Aici bănuiesc că nu predați ?

— Am predat — spuse doamna Crummles. Am primit elevii aici. Am împărtășit cunoștințe fiicei unuia

care aproviziona corăbii, dar s-a dovedit după aceea că nu era în toate mințile cînd a venit la mine. Nu înțeleg cum de a putut să vină în asemenea împrejurări!

Lui Nicholas acest din urmă lucru nu i se păru chiar atît de neînțeles, dar găsi cu cale să tacă din gură.

— Ia stai puțin — spuse directorul cugetînd adînc, după ce sfîrși masa. Ți-ar plăcea un rolișor împreună cu copila?

— Sînteți prea bun — se grăbi Nicholas să răspundă — dar cred că la început ar fi mai bine să joc cu cineva de mărimea mea, pentru cazul că m-aș arăta stîngaci. Poate că așa m-aș simți mai la largul meu.

— Adevărat — făcu directorul. Poate că ai dreptate. Doar ai tot timpul să acompaniezi copila.

— Desigur — răspunse Nicholas, dorind fierbinte să treacă mult timp pînă cînd va avea parte de această cinste.

— Atunci să-ți spun eu ce o să facem — spuse domnul Crummles. Dumneata ai să-l studiezi pe Romeo, după ce ai terminat cu piesa aia, fiindcă veni vorba, nu uita să bagi și pompa cu ligheanele. Julieta o să fie domnișoara Snevellici, iar doica, bătrîna Grudden. Da, așa o să meargă foarte bine. Și pe Rover; ai putea să te ocupi de Rover în timpul ăsta, și de Cassio, și de Jeremy Diddler[1]. Ți-ar fi ușor să le dai gata; un rol ajută pe altul. Iată-le pe toate, cu capetele de replici cu tot.

Dînd aceste îndrumări generale, domnul Crummles aruncă niște caietele în mîinile șovăielnice ale lui Nicholas și poruncind fiului mai mare să-l însoțească pe noul venit și să-i arate unde ar putea găsi o locuință, îi strînse mîna și-i ură noapte bună.

[1] Personaje din diferite piese de teatru: Cassio — din Othello de Shakespeare; Rover — din farsa Wild Oats de O'Keefe; Jeremy Diddler — din farsa Raising the Wind de Diddin (n.t.).

Nu e lipsă de locuințe bine mobilate în Portsmouth și nu e greu să găsești nici dintre cele potrivite cu pungi mai modeste ; dar primele erau prea bune și ultimele prea proaste și colindară atîtea case, din care ieșiră cum intraseră, încît Nicholas începu să-și spună serios că pînă la urmă va fi silit să ceară voie a petrece noaptea în teatru.

Totuși, într-un tîrziu, dădură peste două odăi mici la capătul a trei rînduri de scări, sau mai degrabă două rînduri de scări și o scară din lemn, la un tutungiu, pe Common Hard ; era o stradă murdară, care ducea spre șantierul naval. Pe acestea le închirie Nicholas, fericit din cale-afară că nu i se ceruse să plătească o săptămînă de chirie înainte.

— Așa ! Ia pune jos avutul nostru, Smike — spuse el, după ce-i însoțise pe tinerii Crummles jos pe scări. Au început timpuri ciudate pentru noi și numai Dumnezeu știe cum o să sfîrșească ; dar sînt ostenit de întîmplările ultimelor trei zile și vreau să amîn cugetările pe mîine, dacă oi putea...

Despre marea reprezentație în folosul domnișoarei Snevellici și despre prima apariție a lui Nicholas pe o scenă oarecare

Dimineața, Nicholas se sculă devreme; și totuși, nici n-apucase bine să se îmbrace, că auzi pași ce urcau scările și curînd fu salutat de vocea domnului Folair, mimul, și de cea a domnului Lenville, tragedianul.

— Iată casa, casa, casa! strigă domnul Folair.

— Ei! Acolo înăuntru! spuse cu glas adînc domnul Lenville.

„Naiba să-i ia! gîndi Nichalos. Îmi închipui c-au venit la micul dejun".

— Deschid ușa îndată, dacă așteptați o clipă!

Domnii îl poftiră să nu se grăbească; și, ca să le treacă timpul mai repede, făcură un duel cu bastonașele de promenadă pe palierul foarte mic, spre nespusa tulburare a chiriașilor de dedesubt.

— Acum intrați — spuse Nicholas, după ce-și sfîrșise toaleta de dimineață. În numele a tot ce e mai fioros, nu mai faceți atîta gălăgie afară!

— Ce cutiuță mititică și plăcută! spuse domnul Lenville, pășind în odaia din față, după ce-și scosese pălăria ca să poată intra. Primejdios de mititică!

— Pentru un om cu tabieturi, s-ar putea să fie oleacă prea mititică — spuse Nicholas; fiindcă, deși, fără îndoială, e foarte plăcut să ai totul la îndemînă din tavan pînă-n podea, în orice colț al odăii te-ai afla, fără să fii nevoit să te miști de pe scaun, totuși

aceste avantaje le poți avea doar într-o locuință din cele mai mărunte.

— Nu e de fel prea îngustă pentru un singur om — răspunse domnul Lenville. Dar asta-mi amintește de soția mea, domnule Johnson; nădăjduiesc că în piesa dumitale o să aibă un rol cumsecade.

— Mi-am aruncat ochii aseară pe textul francez — spuse Nicholas. Pare o piesă bună.

— Și pentru mine ce-ai de gînd să faci, amice? întrebă domnul Lenville, atîțînd focul aproape stins, cu bastonașul de promenadă, pe care îl șterse apoi de poalele surtucului. Ceva în genul morocănos și stropșit?

— Îți dai nevasta și copilul afară din casă — spuse Nicholas; și într-un acces de turbare și gelozie îți străpungi fiul cel mai mare în bibliotecă.

— Nu mai spune! strigă domnul Lenville. Asta-i o treabă bună.

— După care — urmă Nicholas — ești sfîșiat de remușcări pînă în ultimul act și atunci te hotărăști să-ți faci seama. Dar tocmai cînd ridici pistolul la tîmplă, un ceasornic bate zece.

— Înțeleg! strigă domnul Lenville. Foarte bine!

— Te oprești — spuse Nicholas — ți-amintești că în copilărie ai auzit un ceasornic bătînd ora zece. Pistolul îți cade din mînă, ești copleșit, izbucnești în lacrimi și devii un om virtuos, pildă pentru toți, pe vecie.

— Minunat! spuse domnul Lenville — merg la sigur cu asta, la sigur. Cînd lași cortina peste un fapt atît de firesc, se lasă sigur cu succes triumfal.

— Dar pentru mine e ceva bun? întrebă domnul Folair îngrijorat.

— Ia stai nițel — spuse Nicholas. Dumneata joci pe servitorul credincios și devotat; ești dat afară o dată cu nevasta și copilul.

— Mereu sînt pus împreună cu fenomenul ăla infernal — oftă domnul Folair, și ne mutăm într-o casă

sărăcăcioasă, unde eu nu primesc leafă și vorbesc despre sentimente frumoase, așa-i ?

— Da, cam așa — răspunse Nicholas ; așa cere piesa.

— Trebuie să am și un dans, știi — spuse domnul Folair ; tot trebuie să pui unul pentru fenomen, așa încît mai bine bagă un *pas de deux* și împușți doi iepuri deodată.

— Nimic mai ușor — spuse domnul Lenville, văzînd privirea uluită a tînărului dramaturg.

— Pe cuvîntul meu că nu știu cum să mă descurc — spuse Nicholas.

— Cum asta, doar sare în ochi — îl lămuri domnul Lenville. Dă-o-ncolo, se poate să nu vezi cum s-o scoți la capăt ? Mă uimești ! Prin urmare o aduci pe nefericita doamnă, împreună cu copilul și servitorul credincios, în casa cea sărăcăcioasă, așa-i ? Bun, acum uită-te la mine. Deznădăjduita doamnă se prăbușește pe un scaun și-și îngroapă fața în batistă. De ce plîngi, mamă ? întreabă copila. Nu mai plînge, mamă, că altfel plîng și eu ! Și eu ! spuse servitorul credincios, frecîndu-și ochii cu mîna. Ce-am putea face ca să te înveselim, mamă dragă ? întreabă copilița. Da, ce putem face ? întreabă servitorul credincios. Vai, Pierre, spune nefericita doamnă ; aș vrea să pot alunga aceste gînduri dureroase. Încercați, doamnă, încercați, spune servitorul credincios ; veniți-vă în fire, coniță, înveseliți-vă. Așa voi face, spune doamna. Voi învăța să sufăr cu curaj. Ți-amintești de dansul acela, credinciosul meu prieten, pe care în vremuri mai bune îl dansai împreună cu îngerașul meu scump ? În vremea aceea îmi potolea întotdeauna durerea. Da, să-l mai văd o dată înainte de a muri ! Asta e ultima replică : *înainte de a muri :* după care îi dai drumul cu dansul. Așa se face de obicei. Nu-i așa, Tommy ?

— Chiar așa — făcu doamna Folair. Nefericita doamnă, covîrșită de vechi amintiri, leșină la sfîrșitul dansului și închei cu tabloul ăsta.

După ce profită de pe urma acestor lecții și a altora, de fapt rezultatul experienței celor doi actori, Nicholas le oferi cu plăcere cea mai bună gustare de dimineață, pe care o putu încropi și, cînd în cele din urmă scăpă de ei, se puse pe lucru, descoperind, spre încîntarea lui, că era mai ușor decît bănuise la început. Munci cu sîrg toată ziua și nu ieși din odaie pînă seara, cînd coborî pînă la teatru, unde Smike se dusese înaintea lui pentru a juca, împreună cu încă un domn într-o scenă de răscoală generală.

Aci toată lumea îi apăru atît de schimbată, încît abia dacă mai recunoscu oamenii. Păr fals, culori false, pulpe false, mușchi falși — toți deveniseră alte ființe. Domnul Lenville era un războinic înfloritor cum nu se poate mai bine clădit, domnul Crummles, cu fața lui latră umbrită de o claie de păr negru, un haiduc din Highland, dintre cei mai impunători; unul dintre bătrîni devenise temnicer și celălalt un venerabil patriarh; țăranul caraghios un luptător viteaz, însuflețit de o undă de umor; fiecare din domnișorii Crummles era un prinț în lege; iar amorezul nefericit un prizonier fără speranță. Un banchet îmbelșugat stătea gata pregătit pentru actul al treilea; era alcătuit din două vase de carton, o farfurie cu biscuiți, o sticlă neagră și a garnitură de oțet; pe scurt, totul era pe măsura celor mai strălucite pregătiri.

Nicholas stătea cu spatele la cortină, cînd admirînd decorul primei scene, ce reprezenta o boltă gotică cu vreo două picioare mai joasă decît domnul Crummles și prin care trebuia totuși să-și facă domnul amintit prima apariție, cînd trăgînd cu urechea la niște oameni care spărgeau nuci la galerie și întrebîndu-se dacă aceștia alcătuiau tot publicul. Tocmai atunci directorul se apropie familiar de el, adresîndu-i vorba.

— Ai fost în primele rînduri? întrebă el.

— Nu — răspunse Nicholas — încă nu. Vreau să văd piesa.

— Am avut o comandă destul de bună — spuse domnul Crummles. Patru locuri în față, centru, și toată avanscena.

— Nu mai spune! făcu Nicholas; o familie, îmi închipui.

— Da — răspunse domnul Crummles — da. E mișcător. Sînt șase copii și nu vin niciodată decît dacă joacă fenomenul.

Ar fi fost greu pentru orice formație, fie ea familie sau nu, să viziteze teatrul într-o seară cînd *nu* juca fenomenul, deoarece în fiece seară susținea un rol, și uneori două sau trei, dar Nicholas, înțelegînd simțămintele unui tată, se stăpîni și nu atrase atenția asupra acestei neînsemnate împrejurări, iar domnul Crummles vorbi mai departe neîntrerupt.

— Șase — spunea dumnealui; tătîcu și mămica fac opt, mătușa, nouă, dădaca zece, bunicul și bunica douăsprezece. Pe urmă mai e valetul care stă afară cu portocale și o cană cu apă cu pesmeți și vede piesa pe gratis, prin gemulețul lojei. O guinee e ieftin; sînt în cîștig luînd o lojă.

— Mă mir că acorzi atîtea loji — observă Nicholas.

— N-ai încotro — răspunse domnul Crummles; în provincie trebuie să te aștepți. Dacă sînt șase copii, vin șase oameni mari ca să-i ție în brațe. O lojă de familie cuprinde totdeauna un număr dublu de oameni. Sună orchestra, Grudden.

Doamna cea pricepută la toate făcu ce i se ceru și curînd după aceea se auzi sunetul celor trei viori care se acordau. După ce această îndeletnicire fu prelungită atîta vreme cît era de presupus că urechile publicului o vor răbda, ea fu oprită cu un nou sunet al clopoțelului, care, fiind semnalul că se începe de-a binelea, orchestra se porni să cînte felurite arii populare, executînd fără voie tot felul de variații.

Dacă Nicholas fusese mirat de schimbarea în bine vădită de bărbați, transformările doamnelor erau și mai extraordinare. Cînd dintr-un colțișor al lojei directorului o văzu pe domnișoara Snevellici în toată

strălucirea unei rochii albe de muselină tivită cu aur, pe doamna Crummles ca pe demna soție a haiducului, pe domnișoara Bravassa jucînd suav rolul prietenei credincioase a domnișoarei Snevellici, iar pe domnișoara Bravassa în straiele albe de mătase ale pajului, făcînd de serviciu peste tot și jurînd să trăiască și să moară în slujba tuturor, cu greu își stăpîni admirația, care se manifesta la el prin aplauze furtunoase și atenția cea mai încordată față de tot ce se petrecea pe scenă. Conflictul era cum nu se poate mai interesant. N-avea legătură cu vreo epocă anume, cu vreun popor sau vreo țară și poate că tocmai de aceea era mai încîntător, mai ales că nimeni nu era în stare prin cunoștințele de pînă atunci să ghicească măcar o fărîmă din cele ce aveau să urmeze. Un haiduc izbutise din plin să înfăptuiască ceva undeva și se întorcea acasă triumfător, însoțit de urale și sunet de viori, ca să-și salute soția — o doamnă cu minte de bărbat, care îi tot dădea cu osemintele tatălui ei, care oseminte rămăseseră, pare-se, neîngropate, deși nu era limpede dacă dintr-o toană a bătrînului sau o tristă nepăsare a rudelor. Soția haiducului avea legături de un fel sau altul cu un patriarh, care trăia într-un castel, undeva departe, și acest bătrîn era tatăl unor personaje, dar nici el nu știa al cărora și nu era sigur dacă crescuse în castelul său pe copiii săi adevărați sau pe alții; înclina mai degrabă spre această din urmă părere și, simțindu-se stînjenit, își potolea gîndurile cu un ospăț, în timpul cărei solemnități cineva, înveșmîntat într-o pelerină, spune: „Ia seama!" Despre acesta din urmă nimeni (în afară de public) nu știe că este chiar haiducul, venit acolo din motive nelămurite, sau poate fiindcă pusese ochii pe linguri. Era și o mică surpriză plăcută cît privește niște replici de iubire între prizonierul fără speranță și domnișoara Snevellici, de asemenea și între luptătorul comic și domnișoara Bravassa; în afară de asta, domnul Lenville mai juca niște scene foarte tragice pe întuneric, în timpul expedițiilor lui

ucigașe, zădărnicite toate de iscusința și vitejia luptătorului comic (care trăgea cu urechea la orice se vorbea în tot timpul piesei) și îndrăzneala domnișoarei Snevellici care, îmbrăcată în costum de acrobată, apărea astfel în temnița iubitului prizonier, cu un coșuleț cu merinde și o lanternă oarbă. În cele din urmă, ieșea la iveală că patriarhul era cel ce tratase cu atîta necuviință osemintele socrului haiducului, din care pricină și motiv soția haiducului sosea în castelul lui pentru a-l ucide, și pătrundea într-o odaie întunecoasă, unde, după multă bîjbîială prin beznă, fiecare înhăța pe fiecare, luîndu-l drept altcineva, ceea ce pricinuia o mulțime de încurcături, ceva detunături de pistol, omoruri și lumină de torță; după care patriarhul pășea înainte și spunînd, cu o privire știutoare, că acum cunoaște totul în legătură cu copiii lui, și c-o să le spuie și lor cînd s-or întoarce în casă, adăuga că nu poate fi prilej mai nimerit decît acesta pentru a-i cununa pe cei doi tineri; drept care, le unea mîinile, avînd consimțămîntul deplin al neobositului paj, iar acesta (fiind singurul supraviețuitor) arăta cu bereta spre nori și mîna dreaptă spre pămînt, cerînd astfel binecuvîntarea și dînd semnalul pentru coborîrea cortinei, ceea ce se întîmplă, în mijlocul aplauzelor generale.

— Ei, cum ți s-a părut? întrebă domnul Crummles, după ce Nicholas se reîntoarse pe scenă. Domnul Crummles era foarte roșu și încins, fiindcă haiducii ăștia se înfierbîntă rău cînd zbiară.

— Cred că a fost într-adevăr minunat — răspunse Nicholas — mai ales domnișoara Snevellici a fost deosebit de bine.

— E un geniu — spuse domnul Crummles — e un adevărat geniu fata asta! Fiindcă veni vorba, m-am gîndit să dau piesa aia a dumitale la spectacolul în beneficiul ei.

— Cînd? întrebă Nicholas.

— Seara de beneficiu. Adică un spectacol în folosul ei, cînd prietenii și sprijinitorii ei reținlocurile — spuse domnul Crummles.

— A, acum înțeleg — răspunse Nicholas.

— Vezi — spuse domnul Crummles — că la o ocazie din asta are sigur succes și dacă nu iese atît de bine cum ne așteptăm noi, o să fie pe riscul ei, înțelegi, nu pe al nostru.

— Pe al dumitale, vrei să zici — spuse Nicholas.

— Am spus pe al meu, nu-i așa? spuse domnul Crummles. De luni într-o săptămînă. Ce părere ai? Pînă atunci mîntui cu piesa și cu mult înainte, desigur, c-ai să ai pregătit rolul amorezului.

— Nu știu dacă cu „mult înainte" — răspunse Nicholas — dar pînă atunci cred că pot să-mi iau angajamentul să fiu gata.

— Foarte bine — vorbi mai departe domnul Crummles — atunci putem socoti lucrul hotărît. Acum, vreau să te întreb altceva. În astfel de prilejuri, au loc, cum să-ți spun, mici campanii de reclamă.

— Printre protectori, îmi închipui? spuse Nicholas.

— Printre protectori; adevărul e că Snevellici a avut atîtea spectacole în beneficiu prin locurile astea, că e nevoie de o atracție. A avut un spectacol în beneficiu cînd a murit soacră-sa, și un spectacol în beneficiu cînd a murit unchiu-său, iar doamna Crummles și cu mine am avut spectacole în beneficiu la aniversarea nașterii fenomenului, de ziua nunții noastre și alte prilejuri de felul ăsta, astfel încît, la drept vorbind, e cam greu să montezi unul reușit. Așa că, domnule Johnson, nu vrei s-o ajuți pe biata fată? spuse Crummles, așezîndu-se pe o tobă și trăgînd zdravăn tutun pe nas, în timp ce-l privea drept în față pe Nicholas.

— Adică cum? întrebă Nicholas.

— Nu crezi c-ai putea să-ți pierzi o jumătate de oră mîine dimineață, ca să treci împreună cu ea pe la casele cîtorva din oamenii mai simandicoși de pe aici? murmură directorul, cu glas convingător.

— Vai de mine — spuse Nicholas cu un aer de hotărîtă împotrivire — nu mi-ar plăcea să fac una ca asta.

— Copila o s-o însoțească — spuse domnul Crummles. În clipa cînd mi s-a dat ideea, am încuviințat să meargă și copila. Nu va fi nici urmă de necuviință, fiindcă, domnule, domnișoara Snevellici este onoarea în persoană. Ar fi un ajutor concret, domnul din Londra, autorul noii piese, actor el însuși în noua piesă, prima lui apariție pe scenă, va aduce mari beneficii, domnule Johnson.

— Mi-ar părea foarte rău să zădărnicesc planurile oricui, dar mai ales ale unei doamne — răspunse Nicholas — crede-mă, însă, că sînt împotriva participării la campania de reclamă.

— Ce spune domnul Johnson, Vincent ? întrebă un glas chiar de lîngă urechea lui Nicholas ; și întorcîndu-se, tînărul descoperi pe doamna Crummles și pe domnișoara Snevellici în persoană, la spatele lui.

— Are oarecare obiecții, draga mea — răspunse domnul Crummles, privind rece spre Nicholas.

— Obiecții ! exclamă doamna Crummles. Să fie cu putință ?

— Nădăjduiesc că nu ! strigă domnișoara Snevellici. Sînt sigură că nu ești atît de crud, nu, zău ! Vai, crede-mă, să aflu asta acum, după ce am sperat atît !

— Domnul Johnson nu se va încăpățîna, draga mea — spuse doamna Crummles. Trebuie să ai o părere mai bună despre el, nu să-ți închipui una ca asta. Curtenia, omenia, cele mai bune sentimente ale firii lui trebuie puse în slujba acestei cauze arzătoare.

— Care mișcă pînă și pe un director — spuse zîmbitor domnul Crummles.

— Ba chiar și pe soția unui director — adăugă doamna Crummles, cu tonul ei obișnuit de tragedie. Hai, hai, las' că te îmbunezi dumneata, știu eu !

— Nu-mi stă în fire — spuse Nicholas, mișcat de aceste apeluri — să rezist rugăminților decît dacă e

vorba de ceva rău; și, în afară de un sentiment de mîndrie, nu văd nimic care să-mi stea în cale. Nu cunosc pe nimeni aici și nimeni nu mă cunoaște. Prin urmare, fie. Mă dau bătut.

Domnișoara Snevellici fu pe loc copleșită de emoție și găsi cuvinte de recunoștință, ce nu fură economisite nici de domnul și doamna Crummles. Se hotărî ca a doua zi de dimineață, la orele unsprezece, Nicholas să treacă pe la domnișoara Snevellici. Curînd după aceea, se despărțiră — el pentru a se reîntoarce acasă, la treburile lui de autor; domnișoara Snevellici, ca să se îmbrace pentru farsa de după piesă, iar dezinteresatul director, împreună cu soția lui, pentru a discuta cîștigurile probabile ale apropiatului spectacol în beneficiu, din al cărui profit ei trebuiau să-și oprească, după cum glăsuia solemna înțelegere, două treimi.

A doua zi de dimineață, la ora hotărîtă, Nicholas se înființă la locuința domnișoarei Snevellici, care se afla într-un loc numit Lombard Street și anume în casa unui croitor. Un miros puternic de fier de călcat cuprinsese micul coridor; iar fata croitorului, care-i deschise ușa, apăru în starea de înfrigurare ce însoțește adesea schimbarea periodică a așternutului familiei.

— Cred că aici locuiește domnișoara Snevellici! spuse Nicholas, după ce i se deschise ușa.

Fata croitorului încuviință.

— Vreți să aveți bunătatea de a o înștiința că a venit domnul Johnson? spuse Nicholas.

— Dacă nu vă supărați, poftiți sus — răspunse fata croitorului, cu un zîmbet.

Nicholas merse pe urmele domnișoarei și fu condus într-un mic apartament de la primul etaj, prin care se ajungea la o odaie dosnică, unde, judecînd după sunetul pe jumătate înăbușit al ceștilor și farfurioarelor, domnișoara Snevellici își lua gustarea de dimineață în pat.

— Trebuie să așteptați, dacă nu vă supărați — spuse fata croitorului, după o scurtă lipsă, în care timp sunetul de cești și farfurioare încetase în odaia din fund și fusese înlocuit prin șoapte. Nu durează mult.

Zicînd așa, ridică storul de la fereastră și după ce se îndreptă astfel (cel puțin așa credea ea), atenția domnului Johnson de la odaie spre stradă, adună niște lucruri care se aeriseau pe grătarul căminului și semănau foarte tare cu niște ciorapi, și o zbughi afară.

Deoarece afară nu prea erau lucruri interesante de văzut, Nicholas privi prin încăpere cu mai multă curiozitate decît ar fi făcut altfel. Pe canapea erau aruncate o chitară veche, cîteva note de muzică mult frunzărite și o mulțime de moațe de hîrtie împrăștiate, laolaltă cu o grămadă de afișe, o pereche de pantofi albi de satin murdar, cu paftale mari albastre. Pe spătarul unui scaun atîrna, pe jumătate terminat, un șorț de muslin avînd buzunare împodobite cu panglici roșii, un șorț dintre cele purtate pe scenă de cameriste și pe care, prin urmare, nu-l poți vedea nicăieri în altă parte. Într-un colț se aflau niște cizmulițe în miniatură, cu care obișnuia domnișoara Snevellici să joace rolul micului jocheu și, strîns pe un scaun alăturat, o mică legătură care vădea o asemănare suspectă cu niște pantaloni. Dar obiectul cel mai interesant era poate albumul, deschis, cu tăieturi din ziare, album ce se afla în mijlocul unor caiete cu roluri împrăștiate pe masă; lipite pe foile albumului se aflau felurite note critice cu privire la jocul domnișoarei Snevellici, tăiate din diferite ziare de provincie, împreună cu o dedicație poetică în cinstea ei, începînd cu versurile:

Zeu al iubirii, spune-mi tu, prin ce minune
Mult dăruita Snevellici veni pe lume,
Cu al ei zîmbet, ochi și plîns să ne încînte,
Zeu al iubirii, cum de putu să se întîmple?

În afară de această mărturisire, se mai aflau tot felul de aluzii elogioase, tăiate tot din ziare, ca de pildă : „Aflăm dintr-un anunț, apărut pe altă pagină a ziarului nostru, că fermecătoarea și talentata domnișoară Snevellici dă un spectacol în beneficiul ei miercuri, cu care prilej oferă un program ce va produce încîntare chiar și în cugetul unui mizantrop. Cu credința în darul concetățenilor noștri de a prețui lucrurile de folos obștesc ca și meritul personal, dar ce i-a distins întotdeauna cu strălucire, îndrăznim să precizăm că fermecătoarea actriță va fi întîmpinată de o sală plină". — „Către Corespondenți. J. S. este prost informat cînd își închipuie că mult înzestrata și frumoasa domnișoară Snevellici, care cucerește seară de seară inimile micului nostru teatru atît de plăcut și de drăguț, *nu* este aceeași persoană cu cea căreia tînărul gentleman cu mare avere, statornicit la mai puțin de o sută de mile depărtare de orașul York, i-a făcut, de curînd, onorabile propuneri de căsătorie. Avem motive să credem că domnișoara Snevellici *este* persoana implicată în această romantică și misterioasă istorie și că purtarea ei cu acest prilej a adus tot atîta cinste minții și inimii ei cîtă au adus triumfurile de comediană geniului său strălucit". O colecție bogată de astfel de pasaje împreună cu afișe lungi anunțînd seri de beneficiu și sfîrșind toate cu cuvintele : „Veniți la timp" scrise cu litere mari, alcătuiau cuprinsul albumului cu tăieturi aparținînd domnișoarei Snevellici.

Nicholas citise multe astfel de tăieturi din ziare și tocmai era cufundat într-o dare de seamă ocazională și foarte tristă în legătură cu împrejurările ce duseseră la scrîntirea gleznei domnișoarei Snevellici, care alunecase pe o coajă de portocală aruncată de un monstru cu chip de om (așa glăsuia ziarul) pe scena din Winchester, cînd domnișoara în persoană, împodobită cu pălăria în formă de găleată de cărbuni și îmbrăcată în costum de oraș, păși în odaie, rostind mii de scuze pentru că-l făcuse să aștepte atît de mult după ora prevăzută.

— Dar zău — spuse domnișoara Snevellici — că scumpa mea Led, care locuiește aici, împreună cu mine, a fost atît de bolnavă azi-noapte, încît credeam c-o să-și dea sufletul în brațele mele.

— E o soartă aproape de invidiat — îi răspunse Nicholas — dar totuși îmi pare rău că aud una ca asta.

— Cum te pricepi să măgulești! spuse domnișoara Snevellici, încheindu-și foarte rușinată mănușa.

— Dacă a-ți admira farmecele și talentele înseamnă să măgulești — spuse Nicholas, punînd mîna pe albumul cu tăieturi din ziare — atunci ai exemple mai bune aici.

— Vai, ce crud ești că citești lucruri din astea! Aproape că mi-e rușine să mă mai uit în ochii dumitale, crede-mă că-mi este! spuse domnișoara Snevellici, luînd caietul și închizîndu-l într-un dulap. Ce neglijentă e Led! Cum poate fi așa rea!

— Eu credeam că ai fost atît de drăguță să-l lași afară anume ca să-l citesc eu — spuse Nicholas. Și, într-adevăr, lucrul părea cu putință.

— Pentru nimic în lume n-aș fi vrut să-l vezi — răspunse domnișoara Snevellici. Niciodată n-am fost atît de supărată, niciodată! Dar e atît de neglijentă, încît nu poți avea încredere în ea!

Aci conversația fu întreruptă de intrarea fenomenului, care pînă în această clipă rămăsese cu discreție în dormitor și acum se arătă cu multă grație și voioșie, ținînd în mînă o umbreluță de soare verde, cu franjuri mari pe margini și fără mîner. Și, bineînțeles, după ce schimbară cîteva cuvinte, ieșiră în stradă.

Fenomenul era un tovarăș cam supărător de drum, pentru că mai întîi îi scăpă sandala dreaptă și pe urmă cea stîngă și, după ce aceste ghinioane fură reparate, descoperiră că un picior al pantalonașilor albi e mai lung decît celălalt; în afara acestor accidente, umbreluța verde căzu printr-un grătar de fier și fu pescuită din nou, cu mare greutate, și după multe osteneli. Totuși, era cu neputință s-o dojenești, căci era fata directorului, așa încît Nicholas luă totul în glumă și

merse mai departe, la braț cu domnișoara Snevellici într-o parte și cu copila năzdrăvană în cealaltă.

Prima casă spre care-și îndreptară pașii era așezată la capătul unei terase cu aspect foarte impunător. La ciocănitul modest și repetat al domnișoarei Snevellici răspunse un servitor, care, drept răspuns la întrebarea dacă doamna Curdle e acasă, deschise ochii mari, rînji larg și spuse că nu știe dar o să întrebe. Zicînd așa, îi pofti într-un salonaș, unde îi lăsă să aștepte, pînă cînd se arătară cele două slujnice, care-și căutară de lucru numai ca să vadă actorii; și după ce schimbă impresii cu ele pe săliță și le ținu tovărășie șoptind și chicotind, servitorul urcă, în cele din urmă scările, pentru a anunța numele domnișoarei Snevellici.

Se presupunea de către cei care erau cei mai bine informați în această privință că doamna Curdle stăpînea gustul londonez în chestiuni de literatură și teatru; cît despre domnul Curdle, el scrisese o broșură de șaizeci și patru de pagini, format *octavo*, despre caracterul răposatului bărbat al doicii din „Romeo și Julieta", ridicînd problema dacă omul fusese cu adevărat un om „de viață" cît trăise, sau dacă doar sentimentele duioase ale văduvei o făcuseră să-l zugrăvească astfel. De asemenea mai dovedise că, schimbînd punctuația moștenită, oricare din piesele lui Shakespeare putea deveni cu totul altceva, iar înțelesul ei cu totul transformat; prin urmare, nu mai e nevoie să spunem că era un mare critic și un gînditor deosebit de adînc și de original.

— A, domnișoara Snevellici — spuse doamna Curdle, intrînd în salonaș — ce mai faci *dumneata?*

Domnișoara Snevellici făcu o reverență grațioasă, dînd grai nădejdii că doamna Curdle se simte bine, de asemenea și domnul Curdle, care apăru chiar atunci. Doamna Curdle era îmbrăcată într-un halat de dimineață cu o bonețică în vîrful capului. Domnul Curdle purta o manta ușoară pe umeri, iar arătătorul drept și-l dusese la frunte, așa cum se vede în por-

tretele lui Sterne, cu care cine știe de unde o fi aflat că seamănă în chip izbitor.

— M-am încumetat să vă vizitez, pentru a vă întreba dacă pot trece numele dumneavoastră, în vederea spectacolului dat în beneficiul meu, doamnă — spuse domnișoara Snevellici, scoțînd actele.

— O! zău dacă știu ce să spun — răspunse doamna Curdle. Nu putem spune că teatrul mai trăiește zile de strălucire și glorie, nu trebuie să te încăpățînezi, domnișoară Snevellici, s-a terminat cu drama, s-a terminat de-a binelea.

— Ca întruchipare desăvîrșită a viziunii poetului, ca realizare a intelectualității umane, care aurește cu o lumină strălucitoare clipele noastre de visare și deschide o lume nouă de vrajă ochilor minții, drama e terminată, terminată de-a binelea — spuse domnul Curdle.

— Care e omul, astăzi în viață, în stare să ne înfățișeze acele culori schimbătoare și prismatice cu care e înzestrat caracterul lui Hamlet! exclamă doamna Curdle.

— Într-adevăr, care e omul, pe scenă — spuse domnul Curdle, făcînd o mică rezervă în favoarea lui. Hamlet! Aiurea! Ridicol! Cu Hamlet s-a terminat, s-a terminat de-a binelea!

Copleșiți cu totul de aceste jalnice cugetări, domnul și doamna Curdle oftară și rămaseră cîtva timp tăcuți. Într-un tîrziu, doamna întrebă, întorcîndu-se spre domnișoara Snevellici, în ce piesă avea de gînd să joace.

— O piesă cu totul nouă — spuse domnișoara Snevellici — al cărei autor este domnul și în care dumnealui și joacă, aceasta fiind prima lui apariție pe scenă. Numele dumnealui este domnul Johnson.

— Nădăjduiesc că ați păstrat unitățile, domnul meu? spuse domnul Curdle.

— Piesa originală e franțuzească — spuse Nicholas. Are întîmplări din belșug, un dialog vioi, caractere puternic schițate.

— Nimic n-are valoare dacă nu observi îndeaproape unităţile, domnul meu — răspunse domnul Curdle. Înainte de orice, unităţile dramei.

— Aş putea să vă întreb — spuse Nicholas, şovăind între atitudinea respectuoasă pe care trebuia s-o păstreze şi atracţia lui pentru tot ce e trăsnit; aş putea să vă întreb ce sînt unităţile?

Domnul Curdle tuşi şi cugetă.

— Unităţile, domnul meu — spuse — sînt o desăvîrşire, un soi de potrivire universală cu privire la loc şi la timp, un fel de unitate generală, dacă-mi îngădui să folosesc o expresie atît de tare. Asta socotesc eu că sînt unităţile dramatice, în măsura în care am avut posibilitatea să mă ocup de ele şi află că am citit o mulţime în legătură cu acest subiect şi am cugetat mult. Cînd urmăresc reprezentaţiile acestui copil — spuse domnul Curdle, întorcîndu-se spre fenomen — descopăr o unitate de simţire, un suflu, o lumină şi o umbră, o căldură a culorii, un ton, o armonie, o văpaie, o dezvoltare artistică a concepţiilor originale, pe care eu le caut zadarnic la actorii mai vîrstnici. Nu ştiu dacă mă fac înţeles?

— Minunat — răspunse Nicholas.

— Asta este — făcu domnul Curdle, ridicîndu-şi eşarfa. Asta este definiţia mea despre unităţile dramei.

Doamna Curdle ascultase cu bunăvoinţă această limpede explicaţie. După ce se sfîrşi, întrebă ce gîndeşte marele domn Curdle în legătură cu trecerea numelor pe listă.

— Nu ştiu, draga mea; pe cuvîntul meu că nu ştiu — spuse domnul Curdle. Dacă primim, trebuie să fie lămurit că nu garantăm calitatea spectacolului. Lumea să ştie că noi nu *le* dăm binecuvîntarea prin numele noastre, ci că acordăm această distincţie doar domnişoarei Snevellici. Aceste lucruri fiind limpezite, socotesc că este, cum ar veni, de datoria noastră să dăm sprijinul unei scene decăzute, măcar de dragul amintirilor de care se leagă. Poţi să-mi dai doi şilingi şi şase penny rest la jumătate de coroană, domnişoară

Snevellici ? întrebă domnul Curdle, scoțînd patru monede.

Domnișoara Snevellici scormoni în toate colțurile punguței ei trandafirii, dar nu găsi nimic nicăieri. Nicholas murmură în glumă că e scriitor și socotește că e mai bine să nici nu încerce să caute prin buzunarele lui.

— Ia stai nițel — făcu domnul Curdle ; de două ori patru face opt, patru șilingi o lojă, domnișoară Snevellici, e foarte scump, ținînd seama de situația actuală a dramei, de trei ori o jumătate de coroană face șapte șilingi și șase penny ; pentru șase penny n-o să ne tîrguim, îmi închipui. Nu ne certăm noi pentru șase penny, așa-i, domnișoară Snevellici ?

Biata domnișoară Snevellici luă cele trei monede de o jumătate de coroană cu multe zîmbete și ploconeli, iar doamna Curdle, după ce mai adăugă cîteva indicații suplimentare în legătură cu reținerea locurilor și cu trimiterea unor programe curate de îndată ce vor apărea, sună, în semn că s-a terminat consfătuirea.

— Ciudați oameni ! se miră Nicholas, cînd se văzură afară din casă.

— Mare noroc, crede-mă — îi spuse domnișoara Snevellici, luîndu-i de braț — că nu mi-au rămas datori toți banii, ci numai șase penny cît mi-au dat lipsă. Și acum, dacă ai să ai succes, or să lase să se înțeleagă că dintotdeauna te-au sprijinit ; și dacă ai să cazi, vor spune că au fost siguri de asta din capul locului.

În următoarea casă unde intrară, fură sărbătoriți ; fiindcă aci locuiau cei șase copii, care se arătară atît de vrăjiți de manifestările publice ale fenomenului, încît, chemați fiind să coboare din odaia copiilor, ca să vadă de aproape pe amintita domnișoară, începură să-i vîre degetele în ochi, s-o calce pe picioare și s-o

mai fericească și cu alte mici atenții caracteristice vîrstei lor.

— Cu siguranță că-l voi convinge pe domnul Borum să ia o lojă — spuse stăpîna casei, după ce făcu actorilor o primire dintre cele mai plăcute. O să iau cu mine numai doi copii și pentru restul locurilor vom pofti cîțiva domni dintre admiratorii dumitale, domnișoară Snevellici. Augustus, băiat rău ce ești, lasă fetița în pace!

Aceste cuvinte se adresau unui tînăr care ciupea fenomenul pe la spate, pesemne cu gîndul să se încredințeze că e adevărat.

— Sînt sigură că trebuie să fii foarte obosită — spuse mama către domnișoara Snevellici. Nici nu poate fi vorba să te las să pleci, fără să guști mai întîi dintr-un pahar cu vin. Charlotte, mi-e rușine de tine! Domnișoară Lane, fii bună și vezi de copii.

Domnișoara Lane era guvernanta și această rugăminte fu pricinuită de purtarea neașteptată a celei mai tinere dintre domnișoarele Borum, care, după ce șterpelise umbreluța verde a fenomenului, o ducea acum afară din odaie, în timp ce copila privea deznădăjduită.

— Zău, nu știu unde ați învățat să jucați așa — spuse blînda doamnă Borum, întorcîndu-se din nou spre domnișoara Snevellici. Nu pot să înțeleg (Emma, nu te mai zgîi așa!); într-o piesă rîdeți, în alta plîngeți și în toate sînteți atît de naturală, nemaipomenit!

— Sînt foarte bucuroasă să aud o părere atît de bună — spuse domnișoara Snevellici. Sînt încîntată că vă place!

— Dacă-mi place! strigă doamna Borum. Cui s-ar putea să nu-i placă! Dac-aș putea, m-aș duce să văd piesa de două ori pe săptămînă; sînt nebună după ea. Numai că uneori sînteți prea mișcătoare. Mă aduceți într-o stare! adevărate crize de plîns! Pentru

numele lui Dumnezeu, domnișoară Lane, cum poți să-i lași să chinuiască în halul ăsta copila ?

Într-adevăr, fenomenul era pe cale de a fi sfîșiat mădular cu mădular ; căci doi băieți voinici o țineau fiecare de o mînă și o trăgeau în direcții opuse, de parc-ar fi vrut să-și încerce puterile. Totuși, domnișoara Lane (care fusese ea însăși prea prinsă de contemplarea celor doi actori maturi pentru a lua în seamă ce se petrece) salvă tocmai în acest moment nefericita copilă, care, după ce-și veni în fire cu ajutorul unui pahar cu vin, fu de îndată luată de prietenii ei, fără să sufere alt neajuns decît turtirea pălăriei de voal roz și mototolirea exagerată a fustei albe și a pantalonilor.

A fost o dimineață grea ; fiindcă aveau de făcut multe vizite și fiecare dintre cei vizitați voia altceva. Unii voiau tragedii și alții comedii ; unii erau împotriva dansului ; alții aproape că nici nu doreau altceva. Unii socoteau cîntărețul comic inferior, alții nădăjduiau că va avea un rol mai mare ca de obicei. Unii nu voiau să făgăduiască a veni, pentru că nici alții nu făgăduiseră ; și erau și din cei care nu voiau să vină de fel, fiindcă alții veneau. În cele din urmă, și încetul cu încetul, aci făgăduiau să scoată ceva, dincolo să mai adauge ceva, domnișoara Snevellici își luă angajamentul să asigure un program cel puțin destul de cuprinzător, dacă alte însușiri n-avea (printre alte mărunțișuri cuprindea patru piese, diferite cîntece, cîteva lupte și mai multe dansuri); și se întoarseră acasă, istoviți de treaba zilei.

Nicholas lucră pe rupte la piesă, care intră repede în repetiție și, după aceea, lucră pe rupte la rolul său, pe care-l studie cu multă sîrguință și-l jucă — după cum spunea toată trupa — la perfecție. Și, în sfîrșit, veni ziua cea mare. Crainicul fu trimis de dimineață prin oraș, ca să strige vestea pe toate străzile princi-

pale, în sunetul clopoțelului; și afișe suplimentare, lungi de trei picioare și late de nouă inchi, fură împrăștiate în dreapta și stînga, aruncate pe toate maidanele, vîrîte sub toate ușile și desfășurate în toate prăvăliile. De asemenea fură lipite pe ziduri, deși nu cu succes desăvîrșit, pentru că, omul ce lipea de obicei afișele fiind bolnav, treaba fu preluată de o persoană analfabetă. Așa încît o parte din ele fură lipite de-a latul și restul de-a-ndoaselea.

La cinci și jumătate era un buluc de patru oameni la ușa galeriei; la șase fără un sfert erau cel puțin doisprezece; la șase, loviturile de picioare erau groaznice; și cînd cel mai vîrstnic dintre domnișorii Crummles deschise ușa, fu silit s-o ia la goană înapoi, ca să scape cu viață. În primele zece minute, doamna Grudden încasă cincisprezece șilingi.

Și în culise domnea aceeași emoție neobișnuită. Domnișoara Snevellici asudase atît de tare, încît fardul aproape că nu voia să-i stea pe obraz. Doamna Crummles era atît de nervoasă, încît de-abia dacă-și amintea rolul. Buclele domnișoarei Bravassa se desfăcură de căldură și neliniște; pînă și domnul Crummles stătea cu ochiul la gaura perdelei și mereu venea în goană ca să trîmbițeze cum că încă un om s-a așezat în stal.

În cele din urmă, orchestra izbucni și cortina se ridică asupra noii piese. Prima scenă, în care nu apărea nimic deosebit, trecu în liniște, dar cînd domnișoara Snevellici apăru în cea de-a doua, însoțită de fenomen în rol de copil, ce ropot de aplauze! Cei din loja familiei Borum se ridicară ca un singur om, fluturînd pălăriile și batistele și urlînd: Bravo! Doamna Borum și guvernanta aruncau coroane de flori pe scenă, dintre care unele se prinseră de lampă, iar una încununa tîmplele unui domn gras din stal, care, privind cu nesaț spre scenă, rămase neștiutor de această cinste; croitorul cu familia lui izbeau în lemnăria

lojilor de sus, amenințînd să iasă prin pereți; pînă și băiatul care vindea sirop de ghimbir rămase încremenit în mijlocul teatrului; iar un ofițer tînăr, despre care se presupunea că făcuse o pasiune pentru domnișoara Snevellici, își înfipse monoclul în ochi ca și cum ar fi vrut să ascundă o lacrimă. Și iarăși domnișoara Snevellici făcea reverențe din ce în ce mai adînci, și iarăși aplauzele izbucneau tot mai puternice. În cele din urmă, după ce fenomenul culese una dintre coroanele fumegînde și o puse strîmb peste ochiul domnișoarei Snevellici, entuziasmul ajunse la culme și piesa continuă.

Dar cînd apăru Nicholas ca să-și joace scena certei cu doamna Crummles, ce mai aplauze! Cînd doamna Crummles (care era netrebnica lui mamă) rînji și-i spuse „băiat înfumurat", iar el o înfruntă, ce ropot de aplauze izbucni! Cînd se certă cu celălalt bărbat pentru tînăra domnișoară și scoțînd o cutie cu pistoale spuse că dacă celălalt *e* un gentleman, se va lupta cu el chiar în salonul acela pînă cînd sîngele unuia dintre ei, dacă nu al amîndurora, va stropi mobila — cum s-au unit lojile cu stalul și cu galeria în cele mai puternice urale auzite vreodată! Cînd a spus cuvinte țari mamei sale, fiindcă ea nu voia să dea înapoi averea domnișoarei, iar, după ce s-a îmbunat, s-a îmbunat și el și a căzut într-un genunchi cerînd binecuvîntarea ei, cum mai plîngeau în hohote doamnele din sală! Cînd el stătea ascuns în beznă, îndărătul perdelei, iar ruda ticăloasă azvîrlea cu o sabie ascuțită în dreapta și în stînga, dar nu înspre locul unde se vedeau bine picioarele lui, ce fior de teamă a străbătut sala! Aerul lui, chipul, mersul, privirea lui, tot ce spunea sau făcea era ridicat în slăvi. De cîte ori vorbea urmau aplauze. Și cînd, la urmă, în scena cu pompa și ligheanul, doamna Grudden aprinse focul cu flacăra albastră și toți membrii fără

treabă ai trupei intrară, poticnindu-se în fel și chip — nu fiindcă asta ar fi avut vreo legătură cu conflictul, dar ca să se termine piesa cu un tablou — publicul (care între timp se înmulțise vădit) dădu frîu liber unui strigăt de entuziasm, cum nu mai răsunase între acele ziduri de multe, multe zile.

Pe scurt, succesul noii piese, ca și a noului actor, fu desăvîrșit, și cînd, la sfîrșitul spectacolului, domnișoara Snevellici fu chemată la rampă, Nicholas o însoți, împărțind astfel aplauzele cu ea.

În legătură cu o doamnă din Londra, care se alătură trupei și cu un admirator mai bătrîior, care o urmărește ; și despre o ceremonie mișcătoare ce a urmat sosirii ei

Ultima piesă fiind hotărît o lovitură, fu anunțată pentru fiecare seară pînă la noi ordine, iar serile în care teatrul era închis fură reduse de la trei pe săptămînă la două. Și acestea nu erau singurele semne ale nemaipomenitului succes ; căci, în sîmbăta următoare, Nicholas primi, prin bunăvoința neobositei doamne Grudden, o sumă de bani nu mai mică decît treizeci de șilingi. Și pe lîngă această răsplată serioasă, se mai și bucura de o deosebită faimă și cinste, căci primi un exemplar trimis la teatru din broșura domnului Curdle, cu autografiul acestui gentleman în persoană, pe prima pagină (ceea ce în sine înseamnă o comoară de neprețuit) și însoțit de cîteva cuvinte pline de entuziasm și conținînd făgăduiala necerută că domnul Curdle va fi bucuros să-i citească lui Nicholas din Shakespeare timp de trei ceasuri în fiecare dimineață, înainte de micul dejun, în tot timpul cît Nicholas va sta în oraș.

— Mai am o noutate, Johnson — îi spuse într-o dimineață domnul Crummles, strălucind de bucurie.

— Ce anume ? întrebă Nicholas. E vorba de ponei ?

— Nu, nu, n-ajungem noi la ponei decît după ce am dat greș cu toate celelalte — spuse domnul Crummles. Și cred că în stagiunea asta nici n-ajungem la ponei. Nu, nu, nu-i vorba de ponei.

— Poate vreun băiețaș fenomen? propuse Nicholas.

— Nu există decît un singur fenomen, domnule — răspunse domnul Crummles cu emoție, și acela e o fetiță.

— Foarte adevărat — făcu Nicholas. Te rog să mă ierți. Atunci, zău că nu știu despre ce e vorba!

— Ce-ai spune dac-ar fi vorba despre o tînără din Londra? întrebă domnul Crummles cu glas impresionant. Domnișoara Cutare, de la Royal Theatre, Drury Lane?

— Aș spune că ar face impresie frumoasă pe afișe — spuse Nicholas.

— Aici aproape că ai dreptate — spuse domnul Crummles; și dac-ai fi spus că și pe scenă ar face impresie frumoasă, n-ai fi greșit tare. Ia te uită, ce părere ai despre asta?

Punînd această întrebare, domnul Crummles desfășură un afiș roșu, apoi un afiș albastru și pe urmă un afiș galben, în capul fiecărui din aceste mijloace publice de informație fiind scris în litere de-o șchioapă „Prima apariție a domnișoarei Petowker, actrița fără rival de la Royal Theatre, Drury Lane".

— Vai de mine! făcu Nicholas. O cunosc pe domnișoara asta.

— Atunci ai cunoscut cea mai mare cantitate de talent adunată vreodată în trupul unei tinere — răspunse domnul Crummles, făcînd afișele sul — bineînțeles, talent de un anumit fel, de un anumit fel. „Băutoarea de sînge" — adăugă Domnul Crummles cu un suspin profetic — „Băutoarea de sînge" va muri odată cu această fată; și e singura zînă pe care am văzut-o *eu* vreodată, care știe să stea într-un picior și să bată în daira pe celălalt genunchi, așa cum face o adevărată zînă.

— Cînd sosește? întrebă Nicholas.

— O așteptăm astăzi — răspunse domnul Crummles. E o veche prietenă a doamnei Crummles. Doamna Crummles și-a dat seama ce poate, de fapt a știut-o din capul locului. Adevărul e că ea a învățat-o

cam tot ce știe. La începutul începutului ea a fost Băutoarea de sînge.

— Adevărat ?

— Da. Totuși a trebuit să renunțe.

— Nu i s-a potrivit ? întrebă Nicholas.

— Nu atît ei cît publicului — răspunse domnul Crummles. Nimeni nu rezista. Era prea fioros. Dar nu știi încă de ce e în stare doamna Crummles.

Nicholas se încumetă să dea de înțeles că i se pare a ști.

— Nu, nu, nu știi — spuse domnul Crummles — adevărul e că nu știi. Nici *eu* nu știu, ăsta-i alt adevăr. Cred că țara întreagă n-o să știe pînă după moartea ei. În fiecare an al vieții ei, izbucnește din femeia asta uimitoare cîte o nouă dovadă de talent. Uită-te la ea, mamă a șase copii, dintre care trei în viață și toți pe scenă !

— Nemaipomenit ! strigă Nicholas.

— Da, într-adevăr nemaipomenit — întări domnul Crummles, trăgînd cu poftă tutun pe nări și clătinînd grav din cap. Îți dau cuvîntul meu de actor că nici nu știam că se pricepe la dans pînă la ultimul ei spectacol, în beneficiu, cînd a jucat-o pe Julieta și pe Helen Macgregor [1], iar între cele două piese a dansat dansul cu coarda. Prima dată cînd am văzut-o pe femeia asta minunată, Johnson — spuse domnul Crummles, apropiindu-se un pic și vorbind cu ton de mărturisire prietenească — stătea în cap pe marginea mai lată a unei bănci, înconjurată de focuri de artificii.

— Mă uimești ! făcu Nicholas.

— *Ea* m-a uimit pe *mine !* răspunse domnul Crummles cu seriozitate. Atîta grație îngemănată cu atîta demnitate ! Din clipa aceea am adorat-o.

Sosirea înzestratului subiect al acestei convorbiri puse brusc capăt osanalelor domnului Crummles. Aproape îndată după aceea, domnișorul Percy

[1] Personaj din piesa „Robin" de Terry (n. t.).

Crummles intră cu o scrisoare ce sosise la Poșta Mare și era adresată grațioasei lui mame. La vederea adresei, doamna Crummles exclamă: „De la Henriette Petowker, vă spun eu!" și se cufundă pe loc în cuprinsul scrisorii.

— Ei? întrebă cu șovăială domnul Crummles.

— Da, e în ordine — răspunse doamna Crummles, luîndu-i întrebarea din gură. Ce frumos din partea ei, zău așa!

— Cred că e cel mai frumos lucru din toate cîte le-am auzit — spuse domnul Crummles și numaidecît domnul Crummles, doamna Crummles și domnișorul Percy Crummles se porniră cu toții pe un rîs strașnic. Nicholas îi lăsă să se desfete între ei de bucuria lor și o luă spre casă, întrebîndu-se tot timpul ce taină legată de domnișoara Petowker putea să stîrnească atîta veselie și gîndindu-se mai ales la mirarea nespusă cu care va privi acea domnișoară vestea intrării lui neașteptate într-o meserie pe care ea o împodobea cu atîta distincție și strălucire.

Dar, în această din urmă privință se înșela, pentru că fie că domnul Vincent Crummles netezise drumul, fie că domnișoara Petowker avea temeiurile ei să se poarte cu el încă mai drăguț ca de obicei, fapt este că întîlnirea lor la teatru, a doua zi, semăna mai degrabă cu întîlnirea a doi prieteni dragi nedespărțiți din copilărie, decît cu recunoașterea trecătoare între o doamnă și un domn, care s-au întîlnit doar de vreo cinci-șase ori în viață și atunci din întîmplare. Ba mai mult decît atît, domnișoara Petowker îi șopti că nici nu amintise de familia Kenwigs în discuțiile cu familia directorului, ci istorisise cum că-l cunoscuse pe domnul Johnson în cercurile cele mai distinse și mai elegante; și văzîndu-l pe Nicholas primind această știre cu neprefăcută mirare, adăugă, cu o privire dulce, că acum avea nevoie de bunătatea lui și s-ar putea s-o pună curînd la încercare.

Nicholas avu cinstea să joace în seara aceea într-o piesă ușoară alături de domnișoara Petowker și nu se

putu opri să nu bage de seamă că primirea caldă de care avu parte dumneaei se datora mai ales unei umbrele foarte strălucitoare din lojile de sus; mai văzu, de asemenea, că fermecătoarea actriță arunca ocheade dulci spre partea de unde veneau sunetele și că, de cîte ori făcea asta, umbrela izbucnea din nou. La un moment dat i se păru că vede, în același colț, o pălărie de o formă deosebită, care nu-i era cu totul necunoscută; dar, prins fiind de rolul pe care-l juca, nu dădu mare atenție acestei împrejurări și cînd ajunse acasă, ea îi ieșise cu totul din minte.

Tocmai se așezase ca să cineze împreună cu Smike, cînd cineva din casă veni pînă la ușă și-i înștiință de afară că jos se află un domn care dorește să-i vorbească domnului Johnson.

— Dacă dorește, spune-i să poftească sus; ce altceva pot să-i spun — răspunse Nicholas. O fi vreunul din confrații noștri flămînzi, Smike.

Tovarășul lui de odaie se uită tăcut la friptura rece, socotind în gînd cît o să rămînă pentru prînzul de a doua zi, apoi puse deoparte o felie, pe care și-o tăiase, pentru ca uzurpările musafirului să aibă urmări mai puțin groaznice.

— E cineva care n-a mai fost pînă acum — spuse Nicholas — fiindcă se poticnește la fiecare treaptă. Intră, intră! Pentru numele lui Dumnezeu! Domnul Lillyvick!

Era într-adevăr încasatorul de apă care strînse cu o solemnitate impunătoare mîna lui Nicholas, în timp ce-l țintea cu privirea lui fixă și cu o expresie nemișcată, și apoi se așeză pe un scaun în colțul căminului.

— Ia te uită, dar cînd ați sosit? întrebă Nicholas.

— Azi dimineață, domnule — răspunse domnul Lillyvick.

— A, înțeleg; dumneavoastră ați fost în astă-seară la teatru și a dumneavoastră era umbr...

— Umbrela asta — spuse Lillyvick scoțînd la vedere o umbrelă groasă de bumbac verde cu măciulia tocită. Ce părere ai despre interpretare?

— După cîte am putut să judec eu de pe scenă — răspunse Nicholas — mi s-a părut foarte plăcută.

— Plăcută! strigă încasatorul. Eu sînt de părere, domnule, că a fost încîntătoare.

Domnul Lillyvick se aplecă înainte pentru a rosti acest din urmă cuvînt mai apăsat; și după ce-l rosti, se îndreptă încruntîndu-se și dînd de multe ori din cap.

— Am zis încîntătoare — repetă domnul Lillyvick. Fascinantă, ca de basm, tumultuoasă și din nou domnul Lillyvick se îndreptă și din nou se încruntă și dădu din cap.

— A! făcu Nicholas, cam mirat de semnele acestea de încîntată încuviințare. Da, e o fată pricepută.

— E divină — răspunse domnul Lillyvick, izbind de două ori ca un adevărat încasator în pămînt cu mai sus-pomenita umbrelă. Am mai cunoscut eu actrițe divine, domnule; mă duceam să strîng — sau cel puțin vizitam — și adesea strîngeam taxa de apă la o actriță divină, care a locuit în sectorul meu mai bine de patru ani, dar niciodată, nu, niciodată, domnule, între toate făpturile divine, fie ele actrițe sau nu, n-am văzut una mai divină decît Henriette Petowker.

Nicholas își dădu multă osteneală să-și stăpînească rîsul; și încumetîndu-se să vorbească, dădea doar din cap în armonie cu mișcările capului domnului Lillyvick și tăcea.

— Dă-mi voie să-ți vorbesc ceva între patru ochi — spuse domnul Lillyvick.

Nicholas se uită mucalit la Smike care, pricepînd semnul, se făcu nevăzut.

— Burlacul e o ființă nenorocită, domnule — spuse domnul Lillyvick.

— Credeți? întrebă Nicholas.

— Sînt sigur — răspunse încasatorul. Trăiesc pe lumea asta de aproape șaizeci de ani și am temeiuri să știu cum e.

„Firește că ar trebui să știi — gîndi Nicholas ; dar dacă știi sau nu, asta-i altă treabă".

— Dacă se întîmplă ca un burlac să pună deoparte ceva bănuți — spuse domnul Lillyvick — surorile și frații, nepoții și nepoatele lui au grijă de bănuții ăia, nu de el. Chiar dacă, fiind o persoană oficială, e capul familiei sau, după cum se poate întîmpla, trunchiul din care pornesc toate ramurile mai mici, tot îi doresc mereu moartea și se pleoștesc ori de cîte ori îl văd înfloritor, fiindcă vor să pună mîna pe mica lui avere. Înțelegi ?

— Da, sigur — făcu Nicholas — e foarte adevărat, nimic de zis.

— Pricina pentru care omul nu se însoară — reluă domnul Lillyvick — este cheltuiala ; asta m-a împiedicat pe mine, fiindcă altfel, doamne ! spuse domnul Lillyvick pocnind din degete. Cincizeci de femei aș fi putut să am.

— Femei bine ? întrebă Nicholas.

— Femei bine, domnule ! răspunse încasatorul ; ei, nu chiar atît de bine ca Henriette Petowker, fiindcă ea e de soi, dar femei cum nu întîlnești în fiecare zi, poți să mă crezi. Acum să presupunem că un om poate să capete o avere căpătînd o femeie, în loc să facă avere împreună cu ea, ce zici ?

— Păi, înseamnă că-i om cu noroc — răspunse Nicholas.

— Asta zic și eu — răspunse încasatorul, mîngîindu-l blînd cu umbrela la tîmplă ; tocmai așa zic și eu. Henriette Petowker, talentata Henriette Petowker e ea însăși o avere și am de gînd să...

— S-o faci să devină doamna Lillyvick ? îndrăzni Nicholas.

— Nu, domnule, nu s-o fac să devină doamna Lillyvick — răspunse încasatorul. Actrițele, domnul meu, își păstrează totdeauna numele de fată, așa se obișnuiește, dar am de gînd să mă însor cu ea, ba chiar poimîine.

— Vă felicit, domnule — spuse Nicholas.

— Mulțumesc, domnul meu — răspunse încasatorul, încheindu-și nasturii de la vestă. Am să-i încasez eu salariul, bineînțeles, și nădăjduiesc, la urma urmelor, că întreținerea a doi oameni nu costă mult mai scump decît întreținerea unuia; asta e o mîngîiere.

— Sînt sigur că, într-o clipă ca asta, n-aveți nevoie de nici o mîngîiere — spuse Nicholas.

— Nu — răspunse domnul Lillyvick, clătinînd nervos din cap — nu, sigur că nu.

— Dar cum de ați ajuns amîndoi aici, dacă aveți de gînd să vă căsătoriți, domnule Lillyvick? întrebă Nicholas.

— Tocmai asta am venit să-ți explic — răspunse încasatorul de apă. Adevărul e că am socotit cu cale să păstrăm taina față de familie.

— Familie! spuse Nicholas. Care familie?

— Păi familia Kenwigs, bineînțeles — îl lămuri domnul Lillyvick. Dacă nepoată-mea și copiii ar fi aflat măcar o vorbă înainte de plecarea mea, mi-ar fi căzut la picioare și n-aș fi putut să scap fără să le jur că n-o să mă însor cu nimeni. Sau poate mi-ar fi scos certificat că-s nebun sau cine știe ce alt lucru groaznic — spuse încasatorul cutremurat.

— Desigur — făcu Nicholas. Da, ar fi fost fără îndoială invidioși.

— Ca să împiedicăm toate astea — vorbi mai departe domnul Lillyvick — Henriette Petowker (așa am hotărît între noi) urma să vie aici la prietenii ei, la familia Crummles, sub pretextul unui angajament, iar eu trebuia să plec la Guildford în ajun și s-o întîlnesc în diligența care pleca încoace; ceea ce am și făcut și ieri am sosit împreună de la Guildford. Și acum, de teamă să nu scrii cumva domnului Noggs și să-i spui ceva despre noi, ne-am gîndit că e mai bine să-ți împărtășim taina. Pornim la cununie de la locuința familiei Crummles și vom fi încîntați să te vedem, fie înainte de biserică sau la micul dejun, cum dorești. N-o să te coste mult, știi — spuse încasatorul,

nespus de grijuliu ca nu cumva să se iște vreo neînțelegere în privința aceasta ; doar pateuri și cafea și poate crevete sau ceva de felul ăsta, ca să fie mai nostim, înțelegi ?

— Da, da, înțeleg — răspunse Nicholas. Voi fi foarte bucuros să vin ; nici nu știți ce plăcere o să-mi facă. Dar unde locuiește domnișoara ? La doamna Crummles ?

— Ba nu — făcu încasatorul ; nu prea au unde s-o culce, așa încît locuiește la o cunoștință de-a ei, tot o domnișoară, actriță amîndouă.

— Probabil domnișoara Snevellici? spuse Nicholas.

— Da, așa o cheamă.

— Și-mi închipui c-or să fie și domnișoare de onoare ? întrebă Nicholas.

— Da — făcu încasatorul cu durere — vor fi patru domnișoare de onoare. Mă tem c-o să fie cam pompos.

— Nu, nicidecum — răspunse Nicholas încercînd cu stîngăcie să-și transforme rîsul în tuse. Cine să fie cele patru ? Firește, domnișoara Snevellici, domnișoara Ledrook...

— Fe-fenomenul — gemu încasatorul.

— Ha-ha ! făcu Nicholas. Vă rog să mă scuzați, nici eu nu știu de ce rîd, da, o să fie foarte drăguț, prin urmare fenomenul, și mai cine ?

— O domnișoară sau alta — răspunse încasatorul ridicîndu-se ; vreo altă prietenă a Henriettei Petowker. Dar ai grijă să nu sufli o vorbă, așa-i ?

— Puteți să aveți toată încrederea în mine — răspunse Nicholas. Nu doriți să mîncați sau să beți ceva ?

— Nu — spuse încasatorul. N-am poftă de mîncare. Îmi închipui că viața de om însurat trebuie să fie foarte plăcută, așa-i ?

— Nici nu mă îndoiesc — răspunse Nicholas.

— Da — făcu încasatorul — desigur. Firește că da. Fără îndoială. Noapte bună !

Cu aceste cuvinte, domnul Lillyvick, ale cărui purtări vădiseră, în tot lungul acestei întrevederi, un amestec foarte ciudat de grabă, șovăială, încredere,

îndoială, dragoste, bănuială, josnicie, înfumurare, se întoarse și ieși din odaie, îngăduindu-i lui Nicholas să se bucure liniștit de un hohot de rîs, dacă cumva avea chef de așa ceva.

Fără să ne oprim ca să ne întrebăm dacă ziua care mai trebuia să treacă i se păru lui Nicholas a fi alcătuită din numărul obișnuit de ceasuri avînd lungimea știută, trebuie însă să arătăm că pentru părțile mai direct interesate de ceremonia ce avea să urmeze, ca trecu atît de iute, încît atunci cînd domnișoara Petowker se trezi a doua zi de dimineață în odaia domnișoarei Snevellici, spuse că nimic nu o va convinge că aceasta era cu adevărat ziua cînd avea să fie martora unei mari schimbări în viața ei.

— N-o să cred niciodată — spuse domnișoara Petowker — zău că nu pot! N-are rost să mai vorbim despre asta, dar eu nu mă pot hotărî, pentru nimic în lume, să trec printr-o asemenea încercare.

Auzind acestea, domnișoara Snevellici și domnișoara Ledrook, știind prea bine că frumoasa lor prietenă era hotărîtă de vreo trei sau patru ani, în care răstimp ar fi răbdat oricînd încercarea deznădăjduită ce se apropia acum, dacă ar fi găsit vreun bărbat potrivit și cutezător, dispus pentru asemenea aventură, începură s-o dăscălească liniștind-o, dîndu-i curaj și spunîndu-i că ar trebui să se simtă mîndră, fiindcă îi stătea în puteri să hărăzească o fericire trainică unui om vrednic și cît e de folositor pentru fericirea omenirii în general ca femeile să dovedească tărie și resemnare cu astfel de prilejuri. Și, deși, în ceea ce le privea, socoteau că adevărata fericire stă în viața trăită de unul singur, viață pe care ele n-ar schimba-o de bunăvoie — nu, pentru nimic în lume — totuși (slavă domnului!) dacă vreodată le va veni și lor timpul, nădăjduiau că-și vor cunoaște prea bine datoria pentru a cîrti și că se vor supune cu blîndețe și umilință celor hotărîte pentru ele de soartă, spre mulțumirea și răsplata semenilor lor.

— S-ar putea să simt că o mare lovitură — spuse domnișoara Snevellici — ce mă rupe de vechi relații sau cum li se mai spune, dar m-aș supune, draga mea, zău că m-aș supune.

— Și eu la fel — spuse domnișoara Ledrook ; m-aș împăca mai degrabă cu jugul decît să mă feresc de el. Am frînt eu destule inimi și pînă acum și-mi pare foarte rău. E groaznic cînd te gîndești.

— Chiar așa și este — spuse domnișoara Snevellici. Și acum, Led, draga mea, chiar că trebuie s-o pregătim, fiindcă altfel întîrziem, zău așa !

Aceste cugetări pioase și poate frica de întîrziere, o îmbărbătară pe mireasă în timpul ceremoniei înveșmîntării, după care i se dădu pe rînd ceai tare și brandy, pentru ca să i se întărească mădularele slăbite și pentru ca fata să se țină mai bine pe picioare.

— Cum te simți acum, iubito ? întrebă domnișoara Snevellici.

— O, Lillyvick ! strigă mireasa. Dac-ai ști cîte îndur eu pentru tine !

— Te cred că știe, iubito, și niciodată n-o să uite — spuse domnișoara Ledrook.

— Credeți că nu ? strigă domnișoara Petowker, dovedind mari talente scenice. O, credeți că nu ? Credeți că Lillyvick își va aminti mereu, mereu, mereu ?

Nu se știe unde ar fi dus această izbucnire de sentiment, dacă în clipa aceea, domnișoara Snevellici n-ar fi anunțat că a sosit gabrioleta, ceea ce o uimi într-atît pe mireasă încît alungînd toate simptomele de îngrijorare care o năpădeau, alergă la oglindă unde-și potrivi rochia și declară liniștită că este gata pentru jertfă.

Drept care fu sprijinită și urcată în trăsură, unde pentru „a nu se pierde" (cum spunea domnișoara Snevellici), fu pusă să tragă mereu pe nas *sel volatile* și să soarbă brandy și alte întăritoare ușoare, pînă cînd ajunseră la poarta directorului, care era dina-

inte deschisă de cei doi domnișori Crummles, împodobiți cu cocarde albe și înveșmîntați în cele mai alese și strălucitoare jiletci din garderoba teatrului. Mulțumită ostenelilor reunite ale acestor doi tineri și ale domnișoarelor de onoare, ajutate de vizitiu, domnișoara Petowker fu dusă pînă la etajul întîi, unde ajunse într-o stare de istovire deplină. Aici nici nu dădu bine cu ochii de junele mire că și leșină cu mare pompă.

— Henriette Petowker ! spuse încasatorul ; vino-ți în fire, scumpa mea !

Domnișoara Petowker strînse mîna încasatorului, dar emoția îi sugruma glasul.

— Sînt oare atît de groaznic la vedere, Henriette Petowker ? întrebă încasatorul.

— Vai, nu, nu, nu ! răspunse mireasa ; dar prietenii, prietenii scumpi ai tinereții mele, gîndul că trebuie să-i părăsesc, să-i părăsesc pe toți, mă zguduie groaznic !

Cu astfel de cuvinte de jale, începu domnișoara Petowker să înșire unul cîte unul pe toți prietenii tinereții ei, rugîndu-i apoi pe cei ce se aflau de față să vină s-o îmbrățișeze. După aceea, își aduse aminte că doamna Crummles fusese mai mult decît o mamă pentru ea și, pe urmă, că domnul Crummles fusese mai mult decît un tată pentru ea și pe urmă că domnișorii Crummles și domnișoara Ninetta Crummles fuseseră mai mult decît frați și surori pentru ea. Aceste felurite amintiri fiind toate însoțite de un șir de îmbrățișări, luară mult timp, așa încît fură siliți să pornească în mare grabă spre biserică, de teamă să nu întîrzie.

Alaiul era alcătuit din două gabriolete : în prima se aflau domnișoara Bravassa (cea de-a patra domnișoară de onoare), doamna Crummles, încasatorul și domnul Folair, care fusese ales drept nun în această împrejurare. În cealaltă se aflau mireasa, domnul Crummles, domnișoara Snevellici, domnișoara Ledrook și fenomenul. Costumele erau frumoase.

Domnișoarele de onoare erau de-a dreptul acoperite cu flori artificiale, cît despre fenomen, aproape că nu se mai vedea din pricina boschetului transportabil în care era închis. Domnișoara Ledrook, care era o fire romantică, purta la piept miniatura unui ofițer necunoscut, pe care o cumpărase, după multă tîrguială, de curînd; celelalte domnișoare aveau la vedere cîteva imitații orbitoare de nestemate, aproape la fel de frumoase ca cele adevărate; iar doamna Crummles sărea în ochi prin măreția ei severă și întunecată, care stîrnea admirația tuturor privitorilor.

Dar poate că apariția domnului Crummles a fost cea mai izbitoare și mai potrivită decît a oricărui nuntaș. Acest domn, care juca rolul tatălui miresei, se „grimase" pentru rol după concepția lui fericită și originală, punîndu-și o perucă de teatru, în stilul și după modelul cunoscut ca „George oacheșul" și, în afară de asta, se îmbrăcase cu un costum de culoarea tutunului, cum se purta în secolul trecut, cu ciorapi cenușii de mătase și catarămi la pantofi. Ca să facă și mai bine față personajului, se hotărîse să fie cu totul copleșit, drept care, cînd intră în biserică hohotele de plîns ale rudei drăgăstoase fură atît de sfîșietoare, încît cel ce deschise strana spuse că ar fi mai cuviincios să se retragă în pridvor și să se liniștească acolo bînd un pahar cu apă înainte de începerea slujbei.

Cortegiul care înainta prin biserică era frumos. Mireasa și cele patru domnișoare de onoare alcătuiau un grup dinainte potrivit cu ajutorul multor repetiții; încasatorul urmat de nun imita mersul și gesturile acestuia, spre veselia de nedescris a unor prieteni actori, care stăteau în stranele de pe margine; domnul Crummles avea un mers de bolnav care abia se ține pe picioare, doamna Crummles pășea ca pe scenă, adică făcea un pas și pe urmă se oprea. Era cel mai desăvîrșit spectacol văzut vreodată. Slujba fu repede dată peste cap și, după ce toți cei de față

semnară în catastif (cu care scop cînd îi veni rîndul, domnul Crummles șterse cu grijă și apoi puse pe nas o pereche de ochelari uriași) se întoarseră voioși ca să ia micul dejun. Și aci îl găsiră pe Nicholas care-i aștepta.

— Și acum — făcu Crummles, care o ajutase pe doamna Grudden la pregătirile ce se arătau a fi fost mai numeroase decît i-ar fi plăcut încasatorului — la gustare, la gustare!

Nu era nevoie să-i mai poftească o dată. Musafirii se adunară și se îngrămădiră la masă cum putură mai bine și se puseră numaidecît pe lucru. Domnișoara Petowker roșea foarte tare cînd se uita cineva la ea și mînca foarte mult cînd *nu* se uita nimeni; iar domnul Lillyvick își vedea de treabă, ca și cum ar fi chibzuit bine că dacă tot trebuie să plătească atîtea bunătăți, cel puțin o să lase cît se poate de puțin, ca să n-aibă familia Crummles din ce să se înfrupte după aceea.

— Merge repede, domnule, ce ziči? îl întrebă domnul Folair pe încasator, aplecîndu-se peste masă ca să-i vorbească.

— Ce anume merge repede, domnule? spuse domnul Lillyvick.

— Să te statornicești și să te alegi cu o nevastă — răspunse domnul Folair. N-a durat mult, așa-i?

— Nu, domnule — răspunse domnul Lillyvick, îmbujorîndu-se la față. Nu durează mult. Și ce-i cu asta?

— A, nimic — spuse actorul. Nu ia mult timp unui om nici să se spînzure, așa-i? Ha-ha!

Domnul Lillyvick puse jos cuțitul și furculița și privi de jur împrejurul mesei cu mirare indignată.

— Să se spînzure! repetă el.

O tăcere adîncă se lăsă asupra tuturor, căci domnul Lillyvick era demn dincolo de orice închipuire.

— Să se spînzure — strigă din nou domnul Lillyvick. Există în această adunare încercarea de a se face vreo comparație între căsătorie și spînzurătoare?

— Șireangul, mă-nțelegi — spuse domnul Folair cam turtit.

— Șireangul, domnule? răspunse domnul Lillyvick. Cutează careva să-mi vorbească despre șireang în legătură cu Henriette Pe...

— Lillyvick — îndrăzni domnul Crummles.

— ... cu Henriette Lillyvick? spuse încasatorul. În casa aceasta, de față fiind domnul și doamna Crummles, care au crescut o femeie înzestrată și virtuoasă, adevărate binecuvîntări și fenomene și mai știu eu ce, să auzim vorbindu-se despre șireanguri?

— Folair — spuse domnul Crummles, socotind că e cuviincios să se arate mîhnit de această aluzie la el și tovarășa sa, mă mir de dumneata.

— Ce aveți cu mine? se repezi nefericitul actor. Ce v-am făcut?

— Făcut, domnule! strigă domnul Lillyvick. Ai țintit să lovești în întreaga alcătuire a societății.

— Și în cel mai frumos dintre cele mai duioase sentimente — adăugă Crummles, reluîndu-și rolul de bătrîn.

— Și cea mai înaltă și de preț dintre legăturile sociale — spuse încasatorul. Șireang! Ca și cum pentru însurătoare trebuie să te agațe cineva, să te prindă în capcană, să te lege de picioare, în loc să pășești de bunăvoie și ridicînd acest pas în slăvi!

— Nu m-am gîndit să dau de înțeles că ați fost agățat și prins în capcană și legat de picior — spuse actorul. Îmi pare rău; mai mult nu pot să spun.

— Chiar trebuie să-ți pară — răspunse domnul Lillyvick; și mă bucur că ești încă destul de simțitor pentru asta.

Cum cearta părea încheiată cu acest răspuns, doamna Lillyvick socoti (avînd în vedere că atenția musafirilor nu mai era îndreptată în altă parte) că sosise prilejul cel mai nimerit să izbucnească în lacrimi și să ceară ajutorul celor patru domnișoare de onoare, care ajutor fu dat pe loc, deși nu fără încurcături, căci odaia fiind mică și fața de masă lungă, un

teanc întreg de farfurii fu dărîmat de pe tăblia mesei de la prima mișcare. Totuși, neținînd seama de această împrejurare, doamna Lillyvick respinse mîngîierea, pînă cînd cei doi vrăjmași nu-și dădură cuvîntul că cearta nu va fi dusă mai departe, ceea ce, după destule semne de împotrivire și făcură și, din clipa aceea, domnul Folair păstră o tăcere îmbufnată, mulțumindu-se să-l ciupească pe Nicholas de picior cînd se spunea cîte ceva, arătîndu-și astfel disprețul atît pentru vorbitor cît și pentru simțămintele cărora acesta le dădea grai.

Se ținură multe cuvîntări; unele de către Nicholas, altele de către Crummles, altele de către încasator; două fură rostite de domnișorii Crummles, care aduceau mulțumiri în numele lor și una de fenomen în numele domnișoarelor de onoare, la care doamna Crummles vărsă lacrimi. Urmară și cîteva cîntece cîntate de domnișoara Ledrook și domnișoara Bravassa și, fără îndoială, s-ar fi cîntat mai multe, dacă vizitiul, care aștepta ca să ducă fericita pereche spre locul de unde urmau să ia vaporașul spre Ryde, n-ar fi trimis poruncitor vorbă cum că dacă nu sosesc numaidecît, va cere fără doar și poate optsprezece penny peste prețul hotărît.

Această amenințare deznădăjduită într-adevăr sparse cheful. După un rămas bun mișcător, domnul Lillyvick și aleasa lui porniră spre Ryde, unde aveau să petreacă următoarele două zile în deplină singurătate și pînă unde fură însoțiți de copilă, numită domnișoară de onoare însoțitoare la cererea stăruitoare a domnului Lillyvick; asta fiindcă cei de pe vaporaș, înșelați de talia ei, aveau s-o transporte (după cum dăduseră dinainte asigurări) cu jumătate de preț.

Și cum în seara aceea nu era spectacol, domnul Crummles declară că are de gînd să prelungească masa pînă cînd se va mîntui toată băutura; dar fiindcă, în seara următoare Nicholas trebuia să joace rolul lui Romeo pentru prima dată, el făcu în așa

fel încît să plece pe furiș în mijlocul talmeș-balmeșului pricinuit de desfășurarea neașteptată a unor puternice semne de beție în purtarea doamnei Grudden.

Fu îndemnat spre această dezertare nu numai de dorințele lui, ci și de îngrijorarea în legătură cu Smike. Acesta, trebuind să apară în rolul spițerului, nu fusese în stare să-și bage în cap altceva din rolul lui decît ideea generală că-i era foarte foame, idee care — poate datorită unor vechi amintiri — o stăpînea cu multă pricepere.

— Nu știu ce-i de făcut, Smike — spuse Nicholas, punînd cartea jos. Mă tem, sărman prieten, că nu ești în stare să-l înveți.

— Mă tem și eu că nu — spuse Smike, clătinînd din cap. Mă gîndesc că dacă dumneata... dar prea ar fi mare bătaie de cap.

— Ce ? întrebă Nicholas. Nu te sinchisi de mine.

— Cred — spuse Smike — că dacă mi-ai spune rolul bucățică cu bucățică și fiecare bucățică de mai multe ori, aș fi în stare să-mi amintesc ce am auzit de la dumneata.

— Crezi ? strigă Nicholas. Minunat ! Hai să vedem cine obosește mai întîi. Poți să fii sigur că nu eu, Smike. Ei, începem ! Cine strigă atît de tare ?

— Cine strigă atît de tare ? spuse Smike.

— Cine strigă atît de tare ? repetă Nicholas.

— Cine strigă atît de tare ? țipă Smike.

Și mergeau tot așa înainte întrebîndu-se mereu, mereu, cine strigă atît de tare ; și cînd Smike știu propoziția pe de rost, Nicholas trecu la alta și pe urmă la două odată și pe urmă la trei, și așa mai departe, pînă cînd, la miezul nopții, Smike descoperi, spre nemaipomenita lui bucurie, că într-adevăr începea să-și amintească de text.

A doua zi dis-de-dimineață se apucară din nou de el și Smike, mai încrezător datorită progreselor de pînă atunci, înaintă mai repede și cu inima mai ușoară. De îndată ce era mai sigur de cuvinte, Ni-

cholas îi arăta cum trebuie să înainteze cu amîndouă mîinile pe pîntece și cum trebuie să se frece din cînd în cînd, fiindcă asta este forma stabilită prin care cei de pe scenă arată totdeauna că vor să mănînce ceva. După repetiția de dimineață, se apucară din nou de lucru și nu se opriră decît ca să îmbuce ceva în grabă, pînă cînd veni timpul să plece la teatru, pentru spectacolul de seară. Niciodată n-a avut dascăl pe lume un învățăcel mai dornic să învețe mai umil, mai ascultător. Niciodată n-a avut învățăcel pe lume un dascăl mai răbdător, mai neobosit, mai grijuliu, mai bun la inimă.

De îndată ce se văzură îmbrăcați și în tot timpul pauzelor cît el nu era pe scenă, Nicholas își reînnoi învățăturile. Avură succes. Romeo fu primit cu aplauze sincere și nemărginit entuziasm, iar Smike fu decretat, de public și de actori deopotrivă, prințul și minunea spițerilor.

Cuprinde oarecare primejdie pentru liniștea sufletească a domnișoarei Nickleby

Locul acțiunii era un apartament luxos din Regent Street; timpul era trei după-amiază pentru oamenii obișnuiți și muncitori; iar pentru cei cheflii și cu duh, primul ceas al dimineții; personajele erau lordul Frederick Verisopht și prietenul său sir Mulberry Hawk. Acești distinși gentlemeni stăteau tolăniți fără chef pe niște canapele, cu o masă între ei, pe care stăteau împrăștiate într-o îmbelșugată dezordine cele trebuincioase pentru un mic dejun rămas încă neatins. Prin odaie erau presărate ziare, dar și acestea, ca și mîncarea, erau disprețuite și neluate în seamă; nu fiindcă suvoiul conversației i-ar fi păzit de ispita ziarelor, căci nici o vorbă nu fu schimbată între cei doi si nici nu se auzea vreun sunet, în afară de cazul cînd unul dintre ei, răsucindu-se ca să găsească un culcuș mai odihnitor pentru capul lui greu, scotea cîte o exclamație de nerăbdare și părea, timp de o clipă, să împărtășească tovarășului său o nouă neliniște.

Acest tablou ar fi fost de ajuns ca să arate în chip grăitor pînă unde mersese cheful în noaptea trecută, chiar dacă n-ar fi existat și alte semne cu privire la distracțiile în care și-o petrecuseră. Cîteva mingi de biliard, pline de noroi și murdare, două pălării turtite, o sticlă de șampanie cu o mănușă pătată învăluită în jurul gîtului, care mănușă trebuia să înlesnească apucarea sticlei ca armă de atac; un baston rupt; o

cutie pentru cărți de vizită fără capac; o pungă goală; un lanț de ceas rupt în două; o mînă de arginți amestecați cu mucuri de țigară și cu scrumul rînced și împrăștiat; toate acestea și multe alte urme de chiolhan și încăierare arătau limpede ce fel de nebunii boierești se petrecuseră în noaptea trecută.

Lordul Frederick Verisopht vorbi primul. Lăsînd piciorul încălțat în papuc să cadă și căscînd de-i trosneau fălcile, se luptă să se ridice în capul oaselor și apoi își întoarse privirea stinsă și lăcrimoasă către prietenul său, pe care-l strigă cu glas încleiat de somn:

— 'neața! răspunse sir Mulberry întorcîndu-se.

— Crezi c-o să zăcem aici toată ziu-ua? spuse lordul.

— N-aș crede că sîntem buni de altceva — răspunse sir Mulberry — cel puțin pentru moment. N-a mai rămas o fărîmă de viață în mine.

— Viață! strigă lordul Frederick. Mă simt de parcă nici n-ar exista ceva mai plăcut și mai comod decît să mor pe loc.

— Atunci de ce nu mori? întrebă sir Mulberry.

După care întrebare își întoarse fața, părînd prins de sforțarea de a adormi.

Prietenul și învățăcelul lui cel plin de speranțe trase un scaun lîngă masa cu micul dejun și încercă să mănînce; dar dîndu-și seama că e cu neputință, merse agale pînă la fereastră, pe urmă măsură odaia în sus și în jos ținîndu-și mîna la capul înfierbîntat și, în cele din urmă, se aruncă din nou pe canapea și-și mai trezi o dată prietenul.

— Ce dracu' mai e iarăși? gemu sir Mulberry, ridicîndu-se în capul oaselor.

Deși sir Mulberry fusese destul de morocănos cînd rostise aceste cuvinte, totuși simți că nu se cade să rămînă tăcut; așa încît, după ce se mai întinse de cîteva ori și declară înfiorîndu-se că era „al naibii de frig", își încercă și el norocul la masa cu gustarea de

dimineață și văzînd că izbutește mai bine decît nepriceputul său prieten, rămase acolo.

— Ce-ar fi — spuse sir Mulberry, oprindu-se cu o bucățică de mîncare în vîrful furculiței — ce-ar fi dacă ne-am întoarce la discuția despre micuța Nickleby, hai ?

— Care Nickleby ? cămătarul sau fetița ? întrebă lordul Frederick.

— Văd că mă înțelegi — răspunse sir Mulberry. Sigur că fata.

— Mi-ai făgăduit că mi-o găsești — spuse lordul Frederick.

— Am făgăduit — răspunse prietenul său — dar de atunci m-am gîndit mai bine. Nu prea ai încredere în mine în chestiunea asta, găsește-ți-o singur.

— N-nu — se împotrivi celălalt.

— Ba eu zic că da — spuse prietenul său. Găsește-ți-o singur. Nu zic cînd ai să poți. Știu la fel de bine ca și tine că dac-ai găsi-o, n-ai putea să dai ochi cu ea fără mine. Nu zic c-ai s-o găsești, zic că *trebuie*, și eu am să te pun pe drumul cel bun.

— Blestemat să fiu, dacă nu ești un prieten adevărat, al naibii de devotat ! spuse tînărul lord, pe care cuvîntarea aceasta îl înviorase de-a binelea.

— Să-ți spun cum — începu sir Mulberry. La cina aceea, știi că a fost adusă ca momeală pentru dumneata.

— Nu ! strigă tînărul lord. Ce dra...

— Ca momeală pentru dumneata — repetă prietenul ; mi-a spus-o chiar bătrînul Nickleby.

— Ce mai pramatie bătrînă ! strigă lordul Frederick ; halal ticălos !

— Da — făcu sir Mulberry ; știe el că fata e drăgălașă.

— Drăgălașă ! îi tăie vorba tînărul lord. Pe legea mea, Hawk, e o frumusețe, nu, un tablou, o statuie, o, o, pe viața mea că este !

— Mă rog — răspunse sir Mulberry, ridicînd din umeri a nepăsare adevărată sau prefăcută ; e o ches-

tiune de gust; dacă gustul meu nu se potrivește cu al dumitale, cu atît mai bine.

— Mai las-o!, i-o tăie lordul; în ziua aceea te aprinseseși destul de tare. De-abia am putut să spun și eu o vorbă.

— Da, pentru o dată merge, merge pentru o dată — răspunse sir Mulberry; dar nu merită să te ostenești încă o dată ca să fii drăguț cu ea. Dacă vrei într-adevăr să urmărești nepoata, spune unchiului că trebuie să afli unde locuiește și cum trăiește și la cine, fiindcă altfel te-a pierdut de client. Îți spune el numaidecît.

— De ce n-ai zis asta mai înainte? întrebă lordul Frederick — în loc să mă lași să mă perpelesc, să mă prăpădesc, să-mi trag zilele ca un nenorocit, atîta vreme.

— Mai întîi că nu știam — răspunse cu nepăsare sir Mulberry; și în al doilea rînd, nu bănuiam c-ai luat-o chiar așa în serios.

Adevărul e că în răstimpul scurs de la ospățul la Ralh Nickleby, sir Mulberry Hawk încercase pe furiș, prin toate mijloacele ce-i stăteau în puteri, să descopere de unde apăruse Kate atît de neașteptat și unde dispăruse. Totuși, nefiind ajutat de Ralph, cu care nu mai avea legături de la despărțirea furioasă din seara aceea, toate ostenelile lui fuseseră zadarnice și, prin urmare, luase hotărîrea să împărtășească tînărului lord miezul informației, pe care o culesese de la respectabilul domn. Era îndemnat să facă acest lucru de mai multe motive; printre care nu cel mai mărunt era siguranța că va afla el tot ce știe tînărul cel slab de înger; asta, fiindcă dorința de a o întîlni din nou pe nepoata cămătarului și de a folosi toată dibăcia lui pentru a-i doborî mîndria și a se răzbuna de disprețul ei îi stăpînea gîndurile. Era o procedură politică și încă una ce nu putea să nu se întoarcă spre folosul lui din toate punctele de vedere, ținînd seama că însăși împrejurarea de a-i fi smuls lui Ralph Nickleby mărturisirea planului urmărit de el, cînd o prezentase

pe nepoată-sa unei astfel de societăți împreună cu tonul nepăsător în care comunicase în treacăt totul prietenului său, nu puteau decît să-i sprijine interesele în această direcție și să înlesnească foarte trecerea banilor gheață (care trecere, de altfel, începuse și se petrecea în măsură mare și foarte grabnic) din buzunarele lordului Frederick Verisopht în cele ale lui sir Mulberry Hawk.

Așa judeca sir Mulberry și drept urmare a acestei judecăți, el și prietenul său picară curînd după aceea la Ralph Nickleby, pentru a duce la îndeplinire un plan de operații plăsmuit de sir Mulberry în persoană, chipurile pentru a ajuta la atingerea țelului de către prietenul său, în realitate, însă, pentru a și-l atinge pe al său.

Îl găsiră pe Ralph acasă și singur. În timp ce-i conducea spre salon, amintirea scenei ce avusese loc aci părea că i se redeșteaptă, căci aruncă o privire ciudată lui sir Mulberry, care nu-i hărăzi alt semn de recunoaștere decît un zîmbet nepăsător.

Avură o scurtă convorbire despre chestiunile bănești atunci în curs și nici n-apucaseră bine să sfîrșească cu ele, cînd nobilul păcălit (urmînd sfaturile prietenului său) ceru cu oarecare stînjeneală să vorbească ceva cu Ralph între patru ochi.

— Între patru ochi, nu mai spune! strigă sir Mulberry, prefăcîndu-se mirat. Bine, foarte bine! Trec eu în odaia cealaltă. Vă rog numai să nu mă țineți mult.

Zicînd așa, sir Mulberry își luă pălăria și, îngînînd un crîmpei de cîntec, dispăru prin ușa dintre cele două saloane și o închise după el.

— Ei, my lord — întrebă Ralph — ce s-a întîmplat?

— Nickleby — spuse clientul său, tolănindu-se pe canapeaua unde șezuse înainte, așa încît să fie cu buzele mai aproape de urechea bătrînului; ce făptură drăgălașă e nepoata dumitale!

— Adevărat, my lord? răspunse Ralph. Poate, poate! Nu-mi frămînt eu capul cu lucruri din astea.

— Știi doar că-i o fată a naibii de frumoasă — spuse clientul. Trebuie s-o știi, Nickleby. Hai, nu mai zice că nu!

— Da, cred că așa e socotită — răspunse Ralph. Firește, știu că este. Și dacă n-aș ști, dumneavoastră sînteți o autoritate în chestiuni din astea și gustul dumneavoastră, my lord, în toate privințele, într-adevăr, nu poate fi tăgăduit.

Nimeni, în afară de tînărul căruia îi erau adresate aceste cuvinte n-ar fi putut fi surd la tonul lor batjocoritor, sau orb față de privirea de dispreț ce le însoțea. Dar lordul Frederick Verisopht fu și una și alta și le luă drept cuvinte de laudă.

— Bine — făcu el — poate să ai puțintică dreptate și poate să greșești, un pic din amîndouă, Nickleby. Vreau să știu unde locuiește frumusețea asta, ca să-i mai arunc o privire, Nickleby.

— Asta, chiar... — începu Ralph cu tonul lui obișnuit.

— Nu vorbi așa tare! strigă celălalt, încheind minunat partea cea mai grea a lecției. Nu vreau să ne-audă Hawk.

— Știi că-i rivalul dumitale, așa-i? întrebă Ralph, uitîndu-se pătrunzător la el.

— Totdeauna e, lua-l-ar naiba — răspunse clientul — și de data asta vreau să i-o iau înainte. Haha-ha! O să-l usture rău că stăm de vorbă fără el. Unde locuiește fata, Nickleby? Asta-i tot ce vreau să știu. Spune-mi doar unde locuiește.

„Mușcă din nadă — gîndi Ralph — mușcă..."

— Ei, Nickleby, ei? continuă clientul. Unde locuiește?

— Zău, my lord — spuse Ralph, frecîndu-și cu mișcări încete mîinile una de alta. Trebuie să mă gîndesc înainte de vă spun.

— Nu, nu, nici vorbă de așa ceva, Nickleby, nu trebuie să te gîndești de loc. Unde stă?

— Nu poate să iasă nimic bun din faptul că dumneavoastră aflați — răspunse Ralph. A fost crescută

în virtute și cuviință. Sigur, e frumoasă, săracă, fără sprijin! Biata fată, biata fată!

Ralph făcu acest scurt rezumat al stării lui Kate, ca și cum lucrurile i-ar fi trecut doar prin minte, fără ca el să vrea să le dea grai; dar privirea vicleană pe care o arunca pe furiș spre prietenul lui, în timp ce vorbea, trăda această dibace prefăcătorie.

— Îți spun că nu vreau decît s-o văd — spuse clientul său. Are o-omul voie să se uite la o femeie drăguță, fără să-i facă nici un rău, nu-i așa? Și acum, spune-mi, *unde* locuiește? Știi doar că scoți o avere de la mine, Nickleby, și, pe legea mea, nimeni n-o să mă ducă vreodată la altul, dacă îmi spui numai asta.

— Fiindcă-mi făgăduiți, my lord — spuse Ralph, cu prefăcută neplăcere — și fiindcă sînt foarte dornic să vă îndatorez, și fiindcă nu văd nici un rău în asta, nici un rău, am să vă spun. Dar ați face bine să nu spuneți mai departe, my lord; numai pentru dumneavoastră. Și, zicînd așa, Ralph arătă spre odaia alăturată și dădu cu înțeles din cap.

Și fiindcă tînărul lord se prefăcu la fel de convins în ceea ce privește nevoia unor măsuri de prevedere, Ralph destăinui adresa actuală și îndeletnicirea fetei, adăugînd că, din cîte auzise el despre familia unde locuia, păreau cu toții foarte dornici de cunoștințe distinse și că un lord va putea, fără îndoială, să pătrundă acolo cu multă ușurință, dacă se simțea îndemnat s-o facă.

— Scopul dumneavoastră fiind doar s-o vedeți iarăși — spuse Ralph — puteți încerca în felul acesta oricînd vi se pare nimerit.

Lordul Frederick primi sfatul, strîngînd de multe ori mîna aspră și bătătorită a lui Ralph și șoptindu-i că acum ar face bine să pună capăt discuției, îi strigă lui sir Mulberry Hawk că se poate întoarce.

— Credeam că v-ați dus la culcare — spuse sir Mulberry, făcîndu-și apariția cu un aer posomorît.

— Îmi pare rău că te-am făcut să aștepți — răspunse cel păcălit — dar Nickleby a fost atît de u-uimitor de nostim, încît nu m-am putut smulge.

— Nu, nu-i adevărat — spuse Ralph. Dumnealui a fost de vină. Știți doar ce om plin de duh, glumeț, distins, desăvîrșit este lordul Frederick. Atenție la treaptă, my lord. Sir Mulberry, vă rog, treceți!

Cu astfel de lingușiri, cu multe plecăciuni adînci și cu rînjetul rece care nu i se dezlipea de pe față, Ralph își însoți musafirii pînă jos și nu păru să răspundă privirii de admirație cu care parcă-l felicita sir Mulberry Hawk pentru însușirea de ticălos desăvîrșit altfel decît printr-o foarte ușoară mișcare a colțurilor gurii.

Cu cîteva clipe înainte se auzise soneria și Newman Noggs tocmai se ducea să deschidă, cînd ajunseră și ei în vestiar. Dacă lucrurile s-ar fi petrecut ca de obicei, Newman fie că ar fi poftit în tăcere pe noul venit înăuntru, fie că i-ar fi cerut lui sau ei să stea deoparte pînă cînd ies domnii. Dar nici nu văzu bine cine venise că se și depărtă cu îndrăzneală de obiceiul statornicit în casa lui Ralph pentru orele de birou de parc-ar fi avut vreun motiv personal, și privind spre respectabilul trio care se apropia, strigă cu voce puternică și răsunătoare:

— Doamna Nickleby!

— Doamna Nickleby! strigă sir Mulberry Hawk, în timp ce prietenul lui întoarse privirile și se holba la el.

Într-adevăr, era acea doamnă plină de bune intenții, care primise o ofertă adresată proprietarului pentru casa cea goală din City și o adusese într-un suflet domnului Nickleby.

— Nu-i nici una dintre cunoștințele *dumneavoastră* — spuse Ralph. Treci în sălița, draga mea. Viu și eu îndată.

— Nici una dintre cunoștințele mele! strigă sir Mulberry Hawk făcînd un pas spre preamirata doamnă. Să fie oare doamna Nickleby, mama domnișoarei Nickleby, acea încîntătoare făptură, pe care am avut fericirea s-o întîlnesc în această casă, chiar ultima oară cînd am cinat aici! Dar nu — făcu sir Mulberry, oprindu-se brusc. Nu, nu se poate... Sînt aceleași trăsături, același aer fără seamăn, de... dar nu, nu! Doamna aceasta e prea tînără.

— Cred că-i poți mărturisi domnului, cumnate, dacă ține numaidecît să știe — spuse doamna Nickleby, după ce primise complimentul cu o-nclinare grațioasă — că într-adevăr Kate Nickleby este fiica mea.

— Fiica ei, doamne! strigă sir Mulberry, întorcîndu-se spre prietenul său. Fiica acestei doamne, Dumnezeule!

„Dumnezeule! gîndi doamna Nickleby. Bine, dar eu niciodată..."

— Prin urmare, my lord — spuse sir Mulberry, — aceasta este doamna, a cărei căsătorie ne-a adus atîta fericire! Această doamnă este mama dulcei domnișoare Nickleby! Bagi de seamă ce asemănare nemaipomenită, my lord? Nickleby, recomandă-ne!

Ralph se supuse cu un soi de deznădejde.

— Pe legea mea, e minunat! spuse lordul Frederick, împingîndu-se înainte. Încîntat de cunoștință.

Doamna Nickleby era prea emoționată de aceste complimente neobișnuit de drăguțe și de părerea de rău că nu-și pusese cealaltă pălărie, pentru a fi în stare să răspundă numaidecît, așa încît se înclină și zîmbi mai departe, trădînd marea neliniște ce o cuprinsese.

— Ei, și ce face domnișoara Nickleby? întrebă lordul Frederick. Bine, nădăjduiesc!

— E foarte bine, vă mulțumesc, my lord — răspunse doamna Nickleby, venindu-și în fire. Foarte

bine. Cîteva zile după seara cînd a cinat aci nu s-a simțit bine și părerea mea este că a răcit în trăsura care a adus-o acasă. Trăsurile de piață, my lord, sînt niște lucruri atît de nesuferite, încît aproape că-i mai bine să umbli pe jos, pe orice vreme, fiindcă deși mi se pare că un vizitiu poate fi osîndit pe viață dacă are un geam spart, totuși oamenii ăștia sînt atît de nechibzuiți, încît aproape toți umblă cu geamurile sparte. Odată am stat vreme de șase săptămîni cu fața umflată, my lord, fiindcă am luat o trăsură de piață. Cred că era trăsură de piață — spuse doamna Nickleby, căzînd pe gînduri — deși nu sînt chiar atît de sigură dacă nu cumva era o caleașcă ; în orice caz, mi-amintesc că era verde închis și avea un număr foarte lung, care începea cu zero și se termina cu nouă, nu, începea cu nouă și se termina cu zero, chiar așa, și desigur că cei de la poștă ar ști numai-decît dacă era trăsură sau caleașcă, dacă s-ar face cercetări pe acolo. Oricum o fi fost, geamul era spart și eu am umblat șase săptămîni cu fața umflată, și cred că era chiar aceeași trăsură ca cea pe care am găsit-o mai tîrziu umblînd tot timpul descoperită și n-am fi recunoscut-o niciodată, dacă nu ne-ar fi încărcat la preț cu un șiling în plus pe oră, fiindcă era deschisă, căci așa pare să fie legea sau era pe atunci și mi se pare o lege rușinoasă, eu nu mă prea pricep, dar mi se pare că Legea grînelor e nimic în comparație cu decizia asta a parlamentului.

În acest moment, simțindu-se istovită, doamna Nickleby se opri la fel de neașteptat cum pornise și repetă că într-adevăr Kate se simte foarte bine.

— Ca să spun drept — urmă doamna Nickleby — cred că niciodată nu s-a simțit mai bine de cînd a avut tuse măgărească, scarlatină și pojar, toate odată, ăsta-i adevărul.

— E pentru mine scrisoarea aia ? mormăi Ralph, arătînd spre pachețelul din mîna doamnei Nickleby.

— Pentru dumneata, cumnate — răspunse doamna Nickleby — și am făcut tot drumul ăsta tocmai ca să ți-o dau.

— Tot drumul ăsta ! strigă sir Mulberry, prinzînd din zbor prilejul de a afla de unde venise doamna Nickleby. Ce distanță afurisită ! Cît să fie ?

— Cît să fie ? spuse doamna Nickleby. Să vedem. De la poarta noastră pînă la Old Bailey este chiar o milă.

— Nu, nu ! Nu-i așa mult — stărui sir Mulberry.

— Ba da, este — spuse doamna Nickleby. Să spună și înălțimea sa.

— Eu aș zice precis că e o milă — hotărî solemn lordul Frederick.

— Trebuie să fie ; nu poate să fie nici un yard mai puțin — spuse doamna Nickleby. Străbați tot Newgate Street, cobori pe Cheapside, urci Lombard Street, cobori Gracechurch Street și de-a lungul lui Thames Street pînă la cheiul Sprigwiffin. Ba da, e o milă.

— Da, cînd mă gîndesc mai bine, parcă zic și eu că este — spuse sir Mulberry. Dar n-aveți de gînd să mergeți pe jos tot drumul înapoi, pînă acasă ?

— Nu, desigur — continuă doamna Nickleby. Mă întorc cu omnibuzul. Pe vremea cînd trăia sărmanul meu Nicholas, nu călătoream cu omnibuzul, cumnate. Dar așa cum stăm acum, știi doar...

— Da, da — făcu Ralph, nerăbdător ; și ai face bine să te întorci înainte de a se întuneca.

— Mulțumesc, cumnate, așa și am de gînd — răspunse doamna Nickleby. Cred c-aș face bine să-mi iau chiar acum rămas bun.

— Nu stai un pic... să te odihnești ? întrebă Ralph, care nu oferea tratații decît cînd putea să se aleagă cu ceva de pe urma lor.

— Nu, vai de mine! răspunse doamna Nickleby, uitîndu-se la ceasornic.

— Lord Frederick — spuse sir Mulberry — avem același drum cu doamna Nickleby. Ce-ar fi s-o însoțim pînă la omnibuz?

— Neapărat. Da-a.

— Vai, dar nici nu m-am gîndit la asta! spuse doamna Nickleby.

Numai că sir Mulberry Hawk și lordul Frederick erau poruncitori în politețea lor și lăsîndu-l pe Ralph, care-și spunea, nu fără înțelepciune, că juca un rol mai puțin caraghios ca simplu spectator, decît ar fi jucat dac-ar fi fost părtaș la aceste demersuri, părăsiră casa, cu doamna Nickleby la mijloc; buna doamnă era într-o stare de desăvîrșită încîntare, atît mulțumită atențiilor a doi gentlemeni cu titluri de noblețe, cît și datorită credinței ei că acum Kate va avea de ales și de cules cel puțin între două mari averi, între doi soți fără seamăn.

În timp ce ea se lăsa tîrîtă de un alai de gînduri ispititoare, toate în legătură cu măreția viitoare a fiicei ei, sir Mulberry Hawk și amicul său schimbară priviri deasupra pălăriei, pe care biata femeie se căia atît că n-o lăsase acasă și apoi se porniră să vorbească îndelung ca vrăjiți, dar cu mult respect despre nenumăratele desăvîrșiri ale domnișoarei Nickleby.

— Ce desfătare, ce mîngîiere, ce fericire trebuie să fie pentru dumneavoastră făptura asta blîndă! spuse sir Mulberry, punînd în glas o undă de caldă simțire.

— Chiar așa și este, sir — răspunse doamna Nickleby — e ființa cea mai blajină și mai drăgăstoasă, și atît de deșteaptă!

— Se vede că-i deștеap-a-aptă! făcu lordul Frederick Verisopht cu aerul unui judecător al inteligenței.

— Puteți să mă credeți că așa și este, my lord — îi răspunse doamna Nickleby. Cînd mergea la școală, în Devonshire, toți recunoșteau că este fără excepție

cea mai deșteaptă fată din partea locului și trebuie să știți că mai erau multe fete deștepte, ăsta-i adevărul, printre cele douăzeci și cinci de domnișoare, care plăteau fiecare cîte cincizeci de guinee pe an fără suplimente, de exemplu cele două domnișoare Dowdles, cele mai desăvîrșite, elegante, fascinante ființe. Vai, doamne! exclamă doamna Nickleby. N-am să uit niciodată cîtă bucurie ne făcea mie și bietului ei tată, în vremea cînd mergea la școala asta, niciodată n-am să uit, primeam scrisori atît de drăguțe de două ori pe an, în care ni se spunea că e prima din tot așezămîntul și că progresa mai mult decît toate! Chiar și acum, cînd mă gîndesc, sînt mișcată. Fetele scriau singure toate scrisorile — adăugă doamna Nickleby — și profesorul de caligrafie le revedea pe urmă cu o lupă și o peniță de argint; cel puțin îmi închipui că scriau chiar ele, deși Kate n-a putut să-mi spuie niciodată cu siguranță, fiindcă nu mai recunoștea scrisul de pe ale ei. Dar, în orice caz, știu că era o circulară, pe care ele o copiau și, firește, suna foarte plăcut.

Doamna Nickleby îi făcu să uite de plictiseala drumului și cu ajutorul altor amintiri asemănătoare, pînă ce ajunseră la omnibuzul de care, dintr-o politețe fără seamăn noii prieteni nu-și îngăduiră să se depărteze pînă în clipa pornirii și atunci ei își scoaseră pălăriile, după cum avea să asigure solemn doamna Nickleby pe ascultătorii ei în multe ocazii viitoare, „de-a binelea", și își sărutară, uitîndu-se la ea, mănușile de căprioară de culoarea paiului, pierzîndu-se apoi în depărtare.

Doamna Nickleby se lăsă pe spate într-un colț al vehiculului și, închizînd ochii, o năpădiră un roi de gînduri plăcute. Kate nu-i suflase o vorbă despre întîlnirea cu acești domni; asta — gîndi doamna — dovedește că are înclinații puternice pentru unul din ei. Pe urmă se ivi întrebarea care din doi putea să

fie : lordul cel mai tînăr, firește, și titlul lui era mai mare ; totuși nu era Kate fata care să se lase îmbiată de astfel de socoteli. „N-am de gînd să-i constrîng sentimentele — își spuse doamna Nickleby ; dar, pe cuvîntul meu că nici nu se poate compara lordul cu sir Mulberry. Sir Mulberry este o ființă atît de atentă și distinsă, are maniere, e un om de soi și are atîtea de spus ! Nădăjduiesc că este sir Mulberry ; cred că el trebuie să fie !" Și gîndurile îi zburară înapoi, spre prezicerile ei de pe vremuri și spre stăruința cu care repetase de atîtea ori că, deși n-are avere, Kate se va mărita mai bine decît fetele altora, care au mii de livre ; și, în timp ce vedea, cu toată strălucirea unei fantezii de mamă, frumusețea și gingășia sărmanei fete care înfruntase cu atîta voioșie noua viață, plină de greutăți și încercări, își simți inima atît de plină, încît lacrimile începură să-i șiroiască pe obraji.

Între timp, Ralph se plimba încoace și încolo în micul birou din fund, cu mintea tulburată de cele întîmplate. A spune că Ralph iubea sau ținea — în înțelesul cel mai obișnuit al acestor cuvinte — la vreuna din creaturile lui Dumnezeu, ar fi cea mai desănțată minciună. Totuși, din cînd în cînd, nu știu cum, i se strecura în minte gîndul la nepoata lui, gînd colorat cu milă și compătimire. Străbătînd norul cenușiu al silei sau nepăsării, care întuneca în ochii lui bărbații și femeile, se isca în cazul ei o pîlpîire slabă de lumină — o rază palidă și firavă chiar în momentele cele mai fericite — dar totuși o rază ce i-o arăta pe biata fată sub o înfățișare mai bună și mai curată decît cea sub care privise el pînă atunci vreo ființă omenească.

„Tare-aș vrea — gîndi Ralph — să nu fi făcut niciodată treaba asta. Și totuși, o să-l lege pe băiat de mine, cît timp mai pot scoate bani de la el. Să vînd o fată, s-o arunc în calea ispitei, pradă jignirilor și grosolăniei ! Totuși, pînă acum m-am ales cu aproape două mii de livre cîștig de la el. Fleacuri !

Mamele care încheie partide fac același lucru în fiecare zi."

Se așează și numără pe degete șansele pentru și contra.

„Dacă nu le-aș fi arătat eu drumul astăzi — gîndi Ralph — tot l-ar fi aflat de la proasta aia de femeie. Foarte bine! Dacă fiică-sa nu se dezminte și rămîne cea pe care am văzut-o eu, ce rău e în asta? Mici supărări, puțină umilință, cîteva lacrimi. Da — făcu Ralph, cu glas tare, încuind casa de fier. Trebuie să-și încerce norocul. Trebuie să-și încerce norocul!"

Doamna Nickleby face cunoştinţă cu domnii Pyke şi Pluck, care dovedesc dragoste şi atenţie nemărginită

De multă vreme nu se simţise doamna Nickleby atît de mîndră şi măreaţă ca în clipa cînd, ajunsă acasă, se putu lăsa cu totul în voia încîntătoarelor închipuiri ce o însoţiseră tot drumul. Lady Mulberry Hawk — acesta era gîndul care o urmărea. Lady Mulberry Hawk! Marţea trecută, la biserica St. George din Hanover Square au fost cununaţi de către reverendul episcop de Landoff, sir Mulberry Hawk, de la Mulberry Castle, în nordul Ţării Galilor, şi Catherine, fiica unică a răposatului domn Nicholas Nickleby din Devonshire! — Pe legea mea! strigă doamna Nicholas Nickleby, că sună grozav!

După ce isprăvi cu slujba şi cu serbările ce trebuiau să-i urmeze, spre deplina mulţumire a cugetului ei, neostoita mamă îşi zugrăvi în închipuire un şir lung de onoruri şi cinstiri ce nu se puteau să n-o însoţească pe Kate în lumea nouă şi strălucită în care intra. Firește, va fi prezentată şi la curte. La aniversarea zilei ei de naştere, care cădea în nouăsprezece iulie (la trei şi zece dimineaţa, îşi spuse între paranteze doamna Nickleby, fiindcă mi-amintesc că am întrebat cît este ceasul), sir Mulberry va da un ospăţ mare tuturor arendaşilor şi le va înapoia trei şi jumătate la sută din arenda ultimelor şase luni, ceea ce va fi pe larg pomenit şi descris la ştirile mondene, spre încîntarea şi admiraţia fără margini a tuturor cititorilor. De asemenea, portretul lui Kate va apare

în cel puțin o jumătate de duzină de almanahuri și pe pagina cealaltă va fi tipărit cu litere mărunte: „Versuri scrise pe marginea portretului lui lady Mulberry Hawk, de sir Dingleby Dabber". Poate că vreun almanah, mai cuprinzător decît celelalte, va cuprinde chiar și un portret al mamei lui lady Mulberry Hawk, cu versuri scrise de tatăl lui sir Dingleby Dabber. Se întîmplă lucruri atît de neașteptate pe lumea asta! Au apărut doar și portrete mai puțin interesante. În clipa cînd gîndul acesta se stîrni în mintea bunei doamne, chipul ei luă, fără voie, acea expresie pe jumătate zîmbitoare, pe jumătate adormită, expresie obișnuită la toate portretele de acest fel, și poate motivul pentru care ele sînt totdeauna atît de fermecătoare și plăcute.

Cu astfel de castele în nisip își petrecu doamna Nickleby toată seara după întîmplătoarea ei cunoștință cu nobilii prieteni ai lui Ralph; iar noaptea, somnul îi fu frămîntat de vise nu mai puțin profetice și tot atît de bogate în făgăduinți. A doua zi se pregătea tocmai pentru un dejun cumpătat, urmărită de aceleași gînduri — poate ceva mai domolite de somn și de lumina zilei — cînd fata care o servea, ținîndu-i tovărășie și ajutînd-o în treburile gospodărești, se repezi în odaie într-o stare de neobișnuită tulburare și vesti că doi domni așteaptă în coridor îngăduința de a urca scările.

— Vai de mine! strigă doamna Nickleby, potrivindu-și în grabă boneta și rochia — dacă sînt ei, doamne! să aștepte atîta timp pe săliță, de ce nu te duci să-i poftești sus, toanto?

În timp ce fata se ducea să îndeplinească porunca, doamna Nickleby strînse cu iuțeală toate resturile de mîncare și băutură într-un dulap; și de-abia apucă să facă acest lucru și să se așeze cu privirea cea mai reculeasă de care era în stare, că doi domni, amîndoi cu desăvîrșire necunoscuți, se arătară.

— Ce mai *faceți?* întrebă unul din ei, apăsînd tare pe ultimul cuvînt al întrebării.

— *Ce* mai faceți ? întrebă celălalt domn, schimbînd accentul, ca să mai schimbe puțin salutul.

Doamna Nickleby se înclină și zîmbi și se înclină din nou și observă, frecîndu-și mîinile în timp ce vorbea, că n-avusese — la drept vorbind — cinstea să...

— Să ne cunoașteți — spuse primul domn. Paguba a fost de partea noastră, doamnă Nickleby. N-a fost paguba de partea noastră, Pyke ?

— A fost, Pluck — răspunse celălalt domn.

— De multe ori ne-a părut rău, așa-i, Pyke ? întrebă primul domn.

— De foarte multe ori — răspunse al doilea.

— Dar acum — spuse primul domn — acum trăim fericirea după care am tînjit și pe care am dorit-o. N-am tînjit și n-am dorit această fericire, Pyke, da sau nu ?

— Știi doar că da, Pluck — răspunse Pyke, cu imputare în glas.

— Îl auziți, doamnă ? spuse domnul Pluck privind în jur ; auziți mărturia de netăgăduit a prietenului meu, Pyke — ceea ce-mi amintește că formele, formele nu trebuie trecute cu vederea în societatea civilizată — Pyke, doamna Nickleby.

Domnul Pyke își duse mîna la inimă și făcu o plecăciune adîncă.

— Dacă mă voi prezenta singur cu aceeași formalitate — spuse domnul Pluck — dacă voi spune singur că numele meu este Pluck sau dacă-i voi cere prietenului meu Pyke (care, fiind acum recomandat în lege, este în stare să îndeplinească această slujbă) să declare în locul meu, doamnă Nickleby, că numele îmi este Pluck ; dacă voi cere să vă cunosc pe simplul temei al interesului puternic ce-l am pentru buna dumneavoastră stare, sau dacă mă voi recomanda ca prietenul lui sir Mulberry Hawk, acestea, doamnă, sînt fapte asupra cărora vă las să hotărîți dumneavoastră.

— Nici unul din prietenii lui sir Mulberry Hawk n-are nevoie de nici o altă recomandare la mine — spuse cu grație doamna Nickleby.

— E o plăcere să vă aud spunînd așa — zise domnul Pluck, trăgînd un scaun mai aproape de doamna Nickleby și așezîndu-se. Îmi crește inima cînd aud că-l prețuiți atît pe minunatul meu prieten, sir Mulberry. Să vă spun ceva la ureche, doamnă Nickleby. Cînd va afla sir Mulberry, va fi un om fericit, vă asigur, doamnă Nickleby, un om fericit. Pyke, ia loc.

— Buna *mea* părere — spuse doamna Nickleby, mîndră de minunata ei fățărnicie — buna mea părere nu poate avea mare greutate pe lîngă un domn ca sir Mulberry.

— Nu poate avea mare greutate! strigă domnul Pluck. Pyke, ia spune ce greutate are pe lîngă prietenul nostru sir Mulberry buna părere a doamnei Nickleby?

— Ce greutate? răspunse ca un ecou Pyke.

— Da — repetă Pluck; are cea mai mare greutate?

— Cea mai mare greutate — răspunse Pyke.

— Doamna Nickleby nu poate să nu știe — spuse Pluck — ce impresie măreață a făcut acea dulce copilă...

— Pluck! făcu prietenul său. Atenție!

— Pyke are dreptate — mormăi domnul Pluck, după o scurtă tăcere. Nu trebuie să pomenesc despre asta. Pyke are dreptate. Mulțumesc, Pyke.

„Ei, dar asta-i prea de tot! își spuse în sinea ei doamna Nickleby. Atîta delicatețe încă nu s-a pomenit!"

După ce se prefăcu nespus de stingherit timp de cîteva minute, domnul Pluck reluă convorbirea, rugind-o fierbinte pe doamna Nickleby să nu țină seama de ceea ce spusese, fiindcă-l luase gura pe dinainte, ci să-l socotească nesăbuit, repezit, nechibzuit. Tot ce putea spune pentru a se apăra era c-o roagă să creadă că avusese cele mai bune intenții.

— Dar cînd văd — spuse domnul Pluck — atîta gingășie și frumusețe de o parte și atîta zel și devotament de cealaltă, eu... iartă-mă, Pyke, dar n-aveam de gînd să revin la subiectul dinainte. Schimbă vorba, Pyke.

— Am făgăduit lui sir Mulberry și lordului Frederick — spuse Pyke — c-o să trecem pe aici în dimineața asta ca să întrebăm dacă n-ați răcit aseară.

— Aseară, nici gînd, domnule — răspunse doamna Nickleby — și mii de mulțumiri înălțimii sale și lui sir Mulberry pentru cinstea ce mi-o fac interesîndu-se; nici gînd și, ceea ce e mai ciudat este că de obicei prind ușor răceala, într-adevăr foarte ușor. Am avut odată o răceală — spuse doamna Nickleby — cred că era în anul o mie opt sute și șaptesprezece, ia stai nițel, patru și cu cinci fac nouă și... da, o mie opt sute și șaptesprezece, de care credeam că n-o să mai scap; într-adevăr, și pe cuvînt, credeam că n-o să mai scap niciodată. În cele din urmă, m-am vindecat cu un leac despre care nu știu dac-ați auzit vreodată, domnule Pluck. Iei o garniță cu apă, cît poți să rabzi de fierbinte, cu o livră de sare și de șase penny tărîțe dintre cele mai bune și stai cu capul înăuntru cel puțin douăzeci de minute în fiecare seară, chiar înainte de culcare, adică nu capul, ci picioarele. E un leac minunat, un leac minunat. L-am folosit întîia dată, mi-amintesc, a doua zi de Crăciun, și prin mijlocul lui aprilie, nici urmă de răceală. Cînd te gîndești bine, pare o minune, fiindcă duceam răceala asta de la începutul lui septembrie.

— Ce pacoste! spuse domnul Pyke.

— De-a dreptul îngrozitor! exclamă domnul Pluck.

— Dar face să asculți, numai ca să afli că doamna Nickleby s-a însănătoșit, nu-i așa, Pluck? strigă domnul Pyke.

— Tocmai asta face povestirea atît de pasionantă — spuse Pluck.

— Dar stai — făcu Pyke, ca și cum și-ar fi adus deodată aminte; nu trebuie să uităm de solia noastră, prinși fiind de plăcerea întrevederii. Căci am venit cu o solie, doamnă Nickleby.

— O solie! strigă buna doamnă, în mintea căreia apăru numaidecît în culori vii tabloul unei cereri hotărîte în căsătorie pentru Kate.

— Din partea lui sir Mulberry — răspunse Pyke. Trebuie să vă plictisiți tare pe aici.

— Destul de tare, mărturisesc — răspunse doamna Nickleby.

— Vă aducem salutări din partea lui sir Mulberry Hawk și mii de rugăminți să primiți un loc într-o lojă personală la piesa care se joacă deseară — spuse domnul Pluck.

— Vai! făcu doamna Nickleby. Dar eu nu ies în lume de loc, niciodată.

— Tocmai acesta e motivul, dragă doamnă Nickleby, pentru care ar trebui să ieșiți deseară — răspunse domnul Pluck. Pyke, implor-o pe doamna Nickleby.

— Vă rog, doamnă — spuse Pyke.

— Trebuie neapărat — stărui Pluck.

— Sînteți foarte drăguți — spuse cu șovăială doamna Nickleby — dar...

— Nu există dar, scumpă doamnă Nickleby — o mustră domnul Pluck; nu există cuvîntul ăsta în vocabular. Cumnatul dumitale va fi cu noi, lordul Frederick va fi cu noi, sir Mulberry va fi cu noi, Pyke va fi cu noi, nici nu poate fi vorba de refuz. Sir Mulberry va trimite o caleașcă, la șapte fără douăzeci precis. Doar n-o să fiți atît de crudă încît să dezamăgiți toată societatea, doamnă Nickleby?

— Sînteți atît de stăruitori încît zău, nu știu ce să spun — răspunse preavrednica doamnă.

— Să nu spuneți nimic; nici o vorbă, nici o vorbă, preascumpă doamnă — stărui domnul Pluck. Doamnă Nickleby — spuse apoi acel desăvîrșit gentleman, coborînd glasul — în ceea ce am să vă împărtășesc acum, vom face o foarte măruntă dar foarte scuza-

bilă indiscreție; și totuși, dacă prietenul meu Pyke, aci de față, aude — căci omul are un sentiment al onoarei atît de gingaș — se leapădă de mine înainte de ora cinci.

Doamna Nickleby aruncă o privire temătoare spre neînfricatul Pyke, care se dusese pînă la fereastră; iar domnul Pluck vorbi mai departe, strîngînd mîna doamnei:

— Fiica dumneavoastră a făcut o cucerire, o cucerire pentru care vă pot felicita. Sir Mulberry, scumpă doamnă, sir Mulberry este preaplecatul ei rob, hm!

— Ha! strigă tocmai în acest moment domnul Pyke, smulgînd ceva de pe tăblia căminului cu un gest teatral. Ce-i asta? Ce-mi văd ochii?

— Ce-ți văd ochii, dragul meu? întrebă domnul Pluck.

— Aceasta este fața, acestea sînt trăsăturile, aceasta e privirea — strigă domnul Pyke, căzînd pe un scaun cu o miniatură în mînă: zugrăvite palid, prinse fără desăvîrșire, dar totuși aceasta este fața, acestea sînt trăsăturile, aceasta e privirea!

— O recunosc de la depărtare! exclamă domnul Pluck, cu o pornire de entuziasm. Nu e oare, doamnă, copia slabă...

— E portretul fetei mele — spuse cu nespusă mîndrie doamna Nickleby. Și chiar așa era. Căci mica domnișoară La Creevy îl adusese spre a fi văzut doar cu două seri în urmă.

De îndată ce se încredință că nu greșise în presupunerile sale, domnul Pyke se porni să ridice în slăvi în chipul cel mai trăsnit dumnezeiescul original; și în focul entuziasmului sărută de mii de ori portretul, în timp ce domnul Pluck ținea mîna doamnei Nickleby, apăsată pe inima lui și o felicita că e mama unei astfel de fiice, cu atîta seriozitate și căldură încît îi dăduseră, sau părea că-i dăduseră, lacrimile. Biata doamnă Nickleby, care la început ascultase cu o mulțumire de invidiat, se simți, pînă la urmă, de-a

dreptul copleșită de atîtea dovezi de stimă pentru ea și de devotament față de familia ei ; și chiar servitoarea, care băgase capul pe ușă, încremeni pe loc de mirare în fața stării de pretinsă vrajă a musafirilor.

Treptat, vraja se risipi iar doamna Nickleby se porni să se jeluie față de oaspeți în legătură cu averea ei irosită și să le zugrăvească în culori pitorești fosta ei casă de la țară ; dare de seamă care cuprindea o descriere completă a diferitelor apartamente și nu uita nici magazia, de asemenea amintirea vie a numărului de trepte, pe care trebuia să le cobori ca să ajungi în grădină și a drumului pe care trebuia să-l apuci cînd ieșeai pe ușa salonașului, ca și a tuturor sculelor mai de seamă din bucătărie. Această din urmă amintire o călăuzi în chip firesc spre spălătorie, unde se împiedică în uneltele de fabricat bere, printre care ar fi putut să rătăcească vreme de un ceas, dacă simpla pomenire a acestor unelte nu i-ar fi amintit pe dată domnului Pyke, printr-o asociație de idei, că-i era „înfiorător de sete".

— Să vă spun ceva — zise domnul Pyke — dacă trimiteți pînă la cîrciumă după o cană de bere cu porto, o beau fără discuție și categoric.

Și domnul Pyke o bău fără discuție și categoric, ajutat fiind de domnul Pluck, în timp ce doamna Nickleby privea cu admirație împărtășită între politețea celor doi și priceperea cu care se descurcau mînuind cana de zinc ; spre lămurirea acestei așazise minuni, îngăduit fie-mi să arăt aci că cei de felul domnilor Pyke și Pluck, siliți să trăiască de pe urma minții lor (și poate nu atît de pe urma minții lor, cît a lipsei de minte a altor oameni), se află uneori la mare strîmtoare și, în astfel de momente, sînt obișnuiți să se ospăteze ca niște oameni neciopliți ce sînt.

— Prin urmare, la șapte fără douăzeci — spuse domnul Pyke, ridicîndu-se — trăsura va fi aci. Încă o privire, numai una, la chipul acesta dulce ! Uite-l !

Nemișcat, neschimbat! Ceea ce în treacăt fie spus, era ceva cu totul neobișnuit, ținînd seama că miniaturile îngăduie atîtea schimbări de expresie. O, Pluck! Pluck!

Domnul Pluck nu răspunse altfel decît sărutînd mîna doamnei Nickleby cu multe semne de simțire și devotament; și, după ce domnul Pyke făcu același lucru, cei doi domni plecară grăbiți.

Doamna Nickleby crezuse întotdeauna că este destul de înzestrată cu darul pătrunderii și cu agerime, dar niciodată nu fusese mai mulțumită de clarviziunea ei ca în ziua aceea. Căci descoperise totul încă din noaptea trecută. Nu-i văzuse niciodată împreună pe sir Mulberry și pe Kate — nici măcar nu auzise de numele lui sir Mulberry — și totuși nu-și spusese din capul locului în sinea ei că vede ea cum stau lucrurile? Și ce izbîndă, fiindcă acum doar nu mai era nici o îndoială în această privință! Chiar dacă atențiile acestea măgulitoare față de ea n-ar fi fost o dovadă îndestulătoare, prietenul de încredere al lui sir Mulberry lăsase doar să-i scape taina în cuvinte lămurite. „M-am îndrăgostit de-a dreptul de acest drăguț domn Pluck, zău că da!" spunea doamna Nickleby.

Totuși, în mijlocul acestui noroc, exista un izvor de neplăcere și anume faptul că nu avea pe nimeni în preajmă, căruia să se poată destăinui. O dată sau de două ori aproape că se hotărîse să meargă glonț la domnișoara La Creevy și să-i spună totul. „Dar nu știu cum — se gîndi doamna Nickleby — măcar că e o persoană tare de treabă, parcă e mult prea jos față de situația lui sir Mulberry ca să ne fie prietenă. Biata de ea!" Îmboldită de această constatare gravă, respinse îndemnul de a se destăinui micuței portretiste și se mulțumi să dea grai feluritelor ei speranțe tainice și nelămurite spre auzul slujnicei, care primi cu multă venerație și respect aceste sugestii misterioase vestind zorii măreției.

La ceasul hotărît sosi și vehiculul făgăduit, care nu era birjă, ci o caleașcă particulară, cu un lacheu în spate, ale cărui picioare, deși cam mari față de trupul lui, ar fi putut folosi, desprinse de trup, ca modele la Royal Academy. Îți creștea inima auzindu-l cu cît zgomot și cîtă măreție trîntește ușa și sare în spatele caleștei, după urcarea doamnei Nickleby. Și, cum acea femeie de treabă habar n-avea că lacheul dusese măciulia aurită a bastonului său lung la nas, comunicînd astfel în chip nerespectuos cu vizitiul peste capul ei, ședea țeapănă și demnă, mîndră de poziția în care se afla.

La intrarea teatrului, din nou zgomot de uși trîntite și, în afară de asta, domnii Pyke și Pluck, care așteptau s-o însoțească pînă la lojă; și ei erau atît de politicoși, încît domnul Pyke amenință, înjurînd, c-o să „cotonogească" pe un bătrîn cu o lanternă, ce se nimerise să se poticnească în drumul ei — spre marea spaimă a doamnei Nickleby, care, ghicind, mai degrabă după mînia domnului Pyke decît fiindcă cunoștea dinainte etimologia cuvîntului, că „a cotonogi" trebuie să fie, în linii generale, același lucru cu vărsare de sînge, se neliniști rău de tot de teamă să nu se întîmple ceva. Din fericire, totuși, domnul Pyke se mărgini să cotonogească cu vorba și ajunseră la loja lor, fără altă întrerupere serioasă decît dorința aceluiași războinic gentleman de a-l „turti" pe plasatorul de la loji, fiindcă încurcase numerele.

De-abia fu așezată într-un fotoliu după perdeaua lojii și sosi sir Mulberry, împreună cu lordul Frederick Verisopht, gătiți din creștetul capului pînă la degetul mănușii și de la degetul mănușii pînă în vîrful ghetelor cum nu se poate mai luxos și mai impresionant. Sir Mulberry era un pic mai răgușit decît în ajun, iar lordul Frederick arăta cam adormit și straniu; după care semne, ca și după faptul că nu se țineau chiar bine de tot pe picioare, doamna Nickleby judecă, pe bună dreptate, că luaseră cina.

— Am, am băut în sănătatea frumoasei dumitale fiice, doamnă Nickleby — șopti sir Mulberry, așezîndu-se în spatele ei.

„Bun! gîndi atotștiutoarea doamnă; în vin stă adevărul".

— Sînteți foarte drăguț, sir Mulberry.

— Nu, nu, pe cinstea mea! răspunse sir Mulberry Hawk. Dumneavoastră sînteți drăguță, pe cinstea mea! Foarte drăguț că ați venit în astă-seară.

— Vreți să spuneți că a fost drăguț din partea dumneavoastră că m-ați poftit, sir Mulberry — răspunse doamna Nickleby, dînd din cap cu o viclenie uluitoare.

— Rîvnesc să vă cunosc, sînt atît de grijuliu să cîștig buna dumneavoastră părere, atît de doritor să existe între noi un soi încîntător de înțelegere armonioasă, familială — spuse sir Mulberry — încît nu trebuie să mă credeți dezinteresat în ceea ce fac. Sînt de un egoism diabolic; zău că sînt, pe cinstea mea!

— Sînt sigură că nu puteți fi egoist, sir Mulberry — răspunse doamna Nickleby. Aveți un chip prea deschis și mărinimos pentru asta.

— Ce pătrundere nemaipomenită! spuse sir Mulberry Hawk.

— Nu, vai de mine, nu văd eu prea departe, sir Mulberry! răspunse doamna Nickleby, cu un ton ce-l lăsa pe baronet să înțeleagă că de fapt vede foarte departe.

— Mă speriați — spuse baronetul. Pe cinstea mea — repetă sir Mulberry, întorcînd privirile spre tovarășul lui. Sînt speriat de doamna Nickleby! E atît de ageră!

Domnii Pyke și Pluck clătinară tainic din capete, și spuseră în cor că lucrul acesta îl descoperiseră ei de mult; la care cuvinte, doamna Nickleby chicoti și sir Mulberry rîse, iar Pyke și Pluck se hurducară de rîs.

Gîndurile o fulgerară pe Kate atît de repede și uimirea ei era atît de mare și, mai ales, adusese cu sine amintirea atît de puternică a celor petrecute la încîntătoarea cină a lui Ralph, încît fata păli tare și se arătă foarte neliniștită, care semne nescăpînd doamnei Nickleby, fură puse numaidecît, de acea ageră doamnă, pe seama unei iubiri răscolitoare. Dar, deși destul de încîntată de această descoperire care dădea atîta temeinicie iuțelii dovedite de mintea ei pătrunzătoare, totuși îngrijorarea ei de mamă în legătură cu Kate nu scăzu; drept care, doamna Nickleby își părăsi în mare pripă loja și intră grăbită în cea a doamnei Wititterly. Doamna Wititterly, înviorată la gîndul gloriei de a avea un lord și un baronet printre oaspeții ei, nu pierdu timp și-i făcu semn domnului Wititterly să deschidă ușa și așa se întîmplă că în mai puțin de treizeci de secunde, toată societatea doamnei Nickleby năvăli în loja doamnei Wititterly, pe care o umplu pînă la ușă, pentru domnii Pyke și Pluck nemairămînînd loc decît ca să-și bage capetele și vestele.

— Draga mea Kate — spuse doamna Nickleby, sărutîndu-și drăgăstos fiica. Ce prost arătai acum o clipă! Te rog să mă crezi că m-ai înspăimîntat.

— Ți s-a părut, mamă; poate... poate din pricina luminii — răspunse Kate, privind neliniștită în jur și dîndu-și seama că e cu neputință să-i șoptească să fie prevăzătoare sau s-o lămurească.

— Nu-l vezi pe sir Mulberry Hawk, draga mea?

Kate înclină ușor capul și, mușcîndu-și buza, întoarse capul spre scenă.

Dar nu era chiar atît de ușor să-l respingi pe sir Mulberry Hawk, care înainta cu mîna întinsă; și, fiindcă doamna Nickleby o înștiință în chip nedorit pe Kate despre această împrejurare, fu și ea silită să întindă mîna. Sir Mulberry o opri în mîna lui, în timp ce șoptea nenumărate complimente, pe care Kate, amintindu-și de cele petrecute între ei, le socotea ca pe un spor al jignirilor suferite din pricina

lui pînă atunci. Urmă recunoașterea lordului Frederick Verisopht și pe urmă salutul domnului Pyke și pe urmă cel al domnului Pluck și, în cele din urmă, pentru ca umilința fetei să fie dusă pînă la capăt, ea fu silită, la cererea doamnei Wititterly, să îndeplinească ceremonia de a-i și prezenta pe oamenii aceia nesuferiți, care o umpleau de indignare și groază.

— Doamna Wititterly e încîntată — spuse domnul Wititterly, frecîndu-și mîinile; de-a dreptul încîntată, my lord, vă asigur, de a face o cunoștință, pe care, my lord, îmi îngădui să cred că vom avea prilejul s-o reînnoim. Julia, scumpa mea, nu trebuie să te lași stăpînită de prea multă emoție, nu trebuie. Într-adevăr, nu trebuie. Doamna Wititterly este o fire foarte emotivă, sir Mulberry. E ca un muc de lumînare, un fitil de lampă, o floare de piersic, pulberea de pe aripile fluturelui. O poți sufla, my lord; o poți sufla!

Sir Mulberry părea să-și spună în sinea lui că ar fi de un mare folos dacă doamna ar putea într-adevăr fi suflată de acolo. Totuși spuse că plăcerea era de ambele părți, iar lordul Frederick adăugă că era de ambele părți, după care domnii Pyke și Pluck fură auziți cum murmură din depărtare că într-adevăr era de ambele părți.

— Sînt interesată, my lord — spuse doamna Wititterly, cu un zîmbet ușor — foarte interesată de dramă.

— Da-a. E foarte interesantă — răspunse lordul Frederick.

— După ce văd Shakespeare, cad totdeauna bolnavă — spuse doamna Wititterly. A doua zi aproape că nici nu trăiesc; după o tragedie descopăr în mine o reacție atît de puternică, my lord, și apoi Shakespeare e o făptură încîntătoare.

— Da-a! făcu lordul Frederick. Era un om priceput.

— Știți, my lord — spuse, după o lungă tăcere, doamna Wititterly — am descoperit că piesele lui mă interesează mult mai mult, după ce am văzut căsuța

aceea drăguță și fără haz, în care s-a născut ! Ați fost vreodată acolo, my lord ?

— Nu, niciodată — răspunse my lord.

— Atunci chiar că ar trebui să vă duceți, my lord — spuse doamna Wititterly, vorbind languros și lungind cuvintele. Nu știu cum se face, dar, după ce ai văzut locurile acelea și ți-ai înscris numele pe un album mic, parcă îți vine inspirație ; îți aprinde un foc pe dinăuntru.

— D-a-a ! făcu lordul Frederick. Mă voi duce cu siguranță.

— July, comoara mea — se amestecă domnul Wititterly ; îl amăgești pe lord, fără voie, my lord, vă amăgește. Temperamentul tău poetic, draga mea, sufletul tău eterat, închipuirea ta aprinsă te aruncă într-o vîlvătaie de inspirație și emoție. Locul n-are nimic de-a face, draga mea, nimic, nimic !

— Eu cred că trebuie să aibă și locul un amestec — spuse doamna Nickleby, care ascultase tăcută ; fiindcă nu mult după ce m-am măritat, m-am dus la Stratford cu sărmanul meu Nickleby, într-o diligență care pleca din Birmingham, oare să fi fost diligență se întrebă doamna Nickleby, cugetînd ; da, trebuie să fi fost diligență, pentru că-mi amintesc cum am observat chiar atunci că vizitiul avea o umbră verde pe ochiul stîng ; într-o diligență care pleca din Birmingham și, după ce am văzut mormîntul și casa în care s-a născut Shakespeare, m-am întors la hanul de acolo, unde am înnoptat și mi-amintesc că toată noaptea aceea n-am visat altceva decît un domn negru de ghips, în mărime naturală, cu un guler desfăcut legat cu doi ciucuri și care se rezema de un stîlp și era dus pe gînduri ; și, cînd m-am trezit, dimineața, și i l-am descris domnului Nickleby, mi-a spus că-i Shakespeare chiar așa cum fusese în viață, ceea ce era într-adevăr foarte ciudat. Stratford, Stratford — spuse mai departe doamna Nickleby, gînditoare. Da, sînt sigură de asta, fiindcă mi-amintesc că-l așteptam, pe vremea aceea, pe fiul meu, Nicholas, și,

chiar în dimineața aceea mă speriasem foarte tare de o poză cu un băiat italian. A fost o binecuvîntare, într-adevăr, doamnă — adăugă doamna Nickleby, în șoaptă, adresîndu-se doamnei Wititterly, — că fiul meu n-a ieșit un Shakespeare, fiindcă ar fi fost groaznic!

După ce doamna Nickleby își încheie interesanta ei istorie, Pyke și Pluck, veșnic zeloși pentru cauza stăpînului lor, propuseră ca o parte din grupul lor să se mute în cealaltă lojă; și pregătirile fură orînduite cu atîta iscusință, încît Kate, în ciuda a tot ce ar fi putut să spună sau să facă în chip de împotrivire, n-avu încotro și trebui să se lase condusă de sir Mulberry Hawk. Mama ei și domnul Pluck o însoțiră, dar preavrednica doamnă, mîndră de discreția ei, avu o grijă deosebită să nici nu-și arunce privirile în toată seara aceea spre fiică-sa și să se arate prinsă doar de glumele și vorbăria domnului Pluck, care fiind numit în postul de santinelă pe lîngă doamna Nickleby, tocmai în acest scop, nu trecu la rîndu-i cu vederea nici un prilej de a-i cuceri întreaga atenție.

Lordul Frederick Verisopht rămase în loja alăturată pentru a se lăsa bîrîit de doamna Wititterly, iar domnul Pyke era de față pentru a pune și el un cuvînt, ici și colo, cînd era nevoie. Cît despre domnul Wititterly, el era destul de prins în această sală cu îndeletnicirea de a-și înștiința prietenii ce se nimeriseră pe acolo că cei doi domni de sus, pe care ei îi văzuseră stînd de vorbă cu doamna Wititterly, erau distinsul lord Frederick Verisopht și intimul său prieten, veselul sir Mulberry Hawk — știre care aprinse o invidie și o mînie fără seamăn în cugetul cîtorva respectabile stăpîne de case și aduse șaisprezece fete nemăritate aproape de desperare.

În cele din urmă seara luă sfîrșit, dar Kate mai trebui să se lase condusă jos pe scări de nesuferitul sir Mulberry; și manevrele domnilor Pyke și Pluck fură atît de iscusite, încît ea și baronetul rămaseră ultimii, ba chiar fură lăsați — fără ca lucrul să apară

rodul ostenelii sau al vreunui plan — la oarecare depărtare în urmă.

— Nu fi așa grăbită, nu fi așa grăbită! spuse sir Mulberry, văzînd-o pe Kate că vrea s-o ia înainte și să-și desprindă brațul.

Ea nu răspunse, dar tot se mai grăbea.

— Ei, asta-i! făcu rece sir Mulberry, oprind-o de-a dreptul.

— Ați face bine să nu încercați a mă reține, sir! spuse Kate supărată.

— Și, mă rog, de ce nu? îi întoarse vorba sir Mulberry. Iubită făptură, de ce stărui să te prefaci că nu-ți plac?

— *Să mă prefac!* repetă Kate indignată. Cum îndrăzniți să-mi vorbiți, sir, să-mi adresați cuvîntul, să vă arătați înaintea mea?

— Îți șade bine cînd te mînii, domnișoară Nickleby — spuse sir Mulberry Hawk aplecîndu-se pentru a-i vedea mai bine fața.

— Am numai dispreț și ură pentru dumneavoastră, sir — spuse Kate. Dacă descoperiți plăcere în privirile de silă și dezgust, atunci... Dați-mi voie, sir, să-mi ajung din urmă prietenii chiar în clipa asta. Orice motive ar fi putut să mă oprească pînă acum, le voi nesocoti pe toate și voi lua măsuri care vă vor atinge chiar și pe dumneavoastră, dacă nu-mi îngăduiți să plec numaidecît.

Sir Mulberry zîmbi și, privind-o mai departe drept în față, în timp ce o ținea de braț, se îndreptă spre ușă.

— Dacă respectul pentru femeie și situația neajutorată în care mă aflu nu vă face să renunțați la aceste jigniri grosolane și nedemne de un bărbat — spuse Kate care, în zbuciumul ei, nici nu mai știa ce vorbește — aflați că am un frate, care o să v-o plătească scump, odată și odată!

— Pe cinstea mea! exclamă sir Mulberry, ca și cum ar fi stat liniștit de vorbă cu el însuși și petrecîndu-și brațul pe după mijlocul ei, în timp ce vorbea —

e mult mai frumoasă și-o plac mai mult cînd are toane, decît cînd stă cu ochii plecați și e liniștită!

Kate nici nu știu cum ajunse în galeria unde o așteptau prietenii, dar o străbătu în goană, fără să se uite măcar la ei, se desprinse brusc de însoțitorul ei și sări în trăsură unde, aruncîndu-se în colțul cel mai întunecat, izbucni în plîns.

Domnii Pyke și Pluck, care-și cunoșteau rolul, puseră numaidecît în mișcare societatea, strigînd după trăsuri și luîndu-se la harță cu diferiți trecători nevinovați; în mijlocul acestui vălmășag, o vîrîră pe doamna Nickleby în caleașca ei, și după ce-i făcură vînt în deplină siguranță, își îndreptară gîndurile spre doamna Wititterly, pe care, aducînd-o într-o stare de deplină zăpăceală și neștire, o făcură să uite de tînăra fată. În cele din urmă, mijlocul de transport cu care sosise doamna porni împreună cu încărcătura sa, iar cei patru bărbați respectabili, rămași singuri sub portal, rîseră cu mare poftă împreună.

— Vezi — făcu sir Mulberry, întorcîndu-se spre nobilul său prieten; nu ți-am spus aseară că dacă aflăm unde se duc, mituind un servitor prin omul meu, și pe urmă ne găsim loc în apropiere împreună cu mama, casa lor va fi a noastră? Iaca treaba făcută, în douăzeci și patru de ore.

— Da-a — răspunse păcălitul. Dar m-ați agățat de babă toată seara.

— Ia auziți-l! spuse sir Mulberry, întorcîndu-se spre cei doi prieteni. Auziți cum bodogănește, nemulțumitul! Nu-i vine omului să jure că n-o să-l mai ajute în intrigile și planurile lui? Mai mare rușinea!

Pyke îl întrebă pe Pluck dacă nu-i mai mare rușinea și Pluck îl întrebă pe Pyke; dar nici unul nu dădu răspuns.

— N-am spus adevărul? întrebă Frederick Verisopht. N-a fost așa?

— N-a fost așa? repetă sir Mulberry. Cum ai fi vrut să fie? Cum am fi putut să ne alegem cu o invitație imediată și generală: veniți cînd vă place, ple-

cați cînd vă place, stați cît vă place, faceți ce vă place, dacă dumneata, lordul, nu i-ai fi intrat sub piele neroadei ăleia de stăpînă a casei ? Am *eu* ceva cu fata aia, altfel decît ca prieten al dumitale ? Nu te-am ridicat în slăvi în fața ei și n-am răbdat îmbufnarea și cicăleala ei ? Aș face eu asta pentru oricine ? Nu merit măcar puțină recunoștință în schimb ?

— Ești un om al naibii de cumsecade — spuse bietul tînăr, luîndu-și prietenul de braț. Pe legea mea, ești un om al naibii de cumsecade, Hawk.

— Și am procedat bine, așa-i ? întrebă sir Mulberry.

— Foarte bi-ine.

— Și ca un biet cîine credincios, prost, de treabă ce sînt, așa-i ?

— Da-a, da-a ; ca un prieten — răspunse celălalt.

— Ei, atunci — răspunse sir Mulberry — sînt mulțumit. Și acum hai să mergem și să ne luăm revanșa de la baronul neamț și de la franțuzul, care te-au curățat așa frumos de bani noaptea trecută.

Cu aceste cuvinte, prietenoasa făptură își luă prietenul de braț și-l duse ; întorcîndu-se mai întîi înapoi și adresînd un semn cu ochiul și un zîmbet disprețuitor domnilor Pyke și Pluck, care, înfundîndu-și batistele în gură, ca să arate că se bucură în tăcere de toată istoria, își urmară patronul și pe victima sa la mică depărtare.

Domnișoara Nickleby, deznădăjduită de prigoana lui sir Mulberry Hawk și de atîtea greutăți și necazuri, cere, în cele din urmă, ocrotire unchiului ei

Dimineața următoare aduse cu sine cugetare, așa cum face de obicei dimineața ; dar nespus de deosebit era firul gîndurilor stîrnite în mințile celor ce fuseseră în chip atît de neașteptat reuniți în seara din ajun, prin mijlocirea neobosită a domnilor Pyke și Pluck.

Cugetările lui sir Mulberry Hawk — dacă se poate folosi acest cuvînt pentru gîndurile acestui desfrînat sistematic și socotit, ce nu avea decît bucurii, păreri de rău, necazuri și plăceri egoiste și părea să nu păstreze din darurile minții decît puterea de a se înjosi și de a degrada însăși natura, al cărei chip îl purta — cugetările lui sir Mulberry Hawk se îndreptau spre Kate Nickleby și se mărgineau, pe scurt, la ideea că fata e fără îndoială frumoasă, că sfiala ei *trebuie* să se lase ușor cucerită de către un bărbat cu atîta pricepere și expereință ca el, și că planul nu putea să nu se întoarcă spre cîștigul lui, ba chiar să-i sporească mult faima în lume. Și pentru ca nu cumva acest din urmă gînd să sune ciudat în urechile unora, fie-mi îngăduit să amintesc că cei mai avuți oameni trăiesc într-o lume a lor și că ambiția de a cîștiga onoruri și aplauze se mărginește doar la acel cerc restrîns. Lumea lui sir Mulberry mișuna de destrăbălați și el se purta în consecință.

Se întîmplă în mijlocul nostru, în fiecare zi, cazuri de nedreptate, prigonire, tiranie, habotnicie fără măsură. Avem obiceiul să trîmbițăm mirarea și uimirea

noastră față de actorii principali, care înfruntă astfel atît de nesăbuit părerile lumii; dar nici nu se poate să ne înșelăm mai rău; tocmai pentru că oamenii aceștia se supun părerilor din mica lor lume se întîmplă astfel de lucruri, care fac lumea largă să amuțească de uluire.

Cugetările doamnei Nickleby erau dintre cele ce stîrnesc mîndrie și plăcere; sub înrîurirea plăcutei amăgiri, femeia se așeză numaidecît să scrie o lungă scrisoare fiicei ei, în care își dădea încuviințarea totală pentru minunata alegere făcută de Kate și-l ridica pe sir Mulberry în slava cerului, afirmînd, spre deplina liniștire a sentimentelor lui Kate, că acesta era omul pe care ea (doamna Nickleby) l-ar fi ales drept ginere, dacă i-ar fi fost dat să aleagă și să culeagă din toată omenirea. După aceea, preabuna doamnă, arătînd mai întîi că nu era de închipuit ca o femeie care a trăit așa mult ca ea să nu știe cum merg lucrurile pe lumea asta, îi împărtăși o mulțime de sfaturi adînci în legătură cu perioada cît i se va face curte, sfaturi a căror înțelepciune se adeverise în propria ei experiență. Mai presus de toate, ea recomanda o desăvîrșită și feciorelnică modestie, nu numai ca fiind un lucru în sine vrednic de laudă, dar și pentru că ducea de-a dreptul spre întețirea focului celui îndrăgostit. „Și niciodată — adăugă doamna Nickleby — în viața mea n-am fost mai încîntată decît aseară cînd am văzut, draga mea, că bunul tău simț te și învățase ce să faci". Cu aceste simțăminte și dîndu-i să înțeleagă cîtă plăcere îi făcea descoperirea că fiica ei moștenise atît de mult din propriul ei bun simț și modestie (spre stăpînirea căror însușiri în măsură aproape desăvîrșită putea nădăjdui că va ajunge cu timpul) doamna Nickleby încheie o scrisoare lungă și destul de încîlcită.

Biata Kate fu aproape înnebunită cînd primi patru pagini scrise mărunt de-a lungul și de-a latul hîrtiei pline cu felicitări, tocmai pentru ceea ce o împiedicase să închidă ochii toată noaptea și o făcuse să rămînă în odaia ei, trează și plîngînd; și mai grea i se părea

încercarea de a fi pe placul doamnei Wititterly, care, prost dispusă cum era după oboseala din ajun, firește că aștepta ca însoțitoarea ei (căci doar pentru asta primea masă, casă și leafă) să fie cît se poate de bine dispusă. Cît despre domnul Wititterly, el umblă ca năuc toată ziua, înfiorîndu-se de plăcere la gîndul că dăduse mîna cu un lord, ba chiar îl poftise să vină să-l viziteze în propria sa casă. Iar lordul în persoană, nefiind nicidecum prea incomodat de puterea sa de gîndire, se desfăta, stînd de vorbă cu domnii Pyke și Pluck, care-și ascuțeau spiritul servindu-se din belșug de felurite băuturi scumpe pe socoteala lordului.

Erau orele patru după-amiază — va să zică, acea după-amiază a omului de rînd, pe care o arată soarele și ceasornicul — și doamna Wititterly stătea lungită, după obicei, pe canapeaua din salon, în timp ce Kate citea cu glas tare un roman nou, în trei volume, intitulat „Lady Flabella", pe care îndoielnicul Alphonse îl adusese, chiar în dimineața aceea, de la bibliotecă. Era o lucrare cum nu se poate mai potrivită pentru o cucoană chinuită de meteahna doamnei Wititterly, avînd în vedere că nici un rînd din carte, de la început pînă la sfîrșit, n-ar fi putut, nici dac-ai fi făcut cele mai depărtate legături, să stîrnească vreo emoție în orice ființă vie.

Kate citea mai departe:

„— Cherizette — spuse lady Flabella, vîrîndu-și picioruşele de șoarice în papucii de satin, care prilejuiseră fără voie, în ajun, cearta, pe jumătate în glumă, pe jumătate serioasă dintre ea și tînărul colonel Belfillaire în salonul *de danse* al ducelui de Mincefenille. *Cherizette, ma chère, donnez-moi de l'eau de Cologne, s-il vous plaît, mon enfant* [1].

— *Merçi* — mulțumesc — spuse lady Flabella, în timp ce zglobia dar credincioasa Cherizette stropi din belșug cu licoarea înmiresmată *mouchoir* [2]-ul de

[1] Cherizette, draga mea, dă-mi te rog, apa de colonie, copila mea (n. t.).

[2] Batistă (n. t.).

olandă fină al lui lady Flabella, tivită cu dantelă bogată și avînd în cele patru colțuri blazonul cu deviza familiei Flabella și alte bogate desene heraldice, ale acelei nobile familii. *Merçi,* e destul.

În clipa aceea, în timp ce lady Flabella se mai îmbăta încă cu parfumul încîntător, ținînd *le mouchoir* la nasul ei delicios, dar foarte delicat dăltuit, ușa *boudoir*-ului (măiestru ascunsă cu ajutorul unor draperii somptuoase de damasc mătăsos, avînd nuanța cerului Italiei), se deschise largă și cu pași tăcuți, doi *valets de chambre,* înveșmîntați în livrele luxoase de culoarea florii de piersic împodobite cu aur, înaintară în odaie, urmați de un paj cu *bas de soie* — ciorapi de mătase — care, în timp ce valeții se țineau la oarecare depărtare, făcînd plecăciunile cele mai respectuoase, înaintă la picioarele fermecătoarei lui stăpîne și lăsîndu-se într-un genunchi, îi întinse, pe o tavă de aur bogat încrustată, un *billet* parfumat.

Lady Flabella, cu o tulburare greu stăpînită, deschise în grabă *envelopa* și rupse sigiliul parfumat. Era de la Belfillaire — tînărul, zveltul, scumpul ei Belfillaire, cel cu glasul șoptit."

— O, ce încîntător! o întrerupse pe Kate stăpîna ei, care era uneori și literată. Cu adevărat poetic. Ia mai citește o dată descrierea asta, domnișoară Nickleby!

Kate se supuse.

— Dulce, zău așa! suspină doamna Wititterly. Atît de voluptuos, nu-i așa? Și lin!

— Da, așa cred și eu — răspunse blajina Kate, foarte lin.

— Închide cartea, domnișoară Nickleby — spuse doamna Wititterly. Azi nu mai pot să ascult nimic. Mi-ar părea rău să împrăștii impresia lăsată de descrierea asta suavă. Închide cartea.

Kate se supuse cu bună voie; în timpul ăsta, doamna Wititterly, care-și ridicase paharul cu o mînă leneșă, băgă de seamă că fata e cam palidă.

— E din cauza spaimei, zgomotului și învălmășelii de aseară — spuse Kate.

— Ce ciudat! exclamă doamna Wititterly, cu o privire mirată. Și, desigur, dacă te gîndești bine, *era* într-adevăr foarte ciudat ca o însoțitoare să fie tulburată de orice-ar fi. Mașină cu aburi sau alt mecanism nemaipomenit era nimic pe lîngă asta. Cum ai ajuns să-l cunoști pe lordul Frederick și pe celelalte persoane atît de încîntătoare? întrebă doamna Wititterly, privind-o mai departe pe Kate, tot prin pahar.

— I-am întîlnit la unchiul meu — spuse Kate, supărată fiindcă simțea cum se face stacojie, dar nefiind în stare să alunge sîngele care-i năvălea în obraji, ori de cîte ori se gîndea la omul acela.

— De mult îi cunoști?

— Nu — răspunse Kate. Nu de mult.

— Mi-a părut bine de prilejul pe care ni l-a oferit această persoană cumsecade, mama dumitale, de a-i cunoaște — spuse doamna Wititterly, de sus. Tocmai erau pe cale să ne recomande niște prieteni de-ai noștri, ceea ce-i ciudat.

Spunea asta ca nu cumva domnișoara Nickleby să se înfumureze, fiindcă avusese cinstea și onoarea de a cunoaște patru oameni însemnați (căci Pyke și Pluck se numărau printre făpturile încîntătoare), pe care doamna Wititterly nu-i cunoștea. Dar cum împrejurarea nu lăsase nici o urmă în mintea lui Kate, această pătrunzătoare observație îi scăpă fetei cu totul.

— Mi-au cerut îngăduința de a mă vizita — spuse doamna Wititterly. Firește că le-am dat-o.

— Îi așteptați astăzi? cutează Kate.

Răspunsul doamnei Wititterly fu înecat în zgomotul unor izbituri teribile în ușa dinspre stradă și, încă înainte ca vibrațiile să înceteze, trase la scară o frumoasă gabrioletă, din care săriră sir Mulberry Hawk și prietenul său, lordul Verisopht.

— Au și venit! spuse Kate, ridicîndu-se și grăbindu-se să plece.

— Domnișoară Nickleby! strigă doamna Wititterly, de-a dreptul îngrozită în fața încercării unei însoțitoare de a părăsi odaia fără să fi primit mai întîi îngăduința ei. Te rog să nici nu te gîndești să pleci!

— Sînteți prea bună! răspunse Kate. Dar...

— Pentru numele lui Dumnezeu, nu mă tulbura făcîndu-mă să vorbesc prea mult — se răsti doamna Wititterly. Vai de mine, domnișoară Nickleby, te rog...

În zadar se apără Kate, spunînd că nu se simte bine, căci pașii celor ce izbiseră în poartă, oricine ar fi fost, erau acum pe scară. De-abia apucă să se așeze la locul ei că îndoielnicul paj se și repezi în odaie și anunță, vorbind pe nerăsuflate, pe domnul Pyke și pe domnul Pluck, pe lordul Frederick Verisopht și pe sir Mulberry Hawk.

— Nici nu se poate ceva mai extraordinar — spuse domnul Pluck, salutînd doamnele cum nu se poate mai cordial; nemaipomenit! În clipa cînd lordul Frederick și sir Mulberry trăgeau la scară, Pyke și cu mine tocmai băteam în poartă.

— Tocmai băteam în poartă — spuse Pyke.

— Oricum ați fi venit, fiți bineveniți — spuse doamna Wititterly care, tot tolănindu-se pe aceeași canapea vreme de trei ani și jumătate, își alcătuise o mică pantomimă de atitudini grațioase și acum o încerca pe cea mai impresionantă din tot șirul, ca să-i uimească pe oaspeți. Vă asigur că sînt încîntată.

— Și ce mai face domnișoara Nickleby? întrebă sir Mulberry Hawk, vorbind în șoaptă către Kate; totuși nu destul de încet ca vorbele lui să nu ajungă pînă la urechile doamnei Wititterly.

— Păi se plînge că suferă de pe urma spaimei de aseară — spuse doamna. Zău că nu mă mir, pentru că și nervii mei sînt ferfeniță.

— Și totuși arătați... — făcu sir Mulberry, întorcîndu-se — și totuși arătați...

— ...cum nu se poate mai bine — întregi domnul Pyke, sărind în ajutorul stăpînului său. Firește că și Pluck spuse același lucru.

— Mă tem că lui sir Mulberry îi place să măgulească, my lord — spuse doamna Wititterly, întorcîndu-se spre tînărul gentleman, care își sugea tăcut măciulia bastonului și se holba la Kate.

— O, al naibii! răspunse lordul. După ce dădu grai acestui sentiment neobișnuit, își reluă îndeletnicirea dinainte.

— Și nici domnișoara Nickleby nu arată mai prost — spuse sir Mulberry, aplecîndu-și privirea îndrăzneață spre ea. Totdeauna a fost frumoasă, dar pe cinstea mea, doamnă, parcă i-ați împrumutat pe deasupra și ceva din frumusețea dumneavoastră!

Judecînd după felul cum se aprinseră obrajii bietei fete la aceste cuvinte, doamna Wititterly ar fi putut, pe bună dreptate, să creadă că ea îi împrumutase lui Kate din bujorii artificiali care împodobeau proprii ei obraji. Doamna Wititterly recunoscu, deși nu cu cea mai deplină voie bună, că Kate arăta *într-adevăr* foarte drăguță. De asemenea începu să-și spună că sir Mulberry nu era o ființă chiar atît de plăcută cum îl bănuise ea la început; fiindcă, deși un bărbat care se pricepe să măgulească este un tovarăș încîntător, dacă știi să-l păstrezi doar pentru tine, gustul lui devine îndoielnic cînd omul se apucă să facă altora complimente.

— Pyke — spuse veșnic treazul domn Pluck, cînd văzu urmările laudelor aduse domnișoarei Nickleby.

— Da, Pluck — făcu Pyke.

— De care cunoștință îți amintește profilul doamnei Wititterly? întrebă misterios Pluck.

— Îmi amintește! răspunse Pyke. Sigur că da.

— De cine? spuse Pluck, la fel de misterios. D. de B.?

— C. de B! răspunse Pyke, în timp ce o urmă ușoară de rînjet îi juca pe buze. Sora cea frumoasă e contesa, nu ducesa.

— Adevărat — făcu Pluck. C. de B. Minunată asemănare!

— Cu totul uluitoare! făcu domnul Pyke.

Ce situație! Doamna Wititterly a fost declarată, de doi martori cinstiți și pricepuți, a semăna leit cu o contesă! Așa e cînd intri în lumea bună! Păi ar fi putut să se miște printre oamenii de jos timp de douăzeci de ani, și tot n-ar fi aflat asta! Și cum ar fi putut să afle? Ce știu *ei* despre contese?

Cei doi domni înțelegînd, după lăcomia cu care fusese înghițită momeala, cît era de mare pofta după lingușiri a doamnei Wititterly, se porniră să-i ofere doze foarte mari din această doctorie, dînd astfel lui sir Mulberry Hawk prilejul s-o chinuiască pe domnișoara Nickleby cu întrebări și observații, la care ea era silită să răspundă. Între timp, lordul Frederick se bucura netulburat de gustul mînerului de aur din vîrful bastonului, ceea ce ar fi făcut pînă la sfîrșitul întrevederii, dacă domnul Wititterly nu s-ar fi întors de la ale lui și n-ar fi îndreptat discuția spre subiectul său favorit.

— My lord — spuse domnul Wititterly. Sînt încîntat... preaonorat... mîndru! Luați loc, vă rog, my lord! Sînt mîndru, într-adevăr; cum nu se poate mai mîndru.

Toate acestea stîrneau tainice mînii în cugetul soției sale, căci deși doamna Wititterly plesnea de trufie și mîndrie, ar fi vrut să-i convingă pe înalții ei oaspeți că vizita lor era o întîmplare obișnuită, și că în fiecare zi din săptămînă picau lorzi și baroneți la ei în casă. Dar simțămintele domnului Wititterly erau prea puternice pentru a fi înăbușite.

— E într-adevăr o cinste — spuse domnul Wititterly. Julia, sufletelul meu, cît ai să suferi mîine!

— Să sufere! strigă lordul Frederick.

— Reacția, my lord, reacția — spuse domnul Wititterly. Această încordare a întregului sistem nervos, my lord, ce urmări poate avea? Prăbușire, depresiune, moleșeală, oboseală, slăbiciune. My lord, dacă sir

Tumley Snuffim ar vedea, în astfel de momente, făptura asta gingașă, nici *atît* n-ar da pe viața ei. Și pentru a lămuri cele spuse, domnul Wititterly scoase puțin tutun de prizat din cutiuță și-l împrăștie ușurel în aer, ca pe un simbol al nestatorniciei. Nici *atît* — spuse domnul Wititterly, privind în jur cu seriozitate. Nici atît n-ar da sir Tumley Snuffim pentru viața doamnei Wititterly.

Domnul Wititterly spuse toate acestea cu un soi de bucurie stăpînită, ca și cum cinstea de a avea o soție într-o stare atît de deznădăjduită n-ar fi de lepădat, iar doamna Wititterly ofta și privea la toate de parcă ar fi simțit și ea cît de mare e cinstea și ar fi fost hotărîtă s-o poarte cu cît mai multă supunere.

— Doamna Wititterly — spuse soțul ei — este pacienta preferată a lui sir Tumley Snuffim. Cred chiar că mă pot încumeta să spun că doamna Wititterly a fost primul om ce a înghițit doctoriile, despre care se spune că au trimis pe lumea cealaltă o familie din Kensington Gravel Pits. Cred că a fost. Dacă greșesc cumva, Julia, dragă, te rog să mă corectezi.

— Cred că eu am fost — spuse doamna Wititterly, cu o voce leșinată.

Deoarece se părea că în mintea stăpînului său se iscaseră îndoieli cu privire la felul cum ar putea să intre în vorbă, neostenitul domn Pyke se aruncă în prăpastia deschisă și, ca să spună ceva care să se potrivească, întrebă, în legătură cu doctoria amintită, dacă e bună la gust.

— Nu, sir, nu este. Nici măcar cu atîta nu se putea lăuda — spuse domnul Wititterly.

— Doamna Wititterly este de-a dreptul o martiră — spuse Pyke, făcînd o plecăciune plină de admirație.

— Cred și *eu* că sînt! făcu, zîmbind, doamna Wititterly.

— Să știi că ești, draga mea Julia — răspunse soțul ei, cu un ton care părea să spună că, deși el nu suferă de deșertăciune, totuși ce-i al lor este al

lor. Dacă îmi aduce cineva un martir mai mare decît doamna Wititterly, tot ce pot spune, my lord, este că voi fi fericit să-l cunosc pe acel martir, fie el bărbat sau femeie, asta-i tot, my lord — adăugă domnul Wititterly, întorcîndu-se spre lord.

Pyke și Pluck spuseră numaidecît că nici nu se poate purtare mai cinstită; și fiindcă vizita se lungise destul, ascultară de privirile domnului Mulberry și se ridicară pentru a pleca, ceea ce-i făcu și pe sir Mulberry și pe lordul Verisopht să se scoale. Schimbară cu toții multe cuvinte de prietenie și încîntată așteptare a ceea ce va decurge, fără doar și poate, dintr-o cunoștință atît de fericită, și apoi oaspeții plecară, după ce primiră noi asigurări că oricînd și în toate anotimpurile, lăcașul familiei Wititterly va fi onorat să-i primească sub acoperișul său.

Că veneau oricînd și în toate anotimpurile, că într-o zi dejunau acolo, a doua zi cinau și a treia zi dejunau din nou și, toată ziua bună ziua, se întîlneau mereu, că hotărau să viziteze împreună locuri publice și se întîlneau din întîmplare prin săli și galerii — că în toate aceste prilejuri domnișoara Nickleby era prada prigonirilor statornice și neobosite ale lui sir Mulberry Hawk, care simțea, după cum prețuiau și cei doi subalterni ai săi, că e în joc toată onoarea lui în această frîngere a mîndriei ei, că fata n-avea o clipă de pace și odihnă, în afară de ceasurile pe care le putea petrece singură în odaia ei, cînd plîngea la gîndul încercărilor din timpul zilei — toate acestea erau urmări firești, decurgînd din planurile bine întocmite ale lui sir Mulberry și din iscusita lor ducere la îndeplinire de către ajutoarele sale, Pyke și Pluck.

Și așa au mers lucrurile vreme de două săptămîni. Aproape nici nu e nevoie să arătăm că numai niște oameni nerozi și slabi la minte puteau să nu vadă, de la prima întîlnire, că lordul Frederick Verisopht, cît o fi fost el de lord, și sir Mulberry Hawk, cît o fi fost el de baronet, nu erau oameni obișnuiți cu cele

mai bune tovărășii și, cu siguranță, nu erau făcuți, prin obiceiuri, purtări, gusturi și vorbă să strălucească în societatea doamnelor. Doar doamnei Wititterly cele două titluri îi ajungeau cu prisosință; grosolănia se prefăcea în haz, vulgaritatea se domolea pînă deveni o încîntătoare trăsneală; obrăznicia lua chipul unei plăcute familiarități, pînă la care se ridicau doar cei ce avuseseră norocul să se miște în lumea bună.

Dacă stăpîna tălmăci astfel purtarea noilor ei prieteni, cum ar fi putut însoțitoarea să cîrtească împotriva lor? Dacă ei se obișnuiseră să se poarte atît de slobod în fața stăpînei casei, cu ce mult mai mare libertate se puteau adresa slujitoarei plătite de ea! Și nici asta nu era lucrul cel mai rău. Pe măsură ce respingătorul sir Mulberry Hawk o urmărea pe Kate tot mai fățiș, doamna Wititterly începu să fie geloasă pe farmecele deosebite ale domnișoarei Nickleby. Dacă acest sentiment ar fi îndemnat-o pe stăpînă s-o surghiunească pe Kate din salon, cînd veneau musafirii, fata ar fi fost prea fericită și s-ar fi împăcat ușor cu el, dar, din nefericire pentru ea, Kate stăpînea acea grație înnăscută, acele purtări cu adevărat nobile și mii de desăvîrșiri fără nume, dintre acelea care dau atîta farmec tovărășiilor feminine; dacă aceste însușiri sînt oriunde la preț, cu atît mai mult erau acolo unde stăpîna casei era doar o păpușă vie. Ca urmare, Kate fu silită să sufere îndoita jignire de a trebui să joace un rol permanent de cîte ori veneau sir Mulberry și prietenii săi și de a suferi, tocmai din această pricină, toate țîfnelile și toanele doamnei Wititterly după plecarea lor. Se simțea deci tot mai nefericită.

Doamna Wititterly nu lepădase niciodată masca în legătură cu sir Mulberry, dar cînd își ieșea mai rău din fire, punea totul, așa cum fac de obicei doamnele, pe socoteala nervilor. Totuși, pe măsură ce groaznica idee că și lordul Frederick Verisopht era oarecum cucerit de Kate și că ea, doamna Wititterly, era a

cincea roată la căruță, se cuibărea în mintea acestei doamne și creștea încetul cu încetul, doamna se simți tot mai stăpînită de o foarte cuviincioasă și virtuoasă indignare și socoti de datoria ei, ca femeie măritată și stîlp al societății, să aducă fără întîrziere vorba despre acest fapt, în fața tinerei fete.

Prin urmare, doamna Wititterly sparse gheața în dimineața următoare, în timpul unei pauze de lectură.

— Domnișoară Nickleby — spuse doamna Vititterly — vreau să-ți vorbesc foarte serios. Îmi pare rău că sînt silită s-o fac, pe cuvîntul meu că-mi pare foarte rău, dar nu-mi lași altă alegere, domnișoară Nickleby. Aci, doamna Wititterly clătină capul, nu pasionat, ci doar în chip virtuos, și observă, dînd semne de emoție, că se teme să n-o apuce din nou palpitațiile.

— Purtarea dumitale, domnișoară Nickleby — vorbi mai departe doamna — e foarte departe de a-mi fi pe plac, foarte departe. Crede-mă, nu-ți vreau decît binele, dar, poți fi sigură, domnișoară Nickleby, că n-ai s-ajungi bine, dacă mergi mai departe tot așa.

— Doamnă! strigă mîndră Kate.

— Nu mă tulbura vorbindu-mi în felul ăsta, domnișoară Nickleby, te rog — spuse doamna Wititterly, destul de apăsat — fiindcă altfel mă silești să sun.

Kate o privi fără să spună nimic.

— Să nu-ți închipui — continuă doamna Wititterly — că dacă te uiți așa la mine, ai să mă împiedici să spun ce am de spus, fiindcă eu socotesc că-mi fac o datorie sfîntă. Și nu trebuie să mă străpungi cu privirile — spuse doamna Wititterly, într-o izbucnire de ciudă. *Eu* nu sînt sir Mulberry Hawk, nu, și nici lordul Frederick Verisopht, domnișoară Nickleby; nici nu sînt domnul Pyke și nici domnul Pluck.

Kate o privi din nou, dar mai puțin stăruitor ca înainte; și sprijinindu-și cotul pe masă, își acoperi ochii cu mîna.

— Dacă lucruri din astea s-ar fi petrecut cînd eram *eu* fată — spuse doamna Wititterly (ceea ce, în trea-

cât fie spus, trebuie să fi avut loc cam de multișor), nu cred că le-ar fi crezut cineva cu putință.

— Nici eu nu cred — murmură Kate. Nu cred că cineva ar putea să-și închipuie, fără să știe cu adevărat, ceea ce mi-e mie dat să îndur!

— Nu-mi spune mie că ți-e dat să înduri, domnișoară Nickleby, te rog — spuse doamna Wititterly, cu o voce ascuțită, cu totul surprinzătoare la o mare invalidă. Nu îngădui să mi se răspundă, nici o clipă nu dau voie! M-auzi? adăugă ea, așteptînd, pare-se cam descumpănită, un răspuns.

— Vă aud, doamnă — răspunse Kate mirată — și chiar cu mai multă uimire decît pot spune.

— Te-am socotit totdeauna o tînără deosebit de bine crescută pentru situația dumitale — spuse doamna Wititterly; și, fiindcă pari sănătoasă și curățică și așa mai departe, te-am îndrăgit și te mai îndrăgesc încă, ținînd seama că am o datorie pentru bătrîna aceea de treabă, mama dumitale. Trebuie să-ți spun, o dată pentru totdeauna, și să te rog să-ți bagi în cap ce-ți spun, că stărui să-ți schimbi numaidecît purtarea îndrăzneață față de domnii care ne vizitează. Zău că nu e potrivită — spuse doamna Wititterly, închizîndu-și ochii cu pudoare în timp ce vorbea; nu se cade, nu se cade!

— O! strigă Kate, ridicînd ochii și împreunînd mîinile; nu e din cale-afară de crud, de greu să îndur una ca asta? Nu ajunge că am suferit zi și noapte, așa cum am suferit; că aproape am coborît în propriii mei ochi din cauza rușinii de a fi fost adusă în preajma unor oameni ca ăștia, trebuie să mai sufăr și învinuirea asta nedreaptă și fără nici un temei!

— Aibi bunătatea să-ți amintești, domnișoară Nickleby — spuse doamna Wititterly — că atunci cînd folosești cuvinte ca „nedreaptă" și „fără temei", mă învinuiești, de fapt, pe mine, că spun lucruri neadevărate.

— Vă învinuiesc — spuse Kate, cu mînie cinstită. Dacă această învinuire vine de-a dreptul de la dum-

neavoastră sau e făcută din îndemnul altora, mie mi-este totuna. Repet că *este,* în chip josnic, grosolan și voit neadevărat. E cu putință — strigă Kate — ca o femeie care a fost în preajmă să nu fi văzut ce mizerii îmi fac bărbații ăștia ? E cu putință ca dumneavoastră, doamnă, să fi fost de față și să nu fi băgat de seamă obrăznicia jignitoare pe care o vădește fiecare privire a lor ? E cu putință să nu fi văzut că, în obrăznicia lor, desfrînații ăștia care n-au ținut socoteală nici de dumneavoastră, nici de legile purtării de gentleman, nici chiar de cuviință și nu urmăreau decît un scop cînd au pătruns aci, în casa asta, și acela a fost îndeplinirea planurilor lor împotriva unei fete fără prieteni, fără ocrotire, o fată care, de n-ar fi fost această mărturisire umilitoare, ar fi putut să nădăjduiască a primi de la o femeie cu atît mai vîrstnică decît ea, puțin sprijin și înțelegere ! Nu, nu pot să cred una ca asta !

Dacă biata Kate ar fi cunoscut cît de cît lumea, cu siguranță că n-ar fi cutezat, chiar și în starea în care fusese azvîrlită, să rostească vorbe atît de necugetate ca acestea. Rezultatul lor fu întocmai acela pe care ar fi putut să-l prevadă un observator cu mai multă experiență. Doamna Wititterly primi atacul la buna ei credință cu o liniște pilduitoare și ascultă cu vitejească tărie povestea suferințelor lui Kate. Dar cînd auzi pomenindu-se de disprețul acelor domni față de ea, dădu semne de puternică emoție și de îndată ce această lovitură fu urmată de observația în legătură cu superioritatea de vîrstă, căzu pe canapea, scoțînd țipete jalnice.

— Ce s-a întîmplat ? strigă domnul Wititterly, năpustindu-se în odaie. Doamne, ce văd ! Julia, Julia ! Ridică ochii, viața mea, ridică ochii !

Dar Julia ținea cu stăruință ochii plecați, țipînd și mai tare — așa încît domnul Wititterly sună și apoi se porni să țopăie ca un nebun în jurul canapelei unde zăcea doamna Wititterly, strigînd tot mereu după sir Tumley Snuffim și neîncetînd nici o clipă să

ceară lămuriri în legătură cu scena dinaintea ochilor săi.

— Fugi după sir Tumley —strigă domnul Wititterly, amenințînd pajul cu amîndoi pumnii. Știam eu, domnișoară Nickleby — spuse apoi, privind în jur cu un aer de trist triumf — că societatea o s-o nenorocească. Totul vine din suflet, știi, absolut totul. Cu această încredințare, domnul Wititterly ridică făptura prăbușită a doamnei Wititterly și-i duse trupul pînă la pat.

Kate aștepta pînă cînd sir Tumley Snuffim își sfîrși vizita, apoi aduse vestea că, datorită intervenției unei Providențe neobișnuite (așa vorbea sir Tumley) doamna Wititterly adormise. După aceea se îmbrăcă repede de plecare și, lăsînd vorbă că se întoarce pînă-n cîteva ceasuri, porni în grabă spre casa unchiului ei.

Fusese o zi bună pentru Ralph Nickleby, o zi de-a dreptul norocoasă. În timp ce se plimba încoace și încolo prin odăița din fund, cu mîinile la spate, adunînd în gînd toate sumele ce fuseseră sau aveau să fie strînse de pe urma afacerilor încheiate în dimineața aceea, gura i se strînsese într-un zîmbet aspru și nemilos. Precizia liniilor și curbelor ei, ca și privirea șireată a ochilor cu luciri reci, păreau să spună că dacă vreo hotărîre sau viclenie ar putea să-i sporească profiturile, nu se va da în lături să le folosească în acest scop.

— Foarte bine! făcu Ralph, amintindu-și, fără îndoială, de vreo ispravă din ziua aceea. Vrea să țină piept cămătarului, așa-i? Bine, vom vedea. Cinstea e cea mai bună politică, așa-i? Încercăm și asta.

Se opri, apoi porni iarăși.

— E mulțumit — spuse Ralph, destinzîndu-și gura într-un zîmbet — că înfruntă cu firea lui cunoscută și cu purtarea lui puterea banilor. Fleacuri, cum zice chiar el. Doamne, ce cap pătrat trebuie să mai fie și omul ăsta! Fleacuri, fleacuri toate! Cine-i acolo?

— Eu — făcu Newman Noggs, băgînd capul pe ușă. Nepoata dumneavoastră...

— Ce-i cu ea? întrebă Ralph, aspru.
— E aici.
— Aici?
Newman întoarse capul spre odăiță ca să arate că acolo așteaptă.
— Ce vrea? întrebă Ralph.
— Nu știu — răspunse Newman. S-o întreb? adăugă el pripit.
— Nu — răspunse Ralph. Ad-o înăuntru! Stai! Ascunse grăbit o casetă închisă cu lacăt care se afla pe masă și puse în locul ei o pungă goală. Așa — făcu Ralph. *Acum* poate să intre.
Newman rînji tioros la aceste mișcări, apoi făcu semn fetei să înainteze și, după ce-i întinse un scaun, se retrase șchiopătînd, uitîndu-se cu coada ochiului la Ralph.
— Ei? făcu Ralph, destul de stropșit, dar totuși cu mai multă bunăvoință decît ar fi arătat față de orice alt om. Ei, draga mea! Ce s-a întîmplat?
Kate își ridică ochii plini de lacrimi; și ostenindu-se să-și stăpînească emoția, încercă să vorbească, dar în zadar. Așa încît, plecînd din nou capul, rămase tăcută. Își ferea fața de privirile lui, dar Ralph văzu totuși că plînge.
„Cam ghicesc eu de ce! gîndi Ralph, după ce o privi cîtva timp în tăcere. Cam... cam ghicesc eu. Ei și! Ei și! gîndi Ralph, descumpănit o clipă, în timp ce urmărea suferințele frumoasei lui nepoate. Mare pagubă! Cîteva lacrimi; și pe urmă o să-i fie de învățătură, strașnică învățătură!"
— Ce s-a întîmplat? întrebă Ralph, trăgîndu-și un scaun în fața ei și așezîndu-se. Îl cam miră neașteptata severitate cu care îl privi și-i răspunse Kate.
— Ceea ce mă aduce la dumneata — spuse ea — ar trebui să-ți ridice sîngele în obraji și să-ți rușineze auzul, după cum și mie mi-e rușine să vorbesc. Am fost nedreptățită; am fost jignită, insultată, rănită în sentimentele mele fără putință de vindecare și încă de prietenii dumitale.

— Prieteni ! strigă aspru Ralph. *Eu* n-am prieteni, fetiţo !

— Atunci de bărbaţii pe care i-am văzut aici — se grăbi să răspundă Kate. Dacă nu erau prietenii dumitale, şi ştiai cine sînt, atunci ruşinea de a mă fi adus printre ei e cu atît mai mare, unchiule. Dacă am fost supusă la cele suferite aici, fiindcă ai avut prea multă încredere în musafirii dumitale sau nu i-ai cunoscut îndeajuns, ar fi trebuit să urmeze scuze. Dar dacă ai făcut-o, aşa cum cred acum, cunoscîndu-i bine, atunci a fost o faptă laşă şi crudă.

Ralph se dădu înapoi, deplin uluit de această vorbire sinceră şi o privi pe Kate cum nu se poate mai aspru. Dar ea îi întîmpină privirea cu mîndrie şi curaj şi, măcar că era foarte palidă, faţa îi părea mai nobilă şi mai frumoasă ca oricînd, aşa luminată cum era.

— Văd eu că ai acelaşi sînge cu băiatul ăla — spuse Ralph, cu glasul lui cel mai stropşit, fiindcă ceva în privirea care arunca scîntei îi amintea de Nicholas, aşa cum îl văzuse la ultima întîlnire.

— Nădăjduiesc că am ! — răspunse Kate. Aş fi mîndră dac-ar fi aşa. Sînt tînără, unchiule, şi greutăţile ca şi mizeria stării mele m-au strivit, dar azi am fost strivită dincolo de puterea mea de îndurare şi, întîmplă-se ce s-o întîmpla, *nu vreau,* tocmai fiindcă sînt fata fratelui dumitale, să mai rabd astfel de ocări.

—Ce ocări, fetiţo ? întrebă aspru Ralph.

— Aminteşte-ţi ce s-a întîmplat aici, şi apoi întreabă-te ce ocări — răspunse Kate îmbujorîndu-se. Unchiule, trebuie, sînt sigură că ai s-o faci, să mă scapi de tovărăşiile josnice şi umilitoare, care mă urmăresc acum. Nu vreau — spuse Kate, apropiindu-se grăbită de bătrîn şi punîndu-i mîna pe umăr — nu vreau să fiu supărată şi mînioasă, te rog să mă ierţi dacă ţi-am părut aşa, dragă unchiule, dar nu ştii cît am suferit, sigur că nu ştii. Dumneata n-ai cum să ştii ce-i în inima unei fete tinere, nici n-am

dreptul să mă aștept la asta ; dar cînd îți spun că sînt oropsită și că inima mi se frînge, sînt sigură că ai să mă ajuți. Sînt sigură, sigură de asta.

Ralph o privi timp de o clipă, pe urmă își întoarse capul și izbi nerăbdător cu piciorul în podea.

— Am trăit zile în șir — spuse Kate, aplecîndu-se deasupra lui și punînd sfioasă mîna ei în mîna lui — cu nădejdea că prigoana va înceta, am trăit zile în șir silită să mă prefac voioasă, cînd eu eram cum nu se poate mai nefericită. N-am avut pe nimeni care să mă ajute, să mă sfătuiască, să mă ocrotească. Mama credea că oamenii ăștia sînt oameni de cinste, bogați și distinși și cum *pot* eu, cum pot eu s-o dezamăgesc, cînd aceste mici amăgiri o fac atît de fericită, sînt singura ei fericire ? Doamna în slujba căreia m-ai băgat nu e o femeie căreia să-i poți încredința lucruri atît de gingașe și atunci am venit la dumneata, singurul prieten pe care-l am la îndemînă, aproape singurul meu prieten pe lume, ca să te rog, să te implor să mă ajuți.

— Cum pot *eu* să te ajut, fetițo ? spuse Ralph, ridicîndu-se de pe scaun și începînd să se plimbe prin odaie, cum făcuse înainte.

— Ai mare înrîurire asupra unuia dintre bărbații aceia, *știu* — răspunse Kate apăsat. Oare un cuvînt de-al dumitale nu i-ar face să renunțe la planul lor neomenos ?

— Nu — spuse Ralph, întorcîndu-se brusc ; sau chiar dac-ar folosi, eu n-aș putea să-l spun.

— N-ai putea să-l spui ?

— Nu — făcu Ralph, oprindu-se și strîngîndu-și mai tare mîinile la spate. Nu pot să-l spun.

Kate se dădu înapoi cîțiva pași și se uită la el, ca și cum n-ar fi fost sigură că auzise bine.

— Facem afaceri împreună — spuse Ralph, lăsîndu-se cu toată greutatea cînd pe vîrfurile picioarelor, cînd pe călcîie și privind rece la fața nepoatei lui — facem afaceri și nu-mi pot îngădui să-l jignesc. La urma urmelor, ce mare lucru ? Trecem cu toții prin

încercări și asta-i încercarea dumitale. Unele fete ar fi mîndre să aibă astfel de curtezani la picioare.

— Mîndre ! strigă Kate.

— Nu zic — urmă Ralph, ridicînd degetul arătător — că nu faci bine cînd îi disprețuiești ; nu, cu asta îți arăți bunul simț și, de fapt, știam din capul locului că așa va fi. Foarte bine ! În toate celelalte privințe, ești la largul dumitale. Nu-i chiar așa greu de îndurat. Dacă tinerelul de lord se ține după dumneata, și-ți șoptește neroziile lui de plod în ureche, ce-i cu asta ? E o patimă necinstită. Fie și așa, n-o să țină mult. Într-o bună zi o să i se năzare ceva nou, și-ai să fii liberă. Între timp...

— Între timp — îi tăie Kate vorba, cu îndreptățită mîndrie și mînie — voi ajunge de rîsul femeilor și voi fi jucăria bărbaților. Toate femeile cinstite mă vor osîndi pe bună dreptate, toți bărbații de onoare și respectabili mă vor disprețui ; mă voi prăbuși în propria mea prețuire și voi apărea înjosită oricărui ochi ce va cădea asupra mea. Nu, nici chiar de-ar trebui să-mi tocesc degetele pînă la os lucrînd, nici chiar de voi fi silită să primesc munca cea mai aspră și mai istovitoare. Nu mă înțelege greșit. Nu voi disprețui recomandația dumitale. Voi rămîne în casa unde m-ai pus, pînă cînd, pe temeiul învoielii, voi putea s-o părăsesc ; dar bagă de seamă, cu bărbații ăștia nu mai dau ochi ! Cînd voi pleca de acolo, mă voi osteni să-mi întrețin mama muncind din greu, ca să trăiesc cel puțin în pace și Dumnezeu o să mă ajute.

Cu aceste cuvinte, făcu un semn de rămas bun cu mîna și părăsi odaia, lăsîndu-l pe Ralph nemișcat ca o statuie.

Spaima care o cuprinse pe Kate, după ce închise ușa, văzîndu-l chiar alături pe Newman Noggs, stînd drept într-o firidă mică din perete, ca o sperietoare, aproape că o făcu să țipe. Dar văzînd că Newman duce degetul la buze, găsi destulă stăpînire pentru a se opri.

— Nu — făcu Newman, strecurîndu-se afară din ascunzătoare și însoțind-o prin vestiar — să nu țipi, să nu țipi. În timp ce vorbea, două lacrimi mari alunecau de-a lungul obrajilor lui Newman. Văd eu cum stau lucrurile — spuse bietul Noggs, scoțînd din buzunar ceva care semăna cu o cîrpă foarte veche de praf și ștergînd cu ea ochii lui Kate, atît de gingași, de parc-ar fi avut de-a face cu un copil. Bine ai făcut că nu te-ai lăsat! Da, da! Ha-ha-ha! Sigur că da! Sărmana!

Scoțînd aceste exclamații fără șir, Newman își șterse și el ochii cu pomenita cîrpă de praf, apoi, șchiopătînd pînă la ușa ce da spre stradă, o deschise și o lăsă pe Kate să iasă.

— Să nu mai plîngi! șopti Newman. Ne vedem noi curînd. Ha-ha-ha! Și cu încă cineva. Da, da. Ho-ho!

— Dumnezeu să te binecuvînteze — răspunse Kate grăbindu-se să iasă. Dumnezeu să te binecuvînteze!

— Și pe dumneata la fel — spuse Newman, mai deschizînd un pic ușa, ca să spună aceste cuvinte. Ha-ha-ha! Ho-ho-ho!

Și Newman Noggs mai deschise încă o dată ușa, ca să facă vesel semn cu capul și să rîdă și apoi o închise ca să clatine jalnic din cap și să plîngă.

Ralph rămase în casă în aceeași atitudine, pînă ce auzi zgomotul ușii închise și atunci ridică din umeri. După ce mai ocoli puțin odaia — la început cu pași grăbiți, apoi treptat, mai încet, pe măsură ce se cufunda în gîndurile sale — se așeză înaintea pupitrului.

Iată una din acele probleme ale firii omenești, pe care o dibuim, dar de dezlegat n-o dezlegăm și anume: deși Ralph nu simțea atunci nici o remușcare în legătură cu fata aceea nevinovată și sinceră; deși desfrînații lui clienți se purtaseră întocmai cum se așteptase el, ba chiar cum dorise el cel mai mult și anume în felul care avea să-i aducă lui cele mai multe foloase, totuși îi ura din fundul sufletului pentru ceea ce făcuseră.

— Lasă! făcu Ralph, uitîndu-se crunt în jur și amenințînd cu pumnul fețele celor doi desfrînați, care îi apăreau în minte. Plătiți voi pentru asta. Da, o să plătiți pentru asta!

În timp ce cămătarul căuta mîngîiere în hîrțoagele lui, dincolo de ușa biroului său se desfășura o reprezentație, care i-ar fi pricinuit nu puțină mirare, dac-ar fi putut să ia cunoștință de ea.

Newman Noggs era singurul actor. Stătea la o mică depărtare de ușă, cu fața spre ea; își suflecase mînecile și se îndeletnicea cu administrarea unor lovituri dintre cele mai puternice, științifice și directe împotriva aerului. La prima vedere, lucrul ar fi putut părea doar ca o înțeleaptă măsură de prevedere din partea unui om care nu face mișcare, cu scopul de a-și dezvolta coșul pieptului și de a-și întări mușchii brațelor. Dar patima puternică și bucuria zugrăvită pe chipul îmbrobonat de sudoare al lui Newman Noggs, energia surprinzătoare cu care îndrepta un șir statornic de lovituri spre o anumită tăblie a ușii, la vreo cinci picioare și opt șchioape deasupra pămîntului și-i dădea înainte, cu o stăruință neobosită, l-ar fi lămurit îndeajuns pe spectatorul atent cum că, în închipuirea lui, Noggs îl cotonogea în bătaie, pînă-l lăsa aproape mort, pe cel ce-l robea fără încetare, pe domnul Ralph Nickleby.

Despre isprăvile lui Nicholas și o anumită dezbinare petrecută în trupa domnului Vincent Crummles

Succesul neașteptat și bunăvoința cu care fuseseră primite la Portsmouth încercările sale îl făcură pe domnul Crummles să-și prelungească șederea în acest oraș cu două săptămîni peste cît fusese hotărît; răstimp în care Nicholas întruchipă nenumărate personaje cu același succes și atrase atîta public cît încă nu călcase niciodată în teatrul acela, încît cîștigul fu socotit de către director plin de făgăduieli. Nicholas încuviințînd condițiile ce i se propuseseră, făgăduielile se adeveriră, iar el se alese cu nu mai puțin de douăzeci de livre.

De cum se văzu în stăpînirea acestei neașteptate averi, primul pas fu să trimită înapoi cinstitului John Browdie prietenescul lui împrumut, ceea ce făcu, însoțind banii cu multe cuvinte de recunoștință și stimă și multe urări călduroase privind fericirea casnică. Lui Newman Noggs îi trimise jumătate din banii cîștigați, rugîndu-l să găsească prilejul de a-i înmîna în taină lui Kate și de a-i împărtăși acesteia asigurările iubirii lui fierbinți. Nu pomeni nimic despre meseria în care lucra, ci doar îl înștiință pe Newman că orice scrisoare trimisă pe numele lui de împrumut la poșta din Portsmouth, îi va ajunge fără greș în mîini, și-l rugă din suflet pe vrednicul său prieten să-i dea multe amănunte despre mama și sora lui și o dare de seamă despre lucrurile mari pe care, de la plecarea lui din Londra, Ralph Nickleby le făcuse spre binele lor.

— Ești cam necăjit — spuse Smike, în seara zilei cînd fusese trimisă scrisoarea.

— Nici gînd ! răspunse Nicholas, cu prefăcută veselie, căci mărturisirea l-ar fi mîhnit pe băiat pentru toată noaptea. Mă gîndeam la soră-mea, Smike.

— Sora ? !

— Da.

— Seamănă cu dumneata ? întrebă Smike.

— Da, așa se spune — răspunse Nicholas, rîzînd ; numai că e mult mai frumoasă.

— Trebuie să fie foarte frumoasă — spuse Smike după ce se gîndi puțin, cu mîinile împreunate și ochii plecați spre prietenul său.

— Orice om care nu te-ar cunoaște atît de bine cum te cunosc eu, dragul meu, ar zice că ești un curtean desăvîrșit — spuse Nicholas.

— Nici nu știu măcar ce-i aia — răspunse Smike clătinînd din cap. O s-o văd vreodată pe sora dumitale ?

— Cu siguranță — strigă Nicholas ; într-o bună zi, cînd vom fi bogați, vom fi cu toții împreună, Smike.

— Cum se face că dumneata, care ești atît de bun cu mine, n-ai pe nimeni care să fie bun cu dumneata ? întrebă Smike. Asta nu pot să pricep.

— Păi, e o poveste lungă — răspunse Nicholas — și încă una pe care mă tem că ți-ar veni cam greu s-o înțelegi. Am un dușman, pricepi ce înseamnă asta ?

— Da, sigur că pricep — spuse Smike.

— Ei, totul se datorește lui. El e bogat și nu atît de ușor de pedepsit ca vechiul *tău* dușman, domnul Squeers. E unchiul meu, dar e un ticălos și m-a nedreptățit.

— Adevărat, te-a nedreptățit ? întrebă Smike, aplecîndu-se înfrigurat înainte. Cum îl cheamă ? Spune-mi cum îl cheamă ?

— Ralph, Ralph Nickleby.

— Ralph Nickleby — repetă Smike. O să învăț numele ăsta pe de rost.

Și-l murmurase de vreo douăzeci de ori, cînd un ciocănit puternic în ușă îl tulbură în îndeletnicirea lui. Înainte ca Smike să aibă timp să deschidă, domnul Folair, mimul, își băgă capul înăuntru.

De obicei, capul domnului Folair era împodobit cu o pălărie foarte rotundă, neobișnuit de înaltă și cu borurile foarte pleoștite. De data aceasta, fiindcă era cam ponosită, o purta mult aplecată într-o parte și cu spatele în față; în jurul gîtului își înfășurase un șal roșu-aprins, de lînă groasă, cu margini zdrențuite ce ieșeau pe sub haina roasă de Newmarket, care îi era foarte strîmtă și pe care o purta încheiată pînă sus. Într-o mînă ținea o mănușă foarte murdară și un baston ieftin, cu mîner de sticlă; pe scurt, întreaga lui înfățișare sărea în ochi și vădea o atenție mult mai amănunțită cît privește îmbrăcămintea, decît îi stătea în obicei.

— Bună seara, domnule — începu domnul Folair, scoțîndu-și pălăria înaltă și trecîndu-și degetele prin păr. Îți aduc o veste. Hm!

— De la cine și despre ce? întrebă Nicholas. Ești teribil de misterios în astă-seară.

— Poate rece — răspunse domnul Folair; poate rece. E vina poziției mele, nu a mea, domnule Johnson. Poziția mea de prieten al ambelor părți mi-o cere, domnule. Domnul Folair se opri, cu o privire impresionantă, apoi cufundînd mîna în pălăria mai sus-pomenită, pescui o bucățică de hîrtie de un cafeniu spălăcit, ciudat împăturită, din care scoase un bilețel ce fusese astfel păstrat, pentru a rămîne curat și, întinzîndu-l lui Nicholas, spuse: Aveți bunătatea să citiți asta, domnule.

Plin de uimire, Nicholas luă bilețelul și rupse sigiliul, privind tot timpul la domnul Folair. Acesta stătea încruntat, strîngînd buzele cu mare demnitate și cu ochii ațintiți la tavan.

Scrisoarea era adresată domniei sale domnului — loc gol — Johnson, prin bunăvoința domniei sale domnului Augustus Folair și mirarea lui Nicholas nu

scăzu de fel cînd citi următoarele așternute în termeni foarte seci :

Domnul Lenville îl salută cu stimă pe domnul Johnson și-i va rămîne îndatorat dacă va afla de la el la ce oră, mîine dimineață, i se pare potrivit să-l întîlnească pe domnul L. la teatru, cu scopul de a-l lăsa pe acesta să-l tragă de nas, în prezența trupei.

Domnul Lenville îi cere domnului Johnson să nu uite a hotărî ora întîlnirii, fiindcă a poftit doi sau trei colegi de breaslă pentru a fi martori ai ceremoniei și nu vrea pentru nimic în lume să-i dezamăgească.

Portsmouth, marți seara.

Deși îl scotea din fire această obrăznicie, totuși era ceva atît de caraghios într-o astfel de provocare, încît Nicholas fu silit să-și muște buzele și să mai citească de vreo două sau trei ori biletul, înainte de a stăpîni destulă seriozitate și severitate pentru a se adresa solului dușman, care nu mai coborîse privirea de pe tavan și nici nu-și schimbase nici cu o iotă expresia feței.

— Cunoști cuprinsul biletului, domnule ? întrebă Nicholas într-un tîrziu.

— Da — răspunse domnul Folair, privind timp de o clipă în jurul lui, dar întorcîndu-și numaidecît după aceea ochii în tavan.

— Și cum ai îndrăznit să mi-l aduci ? întrebă Nicholas, rupînd biletul în bucățele mici si aruncîndu-le, în chip de ploaie, spre sol. Nu ți-a fost teamă, domnule, că te arunc jos pe scară cu un picior în spate ?

Domnul Folair întoarse capul — acum împodobit cu bucățele de hîrtie — spre Nicholas și, cu aceeași neclintită demnitate, răspunse scurt :

— Nu.

— Atunci, domnule — spuse Nicholas, luînd pălăria înaltă și azvîrlind-o spre ușă — ai face bine să te iei după acest articol al îmbrăcămintii dumitale, fiindcă altfel s-ar putea să te simți foarte neplăcut dezamăgit, și asta pînă în cîteva clipe.

— Ia te rog, Johnson — îl mustră domnul Folair, pierzîndu-și dintr-o dată toată demnitatea — lasă astea ! Cu garderoba unui gentleman nu se fac scamatorii.

— Ieși afară — răspunse Nicholas. Cum ai îndrăznit să vii aici cu un astfel de comision, nepricopsitule ?

— Fleacuri ! zise domnul Folair, căutînd să se pună la adăpost și depărtîndu-se, încet-încet, de el. Cred că... e de ajuns.

— De ajuns !... strigă Nicholas înaintînd. Ieși afară, domnule !

— Fleacuri, ascultă-mă ! răspunse domnul Folair, făcînd semn cu mîna în chip de dispreț față de orice izbucnire ar mai fi urmat. N-am luat-o în serios. Ți l-am adus doar în glumă.

— Ar fi bine să bagi de seamă pe viitor ce glume îți îngădui — spuse Nicholas ; altfel ai să vezi că aluziile la trăsul nasului sînt subiecte primejdioase de farsă. Și a fost scris tot în glumă, mă rog ?

— Nu, nu, tocmai asta-i frumos — răspunse actorul — absolut serios, pe cinstea mea !

Nicholas nu-și putu stăpîni un zîmbet la vederea ciudatei arătări din fața lui, care, făcută dintotdeauna pentru a stîrni rîsul mai degrabă decît supărarea, era mai cu seamă potrivită acestui scop în clipa de față. Cu un genunchi în pămînt, domnul Folair își învîrtea pălăria rotundă cu mîna, prefăcîndu-se îngrozit la gîndul că i s-a stricat vreuna din cute, podoabă cu care nici nu trebuie să spunem că pălăria lui nu se mai lăudase de multe luni.

— Hai, domnule — spuse Nicholas, rîzînd fără voie. Aibi bunătatea de a mă lămuri.

— Păi, să-ți spun cum a fost — spuse domnul Folair, luînd loc cu multă răceală pe un scaun. De cînd

ai venit dumneata aici, Lenville n-a mai jucat decît roluri de mîna a doua și, în loc să aibă parte în fiecare seară de o primire cum avea de obicei, a apărut pe scenă ca un fitecine.

— Ce înțelegi prin primire ? întrebă Nicholas.

— O, zei ! strigă domnul Folair — ce cioban necioplit mai ești și dumneata, Johnson ! Păi e vorba de aplauzele din sală cînd apare actorul mai întîi. Și așa a mers seară după seară, el fără măcar o bătaie din palme, dumneata cu cel puțin vreo două chemări la rampă, dacă nu trei, pînă cînd omul a deznădăjduit, ba i-a dat chiar prin cap să-l joace pe Tybald cu o sabie adevărată și să te împungă, nu rău, dar destul ca să cazi la pat vreo lună sau două.

— Ce grijuliu ! făcu Nicholas.

— Da, cred că date fiind împrejurările, s-a arătat grijuliu ; gîndește-te că era în joc faima lui de actor — spuse foarte serios domnul Folair. Dar n-a avut curaj ; așa încît a căutat alt mijloc să te înfurie și, în același timp, să-și facă lui reclamă, fiindcă despre asta este vorba. Faima, faima-i totul. Să fii sănătos, dar dacă te-ar fi străpuns — spuse domnul Folair, oprindu-se pentru a face o socoteală în gînd — asta i-ar fi adus de la opt pînă la zece șilingi pe săptămînă. Tot orașul ar fi venit să-l vadă pe actorul care era gata să ucidă un om din greșeală și nu m-aș mira dacă s-ar fi ales și cu un angajament la Londra. Cu toate astea, a fost nevoit să încerce alt mijloc de a-și face reclamă și uite, ăsta i-a trecut prin cap. Zău că-i o idee deșteaptă ! Dac-ai fi fost fricos și l-ai fi lăsat să te tragă de nas, ar fi dat istoria la gazetă ; dacă l-ai fi dat în judecată, tot apărea în gazetă și s-ar fi vorbit despre el la fel de mult ca și despre dumneata, mă-nțelegi ?

— Desigur — făcu Nicholas — dar închipuie-ți că aș fi întors foaia și l-aș fi tras eu pe el de nas, atunci ce-ar fi fost ? Și cu asta ar fi dat lovitura ?

— Păi, nu prea cred că ar fi dat — răspunse domnul Folair, scărpinîndu-se în cap — fiindcă așa s-ar fi

dus tot romantismul și nici nume bun nu i-ar fi ieșit. Dar adevărul e că nu prea socotea omul c-o să iasă așa, fiindcă dumneata ești atît de blajin la vorbă și așa te îndrăgesc femeile, încît nu ne-am închipuit c-ai să fii bătăios. Cu toate astea, dac-ai fi făcut-o, ar fi avut el ac de cojocul dumitale, fii sigur.

— Nu mai spune! făcu Nicholas. Atunci să încercăm mîine dimineață. Între timp ești liber să spui ce vrei despre întrevederea noastră. Noapte bună!

Deoarece domnul Folair era destul de cunoscut printre tovarășii lui de breaslă ca un om care se bucură să facă rău și fiindcă nici scrupule n-avea, Nicholas nu se îndoi că el îl îmboldise în taină pe tragedian pe calea aceasta, ba mai mult, că și-ar fi dus misiunea pînă la capăt ca un maestru, dacă neașteptata izbucnire cu care fusese primită solia nu l-ar fi descumpănit. Totuși, nu făcea să-l iei în serios, așa încît Nicholas îi făcu vînt mimului, dîndu-i în treacăt să înțeleagă că dacă îl mai jignește o dată, poate să se aleagă cu capul spart; iar domnul Folair, primind avertismentul fără supărare, plecă pentru a se sfătui cu cel pe care-l reprezenta și a-i împărtăși o dare de seamă despre demersurile lui astfel întocmite, încît farsa să continue.

Nu încape îndoială că el istorisise despre Nicholas cum că acesta tremură din toate mădularele de frică; căci a doua zi de dimineață, cînd tînărul nostru păși cu multă hotărîre spre teatru, găsi acolo toată trupa adunată într-o stare vădită de așteptare, iar pe domnul Lenville, cu cel mai crunt chip din repertoriul său, șezînd măreț pe o masă și fluierînd sfidător.

Doamnele erau de partea lui Nicholas, iar domnii (din gelozie) erau de partea tragedianului dezamăgit; așa încît aceștia din urmă se strînseseră ciorchine în jurul temutului domn Lenville, în timp ce femeile priveau de la mică depărtare, cu oarecare neastîmpăr și îngrijorare. Cînd Nicholas se opri pentru a saluta, domnul Lenville rîse batjocoritor și făcu unele observații generale cu privire la istoria naturală a cățeilor.

— O ! făcu Nicholas, întorcîndu-se liniștit... aici erai ?

— Slugă ! îi răspunse domnul Lenville și, întinzînd smucit brațul drept, se apropie de Nicholas, pășind teatral. Dar nu știu cum, chiar în clipa aceea tresări puțin, fiindcă Nicholas nu părea chiar atît de înspăimîntat cum se așteptase, după care se opri deodată stînjenit, ceea ce le făcu pe doamne să înceapă a chicoti.

— Ființă disprețuită și urîtă mie ! spuse domnul Lenville. Mi-e silă de dumneata !

Nicholas rise cu neașteptată veselie de această reprezentație, iar doamnele rîseră mai tare ca înainte, în chip de încurajare, la care domnul Lenville își luă zîmbetul lui cel mai amar și le numi „oameni de casă".

— Dar nu te vor putea ocroti ! spuse tragedianul, privindu-l pe Nicholas de jos în sus, începînd cu ghetele și sfîrșind cu creștetul capului, și pe urmă de sus în jos, începînd cu creștetul capului și sfîrșind cu ghetele — ambele priviri însemnînd pe scenă — după cum știe oricine — sfidare. Nu te vor putea ocroti, băiete !

Vorbind așa, domnul Lenville își încrucișă brațele și-i hărăzi lui Nicholas una dintre acele expresii cu care în piese melodramatice, avea obiceiul să-i privească pe regii tiranici, cînd aceștia grăiau : „Duceți-l în temnița cea mai adîncă de sub șanțul castelului !", și care expresie, însoțită de un mic zăngănit de cătușe, era cunoscută a fi de mare efect la timpul ei.

Fie din pricina lipsei cătușelor sau din altă pricină, ea nu-l mișcă totuși prea adînc pe vrăjmașul domnului Lenville, ci mai degrabă păru să sporească bucuria ce i se citea în ochi. În acest moment al luptei, unul sau doi domni, care veniseră anume pentru a vedea cum va fi Nicholas tras de nas, își pierdură răbdarea și murmurară că dacă tot o să se întîmple, e mai bine să se întîmple numaidecît și că dacă domnul Lenville n-are de gînd, mai bine ar face s-o spună și nu să-i facă să aștepte de pomană. Astfel atîțat,

tragedianul își potrivi manșeta de la mîneca dreaptă a surtucului în vederea operației și păși măreț spre Nicholas, care-l lăsă să se apropie pînă la distanța cuvenită și atunci, fără să-și piardă nicidecum cumpătul, îl trînti pe jos cu un pumn.

Înainte ca nedumeritul tragedian să-și poată înălța capul de pe scînduri, doamna Lenville (care, după cum a fost pomenit, se afla într-o stare interesantă), se repezi din spatele grupului de doamne și, scoțînd un țipăt pătrunzător, se aruncă peste trupul lui.

— Vezi, jivină ? Vezi ce-ai făcut ? strigă domnul Lenville, ridicîndu-se în capul oaselor și arătînd spre prăbușita lui doamnă care-l ținea strîns de mijloc.

— Haide — făcu Nicholas, dînd din cap — cere scuze pentru biletul obraznic pe care l-ai scris aseară și să nu mai pierdem timp cu vorba.

— Niciodată ! strigă domnul Lenville.

— Ba da, ba da, ba da ! țipă nevasta lui. De dragul meu, pentru mine, Lenville, supune-te acestor forme deșarte, ca să nu mă vezi în chip de cadavru la picioarele tale.

— Ce mișcător ! spuse domnul Lenville, privind în jur și trecîndu-și mîna peste ochi. Legăturile firii sînt puternice. Soțul slab de înger și tatăl, viitorul tată, se îmbunează. Cer scuze.

— Cu umilință și supunere ? spuse Nicholas.

— Cu umilință și supunere — repetă tragedianul, privind crunt în sus. Dar numai ca s-o salvez pe ea, căci va veni un ceas...

— Foarte bine — făcu Nicholas. Nădăjduiesc că cel al doamnei Lenville va fi ușor ; și cînd va veni și vei fi tată, ai să-ți retragi cuvîntul, dacă ai curaj. Așa. Și altă dată, ai grijă, domnule, pînă unde te duce invidia ; și mai ai de asemenea grijă, înainte de te avînți prea departe, să te asiguri mai întîi de firea potrivnicului dumitale. Cu acest sfat de despărțire, Nicholas ridică de jos bățul din lemn de frasin al domnului Lenville, care-i zburase acestuia din mîini, și rupîndu-l în două, aruncă bucățile și plecă.

În seara aceea, Nicholas avu parte de cea mai adîncă stimă și oamenii care erau, dimineața, cei mai dornici să-l vadă tras de nas, găsiră prilej să-l ia deoparte și să-i spună cu sentiment, ce bucurie prietenească le făcuse faptul că-l pusese la locul lui pe Lenville, un cetățean greu de răbdat și pe care plănuiseră cu toții, printr-o ciudată coincidență, să-l pedepsească o dată și odată cum se cuvine, ceea ce nu făcuseră doar din mărinimie; într-adevăr, judecînd după felul cum se sfîrșeau fără greș aceste istorii, n-a existat vreodată o obște de oameni mai miloși și mai buni la inimă decît bărbații din trupa domnului Crummles.

Nicholas primi triumful așa cum primise și succesul în această mică lume a teatrului: cu multă modestie și voioșie. Simțindu-se cu fesul turtit, domnul Lenville mai făcu o ultimă sforțare pentru a se răzbuna. Trimise un băiat la galerie ca să-l fluiere pe Nicholas, dar băiatul căzu jertfă mîniei obștești și fu numaidecît dat afară, fără să capete banii înapoi.

— Ei, Smike — spuse Nicholas, după sfîrșitul primei piese — aproape îmbrăcat ca să plece acasă — a mai venit vreo scrisoare?

— Da — răspunse Smike. Am adus-o pe asta de la poștă.

— De la Newman Noggs — spuse Nicholas, aruncîndu-și ochii asupra scrisului neciteț. Nu-i ușor să-i descurci slovele. Ia să văd, ia să văd!

Zăbovi asupra scrisorii vreme de jumătate de ceas, încercînd să-i deslușească cuprinsul, care într-adevăr, nu era de natură să-l liniștească. Newman luase asupra lui să-i trimită înapoi cele zece livre, după ce se încredințase că nici doamna Nickleby, nici Kate nu erau în lipsă de bani și fiindcă s-ar putea să vie curînd vremea cînd Nicholas va avea mai multă nevoie de ei. Îl ruga din suflet să nu se sperie de cele ce avea să-i spună; nu erau vești proaste — erau cu toții sănătoși, dar el crede că s-ar putea să se ivească împrejurări — poate că se și iviseră — în care Kate va

avea neapărată nevoie de ocrotirea fratelui ei și, dacă se va întîmpla, zicea Newman, el îi va scrie cu acest scop fie cu prima poștă, fie cu următoarea.

Nicholas citi de cîteva ori partea asta și cu cît citea mai mult, cu atît mai tare îl bătea gîndul că era vorba de vreo trădare din partea lui Ralph. De cîteva ori se simți ispitit să se întoarcă, în orice caz, la Londra, fără să mai piardă timp, dar după ce se gîndi puțin, se încredință că dacă ar fi fost nevoie să facă pasul ăsta, Newman i-ar fi spus-o lămurit și l-ar fi chemat numaidecît.

— Oricum, trebuie să-i pregătesc pe cei de aici cu ideea că s-ar putea să plec pe neașteptate — spuse Nicholas. Nu trebuie să amîn. Și de-abia îi trecu gîndul prin minte, că-și și luă pălăria și plecă în goană spre odaia verde.

— Ei, domnule Johnson — spuse doamna Crummles, care ședea în mare ținută de regină cu fenomenul, în chip de fecioară, în brațele ei de mamă; săptămîna viitoare spre Ryde, de acolo spre Winchester, de acolo spre...

— Am temeiuri să mă tem — îi reteză vorba Nicholas — că înainte să plecați de aci, cariera mea la dumneavoastră se va încheia.

— Se va încheia! strigă doamna Crummles, ridicînd mîinile de mirare.

— Se va încheia! strigă domnișoara Snevellici cutremurîndu-se atît de tare în costumul ei atletic, încît se ținu cu mîna de umărul directoarei ca să nu cadă.

— Doar nu vrea să spună că pleacă! exclamă doamna Grudden, îndreptîndu-se spre doamna Crummles. Asta-i bună! Prostii!

Fenomenul, fiind o fire drăgăstoasă și pe deasupra ușor de scos din fire, țipă tare, iar domnișoara Belawney și domnișoara Bravassa vărsară lacrimi adevărate. Pînă și actorii bărbați se opriră din vorbă și răspunseră ca un ecou cuvîntul „Pleacă!", măcar că unii dintre ei (și anume cei care se întrecuseră în

ziua aceea cu felicitările) își făcură semn cu ochiul ca să arate că n-o să le pară rău să scape de un rival atît de norocos ; părere pe care, într-adevăr, cinstitul domn Folair, îmbrăcat în sălbatic, o împărtăși lămurit unui demon cu care împărțea o cană cu porto.

Nicholas spuse scurt că, din păcate, așa va fi, deși încă nu poate spune sigur ; și ieșind cît putu de repede, se duse acasă, ca să mai cerceteze scrisoarea lui Newman și să mai cugete asupra ei.

Ce neînsemnat i se păru în noaptea aceea fără somn tot ceea ce îi umpluse timpul și gîndurile vreme de atîtea săptămîni și cît de statornică și nelipsită era în închipuirea lui ideea că poate chiar atunci Kate, covîrșită de necazuri și nenorociri, îl căuta pe el, zadarnic !

Se dau serbări în cinstea lui Nicholas Nickleby, care se retrage neașteptat din trupa domnului Vincent Crummles și a tovarășilor lui de breaslă

Nici n-apucă bine domnul Vincent Crummles să ia cunoștință despre știrea dată de Nicholas în public, cum că ar fi cu putință ca el să înceteze curînd a face parte din trupă, că și dădu multe semne de durere și supărare ; și, ajuns la culmea deznădejdii, făcu pînă și cîteva tulburi făgăduieli în legătură cu îmbunătățirea grabnică nu numai a salariului obișnuit, ci chiar și a cîștigurilor întîmplătoare de autor ale lui Nicholas. Văzîndu-l însă pe acesta hotărît să părăsească trupa (căci Nicholas își băgase în cap că, fie ce-o fi, trebuie să-și ușureze cugetul întorcîndu-se la Londra și să se încredințeze cum stau lucrurile cu sora sa, chiar dacă n-aveau să urmeze alte vești de la Newman), domnul Crummles n-avea altceva de făcut decît să nădăjduiască în reîntoarcerea tînărului, iar pînă la plecare să ia măsuri pentru a-l folosi cît mai mult.

— Ia să vedem — spuse domnul Crummles, scoțîndu-și peruca de haiduc, ca să cuprindă mai repede și cu sînge rece întreaga situație. Ia să vedem. Sîntem miercuri seară. Primul lucru, dimineața, lipim afișe, cu vestea sigură că mîine dai ultima reprezentație.

— Dar poate că n-o să fie ultima reprezentație, știi ? spuse Nicholas. Dacă nu sînt chemat, mi-ar părea rău să vă încurc plecînd înainte de sfîrșitul săptămînii.

— Cu atît mai bine — răspunse domnul Crummles. Putem să anunțăm, pe joi ultima dumitale reprezentație în mod sigur, vineri seara reluare și, la cererea unor persoane numeroase și cu trecere, care n-au izbutit să capete locuri, sîmbătă la fel. Asta o să ne aducă trei săli frumușele.

— Așadar, voi da trei ultime reprezentații, așa-i? întrebă zîmbind Nicholas.

— Da — răspunse directorul, scărpinîndu-se cam supărat în cap: trei nici nu sînt de ajuns și e rău și destul de neobișnuit că nu sînt mai multe, dar dacă nu se poate altfel, n-avem încotro și n-are rost să mai vorbim. Ar fi de dorit să apărem cu o noutate. N-ai putea să cînți un cîntec hazliu călare pe ponei, ce zici?

— Nu — răspunse Nicholas. Zău că n-aș putea.

— Din asta ieșeau înainte mulți bani — spuse domnul Crummles, cu dezamăgire în ochi. Ce-ai zice de niște minunate focuri de artificii?

— Ar fi cam scump — răspunse uscat Nicholas.

— Cu optsprezece penny ieșim la socoteală, spuse domnul Crummles. Dumneata în capul unei scări, împreună cu fenomenul, într-o poză frumoasă. În spate „Rămîneți cu bine" pe un văl; și nouă oameni lateral cu cîte un foc de artificii în fiecare mînă, toate optsprezece aruncate în același timp, ar fi măreț de tot, din față chiar teribil, absolut teribil.

Deoarece Nicholas nu păru de fel zguduit la gîndul unei solemnități cu astfel de efecte, ci, dimpotrivă, primi propunerea cum nu se poate mai nerespectuos, adică rîzînd cu poftă de ea, domnul Crummles părăsi planul acesta abia născut și adăugă îmbufnat că vor fi siliți să scoată o rețetă cît or putea mai bună cu lupte și cimpoaie și pe urmă să se țină de drama obișnuită.

Pentru a duce pe loc acest plan la îndeplinire, directorul intră numaidecît într-un mic vestiar alăturat, unde doamna Crummles era prinsă cu prefacerea straielor unei împărătese de melodramă în hainele obișnuite ale unei matroane din veacul al nouăspreze-

celea. Și cu ajutorul numitei doamne și a iscusitei doamne Grudden (care era deosebit de înzestrată pentru facerea afișelor, fiindcă se pricepea de minune să ridice în slăvi și știa din experiență unde se potrivesc literele cele mai mari), se puse cu rîvnă să compună afișul.

— Auleu! oftă Nicholas, aruncîndu-se în scaunul sufleurului, după ce-i șuflă cîteva indicații trebuincioase lui Smike, care tocmai jucase într-o farsă rolul unui croitor sărman; în surtuc și fustă, cu o batistă găurită, o scufă de noapte din lînă, un nas roșu și alte semne distinctive ale croitorilor de pe scenă. Auleu! tare-aș vrea să se sfîrșească toate astea!

— Să se sfîrșească, domnule Johnson! repetă în spatele lui un glas de femeie, cu jalnică mirare.

— Am vorbit ca un necioplit, desigur — spuse Nicholas, ridicînd ochii ca să vadă cine grăise și recunoscînd-o pe domnișoara Snevellici. N-aș fi vorbit așa, dac-aș fi știut că mă puteți auzi.

— Ce cumsecade este domnul Digby! spuse domnișoara Snevellici în timp ce croitorul ieșea pe partea cealaltă, o dată cu sfîrșitul piesei, în mijlocul unor aplauze furtunoase (numele de actor al lui Smike era Digby).

— Am să-i spun numaidecît ce-ați zis, ca să-i facă plăcere — îi răspunse Nicholas.

— Nesuferitule! făcu domnișoara Snevellici. Deși n-aș crede că m-ar supăra dacă *el* mi-ar cunoaște părerea; sigur, cu alți oameni, s-ar putea să... Aci domnișoara Snevellici se opri, de parcă ar fi așteptat să i se pună întrebări, dar nu urmă nici o întrebare, fiindcă Nicholas se gîndea la lucruri mai serioase. Ce drăguț din partea dumitale — reluă domnișoara Snevellici după o scurtă tăcere — că-l aștepți aici, noapte după noapte, noapte după noapte, oricît ai fi de obosit; și că-ți dai atîta osteneală cu el și o faci cu atîta plăcere și bunăvoință, de parcă te-ai alege cu bani de aur de pe urma lui!

— Merită din plin bunătatea pe care pot eu să i-o arăt și chiar mai mult — spuse Nicholas. Este ființa cea mai recunoscătoare, mai stingheră, mai drăgăstoasă din lume.

— Și cea mai ciudată — observă domnișoara Snevellici — nu-i așa ?

— Dumnezeu să-i ajute lui și celor care l-au făcut să fie așa, spuse Nicholas într-un chip ciudat, clătinînd din cap.

— Și e un băiat al naibii de închis — spuse domnul Folair, care venise și el un pic mai înainte și acum se amesteca în vorbă. Nu poate omul să scoată nimic de la el !

— Ce-ar putea să scoată de la el ? întrebă Nicholas, întorcîndu-se cu o mișcare cam pripită.

— Ia te uită ! Rău te mai aprinzi, Johnson ! îi răspunse domnul Folair, trăgînd călcîiul papucului de dans. Vorbesc și eu de curiozitatea firească a oamenilor de aici, care vor să știe ce ispravă a făcut băiatul ăsta în viață.

— Bietul băiat ! Sare în ochi, cred, că n-are destulă minte ca să fi făcut vreo ispravă, care să le pară lor sau altora mai de soi — spuse Nicholas.

— Așa-i — făcu actorul, urmărindu-și fața într-o oglindă ce răsfrîngea lumina lămpii ; dar tocmai aici stă toată problema.

— Care problemă ? întrebă Nicholas.

— Păi, cine e și ce e și cum voi doi, atît de deosebiți, ați ajuns tovarăși nedespărțiți — răspunse domnul Folair, încîntat că are prilejul să spună lucruri neplăcute. Toată lumea numai despre asta vorbește.

— „Toată lumea" dinăuntrul teatrului, îmi închipui — spuse cu dispreț Nicholas.

— Și dinăuntru, și din afară — răspunse actorul. Păi știi ce zice Lenville...

— Credeam că i-am închis cum trebuie gura — îi reteză vorba Nicholas, roșindu-se de mînie.

— Poate că da — făcu neclintitul domn Folair ; dacă da, înseamnă c-a spus asta înainte de i-ai în-

chis-o ; Lenville zice că ești o ciubotă de actor și că numai misterul care s-a stîrnit în jurul dumitale te-a făcut să ai trecere la cei de aici și că Crummles ațîță misterul, fiindcă așa-i convine ; totuși Lenville zice că nu crede să fie vreun mister în povestea asta, doar că ai făcut-o de oaie și ai fugit de undeva pentru cine știe ce ispravă.

— Așa ! făcu Nicholas, căznindu-se să zîmbească.

— Asta-i numai o parte din ce zice el — adăugă Folair. Eu îți pomenesc de asta numai fiindcă-s prieten cu amîndouă părțile, dar rămîne între noi. Știi, eu nu sînt de părerea lui. Zice că-l socotește pe Digby mai degrabă pungaș decît neghiob ; și bătrînul Fluggers, ăl care face treburile grele, știi, zice că acum două stagiuni, cînd ducea el scrisori la Covent Garden, dădea tîrcoale prin jurul stației de trăsuri un hoț de buzunare, leit Digby ; deși, după cum zice el pe bună dreptate, s-ar putea să nu fie același, ci numai fratesău sau vreo rudă apropiată.

— Așa ! făcu Nicholas din nou.

— Da — spuse domnul Folair netulburat — așa zice lumea. M-am gîndit să-ți spun, fiindcă într-adevăr e bine să știi. Ia te uită, în sfîrșit, a venit și binecuvîntatul fenomen ! Pacoste mică ce ești, tare mi-ar plăcea să te... da, sînt gata, scumpo, mai mare rușinea, sunați-o pe doamna G... și lăsați favorita să trezească publicul !

Rostind cu glas tare acele cuvinte din mai susamintita aluzie, ce erau măgulitoare pentru neștiutorul fenomen și împărtășindu-le pe celelalte, într-un tainic „aparte" lui Nicholas, domnul Folair urmări cu ochii ridicarea cortinei, privi cu un rînjet primirea domnișoarei Crummles în rolul fecioarei și dîndu-se cu un pas sau doi înapoi, ca să poată înainta apoi cu mai mult avînt, scoase un urlet pregătitor și „își dădu drumul" clănțănind din dinți și fluturîndu-și pumnalul în rolul indianului sălbatic.

„Va să zică astea sînt poveștile pe care le născocesc ei pe socoteala noastră și pe urmă le trec din

gură în gură ! gîndi Nicholas. Un om poate săvîrși o crimă de neispășit împotriva oricărei obști, fie ea mare sau mică, totul e să izbîndească. Orice crimă se iartă în afară de una".

— Doar n-o să-ți pui la inimă ce-ți spune răutatea asta de om, domnule Johnson ? întrebă domnișoara Snevellici, cu glasul ei cel mai cuceritor.

— Nici gînd — răspunse Nicholas. Dac-ar fi să rămîn aici, poate aș socoti că face să mă iau la harță. Dar așa, n-au decît să vorbească pînă răgușesc. Dar iată — adăugă Nicholas văzînd că se apropie Smike — vine cel ce le-a stîrnit în parte bunătatea, așa încît îngăduiți-ne să vă spunem amîndoi noapte bună.

— Nu, pe nici unul n-o să vă las — răspunse domnișoara Snevellici. Trebuie să veniți la mine s-o vedeți pe mama, care a sosit de-abia astăzi la Portsmouth și moare de nerăbdare să vă vadă. Led draga mea, convinge-l te rog pe domnul Johnson.

— Ce să mai spun eu — răspunse cu multă vioiciune domnișoara Ledrook — dacă *tu* nu ești în stare să-l convingi. Domnișoara Ledrook mai mult nu spuse, dar lăsă să se înțeleagă, printr-o iscusită ghidușie, că dacă nu e în stare domnișoara Snevellici, nimeni nu e în stare.

— Domnul și doamna Lillyvick locuiesc la noi și, deocamdată, împart cu noi salonul — spuse domnișoara Snevellici. Nici asta nu-ți dă ghes ?

— Fii sigură — răspunse Nicholas — că n-am nevoie de alt îndemn, în afară de invitația dumitale.

— Asta-i prea de tot ! răspunse domnișoara Snevellici.

Iar domnișoara Ledrook spuse :

— Pe cuvîntul meu !

La care domnișoara Snevellici spuse că domnișoara Ledrook e o zăbăucă ; iar domnișoara Ledrook spuse că domnișoara Snevellici nu trebuie să roșească așa tare ; și domnișoara Snevellici dădu în domni-

șoara Ledrook, iar domnișoara Ledrook dădu în domnișoara Snevellici.

— Haideți — făcu domnișoara Ledrook — de mult ar fi trebuit să fim acolo, fiindcă altfel doamna Snevellici o să creadă că i-ai răpit fata, domnule Johnson ; și ce mai tărăboi ar fi !

— Draga mea Led - - o mustră domnișoara Snevellici — cum poți să vorbești așa ?

Domnișoara Ledrook nu răspunse, dar luîndu-i de brat pe Smike, o lăsă pe prietena ei și pe Nicholas să-i urmeze, dacă au chef ; și avură chef sau mai curînd avu chef Nicholas, căruia nu-i prea surîdea un *tête-à-tête* pe loc, în împrejurările amintite.

Nu lipsiră subiectele de vorbă cînd ajunseră în stradă. Se dovedi anume că domnișoara Snevellici trebuia să ducă acasă un coșuleț, iar domnișoara Ledrook o cutie mică de pălării, cuprinzînd amîndouă mărunțișuri ce țin de costumația teatrală și pe care actrițele le duc de obicei cu ele în fiecare seară. Nicholas ținea morțiș să ducă el coșul, iar domnișoara Snevellici ținea morțiș să-l ducă singură, ceea ce stîrni o luptă, în timpul căreia Nicholas înhăță și coșul, și cutia de pălării. După aceea, Nicholas se întrebă ce ar putea să fie în coș și încercă să se uite înăuntru, la care domnișoara Snevellici țipă și spuse că dacă ar crede că a văzut ceva, ar leșina pe loc. Această declarație fu urmată de o încercare asemănătoare în legătură cu cutia de pălării și de marafeturi și de o demonstrație asemănătoare din partea domnișoarei Ledrook și, după aceea, amîndouă domnișoarele jurară că nu vor face nici un pas mai departe, pînă cînd Nicholas nu făgăduiește că nu va mai încerca să se uite înăuntru. În cele din urmă, Nicholas se legă prin jurămînt să nu se mai lase tîrît de curiozitate și porniră mai departe, amîndouă domnișoarele chicotind și declarînd că încă nu văzuseră făptură mai ticăloasă de cînd se născuseră — niciodată.

Scurtînd drumul cu astfel de glume, nici nu băgară de seamă cînd ajunseră la casa croitorului; și aci avu loc o mică petrecere, fiindcă erau de față, pe lîngă domnul Lillyvick și doamna Lillyvick, nu numai mama domnișoarei Snevellici, dar chiar și tatăl ei. Și tatăl domnișoarei Snevellici era un om neobișnuit de cumsecade, cu un nas coroiat, o frunte albă, păr negru creț, umerii obrajilor ieșiți și o față cum nu se poate mai frumoasă, doar că era cam roșie, parcă de prea multă băutură. Și mai avea tatăl domnișoarei Snevellici un piept foarte lat și purta un halat albastru, ros, încheiat de la un capăt la altul cu nasturi auriți; și cum îl văzu pe Nicholas intrînd în odaie, își vîrî două degete de la mîna dreaptă între cei doi nasturi din mijloc și punîndu-și grațios cealaltă mînă în șold, păru să spună: „Iacătă-mă, băiete, ai ceva să-mi spui?"

Acesta era și așa stătea tatăl domnișoarei Snevellici, care era în meserie din vremea cînd juca la unsprezece ani roluri de drăcușori în pantomimele de Crăciun; știa să cînte un pic, să danseze un pic, să se dueleze un pic, să joace un pic, să facă de toate un pic, dar nu mult; făcuse parte cînd din balet, cînd din cor, la toate teatrele din Londra; era mereu ales, din pricina înfățișării lui, pentru roluri mute de musafiri militari și nobili; purta mereu haine elegante și intra la braț cu o doamnă elegantă și cu jupoane scurte și o făcea mereu cu un aer, care îndemnase de cîteva ori publicul din galerie să strige: „Bravo!", încredințați că omul e cineva. Acesta era tatăl domnișoarei Snevellici, pe care unii invidioși îl învinuiau că o bate uneori pe mama domnișoarei Snevellici, care mai era încă dansatoare, avea o înfățișare curățică și urme de frumusețe și care acum, de cîte ori dansa, stătea mai în fund, fiind cam prea bătrînă pentru a primi din plin luminile rampei.

Nicholas fu prezentat cu multe fasoane acestor oameni de treabă. După ce se sfîrși prezentarea, tatăl domnișoarei Snevellici (care mirosea a rom cu apă) spuse că e încîntat de cunoștința unui domn atît de talentat; și mai adăugă că așa succes nu se mai pomenise — sigur că nu, de la prima apariție a prietenului său, domnul Glavormelly, la Coburg.

— L-ați văzut vreodată, domnule? întrebă tatăl domnișoarei Snevellici.

— Nu, zău că nu — răspunse Nicholas.

— Nu l-ați văzut niciodată pe prietenul meu Glavormelly, domnule! spuse tatăl domnișoarei Snevellici. Atunci încă n-ați văzut teatru. Dac-ar fi trăit...

— A, a murit deci? întrerupse Nicholas.

— A murit — spuse domnul Snevellici — și e cu atît mai rușinos că nu e îngropat la Westminster Abbey. Era un... Ei, dar n-are importanță. S-a dus spre hotarul de unde nu se întoarce nici un călător. Nădăjduiesc că măcar *acolo* e prețuit.

Și zicînd așa, tatăl domnișoarei Snevellici își frecă vîrful nasului cu o batistă foarte galbenă de mătase, dînd musafirilor să înțeleagă că amintirile îl copleșeau.

— Și dumneata, domnule Lillyvick — spuse Nicholas — cum o mai duci?

— Foarte bine, domnule — răspunse încasatorul. Nu există ceva mai bun decît căsătoria.

— Adevărat? întrebă Nicholas, rîzînd.

— Nu există ceva mai bun, domnule — repetă solemn domnul Lillyvick. Cum ți se pare — șopti încasatorul, trăgîndu-l deoparte — cum ți se pare astă-seară?

— Frumoasă ca întotdeauna — răspunse Nicholas, cu ochii la fosta domnișoară Petowker.

— Ce mai! Are un aer — șopti încasatorul — pe care încă nu l-am văzut la nimeni! Uită-te la ea, cum se mișcă să pună ceainicul. Vezi! Nu e fascinantă, domnule?

— Ești un om norocos — spuse Nicholas.

— Ha-ha-ha! făcu încasatorul. Nu sînt. Crezi totuși că sînt, ia spune? S-ar putea să fiu, s-ar putea să fiu! Îți spun eu că nu puteam să nimerese mai bine nici dac-aș fi fost tînăr, așa-i? Nici dumneata n-ai fi putut să nimerești mai bine, așa-i că n-ai fi putut? Punînd astfel de întrebări și multe altele de același fel, domnul Lillyvick își vîrî cotul în coasta lui Nicholas și chicoti pînă se făcu stacojiu la față, tot ostenindu-se să-și stăpînească mulțumirea.

Între timp, sub supravegherea tuturor doamnelor, se întinsese fața de masă, pe două mese puse cap la cap, una înaltă și îngustă, cealaltă joasă și lată. La un cap se vedeau stridii, la celălalt cîrnați, la mijloc o pereche de foarfeci pentru tăiat mucul lumînărilor și cartofi copți, peste tot unde se crezuse de cuviință că e potrivit să se afle. Se mai aduseră două scaune în plus din dormitor; domnișoara Snevellici ședea în capul mesei și domnul Lillyvick în coadă, iar lui Nicholas i se făcu cinstea nu numai de a ședea lîngă domnișoara Snevellici, dar și pe aceea de a o avea pe mama domnișoarei Snevellici la dreapta sa și pe tatăl domnișoarei Snevellici în față. Pe scurt, el era eroul petrecerii; și cînd se strînse masa și se aduse o băutură caldă, tatăl domnișoarei Snevellici se ridică în picioare și bău în sănătatea lui, ținînd o cuvîntare ce cuprindea aluzii atît de mișcătoare la viitoarea plecare, încît domnișoara Snevellici plînse și fu silită să se ascundă în dormitor.

— Pst! Faceți-vă că nu vedeți — spuse domnișoara Ledrook, băgînd capul pe ușa dormitorului. Și cînd se întoarce, spuneți că prea se obosește mult.

Domnișoara Ledrook însoți aceste cuvinte cu atîtea semne tainice din cap și se încruntă de atîtea ori înainte de a închide ușa la loc, încît o liniște adîncă pogorî asupra oaspeților, în care timp tatăl domni-

şoarei Snevellici privi foarte măreţ — părea de cîteva ori mai mare decît mărimea lui naturală — la fiecare în parte, dar mai ales la Nicholas, tot golind şi umplînd fără încetare păhărelul, pînă cînd doamnele se întoarseră buluc şi printre ele şi domnişoara Snevellici.

— Nu trebuie să te sperii de loc, domnule Snevellici — spuse doamna Lillyvick. E doar cam slăbită şi nervoasă ; de azi dimineaţă tot aşa e.

— Aşa — făcu domnul Snevellici — asta-i tot ?

— Da, asta-i tot. Nu faceţi caz — strigară toate doamnele deodată.

Dar nu acesta era răspunsul potrivit ţinînd seama de greutatea domnului Snevellici ca bărbat şi tată, aşa încît el o chemă pe doamna Snevellici şi o întrebă ce naiba avea de-i vorbea aşa.

— Vai dragă, vai dragă ! făcu doamna Snevellici.

— Ia te rog să nu-mi spui dragă, cucoană ! spuse domnul Snevellici.

— Tată, te rog, lasă ! se amestecă domnişoara Snevellici.

— Ce să las, fetiţo ?

— Nu vorbi aşa !

— De ce nu ? făcu domnul Snevellici. Nu-ţi închipui, sper, că se află cineva aici, care o să mă împiedice să vorbesc cum îmi place mie ?

— Nimeni nu vrea să te împiedice, tată — răspunse fiică-sa.

— Nici n-ar putea, chiar dac-ar vrea — spuse domnul Snevellici. Nu mi-e ruşine de mine. Numele meu e Snevellici. Pot fi găsit la Broad Court de pe Bow Street, cînd sînt în oraş. Cînd nu sînt acasă, oricine poate întreba de mine la uşa teatrului. Ce naiba, crezi că nu mă cunosc cei de la uşa teatrului ? Mulţi oameni mi-au văzut portretul la tutungeria de după colţ. Numele meu a fost pomenit pînă acum şi în

ziare, nu-i așa ? Vorbiți ! Eu știu una și bună : dac-aș descoperi că vreun bărbat și-a bătut joc de sentimentele fetei mele, aflați că n-aș vorbi. I-aș arăta eu lui fără să vorbesc ; ăsta mi-e felul.

Zicînd așa, domnul Snevellici izbi de trei ori zdravăn cu pumnul strîns în palma mîinii stîngi ; trase de un nas fantomă cu degetul mare și arătătorul mîinii drepte și mai dădu o dușcă pe gît. Ăsta mi-e felul — repetă domnul Snevellici.

Cei mai mulți oameni de seamă au cusururile lor și adevărul e că domnul Snevellici cam avea darul băuturii, sau, dacă e să spunem adevărul, că rareori era treaz. Cunoștea trei trepte de beție — treapta demnă — treapta certăreață — treapta drăgăstoasă. Cînd își vedea de meseria lui nu depășea niciodată treapta demnă ; în cercuri intime, le străbătea pe toate trei, trecînd de la una la alta cu o iuțeală care-i năucea aproape pe cei ce nu avuseseră cinstea să-l cunoască.

Așa încît nici n-apucă domnul Snevellici să mai înghită un pahar că și zîmbi tuturor celor de față și într-o fericită uitare a manifestărilor sale războinice, spuse cu multă vioiciune :

— În cinstea doamnelor ! Să fie sănătoase ! Tare le iubesc — spuse domnul Snevellici, privind în jurul mesei. Pe toate !

— Nu pe toate — îl îndreptă blînd domnul Lillyvick.

— Ba da, pe toate ! repetă domnul Snevellici.

— Asta ar cuprinde și femeile măritate, știi — spuse domnul Lillyvick.

— Și pe ele le iubesc, domnule — spuse domnul Snevellici.

Încasatorul privi la fețele din jur cu mirare serioasă, părînd să spună : „Halal om !" și se arătă cam mirat că cea a doamnei Lillyvick nu trăda nici groază, nici mînie.

— Cei ce se aseamănă se iubesc — spuse domnul Snevellici. Eu le iubesc pe ele și ele mă iubesc pe mine. Și ca și cum această mărturisire n-ar fi fost un semn de dispreț și sfidare față de oricare îndatorire morală, ce credeți că mai făcu domnul Snevellici? Făcu cu ochiul — pe față și fără rușine — făcu semn cu ochiul drept spre Henriette Lillyvick.

Încasatorul se rezemă de spătarul scaunului, covîrșit de uimire. Dacă cineva i-ar fi făcut semn cu ochiul pe vremea cînd era Henrietta Petowker, lucrul ar fi fost o culme de necuviință; dar acum, că era doamna Lillyvick! În timp ce încasatorul se gîndea dacă nu cumva visează, domnul Snevellici repetă mișcarea și bînd cu gesturi scurte în cinstea doamnei Lillyvick, îi trimise pur și simplu o bezea! Domnul Lillyvick se ridică de pe scaun, se îndreptă glonț spre celălalt capăt al mesei și se năpusti — în adevăratul înțeles al cuvîntului — se năpusti numaidecît asupra lui. Domnul Lillyvick nu era un fulg și, prin urmare, cînd se năpusti asupra domnului Snevellici, acesta căzu sub masă. Domnul Lillyvick îl urmă și doamnele începură să țipe.

— Ce s-a întîmplat cu bărbații? Au înnebunit! strigă Nicholas, cufundîndu-se sub masă, trăgîndu-l cu forța pe încasator și azvîrlindu-l, ghem, într-un scaun, de parcă-ar fi fost împăiat. Ce aveți de gînd să faceți? Ce-aveți de gînd? Ce v-a apucat?

În timp ce Nicholas îl ridica pe încasator, Smike făcu același serviciu domnului Snevellici, care privea acum năuc de uimire spre fostul lui potrivnic.

— Privește, domnule — spuse domnul Lillyvick, arătînd spre mirata lui soție; aci se află o îmbinare de curăție și distincție, ale cărei sentimente au fost jignite, siluite, domnule!

— Doamne, ce prostii mai vorbește! strigă doamna Lillyvick, drept răspuns privirilor întrebătoare ale lui Nicholas. Nimeni nu mi-a zis nimic.

— Zis, Henriette! strigă încasatorul. Crezi că nu l-am văzut?... Domnul Lillyvick nu izbuti să rostească vorba, dar imită mișcarea ochiului.

— Ei și! strigă doamna Lillyvick. Îți închipui că nimeni n-o să se mai uite vreodată la mine? Dacă așa-i legea, frumos lucru să fii măritată, n-am ce zice!

— Nu te-a supărat? strigă încasatorul.

— Supărat! repetă cu dispreț doamna Lillyvick. Ar trebui să ceri iertare în genunchi, tuturor, asta ar trebui să faci.

— Iertare, scumpa mea? întrebă deznădăjduitul încasator.

— Da, și mie cea dintîi — răspunse doamna Lillyvick. Crezi că eu nu știu să judec ce se cade și ce nu se cade?

— Sigur! strigară toate doamnele. Crezi că n-am spune chiar *noi*, cele dintîi, dac-ar fi ceva care ar sări în ochi?

— Crezi că *ele* nu știu, domnule? întrebă tatăl domnișoarei Snevellici, ridicîndu-și gulerul și bolborosind ceva despre crăparea capului, lucru de la care era reținut numai din motive de vîrstă. Și tatăl domnișoarei Snevellici privi țintă și cu asprime timp de cîteva clipe spre domnul Lillyvick, și, pe urmă, ridicîndu-se anume de pe scaun, sărută toate doamnele pe rînd, începînd cu doamna Lillyvick.

Nefericitul încasator privea jalnic spre soția sa, ca și cum ar fi vrut să vadă dacă doamna Lillyvick mai păstrează o singură trăsătură de-a domnișoarei Petowker și descoperind, fără putință de tăgadă, că nu mai păstra, ceru cu multă umilință iertare oaspeților și se așeză pleoștit, abătut, dezamăgit, așa încît, cu tot egoismul și înfumurarea lui, îți venea să-i plîngi de milă.

Tatăl domnișoarei Snevellici, care se umflase bine în pene după acest triumf și această dovadă sigură a popularității lui pe lîngă sexul frumos, se înveseli

numaidecît, ba chiar deveni gălăgios; se oferi să cînte mai multe cîntece destul de lungi și-și răsplăti oaspeții cu amintiri despre diferite femei minunate, care — se înțelegea — făcuseră o pasiune pentru el; bău chiar în cinstea cîtorva, numindu-le pe nume și nepierzînd prilejul să amintească în același timp că, dacă el și-ar fi cunoscut mai bine interesul, ar fi putut, în clipa aceea, să se lăfăiască într-o caleașcă cu patru cai. Aceste amintiri nu păreau să redeștepte dureri sfîșietoare în pieptul doamnei Snevellici, care-i turuia lui Nicholas despre feluritele daruri și desăvîrșiri ale fiicei ei. Și nici tînăra domnișoară nu se lăsă mai prejos în dezvăluirea farmecelor ei. Toate aceste ispite, întărite de șiretlicurile domnișoarei Ledroock, nu avură totuși drept urmare să stîrnească atenția lui Nicholas, care, mai avînd proaspăt în minte amintirea domnișoarei Squeers, rezistă îndărătnic oricărei vrăji și veghe cu atîta strășnicie asupra purtărilor sale, încît, după ce plecă, doamnele hotărîră într-un glas că e un monstru de nepăsare.

A doua zi, afișele apărură la timpul potrivit, iar publicul citi, în toate culorile curcubeului și în litere vădind toate varietățile posibile de cocoașe, cum că domnul Johnson va avea cinstea să dea un spectacol de adio în seara aceea și cum că locurile trebuiau reținute din vreme, din pricina puhoiului de oameni care va năvăli la reprezentație. E doar un fapt știut în istoria teatrului, fapt dovedit de multă vreme și care nu mai trebuie pus în discuție, că e osteneală zadarnică să încerci a atrage oamenii la teatru, dacă nu-i convingi mai întîi că nu vor putea pătrunde niciodată înăuntru.

Nicholas era cam nedumerit, în seara aceea, cînd intră în teatru, cu privire la pricina tulburării neobișnuite și a emoției ce se citea pe fețele tuturor celor din trupă, dar nu rămase multă vreme în îndoială, fiindcă înainte să apuce a pune vreo întrebare, se

apropie domnul Crummles și cu glas fremătător îl înștiință că în lojă se afla un director din Londra.

— E din pricina fenomenului, poți să fii sigur, domnule — spuse Crummles, trăgîndu-l pe Nicholas spre gaura din cortină pentru ca să se poată uita și el la directorul din Londra. N-am nici cea mai mică îndoială că faima fenomenului l-a adus aici, ăla e, domnul cu paltonul și fără guler la cămașă. Zece livre pe săptămînă o să cîștige, Johnson; nu apare ea pe o scenă din Londra nici pe un ban mai puțin. Și nici n-o s-o poată angaja, dacă nu o angajează și pe doamna Crummles: douăzeci de livre pe săptămînă amîndouă; sau știi ce, mă bag și eu cu băieții la mijloc, și-or să aibă toată familia cu treizeci de livre. Mai puțin nu se poate. O să trebuiască să ne ia pe toți, dacă nici unul din noi n-o să vrea fără ceilalți. Așa fac unii din Londra și le merge. Treizeci de livre pe săptămînă. E chiar foarte ieftin, Johnson! Îngrozitor de ieftin!

Nicholas răspunse că într-adevăr era; și domnul Vincent Crummles, după ce trase cîteva porții uriașe de tabac pe nas, ca să se liniștească, porni în grabă spre doamna Crummles, pentru a-i spune că hotărîse asupra singurelor condiții ce puteau fi primite și că n-avea de gînd să lase nici un ban.

După ce toată lumea se îmbrăcase, iar cortina se ridică, tulburarea prilejuită de venirea directorului din Londra crescu de o mie de ori. Nu se știe cum, dar fiecare aflase că directorul din Londra venise anume pentru a fi martor la jocul lui sau al ei și toți tremurau de înfrigurare și așteptare. Cîțiva dintre cei ce nu jucau în prima scenă fugiră pînă în culise, și acolo își lungiră gîturile ca să se hlizească la el; alții se strecurară în două mici loji particulare, așezate deasupra ușii ce dă în scenă, pentru a-l recunoaște de pe aceste poziții pe directorul din Londra. La un moment dat îl văzură pe directorul din Londra zîmbind.

Zîmbea de încercarea țăranului comic, care se făcea că vrea să prindă o muscă, în timp ce doamna Crummles juca scena ei de mare efect.

— Foarte bine, amice — spuse domnul Crummles, amenințîndu-l cu pumnii pe țăranul comic, cînd acesta ieși de pe scenă — sîmbătă seara părăsești trupa.

În felul acesta, fiecare actor de pe scenă nu văzu din tot publicul decît pe un singur om, nu jucă decît pentru directorul din Londra. Cînd domnul Lenville, într-o izbucnire pătimașă, îl făcu pe împărat de tîlhar și apoi își mușcă mănușa, spunînd „dar trebuie să mă prefac", își aținti ochii asupra directorului din Londra, în loc să se uite crunt spre podea, așteptîndu-și replica, așa cum se cuvine în astfel de cazuri. Cînd domnișoara Bravassa cîntă cîntecul pentru iubitul ei, care, după obicei, stătea gata s-o prindă de mîini în timp ce ea recita versurile, îndrăgostiții nu se priveau unul pe altul, ci amîndoi la directorul din Londra. Domnul Crummles muri cu ochii țintă la el; și cînd, după o moarte cumplită cei doi oșteni veniră să ridice trupul, cadavrul deschise ochii mari și privi spre directorul din Londra. Într-un tîrziu, descoperiră că directorul din Londra ațipise și curînd după ce se trezi, omul plecă, la care întreaga trupă îl învinui pe nefericitul țăran comic, zicînd că numai giumbușlucurile lui erau de vină, iar domnul Crummles zise că era sătul de ele, că acum chiar că nu le mai putea răbda și că i-ar fi foarte îndatorat dacă și-ar căuta de lucru aiurea.

Toate acestea fură prilej de veselie pentru Nicholas, care n-avea decît un singur sentiment în legătură cu întîmplarea, și anume unul de sinceră mulțumire că marele om plecase înainte de apăruse el. Își jucă cît putu de zglobiu rolul în ultimele două piese și, după ce fu primit cu nemărginit entuziasm și aplauze fără pereche — așa glăsuiau anunțurile pentru a doua zi, care anunțuri fuseseră tipărite cu un ceas sau două

înainte — îl luă pe Smike de braț și porni acasă să se culce.

Cu poșta de a doua zi de dimineață sosi o scrisoare de la Newman Noggs, foarte pătată cu cerneală, foarte scurtă, foarte murdară, foarte mică și foarte misterioasă, care-l îndemna pe Nicholas să se întoarcă numaidecît la Londra ; să nu piardă o clipă ; să fie acolo chiar în noaptea aceea, dacă e cu putință.

— Voi fi — spuse Nicholas. Cerul mi-e martor c-am rămas aci din dorința de a face bine și împotriva voinței mele ; dar poate că și așa am zăbovit prea mult. Ce s-o fi întîmplat ? Smike, bunul meu prieten, iute, ia punga mea. Strînge lucrurile și plătește toate micile noastre datorii. Dacă te grăbești, mai prindem diligența de dimineață. Mă reped numai să le spun că plecăm și mă întorc îndată.

Zicînd așa, își luă pălăria, porni în goană spre locuința domnului Crummles și cînd ajunse acolo, apucă atît de voinicește inelul de ciocănit, încît îl trezi pe acel domn care mai era încă în pat, iar pe domnul Bulph, cîrmaciul, îl făcu să-și scoată aproape luleaua de dimineață din gură, de atîta mirare.

După ce i se deschise ușa, Nicholas urcă în goană scările, fără nici un fel de ceremonie și repezindu-se în salonașul scufundat încă în întuneric al apartamentului din față, îi văzu pe domnișorii Crummles țîșnind din așternut și îmbrăcîndu-se cu mare iuțeală, încredințați fiind că e miezul nopții și că luase foc casa vecinului.

Înainte ca Nicholas să-i poată liniști, domnul Crummles coborî în halat de flanelă și scufă de noapte ; și lui îi înfățișă Nicholas împrejurările care-l sileau să plece numaidecît la Londra.

— Așa încît, rămîneți cu bine — spune Nicholas ; rămîneți cu bine !

Apucase să coboare scările pe jumătate cînd domnul Crummles, venindu-și în fire, începu să spună gîfîind ceva despre afișe.

— N-am încotro — răspunse Nicholas. Despăgubește-te cu tot ce am cîștigat eu săptămîna asta sau, dacă asta nu-i de ajuns, spune cît trebuie să dau. Repede, repede!

— În privința asta ne socotim noi — răspunse Crummles. Dar nu mai vrei să joci o seară?

— Nici un ceas, nici un minut — răspunse nerăbdător Nicholas.

— Nu vrei să mai stai un pic să vorbești cu doamna Crummles? întrebă directorul, ținîndu-se după el pînă la ușa de jos.

— N-aș mai sta nici de-ar fi să-mi prelungesc viața cu douăzeci de ani — spuse Nicholas. Haide să ne strîngem mîna și îți mulțumesc din suflet. Vai, cît am zăbovit aici!

Spunînd așa, lovi nerăbdător cu piciorul în pămînt, apoi se smulse din strînsoarea directorului care-l întîrzia și, țîșnind în stradă, se făcu nevăzut cît ai clipi din ochi.

— Doamne, doamne — oftă domnul Crummles, privind gînditor spre punctul dispariției — dac-ar juca așa, ce de bani ar mai scoate! Pe drumul ăsta trebuie să rămînă; mi-ar fi fost de mare folos. Dar nu-și cunoaște interesul. E un tînăr neastîmpărat. Tare-s iuți tinerii, tare-s iuți!

Poate că domnul Crummles, care era pornit pe dăscăleală, ar fi ținut-o tot așa timp de multe minute, dacă nu și-ar fi dus în neștire mîna spre buzunarul jiletcii, unde ținea de obicei tutunul de prizat. Lipsa oricărui buzunar la locul știut îi aminti deodată că n-avea jiletca pe el; și aceasta ducîndu-l la descoperirea puținătății straielor sale, închise ușa brusc și urcă scările în mare grabă.

Cît lipsise Nicholas, Smike dăduse mare zor și astfel totul fu curînd gata pentru plecare. Aproape că nici nu se opriră ca să îmbuce ceva, în chip de gustare de dimineață și, în mai puțin decît o jumătate

era totul, căci cel mai vîrstnic dintre domnișorii Crummles dădea o reprezentație asemănătoare pe seama lui Smike; în timp ce domnișorul Percy Crummles, cu o pelerină ușoară luată de ocazie aruncată teatral peste umărul stîng, stătea de față, în atitudinea ofițerului însoțitor, care așteaptă să trimită cele două victime la eșafod.

Cei de față rîseră cu poftă și, fiindcă cel mai bun lucru era să ia totul în glumă, Nicholas rîse și el, după ce izbuti să se desprindă. Apoi, salvîndu-l pe uluitul Smike, urcă spre acoperișul diligenței după el și, în clipa în care porniră, trimise un sărut în cinstea absentei doamne Crummles.

Despre Ralph Nickleby și Newman Noggs și cîteva înțelepte măsuri de prevedere, despre al căror folos sau eșec va fi vorba în cele ce urmează

Aflîndu-se într-o fericită neștire cît privește faptul că nepotul său venea în goana a patru cai voinici spre sfera lui de acțiune, și că fiecare minut ce trecea micșora depărtarea dintre ei, Ralph Nickleby își vedea, în dimineața aceea, de treburile lui obișnuite, fără să-și poată însă împiedica gîndurile să rătăcească din cînd în cînd înapoi, spre întrevederea ce avusese loc în ajun, între el și nepoata lui. În răstimpuri din acestea de neatenție, Ralph bodogănea supărat o sudalmă și se întorcea cu înverșunare reînnoită la catastiful din fața lui. Dar, în ciuda ostenelilor, același șir de gînduri reveneau mereu, mereu, încurcîndu-i socotelile și înstrăinîndu-l de cifrele deasupra cărora stătea plecat. În cele din urmă, Ralph puse pana jos și se rezemă de spătarul scaunului, ca și cum s-ar fi hotărît să dea drum liber șuvoiului năvalnic de gînduri și, lăsîndu-l astfel să se desfășoare, să scape de-a binelea de el.

— Nu sînt eu omul pe care să-l miște un chip drăgălaș — murmură el, aspru. Dedesupt, tot o scăfîrlie rînjită se află și oameni ca mine, care privesc și lucrează în adîncime, văd asta și nu învelișul gingaș. Și totuși, aproape că-mi place fata sau mi-ar plăcea, dacă n-ar fi atît de mîndră și năzuroasă. Dacă băiatul s-ar îneca sau ar fi spînzurat și maică-sa moartă, casa asta ar fi căminul ei. Zău dacă n-aș dori-o din tot sufletul!

fără să vadă nimic, Newman îi păru lui Ralph, care-l privea, a fi tocmai acel om.

— Ce este ? mormăi Ralph.

— O ! făcu Newman, dînd dintr-o dată o licărire de înțelegere ochilor săi și coborîndu-i asupra stăpînului. Credeam c-ați sunat. După această scurtă observație, Newman făcu stînga-mprejur și porni tîrîș-grăpiș.

— Stai ! făcu Ralph.

Newman se opri, fără să-și piardă de fel cumpătul.

— Chiar am sunat.

— Știam c-ați sunat.

— Dacă știai, de ce-ai plecat ?

— Credeam c-ați sunat ca să spuneți că n-ați sunat — răspunse Newman. Așa faceți adeseori.

— Cum îndrăznești să iscodești, să tragi cu ochii și să te holbezi la mine, dom'le ? întrebă Ralph.

— Să mă holbez — strigă Newman — la *dumneavoastră !* Ha-ha !

Aceasta fu singura explicație pe care catadicsi s-o dea Newman.

— Ai grijă, domnule — spuse Ralph, privindu-l neclintit. N-am nevoie aici de pozne de bețiv. Vezi pachetul ăsta ?

— E destul de mare — răspunse Newman.

— Îl duci în City ; la Gross, pe Broad Street, și-l lași acolo. Iute ! M-ai auzit ?

Newman dădu îndărătnic din cap, în chip de răspuns afirmativ și, părăsind pentru cîteva clipe încăperea, se întoarse cu pălăria. Făcu mai întîi cîteva încercări neizbutite de a potrivi pachetul (mare de vreo două picioare pătrate) în pălărie, apoi îl luă sub braț și, după ce-și îmbrăcă mănușile fără degete, grijuliu și tacticos, privind tot timpul țintă la domnul Ralph Nickleby, și-și așeză pălăria pe cap cu grijă adevărată sau prefăcută, ca și cum ar fi fost nounouță și foarte scumpă, porni în cele din urmă să îndeplinească porunca.

Execută ordinul foarte iute și temeinic, oprindu-se doar o dată pentru o jumătate de minut la o cîrciumă și s-ar putea spune că și asta îi era în drum, fiindcă intră pe o ușă și ieși pe alta ; dar la întoarcere, cînd ajunse pe Strand, Newman începu să hoinărească fără rost, ca un om care nu s-a hotărît dacă să se oprească sau s-o ia drept înainte. După un scurt răstimp de gîndire, prima pornire învinse și, îndreptîndu-se spre locul pe care și-l propusese, Newman ciocăni modest de două ori într-o ușă cu două canaturi, sau mai bine zis ciocăni o dată nervos la ușa domnișoarei La Creevy.

Îi deschise o slujnică ciudată, asupra căreia chipul straniu al oaspetelui nu păru să facă impresia cea mai bună cu putință, în așa măsură încît de-abia dădu cu ochii de el, că aproape închise ușa la loc și, vîrîndu-se în deschizătura îngustă, îl întrebă ce poftește. Dar Newman, rostind doar monosilaba „Noggs", de parc-ar fi fost vreun cuvînt magic la auzul căruia zăvoarele se deschid și ușile se cască, își făcu loc în pas săltat și ajunse la ușa salonașului domnișoarei La Creevy, înainte ca uluita slujnică să i se poată împotrivi.

— Intră, te rog — spuse domnișoara La Creevy, drept răspuns la sunetul degetelor lui Newman ; drept care el intră. Vai de mine ! strigă domnișoara La Creevy, sărind în sus în clipa cînd Newman năvăli înăuntru ; dar ce doriți, domnule ?

— M-ați uitat — spuse Newman, cu o înclinare a capului. Mă mir. Că nimeni dintre cei care m-au cunoscut pe vremuri nu-și mai amintește de mine, e destul de firesc ; dar sînt puțini cei care văzîndu-mă acum o dată, să mă uite. Se uita, în timp ce vorbea, la hainele lui ponosite și la piciorul lui beteag și clătina ușor din cap.

— Mărturisesc că te-am uitat — spuse domnișoara La Creevy, ridicîndu-se ca să-l întîmpine pe Newman, care o întîlni la mijlocul drumului — și mi-e rușine de asta ; fiindcă ești un om bun și de treabă, domnule

Noggs. Șezi jos și povestește-mi despre domnișoara Nickleby. Sărmana fată ! N-am mai văzut-o de săptămîni.

— Cum se poate ? întrebă Newman.

— Păi, ca să spun adevărul, domnule Noggs — continuă domnișoara La Creevy — am fost plecată într-o vizită ; prima în ultimii cincisprezece ani.

— E mult cincisprezece ani — spuse Newman trist.

— Cere mult timp să privești înapoi anii care s-au scurs, măcar că, nu știu cum, slavă domnului, zilele petrecute în singurătate se scurg destul de pașnic și fericit — răspunse pictorița de miniaturi. Am un frate, domnule Noggs, singura mea rudă și, în tot timpul ăsta, nu l-am văzut nici măcar o singură dată. Nu că ne-am fi certat vreodată, dar și-a făcut ucenicia la țară și s-a însurat acolo și acolo a încropit noi legături și a cunoscut *noi* sentimente, și a uitat de o biată femeie ca mine, așa cum se și cade să se întîmple, știi. Să nu-ți închipui că mă plîng de asta. Totdeauna mi-am spus : e firesc ; bietul meu John își croiește drum în viață și are o nevastă căreia să-i împărtășească grijile și necazurile și copii care să zburde în jurul lui, și Dumnezeu să-l binecuvînteze și pe el, și pe ei, și să facă să ne mai întîlnim o dată cu toții și să nu ne mai despărțim. Dar ce zici dumneata, domnule Noggs — spuse miniaturista, luminîndu-se la față și bătînd din palme — ce zici de fratele ăsta care vine într-o bună zi la Londra și nu se lasă pînă nu mă găsește ; ce-ai să zici cînd am să-ți spun că a fost aici și a stat chiar în scaunul ăla și a plîns ca un copil de bucurie că m-a văzut, și că a stăruit să plec cu el tocmai la țară, unde are el casă (o casă foarte luxoasă, domnule Noggs, cu o grădină mare și nu știu cîte ogoare și un om în livrea care te servește la masă, și vaci, și cai, și porci și mai știu eu ce) și m-a silit să stau o lună încheiată, și a stăruit să rămîn acolo toată viața, da, toată viața, și tot așa ziceau și nevasta și copiii lui ; are patru și pe unul,

pe fata cea mai mare, au botezat-o cu numele meu acum opt ani în cap, zău așa. Niciodată n-am fost atît de fericită; niciodată în viața mea! Și făptura aceea de ispravă își ascunse fața în batistă și plînse cu hohote; căci era primul prilej ce se ivise să-și descarce inima, și trebuia să se ușureze.

— Dar, vai de mine — spuse domnișoara La Creevy, ștergîndu-și curînd după aceea ochii și îndesîndu-și cu mișcări repezite și grăbite batista în buzunar; ce ființă neroadă trebuie să-ți par, domnule Noggs! Nu ți-aș fi spus nimic, dar voiam numai să înțelegi cum s-a întîmplat de n-am văzut-o pe domnișoara Nickleby.

— N-ați văzut-o nici pe doamna bătrînă? întrebă Newman.

— Adică pe doamna Nickleby? spuse domnișoara La Creevy. Să-ți spun ceva, domnule Noggs, dacă vrei să te ai bine cu ei, nu-i mai spune doamna bătrînă, fiindcă am o bănuială că nu i-ar face plăcere să te audă. Ba da, am fost pe acolo, alaltăieri seara, dar era cu capul în nori nu știu din ce pricină și atît de măreață și misterioasă, încît n-am putut afla nimic de la ea; și atunci, ca să-ți spun adevărul, mi-am băgat și eu în cap s-o fac și eu pe mîndra și am plecat cu demnitate. Credeam că o să mai pice pe la mine, dar n-a mai trecut pe aici.

— Dar domnișoara Nickleby? întrebă Newman.

— Păi ea a fost de două ori aici, în timpul cît am fost eu plecată — răspunse domnișoara La Creevy. Mă gîndeam că poate n-o să-i placă s-o caut printre oamenii ăia de neam mare de pe strada nu știu care, și atunci mi-am zis să aștept o zi sau două și dacă n-o văd, o să-i scriu.

— A! făcu Newman, trosnindu-și degetele.

— Totuși, spune-mi tot ce știi despre ei — stărui domnișoara La Creevy. Ce mai face jivina fără inimă din Golden Square? Te cred că bine; oameni ca el fac întotdeauna bine. Nu voiam să știu cum o duce cu sănătatea, ci ce mai face, cum se poartă.

— Să-l ia dracu'! strigă Newman, dînd cu scumpa lui pălărie în pămînt; tot un cîine fătarnic a rămas!

— Vai de mine, domnule Noggs, zău că mă sperii! strigă domnișoara La Creevy, pălind la față.

— Ieri după-amiază i-aș fi tras una în mutră dacă mi-ar fi dat mîna — spuse Newman, plimbîndu-se ca un leu în cușcă și amenințînd cu pumnul un portret de-al domnului Canning ce atîrna deasupra căminului. Mai că era s-o fac. A trebuit să-mi înfund mîinile în buzunare și să le țin foarte strîns. Da' într-o zi o s-o fac, acolo, în salonașul din fund, știu c-o s-o fac. Aș fi făcut-o și pînă acum, dacă nu mi-ar fi fost teamă c-o să cad din lac în puț. O să mă-ncui eu odată cu el și o să mă răfuiesc înainte de mor, de asta sînt sigur.

— Să știi că țip dacă nu te potolești, domnule Noggs — spuse domnișoara La Creevy; sînt sigură că n-o să pot să mă stăpînesc.

— Nu vă supărați — spuse Newman, umblînd repezit încoace și încolo. Vine la noapte; i-am scris ca să-i spun. Habar n-are că știu; habar n-are că am grijă. Ce ticălos viclean! Nici nu se gîndește! Nu, nu, nici prin gînd nu-i trece! Nu face nimic, îl strivesc eu, *eu,* Newman Noggs! Pramatia!

Înfierbîntîndu-se pînă ce ajunse la această culme a mîniei, Newman se azvîrlea mai departe dintr-un capăt în celălalt al încăperii, cu cea mai ciudată mișcare văzută vreodată la o făptură omenească; ba repezindu-se la miniaturile de pe pereți, ba dîndu-și pumni vînjoși în cap, de parc-ar fi vrut să sporească amăgirea, pînă cînd căzu fără suflu și istovit în scaunul unde șezuse la început.

— Așa — făcu Newman, culegîndu-și pălăria de pe jos — mi-a făcut bine. Acum mă simt în apele mele și am să vă povestesc totul.

Domnișoara La Creevy avu nevoie de oarecare timp pentru a se liniști, căci, de spaimă în fața acestei demonstrații neobișnuite, aproape că-și ieșise din fire; dar, după ce trecu și asta, Newman îi istorisi

întocmai tot ce se petrecuse în întrevederea dintre Kate și unchiul ei; amintind la început bănuielile lui dinainte în această privință și motivele pentru care-i încolțiseră în minte; și încheie, înștiințînd-o despre pasul pe care-l făcuse scriindu-i în taină lui Nicholas.

Deși domnișoara La Creevy nu dădu frîu liber indignării ei în chip atît de straniu ca Newman, totuși nu s-ar putea spune că simțămintele ei erau mai puțin vijelioase și puternice. Într-adevăr, dacă Ralph Nickleby ar fi picat atunci în încăperea aceea, nu e sigur că n-ar fi găsit în domnișoara La Creevy un potrivnic mai primejdios chiar decît Newman Noggs.

— Să mă ierte Dumnezeu — spuse domnișoara La Creevy, fiindcă aceste cuvinte o ușurau de toate supărările — dar zău că mă simt în stare să înfig asta în el cu mare plăcere.

Arma pe care o ținea domnișoara La Creevy în mînă nu era foarte fioroasă; nu era nici mai mult nici mai puțin decît un creion negru de plumb; dar dîndu-și seama de greșeală, mica pictoriță de miniaturi o schimbă cu o furculiță de fructe din sidef, pe care o repezi înainte în timp ce vorbea, ca pe o dovadă a gîndurilor ei cumplite, cu o mișcare ce n-ar fi putut să răvășească nici măcar miezul unei jimble de un sfert.

— Nu mai rămîne ea acolo, începînd de mîine dimineață — spuse Newman. Asta e ceva.

— Să rămînă! strigă domnișoara La Creevy; ar fi trebuit să plece de săptămîni!

— Dac-am fi știut! făcu Newman. Dar n-am știut. Nimeni n-are drept să se amestece în afară de mama și fratele ei. Mama e slabă, biata de ea, tare slabă! Dar băiatul, dragul de el, o să fie aici deseară.

— Doamne păzește! strigă domnișoara La Creevy; dacă-i spui totul dintr-o dată, domnule Noggs, cine știe ce grozăvie o să facă.

Newman încetă să-și frece mîinile și luă o privire gînditoare.

— Bagă de seamă — îi spuse serios domnișoara La Creevy — dacă nu ești foarte atent cînd îi torni adevărul, o să facă ceva necugetat împotriva lui unchiu-său sau a unuia dintre bărbații aceia și o să-i cadă vreo nenorocire pe cap, iar noi o să ne alegem cu necazuri și supărări.

— La asta nu m-am gîndit — răspunse Newman, căruia i se lungea tot mai mult fața. Eu am venit să vă rog s-o primiți pe sora lui, în caz că o aduce aci, dar...

— Dar ăsta-i un lucru mult mai important — i-o reteză domnișoara La Creevy — de care trebuia să te fi îngrijit înainte de a veni, fiindcă sfîrșitul nimenea nu poate să-l prevadă, decît dacă ești foarte chibzuit și prevăzător.

— Ce pot eu să fac ? strigă Newman, scărpinîndu-se în cap cu un aer foarte supărat și nedumerit. Dacă o să spună că vrea să-i „pușteˮ, o să fiu silită să spun : „Sigur, așa le trebuie !ˮ

Domnișoara La Creevy nu-și putu stăpîni un țipăt scurt cînd auzi asta și se porni pe dată să smulgă un jurămînt de la Newman, cum că el își va da toată osteneala pentru a potoli mînia lui Nicholas ; lucru care, după oarecare împotriviri, fu încuviințat. După aceea, se sfătuiră cu privire la mijlocul cel mai cuminte și mai sigur de a-i împărtăși tînărului împrejurările datorită cărora a trebuit să fie chemat.

— Trebuie să aibă timpul să se răcorească înainte de a fi în stare să facă ceva — spuse domnișoara La Creevy. Asta trage greu la cîntar. Nu trebuie să i se spună decît tîrziu, noaptea.

— Dar el sosește în oraș între șase și șapte în astă-seară — răspunse Newman. *Eu* nu pot să tac dacă mă întreabă.

— Atunci trebuie să pleci de acasă — spuse domnișoara La Creevy. Se prea poate să fii reținut de treburi și să nu te întorci decît pe la miezul nopții.

— Atunci o să vină glonț aici — răspunse Newman.

— Și eu cred așa! făcu domnișoara La Creevy; dar n-o să mă găsească acasă, fiindcă în clipa cînd pleci de la mine, mă duc de-a dreptul în City, ca să mă împac cu doamna Nickleby și s-o duc la teatru, așa încît el să nici nu știe unde locuiește soră-sa.

Și vorbind mai departe, văzură că tot aceasta era calea cea mai sigură și mai ușor de apucat. Drept care hotărîră pînă la urmă că așa vor potrivi lucrurile. După ce ascultă multe alte sfaturi și rugăminți suplimentare, Newman își luă rămas bun de la domnișoara La Creevy și porni tîrîș-grăpiș înapoi spre Golden Square, rumegînd pe drum nenumăratele idei cu putință și cu neputință de îndeplinit, ce i se învălmășeau în creier și care se stîrniseră în urma convorbirii de curînd sfîrșite.

Care istorisește mai ales o discuție de pomină și niște întîmplări de pomină iscate în urma ei

— În sfîrșit, Londra! strigă Nicholas, aruncînd jos mantaua și trezindu-l pe Smike dintr-un somn lung. Mi se părea că n-o să ajungem niciodată.

— Și doar am mers în trap serios — spuse vizitiul, uitîndu-se peste umăr la Nicholas, cu o privire nu prea binevoitoare.

— Asta știu — fu răspunsul — dar am fost eu foarte dornic să mă văd la capătul călătoriei și de aceea mi s-a părut drumul lung.

— Ei — făcu vizitiul — dacă ți s-a părut drumul lung cu cai ca ăștia din fața dumitale, tare nerăbdător trebuie să fi fost! Și zicînd așa, își desfășură biciul și atinse cu șfichiul pulpele unui băiețaș, pentru a da mai multă greutate cuvintelor sale.

Diligența hurui prin străzile zgomotoase, însuflețite, pline de oameni ale Londrei, străzi ce arătau acum șiruri duble de felinare strălucitoare, străzi presărate cu luminile orbitoare ale spițeriilor și, în afară de asta, năpădite de șuvoaiele luminoase ce izbucneau prin vitrinele magazinelor, în care vedeai urmînd și strălucind unele după altele, giuvaeruri scînteietoare, mătăsuri și catifele în culori bogate, cele mai ispititoare bunătăți și cele mai luxoase podoabe, într-o risipă ce-ți lua ochii. Curgeau fără încetare fluvii ce păreau nesfîrșite, fluvii de oameni care se îmbrînceau în mulțime și înaintau grăbiți, părînd că nici nu iau în seamă bogățiile ce-i înconjurau din toate părțile; în timp ce

vehicule de toate formele și mărimile, amestecate într-un tot mișcător ca o apă curgătoare, umflau cu huruitul lor neîntrerupt zgomotul și vălmășagul.

Gonind pe lîngă lucruri ce se înlocuiau repede unele pe altele și se schimbau mereu, era ciudat să urmărești strania succesiune din fața ochilor. Magazine cu rochii strălucitoare, făcute din țesături aduse din toate colțurile lumii, vitrine ispititoare care cuprindeau tot ceea ce poate stîrni și atîța ființe prea sătule și să redeschidă pofte pentru ospețe mereu reînnoite ; vase lustruite de aur și argint, cu forme încîntătoare, tipsii, cupe ; puști, săbii, pistoale și alte mașini automate de distrugere ; șuruburi și fiare pentru schilozi ; scutece pentru noi-născuți, doctorii pentru bolnavi, sicrie pentru morți, cimitire pentru îngropați — toate acestea se amestecau și, alăturîndu-se, păreau să zboare într-un dans pestriț ca în pînzele fantastice ale vreunui vechi pictor olandez, purtînd mereu aceeași aspră morală pentru mulțimea nepăsătoare și fără astîmpăr.

Și nici în forfota de oameni nu lipseau lucruri care să dea un nou tîlc și înțeles scenei mereu schimbătoare. Zdrențele murdare ale cîntărețului de stradă fluturau în lumina bogată care cădea asupra comorilor giuvaergiului ; fețe gălbejite și scofîlcite mișunau în jurul vitrinelor cu mîncăruri ispititoare ; ochi flămînzi rătăceau prin fața belșugului de care-i despărțea doar un geam subțire — pentru ei însă, un perete de fier ; fărîmituri pe jumătate despuiate și tremurînd de frig se opreau ca să se uite la șalurile chinezești și țesăturile de aur din India. Avea loc un botez la cel mai mare fabricant de sicrie, iar doliul întrerupsese reparațiile importante în casa cea mai arătoasă. Viața și moartea mergeau mînă în mînă ; belșugul și sărăcia stăteau alături ; îmbuibarea și foamea doborau deopotrivă.

Dar era Londra ; și, în diligență, bătrîna doamnă de la țară, care-și scosese capul pe fereastră la o milă sau două de Kingston și strigase vizitiului că trecu-

seră cu siguranță de locul unde trebuie să oprească și să coboare, era în sfîrșit mulțumită.

Nicholas opri paturi pentru el și Smike la hanul unde se opri diligența și, fără să mai piardă o clipă, porni spre locuința lui Newman Noggs, fiindcă cu fiecare minut care trecea, neliniștea și nerăbdarea lui creșteau și aproape că nu le mai putea stăpîni.

În podul lui Newman ardea focul și o lumînare fusese lăsată aprinsă ; podelele erau măturate, odaia era atît de plăcută pe cît putea fi o odaie de acest fel și pe masă se aflau, frumos orînduite, mîncare și băutură. Totul vorbea despre grija plină de dragoste a lui Newman Noggs, dar nici urmă de Newman.

— Știți cumva la ce oră se întoarce acasă ? întrebă Nicholas, după ce bătu la ușa vecinului din față.

— A, domnul Johnson ! spuse Crowl arătîndu-se. Bun venit, domnule ! Ce bine arătați ! N-aș fi crezut niciodată...

— Vă rog să mă iertați — îi reteză Nicholas vorba. Răspundeți-mi la întrebare. Trebuie să aflu numaidecît.

— Păi, are o treabă cam încurcată — răspunse Crowl — și nu se întoarce acasă înainte de ceasurile douăsprezece. Nu voia el să se ducă, puteți să mă credeți, dar n-a avut încotro. Totuși, mi-a lăsat vorbă să vă simțiți ca acasă pînă se întoarce și să vă țin eu tovărășie, ceea ce voi face bucuros.

Ca dovadă că e gata să-și dea toată osteneala spre distracția tuturor, domnul Crowl trase un scaun lîngă masă, în timp ce vorbea, și servindu-se cu carne rece din belșug, îi pofti pe Nicholas și Smike să-i urmeze pilda.

Dezamăgit și stingherit, Nicholas nici nu se atinse de mîncare și, după ce-l văzu pe Smike în largul lui în fața mesei, plecă (în ciuda sfaturilor rostite cu gura plină de domnul Crowl), lăsîndu-l pe Smike să-l oprească pe Newman, dacă cumva acesta avea să se înapoieze mai curînd.

După cum prevăzuse domnișoara La Creevy, Nicholas se îndreptă glonț spre casa ei. Și negăsind-o acasă, se frămîntă cîtva timp cu întrebarea dacă să se ducă la maică-sa, compromițînd-o astfel în ochii lui Ralph Nickleby. Pe deplin încredințat, totuși, că Newman nu l-ar fi îndemnat să se întoarcă dacă n-ar fi existat un motiv puternic care-i cerea să fie acasă, se hotărî să se îndrepte într-acolo, și porni în goană spre est.

Doamna Nickleby, îi spuse slujnica, nu se va întoarce decît după douăsprezece sau poate și mai tîrziu. Crede că domnișoara Nickleby e sănătoasă, numai că acum nu mai locuiește acasă și nici nu vine decît foarte rar. N-ar putea să spună unde stă, dar în orice caz nu la Madame Mantalini. De asta e sigură.

Inima îi bătea tare lui Nicholas, fiindcă prevedea, nici el nu știa ce nenorocire și, în starea asta, se înapoie acolo unde-l lăsase pe Smike. Newman nu dăduse pe acasă. Nici n-avea să se întoarcă înainte de ora douăsprezece; nici vorbă de asta. Nu era cu putință să se trimită după el acolo unde se afla, și să fie adus măcar pentru o clipă sau să i se înmîneze cîteva rînduri la care să dea un răspuns verbal? Cu neputință. Doar nu era la Golden Square, ci fusese pesemne trimis să facă un comision, undeva, mai departe.

Nicholas încercă să rămînă liniștit unde era, dar se simțea atît de tulburat și de înfrigurat, încît nu putea nici să șadă locului. I se părea că dacă nu se mișcă, pierde timp. Era o închipuire fără rost, știa, dar nu putea să i se împotrivească. Așa încît își luă pălăria și se porni să cutreiere străzile.

Umbla tot timpul spre vest, străbătînd străzile lungi cu pași grăbiți, bîntuit de mii de bănuieli și temeri, pe care nu izbutea să le țină în frîu. Intră în Hyde Park, acum tăcut și pustiu și grăbi pasul, cu nădejdea parcă de a-și lăsa gîndurile în urmă. Dar

ele îl năpădeau și mai tare, mai ales acum că nu era nimic în jur care să atragă atenția ; și, mai ales, îl urmărea un gînd și anume că trebuia să se fi întîmplat o nenorocire atît de groaznică în felul ei, încît se temeau cu toții să i-o dezvăluie. Vechea întrebare se ivea iarăși și iarăși : ce putea fi ? Nicholas umblă pînă se simți frînt, dar nici cu o fărîmă mai luminat ; adevărul e că ieși în cele din urmă din parc, mult mai nedumerit și cu gîndurile mult mai încîlcite decît atunci cînd intrase.

Aproape că nu mîncase și nu băuse nimic din zori și se simțea sfîrșit și fără vlagă. Pe cînd se întorcea tîrîndu-se spre locul de unde plecase, de-a lungul unei mari artere de circulație dintre Park Lane și Bond Street, trecu prin fața unui hotel frumos, la intrarea căruia se opri fără să-și dea seama.

„Trebuie să fie un loc scump — se gîndi Nicholas ; dar o jumătate de vin și un pesmet nu pot fi o mare risipă, oriunde le-aș lua. Adică, știu și eu ?".

Mai înaintă cîțiva pași, privind gînditor spre șirul lung de lămpi de gaz din fața lui și întrebîndu-se cît va dura pînă va ajunge la capăt. Și, aflîndu-se în starea în care un om se simte cel mai îndemnat să urmeze primul imbold și fiind puternic ispitit de hotel, cît din curiozitate, cît dintr-un amestec de simțăminte, pe care ar fi fost tare încurcat dac-ar fi trebuit să le lămurească, Nicholas se întoarse și intră în cafenea.

Cafeneaua era frumos mobilată. Pereții erau acoperiți cu cele mai alese tapete franțuzești și împodobiți cu ciubuce aurite, avînd forme elegante. Pe podele erau întinse covoare luxoase ; și două oglinzi minunate, una deasupra căminului, cealaltă în capătul opus al încăperii, înalte de la podea pînă la tavan, răsfrîngeau, înmulțindu-le, celelalte frumuseți, adăugînd-o și pe a lor pentru a spori efectul general. Într-o despărțitură lîngă cămin era un grup cam zgo-

motos de patru domni ; în afară de ei se mai aflau doi domni în cafenea — amîndoi în vîrstă, amîndoi singuri.

După ce văzu toate acestea cu privirea cuprinzătoare a străinului care măsoară un loc nou pentru el, Nicholas se așeză în despărțitura de lîngă grupul gălăgios, cu spatele la domni și, amînînd comanda unei jumătăți de vin roșu pînă cînd cel ce servea și unul dintre domnii în vîrstă aveau să sfîrșească gîlceava lor cu privire la prețul unui fel de mîncare din lista de bucate, luă un ziar și începu să citească.

Nici douăzeci de rînduri nu apucase să citească — și adevărul e că mai mult moțăia — cînd tresări fiindcă auzise pomenindu-se numele surorii sale. „Micuța Kate Nickleby" erau cuvintele care-i loviseră auzul. Înălță capul uluit și atunci văzu în oglinda din față că doi din grup se ridicaseră și stăteau în fața focului. „Unul din ei trebuie s-o fi spus", gîndi Nicholas. Așteptă ca să audă mai departe, cu oarecare mînie pe chip, fiindcă tonul cu care fuseseră rostite cuvintele era departe de a fi respectuos, iar înfățișarea individului asupra căruia cădea bănuiala lui era grosolană și plină de trufie.

Omul acesta — după cum mai băgase de seamă Nicholas din aceeași privire în oglindă, ce-i dezvăluise și chipul — stătea cu spatele la foc și vorbea cu unul mai tînăr, așezat cu spatele spre grup, care avea părăria pe cap și-și potrivea gulerul cămășii în oglindă. Vorbeau în șoaptă și din cînd în cînd izbucneau într-un rîs gălăgios, dar Nicholas nu mai putu să prindă cuvintele care-i atrăseseră luarea-aminte sau altele asemănătoare lor.

Într-un tîrziu, cei doi se întoarseră la locurile lor și, după ce mai porunciră vin, petrecerea deveni mai veselă și mai zgomotoasă. Totuși, nu se pomeni nici un nume cunoscut și Nicholas începu să creadă fie că închipuirea lui aprinsă plăsmuise sunetele, fie că

prefăcuse vreun alt cuvînt în numele celei care-i urmărea gîndurile.

„E totuși ciudat — gîndi Nicholas — că dac-ar fi fost doar „Kate" sau „Kate Nickleby" n-aș fi fost atît de mirat; dar „micuța Kate Nickleby" !"

Vinul, care tocmai sosea, îl împiedică să-și ducă gîndul pînă la capăt. Dădu pe gît paharul și luă din nou ziarul. În clipa aceea...

— Micuța Kate Nickleby ! strigă un glas în spatele lui.

— Am avut dreptate — murmură Nicholas, în timp ce ziarul îi cădea din mînă. Și e omul pe care-l bănuiam.

— Fiindcă cineva s-a împotrivit pe drept cuvînt să bem în sănătatea ei vinul din fundul paharului — spuse glasul — o să-i închinăm primul pahar din noua sticlă. Pentru micuța Kate Nickleby !

— Pentru micuța Kate Nickleby — strigară ceilalți trei. Și paharele fură puse pe masă goale.

Lovit de tonul și felul necuviincios și nepăsător în care fusese rostit numele surorii sale, într-un local public, Nicholas luă foc pe dată; dar se stăpîni cu prețul unor mari sforțări și izbuti să nici nu întoarcă capul.

— Ce muierușcă ! spuse glasul care vorbise înainte. O adevărată Nickleby, merge pe urmele unchiului, bătrînul Ralph, cu cît alergi mai mult după ea, cu atît se lasă mai greu, așa face și el : de la Ralph nu poți să scoți nimic decît dacă te ții scai de el și atunci banii ți se par de două ori bineveniți și tîrgul de două ori mai nemilos, fiindcă tu arzi de nerăbdare și el nu. O ! ce viclenie diabolică !

— Viclenie diabolică ! răsunară două glasuri ca un ecou.

Pe Nicholas îl cuprinse groaza cînd văzu că cei doi domni în vîrstă din fața lui se ridică unul după altul și pleacă. Se temea ca nu cumva din pricina lor să piardă el vreo vorbă. Dar discuția se opri doar în

timp ce plecară ei pentru a fi reluată mai slobod după ce părăsiră încăperea.

— Mă tem — spuse cel mai tînăr — că baba e geloasă și a încuiat-o. Pe legea mea, dacă nu pare așa.

— Dacă se ceartă și micuța Nickleby se întoarce acasă, la maică-sa, cu atît mai bine — spuse primul. Cu bătrîna mă descurc eu. Crede tot ce-i spun.

— Zău că-i așa — răspunse celălalt glas. Ha-ha-ha! A naibii, sărmana!

Rîsul molipsi și cele două glasuri care răsunau mereu împreună așa încît se înveseliră cu toții pe socoteala doamnei Nickleby. Nicholas era stacojiu de furie, dar se stăpînea încă și aștepta să afle mai multe.

Ceea ce auzi nu trebuie să repetăm aici. Ajunge să spunem că, pe măsură ce vinul făcea ocolul mesei, auzi destule ca să știe ce fel erau oamenii a căror discuție o surprinsese și ce planuri aveau; destule ca să cunoască pînă unde mergea josnicia lui Ralph și pricina pentru care era nevoie de el, Nicholas, la Londra. Toate astea și multe altele le află. Auzi cum erau batjocorite suferințele surorii lui, cum era luată în rîs și răstălmăcită purtarea ei cuminte; auzi cum numele îi era azvîrlit din gură în gură și cum ea însăși devenea obiectul unor prinsori grosolane și nerușinate, a unor vorbe slobode și a unor glume deocheate.

Omul care vorbise mai întîi ducea de fapt discuția, ba chiar o împingea singur înainte, fiind doar ațițat din cînd în cînd printr-o vorbă aruncată în treacăt de către unul din tovarășii săi. Prin urmare lui îi vorbi Nicholas, cînd se simți destul de stăpîn pe sine pentru a-i înfrunta pe cheflii și a smulge cuvintele din gîtlejul lui uscat și ars.

— Îmi îngăduiți să schimb cîteva cuvinte cu dumneavoastră, domnule — spuse Nicholas.

— Cu mine, domnule ? întrebă sir Mulberry Hawk, măsurîndu-l cu mirare disprețuitoare.

— Am spus cu dumneavoastră — răspunse Nicholas, vorbind cu mare greutate, căci furia îl înăbușea.

— Un străin misterios, pe cinstea mea ! strigă sir Mulberry, ducînd la gură paharul cu vin și privind în jur la prieteni.

— Sînteți atît de bun să vă retrageți cu mine timp de cîteva minute, sau refuzați ? întrebă aspru Nicholas.

Sir Mulberry încetă doar să mai bea și-l poftì să spună ce vrea, sau să părăsească masa.

Nicholas scoase o carte de vizită din buzunar și o azvîrli înaintea lui.

— Iată, domnule — spuse Nicholas ; acum veți ghici ce vreau.

Timp de o clipă, cît citi numele, pe fața lui sir Mulberry se văzu mirare amestecată cu încurcătură ; dar le stăpîni pe amîndouă cît ai clipi din ochi și împingînd cartea de vizită spre lordul Frederick Verisopht, care ședea în fața lui, scoase o scobitoare dintr-un păhărel ce-i stătea înainte, și o duse agale la gură.

— Numele și adresa dumneavoastră ? spuse Nicholas, pălind în timp ce furia îi creștea.

— Nu-ți spun nimic — răspunse sir Mulberry.

— Dacă există la masa aceasta vreun gentleman — spuse Nicholas, privind în jur și silindu-și cu greu buzele albe să rostească vorbele — îmi va face el cunoscute numele și locuința acestui om.

Se lăsă o tăcere de moarte.

— Sînt fratele tinerei fete despre care ați vorbit aci — spuse Nicholas. Declar că acest om este un mincinos și-l învinuiesc de lașitate. Dacă are vreun prieten aci, de față, acela trebuie să-l salveze de josnicia și rușinea încercării de a-și ascunde numele, încercare fără nici un rost, deoarece eu îl voi descoperi și pînă atunci n-o să-l slăbesc o clipă.

Sir Mulberry îl privi cu dispreț și, întorcîndu-se către tovarășii săi, spuse :

— Lăsați băiatul să vorbească. N-am nimic serios de spus unor tineri de rangul lui ; și drăgălașa lui soră o să-l scutească de a-și vedea capul spart, chiar dac-ar vorbi pînă la miezul nopții.

— Ești un ticălos josnic și fricos ! spuse Nicholas — și am s-o trîmbițez în toată lumea. Am să descopăr *eu* cine ești ; am să te urmăresc acasă, chiar dacă ai să bați străzile pînă dimineața.

Fără voie, sir Mulberry își încleștă mîna pe carafă și, timp de o clipă, păru gata s-o arunce în capul celui care-l provoca. Dar își umplu doar paharul și rîse în batjocură.

Nicholas se așeză chiar în fața grupului și, chemînd chelnerul, plăti socoteala.

— Cunoști numele acestui domn ? întrebă el, destul de tare pentru a fi auzit și arătînd spre sir Mulberry, în timp ce vorbea.

Sir Mulberry rîse din nou și cele două glasuri care vorbiseră tot timpul în cor răspunseră rîsului, ca un ecou ; dar un ecou destul de slab.

— Domnul acela ? întrebă chelnerul, care, fără îndoială își cunoștea rolul și răspunse cu exact atîta necuviință și atîta obrăznicie, cît îi era îngăduit să arate fără primejdie ; nu, sir, nu-l cunosc, sir.

— Ia vino-ncoa', domnule ! strigă sir Mulberry, în timp ce omul se depărta. Cunoști numele *acelui* domn ?

— Numele, sir ? Nu, sir.

— Atunci ai să-l găsești aici — spuse sir Mulberry, aruncînd cartea de vizită a lui Nicholas ; și, după ce l-ai învățat bine, aruncă bucățica aia de carton în foc.

Omul rînji și, privind cu îndoială la Nicholas, împăcă lucrurile băgînd cartea de vizită sub sticla de pe cămin. Și după ce făcu așa, ieși.

Nicholas își încrucișă brațele și rămase nemișcat mușcîndu-și buzele, arătîndu-și totuși destul de lă-

murit, în felul acesta, hotărîrea de a duce la îndeplinire amenințarea și a-l urmări pe sir Mulberry.

Era vădit din tonul cu care cel mai tînăr dintre cheflii îl dojenea pe prietenul său, că nu încuviința purtarea acestuia și-i dădea ghes să primească propunerea lui Nicholas. Totuși, sir Mulberry, care era cam băut și arăta o încăpățînare morocănoasă și neclintită, închise curînd gura tînărului și nevolnicului său prieten, ba mai mult, păru — pentru a se feri de cicăleli — că stăruie să fie lăsat singur. Oricum s-ar fi petrecut lucrurile, tînărul și cei doi care vorbiseră tot timpul în cor se ridicară într-adevăr, scurt timp după aceea, pentru a pleca, ba chiar dispărură, lăsîndu-și prietenul singur cu Nicholas.

E ușor de închipuit că pentru un om în starea lui Nicholas, minutele păreau să înainteze cu aripi de plumb și că înaintarea lor nu părea grăbită de tictacul monoton al ceasornicului franțuzesc, sau de sunetul ascuțit al clopoțelului, care vestea sferturile de ceas. Dar Nicholas era tot acolo; iar în partea cealaltă a încăperii, pe scaunul dinainte, stătea tolănit sir Mulberry, cu picioarele pe o pernă și batista azvîrlită neglijent pe genunchi; își sfîrșea cu sînge rece și nepăsare sticla de vin roșu.

Și rămaseră așa în deplină tăcere mai bine de o oră. Nicholas ar fi zis cel puțin trei ore, dar clopoțelul nu sunase decît de patru ori. De vreo două sau trei ori privise încruntat și nerăbdător în jur; dar sir Mulberry era acolo, în aceeași atitudine, ducîndu-și cînd și cînd paharul la buze și privind în gol, spre perete, ca și cum ar fi fost cu totul neștiutor despre vreo făptură vie aflată în acea încăpere.

Într-un tîrziu, căscă, se întinse și se ridică, păși stăpînit spre oglindă și, după ce se măsură în apele ei, se întoarse și-l cinsti pe Nicholas cu o privire lungă și disprețuitoare. Nicholas îl privi și el cu același dezgust. Sir Mulberry ridică din umeri, zîmbi

ușor, sună și porunci chelnerului să-l ajute să-și pună paltonul.

Omul se supuse și-i deschise ușa.

— Nu e nevoie — spuse sir Mulberry; și iarăși rămaseră singuri.

Sir Mulberry măsură de cîteva ori încăperea în sus și în jos, fluierînd tot timpul cu nepăsare: se opri ca să dea pe gît ultimul pahar cu vin, pe care și-l umpluse cu cîteva minute înainte, mai făcu cîțiva pași, își puse pălăria, și-o potrivi în oglindă, își trase mănușile și, în cele din urmă, păși încet afară. Nicholas, care se perpelise și acum duduia ca un nebun, țîșni de pe scaunul lui și se luă după el; îl urmărea atît de aproape, încît înainte ca ușa deschisă, după ieșirea lui sir Mulberry, să se trîntească la loc, amîndoi se treziră împreună în stradă, cot la cot.

O cabrioletă particulară aștepta; lacheul dădu la o parte portiera de piele și sări afară lîngă cal.

— Vrei să-mi spui numele dumitale? întrebă Nicholas cu glas înăbușit.

— Nu — răspunse celălalt, fioros, întărindu-și refuzul cu o înjurătură. Nu.

— Dacă te bizui pe iuțeala calului, află că greșești — spuse Nicholas. Te voi însoți. Zău c-o fac, chiar de-ar fi să mă agăț de scară!

— Ai să simți șfichiul biciului, dac-o faci — spuse sir Mulberry.

— Ești un ticălos — spuse Nicholas.

— Ești un băiat de prăvălie, după cîte știu eu — spuse sir Mulberry Hawk.

— Sînt fiul unui gentleman de țară — răspunse Nicholas — deopotrivă cu dumneata prin obîrșie și educație și superior dumitale în toate celelalte, cred. Îți spun din nou că domnișoara Nickleby este sora mea. Vrei sau nu vrei să răspunzi de purtarea dumitale nebărbătească și sălbatică?

— Da, unui luptător potrivit. Dumitale, nu — răspunse sir Mulberry, apucînd hățurile. Pleacă din drum, cîine! William, dă-i drumul!

— Să nu faci asta — strigă Nicholas, sărind pe scară și punînd mîna pe hățuri, în clipa cînd sir Mulberry intră în cabrioletă. Bagă de seamă că vizitiul nu poate stăpîni calul. N-ai să pleci, jur că nu, pînă nu-mi spui cine ești.

Vizitiul șovăi timp de o clipă, fiindcă iapa, care era de rasă și nărăvașă, țîșni atît de brusc, încît cu greu putu s-o oprească.

— Dă-i drumul, îți spun ! tună stăpînul.

Omul se supuse. Dobitocul se ridică pe picioarele dinapoi și se repezi de parc-ar fi vrut să sfărîme trăsura în mii de bucăți, dar Nicholas, orb în fața primejdiei și nemaisimțind nimic în afară de furia lui, rămase pe loc cu hățurile în mînă.

— Ai de gînd să desfaci mîna ?

— Ai de gînd să-mi spui cine ești ?

— Nu.

Cuvintele acestea fură schimbate într-un răstimp mai scurt decît acela în care le-ar fi putut rosti orice limbă, după care sir Mulberry, îndoind biciul, izbi cu furie în capul și umerii lui Nicholas. Biciul se frînse în luptă ; Nicholas apucă mînerul greu și răni cu el obrazul potrivnicului său de la ochi la buză. Văzu tăietura ; își dădu seama că iapa zbucnise într-un galop sălbatic. Mii de lumini îi jucau în ochi și se simți trîntit cu putere de pămînt.

Era amețit și-i era greață, dar se ridică numaidecît în picioare, clătinîndu-se, dezmeticit de țipetele puternice ale oamenilor care năvăleau pe stradă și țipau către cei dinaintea lor să facă loc. Își dădu seama de puhoiul care trecu în goană pe lîngă el — apoi, privind în sus, deslușì cabrioleta azvîrlită de-a lungul trotuarului cu o iuțeală amețitoare, pe urmă auzi un țipăt puternic, zgomotul unui corp greu care cădea strivindu-se, un geam care se sparge și pe urmă pîlcurile de oameni se contopiră în depărtare și nu mai putu să vadă sau să audă nimic.

Toți își întorseseră privirile de la el spre omul din trăsură și acum era singur de tot. Socotind pe bună dreptate că, în împrejurările date ar fi o nebunie să-i urmărească, coborî pe o stradă lăturalnică, în căutarea celei mai apropiate stații de trăsuri. Descoperi după un minut sau două că se bălăbănea ca un bețiv și își dădu seama de-abia acum că o șuviță de sînge îi șiroia pe obraz și pe piept.

— Sfîrșitul primului volum —

vol. I, și II Lei 19

EDITURA TINERETULUI